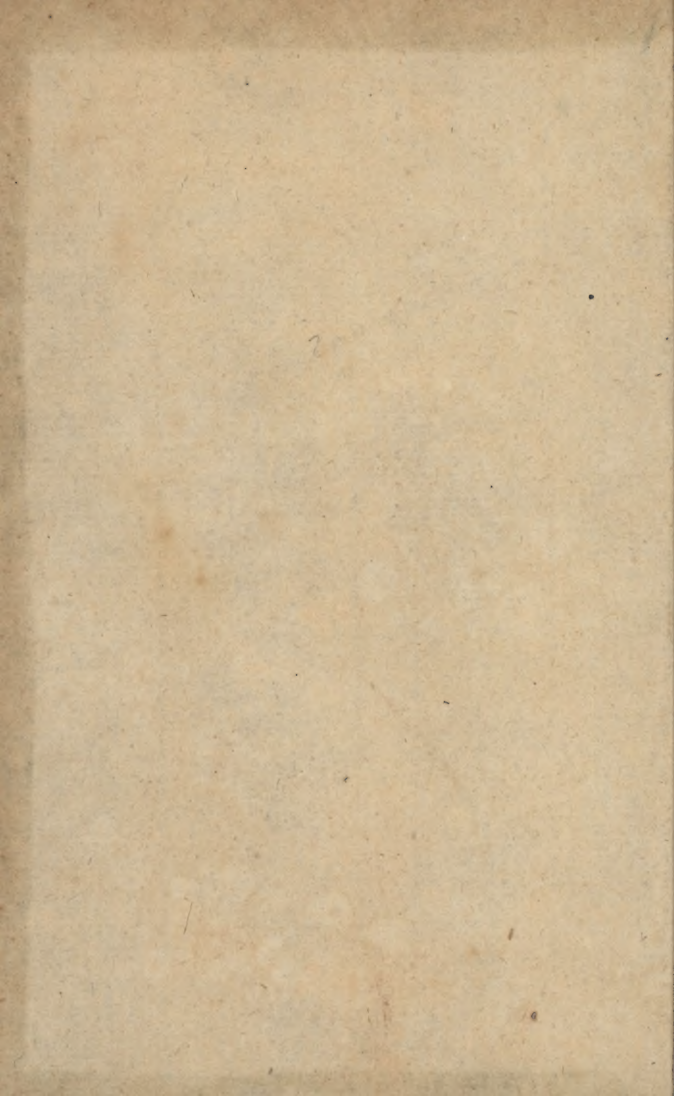

C. STALPARTII
OBSERVAT. RARIOR.
Medic. Chirurg. Anatomic.
Tomus Secundus.
AD Schoonebeek
inv et Sculp

C. STALPARTII VANDER WIEL
Medici Hagiensis

OBSERVATIONUM RARIORUM MEDIC. ANATOMIC. CHIRURGICARUM

CENTURIÆ POSTERIORIS
PARS PRIOR,

Auctior longe, atque emendatior.

ACCEDIT

P. STALPARTII VANDER WIEL,
CORN. FIL. M. D.
De

NUTRITIONE FOETUS EXERCITATIO.

LUGDUNI BATAVORUM,
Apud PETRUM vander AA, Bibliopolam,
CIƆ. IƆ. C. LXXXVII.

AD LECTOREM.

PRima hæc, amice Lector, Obſervationum alterius Centuriæ pars, ne nimiâ liber mole turgeret, ſeorſum prodit. Monuit me equidem, movitque ſæpius literis omnis humanitatis, animique quam maxime benevoli undequaque plenis Nobiliſſimus, ac Celeberrimus Vir *Joh: Ludovicus Hannemannus* Phyſices in Athenæo Chilonenſi Profeſſor, nec non S. R. Imperii Naturæ curioſorum collega dictus *Neſtor* II, ut, quam jam

pridem Tomo I. promiſeramn, publico Centuriam darem, curnctantique mihi, ut vel hinc Wiri deſiderium agnoſcas, non ita vulgarium ſuppeditavit rerum mnateriem, quas, niſi ejus menttione factâ, memorare religio ffuit. Quod ſi qualiacunque hæc mon nimium difficiles inveniant lectores, operam dabo, uti, quæ pirioris libelli numerum adæqueent, hiſce accedant, nec minus utilitate, quam mirandorum variettate eventuum certent.

INDEX OBSERVATIONUM PARTIS PRIORIS

CENTUR. POSTERIORIS.

I. *Capitis vulnus non ſine ipſius Pericranii læſione.* pag. 1

II. *Prava ſymptomata, utut illæſo exterius capite, orta.* p. 11

III. *Grave capitis vulnus, illæſa tamen cute.* p. 18

IV. *Cranii vulnus ſupra oculum.* p. 29

V. *Auditus per biennium, & loquela per annos quatuordecim amiſſa ſubito reſtituta.* p. 35

VI. *Solita ſternutatio ante actum venereum.* p. 45

VII. *Vibriſſæ evulſæ mortis cauſa.* p. 59

VIII. *Mirandum oculi vulnus.* p. 62

IX. *Oculi procidentia.* p. 72

X. *Muſculorum oculi paralyſis.* p. 85

XI. *Aranea aure contenta.* p. 91

XII. *Spaſmus oris, cynicus perperam dictus.* p. 100

XIII. *Labii Pſeudo-cancer.* p. 104

XIV. *Hy-*

XIV. *Hydrocephalus.* p. 109
XV. *Diuturna admodum à cibo, potuque abstinentia.* p. 134
XVI. *Per vomitum, & secessum ejecta piceâ nigredine tincta.* p. 185
XVII. *Menstrua vomitu egesta.* p. 196
XVIII. *Glans plumbea deglutita, ac per vias urinarias emissa.* p. 200
XIX. *Delirium, aliaque symptomata assumptionem sanguinis menstrui sequentia.* p. 220
XX. *Fila pilæ in modum ipso in ventriculo conglobata.* p. 235
XXI. *Maxilla passeris (piscis) deglutita.* p. 242
XXII. *Araneæ comesæ.* p. 247
XXIII. *Nimius raparum esus funestus.* p. 252
XXIV. *Glandula per alvum ejecta.* p. 259
XXV. *Intestini coli vulnus.* p. 264
XXVI. *Ventriculus exesus.* p. 272
XXVII. *Oesophagi Paralysis.* p. 278
XXVIII. *Peritonæi Hydrops.* p. 283
XXIX. *Vermes ex utero prodeuntes.* p. 310
XXX. *Fœtus materno in corpore extra uterum repertus.* p. 315

XXXI. *Impraegnatio, nullis unquam praeviis menstruis.* p. 323
XXXII. *Fœtus humanus absque umbilico editus,* p. 327
XXXIII. *Infans cum Exomphalo; sive minus vera umbilici hernia, natus.* p. 364
XXXIV. *Fœtus diffractis in utero lumbis editus.* p. 368
XXXV: *Squammeus, ac veluti Phocæ pelle contectus puer.* p. 374
XXXVI. *Nævi uterini.* p. 379
XXXVII. *Pili, & os in testiculo puellæ reperta.* p. 388
XXXVIII. *Lac cum urina excretum.* p. 391
XXXIX. *Urethra prope scrotum aperta.* p. 402
XL. *Urethra callosis obstructa excrescentiis.* p. 409
XLI. *Subita coëundi impotentia.* p. 416
XLII. *Infans intra tres hebdomadas variolis bis impetitus.* p. 424
XLIII. *Totius corporis cutis sensu, ac calore destituta.* p. 432
XLIV. *Exostosis, sive ossis excrescentia.* p. 435
XLV. *Discissus, ac percuratus tendo.* p. 438

XLVI. *Vas lymphaticum vulneratum.* p. 452
XLVII. *Conchæ falsis gravidæ anseribus.* p. 458
XLVIII. *Insolitus cervicis galli gallinacei tumor.* p. 469
XLIX. *Ovum in ovo repertum.* p. 475
L. *Non datur Basiliscus infestior.* p. 480

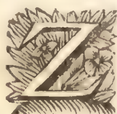
AAN

DEN ZELVEN,

OP ZYN

TWEDE DEEL.

PÆONIUM IN MOREM.

O krygt men door vernuft den doot, elx vyant, onder,
Door zorg, Apol en zyn geneeskunſt toegewydt.
Zo holp Hippokrates het krankbedt door zyn vlyt,
Zich zelf aan ewige eer door ſchriften in 't byzonder.

Volgt STALPART hem niet braaf, die ons zo menig wonder
Van quale en hulpe ontvout, zelf na zyn levens tydt,
Den doot door 't melden van de kragt des doots beſtrydt?
Beſteedtge uw uren dus, ô kloek natuurdoorgronder?

Verplichtge al 't vaderlant dus met den Haag? en ſtaan

** On-

Ons zulke Zeldſaamheên by honderden voortaan,
Of by halfhonderden, te wachten in uw blaren?

Wie pryſt niet, wie volpryſt dien dierbren arrebeit?
Uw naam (dus dichte ik voort) verdient onſterflykheit,
Uw leven kracht en duur voor meer dan hondert jaren.

J. VOLLENHOVE.

AAN-

AANDAGHT

Op de hondert Seldzame

AANMERKINGEN

DEN

Welwijsen, Hoog-geleerden, en seer Ervaren Heer

Hr. CORNELIS STALPART VANDER WIEL,

Doctor in de Medicinen

Geduyrende een vijf-en-veertig jarige Oeffening deser Wetenschap, ontmoet, en by den selven behandelt,

EN NU

Ten dienste van 't Gemeen in 't ligt gegeven.

Ie tragt een hegt Gebouw *De wijsheyt* op te regten,
Te sluiten vast in een aan alle kanten, dat
De valsche Redenschijn met domme kragt, en wat
Haar Woestheyt medebrengt, niet schudden kan, min slegten:
Die hoeft vry meer, als *Nett'* en *Heldere Gedagten*,
Het Algemeen vervult oorspronckelijck den Geest.
En meerder niet; maar die het *Groote Boeck* door leest,

En

En al 't gewrogte telt van 't *Héel-Al*; ſpant ſijn kragten
Met vrugt in, is bequaam den Hoeckſteen uyt-tekieſen,
Den Regten Grondtſlag van ſo hegt een *Wyſheyts* Kerck,
Bouwt met ſijn Zielen-oog hier op het verder werck,
't Geen, gantſch onwrickbaer, noyt ſijn vaſtheyt kan verlieſen.
Dit 's Waerheyt: maer blinckt uyt in 't konſtige geneſen
Van allerhande Quael, hier dient inſonderheit
Gelet op 't wonderbaer' en groote onderſcheyt
Der Werken des Natuirs, indienmen Wijs wil weſen.
Merck, Leſer, hoe ſig hier HEER STALPART heeft gequeeten,
HY, die ſoo meenigmael de wrede Doot verkragt,
De Ziel, reets vlugtig, we'er ten lyve heeft gebragt,
En in die oeffening ruym veertigh jaer verſleten.
't Is maer een kleyne proev', 't geen HY ons hier wil ſchencken,
Zijn Leſſenaer beſluyt een ongemeene ſchat,
En ſoo d'Afgunſt dit werk niet averegts en vat,
Zijn Gunſt ſal daer me' d'Eeuw', ook ſal HEM d'Eeuw' gedencken.
't Is maer een proev; nochtans wat rare wonderheden
Ont-

Ontmoeten ons in 't eerſt, in 't midden, en
in 't leſt.
Zoo ſpeelt Natuir haer rol; en volgen haer om
beſt
Ons Hooft, ons Borſt, ons Buyck, en uyter-
lijcke Leden.
Siet hier een Edelman de bittre doot ontſprongen,
Met driereys negenmael ſijn Herſenpan door-
boort,
Siet hier een Herteklop werdt buytens huys
gehoort;
Een anders Hert is plat, en tegens een gedrongen.
Siet hier een ſwangre Vrouw, om onbenauwt te
leven,
Wert d'ader vijftig-mael geopent, en geſont
Voldraegt haer vrugt ten eynd; ſiet hier een
Suyg'lings mont
Gevoet met Peltig ſog, en ſonder ſmet gebleven.
Siet hier een Vrouwe-vrugt gantſch herſenloos
gebooren
Zijn leden roeren, en beleven nagt en dag;
Siet hier, hoe dat een Vrouw, dien 't niet en
gaet, als 't plag,
Gezuyvert wert door hand', oog, tepels, neus,
en ooren.
Siet hier dien Pruyſcher Boer, die 't mes inſwolg,
geneſen,
En 't ſcherpe yſer we'er ter mage uytgeſne'en;
Een Maegt baert hier een klomp met kermen
en Geween,
't Welk' buyten wonderwerck, noyt wierdt ge-
looft voor deſen.

 Wagt

Wagt u voor Coloquint, besaemde Paddestoelen,
Oenanthes gift; siet hier, de doot in dese pot,
Die met uw' gulsigheyt, en kleyne toesigt spot,
En doet u, maer te laet, uw misslag bitter voelen.
Gy Wijsgier, die op 't hoogst uw' kennis wilt verheffen,
En tragt te breyden uyt door Redenkaveling,
Tot dat gy, Hemel, Logt, Zee, Aerd', jae alle ding,
En al 't verwisselen der eeuwen kondt beseffen;
En roept Gebreck van hulp, om dat een mensch sijn Reden
Wel oordeel vellen kan van al 't geen hem ontmoet,
Maer dat een mensch ontbreeckt Tijdt, Oeffening, en Goet,
Om in een ider saek te sien d'omstandigheden.
Siet hier voor 't meerder deel uw' klagten weggenomen,
Heer STALPART Leert ons, en niet met sijn Pen alleen,
Sijn Voorbeelt wijst den weg, en prikkelt yder een,
Om uw' Gebrek met vlyt, en ernst te hulp te komen.
Dank' hebb' soo meenig uyr ind' Oeffening versleten,

Der

Der ſieken *koortſig* Bet ſoo meenigmael beſogt,
En d'ondervinding aen het onderſoek verknogt
Van 't geen de Jonger Eeuw' kan van d'Aloude weten.
Wat ſal nu STALPARTS Roem in 't alderminſt beſnyden?
Wie prijſt dit kleyn begrip, dog gulde blaren niet?
Soo groot als 't nut is, 't geen 't Gemeen daer uyt geniet,
Soo verr' ſal ook ſijn Naem op 's Werelts tongen ryden.

Avunculo ſuo ἄμουσος αὐτομάτως

J. D. F. ALPHENUS, JC.

Nobilissimo, & Expertissimo

DN. CORN. STALP. VANDER WIEL,

SENIORI,

Hagiensium Proto-Medico,

Amico, & Fautori suo honoratissimo.

OBSERVATIONES CURIOSAS,

Tertiùm cum applausu edenti, ὁλοψύχως congratulatur.

JOHAN. EGIDIUS EUTH,

Med. Doctor Archiater Saxonicus Practicus Hagiensis.

ECquis non novit STALPARTUM? scripta loquuntur:
Queis casus raros, monstraque mira refert.
Ingenia exacuit, multis ac dotibus ornat:
Erroresque sagax hinc procul esse jubet.
Perge novis partam scriptis extendere famam!
Ut pergam laudes deproperare tuas.
Non est, quod Momi cœcos verearis iniqui
Morsus. Infelix, qui caret invidiâ.
En igitur Tibi perpetuum vernantia serta
Nectam: ut in cœlis sit bene, posco DEUM.

EJUS-

EJUSDEM in EUNDEM.

Cernite solertem STALPART! qui cuncta revelat,
Et facit, ut vita hæc longa sit, arsque brevis.
Ah! si complures STALPARTOS orbis haberet,
Frigerent COI non ita jussa senis.

IN
OBSERVATIONES
MEDICAS

Viri Celeberrimi

CORN. STALPARTII vander WIEL

M. D. Hagiensis.

ERgo, novos iterum Stalparti accincte labores,
Indefessus amor, domitrixque industria sortis
Haud cessant? Iterumne studes, iterumne mereri
Læta Machaoniæ solers præconia gentis?
Succrescit fama usque recens; dum, legibus artis
Posthabitis, rerum stupefacta mente Parentem
Suspicere, ignotasque jubes spectare cohortes
Morborum, & minimo latitantem vulnere mortem.
Quisquis, ut est hominum pars vero haud credula, quondam
Viderit attonitus, stupuit quæ turba medentum
Optima, non renuat venerando credere testi,
Qui tot mira oculis nuper subjecta fideli
Descripsit studio, voluitque patescere causas.

Hu-

Humanos quiſquam potuiſſet credere ventres
Edere poſſe canem? Scyllæi fabula monſtri
Illa foret, fallax nunquam ni charta vetaret.
Grandior uva, nihil miror, ſi guttura vatis
Clauſerit egregii, cui Teia Muſa canenti
Adſtitit, & dio perfuſum nectare fovit;
Nec ſtupeo, exiguo lactis ſi flebilis hauſtu,
Immixtoque pilo Fabius periiſſe feratur.
Non minus hic ſævit fruticans, qui naribus arctis
Evulſus, pilus, eſt. pænas nam poſcit iniquas,
Ac feſtinati monſtrat compendia leti.
Audeat ut nemo non cauto vellere ſævos
Ungue pilos, queis vita comes parat ire ſub umbras.
Mortis mille viæ, mille officioſa, necentur
Ut miſeri, mala ſunt: Conceſſum hac vivere lege eſt.
Hic fruſtra Æmonias quiſquam decurrit ad artes;
Non tenera modo natus equus quod fronte gerebat,
Hippomaneſve malis notum, lectumque novercis,
Pocula nec Circes, medicatæ aut frugibus offæ,
Carminave indomitas mittent in pectora flammas.
Menſtrua maturis aufert quem luna puellis,
Mox agitat nimiis, potus, terroribus, humor,
Perturbatque ægras mentes, læditque veneno.
Pallida namque his philtra nocent. Hæc vincere norunt
Flos

Flos novus, & melior matura forma juventa.
Diliciæ juvenum, roseum cum lumina vultum
Condecorant, lætique oculis afflantur honores,
Mentis opes castæ, pudor, & blandissima morum
Gratia, & hæc superans multum dos ampla puellas
Commendant, animosque trahunt, flectuntque rebelles.
His illi cedunt, inflammanturque venenis.
Quicquid ubique hominum degit, mutabile semper,
Ac varium est, sibi nec constat; sed fluminis instar
Mobile nunquam una fixum statione quiescit.
Nec tantum hoc juvenis vitio, seniumque laborat.
Vitales etiam simulatque in luminis auras
Transfuga materno de corpore prodiit, infans
Vagitu querulo mutatæ tædia sortis
Indicat haud aliter, quam si genitricis in alvum,
Unde rubet, cupiat, desertaque castra reverti.
Cernitur hic fœtus, mentemque, oculosque moratur,
Qui velut impatiens stabuli, quod legibus iisdem
Crœsus, & Irus init, paribusque angoribus implet,
Ignarus tamen & vitæ melioris, & auræ,
Carcere prosiliit rupto: (Exhorrescite quotquot
Viscera maturo fertis turgentia partu.)

ut

Ut non ſede ſua miſeræ poſt funera matris
Viveret, ac ſaltem hoc moribundæ munus haberet.
Ergo puellarum quid non laſciva merentur
Furta, venus tantos peperit ſi caſta labores?
Toxica cum proſint, quos non ſperemus abunde
E tellure cibos, avidoque alimenta palato?
Tota fere venter gratum hic dat aranea ventri
Humano victum: Suavi placet illa ſapore,
Nec nocet eſca nocens; ſed quondam nomen edentis
Servabit, tineas, blattaſque fugabit inertes.
Sibila diffundat ſinuoſum arcentia vulgus
Horridus, agmen agens, turba & ſublimior omni
Imperio Libycas teneat Baſiliſcus arenas:
Adſpectu tamen, & ſtygii qui fingitur oris
Poſſe necare ſono, letali hic concidit ictu;
Exuat ut trepidam quivis formidine mentem.
Nobilius certe, cornu & præſtantius uno
Eſt animal, tellus merito quo ſe Africa tollit.
Quis non obſtupeat, pueri cum debile tergum
Corripuiſſe legit labem, pectuſque, latuſque,
Brachiaque, plantaſque, recens dum ventre latebat
Matris inaſſueto paſcentis lumina viſu;
Squameus illi horror, fuſcos ac ſparſa per artus
Ut frontis niveos ferrugo augeret honores?
An credat veſter, Medici, miracula Cous,
Si vacui haud finita ſciat jejunia ventris,

Ter-

Tertia dum reducis fulserunt cornua Phœbes?
Nempe Deus vitæ fons, & spes unica, postquam
Nil opis humanæ est, tandem mortalibus ægris
Dexter adest, animosque malis, & pectora solvit.
Relligio hæc eadem, & conceptis debita verbis
Sancta fides, quæ vos, Phœbeæ lumina turbæ,
Ulli hominum tacitæ temerare silentia linguæ
Non sinit, o quantum præstet, si pandere cogat
Asclepî quodcunque juvat, decoratque nepotes!
Stalparti, hoc, sed sponte, facis: ferventior instas,
parque flagellanti morborum flagra retundens
Hæc priscis indicta viris caligine mergi,
Urgerique vetas tenebris. Quam digna theatris,
Unde Palæphatiæ procul absint somnia chartæ,
Prodigus haud levium pandis spectula rerum!
Plaudo equidem; plaudent, queis non inscitia nube
Mentem Cimmeria leti soror horrida cæcat.
Pæonii quoniam mecum stent vota Senatus,
Non fundet stolidæ livor convitia linguæ.
O quoties studiis tua, quamquam grandior, ætas
Immoriens juvenes pulchris ardoribus annos
Imbuit, ingenuasque avidum me traxit ad artes!
O quo-

O quoties vulgi deliramenta furentis
Risimus, & curas, cum doctior ipse recessi!
Sidera tardus adi, tempestivusque vocantem,
Quem proavi longo scanderunt ordine, Olympum,
* Qui cecinere modis non interitura canoris,
Bilbilis alta sui dicat quæ, carmina, vatis,
Quæque suo felix Verona adscribat alumno.
Cum tamen emerito veniet lux ultima vitæ,
Non omnis moriere; tui pars multa superstes
Horrida vitabit Libitinæ spicula, & altum
Æthera pervolitans rabiem contemnet iniqui
Temporis, & seris constabit gloria fastis.
Haud aliter, patrium, florescens accola, flumen
Qui bibit, Amstelios qua spumeus Ya susurros
Excipit omne Tagi pleno nunc ditior alveo
Provolvens aurum, plausit, cum Tulpius ingens
Persimile exegisset opus. Non celsior urbis
Fascibus ille fuit, cui Tethys omnibus undis,
Oceanusque Pater famulatur, victa vetustas,
Atque altæ cedunt arces, queis Hadria turget;
Quam, virtutis opus, cum famam extendere factis
Pergeret, & senibus nomen transcribere seclis.
Sic etiam, o Hagæ dudum laus inclyta nostræ,
Non animum spe deceptum lactabis inani.

Quin

* Sic Augustinus, ac Joannes Stalpartii suis quisque Poëmatiis inclaruere.

Quin tibi persolvet dignas Germania grates,
Nec sola in memores referet te lætior annos.
Ergo alios supra tollet se nominis olim
Fama, jubarque tui. Puro velut æthere quando
Luna micat, fugiunt late, noluntque videri
Vicini igniculi, pallet Cynosura, minores
Lumina fusca faces submittunt, Cnossia languent
Sidera, & Oebalii cedunt, par nobile, fratres.
Commoda sed quamvis jam non ignobilis otî
Percipere, & tantis possis te attollere rebus;
Perge tamen, dum fata sinunt, turbasque jacentes
Erige: pelle febres, lenta quæ corpora tabe
Fracta minutatim diris languoribus angunt.
Quid liquor excussus foliis, herbæque potentes
Quid valeant, sensi. Juvit sua dextera Fluddum
Sæpius, & succis morbi cessere minores.
Quantus agit mentem Phœbus, cum corpora sanas
Quæ sanie, taboque fluunt, atque arida marcent,
Queis neque Phillyrides præstet solatia Chiron,
Stalparti, effœtos accersere robur in artus
Quo melior nemo, quanto ardent pectora motu!
Intrepidum tibi nunquam animum furibunda canum vis
Ter-

erruit, infestum quamvis in viscera virus
nfundat morsu, cedit cui Sirius ardor.
pse animam tandem latebris exire parantem
ſtere,& erectis potuisti reddere membris.
æpius illa licet jamjam morientis amicos
ecisset pariter dubios, pallensne cadaver
Conspicerent, oculos an certa morte gravatos;
ivida, qui fuerat, rursum color ora notavit:
Deinde, novæ postquam rediere in pristina vires,
dem oculos, idem incendit præcordia fervor.
Multi, quos Charites aversæ, ac lævus Apollo
Despexere, stylum necquicquam, unguesque fatigant.
Mole tument alii: violas velut inter avenæ
Nascuntur steriles, dominantique agmine vincunt.
mmanis prurigo suos agit: Horrida at illi
Non nisi monstra fovent, & scombris digna locuti
Damnato, inveniunt tandem, conamine, laudem,
Quam dedit Alpino Trojani eversor Achilles
mperii, ac luteus, diffracto vertice, Rhœcus.
es nimis arcta domi, scelerumque uberrima mater
Paupertas quosdam famam servare tacentes
* * * Heu!

Legesis accuratissimas animadversiones, notasque Celeberr. Dan. Heinsi ad lib. 1. Sat. 1c. Horatii.
Dea equidem Penia bonæ mentis soror. Verum
Limus ut hic durescit, & hæc ut cera liquescit
Uno, eodemque igni;
Sic & inopes pro indolis ductu in diversa feruntur. sed plures mali.

Heu! vetat. Usque adeone nocet mortalibus
aurum?
* Ipsane, at, utilitas, Stalparti, an Cimbricus ille
Hoc tibi Nestor opus non parco extorserit, ingens
Qui tibi scribenti stimulus, vix dicere possis.
Cumque hic mole liber nusquam turgescat inani,
Copia non felix, dignarum aut pondera rerum,
Utilibus passim misces dum dulcia, desunt.
Ille levis procul esse jubet fastidia Marsi,
Pectora cui Fabii nunquam arrisere loquacis.
Casta placet brevitas, & amœnæ gratia linguæ.
Laus etiam sua parva manet; præstantior usque est
In minimis natura: olim quod viderat ille,
Cui fuit exitio Ætnæos victura furores
Fumorum piceo cum turbine flamma Vesevis
Faucibus erumpens, candentique aucta favillâ.

* Joh. Lud. Hannemannus Physic. in Athenæo Chilonen. Prof. S. R. Imperii Acad. naturæ curiosorum collega dictus *Nestor II.*

In Effiiem Ejusdem.

Quisquis in artificis Stalpartum conspicis ære,
Ora vides, summis quæ placuere viris.
Hac pictus cum parte silet, non muta loquun-
tur,
Quæ victura animi dat monumenta sui.

J. Flud. a. Ghilde.
Hagiensis.

C. STAL

C. STALPARTII VANDER WIEL OBSERVATIONUM RARIORUM CENT: POST: PARS PRIOR.

OBSERVATIO I.

Capitis vulnus non sine ipsius Pericranii contusione.

Ræclare equidem, ac prudenter Medicorum Princeps *Hippocrates Cous* initio tractatus *de capitis vulneribus*, *Nullum*, inquit, *capitis vulnus utcunque minimum, leve putandum est: Sæpe enim cutis sola contusa ferro, aut aliâ aliquâ re si non diligenter, & cum quâdam*

 cautio-

cautione curetur, veluti si sanguis concretus non expurgetur, aut aliud quiddam negligatur, ulcus recrudescens non parum molestiæ exhibet, & aliquando etiam febrem inducit, ac Medico quidem negotia, ægroto verò periculum non minus adfert.

Verba hæc Divini Senis me quidem circa prognosin capitis vulnerum, sed speciatim hoc casu (siquidem is, qui vulnus, de quo hic sermo, inflixerat, carcere includebatur) cautum effecerunt, & circumspectum.

Anno 1684 die 20 Januarii vir quidam robustior Hagæ ænei candelabri orbem inferiorem in Procuratoris cujusdam caput multâ vi impegit (erat autem illud pileo, galericuloque è corio Hispanico munitum) prope futuræ sagittalis, & coronalis unionem, sed tamen paulo magis versus sinistrum latus, capitis cute ad pericranium usque pertusâ, ita ut vulnus medium adulti hominis magnitudine æquaret digitum, unde magnum sanguinis profluvium.

Ipse autem cum Chirurgo *Frederico Kempio* arcessitus ipsum etiam Pericranium ictu non parum reperi contusum.

Con-

Conclusimus itaque illud levi incisione aperire. Quo facto, læsum solitâ methodo intra octo hebdomadas (non tamen absque ossiculorum quorundam separatione) curavimus.

IN OBSERVATIONEM I.

Licet hæc observatio non adeo sit rara, sæpiusque in praxi occurrat, inconsultum tamen non existimavi eandem hic loci exhibere, siquidem magna sæpe circa talia vulnera contentio, & controversia, scilicet propter prognosin, & determinationem imminentis periculi vel majoris, vel minoris, vulnerante imprimis deprehenso, exoritur.

Quæritur ergo, an quisquam caput vulneratus, contuso etiam pericranio, respectu istius vulneris extra omne mortis periculum sit?

Experientia certe adductæ *Hippocratis* admonitionis, ratiociniique veritatem plus satis confirmavit. *Franciscus Valleriola obs. med. lib.* 3. *obs.* 1. *fol. mihi* 183. vocatum se fuisse ait ad *Arduynum Ferrerium* 13 annos natum juvenem, leviter caput fuste lignea, eaque prolonga, levi tamen, utpote salignea, sed secundum alterum extremorum mucronata, & ab alto dejectâ, vulneratum; licet autem leve quidem initio hoc vulnus, quod scilicet sine ulla calva-

 riæ

riæ fractura, ſciſſurave conſtitiſſet, ſola tantum capitis cute vulneratâ, videretur, cum tamen poſt ſextum ab accepto vulnere diem accerſeretur, læſum acriter febricitantem, biliosa vomentem, & caput graviſſimè dolentem invenit.

Quin etiam inflammatio in vulnere cum delirio, reſolutio in crure dextro, brachioque ſiniſtro, tum & convulſio in manibus apparere coëperunt, ac mors tandem ſubſecuta eſt. Diſſectâ poſt obitum vulneris inſpiciendi gratiâ, capitis cute, amotoque pericranio, viſum eſt, quâ parte telum impactum fuerat, os livens, contuſo utique à ligno pericranio, atque etiamnum cranio ipſo. Quum igitur, ita pergit *Valleriola*, de morte hujus vulnerati, ac undecimo poſt acceptum vulnus die mortui, ſententiam coram Magiſtratu ferre juberer: dixi ad juvenis vulnus, etſi eſſentiâ ſuâ è numero neceſſario letalium non fuerit, quum ſimplex eſſet, abſque cranii fracturâ, rimâ, ſciſſurave, quæ utplurimum ſalubria magis, quam letalia eſſe ſolent, nihiloſecius tamen mortem pueri eſſe referendam, accidentium, quæ vulneri ſupervenerant reſpectu: utpote quæ vulneribus capitis evenientia, illiſque copulata, utplurimum letalia eſſe ſoleant.

Illud etiam teſtati ſunt *Hippocrates*, & *Galenus lib. 5. aphoriſ. comm. 2. ejuſdemque lib. 6. comm. 50*, nec non *lib. 7. ejuſdem tractatus comm. 14.*, ut & *Celſus lib. 5. cap. 26.*

Sic

Sic quoque scribit *Joh. Petrus Passerus cap. 3. de vulneribus Capitis* Bergomi Nobilem Causidicum D. *Nicol. de Curte Regia* ætatis annorum 28 in dorsum cadentem caput illisisse in angulum clynopodii, cute in regione suturæ Lambdoïdis fractâ. Licet autem primis diebus nihil, quod metum inferre posset, supervenerit, septimâ tamen die os stomachi dolore coëpit, octavâ febris læsum corripuit, nec remisit; undecimâ rigores supervenere, decimâque septima obiit, tametsi vulnus ad pericranium non pertigerit.

Tradit & ille ibidem, quomodo Clerico cuidam, filio fabri lignarii baculo percusso in regione sagittalis suturæ cutis leviter fracta sit, qui, cum ad decimum septimum diem bene se habere visus esset, febri mox superveniente, quam rigores, deinde & paralysis partis oppositæ exceperunt, vigesimo die objerit. Ablato cranio nullum in cerebro, membranisve apostema, venæ autem crassam meningem permeantes magis quam par esset, sanguine turgidæ apparuere.

Ioh. Manardus epist. med. lib. 6. fol. 73. refert, quomodo capiti fabri cujusdam ferrarii, *Alovisii* nomine, inflicta fuerint duo vulnera duobus catenæ ferreæ annulis, alterum supra supercilium sinistrum, alterum in eodem latere parum infra angulum ubi sutura sagittalis coronariæ conjungitur. Narrat autem octavo post vulnerationem die erysipelas in facie, quod paulo post totum caput cum febre complexum sit,

dieque duodecimo resolutionem quandam dextræ manus cum diminutione loquelæ, & duodecimo demum mortem supervenisse. Hæc autem duo capitis vulnera, siquidem cutis tantum exigua pars præcisa fuerit, letalia per se non agnovisse se ait *Manardus.*

His ergo, similibusque evidens est capitis vulnus, etiamsi leve, mortis quandoque esse causam. Nec tamen adeo mirum videatur, siquidem contingere potest (quemadmodum etiam supra memoratis revera contigit) ut vulnera fiant supra suturas, vel in aliâ quadam cranii parte, per quam vas aliquod (sive vena fuerit, sive arteria, vel fibra denique, aut nervus) à meningibus originem habens transcurrit, unde subjectæ partes vulneris non omnino sunt immunes, ita ut propter capitis excellentiam (etiamsi vulnus nonnunquam leve appareat, nullique fuerint vel à Chirurgo in curatione, vel à patiente in diæta commissi errores) mors nihilominus adveniat. Nonnunquam etiam post ictum, lapsumve, quoddam vas sanguineum sub cranio illæso rumpitur, unde sanguis extravasatus putrescit, & meningum producit inflammationes, quale exemplum habet *G. Fabrit. Hildanus cent.* 1. *obs.* 21. *fol. mihi* 2.

Multi etiam, capite pugno cæso, sine ullo externo vulnere obiere, qualia exempla extant apud *Hippocratem de morb. vulg. lib.* 5. *cap.* 21. *v.* 6. &c. *Horat. Augenium Epist. & consult. med.*

med. tom. 1. *lib.* 9. *epist.* 2. *Melch. Sebizium prodrom. exam. vulnerat. part.* 3. *thesi* 90. *Gothofr. Welsch. rational. vuln. letal. indicat. cap.* 14. *Joh. Rudolph. Camerar. memorabil. med. cent.* 10. *obs.* 43. *Thom. Bartholinum actis med. anni* 1. *pag.* 68. *Helwigium obs.* 21. *fol. mihi* 68. *Miscell. med. Phys. curios. an.* 2. *pag.* 203. & *anni* 6. *pag.* 305. Apud *Anthon. Benivenium obs. med. cap.* 10. *pag. mihi* 285. *G. Fabrit. Hildanum cent.* 5. *obs.* 85. & *cent.* 6. *obs.* 11. *fol. mihi* 507. *Henric. ab Heers obs.* 12. *fol mihi* 120. & *apud Marcellum Donatum lib.* 2. *de med. hist. mirab. cap.* 6. *fol. mihi* 167.

Quapropter admonitum velim unumquemque Chirurgum, cui ejusmodi capitis vulnera cum læsione, aut contusione cranii forte occurrunt, ut in Medicinæ nostræ honorem nullam certam, aut determinatam faciat prognosin, sed *Damasceni* aureæ sententiæ memor sit: *Si interrogatus fueris, semper velociter respondeas: dubitandum est*; nam veluti magna, & gravia capitis vulnera (teste *Galen. lib.* 5. *aph. comm.* 2, nec non usu quotidiano) non semper sequitur mors, sic & levia sæpenumero mortis causæ sunt.

Capiti vulnera leviter inflicta, segniter tractata, letalia posse evadere, præter exempla apud *Valleriolam lib.* 3. *obs.* 1. *G: Fabrit: Hild: centur:* 1. *obs.* 21. *H: Fabrit: ab Aquapend. lib.* 2. *Chirurg. cap.* 15. nec non *P: Zacch: quæst: med. Leg: lib:* 5.

tit. 2. *quæst.* 9. § 2. E contra gravissima capitis vulnera, imò cum ipsa cerebri substantiæ deperditione à prudenti Chirurgo curata fuisse, accedente ægri natura bene disposita, & obedientia, pluribus constat exemplis, qualia præter *Schenckium* recensent cerebri substantiam sine morte subsequente deperditam *Borellus cap.* 1. *obs.* 88. *Fabrit. Hild. cent.* 1. *obs.* 13. *cent.* 4. *obs.* 1, 2, 3. *centur.* 5. *obs.* 44. *Pet: Ioh: Lotichius lib:* 6 *obs: cap:* 8 *obs.* 2. *Fallop. de cur: vuln: cap:* 45. *Andr. à Cruce lib:* 1 *Chirurg. tr:* 2 *cap:* 14 *Ambros. Paræus lib:* 4 *cap:* 22 *& lib.* 24 *cap:* 19. *Cabrolius obs:* 16. 22. 34. aliique quamplurimi.

Rationes verò, propter quas contusio, & vulnus pericranii suspicionem aliquam Medico posset movere, hæ sunt, quod videlicet membrana illa, respectu nervorum, cum cerebro habeat communionem; sic etiam in contusione, nisi tempestive satis caro incidatur, putrefactio, & gangræna, tractuque porrò temporis subjecti cranii caries oriri possunt; Vel etiam humor ille in contusâ membranâ circulum debitum absolvere nequiens efficiet, ut totum intumescat caput, quemadmodum similia utriusque generis exempla sæpe mihi in Praxi occurrerunt; Sic quoque *Scultetus Armament. Chir. obs.* 16. *fol. mihi* 213. de puello septem annos nato refert, qui casu ecchymosin in dextra syncipitis parte prope suturam coronalem, & sagittalem contraxerat, cui succedebat primo capitis dolor,

dein-

deinde & convulſiones totius, quæ circa novilunium augebantur. Cum tandem tumor capitis indies major fieret, tertio à vulnere menſe per ſcalpellum cruciformis facta eſt uſque ad cranium ſectio, repertumque fuit id ſubnigrum, & aſperum, certiſſimo indicio iſthæc ſymptomata ægro à materiâ acri, erodente, ac vellicante excitata fuiſſe. Ejuſmodi à perioſtii contuſionibus produci poſſe ſymptomata exemplo etiam indicat *Roonhuſius fol.* 39.

Dignoſci inſuper vix poteſt, ſitne ſub contuſo pericranio ipſum etiam cranium læſum, vel etiam, anne per ictum, lapſumve, oſſis quædam particula ſoluta irregularibus ſuis angulis pungat, ſicque immenſi doloris, adeoque & inflammationis cauſa ſit. Contingere enim poteſt, ut, quando vulnus (veluti noſtro caſu accidit) prope ſuturam quandam factum eſt, portio quædam acris materiæ in parte contuſâ latentis facile per ſuturam penetret introrſum, unde meninge affectâ, nervorum convulſio, delirium, apoplexia, tandemque ipſa ſequatur mors. Vulnus ergo Pericranii, quod per contuſionem, vel colliſum oritur, gravius eſt, quam quod fit per inciſionem, nec non periculoſius, ſi proxime quandam cranii ſuturam fuerit inflictum. Hîc loci autem quæſtio oritur circa capitis vulnerum prognoſin: num ſcilicet caput vulneratis poſt diem quadrageſimum, reſpectu iſtius vulneris nihil timendum ſit?

Iſtam prognoſin non adeo eſſe certam probat *P. de Marchettis obſ.* 15. *fol.* 38, *&c.* ubi multoties ſe vidiſſe refert nonnullos poſt tertium etiam deceſſiſſe menſem.

Marcellus Donatus libr. 5. *de Med. hiſt. mir. cap.* 4. *fol. mihi* 561. mirandum ſane, ait, Juriſtas tranſacto 46 die in capitis vulnere nullum amplius ſubeſſe periculum ſtatuiſſe, ſique poſt dictum tempus mori contigerit ægrotantem, id nequaquam in vulnus rejiciendum eſſe decreviſſe; Cum tamen celebres admodum viri, quales *Rogerius*, *Jacobus de Carpo*, aliique, teſtentur caput vulneratos ad centeſimum uſque diem periculo non eſſe exemptos, affertque idem *Marcellus Donatus* exemplum quoddam contuſionis capitis, à quâ patiens tandem poſt centeſimum vigeſimum nonum diem vivere deſierit. *Scultetus* etiam *Armament. obſ.* 7 *fol. mihi* 204 facit mentionem cujuſdam, qui, colliſo capite, centeſimo demum obierit die.

Paulus Zacchias libr. 5. *quæſt. med. legal. tit.* 2. *quæſt.* 9. *fol. mihi* 391. hac de re, licet, ait, ſecundum communem opinionem poſt 40. dies non dicatur quis ex vulnere quopiam mori, ea tamen in vulneribus capitis locum non habet, quia etiam poſt centeſimum, & ultra, hæc periculum afferunt, ratio ejus multiplex eſſe poteſt, &c.

Illa ergo fuit ratio, cur ego, & modo adductus Chirurgus *Fred. Kempius* certò aſſevera-

re

re non potuerimus læſum intra duorum menſium ſpatium mortis periculo omnino fuiſſe liberum. Noſtra autem ſententia (cum, quantum ad dimittendum reum controverſia quædam ſuboriretur, ideoque libello ſupplice à Brabantiæ Concilio impetraretur, uti rerum periti auctoritate publicâ, quicquid hoc eſſet litigii, dirimerent) poſtea fuit approbata à Medicis expertiſſ: *Petro van Wouw*, ac *Leonardo Comenick*, nec non Chirurgo *Bekeſteyn*, quos Senatores, ut inquirerent, elegerant.

OBSERVATIO II.

Prava Symptomata, utut illæſo exterius capite, orta.

TOmi primi obſerv. 7. exemplum dedi capitis vulneris, è quo, non adhibito trepano, extravaſata materia per modum tranſudationis decimo quarto, & ſequentibus diebus, feliciter fuerit egeſta. Hîc loci autem mentionem faciam capitis graviter icti, at alio plane modo percurati.

Claudii D'Ombaal hîc Hagæ habitantis caput menſe Junio Anni 1668. ligno quodâm bis fuit ictum, primo quidem oc-

occipite, deinde & latere pulſato, unde ſubito humi procubuit. Domum autem portatus, cum dimidiam circiter horam abſque ſenſu, motuque jacuiſſet, ſenſim quodammodo ad ſe rediit; quapropter venam ipſi aperuit *Cornelius Bekeſteyn* Chirurgus Hagienſis, piloſque omnes abraſit, ac deinde, ſiquidem parvam duntaxat contuſionem, nullamque continui ſolutionem in cute, multò minus fiſſuram quandam cranii adverteret, caput primò inunxit oleo roſarum, mox & defenſivum quoddam applicuit. Hæc autem continua illico inſecuta eſt febris, at ipſe quarto die cum dicto Chirurgo advocatus nervorum convulſionibus eum laborare, portionemque aliquam coagulati ſanguinis è naribus excerni animadverti, quæ excretio ſeptimo die iterata eſt. Tum vero imminui febris, ac poſt tertiam hujuſmodi coagulati ſanguinis excretionem ægrum omnino relinquere. Interim ſequentem adhibui fotum:

℞. *Rad.*

℞. *Rad. Fœniculi*
Petros. ãã ℥ ij.
Herb. Betonicæ
Rutæ ãã m. j.
Flor. Chamæm.
Meliloti
Sambuci ãã m. j. ß.
Lavend. pug. ij.
Sem. Cum. ʒ iij.
Bacc. Lauri ʒ ij.
Cop. in aq. comm. sub finem coctionis addendo vini rubr. ℔ j. ß.
Fiat fomentum.

Hocce fomento humectabantur ſegmenta quædam lanea, quibus caput per dies aliquot continuos fovebatur, eique tandem impoſitum eſt Emplaſt. de Betonica cum Cerat. de Cumin. aa. p. æq. invicem commixtis, ſicque ille intra 14. dies priſtinæ ſanitati fuit reſtitutus.

IN OBSERVATIONEM II.

EX hoc, &, quod ſequetur, exemplo, diſcimus in omnibus capitis contuſionibus, quas ſymptomata comitantur, non continuo ad cutis apertionem, craniive terebrationem eſſe recurrendum, ſiquidem id nec tutum ſit, nec ratio-

ni conveniens. Sæpe enim ſanantur quædam capitis contuſiones abſque ullâ inciſione, trepanove, quibus nullum quidem adeſt cutis vulnus, ſed læſio quædam partium capitis interiorum.

Ita meminit *P. M. Roſſius fol.* 120. infantis cujuſdam quinque annorum, cui dextra cranii pars multum erat contuſa, ab initio videlicet muſculi temporalis dextri uſque ad os bregmatis. In ipſo, inquit, oſſe capitis manifeſta depreſſio, ſimulque cutis ingens tumor erat, ſub quo effuſi è vaſis ſanguinis digitis dignoſci poterat undatio, ambiebatque hic tumor totum muſculum temporalem ad oculum uſque, quamquam dicta undatio eo uſque non pergeret: hanc contuſionem iſthæc comitabantur ſymptomata. Puer inſtar mortui abſque ſenſu, motuque, apertiſque, ac contortis jacuit oculis, eoque in ſtatu tres horas permanſit, cum interim è dextra aure, ac naribus ſanguis efflueret; in parte oppoſitâ oris diſtorſio animadverſa, totoque in latere ſiniſtro motus diminutus apparebat, atque hoc modo uſque ad decimum quartum diem miſellus decubuit, primis duobus diebus nec cibum, nec potum retinens, ſed aſſumta rejiciens.

Ex quibus evidenter conſtat interiores capitis partes fuiſſe læſas. Nihilominus tamen infans ſine ullâ capitis inciſione, aut trepano per idonea externa (generalibus tamen internis non omiſſis) ſanatus eſt.

Ani-

Animadvertendum itaque eſt, ſi cui caput contuſum ſit abſque ullo cutis vulnere, & mox poſt lapſum, ictumve varia mala appareant ſymptomata, v.g. bilioſus vomitus, amiſſio loquelæ, ſanguinis per nares, & aures ejectio, ſenſus, motuſque privatio, ac denique febris, non continuo oportere Chirurgum cutim incidere, craniumve terebrare; caput autem ei dextrè pertentandum, inquirendumque, anne alicubi cranii quædam depreſſio, vel fractura ſit; quâ non inventâ, ubi, quæſo, inſtituet inciſionem? Si enim reſpicere velit capitis tumorem, hujuſque aliquam mollitiem (ubi aliàs juxta *Celſum libr.* 8. *cap.*4. in dubio fracturæ cranii caſu inciſionem facere licitum eſt) nonnunquam totum cranium cute denudandum eſſet, ſiquidem id undique ſæpe ſit tumidum, & molle.

Neceſſum igitur eſt ante omnia perſpicere, num ſimilia poſt lapſum, ictumve cuiquam ſupervenire poſſint ſymptomata abſque ipſius cranii læſione; quod ſi queant, anne porro tali caſu curatio abſque terebratione fieri poſſit, videndum. Hujuſmodi autem accidentia abſque cranii fracturâ provenire poſſe evidenter, opinor, ex jam dictis liquet. Obveniunt autem ea, quando cerebrum per gravem aliquem lapſum concutitur, teſtibus *Hippocrate ſect.* 6. *Aphor.* 58. & *Galeno in eundem Aphor. Celſus* quoque dicit, aliquando, ſed rarius, contingere, ut oſſe capitis integro, intus per ictum, lapſumve arteria quædam in

menin-

meninge rumpatur, sicque sanguis ejiciatur.

An vero quisquam istis accidentibus obrutus sine cranii perterebratione possit curari, dignoscetur ex iis, quæ vulgo circa ossis apertionem solent proponi, nempe, si aliquid præter naturaliter intra cranium contineatur, quod exitum quærit; alias enim nihil commodi à trepano.

Quicquid ergo illo infantis exemplo sub cranio contra naturam latuit, vel magna fuit coagulati sanguinis quantitas, vel ossis quoddam frustulum meningibus infixum, vel etiam os adeo depressum, ut membranas, cavitatesque cerebri notabiliter presserit; quorum omnium symptomatum primum tantum fuit animadversum. Siquidem ergo sanguis sponte per aures, & nares effluxerit, perterebratio fuisset inutilis. Sed dubitare quisquam potuisset, num etiam quædam intus permansisset portio, quæ ibidem stagnando mala quædam productura fuisset symptomata? Verosimile est sanguinem extravasatum, & incrassatum, tam febre superveniente, quam dictorum calefacientium, & attenuantium usu, rursus ita fuisse attenuatum, fluidumque factum, ut tam per aures, quam nares potuerit exonerari. Licet autem fortè quicquam remansisset (quo casu Celsus perterebrationem admittit) attamen Chirurgus præscire nequit, ubinam apertio sit instituenda; locus enim extravasatum sanguinem continens liquido discerni nequit, quemadmodum *scholio in observat. 7. tom. primi fol.*

fol. 26. nec non *observat.* 8. ostendi; ubi syncipite lapsu læso , tamen non nisi post trepanum demum vigesimum septimum sanguis extravasatus in occipite apparuit. Satius ergo est ejusmodi casu subjectum os non aperire, sed institutâ venæ sectione, in id incumbere, ut per idonea remedia externa curatio promoveatur, quod etiam probat *Galen. l.* 2. *de comp. med.* sec loc. ubi dicit: *Optimum itaque fuerit in his, nisi ætas prohibeat, viresque sint nimis debiles, à venæ-sectione curationis initium facere: & convenientibus capitis irrigationibus uti, &c.*

Sic *Vidus Vidius libr.* 6. *cap.* 3. experientiâ non semel constitisse ait eos facilius percurari, servarique, quorum capitibus non terebratio, sed externa adhibita fuissent medicamina, quam quibus cutis divisa, exitusque saniei membranæ nocenti concessus fuisset. Nec deest ratio, cute enim integrâ manente, ab aëre externo non alteratur plaga , eòque citius ad concoctionem perducitur è vasis effusus humor, ac divisa ossis frusta sibi invicem melius reuniuntur.

De notabilibus cranii depressionibus infantum, malisque inde secutis symptomatibus, quæ nullo tamen vitio superstite, fomentis tantum ad curationem perducta sint, vide *Lyserum pag.* 279. nec non *P. de Marchettis pag.* 18. *River. obs. p.* 355. *Sculteti armament. Chirurg. p.* 109. *Smetium pag.* 563. Ejus etiam exemplum dedimus *Centur. nostr.* 1. *obs.* 6. *fol.* 27.

Gabriel Fallopius libr. de vuln. cap. fol. mihi

584. *quando*, ait, *os fractum est, integrâ adhuc cuti non statim instituenda est sectio, quia ea frustra est: poßumus enim discutere, & digerere materiam, quod non possumus facere osse detecto: nam quando generatur sanies, & fit ossis refrigeratio, non potest fieri bona digestio. Jacob. Guillemæus lib. 1. de vuln. capitis. fol.* 605. Apertura cranii, inquit, quovis osse fisso, non requiritur necessariò. Idem affirmant *Schenckius obs. med. lib.* 1. *fol.* 19. Nec non *Scultet. Armament. Chirurg. fol.* 103. & 240.

OBSERVATIO III.

Grave capitis vulnus, illæsâ tamen cute.

QUemadmodum præcedente observatione de capitis vulnere absque cutis apertione, non autem sine malis symptomatibus, actum, nec non scholio dictum est de aliis gravibus casibus, quorum ultimo depressio cranii, cute illæsâ, animadversa fuit, ubi tamen omnia symptomata circa periculosum capitis vulnus observari solita sine trepano fuere percurata; ita etiam hic mentio fiet contusi capitis absque externâ cutis læsione, non tantum depresso,

sed

ſed & fracto cranio, cui admotum fuit trepanum.

In caput cujuſdam Juvenis 20. annorum corporis robuſti, & ſani, cum aliquando arenam in novum quoddam ædificium apportaret, infortunio trabs quædam ex alto lapſa alterâ parte (alterâ namque in terram ruebat) ita incidit, ut mortuo ſimilis illicò prolaberetur in terram: quare in auxilium vocati *Carolus*, ejuſque filius *Joh. Teurier* (apud quem Chirurgiam tunc temporis diſcebat *Cornel. Solingius*, nunc temporis Medicus, & Chirurgus Hagienſis) continuo venam illi ſecuere. Cranium namque, quamvis capitis illæſâ cute, valde depreſſum dextro in latere ſolutionem continui paſſa erat. Circa ſuturam coronalem non contuſæ tantum partis, ſed & palpebrarum reperiebatur tumor: advertebatur etiam capitis vertîgo, ſopor, delirium, cæcitas, amiſſio loquelæ, bilis, ſanguiniſque vomitus, nariumque hæmorrhagia, quæ ſymptomata omnia læſas eſſe internas capitis partes ſatis clamabant. Præter cranii depreſſionem conſpiciebatur quoque fiſſura, quoniam

autem non ita magna erat depreſſio, ut ſubjectam premeret meningem, nulla adhibita fuere inſtrumenta elevatoria, ſed tertio die applicitum fuit trepanum circa infimam fiſſi oſſis partem, unde magna ſanguinis extravaſati portio illico per aperturam, non ſine magno ægri levamine, fuit exonerata: cumque ille per aliquot dies alvum non dejeciſſet, lene aliquod præſcribebatur purgans, quo ſimul cum fæcibus multum coagulati ſanguinis ejectum eſt. Ab illo dein tempore pleraque valde imminuebantur ſymptomata, læſuſque ſenſim (quamvis non ſine ingenii quadam læſione) priſtinæ fuit reſtitutus valetudini.

IN OBSERVATIONEM III.

SUper illo, de quo obſervamus, perpendendum, & inquirendum occurrit, unde contigerit, ut cum bile ſimul & ſanguinem evomuerit, nec non, unde factum fuerit, ut coagulatum etiam quotidiè poſteà per alvum excreverit? Illud autem haud dubiè contigit, quod ſanguis in naſo aliquatenus incraſſatus, ac coagulatus, commodo exitu non invento, per foramen naribus cum palato commune in ipſum delapſus eſſet ventricu-

tricu-

triculum, & hinc in inteſtina. Longè autem aliter ſeſe res habuit in illo, cujus meminit *Roonhuſius obſ. part. 2 fol.* 192. quique, graviter in glaciem impacto occipite, lapſus motu, ſenſuque pene carens jacuit, quem caſum multa, ac prava admodnm ſequebantur accidentia, ſed tamen nulla advertebatur narium, vel aurium Hæmorrhagia: refertque porro *Roonhuſius* de eodem, quomodo, ſumpto poſtridie ſyrupo quodam purgante, ſeptimo demum die de vehementi circa aures dolore, lacrymiſque vel invito profluentibus, ut & olfactus amiſſione conqueri cœperit, nec non octavo auditum amiſerit die, undecimo autem intolerabilem ſenſerit in collo dolorem, tandemque duodecimo ſanguinem coagulatum per alvum dejecerit, unde aurium dolore imminuto, ceſſantibuſque lacrymationibus æger auditum recuperarit. Quoniam is itaque nullum initio ejecerat per nares, vel os, aureſve ſanguinem, non inutiliter fortean videbimus, undenam tandem ſanguis ille per alvum dejectus provenerit?

Non equidem veroſimile eſt, modo ſupradicto ex capite per foramen naribus cum palato commune in ventriculum, & indè porro in inteſtina deſcendiſſe ſanguinem, quod nulla hujuſmodi deſcenſus apparuerint ſigna; & licet ſupponamus inſenſibiliter id contigiſſe, dictu tamen difficile eſt, cur non initio ſtatim poſt aſſumptum purgans coagulatum ſanguinem, qui duo-

decimo demum prodiit die, ejecerit; nisi quis statuat illum tam diu cellulis, rugisque intestini coli inhæsisse, posteàque per fermentationem, putrefactionemve solutum fuisse. Hoc autem rationi non est consonum; eo enim casu febris, permanente putrefactione, fuisset aucta, cum tamen contra scriptor dicat ægrum decimo die, febri imminutâ, melius sese habuisse. Quare existimaverim, quicquid hoc fuerit coagulati cruoris non ex capite prodiisse, ac per œsophagum in ventriculum descendisse, sed totam sanguinis massam particulis quibusdam acribus, circulationis lege à vulnere abreptis inquinatam fuisse, undè venæ quædam subtiles mesaraicæ fuerint apertæ, quæ per consequens sanguinis nonnihil in intestina evomuerint.

Mirabundus equidem quandoque legi, olimque phænomenon illud mihi ipsi dilucidare non potui, quî fieri posset, ut abscessus in hepate à capitis vulneribus oriretur, quales casus tamen *Paræus lib.* 10. *cap.* 12. *& lib.* 16. *cap.* 49, *Ballonius lib. de convuls. fol.* 50. nec non *Pigræus lib.* 4. *cap.* 8. *fol. mihi* 364. *& cap.* 9. *fol.* 377. aliique de abscessibus à levioribus etiam capitis vulneribus ortis, at letalibus tamen, quamvis deficientibus gravioribus symptomatibus, præcipuè superveniente die tertio febri, annotarunt. Quamquam scribat *Joh. Virsungus* se ex apertione multorum cadaverum didicisse ejusmodi abscessus post funesta imprimis musculi temporalis vulnera provenisse.

Petr.

Petr. de Marchettis obs. med. chirurg. 15. *fol. mihi* 35. sæpius se observasse scribit, quando in his vulneribus collum incipit dolere, parte potissimum postica, & laterali, materiam purulentam delabi ad thoracis, & abdominis cavitatem, quæ longiori morâ cum pulmonum, tum pleuræ aliquas partes erodit, è quibus multa sanies emanat, quæ postmodum ad abdomen defluit cum jecoris, & pulmonis labe, in quibus varias pustulas excitat, quibus disruptis, perinde ac ex pulmonibus, & pleurâ, ita & ex his materia purulenta effluit.

Paulus Marquardus Slegelius, referente *H. Velschio obs. med. episagm.* 56. *fol. mihi* 34 animadvertit omnes, quibus capitis vulnus letale fuisset, ante obitum conquestos fuisse de hepatis, vel lienis dolore, dicitque se in ipsorum cadaveribus abscessum semper reperisse hepatis, quem ex metastasi puris ortum fuisse putat, quia vulnus eo tempore fuerat valde aridum, & siccum; quo phænomeno apparente, mortem haud dubiam prædicat.

Anthon. Stadlender Chirurgus civitatis Thorunensis in Borussia, ut tradit *Phil. Jac. Sachs miscell. med. Phys. curios. decur.* 1. *an.* 2. *obs.* 119. *fol.* 197. se ter ad minimum Apostemata in hepate invenisse apud illos ait, quibus caput insigniter fuerat vulneratum, refertque ibidem de alio, cui frontis ossi supra oculum sinistrum grave vulnus cum cranii fractura inflictum erat,

ut ipsa cerebri substantia egrederetur; aperto autem illius, cum decimo quarto die obiisset, capite, non solum fractura in cranio reperta, sed & fissura in dura matre. Dum autem abdomen fuit incisum, in hepate Apostema insigne maximi fœtoris se invenisse dicit, cum, quod notatu dignum, octiduum ante hujus ægri obitum ex vulneribus nullum pus amplius egressum esset, sed plane evanuisset.

*Jobus Mekeranus cap.2. obs. Med. Chirurg. fol.*28. meminit cujusdam *Othonis Regneri filii Oldenburgensis*, cujus capiti 12 Junij non unum inflictum erat vulnus, præcipuum autem in occipite ad suturam Lambdoideam conspiciebatur, fracturâ cranii, quæ ἐσφλασις *Hippocrati* vocatur, ubi nempe fragmentum se dimittit ad inferiora, sic ut sub osse integro abscondatur, stipatum. Ad diem usque vigesimum læsus febri, convulsione, paralysi, sopore, vigiliis, vomitu, omnibusque symptomatibus, quæ fracturis cranii supervenire solent, liber fuit. At paucis ante obitum diebus de gravi circa hepatis, ventriculique regionem dolore conquestus fuit. Diminuebatur interea pus quod satis copiosè antea è vulnere profluxerat: hujus autem labiorum, fundique insignis animadvertebatur siccitas, unde non sine delirio febris ingravescens vigesimo octavo ejusdem mensis die vitæ ejus filum abrupit. Ventre (cujus dolor tempore decubitus valde fuerat molestus) aperto, hepar tumidum admodum,

absces-

abſceſſuque notabili correptum reperiebatur. Ex eo enim aperto tantum effluxit puris, quantum cotyla caperet.

De hujuſmodi abſceſſibus paucis etiam monuimus *Schol: obſ. 7. centur. noſtræ* 1. *fol.* 36

Variè admodum multi hanc rem conſiderarunt, quod opinati fuerint nonnulli abſceſſus poſt caput vulneratum in hepate repertos ibidem caſu, morbique cujuſdam vitio, non autem à capitis vulneribus ortos, multò minus his ipſis extinctos fuiſſe ægros: neque enim credebant puris multum è capite ad inferiora deferri poſſe viſcera. Cum tamen celeberrimum *Petrum de Marchettis* docuerit experientia mediam ſæpius pectoris, abdominiſque cavitatem eo fuiſſe refertam.

Petrus Pigraus loco ſupra adſcripto abſceſſum hepatis ex ſympathiâ, quam habet cum cerebro, ratione ſexti, ſive vagi nervorum paris naſci ſtatuit. Illud autem nequaquam locum habet in hepate, ſiquidem ibi nulli, aut oppido pauci, ac per tunicas tantum, minime vero per ſubſtantiam jecinoris diſperſi reperiantur nervi, ut *Veſalius* etiam annotat; quapropter etiam dolor in eo non acutus, ſed gravativus exiſtit; licet ſe expertum *Riolanus* referat duos nervulos juxta longitudinem venæ portæ diſcurrere intra hepar. Quamvis autem harum partium quædam communio per dictum nervulum exiſteret concipere tamen vix poſſum, quo pacto pus il-

lud juxta nervi ejuſdem ductum trajiceretur in hepar.

Paulus Barbettius idem numero, ac ſpecie pus à cerebro minimè ad hepar deferri autumat, ſed cerebrum, ſive vulneratis tantum meningibus, ſive ipsâ etiam ſubſtantia, ex læſis arteriis modo uberius, modo parcius emittere ſanguinem, qui calore, ſpiritibuſque orbus neceſſariò tandem putreſcat, & in pus convertatur. Sanguinem quoque nutritium circa vulnus contaminari, nec ſine labe adductum ipſum etiam inficere hepar ſtatuit.

Verum *Barbettius* loqui ibidem videtur de ſimplici prætereunte, ſpirituoſoque contagio, quod ex vulneris pure tranſiret ad ſanguinem, cum tamen *Paræus* ipſum pus ſub ratione puris cum ſanguine miſceri, & transferri ſtatuat, quod & magis eſt veroſimile, ſiquidem id vel hinc poſſit animadverti, quod in ita vulneratis, abſceſſuque hepatis laborantibus, inſtante morte, (uti modo dictum) vulnus multò aridius, minorque puris quantitas reperiatur: unde inferre liceat illud, poſtquam viam in arterias ſibi ſenſim efformavit, ad hepar deferri: vulneris autem illà exſiccatio minime contingeret, ſi ſpirituoſum ſaltem contagium puris tranſiret ad ſanguinem: ſequeretur etiam inde ex omnibus vulneratis, & putrefactis partibus ſemper exorituros abſceſſus in hepate, cum enim ſanguis perfluat omnes circa vulnera, & abſceſſus partes,

coge-

cogeretur ſemper tenuiores puris partes ſecum abripere, ut iiſdem inficeretur.

Quapropter cum *Pareo* exiſtimaverim (utut ille tum temporis circulationem ſanguinis neſcierit) abſceſſus iſtos per metaſtaſin, ſive demigrationem fieri, humoremque purulentum in ita læſis ex capite, ad ipſum corporis centrum reverti. Neque etiam minus eſt probabile ſanguinem circulum ſuum circa vulnus efficientem portionem quandam ibi ſtagnantis puris, dum revertitur, ſecum ex partibus vicinis abripere, unde iſtius ſanguinis partes aliam nactæ figuram, primòque verſus cor delatæ, & deinde per univerſum ſanguinem diſperſæ, ac poſtea hepar tranſituræ glandularum poris viam negantibus, in quibuſdam hepatis locis ſtagnant, vel forſan à bile ibidem præcipitantur, quibus ſenſim major conſimilis materiæ portio additur, imo & illud, quod antea ſecerni ſolebat in vulnere capitis, jam in hepate deponitur, ut neceſſario vulnus exſiccetur. Adde depoſitam in hepate hanc materiam fermenti induere naturam, quod plures alias ſanguinis particulas ſenſim in ſimile commutat pus, ſicque malo accreſcente, pus illud non poteſt non contaminationis totius ſanguinis, & per conſequens etiam mortis cauſa exiſtere. Nèc tamen hujuſmodi materiæ purulentæ tranſlocationem valde miremur, quoniam in aliis quoque abunde pateſcit vitiis. Quâ de re vide ſis *obſ.* 26, 34, 35.

Tomi nostri primi, nec non *Paræum lib.* 10. *cap.* 12, & *lib.* 16. *cap.* 49, *Ballonium lib. de convulsionibus fol.* 4. *&* 51, ut & *Tulpium obs. med. lib.* 2. *cap.* 6. *&* 27.

Galenus lib. 6. *de loc. aff. cap.* 4 scribit pus, quamquam sanguini non mixtum, ex universo corpore per venas, & arterias ad renes, & vesicam unà cum urinâ, vel etiam ad hepar fluere, indeque in intestina ejici, uti jam antea annotavimus *Scholiis ad obs.* 24 *&* 35. *cent.* 1. *obs. nostr.* Considerandum etiam judico illum, cujus supra meminit *Roonhusius*, undecimo die de intolerabili cervicis dolore fuisse questum, à quo tumor deinde, dolorque capitis indies minuebatur; Deinde & animadvertendum est eundem de immenso spinæ dolore conquestum esse, qui ut pelleretur, fotus, & linimenta (veluti anteà diximus in vulnere capitis) fuêre adhibita, sicque dolorem posteà usque ad os Coccygis, & tandem ad femora, & tibias descendisse, verum sensim omnia evanuisse symptomata.

Supra adductus *P. de Marchettis, obs.* eâdem, *fol.* 35. se expertum fuisse refert, dolente hisce capitis in vulneribus collo, ac præsertim parte ejus posteriore, lateralive, materiam purulentam in pectoris, abdominisque cavitatem fuisse delapsam.

Idem, cujus memini, *Jobus Mekeranus* ad foramen ossis occipitis, per quod spinalis medulla ad vertebras spinæ descendit, omnia, præsertim-

timque membranas medullam investientes, musculosque cervicis caput retrorsum moventes sero scatuisse tradit, de cujus affectæ partis dolore læsus non frustra fuerat questus. Sed nec adeo mirum hoc fuit, siquidem meninges intus undique thoracem, & abdomen indifferenter vestiant, undè sympathiæ illius deducenda est causa, quæ satis ex sternutationibus, vomitibus, tussibus, &c. liquet.

OBSERVATIO IV.

Cranii Vulnus supra oculum.

QUemadmodum partes capitis tam externæ, quàm internæ, bene multæ, indoleque diversæ sunt, ita & magna inter earundem vulnera, tam ratione partis vulneratæ, quàm ipsius instrumenti, quo vulnus infligitur, existit differentia. Hujus autem exemplum suppeditabit filia octo annorum politoris cujusdam argentarii Hagæ-Comitum habitantis: Ad quam ego unà cum Chirurgo *Ludovico Cock* anno 1668, vocatus sum. Ejus autem synciput supra palpebram sinistram ita calce percusserat equus, ut vulnus exortum fuerit non tantum

tum

tum cum fracturâ, ſed & cum cranii quadam eò loci depreſſione. Cum itaque primo die ad ſanguinis fluxum ſupprimendum, vulnus ſimpliciter tantum eſſet obligatum, ſecundo vulneris apparatu pulſum quendam intus in fracto oſſe, motumque animadverti, quem primo quidem duræ matris credebam, ſed cum ſubiret mihi os frontis ſupra oculos cavitate quâdam donatum, non amplius eâ de re fuimus ſolliciti, præſertim cum ſpecillo experiremur infimam cranii tabulam illæſam eſſe; quare ipſum vulnus, de oſſis depreſſi reſtitutione non amplius anxii, uſitatiore percuravimus methodo.

IN OBSERVATIONEM IV.

CIrca dicti oſſis frontis cavitatem varia occurrunt conſideranda, ſiquidem ea reperitur in quibuſdam valdè magna, in nonnullis verò parva, in aliis exiſtit in alterutrâ ſaltem oſſis parte, in aliis autem omnino deficit.

Fabrit. Hildanus centur. 5. *obſ.* 1. *p.* 381. refert eam communiter magnam admodum reperiri in iis, quibus frons, ſupericiliaque protuberant.

Bar-

Bartholinus autem *lib. de oss. cap.* 6. cavitatem illam non reperiri in iis ait, quibus facies, & frons planiores sunt, ac latiores; quod & affirmant *Fallopius exposit. de ossibus cap.* 13. *fol. mihi* 497. & *Nathan. Higmorus lib.* 3. *disquisit. Anatom. part.* 1. *cap.* 4. quorum hic refert se ancillæ cujusdam caput aperuisse, cui facies dicto modo deformis erat, deficiente tamen cavitate illâ.

Non ita pridem conspicere mihi licuit apud *Dom. Anth. Nuck.* Medicum, & Anatomicum Hagiensem cranium quoddam, cui talis cavitas omnino deficiebat. In tenellis quoque infantibus ætatis primo anno eadem non reperitur, Teste *Bartholino*, sed successu temporis se manifestat. Prout enim ossa infantum sensim perducuntur ad perfectionem, sic etiam hoc os tandem ita prominere incipit, ut inter ipsius hiantia latera quædam producatur cavitas: hoc quoque, loco modo adducto, confirmat *Fallopius*. Quamvis autem *Bartholinus* cavitatem hanc iis deesse dicat, quibus os frontis suturâ quadam in duas dividitur partes, attamen celeber ille Anatomicus *P. Pauw* Discipulis suis olim varia ostendit crania cavitate hac donata, etiamsi sutura sagittalis idem os in duas divisisset partes; confirmatque hoc *Higmorus*, dum cavitatem illam etiam in diviso frontis osse se conspexisse memorat.

Ille cujus supra memini *Anthon. Nuck* nuper etiam cranium viri, qui 30. ad minimum natus fuisset

fuiſſet annos, mihi monſtravit, in cujus oſſe ſincipitis ad dictæ ſuturæ latus ſiniſtrum una aderat cavitas, ad dextrum verò duæ.

Schneiderus de oſſe cribriformi fol. mihi. 126. ſe crania vidiſſe ait, quorum in dextrâ ſupercilii parte cavitas hæc reperta fuerit, ſiniſtrâ parte non excavatâ, ſed plenâ, & ſpongioſâ, pumiceâque conſtante ſubſtantiâ: quodque annotatu dignum erat, in internâ cranii facie ita prominebat hæc cavitas, uti ipſum prope ſupercilium dextrum ſyncipút, cui hæc cavitas ſuberat. Aliis verò deficiebat hæc ipſa in latere dextro. Ejuſmodi etiam protuberantiæ internæ mentionem *obſ.* 38. *centur. noſtr.* 1. *p.* 152. fecimus.

Obſervandum quoque hic eſt, cavitatem illam intus undique tenui quâdam inveſtitam, & obductam eſſe membranâ, &, quamvis nonnulli contendant eâdem humorem quendam viſcoſum contineri: plerumque tamen reperitur vacua, teſte eodem *Schneidero de oſſe cribriformi p.* 116. &c. nec non *Riolano notis ad Anat. Laurentii cap.* 9. *lib.* 2. imò in ipſorum brutorum v. gr. vitulorum, ovium, aliorumque humidiorum ejuſmodi cavitate (iis enim illa ſatis eſt magna) nihil ut plurimum, aut certè perparum liquoris reperitur. De cavitatis hujus in ſyncipite uſu, varia ſcriptores ſentiunt. *Joh. Anthon. Lindanus Medicinæ Phyſiolog. fol.* 369. viſcidum humorem per cavitatem illam ad nares demitti tradit. Ejuſdem eſt opinionis *N. Higmorus*, qui ideo duo

in

in illa exiſtere foramina ſcribit: juxta quorum alterius longitudinem humor mucoſus à cerebro per oſſis cribriformis foramen deferatur, ac deinceps per alterum verſus inferiora in naſum deſcendat.

Opinionis hujus veritas, ut ait idem *Lindanus*, evidenter è ſupremarum naſi partium obſtructione patet, nec non ex pure, aquâ, & ſanguine, per nares quorundam nonnunquam effluentibus in cephalalgia, unde juxta *Hippocratis ſect. 6. Aph.* 10. hæc utplurimum evaneſcit. Exiſtimant alii cavitatem illam aëris inſervire præparationi, ne ſcilicet per nares attractus, & ibidem aliquamdiu retentus, nimis frigidus, vel crudus in cerebrum admittatur.

Nonnulli, quos inter & *Fallopius*, cavitatem hanc veluti reſonantiæ quendam locum ad vocis claritatem facere exiſtimarunt, unde illi quibus naſus latus eſt, & planus, non clarum, ſed ex naſo proveniente quodam ſuſurro mixtum edant ſonum. Ab his autem diverſi locum hunc per attractum aerem odoratum quodammodo adjuvare credidere, è quibus *Fallopius*, *Veſalius*, *Spigelius*, alii.

Sæpius adductus *Anth. Nuck* retulit mihi nuperrime hic Hagæ à ſe diſſectum canem quendam, in quo cavitas hæc communionem haberet cum organis odoratui inſervientibus: verum *Alex. Benedictus*, *Riolanus*, aliique hanc ſæpe eorum craniis defuiſſe teſtantur,

qui antea bene olfecerint, ac clare voce locuti fuerint.

Ego vero in illorum defcendo opinionem, qui afferunt cavitates illas præcipuè efformatas effe, ut offis fupra oculum eminentiam producerent, quæ alias ibidem deficeret, fi os perfectum acquifiviffet firmitudinem, fiquidem illud hoc cafu gravitate fua aliquatenus impedimento fuiffet; quamvis interim non diffitear illius alium quendam, minorifque momenti effe ufum; fiquidem & fimilis cavitas in brutis, videlicet bobus, ovibus, equifque reperitur, & quidem multo major, oblongiorque quam in hominibus: intra eam quoque, ardente Sirio, vermes reperiuntur, unde dicta animalia aliquando vertigine corripiuntur, & in furias ruunt, tefte *Diemerbroeckio anatom. lib.* 9. *cap.* 6. *fol.* 897, & *Fabrit. Hildano cent.* 5. *obf.* 1. *fol.* 381.

G. Fallopius lib. de vuln. in genere cap. 4. fyncipitis vulnus, five fracturam curari non poffe ftatuit: fe tamen femel illam fanatam, & carne repletam obfervaffe; quod exemplum miraculi inftar habuerit; utpote quod aliis nunquam obtigiffe meminerit.

OBSERVATIO V.

Auditus per biennium, & loquela per annos quatuordecim amissa subito restituta.

ADmiranda sunt circa humana corpora Dei omnipotentis opera, quæ uti multis, ac diuturnis sæpe obnoxia fecit morbis, ita etiam, quando ipsi visum fuerit (quamvis non absque naturalibus mediis) eosdem nonnunquam valde subito, & inexspectato modo aufert; cujus rei evidens nobis suppeditabit sequens relatio exemplum.

Medicus noster, ac Chirurgus *Cornel. Solingius* nuper mecum litteras quasdam communicabat ad ipsum à Fratre *Hercule Solingio* Gorcomii habitante datas, quibus prolixè narratur, quomodo in pago *Aal* nomine, sive *Eyl*, alias *Andel Workomium* inter, & *Hoesdam* ad aggerem sito, rusticus quidam 40 annorum, nomine *Gisbertus* . . . . ., natus in civitate Campensi habitaverit, qui illuc anno 1666 mutus, & surdus cum cam-

panula quadam (ut ſolent ejuſmodi homines) ad colligendas eleëmoſinas advenerat. Quem, cum laborioſus eſſet admodum, vidua quædam, etiam ſurdaſtra, meſericordia ducta hoſpitio excepit, ita ut ab eo uſque tempore res perageret ruſticas, in quibus ſemper diligentem ſe, ſolertemque præſtitit.

Poſtquam vero ibidem per biennium laboribus inſudaſſet, ac aliquando foſſam quandam foderet, contigit, ut inter operandum campanæ audierit ſonum, quod digitorum ſuorum alliſione ſodalibus ſuis ſatis indicabat. & ab eo uſque tempore auditum conſervavit integrum.

Duodecim autem poſt annis, die 12. April. 1680. cum conſortio cuidam interfuiſſet Dominicâ palmarum, ancilla Heræ, cui famulabatur, lecto ipſum incumbere rata pro more domum clauſit, lectumque petiit Ille vero multa demum nocte reverſus, januam reperit clauſam, quapropter vicini ſui domum adiit. à quo commodiore tunc temporis lecto deſtitutus ad fœnile dimiſſus eſt, rogatuſque fuit, uti mature domeſticos exci-

excitaret ſecuturo die, qui Lunæ eſſet, multo mane mercatum adituros Gorcomienſem. *Gisbertus* ergo in prædicto fœnili decumbens vocem quandam, uti poſtea retulit, audiit, vel forſan ſibi audire viſus eſt, vel ſomniavit, clamantem: *Surge Gisberte, & Loquere!* ipſe ergo ſurgens mox vicini domum adiit, cujus oſtio fruſtra ter pulſato, Heræ fores pulſavit; unde ancilla ſurgens rogabat, quiſnam adeſſet, cui ille: ego ſum *Gisbertus*, Deus mihi linguæ reſtituit uſum: quod minus credens ancilla, diſſolutioriſque vitæ homines adeſſe ſuſpicata, qui domum ingredi conarentur, januam non aperuit. Coactus ergo fuit *Gisbertus* vicini ſui domum repetere, cujus uxor, quæ interea ſurrexerat, uti itineri ſe accingeret Gorcomienſi, ſtrepitum quendam ante fores audiit, quapropter accurrens quis eſſet, rogavit; *Gisbertum* autem ſe nominantem illa accedens cognoſcenſque exclamavit: Tune ades *Gisberte*, & loqueris? Ille autem non ſine amplexu reſpondit: *Deus mihi loquelam reſtituit, ipſi ſit honos, & gloria.* Unde mulier ſtupefacta pri-

mo

mo quidem loqui non poterat, ſed tamen parumper ad ſe rediens, quo pacto loquendi recuperaſſet uſum, rogavit, quare ipſe, quicquid ſibi accidiſſet, narravit. Adventante autem, quo uxor diſcederet, tempore, *Gisbertus* maritum adiit, eique rem ſignificavit: omnium autem primo mulier iſta ſe ad meas (ita ſcribit *Hercules Solingius*) contulit ædes, ut nonnulla emeret. Dum autem nos ſimul (ita pergit) pranderemus, intravit & *Gisbertus*, quem quidem unà ad prandium invitabam, ſed verecundior ille (uti videbatur) abnuit. Interroganti igitur mihi, quid ni Juvenis ille ad comedendum accederet, vicini uxor, tui, dixit, cauſa pudore afficitur, ac mox ſingula expoſuit, quæ ipſe etiam confirmavit referens, quomodo primò in pagum perveniſſet. Famulam autem quacum ſimul diu habitarat, poſtea uxorem duxit, ſed cum ipſâ diu in matrimonio non vixit, toto iſto tempore valetudinarius admodum. Uxore itaque ſine liberis relicta, fatis ceſſit anno 1681. menſe Martio. Quæ relatio (ut ait *Hercules Solingius*) non tan-

tum

tum verissima est, sed & centenis aliis testimoniis, siquidem opus foret, confirmari posset.

IN OBSERVATIONEM V.

DE eodem rustico quædam etiam breviter proponit Expertus Medicus *Steph. Blankardus part.* 1. *collect. med. phys. cent.* 2. *obs.* 21. *fol.* 105 *ut & part.* 2. *cent.* 6. *fol.* 143. quamquam utraque narratio diversis modis (juxta literas *Joh. van Deuren*) facta sit. Quapropter operæ pretium judicavi, si rarum hunc, mirandumque casum ab amico quodam cognito prolixè omnibus cum circumstantiis descriptum etiam huc adferrem.

Licet autem casus ille valde admirandus, rariorque sit, attamen sine miraculo naturalique modo contingere potest, quemadmodum & similia de auditus, visus, motuum corporis diu amissorum restitutione traduntur. Divinam tamen providentiam hic praecipue suspicere, ac revereri fas est.

Memini etiam exempli cujusdam, quod juvenis animadverti de homine quodam, qui cum post annorum aliquot gravem paralysin, resciret aliquando templum ædibus suis vicinum, flammis esse correptum, neminemque tunc temporis adesse, qui ipsi opem ferret, magnâ ani-

mi cum consternatione è lecto prosiluit fugâ se subducens posteaque paralysi liber mansit.

Franciscus Valleriola l: 2 *obs*: 4 *fol.* 116. simile quid habet de cive quodam Arelatensi, nomine *Joh. Berla*, qui resolutione alterius lateris multos annos laborans, quum diu resolutus mansisset, incendii metu, cum flagraret igne domus, in quâ degebat, propeque jam cubile ejus flamma serperet, incendii metu à domo saltu præcipitem se dederit, posteaque incolumis, & probè incedens derepente factus fuerit.

Tale etiam subitaneæ à paralysi liberationis exemplum contigisse perhibetur Amstelodami anno 1676 in muliere quadam 40 annorum, nomine *Geeske* Claas, quæ quatuordecim annorum paralysi subito fuit exemta; de quâ etiam vide D. *Steph. Blankardum collect*: *med*: *phys*: *cent*: 3 *cap*: 49 *fol*: 249.

Vidi, & diu novi, inquit *Isbr. de Diemerbroeck Anatom. lib.* 8 *cap.* 1 *de nervis*, *fol.* 851. mulierem per triginta annos adeo paralyticam, ut neque brachia, neque cruris sinistri ullum articulum loco movere posset, cui tamen per maximum, horrendumque nocturnum cum fulmine tonitru, quo illa mundum periturum putabat, immenso terrore percussæ, materia obstruens è nervis subito expulsa sit. Ipsa autem paralysi repente liberata fuit, & mansit.

Thom: *Bartholinus act*: *med*: *anno* 1671 *&* 1672 *obs*: 71, *fol*: 157 narrat ex *Olao Borrichio*

de

de cive quodam Christiano-Hafniensi, quem ipsemet *Borrichius* se cognovisse testatur, quomodo mutus factus toto quadriennio vocis usum frustra expectarit, tandem vero, cum domum aliquando properaret, in ponte sublicio, qui utramque urbem dirimit, obviam forte viderit vetulam quandam, ob inimicitias funestas jam olim sibi invisam; quâ conspectâ, toto animo exardescens, & vindictæ accensus cupidine, in hæc prorumpit verba: *Ut te Dii, Deæque omnes perdant*! simulque laxata linguæ suæ frena stupens observat; tum demum sibi ipsi iratior quàm aniculæ, quòd faustissimum ejus occursum conviciis excepisset, & primum redeuntis linguæ usum à maledictis esset auspicatus. Scilicet credibile est (ita *Bartholinus*) grumum aliquem sanguinis, vel pituitæ tenaciorem principio arteriæ loquacis linguæ impactum, & hactenus vicinos nervos comprimentem, ad motum illum incandescentis animi concitatissimum, & secutum hinc irritati sanguinis motum vehementem delicuisse.

Joh. Dolæus misc: med: phys: cur: decur. 2 *ann.* 1 *obs*: 38 *fol.* 109. de puellâ quadam agit decem annorum, quæ trimula variolis malignis laboraverit, hisque, materiâ nimirum peccante per metastasin ad nervos linguæ delatâ, pulsis muta evaserit, talisque permanserit ad annum usque decimum. Postea verò ex improviso æstate maximè ardenti (fortè materiâ nervos obstruente à calo-

re resolutâ) non sine Parentum, Consanguineorumque maximâ admiratione loqui cœpit, & nunc cum quolibet, haud aliter, quam si nullo laborasset incommodo, colloquitur.

Petrus à Castro miscell. med. phys. curios. dec. 1. *ann.* 1. *obs.* 35. *fol.* 191. meminit quorundam, qui infantes muti fuerint, ac postea distinctè loqui potuerint. Adde & *Reusnerum obs.* 49. *fol.* 27. qui de quodam post decem annorum, deque alio itidem post quadraginta annorum surditatem pristinum recuperante aurium usum memorat.

Tradit *Herodoti Clio lib.* 1. *fol. mihi* 40. *Crœso* fuisse filium cætera habilem, sed mutum; ad cujus vitium emendandum *Crœsus* pro viribus omnia, quamquam frustra, fecerat: hic autem cum *Cyri* exercitu victus, ac captis mœnibus subito oppressus esset, quidam *Perses*, *Crœsum* sibi ignotum occisurus vadebat. Quem invadentem se *Crœsus* cum videret, tamen præsenti clade affectus devitare negligebat nihil interesse ratus percussusne oppeteret mortem, an secus. Id ubi filius mutus aspexit, patri timens erupit in vocem dicens: *Homo ne perimas Crœsum*: Atque hoc ille primum effatus postmodum per omne vitæ tempus vocalis extitit, *Crœsusque* postea captivus in *Cyri* manus traditus est.

Æglis cujusdam luctatoris ex insula Samo mentionem faciunt *Val. Max. lib.* 1. *cap.* 8. & *Aulus Gellius lib.* 5. *cap.* 9. hic, cum muto victoriæ, quam adeptus erat, titulus, & præmium

eri-

eriperetur, indignatione accensus vocalis evasit. Ratio est, quod irâ celerior sanguini concilietur motus, qui viscidos, & tenaces, obstructionemque nervorum inducentes humores solvere aptus est.

Ille autem, de quo nos, rusticus forsan auditum recepit, quod maximo in fodiendâ fossâ labore sanguine ejus fluidiore, mobilioreque reddito, spiritibusque concitatis, materia nervos auditorios obstruens quasi delicuerit, ut commodè inde potuerit expelli. Restitutio autem auditus ante loquelam forte contigit, quod obstructio nervorum auditoriorum non fuerit adeo gravis, & magna, quam nervorum loquelæ inservientum, unde tenax illa materia, quæ spirituum transitum antea impedierat, tanto ocyus eo, quam alio loco fuerit soluta.

Verosimile etiam est ipsum vocis donum deinde noctu recuperasse, cum de die haud dubie in commilitonum consortio hilarior extitisset, spiritusque vino recreasset, undè hi valde fuerint ad motum concitati, & volatiliores redditi. Accedit, quod eâdem nocte forsitan per somnum se in eodem consortio etiamnum existere ratus multâ cum vi nonnihil sodalium cuipiam significare gestierit, unde spiritus (qui tempore somni copiosiores intus sunt, nec adeo ad externum sensuum usum disperguntur) eo tempore fortius, quam quidem interdiu fuerint agitati, eodem modo, ac supra jam diximus de filio Cræsi,

cui

cui alioquin effectui producendo fuissent omnino impares.

Ita etiam *Theoph. Bonetus Med. Septentr. libr. de pect. affect. sect.* 18. *cap.* 5. *fol.* 437. ex *Joh. Schmiedio* refert *Christianum Omuth* virum verè probum, & doctum, verbi divini Ministrum è somno expergefactum, in inopinatam subito incidisse *ἀφωνίαν*, ac post 14. dies somniantem de nocte se undis submergi, anxium voce clarâ, & eloquio prompto opem implorasse, expergefactum autem à proprio clamore grates Deo precibus ardentissimis, & cantu persolvisse.

Quemadmodum jam adducta sunt subitæ auditus, & loquelæ restitutionis, obstructis nervis orta exempla, ita quoque depulsæ, cujus causa fuerat nervorum opticorum obstructio, cæcitatis quædam dabo.

G. H. Velsch. obs. med. Episagm. 20. *f.* 14. exemplum habuit fæminæ cujusdam ex *amaurosi* sive guttâ serenâ cæcæ, quæ tandem post febrem aliquam vehementem pristinum recuperarit visum.

Memorat *Laz. Riverius obs. communic. à Samuele Formio obs.* 29. *fol.* 361. mulierem quandam *amaurosi* ita fuisse correptam, ut per cibi abstinentiam mortem sibi inferre decrevisset, quo in statu annum perseverârit integrum, unde ad extremam deducta fuerit maciem, calore nativo (uti loquitur S. Formius) defectu pabuli humidum substantificum depopulante. Cum eo vero omnis simul corporis humiditas, tum ipsa materia

ria guttam ſerenam efficiens abſumta fuit; ſicque ægra viſum recuperavit, ac poſtmodum victu analeptico refecta fuit.

OBSERVATIO VI.

NOvi ego quendam etiamnum ſuperſtitem, qui quoties cum uxore rem habere geſtiret, immediate ante cœptum opus, ter, quaterve ſternutare cogebatur: cujus phænomeni cauſâ ille nonnihil ſollicitus (ſiquidem alioquin vir erat robuſtus, & ſanus, ſenſuumque compos) me aliquando conſuluit.

IN OBSERVATIONEM VI.

MUlti, quos inter eſt *Avicenna lib.* 3. *fen.* 5. *tr.* 2. *cap.* 3. jam olim exiſtimarunt, poſteaque etiam alii, ut *Riolanus particul. meth. cap.* 17. *Untzerus lib. de Epilepſiâ*, aliique confirmarunt, ſternutationem levem quandam eſſe Epilepſiam.

Convenientia ſymptomatum illorum vel hinc, meo quidem judicio, quodammodo poterit elici, quod utrumque ex acri quadam, & pungente materiâ, originem habeat ac, ſenſu teſte, conjunctam ſibi habeat convulſionis aliquam ſpeciem, & denique, quod in utroque vel

nervi

nervi, vel meninges contrahantur, hâc tamen cum differentiâ, quod ſternutationis ſubitanea, Epilepſiæ vero diuturnior ſit convulſio.

Sternutationis autem cauſæ diverſæ, earumque quædam externæ, quædam internæ ſunt. Sub externis comprehenduntur vulgo aër ſiccus, acriſque, qui hoc anni tempore magis, illo vero minus, particulis eſt refertus nitroſis; vapor etiam ſulphuris, camphoræ, aceti, allii, ſinapios, raphani, ellebori, &c. ſive per nares attractus, ſive per os admiſſus, narium quoque vellicatio, pilorumve ejus evulſio (cujus mentionem faciemus *obſ. ſeq.*) aſſumptio fortium ſternutatoriorum (quorum exempla nonnulla attulimus *obſ.* 10. *fol.* 48. *Tom. noſt. prim.*) vel alia quædam materia acris, & mordax. Nonnunquam etiam à ſplendore Solis, vel immediatè, vel mediatè, v. gr. à reflexione nivis, aquæ ſplendidæ, ſpeculi &c. excitatur ſternutatio; unde *Ariſtoteles* dixit, *ſternutat, qui ſub Sole ſe committit*; forſan quia calefaciens Sol naſi fibrillas, eodem modo, quo pluma quædam titillat. Certum utique eſt à Solis calore, vel fervore potus, humores intus in capite contentos attenuari, fluidioreſque reddi.

C. V. Schneiderus tract. de ſternutatione fol. 460. concionatorem quendam ſe cognoviſſe refert, qui, cum Soli exponeretur, bis, ter, vel etiam ſæpius ſternutare coactus fuerit. Membrana enim naſum intus circumcingens in nonnullis hominibus ſenſibilior eſt, quam quidem in

aliis;

aliis; ideoque facilius ab acido, acri, tenuive aëre quibusdam vellicatur, vel etiam forsan Sol radiis humores intra caput attenuando efficit, ut acris quidam ascendat vapor, qui exitum per angustam viam quærens cerebri membranas vellicat.

Hinc *Hippocrates sect. 7. aphor: 51, Sternutatio fit ex capite, excalfacto, aut perhumectato spatio in capite inani; aër enim intus contentus foras erumpit, Strepit autem, quia per angustum ipsi est exitus,*

Internæ sternutationis causæ sunt, vel humores acres, & tenues à capite ad nasum in coryza depluentes, & ex vasis nasi nonnunquam transudantes, vel etiam vapores acres e ventriculo, vel tenuibus intestinis sursum ascendentes, nasique membranas interiores, ac præcipue quidem superiores earum prope os cribriforme partes vellicantes; porroque ea omnia quæ apta nata sunt ad tunicas narium irritandas; unde hæ molestiam, qua afficiuntur, à se abigere conantur, ac sic quidem pectus ipsum, musculique abdominis, nec non diaphragmatis inflati meningibus succurrunt, cum quibus communionem habent tunicæ nasi fibrillarum quarundam nervosarum, cribrosique ossis foraminula percurrentium ope. Atque ita quidem fortioris aëris expulsione sonitus ille producitur multum huc facientibus angustis narium ductibus, per quos aër non sine strepitu erumpit: videtur-

deturque tussis circa laryngem, & pulmonem; eadem esse, quæ sternutatio circa meninges, & narium tunicas, sed tamen pectus in sternutatione aliter quam in tussi irritatur, moveturque.

Aristoteles sect. 33, *lib*, 7, *problem*, 9. sternutamentum salutarem quandam expirationem appellat, valetudinisque indicium. Quid, quod etiam inter Medicorum arcana illud idem *Aristoteles* ponat: ægros videlicet, affectosque, & gravi morbo decumbentes excitandos esse, ut sternutent; id nisi efficere valent, salutis spem nullam superesse. Hinc quoque *Theophrastus* difficulter admodum ægros sternutare posse ait, propter spirituum & virium defectum; eandemque ob rationem *Ballonius ad Theophrasti lib. de vertigine p.* 9. *Vulgo*, ait, *è Xenodochiis jubent ægros exire, cum primum sternutant, quod bono id fiat omine, & quod in limine sint sanitatis, quasi victa calore naturali morbifica materia sit cocta, & mitificata.*

Cum vero sternutationes salutares nonnunquam, ita etiam contra noxiæ quandoque sunt, & periculosæ; præsertim ubi fuerint irritæ, & frustraneæ, continuæ, & immodicæ; tum namque anguem in herba latere indicant, hinc enim sæpenumero cæcitas, obstructis nervis opticis (de quâ *G. Fabrit. Hildanus centur.* 1. *obs.* 24.) vel hernia, magnâ existente pressione, vel alia gravia symptomata, quorum aliquot attulimus *obs.* 10. *tom. nost. prim.* vel etiam ipsa mors provenit,

venit,

venit, præsertim corporibus intemperatioribus; contingere etiam potest, ut violenta sternutatione arteria quædam intra caput rumpatur, unde mors, de qua vide *Theoph: Bonetum Anatom. pract. lib.* 1. *sect:* 20. *obs.* 17. *fol.*353.

H. Cardanus lib. 5. *aph.* 47. *Hipp. fol.* 559. observasse se tradit frustraneos multos sternutandi conatus secutam fuisse Epilepsiam, & *comm. ad lib.* 7. *aph.* 45. *fol.* 817. juvenem quendam ægrum se vidisse ait, qui postquam vesperi plusquam tricies frustra sternutationem tentasset, sequenti die convulsionibus extinctus fuerit.

Narrat & simile quid de sene quodam 64. annorum, qui post parvas aliquot, iteratasque sternutationes frustraneas, tertio die vivis fuerit exemptus.

Plura habent *Philip. Salmuth. cent.* 1. *obs.* 93. *fol.* 56. *G. Fabrit. Hildanus cent.* 4. *obs.* 12. *F. Platerus tom.* 1. *prax. pag.* 34. *& seqq. Rondeletius lib.* 1. *de curand. morb. cap.* 70. aliique. *Thucydides lib. de bello Peloponnesiaco* §. 131. *fol. mihi* 108. pestilentis cujusdam, malignæque sternutationis meminit in famosa illa Atheniensium peste grassantis; *Polydorus* etiam *Virgilius lib.* 6. *de inventione rerum cap.* 2. *fol. mihi* 413. itidem similis sternutationis mentionem facit, qua omnes, qui aliquoties sternutassent paulo post extinguerentur: quod & testatur *H. Cardanus in lib.* 5. *Aphor.* 47. *Hipp. fol. mihi* 559.

ut & *Carolus Sigonius lib. 1. histor. de Regibus Italiæ*, asseritque *Ysbr. de Diemerbroeck lib. de peste cap.* 15. *fol.* 80. *& lib.* 4. *hist.* 18 *fol.* 236. tempore gravis illius Neomagensis pestis anno 1635. neminem se vidisse convalescere, qui durante morbo sternutasset sæpius. Tradunt quidam sternutationem tempore *Gregorii Pont: Max.* contagiosum quendam fuisse morbum epidemicum, quo homines sternutando obierint, & inde ortam sternutantibus bene precandi consuetudinem. Quam longe autem *C. Sigonius* qui hunc salutem precandi sternutantibus morem à Gregorii tempore deducit, aliique, qui idem, quæ ille, sentiunt, à vero absint, non ineleganter sane demonstrat *Famianus Strada Soc. Jes. Prolusion. Academicar. lib.* 3. *Prælect.* 4. *de Pistore suburrano*, qui jucunda admodum hac de rè habet. Mos autem ille diu ante Sospitatoris nostri ortum apud Ethnicos, & ante ipsum obtinuit *Aristotelem*, ut idem *Strada pag. mihi* 438. Græcus enim Poëta apud eundem ibidem, *Aristotelesque*, *Theocritus*, *Aristenætus*, *Petronius Apulejus*, *Plinius*, aliique bene multi illius meminere. Causæ autem variæ statui possunt; quarum quinque dat *Strada* dicta Prælect. 4. Superstitiosum tamen qualecunque hujus consuetudinis fuisse initium nemo dubitaverit, siquidem & Ethnici à sternutamentis auguria capere soliti fuerint; quapropter *Ammianus*, ac *D. Augustinus* imo ipse Cicero istam repudiarunt. Hic

Hic enim *lib. 2. de Divinat. Quæ si observamus, ait, & pedis offensio nobis, & corrigiæ abruptio, & sternutamenta observanda.*

Dicebatur autem Epilepsia olim Græcis morbus sacer, vel quia putabant illum hominibus immediate à Deo fuisse immissum, (uti voluit *Hippocrates*) vel quia nobilissimam, maximeque sacram corporis partem, cujus regimine partes reliquæ gubernantur, occupat, uti scribit *Plato Timæo*, sive *de natura fol.* 759., vel quia in illa parte sedem habet ratio, quod voluit *Aristoteles sect.* 33. *problem. quæst.* 7. *Plato* (teste Apulejo) totum hominem sive ejus essentiam in solo capite consistere dixit: quod Veteribus ansam dedit sternutationem vocandi sacram, & dicendi sternuentibus Ζεῦ σῶσον, *Jupiter ò adsis!* Unde Europæi *Deus te adjvet*, ad quæ verba etiam salutare, vel corpus inclinare solemus. Caput olim Veteribus sacrum appellatum fuisse etiam *Aristophanes* testis est, quia per illud jurare solebant, quapropter etiam sternutationes è capite provenientes (secundum *Athenæum Dipnosophistam*) adorabant tanquam sacras. Illud & confirmat *Aristoteles*, cum ait sternutationem Veteribus adeo fuisse sacram, ut eam tanquam numen adorarent, ut patet ex *Xenophonte lib.* 3. *expedit. Cyri, Persarum Regis*, dum dicit, ubi Rege præsente quisquam sternutasset, adstantes in genua provolutos Deum illum adorasse.

Sed quærat hic quiſpiam, an non perverſa quædam ſit conſuetudo etiamnum ſternutantes ſalutare, beneque iis precari, utpote quæ paganorum erroribus originem debeat?

Patrum equidem nonnulli morem illum, profligata ſuperſtitione, non improbarunt. Illos autem procul eſſe juſſerunt, qui ſternutationes dimetirentur juxta Lunæ Phaſes, earumve multitudinem, paucitatemve, vel eas, quæ dextrorſum, vel ſiniſtrorſum, antrorſumve, aut retrorſum, de die, vel de nocte, in exequiis, epuliſve, &c. contingerent, obſervarent, hiſque adverſa, vel proſpera portendi hallucinarentur.

Pater Auguſtinus Serm. 241. *de Templ. Illas* inquit, *non ſolum ſacrilegas, ſed etiam ridiculoſas ſternutationes conſiderare, & obſervare nolite.*

Aliud itaque agit, qui (malum!) ſternutationes ad ſecutura bona, vel mala, &c. quidquam facere autumat, ac is, qui more non damnando ſternuentibus precatur proſpera.

Verum quid ni itidem tuſſientes, oſcitantes, ructum, crepitumve ventris emittentes ſalutamus?

Michael de Montaigne Conaminum lib. 3. *cap.* 6. hanc rationem dat, quod ſternutatio flatuum, vel expirationum omnium è corpore prodeuntium honeſtiſſima, utpote ex capite proveniens, ac idcirco reprehenſionis expers ſit,

cui

cui idcirco præstemus honorem. In ructu autem, crepituve ventris salutare, hominis esse plus satis urbani Doctorum elegantissimus *D. Erasmus* tradit. Sicco autem pede præterire nequeo Ægyptios, aliasque gentes Ethnicas inter innumeros, quos adorabant Deos, numerasse etiam quicquid eximium excellensque, ac magna virtute præditum esset, v. gr. animi affectus, tanquam imperium in nos habentes, imo & ipsos corporis affectus. Hinc *Febris* fanum in Palatio: hac enim placata salutem sperarunt. In numero istorum Deorum erant quoque & alia multa nugatoria, ridicula, & sordida, v. gr. Crepitus ventris. Honorem præfatur *Joh. Seldenus de Dis Syris Prolegom. pag.* 58. quod emissus (verba recito Seldeni) sanitati corporis haud parum sit conducibilis, supressus item noxius. Inde Regi minus imparem esse joculari Epigrammate scripsit *Nicarchus*, quod vitæ, & necis (hominis ingenium!) habuerit potestatem. Id autem tale est.

Οὐκοῦν εἰ σώζει, καὶ ἀποκτείνει πάλι πορδή,
Τοῖς βασιλεῦσιν ἴσην πορδὴ ἔχει δύναμιν.

Quod Latinè ita sonat.

Si servare queunt Crepitus, & perdere ventris,
Regibus anne putes viribus ergo pares?

Considerandum etiam est sternutationes morbosum quid nonnunquam involvere, morborumque sæpè, ut supra dictum existere accidentia. Quidni autem quæso, (præsertim cum diuturnior id confirmavit usus) sternutantibus non ignari plurima quandoque frequentiores, violentioresque sternutationes insequi incommoda, bene precemur, ac aliis occasionibus facere consuevimus? Ita operis aliquid agentibus prosperum optamus eventum, cœnantibusque, ac peregrè ituris fausta omnia precamur. Hinc etiam *D. Augustinus serm.* 42. *de Sanctis, tom.* 10. *Si quis obvium sibi*, inquit, *non salutet, à viatore non habebitur homo, sed truncus, aut statua Mercurialis.*

Quando itaque consuetudo hujusmodi salutationem (sive ea ore contingat, sive solâ capitis denudatione, aut corporis denique inclinatione) introduxit, confirmavitque, minus urbanus habebitur, quisquis hoc quicquid est humanitatis negligit.

Ambrosius lib. 7 *in Lucam cap.* 10. *Salutatio,* inquit, *communis est usus gratiæ. Sic inferiores superiorum favorem sibi conciliare consueverunt; Gentiles quoque cum Christianis ejusmodi habent commercia. Prudentis igitur Christiani est, (modo ne committatur error) hoc casu personarum, locorum, temporumque se accommodare circumstantiis.*

Præter internas, externasque sternutationis cau-

causas vulgatiores, ac jam adductas, jure etiam merito considerandus est coitus appetitus, sternutamenti utut rarior causa.

Inter sternutationis causas recenset, etiam *Joh. Mezue lib. 2. de ægritudin*: appropinquationem ad mulierem, desideriumque cum eâ coëundi.

Amatus Lusitanus Schol. curat. 3 cent. 4 fol. mihi 370; *Scire decet, ait, quod, qui coitui sunt dediti, & ab eo per dies aliquot abstinuere & mulierem pulchram contemplantur, aut vident, brevi in sternutamentum labuntur: sed sternutamenta hæc coitus facile solvit: hoc enim consilio præmunitus quidam, qui ad Principem simul cum uxore stantem, accedebat, & sæpe frequenti sternutamento dedecorabatur, liber evadebat.*

Theoph: Bonetus Anat. pract. lib. 1. *sect.* 20. *schol. ad obs.* 17. *fol. mihi* 353. sibi casum huic nostro valde similem obvenisse refert. Quidam enim ab illo quæsierat, cur inter venereos amplexus, instante συνουσίας bis, terve sternutatione percelleretur? Hujus rei hanc ille rationem dedit, quod aura nempe seminalis à testibus & vasis spermaticis suscitata sursum repens sensibiles narium tunicas vellicaret, atque ad ejusmodi motum impelleret. Verosimilius autem existimem per fortem imaginationem (quæ quantum corporibus imperet, quotidie licet experiri) humores nervosos, sive spiritus, celeriter admodum, singularique impetu in nervos, & partes generationi inservientes impelli inte

reaque cerebri tubulos, ex quibus illi proveniunt, non longo tempore vacuos aliquo modo subsidere, & occludi, unde levior quædam eorundem convulsio, usquedum novi iterum in eos deferantur spiritus, siquidem recentes tam subito suppeditari nequeunt, quam quidem alii forti imaginatione in nervos vehuntur.

Vel etiam in meningibus, ac præsertim durâ, ubi ea variis os cribriforme pertransit fibrillis, collectæ antea fuere particulæ quædam acres, vel salinæ, & forsan etiam viscosæ quædam, quæ ibidem stagnantes postea per fortiorem sanguinis pressionem (est autem ille tempore appetitus venerei celerior, majorique cum impetu fertur) ulterius propelluntur, quod equidem absque fibrillarum vellicatione quadam fieri nequit, quæ contractione à vicinis fibrillis ortâ adjuvantur. Hac autem de re suum cuique sit judicium. Non diffiteor tamen testium cum plurimis aliis corporis partibus valde magnam esse Sympathiam, uti non semel indicat *Hippocrates sect.* 1 *& sect.* 5 *lib.* 2 *Epidem.* alibique, nec non *Aristoteles* 2 *de generatione Animalium cap.* 7 *&* 4 *particular. problem.*, ut & *Galen. lib.* 1 *de semine cap.* 16. Evidenter etiam id liquet ex Eunuchis quorum vox, si infantiæ tempore castrati fuerint, non tantum tenera est valde, sed & nullâ, aut minimâ malas lanugine vestiuntur, teste *Iuvenali Satyrâ 6.*

Verum hæc testium, aliarumque partium sym-

ſympathia imprimis obſervatur circa cerebrum, & nervos, monſtrat namque experientia nimiâ Venere non cerebrum tantum, ſed & nervos generaliter debilitari, quod etiam annotavit modo adſcripto loco *Galenus*. Hinc itaque primò cæcitas oritur, quia magna ſpirituum quantitas per Venerem oculis detrahitur, unde membranæ duræ admodum, rugoſæque evadunt, meatibuſque velut invicem compreſſis, tranſpiratio debita fieri nequit, fibrillæque nervorum, membranarumque oculorum craſſiores evadunt. Quin & immodicum Veneris uſum nonnunquam Arthritis, tremor, paralyſis, apoplexia, ac ſubitanea nonnunquam mors ſequitur, quâ de re vide ſis *Henr. ab Heers obſ. med.* 9 *fol. mihi* 103, ubi exemplum habet nobilis cujuſdam viri, qui inter uxoris amplexus ſubitâ correptus fuerit apoplexiâ. Memorat & ibidem de alio quodam, qui propter ſimilem abuſum in Epilepſiam inciderit.

Contigit etiam olim, ut ſtrenui hujuſmodi certatores brevem voluptatem morte abruperint; quale quid inter alios refert *Galenus lib.* 1 *de ſem. cap.* 16. *Jovinianus Pontanus in opuſc. de obedientiâ cap* 10 meminit cujuſdam *Beltrandi*, cognomine *Ferrerii* cui Barcelonæ in Hiſpania nimia Veneris gaudia mortem maturarunt.

Tradit *Plinius lib.* 7 *cap.* 53 *Hiſt: nat: Cornel. Gallum*, *Titumque Haterium* Equites Romanos

in ipso opere fuisse suffocatos, teste etiam *Valer: Max: lib: 9 cap 12.* Plura ejusmodi reperiuntur apud *Alex: Benedictum lib. 24 de curand: morb: cap: 22.* de Senatore *Viturio*, & apud *Fulgosum lib. 9 cap. 12.* de quodam *Giachero Geneva Salutiano.*

Tertullianus Apologetico idem *Speusippo Platonico* contigisse scribit.

Memorabile est, nec silere possum, quod scripsit *Nicolaus Grudius* è tribus Fratribus Belgis unus Epigramma de adolescente quodam qui anno 1555. Bruxellæ novo mortis genere periit. Adolescens autem loquitur.

Rustica me strictis nimium complexibus urgens,
(Quis credat?) collum luxat amica mihi.
Ilicet, ecce, humero incubuit caput; atque soluta
Cervice, ipsa simul semita clausa cibo est.
Hoc quoque vix potui suppressâ voce profari,
Es mihi tu raræ, Cypria, causa necis.

Ad quod haud dubie alludens *Joh: Secundus Hagiensis N: Grudii* Frater hoc composuit Epigramma.

Inter opus medium lascivâ morte solutus,
Hic situs est, & init jam Menelaus humum.

Quæ omnia gravia ſymptomata ex ſpirituum, immodico coitu nimis diſſipatorum, inopiâ provenire ſolent ; unde calor corporis minuitur, circulatio ſanguinis retardatur, tranſpirationes impediuntur, ſicque cruditates, & obſtructiones multæ corpori obveniunt.

OBSERVATIO VII.

Vibriſſæ evulſæ mortis cauſa.

Viles, & exigui ſæpenumero momenti res ſunt, quæ mortem nobis feſtinant. Experientia enim docuit externam tantum punctionem ab ape, vel alio quodam inſecto factam, aut læſionem quandam à parvâ feſtucâ, vel ſpinâ piſciculi, deglutitionem pili, acini uvæ, muſcæ, culicis, ſimiliumque plurium, mortis non ſemel fuiſſe cauſas.

Sic nuper mihi per literas ſignificavit (cum plura tranſmitteret) *D. Joh. Ludov. Hannemannus Phyſ. in inclytâ Chriſt-Alberti Academiâ Chilonenſi* Profeſſor Tribuno cuidam Suecici exercitus Buxtehudæ in Comitatu Bremenſi per

pilo-

pilorum tantum è naribus evulſionem primo quidem narium, mox & cerebri inflammationem, tandem vero ipſam ſuperveniſſe mortem.

IN OBSERVATIONEM VII.

HUmoribus corporis noſtri per hunc, illumve in Diæta commiſſum errorem debito temperamento deſtitutis, vel acribus exiſtentibus, levis quandoque dolor inflammationem producit, atque ita quidem exiguæ cauſæ externæ magnum afferre poſſunt corporibus detrimentum.

Certum eſt membranam naſum intus cingentem ſenſibilem admodum eſſe, magnamque cum meningibus habere ſympathiam, à quibus etiam multas, diverſaſque acquirit fibrillas præſertimque unam, quæ adeo manifeſte ibidem apparet, ut *Andr. Veſalius* inde naſi tunicam provenire credat: unde facile contingere poteſt, ut, eâdem, ſive vibriſſarum evulſione, ſive fortioribus ſternutatoriis, vel iterata vellicatione, aliave tandem acriori re irritatâ, gravia oriantur ſymptomata, imo etiam corporibus intemperatioribus ipſa ſuperveniat mors, quamvis nullus diffitear alium præ alio membranis ſenſibilioribus uti. Acutiſſimi in hiſce membranis ſenſus exemplum exhibet *Godofredus Schubartus miſcell. med. phyſ. German. ann.* 3. *obſ.* 138. *fol.* 227. in quadam

dam virgine, & *Amatus Lusit. cent. 4. curat. 3. fol. mihi* 369. in Juvene quodam, qui nonnunquam adeo fortiter, & ſæpe ſternutarit, ut cum hominibus converſari erubeſceret.

Joh. Anthon. Lindanus Medicinæ olim in Academia Lugduno-Batava Profeſſor tradit *Med. ſuæ Phyſiol. cap.* 12. *art.* 1. §. 15. *fol.* 532. celebrem quendam ſe noviſſe Medicum, qui, cœlo ſicco, & acri, ſæpiſſime, ac vehementer ſternutaret, ita ut tali caſu naſum intus tepido lacte dulci humectare cogeretur, quo etiam modo curaſſe ſe dicit *Foreſtus lib.* 10. *obſ.* 127. ancillam vehementer admodum, ac ſæpe ſternutantem.

Conr. Victor Schneiderus lib. 5. *cap.* 1. *de catarrh. pag.* 62. *Narium*, ait, *inflammationem comitantur gravitas, dolorque capitis, arteriarum capitis pulſus citatior, ſonitus aurium, delacrymatio, narium pruritus, libidoque emungendi, jugis ſternutatio, amiſſio ſenſus odoratus, vitium vocis, tandemque fluor ipſius humoris. Sique cerebrum nimio, fortiorisve cujuſdam vini hauſtu, vel aliis modis incaleſcat, eo caſu ſanguis, aliusve acris humor à membranis cerebri prodiens narium tunicam vellicare non deſinet.*

Non fuit itaque adeo mirum, ſi ad membranas naſi illius Tribuni evulſione primo irritatas, cujus humores forſan commiſſi in diætâ errores fecere intemperatos, humor aliquis acer per

duc-

ductum arteriarum delapſus fuerit, unde ipſæ quoque meninges, quæ magnam, uti diximus, cum naſi tunicis communionem habent, inflammatæ fuerint.

OBSERVATIO VIII.

Mirandum oculi vulnus.

INter dona illa omnia, quæ nobis largitus eſt Deus T. O. M nullum, meo quidem judicio gratius eſt, aut nobilius viſu, hic namque non tantum hominem idoneum reddit ad victum, & amictum ſibi comparandum, ſed & reliquas Dei Creaturas dignoſcendas, diſtinguendaſque, ut eaſdem contemplatus erecto ad ſidera vultu Creatorem tanto magis ſuſpiceret: Hinc non ſine ratione cæcos vocamus miſeros, duoſque propter maximam viſus neceſſitatem omniſcius Deus homini conceſſit oculos, quorum alterutro forte amiſſo, alter homini inſerviat.

Exemplum alterutrius oculi pungente gladio amiſſi hic videre eſt in *Guilhelmo Arthon*, cujus oculi dextri canthus major

tab.

fig:1

B

A

fig:2

D

fig:3

C

B

jor 31. Octob. an. 1674 gladio tenuiore ita fuit læsus, ut ipsius ensis lamina ibidem fuerit rupta, ejusque portio quædam medium longitudine exceden adulti viri digitum (qualem fig. 1 ad literas B. B. exhibet) remanserit; hoc itaque in statu *Cornelium* adiit *Solingium* Medicum, & Chirurgum Hagiensem qui illud gladii frustum non sine magnâ vi, & molestia forcipe extraxit, nam propter magnam longitudinem forsan penetraverat ad os sphænoides, ibidemque fixa permanserat: extatque etiam in hunc usque diem ipsum sanguinis (quod notatu dignum est) in dicto frusto vestigium ad longitudinem litera C. notatam; læsus tamen remanente quidem istius oculi cæcitate, percuratus est.

IN OBSERVATIONEM VIII.

OCulorum vulnera, præsertimque orbitam ipsam penetrantia, periculosa admodum esse, ita ut inde visu non tantum quis privetur, sed & nonnunquam paralysis, apoplexia, memoriæ defectus, imo ipsa mors proveniat, testantur inter alios *Rhodius obs. med. centur. 1. cap. 28. pag. 51. Joh. Schmidius miscell. med. Phys. curios. an.*

is, omnia conſpiceret geminata. Cujus phænomeni cauſa erat ejus pupilla infimæ palpebræ nonnihil agglutinata, inferioremque alterâ habens locum; ſi enim cryſtallinus alterius oculi humor è loco ſuo, ſive verſus ſuperiora, ſive inferiora, aliquantulum fuerit dimotus, omnia (teſte *Galeno lib. de cauſis ſymptom. cap. 2. fol. mihi* 14) geminata apparent. Poſtea tamen illud, ut ait *Langius*, continuâ oculi motitatione vitium evanuit, unde pupillâ ab infimâ palpebrâ ſolutâ apparentium duplicitas ceſſavit.

Ad præcavendam vero illam oculi cum palpebrâ agglutinationem, utrâque illâ parte læſâ, neceſſum erit digito nonnunquam ultro, citroque impellere. Quem etiam in finem nonnulli duplex, vel triplex aurum foliatum oculo imponunt.

Simile quid reperias apud *Benivenium de abdit, & admir. morb. & ſanat. cauſis cap.* 73. *fol. mihi* 242, de puellâ quadam quatuor annos natâ, cui, dum nodum in panno ſolvere acuto gladio niteretur, reſiliens mucro oculum dextrum percuſſit: quo perforatâ ipſius oculi tunicâ, plurimus ſtatim inde fluxit humor; quare etſi viſum prorſus amiſerit, ipſum tamen haud multo poſt rite curata recepit. Tanta enim ineſt vis tenellæ ætati, ut hunc ipſum (quod ſæpe accidit) in integrum reficere poſſit.

G. Fallopius tract. de vulneribus particul. cap. 3. *fol. mihi* 199. teſtatur ſe ejuſmodi oculorum

lorum vulnera absque visus privatione sæpius percurasse: præcipue autem in octuagenario, cui vi deposita fuit suffusio seu cataracta; dum autem acus exempta fuit ex oculo, magna copia humoris aquei effluxit, cum tamen tertio die appareret oculus ipso humore plenus, neque quidquam mali propter effluxum humoris, quantum ad visionem, passus esset.

Nicol. Tulpius obs. med. lib. 1. *cap.* 30. *fol. mihi* 64. sibi etiam hujusmodi oculi vulnus occurrisse scribit, in quo non tantum aqueus humor effunderetur, sed & membrana subsideret uvea, hebescente inde adeo visus acie, ut ne admotæ quidem candelæ conspicere posset lumen; illud tamen curavit per anodyna, & exsiccantia, remanente visus officio naturali, at imbecilliore, ob cicatricem uveæ à vulnere relictam.

Ophthalmista quidam affirmabat humorem illum semel amissum restitui neutiquam posse, quia acu pertusâ in suffusione oculi tunicâ, prædictâque suffusione solutâ, putabat se eandem suctione attracturum, verum non membranam tubulo, sed humorem aqueum attrahebat, unde oculus flaccidior evasit, & minor, dictusque humor postea accrescere non potuit: unde concludebat illud experimentum nunquam posse succedere: verum, mehercle, aliter se habet humor aqueus in suffusione, quam in recenti vulnere; ejus enim restitutio illo casu impeditur, quia tunicæ uveæ glandulæ operationem

 suam

ſuam, ſive ſequeſtrationem humorum non ita recte abſolvunt, quod materiâ pituitoſâ, viſcidâque obſtructæ ſint.

Quid autem cauſæ eſt, quod oculorum alterutro læſo uterque occludendus ſit? Reſpondemus, quia moto uno, movetur & alter, unde dolor oculi læſi adaugetur, & ſanatio, quæ quietem requirit, impeditur.

Sunt qui multa gloriantur de medicamento humores ex læſis, vulneratiſque oculis egreſſos reſtituente, inter quos præcipuus quidem eſt *Franc. Joſeph. Burrhus*, qui eum in finem utebatur aquâ quâdam (uti tradit literis ad *Thom. Bartholinum an.* 1669. menſe Februarii) ſuper folia chelidonii, addito parum Camphoræ, in B. M. deſtillatâ, poſtea tamen dicit ſe meliorem inveniſſe, quæ non ſine magno labore magniſque præparari queat ſumptibus. Alii huic rei aptos exiſtimarunt humores è vivorum animalium oculis eductos.

Verum quidem eſt chelidonium, ſive hirundinariam majorem priſcis medicis ad ſananda oculorum vitia valde fuiſſe laudatam, præſertimque in ſuffuſione, ſive cataracta, ſuccus enim iſtius herbæ valde detergens eſt, & diſcutiens, ſive diſſolvens: verum an ſuccus ille tantis gaudeat viribus, ut humores è vulnere ejectos denuo poſſit ſuppeditare, ipſe equidem vix crediderim exiſtimans hujuſmodi oculorum vulnera non externis remediis, ſed novi humoris affluxu

ſa-

ſanari. Si vero ejuſmodi reperiretur ars, qua humores amiſſi poſſent reſtitui, circulatio revera humorum in oculo fruſtanea eſſet, ſuperfluique eſſent ad viſum tres diſtincti humores, ſi ſola injectione viſus poſſet recuperari. Verum enim vero taliſne gloriatio Creatorem corrigere velle videtur, artemque præferre naturæ, reclamante tamen ratione, & experientia? Fieri nequit, ſcribente *Th. Bartholino act. tom.* 1. *fol.* 153. ut aquâ chelidonii majoris, vel alio quocumque liquore, ſive ſint membranæ, ſive ligamenta, ſtillatitio rupta omnia, reſarciantur.

„ Quis rerum naturæ gnarus ab aqua deſtil„ lando per alembicum evocatâ membranas, „ & ligamenta ſperet? Quin etiam ne quid „ diſſimulem, ex quo didici aquam illam *Bur*„ *rhianam* ophthalmicam deſtillando parari „ (neque enim Amſtelredami viſis experimentis „ ejus, & Epigrammate honoratis, id ſcieram) ſtatim ita mecum; aqua illa acuit haud dubie viſum, & labra vulneris oculi ad cicatricem forſan diſponit, reſtituere tamen craſſos oculi humores, ſolius naturæ eſt. Hactenus *Bartholinus*.

Hinc quoque nihil ad accretionem, ſive reſtitutionem aquæ magis requiri quam cicatricis productionem *Tulpius* ſcribit.

Anne autem & Veteres reſtitutionem illam humorum in oculis ſciverunt? *Galenus lib.* 1 *de*

causis symptom. cap. 2. fol. mihi 15. Incredibile quiddam, inquit, *nec fieri vulgo solitum in puero vidimus, qui stylo in pupillæ loco fuerat compunctus. Nam cum statim effluxisset aquosus humor, tum pupilla ipsa minor est reddita, tum tota cornea apparuit rugosior: cæterum sanatus, postea recte vidit, collecto scilcet paulatim eo, qui effluxerat, humore.* Verum hæc rara sunt.

C. Plinus lib. 29. hist. natural. cap. 6. mustelæ, inquit, viridesque lacertæ, oculis perforatis, & læsis visum restituere dicuntur: indicantque porro ejusdem rationes id absque medicamentis ipsâ naturâ, & sponte fieri.

Avibus, præsertimque hirundinibus, visum amissum sponte restitui jam olim indicavit *Corn. Celsus lib. 6. cap. 6. sub finem fol. 578. Hirundinibus, inquit amissa ex vulnere oculorum acies interposito tempore restituitur sensim, jacturâ ejus humoris reparatâ.*

Idem confirmat *Aristoteles lib. 6. de hist.* Animalium. Licet enim hirundinum lædantur acie quadam oculi, imo & effodiantur, hos tamen de novo accrescere, visumque iis redire tradit.

Patet itaque adductis exemplis circulationi, affluxuique soli humorum, non vero prædictis artificialibus aquis, vel aliis externis remediis, adscribendam humorum in oculis restitutionem: idque tanto magis, quanto plura fecerunt eum in finem experimenta multi Philosophi, Medici, Chirurgi, Anatomici, perforando tunicas cor-

neas

neas anſerum, gallinarum, ovium, columbarum anatum, &c. phlebotomis, & acubus humores omnes digitis exprimendo; relictis enim vulneribus, ſine ullâ remediorum impoſitione, viſus, & humores ſponte fuerunt reſtituti, & quidem intra breve tempus, remanente tantum cicatrice quâdam, quæ ſucceſſu temporis minuebatur, imo etiam (teſte *Burrho*) plane evaneſcebat.

Ita etiam *Fr. Rhedi* ſe vidiſſe refert viſum iſtis animalibus intra viginti quatuor horarum ſpatium fuiſſe reſtitutum abſque ullâ remediorum externorum applicatione.

Si quis autem remedium aliquod ad arcendam inflammationem initio, cicatricemque producendam adhibere velit, non inutiliter aquâ plantag. cum bolo, album. ovi, & granis aliquot Camphoræ utetur.

Optimum vero, meo quidem judicio, remedium externum eſt, ſi oculus vulneratus, quantum fieri queat, optime operiatur, & ab aëre defendatur, ſic enim non tantum citius generabitur cicatrix, verum humores reſtituentur. Vidi aliquando unà cum aliis Medicis Dexterrimum Anatomicum noſtrum *Anthon. Nuck* tunicam utriuſque pupillæ caninæ diſſecuiſſe, ita ut omnis illico efflueret humor aqueus; poſtridie vero, deligato tantum ſimpliciter vulnere, abſque aliis remediis idem humor reſtitutus erat, cicatrice tamen valde molli, & tenerâ, quæ indies accreſcens ſolidior evaſit.

Th. Barthol. act. med. tom. 1. *cap.* 69. *fol.* 151. refert *Olaum Borrichium* virgunculam quandam septennem sanasse, quæ ferreum uncum improviso ictu in medium impegerat oculum vulnere ita profundo, & amplo, ut proximo triduo non solum quicquid humoris aquei, sed & quicquid vitrei esset, effunderetur; id quod crassamentum cocto leviter ovi albumini simillimum continuè effluens clarè ostendebat. Hiantis ergo oculi foramen sensim perducebat ad cicatricem ratus fore, ut ex cerebri vasis, sive arteriolis tunicarum ejus, paulatim tantum in vacuum pene locum distillaret humoris, quantum implendo oculi bulbo sufficeret; Illum autem ipsum liquorem omni alio peregrino convenientiorem esse. Destillare autem aliquid ipsi videbatur ex eo, quod oculi in perpetuo motu, & calore versarentur, atque adeo non possent non quotidie aliquid exhalando amittere, in cujus locum aliquid continuo succedere necesse est, ne bulbus oculi flaccescat, tum quod ægrotantium oculos in morbis, præsertim ardentibus, flaccidiores videamus, humore, qui ex cerebri vasis alias subministrari solet, aliò translato, convalescentium autem, & sanorum vividos, & humoribus suis refertos.

Addit & idem in præcedentium confirmationem humoris aliquid solo moderato pressu ex quibusdam bulbi oculorum bubulorum poris prosilire, observatore *Clariss. Stenonio*: Nec, inquit idem

idem, fefellit eventus; quamquam enim impotuosus ictus omnia confuderit, & ligamentorum ciliarium appendices vel distorserit, vel disruperit, hoc est, certam visui objecerit desperationem impletus tamen bulbus est, & visus non plane abolitus, ut qui ad certas Lunæ phases jam tum recurreret.

Contingit autem, ut vulnera oculorum lapsu, ictuve obtusiorum quorundam instrumentorum facta sæpius sequatur cæcitas: quia inde non humor tantum aqueus plerumque effluit, sed simul etiam membranæ & ligamenta, vel etiam quidam nervorum rami læduntur, cum contra in vulneribus pungendo, sive peritâ quadam manu in brutis, sive infortunio quodam in hominibus factis humores non nisi lente, & absque contusione, vel laceratione emittantur.

Sunt, qui aqueum hunc humorem partem oculi vivam, & seminalem appellent: alii vero excrementum tantum ex nutrimento crystallini humoris procedens vocant. *Realdo Columbo de re Anat. libr.* 10. *fol. mihi* 403. humor aqueus excrementum est, quia bis se vidisse refert post inflictum vulnus, eundem amissum fuisse restitutum, visumque recuperatum.

Joh. Riolan. sect. 4. *Anat. cap.* 50. *fol.* 551.
,, Si verum sit, inquit, eum humorem ex vul-
,, nere emissum regenerari, oculorum acie re-
,, stitutâ, lubentius eorum opinionem amplec-
,, tor, qui excrementum esse statuunt. Idem

confirmat *G. Fabrit. Hildan.* Schol. *obs.* 26. *centur.* 1. *fol.* 27. dicens ipsum esse excrementum quoddam ex vasis tunicæ uveæ sanguiferis secretum, quæ circa humoris aquei locum terminantur, asseritque idem *Plempius Ophthalmographiâ suâ.*

Thom. Barthol. lib. 3. *cap.* 8. *de Anat. oculi fol. mihi* 350. de dicto humore sequentem fatur in modum: „ hic humor non est pars animata, sed „ tantum excrementum esse videtur ex nutritione „ crystallini; nam & in morbis absumitur, & in „ vulneribus oculorum deperditus, restituitur; „ certum autem est omnia, quæ antea intra oculum „ deducta erant, & ex quibus producti erant humo„ res, per circulationem sanguinis, deficientibus „ humoribus, iterum suppeditari, & restitui.

Hinc quoque *Galenus lib: de oculo cap:* 1. alibique, statuit crystallinum humorem, nutrimentum accipere à vitreo, hunc autem à cerebro provenire; dicitque nutritionem suppeditatione novi nutrimenti fieri: ita ut doctrina illa de humorum amissorum restitutione cum *Galeni* sententiâ omnino conveniat,

Quæritur autem, anne & ipse restitui possit humor oculi crystallinus?

Affirmat *Burrhus*, modo nervus opticus, ejusque rami manserint illæsi, tunc enim ab affluente latice nervoso restituitur:

Convenit *Kerkringius, qui obs. anat.* 100. *p. mihi* 198. non tantum crystallinum, sed & reliquos

quos humores restitui posse statuit, scribitque idem *fol.* 291. sese, etiamsi humores omnes è bruti cujusdam oculo fuerint expressi, medicamento tamen nobili, eumque in finem invento effecturum, ut brevi visus restituatur, affirmatque se dissectionem illam ter quidem in uno, eodemque cane instituisse, semperque curationem feliciter successisse.

Thom. Barthol. act. an. 1. *cap.* 133. *fol: mihi* 265. se integrum humorem crystallinum è gallinæ cujusdam oculo expressisse ait, quæ postea, occluso oculo sano, non quidem æque feliciter, ac ante (forsan quia nondum erat adsueta) grana collegerit, licet iis vesci non desierit. Ut autem certior redderetur, an ipse crystallinus humor regenerari posset, post octo hebdomadas gallinæ capite amputato, oculum læsum dissecuit, & hunc pari fere felicitate, ac reliquis solet animalibus, renatum invenit, licet nondum ad debitam pervenisset magnitudinem, sano enim minor aliquanto erat. Forsan si gallina, inquit idem, diutius fuisset servata, crystallinus ille humor perfecte fuisset restitutus.

Talisne autem crystallini humoris restitutio æque in homine succederet, valde equidem ego dubitaverim, quoniam idem *Bartholinus lib., & cap. eodem fol. mihi* 266. tradit purpurati cujusdam pueri in aula Danica è nobili stemmate oriundi alterum oculum ita fuisse læsum, ut omnes humores, quâ data via, elapsi fuerint,

ad quem juſſu Regis vocatus ſit *D. Burrhus*, ut eâ, quam præ ſe ferebat, arte & humores, & viſum ægro reſtitueret. Sed ille difficultatem ſubolens, ſubterfugium in dierum aliquot morâ venabatur, quorum prætextu ſpecioſum artis ſuæ commentum tueretur; ita ut tandem ad eum advocatus Vir celeberrimus, & in omni meliore literaturâ excellentiſſimus *D. Henricus à Moinichen*, Regis digniſſimus Medicus, poſtquam *Bartholinum* ſibi elegiſſet ſocium, nihil eorum, quæ cum ad ſanitatis reſtitutionem, tum ad artis incrementum facere videbantur, prætermiſit, ſed tantum abfuit, ut vel aqua chelidonii, vel aliis in ſubſidium vocatis, reſtitui potuerit, ut etiam hodie factitium ex auro geſtet oculum. De quo uſurpandi modo ſcripſerunt *Henr: Petræus Encheirid: Chirurg. tr.* 8. *cap.*4, *Paræus lib.* 22 *Chirurg. cap.* 1, *Daniel Sennert. lib.* 1 *part:* 3 *ſect:* 2 *cap.* 40 *de oculorum defectu fol.* 319, *Schenkius fol.* 176 *aliique.*

Cryſtallinum humorem reſtitui non poſſe etiam *G. Fabrit. Hildan. centur.* 1. *obſ.* 26. *fol. mihi* 27 teſtatur, quia præcipuum, ut ait, viſionis eſt organum, propriâque arachnoide (propter ſubtilitatem ita dictâ) includitur, quâ diſruptâ, cryſtallinus humor officio ſuo amplius fungi nequit.

Notandum etiam eſſe idem ait, pupillâ læſâ, quamvis cryſtallinus humor illæſus, aqueuſque reſtitutus fuerit, viſum tamen rite reſtitui non

poſſe

posse, siquidem inevitabilis cicatrix impedit, quo minus radii ab objectis penetrare queant ad humorem crystallinum, quamvis *Burrhus* cicatricem temporis successu evanescere dixerit.

OBSERVATIO IX.

Oculi Procidentia.

CORpora nostra innumeris obnoxia esse morbis vel hinc patet, quod circa membrum minimum, oculum videlicet, olim à *Jacobo Guillemæo*, experto in Gallia Chirurgo centum ferè vitia, junctâ & sanandi ratione, sint descripta, quorum tamen numerus à recentiorum nonnullis (præsertim *Joh. Verbrigge*) nuper adauctus est ad centum, & tredecim, inter quæ haud minimum est oculi ex orbitâ procidentia.

Ante aliquot annos puella quædam annorum quindecim meæ committebatur curæ, cui variolas passæ oculus procidit, quod malum *G. Fabrit. Hild. exophthalmiam* dicit.

Postea autem trigesimo mensis May anno 1683 hic Hagæ curandam suscepi puel-

puellulam quandam bimulam, cui tertiâ post erumpentes variolas hebdomadâ oculi etiam prolapsus supervenit non sine ipsius pupillæ ulcere. Quæ tamen symptomata (quamvis cum pupillæ jacturâ) intra tres hebdomadas sequentibus sublata sunt remediis.

Primò scilicet ad dolorem sedandum, simulque inflammationem, quantum fieri poterat, avertendam, oculo sequens applicabatur cataplasma.

℞. *Micæ panis alb.* ℥j.
lactis dulc. q. s.
Coq. ad consistentiam pultis, dein adde vitell. ovor. n°. ij
Ol. rosar. ℥ij.
pulv. croci ʒß.
Camph. ℈ß.
Fiat Cataplasma.

Hoc remedio dolor, & inflammatio intra biduum minuebantur admodum, tumorque oculi adeo subsidebat, ut intra eundem guttæ aliquot lactis muliebris tepidi infundi potuerint. Postea plumaceolis quibusdam occludebamus ipsius oculos, sequenti unguento delibutos,

tos, porroque præcedens impositum fuit cataplasma, quod bis de die iterare jussimus, unde tandem, sine ulteriori pupillæ exulceratione, intra dicti temporis spatium ad ulteriorem pervenit sanitatem. Unguentum vero erat hujusmodi.

℞. *Mucilag: sem: cydon.*
psyllii aq: plant: extr: q. s:
Ung: rosar: ℥j.
M: F: Ung: molle.

IN OBSERVATIONEM IX.

QUamvis quibusdam hominibus veluti naturalis sit oculorum exitus, uti liquet in iis quibus oculi majores, crassioresque, bovinorum in morem, prominent, quibusque nulla adhiberi solent remedia; animadvertimus tamen sæpe hoc qualecumque vitium ab internis, quamvis utplurimum ab externis produci causis.

Interne exophthalmia à maligno quodam tumore, primo inflammationem deinde & exulcerationem producente oritur, unde venæ, & forsan etiam vascula lymphatica premuntur, ita ut per eorundem canales circulatio humorum rite peragi nequeat, sed ad novos oculares meatus, non ita pridem ab expertiss., & indefesso nostro

Anato-

Anatomico *Anth. Nuck* unà cum ducta salivali novo detectos, uberior exoriatur humorum secretio: quapropter continuo hoc humoris ad oculum affluxu, impeditoque refluxu filiolæ, quâ de loquimur, oculus indies intumuit, ac versus exteriora propulsus est, ita ut palpebrâ obtegi non potuerit.

Memorat etiam *G. Fabrit. Hild.* se hoc quicquid est vitii in puello quodam *Losannæ* habitante post variolas animadvertisse.

Similis quoque oculi prominentia à scirrho juxta oculum provenire potest. Qua de re vide *Marcell: Donatum lib.* 5. *cap*: 4. *fol. mihi* 568, *G: Fabrit: Hildan: cent*: 1. *obs.* 1, *Joh: de Muralto obs.* 126. *miscell. cur. German. decur.* 2. *an.* 3, *Fel. Platerum lib.* 3. *obs. fol.* 719, & *Petr. Pauw obs.* 23. *fol.* 38.

Verosimile est prominentiam oculorum post variolas sese manifestantem provenisse, vel quod nimis fregefactans aliquod collyrium inflammatis oculis tempore variolarum fuerit applicitum, vel quod laborantes nimis mature, & intempestive frigido sese exposuerint aeri, ita ut maligna illa materia commode nequiverit transpirare externo aëre frigido coagulata, & condensata.

Contingit etiam nonnunquam, ut malum hoc ab impura lue venerea originem habeat, quo casu partem affectam aqua, unguentove mercuriali, aliis tamen haud omissis, humectare præstat.

G. Fa-

G. Fabrit. Hild. hujuſmodi oculi vitium ex furunculis natum, qui copioſe pueris orti, & intempeſtive repulſi fuerant, vidiſſe ſe ſcribit. *Nic. Tulpius obſ. med. lib.* 1. *cap.* 28. *fol. mihi* 61. exemplum habet filiæ cujuſdam, cui poſt impeditum menſtruum fluxum immenſum obvenerat ſanguinis per nares profluvium, quo citius, quam par erat, ob iracundiam ſuppreſſo, omnis illico inhibiti ſanguinis impetus in oculum dextrum converſus eſt, qui inde uſque adeo intumuit, ut ſede ſua propulſus mirum in modum puellæ faciem deformaverit, ita ut non obſtantibus multis, ſaluberrimis conſiliis, auxiliiſque, malum illud curari non potuerit, ſed in carcinoma, cujus pus adeo acre eſſet, ut vitiata inde forent, exeſaque narium oſſa, degenerarit. Quapropter tali caſu (quando ſcilicet malum eo uſque nondum proſerpſit, ut vicinarum partium, ſubjectorumque oſſium corruptela fuerit ſuborta, ægri viribus etiamnum integris, totum quantum excidere utilius fuerit. Cujuſmodi exemplum, methodumque prolixe exhibet modo adductus *G. Fabrit. Hildanus obſ. cent.* 1. *cap.* 1. Caute tamen proſpiciendum eſt, ut totus auferatur oculus, ne minimâ quidem portione relicta: radice enim mali in imis oculi penetralibus ſuperſtite, provenit denuo ſubitanea, & horrenda excreſcentia, teſte eodem *Hildano cent.* 6. *obſ.* 1. *fol.* 498. ut & *Nicol. Tulpio loco adſcripto.*

Externæ procidentiæ oculi cauſæ ſunt lapſus, alliſio, vulneratio, magna preſſio, flatus fortior, iteratuſque, vehemens vomitus, & laborioſus, moleſtuſque partus, colaphus, ictus pilæ, lapidis, alteriuſve duræ in oculum materiæ. Exoriuntur etiam hujuſmodi prolapſus nonnunquam poſt graves capitis contuſiones, & ictus, utut abſente vulnere, modo ſanguis intra caput extravaſatus, commodo exitu non reperto, delabatur ad oculum: quale quid ſibi viſum tradit *G. Fabrit. Hildanus centur.* 5. *obſ.* 12. *fol.* 398.

H. ab Heers obſ. med. lib. 1. *obſ.* 4. *fol.* 49. Hiſtoriam viri cujuſdam habet, cujus alter oculus ab hoſtibus cultro omnino fuerat exciſus, alter verò digitis uſque ad extremitatem naſi orbitâ expreſſus, ejuſdem & parte quadam cultro præſciſſâ, ubi pendulum illum ſuper genam reliquerant: hic vero ſatis commode tamen viſu fruens chirurgi domum adierat, qui oculum cavo ſuo, ſive orbitâ repoſitum aliquamdiu obligavit, ſanumque poſtea hominem, ac bene ſe habentem dimiſit: Sed affirmaverat idem ſeſe (quod equidem mirandum eſt) propendente oculo ambulantem viam, qua incedendum eſſet, optime vidiſſe, ſed tamen cum agitatione quadam, ſive fluctuatione, qualis in ſuperficie fluminum vento agitatorum vulgo obſervatur; quæ haud dubie orta fuit, quod oculus, nervuſque opticus, dum moveretur, inconſtan-

tes admodum receperit rerum visibiles imagines.

Verum quærat hic quisquam, quo pacto fieri potuerit, ut oculus ita propenderit absque ipsius nervi optici ruptione?

Andr. Spigelius omnes corporis nostri nervos, atque adeo & opticos, ingentem in longitudinem extendi posse demonstrat. Habet & ille itidem pueri cujusdam exemplum, cui oculum lapis jactus extra orbitam excusserat, ut ad medium usque propenderet nasum, hic tamen Chirurgi dexteritate adeo lente, recteque reponebatur, ut nullum remanserit vitium.

De simili etiam symptomate ictu baculi exorto *Joh. Baptist. de Lamzweerde obs. 69. fol. 269. agit*, quem ægrum nullo superstite visus defectu, sequentis Cataplasmatis beneficio perfecte se curasse refert.

℞. *Herb. malv.*
bismalv.
rut.
Semperviv. ā mj.
Far. Hordei
lin. ā ℥ß.
Camphor.
Croci ā ʒß.
Ol rosar. ℥ is.
Lact. muliebr. ℥ij.
Aq. rosar, q. s.
fiat Cataplasma.

Hoc autem coquendum non esse ait, sed quavis vice ad usum simpliciter miscendum, sicque tepidum imponendum. De Unguento quodam simul cum illo cataplasmate adhibito videri poterit idem dicto loco.

Fr. Josephus Burrhus epist. ad Thom. Bartholinum oculi prominentiam collyrio quodam adstringente, emplastroque defensivo *Vigonis* collo applicito, se sustulisse scribit,

Nullum efficacius reperiri ad tollendam oculi procidentiam remedium cucurbitulâ quâdam magnâ sine scarificatione, posteriori capitis parti applicitâ jam olim, teste *Joh. Rhodio obs. med. cent.* 1. *obs.* 84. *fol. mihi* 54. *Aldrigettis* Medicinæ Professor Patavienfis docuit. Quale quid etiam asserit *Ætius tetrab.* 2. *serm.* 3. *cap.* 24. *fol.* 340. qui, inflammatione decrescente, posteriori capitis parti cucurbitam admovendam ait, cui adstipulatur *Actuarius meth: med: lib:* 4. *cap:* 11. *fol. mihi* 328.

Lud: Duretus not: ad Jacob: Hollery lib: 1. *de morb: intern: cap:* 20. *fol: mihi* 152. cæcitatem nobilis cujusdam Virginis à lapsu exortam simili cucurbitulâ posteriori capitis parti adhibitâ subito fuisse depulsam tradit.

OB-

OBSERVATIO X.

Musculorum oculi paralysis.

TEnellos etiam infantes in ipso matris utero, & ante nativitatem, multis obnoxios esse morbis post plures ex oculi vitiis demonstrat infans *Henrici vander Hoeve* Cauponis Hagiensis, qui die 19. mensis Februarii an. 1683. uteri claustris solutis, in lucem prodiit non sine gravi sinistri oculi inflammatione, dextrique tremore: quam inflammationem multi admirantes dubitarunt, originemne ex errore quodam obstetricis in partu commisso haberet. Parentes autem vitium illud non multum curantes lac tantum muliebre tepidum infantis oculo instillarunt, quo remedio necquicquam adbibito, secuta est sex dicti oculi musculorum paralysis; Quamvis autem oculus hic pro arbitrio nec versus superiora, nec inferiora, nec dextrorsum, sinistrorsumve moveri posset, palpebram tamen, vigilante infante, versus superiora evehi, dor-

miente vero demitti, atque occludi animadvertimus.

Dexter vero oculus continuè movebatur dicitur autem vitium hoc Veteribus, nec non hodiernis Medicis propter motus inconſtantiam *Hippos*, *Equus*, vel etiam *Oculus inſtabilis*; quæ denominatio proprie deſumpta eſt ab equorum oculis, qui vagi plerumque, atque inconſtantes ſunt, imprimis illis, quibus orbita oculi notabilius prominet; unde tam verſus anteriora, quam retrorſum proſpicere ſolent, ſique nullis ad latera muniantur tegumentis, expaveſcunt plerumque, pupillaſque perpetuo movent. Hujuſmodi autem equis oculi utplurimum maximí ſunt.

IN OBSERVATIONEM X.

ANnotatu dignum eſt, dum ab unâ parte ſiniſter infantis oculus omni prorſus motu carebat, dextrum contra indeſinenter fuiſſe motum, quemadmodum vero prima iſtius vitii cauſa eſt affluxus humoris cujuſdam tenacis nervos oculorum motorios obſtruentis, ita forſan alterius vitii cauſa fuit motus quidam convulſivus, quo ſpiritus irregulariter influendo inconſtan-

ſtantem producunt motum; qui minus conſtans ſpirituum influxus, tubulis quibuſdam nervorum obſtructis, oriri poteſt.

De paralyſi muſculorum oculi omnium, nullum me unquam exemplum legiſſe memini: *Celſus lib. 6. cap. 6.* generaliter tantum de univerſali muſculorum oculi paralyſi loquitur, ut & *Ætius tetrab: 2. centur. 3. cap. 49. fol. 356.* dicens: *Si vero totus oculus reſolutus fuerit, motus ad dextram, & ſiniſtram ſurſumque, ac deorſum perficere non poteſt. Et ſiquis acrius pharmacum ſublinat, non percipit morſum. Hoc autem malum ægre curabile eſt; maximeque in ætate provectis, ſi vero ex nativitate contigerit reſolutis, impoſſibile eſt hanc corrigere.*

Eodem quoque modo loquitur *Guillemæus de oculi vitiis ſect. 3. cap. 3. fol, mihi* 755.

Nonnulla equidem exempla quidam referunt, quibus tamen non omnes, ſed nonnulli tantum oculi muſculi paralyſi fuerunt affecti: Sic etiam *P: Foreſtus lib:* 10 *obſ:* 89 *fol. mihi* 429. vidiſſe ſe ſcribit quorundam oculi muſculorum è vehemente quodam in capite ictu ortam paralyſin. Tradit *L: Sigiſmundus Graſſius miſcell: med: phyſ: curioſ: decur:* 1. *an* 1 *obſ:* 71 *fol:* 173, de ſemet ipſo, quomodo ex equo lapſus, ac in caput volutus oculi, palpebræque alterius correptus fuerit paralyſi, ita ut quando eam digitis attolleret, pupilla dextra appareret triplo amplior, & objecta per nebulam quaſi denſiſſimam con-

fusa cernerentur, siquidem pupilla magis versus externum oculi canthum esset conversa, quod inde proveniebat, quia sanus musculus antagonista eò oculum deduxerat. *Philip: Salmuth: centur*: 3 *obs*: 42. simile quid habet, cui itidem ex equo lapsus causam dederat, oculo tamen non ad latus, sed versus superiora ducto, quod infimus musculus paralysi esset affectus.

Quantùm vero ad curationem paralyseos musculorum oculi attinet, de ea consuli potest *Guillemæus lib*: *& cap*: jam adscriptis; Vel utendum est remediis, quæ caput speciatim superfluis liberent humoribus: Ut

℞. *Extract: cathol.* ℈ſ.
Mercur. dulc. gr: vj.
Ol: cinnam: gut: ij.
*Fiant pilulæ n*o. v.

Posteaque sumenda sunt, quæ crassam, viscosamque materiam attenuant, & consumant, qualia sunt decoctum internè assumptum è *salsa parilla*, *guajaco*, *sassafras*, *&c. additis sub finem decoctionis neuriticis quibusdam herbis.* Ex gr.

℞. *Rad. salsaparil.* ℥ij.
ras. lign. guajaco ℨvj.
Macerentur horis xxiv *in aq. puræ* ℔iij.
postea f. decoct: sub finem addendo
Herb. chamæpit.
salv. rosmar. āā m ß.
Colatura detur usui.

Topicum denique præstabit sequens.

℞. *Aq. ſtillat. fœnic.*
euphrag.
Reginæ Hungar. ā ℥ij.
Spir. ſalis ammon. gut. xxx.
Camphoræ gr. vj.
M. F. Collyrium.

Quo tangendi ſunt oculi, cujuſque portio quædam iis inſtillari poterit. Video equidem ſcriptores continui oculorum motus, cui nomen *Hippos*, non niſi perfunctorie meminiſſe, exiſtimant autem recentiores quidam non ſolum contra veterum auctoritatem, ſed & reclamante veritate, vitium hoc in palpebris locum habere, vitiatumque earum eſſe motum, quia, uti contendunt, hæ inordinato clauduntur, aperiunturque modo, ac quaſi tremere videntur; Sed vehementer hac in re falluntur, illud enim, de quo ipſi, vitium *Nictatio* dicitur.

Nec provenit *Hippos* ex malâ quadam corporis conſtitutione, aut humorum quodam ad oculum affluxu, verum connatum, & naturale quoddam non palpebrarum, ſed ipſorum oculorum malum eſt. Tradit *Riolanus* Pater ſe hoc vitii non in oculi bulbo, ſed in pupillâ tantum vidiſſe. Tremulus ille pupillæ motus haud dubie in tunicâ uveâ fuit, quid enim, quæſo, aliud tam notabiliter in oculo tremeret? Provenit autem ille ex ligamento ciliari, quod recurrens multa, eaque tenuia filamenta, ſive fibrillas inſtar

ſtar tinearum quarundam nigrarum, pilis ciliorum ſimilium de ſe ſpargit, quibus pupillæ dilatatio, & contractio efficitur.

Verum quidem eſt ejuſmodi continuum motum oculo nonnunquam à flatibus oriri, eo autem caſu non diu continuatur, diciturque illa ſpecies potius palpitatio: nonnunquam & à convulſione provenit, vel etiam ex terrore, irâve: poſterioribus autem caſibus natus oculorum tremor *Hippos* dici nequit, quia *Galenus comm*: 2 *ſect.* 21 *in prognoſt. Hippocr.* vitium illud oculorum aſſimilat connato cuidam dentium ſtridori, unde non morbum quendam, ſed velut ingenitum quoddam malum eſſe patet, idque tanto magis liquet, quia nemo de mali hujus curatione quicquam nunquam in medium protulit, mentionemve fecit.

Quod ſi tamen cuipiam hujuſmodi poſt nativitatem vitium ſuboriatur, conſultum dicit *P. Ægineta libr.* 3. ut inſtrumentum aliquod oculis efformetur, quo non niſi per parvum quoddam foramen conſpiciant, ut ita cogantur recte proſpicere, quantumque fieri poteſt, immobiles, conſtanteſque maneant. Quidam vero hoc malo laborantum oculos deligandos cenſent, ita ut per temporis aliquantum occæcentur nonnunquam iterum reſolvendi.

OB-

OBSERVATIO XI.

Aranea aure contenta.

QUot, quantiſque malis humana corpora tam internis, quam externis, exiguæ quandoque premant, obruantque cauſæ, evidenter demonſtrat, quod referre aggredior.

In *Michaëlis Digbaucher* die 30 Decemb. anno 1682. ſub tecto quodam nudo capite operantis aurem aranea quædam coloris fuſci, magnitudiniſque, qualem exhibet Tab. I. Fig. 2. ad literam A. irrepſit, quæ ipſum adeo torſit, ut non parum anxius, quò eam eximeret, omnem moveret lapidem. Trium autem Chirurgorum ope necquicquam implorata, tandem ad Medicum, Chirurgumque noſtrum *Cornelium Solingium* itur, qui, licet ſpeculo, ſive inſtrumento dilatatorio, cavitate auris ampliatâ, araneam conſpicere non potuit. Capitalem tamen inimicum, hominem tam miſere cruciantem, poſt quinque horarum moras, diſcedere coëgit

tenui quodam, planoque, ac lapidilli in morem efformato cochleari usus. Animadvertebatur autem circa Araneam illico post extractionem extinctam nonnihil saniei, cujus reliquiis exemtis, *Solingius* auri *Arcæi* balsamum cum Peruviano, & oleo hyperici, gummique elemmi mixtum instillavit, cujus virium effectus tanti fuere, ut, *Michaël* postridie optime se habens, lætusque non sine gratiarum actione à Medico discesserit.

IN OBSERVATIONEM XI.

Contingit nonnunquam, ut viva quædam in hominum, præsertim dormientium, aures irrepant insecta; ut vermiculi, muscæ, culices, erucæ, curculiones, aliaque similia, quæ, si diu ibidem hospitantur, gravium admodum, ut post dicetur, accidentium causæ sunt.

De curculione intra aurem contento loquitur *Trincavellus lib.* 4. *cap.* 6. *de ratione curandi part. hum. corp. affect.*

Andr. Cnoëffelius miscell. med. phys. curios. decur. 1. *an.* 4. *obs.* 50. *fol.* 44. exemplum Rustici cujusdam dat, qui aliquando penes fornacem in scamno sopitus gryllum in aurem ingredien-

dientem non senserat, quem tamen expergefactus ex immenso, ut dicebat, clamore, & volutatione statim percipiebat. Hic autem pene ad insaniem redactus illum neutiquam interimere, vel eximere poterat. Tandem ei *Cnoëffelius* consultus suasit, ut scorpionis oleum in aurem infunderet. Ille quidem paruit, at frustra. Jussit itaque, ut vivum adduceret gryllum: allatum oleo olivarum mersit, unde mox interiit. Hujus olei cum duodecim fere guttæ in aurem laborantis immitterentur, paulo post gryllus deficere cœpit; inter moriendum tamen retrogradum quasi motum repentis insecti sensit rusticus, & frustatim deinde cum multo pure gryllus ex aure prodiit, atque ille quidem convaluit.

Verum infelicior multo erat, uxor Sacerdotis cujusdam, in cujus aurem, referente *Samuele Ledelio ephem. german. decur.* 2. *an. obs.* 39. *fol.* 69. etiam gryllus irrepserat, unde post frustranea multa remedia, horrendis doloribus excruciata tandem vivere desiit.

Joh. Georg. Volkamerus miscell. med. phys. curios. an. 3. *obs.* 166. *fol.* 480. puellæ cujusdam, annorum 18. mentionem facit, cui laboribus defatigatæ, ac in prato decumbenti, dormientique vermiculus rotundus medii auricularis digiti longitudine, lumbricum crassitie adæquans, aurem subintraverit dextram, paulatimque rodendo in frontem ascenderit, ibique per quatuor hebdomadas hospitatus incommoda puellæ

pepe-

pepererit quamplurima? Undique ergo ope, consilioque implorato, sine successu tamen, tandem jussit Pharmacopæus quidam, ut in aures puellæ, reclinato capite, oleum juniperinum immitteretur, quo aliquoties immisso, duo ejecti fuere vermiculi minores, ac albi, prioris haud dubie suboles. Post ulteriorem illius olei infusionem tandem & eorum genitrix rubei coloris, enectaque comparuit, subsequente intolerabili circa frontem dolore, qui suffitu gummi ammoniaci post saniei fœtentis effluxum sopitus fuit.

Nonnunquam etiam muscæ, culices, aliudque insectorum genus, uti modo dictum, intra aures se confert, quod motibus reciprocis magnam vim inferendo multa producit miseris incommoda:

Narrat etiam *Volkamerus* loco eodem ad sese aliquando accessisse vetulam, quæ ante annos viginti, cum incautius molem graminis capiti impositam gestasset, fessa linteamini istius sarcinæ insectis scatenti capiti supposito obdormiverat, cujusque in aurem dextram forbicinæ interea, quas vermes auriculares, Oor-wormen, dicimus, irrepserant, quarum una chirurgi ope fuit extracta, relictis aliis, quas elicere, vel solertissimi tunc temporis Medici nequivere. Hucusque immensa earum copia cerebrum inter, & cranium commorata, indiesque immensior reddita, ærumnosam miseræ vitam reddebat, ut,

hac

hac illac repentibus insectis, dolorem tam in manuum, quam in pedum extremis sentiret. Quod si caput, inquit, *Volkamerus*, hinc inde moveret, interiora capitis crepitare adstantes non obscure audiebant. Huic vero, utut auxilio esse annitebar, incassum tamen omnes nostri abiere conatus. Balsamum sulphuris therebinthinatum auribus ejus immisi at præter unicam, sed enectam, non potui elicere, insectum enim ilud meatus auditorios longo satis tempore obvallasse vero admodum fuit simile. Fumi gum. Ammnon. crebro usu mire delectabatur vetula, dum ad exitum accurrere forbicinas semper observasset: Cum igitur nullum superesse videret fæmina auxilium, ad extremum vitæ terminum tolerare hoc malum decrevit rogitans saltem, ut exantlatis tandem istis ærumnis, calvaria ejus aperiretur, ut, quæ ex tanto insestorum hospitum grege tormenta fuisset perpessa, omnibus innotesceret.

Evenire quoque potest, ut vermes in ulceribus quibusdam aurium intus crescant, & producantur.

Ita *Valescus de Taranta lib. 4. cap.* 30. se vidisse refert tres, quatuorve vermes figurâ nucleorum pini, quamvis hisce nonnihil majores, qui ex auribus Juvenis cujusdam vehementiori febre afflicti prodierant, post quorum exitum Juvenis convaluerat.

Non dissimile est, quod habet *Arnoldus de*

Vil-

Villanova cap: 32. *lib*. 3. *Montanus consil*: 39, *Solenander Consil*: 15. *Fernelius lib*. 6. *pathol*: *cap*. 10. *Zacut*. *Lusitan*: *prax*: *admir*: *lib*: 1. *obs*: 63. *fol*. 51. nec non *Carol*: *Raygerus miscell*: *med. phys*: *decur*. 1. *ann*, 5. *obs*: 5. *fol*: 7.

Henr. à Moïnichen obs. 16. vidit Romæ vermes ex auribus eâ magnitudine, qua in nucibus reperiri solent, prodeuntes, quorum aliqui, infusis in aurem spiritus vini aliquot guttis, continuo versus exteriores ejus partes serpere visi sunt, qui volsella arrepti, cæterique asperso Mercurii sublimati dulcis pulvere enecti fuere.

Anthon. Stadlender, *Chirurgus civitatis Thorunensis in Borussiâ* è puelli cujusdam aure vermem eduxit iis plane similem, qui ex perforatis prodire solent nucibus, sed nonnihil majorem, coloris valde candidi; narratque idem se quinque similes ex alterius cujusdam aure extraxisse, sed minores paulo, qui nullis, excepto spiritu vini, remediis potuerint necari: refertque *Simon Schultzius miscell*: *med*: *phys*: *curios*. *decur*: 1. *ann*: 2. *obs*: 24. *fol*: 43. se eosdem etiamnum viventes conspexisse.

Christoph: *Mentzelius Ephem*: *Germ*: *decur*: 2. *an*: 2. *obs*: 57. *fol*. 95. se ex aure cujusdam misere ejulantis rustici dextrâ an. 1672. magna cum molestia octo albicantis coloris vermes extraxisse refert. Quod malum rustico illi (uti postea exposuit) ab exulceratione auris dextræ provenerat, in quam muscæ, cum sub dio, æstate, capite

nu-

nudo, dormiret, ſua ſpermata, & fætus ejecerant.

Præter inſecta, alia etiam quandoque ſeu caſu quodam, ſive per petulantiam illabuntur in aures. Ita refert *G. Fabrit: Hildanus centur*: 1. *obſ*: 4. *fol.* 15. de globulo quodam vitreo piſi magnitudinem non excedente, cujuſmodi virguncularum conſtituunt brachialia, qui inſinuatus fuerat in concavum auris ſiniſtræ puellæ cujuſdam 10. annorum, unde gravia ſequebantur ſymptomata; dolor videlicet in capitis parte ſiniſtra, ſtupores uſque ad pollicem, & indicem progredientes ad lumbos uſque, tibiam, & pedem: imo totum latus ſiniſtrum continuis ſtuporibus languebat, ſequebanturque convulſiones, tuſſis ſicca, &c.

Qui globulus, poſtquam aliquot ibi hæſiſſet annos, quatuorque necquicquam in auxilium advocati fuiſſent diverſis temporibus Medici, ipſe tandem *Hildanus* globulum feliciter (etiamſi profundius prope tympanum ſordibus firmiſſime adhæreret) ſine ullâ violentia, inſtrumento quodam eum in finem adaptato extraxit.

Admiranda vero eſt hiſtoria illa, quam tradit *Marcellus Donatus de hiſt: med: mirabili lib.* 2. *cap.* 12. *fol.* 219. de nobili puero, qui dum aliis conſociis, quibuſcum luſus agebat, ſe jocularlæ artis peritum oſtendere vellet, arreptis ceraſorum nucleis binis, ex dextra aure ad ſiniſtram manuum dexteritate ut pervolarent, ſe

facturum prædicabat, quod dum exequi parat ita illorum alterum in intimiorem auris partem indidit, ut nullo unquam ingenio à medicis, astantibusve extrahi valuerit, qui id non semel pertentassent; non levem enim illi cerasi nucleus noxam inferebat. Quare toto negotio naturæ derelicto, post multos dies plurima humiditate madente aure, is germinare coepit, germenque prodiit, quod jam conspicuum tenaculis leviter arreptum altera nuclei pars germini adhærens insequuta, altera vero (nam in binas scissus erat) haud difficile extracta est.

Idem haud dissimilem subnectit historiam de semine ex Anagyride (vulgo Venetis *Karobe*) quod cum intra *Joh. Mariæ Bonardi* aurem forte fortuna incidisset, ipseque illud extrahere pertentaret, penitius impulit. Quare dolore excitato valde urgente, concitata fluxio, apostemaque genitum, quod per plures menses misellum hominem afflixit, donec tandem germinans semen prominente germine extractum esset, sicque medicamentis opportunis rite ulcere curato convaluisset:

Si insectum aliquod forte vel in aurem irrepserit, vel intus productum fuerit, curandum quantocius est ut eximatur, vel ad minimum enecetur, siquidem *Rhases* dicat, si diu ibi permanserit (præsertim quando simul maligna pollet qualitate) non atroces tantum inde exoriri dolores, inflammationes, hasque sequentia ul-

cera,

cera, ſed nonnunquam & convulſiones, aliaque accidentia, qualia ex adducto *Hildani* exemplo demonſtravimus. Idem & confirmat *Hippocrates* 3. *prognoſt*. 13. *& Galenus comm*: Hujuſmodi vero ſymptomata proveniunt, quia cavum auris propter membranam circumcingentem ſenſibile eſt admodum, ac nervoſum, fibrilliſque multis nervoſis intertextum, quas à quinto pari nervorvm auditoriorum, ut & à ſecundo pari vertebrarum recipit, ita ut veriſſime dicere queamus nullam in univerſo corpore humano reperiri membranam, quæ reſpectu magnitudinis pluribus gaudeat nervis: adde, quod & auris cavitas non ad duram tantum extendatur matrem, ſed & nervum auditorium attingat, qui (juxta opinionem *Galeni in calce lib. 6. meth: med*:) à cerebro in illam cavitatem deſcendit, ità ut dubitandum non ſit, quin cerebrum, nervique ipſo queant affligi. Ideoque recte exiſtimavit *Celſus* majus eſſe circa aurium, quam oculorum vitia periculum; propter humorum enim affluxum à dolore provenientem tympanum tandem corrumpitur, unde ſurditas, nec non, accedente exulceratione, auris oſſis caries, vel alias fungus, ſive caro luxurians, & ſpuria, teſte *G. Fabrit: Hildano, centur*: 3. *obſ*: 1. *fol*: 183, naſcitur.

Inſtrumenta ad extractionem rerum in aures illapſarum apprime utilia deſcripſit *G*: *Fabrit*: *Hild*: *centur*: 1. *obſ*: 4, ac figuris expreſſit.

 Quod

Quod vero ad vivorum insectorum enecationes attinet, maximam partem adductis exemplis elucescit. Omnibus autem usurpatis *Galenus* sulphur calce, & melle subactum, ac cum aceto auri instillatum laudat. Extinguuntur & vermes succo absynthii, centaur:, felle brutorum, fumo sulphuris, aut gum: Ammon: per infundibulum in aurem immisso, nec non spiritu vini, ut modo dictum, quamvis *D. Du Verney part*: 3. *de auditus organo fol*: 37. omnibus præferat crassa, & oleosa, siquidem, ut ait, talia occludant insectorum oscula, sicque eadem suffocent.

Nonnulli viva insecta allicere conantur dulcibus externe applicitis, vel etiam in aurem immissis v: gr: dulci malo assato, calidoque, ac dissecto imposito, vel medullâ ejusdem cum melle, vel saccharo cum melle mixto, tepidoque in aurem intruso. Alii turundam illinunt therebinthinâ, filoque alligatam profunde in aurem, ut eidem adhæreant insecta, injiciunt.

OBSERVATIO XII.

Spasmus oris, cynicus perperam dictus.

QUam incaute puerperæ quædam nonnunquam frigido sese exponant aeri, nec leve incurrant morborum pe-

ri-

riculum, ſæpiuſque in eoſdem incidant, experientia ſatis monſtrat. Exemplo nobis erit Uxor *N. Verboom* ſutoris Hagienſis. Hæc decimo quarto puerperii die, quamquam temere admodum, & imprudenter, initio Decembris 1683 ad templum ſeſe contulit Deo propter felicem partum gratias actura: verum brevi poſt ſpaſmo corripiebatur oris à ſiniſtra parte verſus dextram, ita ut (vitium namque erat valde moleſtum) me illico ea de re conſuluerit; ego itaque omnibus rite perpenſis, tertiâ à puerperio hebdomada lene quoddam præſcripſi purgans, partemque affectam unguento nervino ungi juſſi: cucurbitulas etiam cervici, emplaſtrumque phagedænicum pone aurem ſiniſtram admoveri præcepi: Addidi & ſternutatoria, decoctumque ex ligno guajaci, ſalſa parilla, & ſaſſafras: cui ſub finem decoct. addebantur herb. Chamæp. prim. veris, & beton., ac denique ſequenti uſa fuit remedio.

℞. *Fol: lauri:*
rutæ:
roriſm:

majoran: āā M j ß.
Flor: ſtæchad:
Salviæ
lavend: āā M j.
Coq: ex aq· comm: s: a: ad ℔ iij.

Hoc gargariſmate uſa eſt, partemque affectam fovit, ad cerebrum autem cum nervis corroborandum ſequens datum fuit Electuarium.

℞. *Conſerv: flor: roſmar:*
ſalviæ ā ℥ j ß.
Nuc: moſch. conditæ: ℥ j.
Syr: de ſtoechade q: s:
M. F. Electuarium

Sicque hac Methodo, Divina favente gratia, intra tres hebdomadas iſto incommodo fuit liberata.

IN OBSERVATIONEM XII.

HIc affectus *Celſo lib.* 4. *cap.* 2. aliiſque à ſimilitudine torturæ oris *Spaſmus Cynicus* nuncupatur. Tortura autem, ſive diſtorſio oris, cum generalior ſit vox, multiplex eſt; omnibus enim illa oris diſtorſionibus convenit, etiamſi ea ut plurimum vel ex paralyſi, vel alterutrius tantum lateris oriatur ſpaſmo, teſti-

bus

bus *Galeno* 4 *de loc*: *aff*: *cap*: 2 *Avicenna fen*: 2 *tr*: 3 *cap*.15, aliisque eorum sectatoribus: Verum *spasmus Cynicus*, proprieque dictus, utriusoris lateris spasmus est, unde & nomen habet, utpote canino rictui simillimus: Hunc enim quilibet non exprimit oris spasmus, quare *Felix* etiam *Platerus* illam tantum oris distorsionem spasmum cynicum dicit, quo labra una cum buccâ utrinque distorquentur, expanduntur que, quale exemplum idem habet *obs*: *lib*: 1 *pag*: 130, quo tota tremebat bucca tam sursum, quam deorsum tracta.

Ita ut illa distorsio, quæ ab alterius faciei partis musculorum paralysi provenit (quali affecta fuit illa, de quâ nostra observatio) revera spasmus Cynicus dici nequeat, siquidem paralysis nequeat esse spasmus, etiamsi hæc duo promiscue sæpe sumantur.

Extitisse autem paralysin musculorum faciei sinistræ partis uxoris *N*: *Verboom* flacciditas, mollitiesque, & doloris insuper absentia, nec non sensus in eodem latere imminutio abunde indicarunt; Hæc autem haud dubie illâ in parte ab obstructione nervorum illac excurrentium ex pari gustatorio orta fuit, cui viscosus, atque externo frigore condensatus humor, qui cavitatem illorum nervorum opplevit, transitumque spirituum ad musculos impedivit, causam dedit; unde cum sinistræ partis musculi moveri non possent, antagonistæ alterius lateris interim mu-

nus ſuum obire non ceſſantes, nullamque ab alterâ parte reſiſtentiam invenientes maxillam ita detorſere.

Huc accedebat, quod rite manducare non poſſet, labiis male junctis. Oculorum quoque alter minus recte connivebat. Dein non niſi in uno tantum latere efflare, aut exſpuere valebat ſalivam ſponte ex ore profluentem. Hanc autem functionum ceſſationem ortam crediderim, quod læſæ partes, ramis, quos à pari nervorum, Veteribus tertio, nanciſcuntur, obſtructis, adeoque denegato ſpirituum influxu, muneri obeundo impares factæ fuerint.

De eorundem muſculorum paralyſi, hancque inſequentis oris alterius partis diſtorſionis lege ſis *Hippocrat*: 2. *epidem. ſect*: 2. circa finem.

Curationem autem hujuſce mali ex catarrhis, & coryzâ oriundi *Ephemerid. Germ*: *ann.* 3 *obſ*: 332 *fol*: 544, nec non *Balthaſ*: *Timæus lib.* 1 *cap*: 39. *fol*: 72. dabunt.

OBSERVATIO XIII.

Labii Pſeudo-Cancer.

Singulas corporis noſtri partes invadere poſſe cancrum jam olim *Galenus lib.* 2. *ad Glaucon: cap.* 10, & *lib. introd.* 16 docuit. Sæpe numero tamen contingit,

git, ut nonnulli ſe cancros ſuſtuliſſe glorientur, cum ne ſimile quidem illis malum fuiſſet. Unde non famam tantum, laudemque inter plebejos affectant, ſed & plus aliis ſapere videri volunt, ægroſque non raro decipiunt.

Muliercula quædam gravida, nec ætate provecta 22 Aprilis 1682, meum imploravit auxilium, cujus labii inferioris parvum tumorem, minoriſque fabæ magnitudinem non nihil excedentem, cæruleique coloris, ac quibuſdam cancrum habitum ſecabat Medicus, Chirurguſque *Corn. Solingius.*

In diſſectione, quæ craſſo fiebat forcipe, è tumore, præter viſcoſum, lentumque quendam humorem, nihil omnino profluere animadvertimus, qui, (ut optime notat *Job: Mekeranus obſ. med. Chirurg. cap.* 12) commordentibus labium dentibus, in læſam quandam glandulam (qualibus infimum labium, nec non aliæ oris abundant partes) juxta arteriolam quandam effuſus, commodo exitu negato, ſtagnavit, unde glandula magis, magiſque intumeſcens quicquid hoc eſt vitii (*Mekerano* belgicè **een Lip-**

 knoop)

knoop) produxit. Tumore itaque sublato, Hungarico supprimebatur sanguinis affluvium vitriolo, nec non lapide hæmatitide, ac postridie in partem affectam, syrupus è ros. sic. illinebatur, unde brevi percuratum vulnus. Scribit idem *Mekeranus* se vesiculas illas pituitosas forcipe dissectas melle rosar., spirituque vini exsiccasse, & sanasse, quamvis & fateatur, non obstante earum apertione, nec non juxta dictam methodum sanatione, duritiem quandam nihilominus remansisse, quæ allisione dentium dolorem sæpenumero, loquendique difficultatem ciens excidenda fuerit eo modo, quem *obs. cap.* 12. *fol.* 108 describit.

IN OBSERVATIONEM XIII.

NOn diffiteor equidem veros etiam cancros ipsis obvenire posse labiis, utpote fungosâ constantibus, glandulosâque, ac plurimis, obnoxiâ incommodis substantiâ, unde facilius (præsertim si corporum sint minus recte temperatorum) cancer supervenit.

Ut autem certa sit ejusmodi tumorum cognitio, sciaturque, maligni ne sint, an secus, signa adscribam diagnostica. Par-

Parvus quidem labii tumor, coloris cærulei, tactuque mollis, cancer dici nequit, verum si color iste cæruleus sit magis plumbeus, aterve, & tumor tactu durus, solidus, & renitens, malignus evadit, atque cancrosus quem eo casu tempestive forcipe auferre satius est.

De extirpationibus, methodoque tumores illos excidendi consulatur *Paræus lib. 6. cap. 29,* ut & *Corn. Solingius Operat. Manual. Chirurg. cap. 36. fol. 75.*

In infantum labiis alia nonnunquam exulcerationum malignarum species provenit, quæ cavæ, duræque, nec sine dolore nigricantes, & fœtentes, subitoque proserpentes à Scorbuto plerumque, adeoque à male constitutâ salivâ oriuntur, nostratibus **Water-Kankers.** Quæ vitia ego sæpe absque notabili molestiâ, corporibus scilicet prius rite præparatis, hac mixturâ sustuli.

℞. *Mellis rosar.* ℥j.
Ægyptiaci ʒij.
Ol: vitrioli gutt: aliquot.
Misce.

Hoc remedio imbuto penicillo ulcera tangi jussi, sicque intra paucos dies sanavi.

Descripsit & hoc Malum *Arnoldus Boötius obs: Med: de omissis, & non descriptis morbis cap:* 19, vocaturqne ei *Cheilocace*, Anglis **Mouth-Kanker** / sive **Kanker of the Mouth;**

Hoc

Hoc autem malum in Anglia, Hyberniaque graſſari admodum, ſæpiuſque inſtar luis cujuſdam epidemicæ multos ſimul infantes, intactis adultis, invadere ait. Illud autem ſi initio negligatur, nec bene curetur, malignum, ac non tantum curatu difficile, ſed & inſanabile evadit; malignitas enim proſerpens miſeros infantes lentâ quaſi tabe rapit, enecatque.

Oris cancrum, ſive ulcus *Nome* à corrodente quodam humore pueris ortum, *Ioh: Muys Prax. Chirurg: ration: decur.* 2. *obſ.* 10. *fol.* 39. ſatis feliciter hoc unguento ſe ſanaſſe refert.

℞. *Theriacæ* ℥ij ß.
Vng: Ægypt: ʒiſ.
Gum: laccæ
Spir: ſal: ammon: ã ℈ij.
Cochlear: ℥ij.
M: F: Unguentum.

Quo, cum ſpiritus vini nonnihil addidiſſet, partem exulceratam ſexies uno die abluit, poſteaque lintea carpta hoc medicamine imbuta parti laboranti admovit, atque ita brevi curationem abſolvit.

OBSERVATIO XIV.

Hydrocephalus.

QUamvis in ventre utplurimum ſeſe manifeſtat Hydrops, eum tamen in omnibus fere corporis partibus naſci poſſe experimur. Præter abdominis enim hydropem, ſive aſcitem, pectoris etiam datur hydrops, capitiſque, ac teſticulorum, tam virilium quam muliebrium, nec internis tantum, ſed & in externis corporis partibus, cujus veritatem demonſtrabo *obſ.* 28. hîc loci ſaltem acturus de hydrocephalo, quem mihi videre licuit 4. Deceembr. an. 1685. in filiolo Chirurgi cujuſdam Hagienſis bimulo, cujus caput latitudinem adulti capitis multum excedebat, hoc enim totum ambiens, à ſyncipite videlicet ad occiput, linteum tres ſpithamas, ſive ulnam longitudine æquabat.

Infans ille, ſano quamvis, & bene diſpoſito corpore in lucem editus, ſexto demum menſe quodam correptus fuit morbo, à quo uſque tempore caput

put primo increscere, visusque sensim imminui cœpit tandem omnino sublatus.

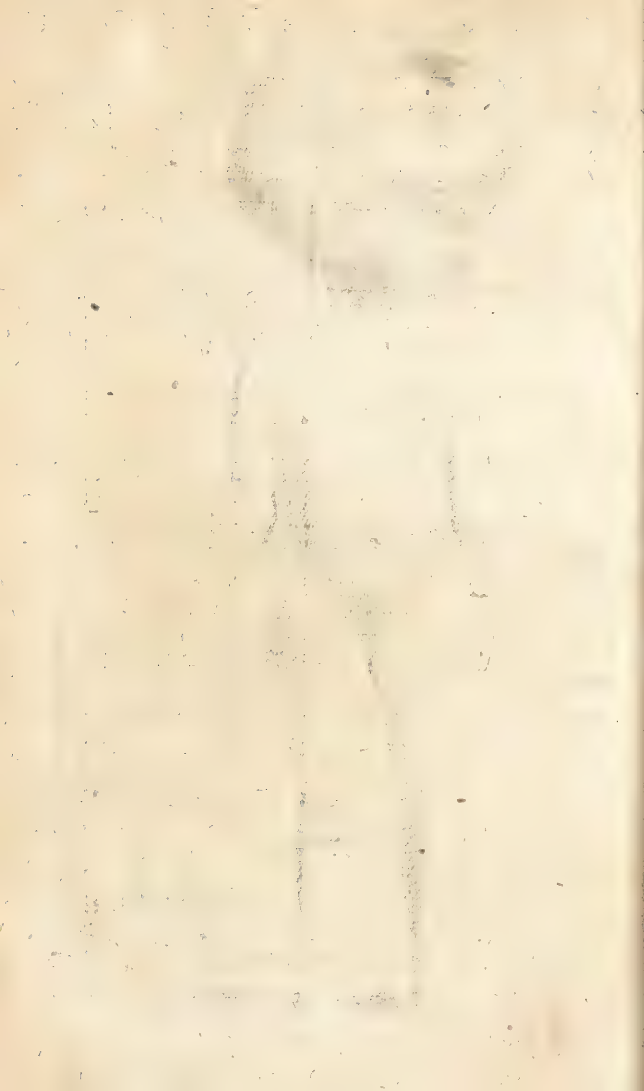
Delineationem hydrocephali hujus dabit Tabula 2 cujus literæ A: B: C: distentum denotant cranium, unà cum subjecto cerebro, & D: aperturam nondum occlusi cranii.

IN OBSERVATIONEM XIV.

QUemadmodum diversus admodum est abdominis hydrops, ita etiam hydrocephalus, qui tam partium capitis aqua distentarum, quam causarum intuitu multiplex est. Collectio enim aquarum contingit, vel in toto capite vel in aliqua parte, siquidem nonnunquam in externis tantum advertatur partibus, inter cutem videlicet, & pericranium, vel inter pericranium, ac cranium, quandoque & internis tantum partibus inter cranium, & meninges, inter duplicaturam duræ meningis, falcisve, vel ipsas inter cerebri membranas, aut inter piam matrem, & cerebrum, imo aliquando in dimidia tantum capitis parte, interdumque simul tam in internis, quam externis.

Attestante *Vesalio lib.* 1. *de humani corp. Fabrica cap.* 5. Ut & *Fabrit: Hildano centur.* 1. *obs.* 10. in ipsa interdum cerebri cavitate reperi-

Tab: 2
B
D
A
C

ritur aquæ quantitas, hydrocephali sæpius causa.

Dionys. vander Sterre tract. de partu fol. 168. se duos hydropes in embryonum partibus capitum exterioribus vidisse narrat, è quibus, aperta tantum cute, aqua profluxerit.

Similis rei mentionem facit *Carolus Piso de morb. à serosa colluvie sect* 2. *part.* 1. *c.* 1. *fol.* 49. *Puellæ*, inquit, *cuidam frons, palpebræque supra admirationem tumebant adeo depressæ, & conniventes, ut eas tollere, oculosve aperire nequaquam posset: sed & calanticam, sive redimiculum capitis abjicere à me jussa, universum pariter caput immaniter turgidum conspicatus, in eodem sæpicule manu contrectato mollitiem deprehendo insignem, & humorem sub cute fluctuantem, qui tactum subterfugiens quidem, sed mox refluens, recurrensque evidenter se prodederet. Hoc malum, cum ad menstruam purgationem, hactenus omnino suppreßam, tum ob assiduam sub Sole moram, cui ejus loci incolæ maximam vitæ in hortorum, vitiumque cultu transigentes vivunt obnoxii, ortum fuisse autumo.*

Non multum differt quod habet *Epiphan: Ferdin: hist.* 21. *fol.* 66. & *Joh: Baptist: à Lamzweerde append. obs. ad armament. chirurg. obs.* 33. *fol.* 253.

Henr. Regius Prax. med. cap. 13. *fol* 57. Pueri meminit trimuli, cujus caput contactum molle erat, & digitis pressum subsidebat in fossulas, radiisque Solis, vel candelæ expositum pellucebat;

bat; quamvis ille judicaverit malum intus in cerebro latuisse, quia puer sensibus erat stupidioribus, & somnolentus, reliquo corpore, licet sufficienti cibo, potuque frueretur, macilentus, pallidusque.

Credidit *Riolanus* humorem in externis hydrocephalis transire ad cerebri ventriculos, verum *Joh. Jacob. Wepferus exercitat. de Apoplexia fol.* 62. statuit ipsum non primo externe congregari, posteaque versus interiora prorumrere, sed vice versa originem habere in cerebri ventriculis, interdumque versus exteriora adeo expelli, ut ibidem animadverti queat.

Andr. Vesalius lib. 1. *cap.* 5. de non exiguo agens hydrocephalo humorem non nisi in cerebri ventriculis reperiri ait.

Humorem illum omnium primo in iis provenire ventriculis *G. Fabrit. Hildan. etiam cent.* 3. *obs.* 17. scribit: alias enim (inquit) nonnullæ post mortem viæ reperirentur, per quas ille è partibus externis deductus fuisset ad cerebri ventriculos, quas tamen, etiamsi diligenter indagaret, reperire non potuit.

Zacutus Lusitanus prax. adm. lib. 1. *obs.* 5. humorem invenit inter duplicaturam duræ meningis. *Theoph. Bonetus Anatom: pract. lib.* 1. *sect.* 2. *obs*, 45. *fol*: 112. ejusmodi liquorem lymphaticum à Chirurgo *Baylly* non tantum inter duram meningem, & cranium, sed & in falce, & duræ meningis duplicatura, ad quinque circiter

citer libras Medicas repertum fuisse refert.

Expertiss: Steph: Blankardus collect: physs: med: cent: II. *obs:* 73 *fol.* 65. se in septem mensium abortu inter duram, & piam matrem magnam aquæ sanguineæ latentem quantitatem animadvertisse memorat, cujus forsan causa, ut ait, fuerit præcedens matris lapsus: cerebrum autem ejus molle, & aquosum erat.

Ioh. Iacob. Wepferus exercitat. de Apoplexia hist. 13. *fol.* 376 *& hist* 14. *fol.* 398. se non cavitates tantum cerebri, sed & locum illum inter duas meninges plerumque vacuum sero repleta invenisse narrat.

G: Fallopius obs. à Francisco Michino edit. indicat se intra pueri cujusdam sexennis piam matrem, & cerebrum, ut & inter hujus gyros aquam conspexisse,

Andr: Vesalius lib: 1. *de hum: corp: fabrica*, bimulæ puellæ meminit, in cujus cerebri ventriculis septem mensium spatio novem aquæ libræ collectæ fuerint. Quamvis autem cerebrum ejus juxta verticem ita pressum, & in se contractum reperiretur, ut membranam aliquam crassiorem referret, & genuinæ cerebri membranæ sibi adeo essent contiguæ, ut unum, idemque corpus viderentur, cerebellum nihilo secius, ejusque basis, & nervorum processus naturaliter se habebant, quare puellæ ad finem usque vitæ mens sana fuit.

G: Fabrit: Hildanus centur: 1. *obs:* 10. *fol:* 19.

 pueri

pueri cujuſdam mentionem facit, cui caput in tantam excreverat molem, ut ejus rotunditas ulnam, & quartam ejus partem, altitudo autem ab aure ad aurem totidem æquaret longitudine, Is autem non ita natus fuerat; ſed cum ſeptimum ætatis menſem vix attigiſſet, caput mirum in modum ei tumeſcere cœperat, Intra triginta autem menſes paulatim ad dictam magnitudinem excreverat, unde puer in lethargum inciderat, nec ita diu poſt obierat. Diſſecto cranio in duobus anterioribus cerebri ventriculis aqua cryſtallo lucidior ad libras Colonienſes 18 apparuit. Hæc autem non ventriculos tantum, ſed & ſubſtantiam cerebri diſtendebat, ita ut totum cerebrum (cerebellum excipit *Hildanus*) in ſacculum extenderetur, unde circumvolutiones, gyrive cerebri, turgentibus omnibus, non apparuere. Dura, & pia matres integræ erant, atque ita dilatatæ, ut totum cerebrum cooperirent: cranium ſimiliter dilatatum erat, ſed paſſim membranoſum potius, quam oſſeum, nec reperiebantur meatus, per quos ſeroſus ille humor ad caput delatus fuerat, quamtumvis accurate diſpicerentur omnia.

Cur autem, dicet quiſpiam, hoc,quicquid eſt liquoris, in cerebri ventriculis Apoplexiam non producit?

Reſp. Quia aliquo modo eſt ſpirituoſa reſpectu aliarum aquarum, & coagulationis expers, adde quod ſenſim in cerebro colligatur, & non ſubito,

ſen-

ſenſim enim ibi collecta ſenſim quoque poros, tubuloſque cerebri dilatat, & non comprimit, vel obſtruit; ut quidem fieret, ſi uno impetu fuiſſet collecta. *Idem Hildanus centur.* 4. *obſ.* 10. *fol.* 294. pueri cujusdam quintum ætatis annum nondum prætergreſſi meminit, cujus capitis circumferentia continebat pedes Geomotricos duos, cum ſeſquipede, & pollice, altitudoque eadem erat: cranium utcunque durum erat, & non niſi quibuſdam locis membranoſum: reliquæ vero corporis partes proportionem pueri ejus ætatis obſervabant, non ita, ut hydrocephalorum ſolent eſſe corpora, extenuatæ. Ingenio puer ſtupidus admodum erat, viſu, audituque, nec non loquela deſtitutus. Id vero malum ex eo provenerat, quod circa annum ætatis ſuæ primum morbo laboraſſet graviſſimo, & acuto.

N. Tulpius obſ. med. lib. 1. *cap.* 24. *fol.* 49, de puero memorat quinquenni è cujus capite poſt mortem eductæ fuerint quinque aquæ libræ, quibus effuſis omnia adeo vacua apparuerint, ut plerique Medicorum præſentium, ſed præpropere, hîc caput ſine cerebro conſpici judicaverint. Tale autem hydrocephali exemplum affert *Theod. Kerckring, obſ. Anat.* 46. *fol.* 102, & *Zacut. Luſit. prax. med. admir. lib.* 1. At oculi acie illuc penitius directâ ſatis perſpicue liquebat non defuiſſe cerebrum, ſed amiſſâ figurâ globoſâ, formam convexi fornicis induiſſe, ut inſtar membranæ craſſioris undique arcuata diſſolutorum

ossium circumferentiæ adhæresceret; quali etiam modo se habuisse puellam *Andr. Vesalii*, de quâ loco adducto, idem affirmat.

Demonstravit Anno 1666. *D. Joh. Hornius* Anatom. Professor Leydensis hydrocephalum pueri anni unius, è quo aquæ unicæ 36. hauriebantur. *Thom. Barthol. cent.* 1. *hist.* 20. *fol.* 40, exemplum habet pueri quinquennis hydrocephalo laborantis, cui caput tantæ molis erat, ut tria adultorum superarit, circumferentiâ ulnam æquans cum quadrante, duasque spithamas altum fronte ita elevatâ, ut oculorum orbitæ mediam faciei partem occupare viderentur. Suturæ laxatæ omnes â summo capite ad occiput, & in utroque capitis latere. Nulla verba articulata proferre, nec ciborum quidquam manducare potuit, quia superior dentium series longe ab inferiori propendebat. Os perpetuo madebat sero copioso affatim è capite profluente. Pedes sustinendo corpori impares erant. Hoc autem malum inde ortum arbitratur *Bartholin.* quod matri pauperculæ, quæ undecim sine labe tali pepererat liberos, quum hunc utero gereret, præter consuetum morem gravia omnia evenissent, uterusque adeo intumuerit, ut prono in terram corpore progredi fuerit coacta.

Plura ejusmodi habent *M. Aurel. Severinus de noviss. obs. abscess. cap.* 9. § 2. *fol. mihi* 183, *Schenck. pag.* 11 *&* 12, *Paul. Ægin. lib.* 6. *cap.* 3, *Ætius tetrab.* 2. *serm.* 2. *cap.* 1, *Philip. Ingrass.*

lib

lib. de tumor. præter naturam tr. 1 *cap.* 1 *fol.* 380.
Nonnunquam dimidiam tantum capitis partem occupat hic hydrops, cujus rei bina profert *N. Tulpius obſ. Med. lib.* 1 *cap.* 25 *fol.* 50. liquorum, vel in dextro, vel in ſiniſtro cerebri ventriculo hærentium, exempla: in quorum alterutro ſe ultra duas aquæ libras tam ſtricte uni iſti parti incluſas vidiſſe ait, ut altera illæſa plane eſſet, & integra.

Differunt autem Hydrocephali ratione temporis, vetuſtatis, & magnitudinis. Nonnulli ſe ante partum in utero materno manifeſtant, ſive ex imaginatione, ſive lapſu matris, aut ipſius fætus incommodo intra uterum ſitu orti, vel etiam matre nimis craſſis alimentis, aut fructibus, aliiſve refrigerantibus utente, unde ſanguis ejus nimis evadit craſſus, & tardus, vel etiam, quando illa tempore graviditatis aliis obnoxia fuit morbis.

Balduinus Ronſſæus de extract. fætus cap. 23. Goudæ anno 1562 ſe puerum quendam vidiſſe Hydrocephalo laborantem ſcribit, cui mortuo in lucem prodeunti caput toto corpore fuerit gravius; cujuſmodi plura extant apud *Helwigium obſ. Phyſ. med.* 3 *fol.* 9, *Ioh. Lechel: ephem. German. decur.* 1. *ann.* 1. *pag.* 138, nec non *Steph. Blankardum collect. med. phyſ.* ut & *de morb. pueror fol.* 208.

Nonnulli poſt nativitatem demum ſerius, citiuſve ſe manifeſtant Hydrocephali, quamvis raro,

rò, vel non adeo magni conſpiciantur in illis, quorum crania jam omnino clauſa ſunt, quia oſſa tunc ſolidiorà evaſere, & per conſequens intus contento liquori non facile cedunt. Huiuſmodi autem pueri prius obirent, quam ſemel occluſa crania dehiſcerent; quamvis *G. Fabrit. Hildan. cent.* 3. *obſ.* 19 exemplum habeat juvenis cujuſdam 18 annorum, cui monſtroſum valde erat caput; rotunditas enim ejus duos pedes Geometricos, & pollices decem continebat, altitudo capitis ejuſdem erat magnitudinis; reliquum corpus, inprimis pedes (qui contorti erant, & retracti) & crura extenuata erant; cranium autem non membranoſum, ut plerumque Hydrocephalorum eſſe ſolet, ſed durum, ſolidumque. Mente non uſque adeo conſtabat: loquebatur tamen ſatis diſtincte, comedebat avide, & multum; ſed mirum in modum ipſum à morbo epileptico vexari referebant Parentes. Caput vero accreſcere inceperat tertio ætatis anno, cum morbo quodam liberatus eſſet acutiore.

P. Borellus hiſt:. & obſ. rar. centur. 1 *obſ.* 38 *fol.* 43 de puellâ quadam 12 annos natâ narrat, quæ maximo continuoque verticis, ſuturæque coronalis diu laboraverat dolore, ſine febri tamen, tumoreve, aut rubore, cuique remedia omnia utiliora incaſſum admovebantur, ita ut tandem mors finem miſeriis, & doloribus ejus impoſuerit, Aperto autem capite, abſceſſus re-

repertus fuit natibus, & infundibulo cerebri inhærens, è quo aqua clarissima cum impetu ad libras duas exivit quasi è fonte scaturiens, & in altum prosiliens: causa vero hujus mali fuerat, quod quinque, vel sex ante morbum mensibus scabiem capitis, sive achores passa à Monachis quibusdam male curata fuisset remediis repellentibus, frigidisque unguentis, unde caput refrigeratum, serositatesque in eo cumulatæ fuerint.

Zacutus vidit hydrocephalum in puero decem annos nato.

Roget quispiam cur magis affectus ille in infantibus quam adultis observetur? Ratio est, quia tunicæ arteriarum iis sunt molliores, atque pori, tubulique angustiores, nec motus sanguinis tam efficax. Interim quoque pori arteriarum facilius dilatantur, & particulæ crassiores in cerebrum deponuntur.

Quæritur autem, anne & in brutis reperiantur hydrorephali? Eos in vitulis, bobus, vaccisque observavit *Joh. Jacob. Wepferus exercit. de Apopl. fol. mihi* 69, & *Thom. Barthol. act. Hafn. tom.* 1. *pag.* 249. indicatque idem *Wepferus*, Colonos id animadvertere posse in brutis, quando in pratis vertigine corripiuntur, testaturque se audisse apud *Subsylvanos* in Helvetia frequentem hunc boum esse morbum, ac se vertigine prodere. Addit & bubulcos esse, qui ipsi medeantur. Hi primo malleolo post cornua pul-

ſant, ubi ex ſono aliud vacuum ſpatium, ac vulgo ſunt in craniis bubulis, percipiunt, eumque mox perterebrant, ac foramini pennam indunt, & attracto ſpiritu veſicas hujuſmodi extrahunt. Si in ſuperficie exiſtat, prompte ſuctioni cedit, ſi autem profundior, & cerebro immerſa ſit, ſucceſſu fruſtrantur. Ac tum quidem quantocyus bos mactandus eſt.

Idem hoc modo multa animalia curata fuiſſe ait, memoratque, quum juvenca in paſcuis crebrius vertigine corriperetur, ſe mactatæ caput, in quo cauſa mali latuerat, forte fortuna obtinuiſſe, quo aperto, ac cerebro denudato, ſiniſtrum latus ſub ſyncipite tumidius, & mollius reperiſſe; quod cum durius attrectaſſet, proſiliiſſe aquam limpidiſſimam, faciemque ei conſpurcantem. Poſt quod, inquit, tumor ſubſedit. Divulſo autem cerebro ad corpus uſque calloſum, ventriculum ſiniſtrum aperuit, invenitque veſicam tenerrimam, totam anteriorem ejus partem occupantem, quam citra ulteriorem lacerationem integram extraxit, ovum gallinaceum magnitudine ſuperantem. In ventriculo, verticem verſus ſuperius, & infra, aſperitas leviuſcula, ubi veſica annata erat, apparuit, ac ſi ſeminibus papaveris albi aſperſus fuiſſet; Ventriculus autem ſiniſter duplo major erat dextro in anteriore patte: ſuperior ejus pars, & lateralis tempora verſus, propter extenſionem, tenuis vix cultelli dorſum æquavit: cætera omnia in cerebro ſana erant.

Si-

Similem, at paulo minorem veſicam idem *Wepferus* in bovino cerebro, dextri ventriculi anteriori parti undique accretam ſe inveniſſe ait, in cujus fundo mucus inſtar ſedimenti craſſioris, atque candidi lapilli, tanquam cretæ friabiles, ſubſederant.

Si quis quærat, quo pacto liquör ille in cerebri cavitates perveniat: dicendum eſt, varias circa illud phænomenon occurrere conſiderationes, litemque adhuc ſub judice eſſe.

Exiſtimant *Riolanus*, *Regiuſque* poros in dictis cavitatibus exiſtere, humoremque illum à circumferentiâ cerebri ad punctum, hoc eſt, ad cerebri cavitates tranſire, hæc tamen opinio a *Wepfero* fol. 60. refutatur.

Thom. Bartholinus lib. 3. *cap.* 6. *anatom. reform.* negat ibidem poros eſſe conſpicuos, & etiamſi darentur, facillime, utpote minimi, obſtruerentur, unde hic illic defectus in ſenſibus, aut etiam Apoplexia oriretur.

Statuunt alii malum hoc internè ex debili cerebri calore originem ducere, quia hoc valde refrigeratum, humectatumque nutrimentum ſuum debite præparare, humoreſque ab infernis partibus allapſos ſufficienter tranſpirare non poteſt.

Quidam autem arbitrantur vitium hoc externe à quadam violentiâ, lapſu, alliſione, contuſione, durâ, imperitâque obſtetricum contrectatione in partu, vel alio quodam violentiori modo provenire, unde cerebrum puerorum lædatur, rum-

panturque lymphatica vaſcula, ſicque magna tandem lymphæ colligatur copia, quâ nondum occluſum, tenerumque cranium ſenſim extendatur; unde etiam fiat (uti ajunt) ut morbus iſte in pueris magis, quam adultis reperiatur.

Nonnulli etiam, vaſis lymphaticis obſtructis, hydrocephalum produci autumant, unde lympha, ceſſante circulatione, aquoſi cauſa ſit tumoris.

Nonnulli quoque opinantur aquam illam ex arterialarum extremitatibus, vel etiam per modum tranſudationis ibidem colligi.

Hydrocephalus autem externus meo quidem judicio, quod tamen meliori nihil derogare opinioni velim, à ſuperfluo plerumque quodam humore provenit, qui ex arteriarum extremitatibus, vaſiſque lymphaticis procedit, vel propter illorum abundantiam, vel obſtructionem, vel etiam tardiorem ſanguinis intra arterias motum à viſcoſo, craſſoque humore ſanguini mixto ortum, unde hic neceſſario minori vi in vaſa lymphatica propellitur: quamvis etiam fieri poſſit, ut tenerum nec non poroſum valde infantis caput ab aere frigido non bene defenſum fuerit, unde humores in vaſculis lymphaticis facilius condenſantur, ſicque ad motum evadunt ineptiores vaſis ipſis magis, magiſque intumeſcentibus.

Hydrocephalum hujuſmodi externum provenire poſſe ab arteriarum extremitatibus vel hinc magis pateſcit, quod tales hydrocephali non

tan-

tantum à violentiâ, aliâve causâ externâ nascantur, sed & quod in iisdem limosa quædam, vel sanguinolenta, turbulentaque semper reperiatur lympha, cum tamen in internis hydrocephalis ea clara semper, & limpida appareat, hanc sententiam confirmat præter alios *Epiphan. Ferdinandus hist.* 21. *fol.* 66.

Si vero quisquam dubius roget, undenam contigerit, ut in cane *Richardi Loweri tract. de corde cap.* 2. *pag.* 123. ligatâ venâ jugulari, omnes suprasiti musculi, & glandulæ liquido, pellucidoque repleti fuerint sero? Id forsan contigit, quia sanguine per ligatam venam jugularem versus inferiora non retrogrediente, sed in ipsâ arteria manente, per poros tunicarum arteriolarum, quæ in extremitatibus non duplices, sed simplices sunt, non nisi purum serum transcolatur; illarum enim arteriolarum textura transcolationi tenuis ejusmodi humoris satis idonea est.

Qantum autem ad internum attinet Hydrocephalum, lympha in cavitates cerebri, aliumve capitis locum eodem defertur modo, quo ille humor, qui in aliis cotporis partibus producit hydropem, ut in tunicis viscera circumcingentibus, testiculis tam virilibus, quam fœminis, peritonæo &c., in quibus ultimis partibus multoties quidem centum, & quod excedit, aquæ libræ fuere repertæ.

Verosimile est hoc, quicquid est lymphæ, per arteriolas in glandulas cerebri corticales delatum,

ibi-

ibidemque ſeparatum per canaliculos (eodem plane modo, ac in renibus, aliiſve corporis partibus humores ſequeſtrantur) ad cerebrum deduci; eſtque hæc hydrocephali lympha ejuſdem plane naturæ, cujus eſt illa, quæ in ventriculis cerebri ſanorum hominum ſemper reperiri ſolet, quemadmodum abunde è ſapore, & colore colligitur; qui humor naturaliter ſemper à ſubſequente novo inde propelli ſolet.

Verum quorſum ille, cavitatibus cerebri irrigatis, in ſanis deferatur, an ſcilicet ad naſum, ſive oculos, aureſve, aut oris cavitatem, non adeo exploratum eſt.

Joh. Lechelius Ephem. German. decur. 2. *an.* 2. *obſ.* 178. *fol.* 363. exemplum habet pueri maſculi, cui recens nato caput hydrocephalo obſidebatur, cujuſque non multo poſt mortui tota cerebri cortex non excedebat calami ſcriptorii craſſitudinem, quo ſeparato, loco ventriculorum offendiſſe ſe ait amplam quaſi veſicam, limpidiſſimâ, & inſipidâ aquâ repletam, quantitate uncias 50. excedente, neglectâ eâ, quam ſpongiæ, & linteamina imbiberant; effusâ autem hac, collapſi cerebri ventriculi manifeſto docuere illam in utrumque ventriculum per corticis quoſdam tubulos, à recentioribus Anatomicis paſſim deſcriptos deſtillaſſe, ac undique ſui copiâ cerebri ſubſtantiam, cranium, pericraniumque extendiſſe, atque capiti illam deformitatem produxiſſe.

Fieri

Fieri etiam poteſt, ut abſceſſus, ſive veſiculæ aquoſæ in cavitatibus cerebri tam brutorum quam hominum repertæ primò ex aliis parvis veſiculis plexui choroideo annexis conflentur: quia glandulæ illæ tunc etiam tumidæ ſunt, & induratæ, quæ ſucceſſu temporis ita accreſcunt, dum, ſuperfluus humor propter obſtructionem revehi nequit. Ita *Williſius* glandulas illius plexus ſæpe ſe vidiſſe teſtatur tumidas.

Scribit etiam *Franc: Sylvius diſp.* 4. §. 12. ſe glandulas illas in ſolis morboſis reperiſſe; forſan quia tunc temporis ſuperfluo humore tumefactæ melius conſpici potuerint.

De glandulis hiſce agit quoque *Wharton: Adenogr. cap.* 24. *fol.* 142. ut & *Theod. Kerckringius obſ.* 10 *pag.* 29 Teſtatur *D. Fred. Ruyſch. Medicus, & Anatomicus Amſtelodamenſis expertiſſimus* ſe in diſſectione cadaveris cujuſdam fæminei glandulas copioſas magnitudine ſem: milii reperiſſe plexui illi annexas. *Joh. Jacob. Wepferus pag.* 375. ſe non cerebri tantum cavitates humore plenas, ſed & ipſum plexum ſanguinis fere expertem vidiſſe ait, in quo multæ conſpectæ fuerint glandulæ, ſed albicantes, limoſæ, tactuque duræ; fol. autem 415. ſe obſervaſſe tradit varias hydatides tam in ſiniſtro, quam dextro plexu chorideo, nec non *fol.* 410: ſe varias in plexu dextro hydatides animadvertiſſe ſcribit, quarum quædam piſo majores fuerint, ut & pariter in ſiniſtro, quarum una avellanæ nucis magnitudinem exceſſerit.

Quan-

Quando itaque liquor hic vasculorum lymphaticorum præter consuetudinem, & naturam viscosâ quadam sanguinis materiâ incrassatus est, obstructionemque ibidem produxit, vasa lymphatica continuâ subsequentis lymphæ pressione tandem rumpuntur, sicque liquorem suum inter membranas effundunt, & receptaculum quoddam ibidem efficiunt, vel etiam inter vasorum lymphaticorum valvulas hydatides producunt.

Contingit etiam, ut extremitates arteriarum à viscoso quodam humore sint obstructæ, vel vasculum quoddam alicubi tumore quodam prematur, unde sanguinis circulum suum per arterias absolvere non valentis tenuis, & aquosus liquor extra ipsas per poros transcolatur, qui ita hydrocephali interni causa est.

Sunt, qui dubitent, an in cerebro vascula dentur lymphatica, verum testatur epistolâ quadam *Steno* sæpius se vascula quædam lymphatica circa glandulam pinealem animadvertisse, quæ, ut ait, totidem forsan viæ fuere lymphaticæ humectationi ventriculorum cerebri destinatæ. Et, siquidem eadem in pectore, abdomine, aliisque externis membris reperiuntur, non ita erraverit fortean, qui nec caput ipsis destitui dixerit, hoc enim instar gazophylacei cujusdam humorum, utpote lymphatico liquore, arteriisque liquorem istum advehentibus abunde ditatur. Ita ut dubitare non liceat, quin caput æque, ac thorax, ven

venterve, aut alia corporis exteriora membra, suis scateat vasculis lymphaticis. Ac quamvis nulla adhuc cerebro reperta sint hujusmodi vascula, non tamen non existere dicendum erit.

Sed quænam quæso, fuit causa, cur infimæ corporis partes illius, de quo retuli, ut & in aliis, quæ adduxi, exemplis, adeo fuerint macilentæ?

Nos causam fuisse putamus, quod durante hydrocephali accretione, ille parco admodum, imo sæpe nullo usus fuerit alimento, solo matris lacte contentus. Accrescente itaque capite, reliquæ corporis partes decrescebant, quod nutrimento destituerentur, quemadmodum aliis partibus, nutrimento alio delato, accidit. Conferatur obs. 49. tom. nostri primi primi, ubi de magno liene. Sic etiam refert *Thom. Bartholin. Act. med. Haffn. volum.* 1. *obs.* 92. Quomodo *D. Borrichius* duarum gallinarum, quas macrescere quotidie, & sine manifesta causa, suppetente licet sagina largiori, oppido attenuari videbat in conspectum prolata viscera ommia flaccida, & exsucca, præsertim quæ in abdomine continebantur, repererit. Solum ibi hepar præter morem imminens, adeo non videbatur imminutum ut plus, quam decuplo auctius cerneretur, &, quod accedit, pinguissimum: quale quid etiam observarunt *Joh. Læsel. renum scrutinio*, *Olausque Rubdecq. obs. anatom.* 18

Quod autem in gallinaceo genere vitium deprehendit, id in anseribus delitiarum loco in cœnis antiquorum æstimatum fuit. Hinc

Hinc *Martialis lib. 13. Epigram. 58.*

Adspice quam tumeat magno jecur ansere ma-
jus,
Miratus dices, hoc, rogo, crevit ubi?

Juvenalis Satyra V.

Anseris ante ipsum magni jecur, anseribus
par.

Certum autem est liquorem hydrocephali è succo quodammodo constare nutritio; idem enim satis lentor, qui post ejus evaporationem animadvertitur, demonstrat.

Infimarum partium marcor forsitan inde quoque ortus fuit, quod sanguis istarum partium crassior plerumque, minusque spirituosus existat quam supremarum, nec non quia ille per secretionem magnæ copiæ tenuis liquoris in capite aliquanto crassior factus, obstructione inde in vasculis suborta, infernas partes tam bene nutrire nequeat, vel denique, quia tubuli nervorum aliquomodo pressione lymphæ sunt obstructæ, unde spiritus satis abunde in partes, pro circulatione humorum nutrientium propaganda influere nequeunt.

Puer autem ille sensim visum amisit, quod tubuli nervorum opticorum paulatim magis, magisque materiâ viscosâ intus contentâ obstruerentur, vel etiam nimiâ ejus quantitate comprimerentur.

De

De ſignis, prognoſique hydrocephalorum legi poterunt *Paul. Ægineta lib. 6. cap. 3. D. Sennertus lib. 1. prax. part. 1. cap. 28, nec non Ambroſ. Paræus lib. 7. operat. Chirurg. cap. 1.*

Dicendum reſtat, an Hydrocephalus queat curari? Externus equidem facilius curatur, ſed internus, præſertimque locum habens in ipſis cerebri ventriculis, nullâ eſt ſanabilis arte, teſte etiam *Galeno lib. med. introduct.*

Quum etiam medicatio conſiſtat in medicamentorum internorum uſu, longoque tempore ea aſſumi debeant, difficile ad eorum aſſumptionem adducentur infantes.

Balth. Timæus lib. 5. de morb. Infant. caſ. 5. fol. 144, dicit ſe puellam bimeſtrem ſanaſſe, quæ tumore capitis inſigni, & pellucido ejuſdem undique coloris afficiebatur; tumor in altum elevatus tactui cedebat, rurſuſque aſſurgebat; compreſſus aquæ fluctuantis motum prodebat ſine dolore. Ab humore autem ſeroſo extra cranium, inter cutem, & pericranium collecto, tumorem hunc excitatum fuiſſe ſigna modo enumerata ſatis oſtendiſſe ait, ſenſim autem, & in utero materno coacervatum eſſe ſerum exinde collegit, quod mater alioquin valetudinaria, & ad hydropem diſpoſita, toto geſtationis tempore potu cereviſiæ tenuis, ſive ſecundariæ uſa, multum aquoſi, & ſeroſi humoris cumulaviſſet. Quare nutricem ſanam, & boni habitus ſubſti-

 tuen-

tituendam suasit, cumque infanti tenello ex medicamentis internis nihil adhiberi posset, externis agendum esse censuit, imposito sequenti cataplasmate, cujus solius usu aliquandiu continuato sensim disparuit tumor.

℞. *pulv. rad. cucum. Asinini*
Iridis ā ℥ß.
Sem. cumini ℥j.
Far. fabar. ℥ij.
Mellis Anthos. q. s.
Fiat Cataplasma capiti raso calidè applicandum.

Laz. Riverius obs. med. à Sam. Formio communicat. pag. 350, infantis recens in lucem editi, hydrocephaloque laborantis meminit, qui totum caput, cum magnâ suturarum dilatatione occupabat, dicitque sine ullo medicamento, aut alio remedio hunc se curasse, solâ scilicet fasciâ *Guidonis* in formam cucuphæ concinnatâ, quâ totum caput obvolutum fuerit.

Hæc autem fascia, Gallis *Capeline de Guidon*, quotidie renovabatur, & intra 15. aut 20. dies tumorem prorsus evanuisse tradit.

Circa hydrocephali curationem, inquit *Steph. Blankardus lib. de morb. puer. fol.* 208. optimum esse existimo, ut caput valde calidum servetur, sique infantes in cunis decumbant, calidus aliquis lapis, vel arena calida circa caput ponatur, unde obstructiones iterum reserantur,

tur, & lympha liberum acquirit transitum: sudorifera quoque, ut censet ille, hoc casu utilia sunt. *Idem collectan: med: phys: cent:* 3. *obs:* 47. *fol.* 248. exemplum habet Hydrocephali cujusdam in suturâ Lambdoide siti, magnitudinem æquantis panis albi, quales binos argenteorum nummorum minimo nostrates emunt, qui fotu quodam ab eodem descripto, præmissâ corporis debitâ evacuatione, sublatus fuit. *H. Montuus Pueror. Pragmat. cap.* 8. Opifici cuidam instar bovini caput intumuisse memorat, ita ut eo tota facies, nasusque contegeretur. Huic autem consuluere, uti ligneum in os immitteret frustum, quo facilius respiraret. Atque ita quidem porro avertentibus â capite remediis, sobriâque vivendi lege percuratus est.

De puero sexenni sanato vide *Ephem. Germ. ann.* 1. *pag.* 137.

Quæritur porro, an hydrocephalum, curandi gratia, incidere fas sit?

N. Tulpius obs. med. lib. 1. *cap.* 25. *fol.* 51. binis hydrocephalis dimidii capitis, de quibus supra, Chirurgum varia inussisse ulcera, cutemque non uno dissecuisse loco, sed utrumque, æque improspere cessisse ait, exstillante humore magis gutttatim, quam tam effuse, ut levaret cerebrum, & exhauriret fontem vitalem calorem alioquin certo extincturum.

Deinde, etiamsi aqua majori copia ex cerebri cavitate simul effluxisset (quod tamen isto modo

fieri nequit) alia tamen in effusæ locum successisset: adde, si malum diu duraverit, crania valde distenta, & aucta esse, unde postea collabi nequeunt. Non minus infelicem eventum habuit infans quidam, de quo *Schenk. obs: med: lib: de monstros: cap: conformat. ex Joh. Franc: phys: Camicensi fol. mihi* 11.

G: Fabrit: Hild: centur: 3. *obs.* 17. *fol.* 198. exemplum habet infantis cujusdam, cui cum tertium ætatis mensem vix absolvisset, caput paulatim accrescere coëperit, ita ut infantuli caput, antequam ipse octavum ætatis mensem attigisset, magnitudinem capitis cujusvis hominis longe excederet; usque adeo namque aquâ limpidissimâ extendebatur cranium, ut cutis, omnesque subjectæ partes pellucidæ redderentur, & posita ex adversa parte candela, aut ad radios solares collocato capite, aqua facillime conspiceretur: Interim Chirurgum juvenem, ingeniosum tamen satis, in consilium adhibuerant, qui, inciso bregmate dextro, aquæ claræ ad libram unam circiter, primâ vice extraxit, mox turundam imposuit, & emplastro quodam vulnus obturavit, sed quia caput aqua valde turgebat, ita ut ea continue, & copiose effluerent, vires infanti adeo fuere debilitatæ, ut intra horas 36. è vitâ discesserit. Periculosa itaque valde est cranii apertio, & aquæ evacuatio, nec sine ratione; continetur enim, inquit ille, aqua ipsis cerebri ventriculis, ideoque si quis illam educere tentet meninges simul,

&

& substantiam cerebri incidat, necesse est: cerebrum etiam, præsertimque partes ejus internæ, liquore isto, præcipue si diutius ibidem hæreat, adeo debilitantur, ut materia nutriens illuc deducta in laudabile mutari nequeat nutrimentum.

Hanc quoque ob rationem *Cæs. Arant: lib: de tumor. cap.* sectionem in hydrocephalis internis non admittit; ut nec *P: Ægineta lib. 6. cap.* 3. neque *M. Aurel. Severinus Chirurg effic. part. 2. fol.* 135.

Non nisi externi itaque incidendi erunt hydrocephali, necquicquam adhibitis exterioribus, interioribusque remediis, approbante ipsomet *Galeno lib: med: introduct: cap*: 18, dum dicit hydrocephali pericranium duabus, vel tribus, prout scilcet id magnum fuerit, incisionibus aperiendum esse; quæ tres lineæ, secundum *Æginetam lib. 6. cap.* 3. instituendæ sunt ad figuram literæ H. Idem *Paræus* affirmat *lib. 7. cap.* 1. nec non *Epiph: Ferdin: hist: med:* 21. *fol.* 67, ut & *M: Aurel: Severinus*, *G: Placentinus*, *Forestus*, &c.

Carolus Piso sect. 2. part: 1. de morb: cap: ext. ab illuvie serosa cap. 1. *fol. mihi* 52, se ejusmodi hydrocephalum senis cujusdam multis tam internis, quam externis remediis incassum adhibitis, fonticulo occipiti inusto percurasse scribit.

Joh. Baptist. de Lamzwerde obs. ad armament: Chirurg. obs. 33. *fol.* 253. hydrocephalum quendam in muliere quadragenariâ curatum fuisse

 ait,

ait, cui diu crudeli capitis dolore interno detentæ, tandem media hyeme caput extrinſecus tumore œdematoſo in tantum excrevit, ut duplo fere majus videretur, & oculi amplius aperiri non poſſent, aureſque ad pollicis craſſitiem intumeſcerent. Per quam humorum metaſtaſin internus, acutuſque dolor externus evaſit, multoque levior. In curatione autem caput variis vulnuſculis lanceolâ factis hic illic perforari ſe juſſiſſe dicit, è quibus ſeroſus liquor copioſe exſtillavit, ſicque caput paucis diebus multum detumuit; adhibitæ etiam fuere fomentationes, & cucuphæ è cephalicis calidis, ac diſcutientibus confectæ, & ſic ægram convaluiſſe affirmat. Hoc autem malum infantibus, inquit, raro, ſed adultis rariſſime accidit.

OBSERVATIO XV.

Diuturna admodum à cibo, potuque abſtinentia.

SIquidem ita comparati ſimus homunciones, ut rariora quævis, minuſque ſolita, ficta putemus, operæ pretium duxi, ſi literas quaſdam die 13. Julij an. 1683. *Diepenheymio* ab Hermanno ab Eybergen verbi divini eodem in loco præcone ad D: *Bruynſteyn* Celſiſſ. Arauſionum

num Principis Archiatrum datas his adjicerem.

VIR OBSERVANDE:

Siquidem hiſtoricam à me relationem poſtulaſti eorum, quæ apud nos hic nuper accidere circa miraculoſum puellæ cujuſdam morbum, ejuſdemque curationem, de qua apud vicinos tanta, tamque miranda prædicantur, petitioni tuæ nec volui, nec debui non ſatisfacere, ita tamen, ut non niſi ſumma rei capita ſim tacturus. Accuratius autem iſta non fuere annotata, quod exiſtimaret quilibet nihil alimenti ſumentem non diu aura vitali veſci poſſe.

Hiſce præmiſſis rem ipſam aggredior, quantumque occurrit memori, breviter exponam, illius quidem nomine, parentibuſque, ac natali ſolo indicatis.

Dicta eſt puella Adelheydis, filia *Joh. Kuyper* in pago *Helſelaer*, qui eſt Toparchiæ *Berkelo* degentis, fuitque mihi, ut & parentes, jamdiu familiaris.

Matris nomen erat *Eſſele Banninck* filia coloni cujuſdam in pago *Helſelaer*, ubi Adelheidis nata eſt tempore Autumni

ann. 1667. & matre mortuâ die 11. Jannuarij ann. 1676. Amita, nomine *Geesken Kuyper*, puellam hanc, quod liberis careret, domi suæ educavit in pago *Diepenheym*, ubi scholæ eandem tradidit, retinuitque ad Mensem Mayum ann. 1682, Tum vero amitæ consensu suas locavit operas uxori *Bernardi Swierinck*, Provinciæ hujus Tabellarii Swollæ habitantis; ubi sub initium dierum canicularium corripiebatur febre quartana, qua per sex hebdomadas afflicta domum tandem ad Amitam septimâ remittebatur.

Reversa igitur in pagum *Diepenheym* febri quidem quartana etiamnum affligebatur, sed tamen lecto non affixa quotidie vicinos invisebat, verbumque Dei semel in templo audiebat: Verum interim consuetus ipsi minuebatur appetitus, præsertim quidem propter frequentiorem crudorum pomorum, raparumque esum.

Elapso itaque mense uno, lecto tandem inhærebat soli, ac quævis respuebat alimenta, imo morbus tanta indies sumebat incrementa, ut propinquam quivis arbitraretur mortem. Hoc-

Hocce in ſtatu decubuit illa per menſem continuum, lecto interim non immutato, ac nihil eſculenti, aut potulenti aſſumſit, nihil omnino per alvum excrevit, certo indicio ipſam nec comediſſe, nec bibiſſe, quod haud dubie alvus, urinæve manifeſtaſſent.

Hæc itaque omnia magnam illi pariebant alterationem, & anguſtias; nihil locuta, ac tanquam mox moritura tanto cum dolore obriguit, ut nec pedes commovere, nec attrahere poſſet, aut pati planum quendam laterem calefactum, linteiſque incluſum, quem amita pedibus, ut calefierent (erat enim tunc anni tempus brumale) admoverat.

Poſtquam vero tam miſero in ſtatu per menſem integrum decubuiſſet, invita grabato impoſita eſt, ut commodior ipſi eſſet decubitus, ſicque rurſus continuata dierum ſerie jacuit uſque in hebdomadam tertiam, non mutato, niſi quovis octavo, decimo, vel duodecimo die, lecto. Magnis interea ſæpius angoribus corripiebatur, deliquiiſque, quæ nos letales motus convulſivos putabamus, quibus etiam pollices manus vo-

lis

lis includebat, cum alias brachiis ſub tegmine quietis decumbere conſueviſſet. Tandem & internæ illæ convulſiones extrinſecus non ſine multa vehementia apparuere; ita ut ſe ipſam haud dubie è lecto conjeciſſet, niſi accurate fuiſſet obſervata, hoc enim non cuſtodita fecerat.

Hujuſmodi affectibus laborantem ipſemet, quæ eſt muneris mei pietas, inviſebam, ſacrâ conſolatus Scripturâ, cujus, nec non precum, avida admodum erat. Ipſe quidem quater unius horæ ſpatio vidi eam iſtis paſſionibus afflictam, manuſque ejus detinui, ſed detentionem, ac præſertim capitis, ferre neſcia ſibi relicta fuit impoſterum.

Omnes detinere volentes mordebat, imo etiam amitæ manum ſæpius apprehendebat, quæ, niſi naribus ejus ſubito occluſis, dimitti vix poterat. Speciatim ergo attendendum erat, ne ſemet ipſam lecto ejiceret, caputve læderet. Iſtâ enim paſſione obruta caput in anteriora, ac poſteriora jactitabat, quapropter etiam, quam primum gemitum daret, cavendum erat, ne agitatione capitis violenta læderetur. Non

Nonnunquam & pulvinar in præservationem ejus parieti admotum, dentibus arreptum canis instar concutiebat, quin imo vidit aliquando *Diepenheymii* Domina quassatione illâ pulvinar laceratum.

Sinistro non poterat incumbere lateri, sed non nisi dextro: nonnunquam adeo se contorquebat, ut mentum, genuaque conjungeret, ac tum iterum se explicabat, paroxysmo autem decrescente (erat enim tantum brevis) defessa admodum erat, sudoribusque perfusa, apertisque in manibus sudor, instar butyri liquefacti cernebatur.

Huic malo aliud insuper accedebat, nam per vehementem illam passionem palpebræ ejus ita claudebantur, pupillæque versus interiora propellebantur, ut quasi consumptæ apparerent, digitisque palpebras aperire non posset; quare firmiter occlusæ manserunt.

Toto illo tempore sæpe quidem nonnihil ad sui refocillationem assumere conabatur, sed deglutire non poterat, etiamsi liquida fuerint, ut vinum, cerevisia &c. cum enim summo conamine aliquid forte deglutivisset, præ nimiis angustiis quiescere

cere non poterat, antequam tussi, vomituque illud ejecisset; quapropter immensi doloris metu nihil tandem in os ingerebat, nec quidquam offerre audebat amita.

Vesperi quidem parumper dormiebat, cessante mediam post noctem somno, nonnunquam tamen post meridiem dormiebat per horam unam, aut alteram.

Multiplicibus illis convulsionibus mentis etiam usus videbatur imminutus ac licet nihil omnino posset edere, libum dulce tamen, mala, uvas passas, ficus, pruna, &c. petebat, optimeque conservabat, ita ut nihil amitteretur, omnibus sæpe numeratis.

Rogatu vero Patris, tandem ab amita die 13. Aprilis an. 1683. demissa fuit ad pagum *Helselaer* horæ intervallo *Diepenheymio* distantem, magna quantitate placentorum, malorum, & id genus plurium, locupletata, ubi, quamquam cæca, clavos parieti argillaceo affixit, iisdemque asseres imposuit egregiam supellectilem asservaturos non minus provida, quam cum *Diepenheymii* esset. In his autem numerandis (si taceam de

con-

consolationibus, verbo divino, & præcibus) summa ejus consistebat voluptas, eratque, quantum ad res istas, adeo avara, ut situm omnia apud eam contraherent, Initio quidem molesta erat consortii *Diepenheymici* amissio, tandem autem & hujus oblita est.

Verum enim vero quis non immensam Dei T. O. M. suspiciat misericordiam!

Noctu inter diem 16. & 17. Aprilis imaginatur illa bibere se, ac videre; quapropter Patrem clamitabat, ut potum afferret, sed somno sepultum excitare non poterat. Quievit itaque parum interim obdormiens: mane patri narrabat, quid sibi contigisset, à quo idcirco porrecti vini ipsa aliquantum bibit, ac retinuit.

Recuperatâ itaque, Dei gratia, deglutitione, desiderabatur etiam summopere visus restitutio, quem sibi redditum etiam noctu imaginata erat.

Et ecce, una post assumptum potum hora Patri lecto adstanti dixit: Credo, Pater, me videre posse, accendas, quæso, lampadem, ut, an vera putem, expe-

periar. Petitioni satisfacit Pater, ac lampada, etiamsi meridiano tempore, accendit, cujus non tantum illa lumen, sed & Patrem, omniaque fenestrarum vitris inscripta vidit. Palpebræ tamen nondum aperiebantur omnino, nisi digitis adjutæ. Verum non ita diu post absque manuum auxilio oculos aperuit, stupentibus omnibus, siquidem per quadraginta ac septem dies occlusi fuissent. Post inexspectatum hunc eventum oculi rursus claudebantur ad diem tertium, vel quartum, tuncque digitis ipsos aperiebat, quod per dies aliquot continuare necesse habuit, donec tandem naturalem ipsorum recuperasset motum, quo hodie feliciter fruitur.

Die 27. Aprilis, primâ demum post morbum vice panis nonnihil triticei cum melle comedit, eratque hic dies decimus ab eo, quo primum potaverat.

Die 28. mensis ejusdem frustulum quoddam semicocti deglutivit lardi, & siquidem illud summe desiderasset, aliquid insuper, ut ei satisfieret, frigendum fuit. Verum illa tanto interim lardi ferebatur appetitu, ut assationem expecta-

pectare non posset, ideoque crudum illud comedebat; ita ut credita sit non minus quartâ libræ parte sumpsisse, nihil inde mali experta.

Necdum tamen alvus responderat, etiamsi sæpius bibisset. Die autem 4. May primâ vice reddidit urinam, sicque porro quotidie. Sexto demum ejusdem mensis alvum primâ vice deposuit, porroque decimo, decimoquarto, &c.

Postquam lardum semel comedisset, insequentibus porro diebus eodem, ut & carne fumo induratâ delectata est: Haleces etiam salitos anni præteriti (nondum enim capti erant recentes) cum lacte frigido absque pane sumpsit.

Fructibus denique, tunc temporis abunde venalibus, ventriculum ita refrigeravit, ut vix quicquam aliud posset comedere, in tertiam hebdomadam alvi exoneratione dilatâ: Hanc enim nudiustertius die 30 Julii assumpto tuo medicamento dejecit, quod unicum internum fuit remedium, quo illa toto hoc tempore fuit usa, excepto ante tres hebdomadas, ad roborandum

ven-

ventriculum, vino quodam medicato, quod tamen bibere non perſeveravit.

Dicendum reſtat, quomodo ei reſtitutus fuerit greſſus, ut & quomodo convulſiones ceſſarint.

Viſu, Dei gratiâ, unâ cum appetitu cibi, potuſque, reſtituto, vires ſenſim accreſcebant, decreſcentibus interea convulſionibus.

Obſervaverat Pater convulſiones in pago *Helſelaer* phaſibus auſcultaſſe lunæ, nec non ipſa convaleſcente, tertium ſemper graviſſimum fuiſſe diem: Primò quidem continuabantur eodem cum impetu convulſiones, imo iiſdem durantibus aſſulam, quandam morſibus à lecti aſſere avulſit: his tamen tandem magis, magiſque ceſſantibus, robur, creſcere, vireſque redire coëperunt, quamvis initio quidem erecto ſedere corpore non poſſet, paulatim vero è lecto quaſi rependo novercam ſuam, natura non duram, ſed clementem, quæque antea multos paſſa erat morbos, uſque in hortum ſequebatur, non levi ejus gaudio, ſolatioque.

Poſtea autem ei efformabantur bina ful-

fulcra ſubalaria, quibus tam intra, quam extra domum procedere incipiebat; ſed ſedere non poterat, ambulare, vel decumbere coacta. Viribus poſt magis increſcentibus primò unum derelinquebat fulcrum, poſtea & aliud, jamque baculo quodam, quod utraque tenet manu, incedit,

Cum jam ita valida evaſiſſet, ut abſque periculo deliquii animi poſſet erecta ſedere, die 1. Auguſti templum adiit, primo in pago *Helſelaer*, deinde ejuſdem menſis die 8. apud *Diepenheymenſes* meos, Deo T. O. M. precibus pro racuperatâ ſanitate gratias actura.

Reliquum jam eſt, ut ventriculus durioribus alimentis, ut & frigido lacte, fructibuſque debilitatus ad priſtinam reducatur conſtitutionem, quod eundem Deum daturum ſpero, voveoque.

IN OBSERVATIONEM XV.

QUamvis hæc hiſtoria quibuſdam forſan minus vera videbitur reſpectu tamen tot, tamque dignorum teſtium, non niſi veritati congruam confido.

Multa olim contigêre, ac etiamnum etiam contingunt, quæ initio hominibus quidem miranda, fidemque ſuperantia videntur, at ad accuratiorem judicii revocata trutinam facile fidem inveniunt.

Prudentiæ equidem indicium crediderim non protinus negare ea, quæ minus liquido capimus, nec etiam continuo credere, quæ vano quodam, & diſſoluto ſcribendi animo tanquam miranda lectori obtruduntur.

Homo profecto creaturarum Dei excellentiſſima, maximeque admiranda eſt. Quapropter in eo magis, quam in aliis animalibus divina elucent miracula, ut pote quæ in nobiliore præſtita ſubjecto longe clariora ſunt.

Hunc tamen caſum miraculoſum ſupernaturalemve non exiſtimo, etiamſi potentiæ, providentiæque cœleſti non parum tribuendum cenſeam.

Ex hiſtoriæ itaque explicatione plurima à naturalibus proveniſſe cauſis patebit.

Veræ quidem extant de quibuſdam narrationes, qui diutius abſque alimentis vixerunt, quique abſque miraculo, propriâ temperantiâ, & ſobrietate Sanctos quoſdam jejunando ſuperarunt; illæ tamen miraculum non tollunt, nam ſæpe in uno mirandum quid fieri poteſt, quod in alio cauſas habet omnino naturales.

Priuſquam autem demonſtrationem aggrediar; primo evertere conabor, quæ à nonnullis

lis contra hujusmodi à cibo, & potu abstinentiam objiciuntur.

Hippocrates lib. de Carnibus, vel, uti quidam volunt, de *Principiis*, dicit hominem sine alimentis vivere non posse ultra septem dies, quod *Macrobius lib.* 1. *in somnium Scipionis cap.* 6. ut & *Brassavola*, aliique confirmant, verum an liber ille revera ab ipso *Hippocrate* sit conscriptus *Vallesius*, *Mercurialisque* dubitant.

Scriptor libri *de carnibus*, nonnullis, quando (ne post tot dierum jejunium obirent) ad comedendum, & bibendum se rursus committerent, alimenta descendere non potuisse ait, siquidem intestinum jejunum intra illud tempus coäluerat, quapropter necessario extincti fuerint.

Hæc equidem non sine ratione dicuntur, quæ experientia enim multiplex sæpius docuit. Ita tradunt *Ephemerides German. decur.* 1. *an.* 3. *fol.* 328. *observ.* 173. *Henrici Sampsonii*, mulieris cujusdam ventrem continuo jejunio ita flaccidum evavisse, ut spina dorsi, non obstantibus musculis abdominis, & intestinis, premente manu sentiri facile posset.

Memorat *Felix Platerus centur. Posthumâ quæst. Med.* 32. *fol.* 58, de quodam vinculis detento, qui, ut morte voluntaria supplicium gravius, quod imminebat, averteret, genus mortis, quod ipse eo loco, & tempore facillimum esse cogitabat, elegit, coëpitque omni cibo, & potu, licet seriò à ministris reprehensus ob id facinus,

& frustra admonitus, abstinere, famemque, quod admirandum, citra omnem quærimoniam aut molestiam, quatuordecim dierum spatio patientissime pertulit, quo tempore primum pænitentiâ sed serius ductus, ita ut cum cibum peteret, eum tamen respueret, citra gravius aliquod symptoma expiravit.

Scripsit equidem *Plinius* hominem ante diem septimum fame non interire. Sed *lib.* 11. *cap.* 24. illud tempus ad diem extendit undecimum. Quamvis autem ita sæpius contingat, septimum tamen, undecimumve diem certum determinatumque statuere tempus erroneum est. Atque ipse quidem existimo tempus illud diversorum temperamentorum, regionisque, nec non sanitatis, ac morbi, quo quis laborat, respectu, valde differre: siquidem nonnulli ante, quidam post septimum diem nutrimenti defectu decesserint.

Docuit experientia plurimis, morboque carentibus nullo alimento ultra dies septem vitam fuisse productam.

Joh. Rhodius cent. 2. *obs.* 54. & 55. varia habet exempla eorum, qui ultra undecim dies absque alimento sine noxa vixerint. *N. Tulpius obs. med. lib.* 1. *obs.* 43. *fol. mihi* 84. Septem Anglos, quos tempestas sævior in altum longius egerat, quam ut portus sperari posset, undecim dies absque alimentis nullo inde superstite incommodo vixisse tradit.

Domi-

Dominicus Panarolus Pentecost. 5. *obs. med.* 20. virginis cujusdam meminit, quæ tristitia, & desperatione per dies viginti duos omni cibo, potuque abstinuerit, ac (ne subita alimentorum ingestione quidquam pateretur incommodi) postea sensim alimentis concoctu facilibus, & humidis recreata servataque fuerit.

Sunt, qui religiosam quandam virginem nullo se amplius indigere alimento imaginatam tradunt, quod dictum sibi crederet, fore, uti assidua sacri Codicis lectione nutriretur abunde. Cum ergo per tres, quatuorve dies in imaginatione ista perseveraret, nullisque uteretur alimentis, frustra consanguinei eam hujusmodi liberare errore annixi sunt, oblata enim quævis aversata tantâ interdum rejiciebat in patinam iracundiâ ut circumstantium vestes contaminaret jusculo. Postquam itaque per duodecim dies nihil omnino comedisset, decimo tertio ad plures abiit.

Memorabile etiam judicaverim quod libellus Gallicus, qualis singulis mensibus prodit, *Reipublicæ literariæ Acta* vocant, de quodam *Isaaco Henrici Stiphont* tradit. Hic mentis parum compos, cellulæque, in quales id hominum genus intruditur, Harlemi inclusus, tandem furore percitus verum se Messiam, ejusque ad exemplum per quadraginta dies, ac totidem noctes sese jejunare velle dixit. Jejunium itaque sexto Decembris anni 1684. inchoatum quinto decimo Februarii 1685. finivit. Tabaci equidem usu

ſeſe pro more non abſtinuit, aquamque, ſed magis ad lavandum os, quam riganda viſcera ſumpſit; Cibo autem, potuque per omne illud tempus non fuit uſus: ſed nec aquæ nutriturum liquorem, vinive ſpiritum miſceri voluit. Hoc enim cum fieri animadverteret (caute namque quævis circumſpiciebat) protinus illam non ſine horrore rejiciebat, nec ullis, ne vel fictorum quidem angelorum, minis, promiſſiſve, ut ederet, adigi poterat. Necquicquam enim quævis offerentibus Cœleſtris Patris juſſa ſe ſequi dixit. Nihil etiam omnino, utut ejus in veſtibus cellulaque vel accuratius fuerit quæſitum, quo ſe aleret, apparuit. Sed nec quiſquam, qui ei noctu alimenti quidpiam adferret, repertus fuit, ita ut, quin minime ficta fuerit abſtinentia, excrementis quoque ſenſim minutis provenire citiſſime ceſſantibus, dubitare non liceat. Toto ilo tempore vigoris priſtini vix quicquam amiſerat, elapſis quadraginta diebus, pro conſuetudine veſci incipiens. Rem ipſam quiſquis plenius noſſe deſiderat, libellum inſpiciat. Eſt autem is, qui de Februario 1685 agit.

Cur autem ſecundum Hippocratis noſtri hypotheſin lib. de carnibus, ut ſupra memini, jejunantis inteſtina ad ſe invicem collapſa, præcluſo cibis tranſitu, firmiter non ſunt conglutinata?

Sciendum eſt homini iſti ſæpe os aqua purâ colluenti portionem forte quandam ſubinde per

gu-

gulam in ventriculum, & inteſtina deſcendiſſe, quo factum, ut hæc non tam cito coadunata fuerint; Haud dubie etiam ejus inteſtina quodammodo, ut ut non ita firmiter, ac ſi nihil ſumpſiſſet liquoris, fuerunt ſibi invicem agglutinata, quæ ſententia evidenter confirmatur, quod is poſt 40. dierum abſtinentiam, pulte craſſiori ſumptâ, poſtridie intenſiſſimis ventris infeſtatus fuerit torminibus, eumque exonerare tentans magno ejulatu, gemituque nihil per alvum excernere potuerit, qui dolores in tertium perſeverarunt diem, quo ventris onus non ſine magno levamine depoſuit.

Similia legi poſſunt apud *Loſſium lib.* 1. *obſ. med.* 21. & *Caſpar. Theoph. Bierlingium adverſ. curioſ.* 43. *Henr. ab Heers obſ. med.* 27. exemplum viri cujuſdam affert, qui primis decem diebus cujuſvis menſis nihil ederit, biberitque. Tradit idem conſuetudinem illo caſu multum efficere; de cujus potentia circa jejunium plura videantur apud *Joh. Pechlinum medit. de aëris, & alimenti defectu.*

Dicent forſitan multi plurima iſtorum jejuniorum Dei eſſe miracula, vel veneficia, arteſve Diabolicas, aut impoſturas denique, & fallacias.

Mihi equidem non eſt animus hic de jejunio *Eliæ* loquendi 1. *Reg.* 19. *v.* 8. aut *Moſis. Exod.* 34. *v.* 28. aliorumve ſpeciali Dei potentia ſuſtentatorum. Nec negaverim Dæmones nonnunquam circa diutinam coöperari abſtinentiam,

multa enim luce meridianâ clarius demonſtrant exempla iſtos illuſiſſe hominibus, quatenus jejunantibus edulia ſuppeditaverint: quale quid *Delrius lib. 6. diſquiſit. mag. cap. 2. ſect. 3. è Proſp. Aquin. lib. de promiſſ. & prædict: cap. 6.* de puella quadam refert, cui cacodæmon obſeſſæ ſub figura avis (æmulans eatenus *Eliæ* corvum cibum afferentem) liquorem aliquem noctu clam per ſeptem dies attulit. Hanc autem ei eſſe poteſtatem *Toſtatus*, *Torreblanca*, & *Vilalpandus* autumant.

Silentio præterire nequeo hiſtoriam *Annalibus rerum Anglicarum Henrico octavo regnante* „ *An. Chriſti* 1546. *pag.* 280. extantem. Figulus „ ſcilicet Londinenſis *Guilh. Foxlejus* nomine, „ nulla infirmitate præcedente, in ſomnum in- „ cidit tam arctum, ut per totos 14. dies, noc- „ teſque 15. expergefieri nulla ratione potuerit, „ donec tandem die 15. ſponte ſomno ſolutus eſt, „ adeo ſanus, & recte valens, nocte ut unâ, „ neque amplius, ſe obdormiiſſe firmiter cre- „ deret, donec ex muri cujuſdam ſtuctura dies „ plurimos effluxiſſe, perſpiceret. Eundem „ autem poſtea ſupra 40. annos, videlicet annum „ *Di.* 1587. vixiſſe ſcriptor affirmat.

Ruſtici mentionem facit *Damaſcenus, ut & Lil. Gyraldus hiſt. Poët*, & *Medina lib: 2. de rect. in Deum fide*, nec non *Foreſtus lib. 7. ſcholio obſ.* 28. alterius meminit, qui per totum Autumnum, hyememque ſub magna fœni copia

ob-

obdormivererit, qua consumpta, ablataque perculsus admodum, ac veluti è mortuis suscitatus surrexerit.

Hosce igitur casus, tanquam supranaturales, eosque, queis imposturæ nonnihil misceatur, hic loci excludemus. Indagari enim nequeunt nefariorum doli, fraudesque, queis minus astutos decipiunt, vel sub divini cultus, sanctitatisque specie multum lucri, æstimationisque sibi conciliare student.

Horum numero merito adscribendum exemplum est *Margaretæ Spirensis*, quod anno 1542. in pago, cui nomen Rodt/ duabus milliaribus *Spira* distante contigit, teste *Langio lib. 2. epist. cap. 27. fol. mihi* 604:, & *Marc: Donato de Med. hist. mirab. lib. 7. cap. 1. fol. mihi* 645. Hæc decem nata annos post capitis dolores, ventrisque tormina, quicquid erat cibi tandem aspernabatur; donec eo omnino rejecto, potu tantum sese per aliquot sustentarit hebdomadas, quo etiam denique abstinens citra cibi, potusve usum totum, ut credebatur, satis valida transegerit triennium. *Ferdin.* *interea Romanor. Imp*: in hanc rem inquisivit, diligentiusque singula observari jussit, si qua forte fraus lateret. Hæc autem longo detegi nequivit tempore; donec tandem ingeniose pallæ fimbriæ inclusa apparuere liba.

Huc etiam pertinet simulata illa abstinentia decantatæ filiæ Moersensis, nomine *Evæ Flegen*, sive *Efgen von gen End*, quæ anno 1597. vigesi-

mo primo ætatis anno, poſt Feſtum Paſchatis in morbum incidit chronicum, cui illa non tam medicamentis, quam proprio temperamenti exemta robore quemvis averſata eſt cibum, potumque. Scribit *G. Fabrit: Hildan. fol.* 413. *obſ.* 33. *cent.* 5. Hanc puellam trigeſemo ſeptimo ætatis anno, cum ille ipſam inviſeret, jam abſque cibo, potuque per ſedecim vixiſſe annos.

Quamquam autem *D. Conradus Velthuſius* verbi divini miniſter Moerſenſis permiſſu Magiſtratus ipſam in duodecimum uſque diem retinuiſſet, ac interim ſumma, qua potuit, diligentia obſervaſſet, an doli aliquid ſubeſſet, nihil tamen ſe, nec domeſticos percipere potuiſſe ſanɗte aſſeveravit. Verum illa non tantum pium hunc virum, ſed & Civitatis Præfeɗum *Alex. Sweichel*, ut & *Fabrit*: *Hild*: (quem hiſtoriam hanc ſcripſiſſe poſtmodum pænituit) deceperat, ſiquidem ille poſtea ex epiſtola quadam data 24. Junii 1628. *Godtſchalko Monheymio* Pharmacopæo *Duſſeldorpienſi* prope Moerſiam intellexerit continuam iſtam inediam fucatam, ſimulatamque fuiſſe, puellamque *Eſken*, quæ jam triginta annos continuos tot deceperat homines, tandem in carcerem fuiſſe detruſam. Piam, religioſamque, inquit *Fabrit*: *Hild*: ſemper ſe (quantum quidem conſtabat) præſtiterat, dicebatque ſe tertio quovis die circa Solis exortum ſplendido quodam lumine circumdari, eoque mirifice oblectari, deinde & ſubſtantia quadam melleâ os

ſuum,

ſuum, linguamque irrorari, & inde vires refocillari, nec non varia ſibi apparere ajebat. Præſagiebat etiam nonnulla, quæ vera fuiſſe eventus oſtendit. Hæc autem abſque dæmonis cujuſdam auxilio, aſtutiaque contigiſſe ſe equidem non credere *Fabritius* ait.

Cum hac hiſtoria convenit etiam fucata illa *Apolloniæ Schreyer* abſtinentia in pago *Gats* in Helvetia natæ, de qua idem *Fabrit. Hild. obſ.* 28. *cent.* 5. *&* 2. *obſ.* 40. hunc in modum loquitur: „Filia hæc an. 1595. cum 14. annos nata eſſet, „ſeptem abhinc annos, ſcilicet an. 1601. liberata „fuit à morbo quodam acuto, poſt quem ſenſim „omnia faſtidire incipiebat alimenta, ita ut ſæpe „per tres, vel quatuor, imo nunnunquam plures „dies nihil omnino aſſumeret, in quo ſtatu, (ex „relatione Parentum ejus) tranſigebat quatuor an„nos continuos, ſed poſtea omni omnino ſe abſti„nebat alimento. Hæc eadem poſtea ex Comita„tu Juliacenſi deferebatur Coloniam, ut ibidem, „tanquam aliquod miraculum, à quovis conſpi„ceretur, affirmabantque parentes eam tunc tem„poris tres annos continuos à cibo quovis abſti„nuiſſe.

Fabritius etiam *Hildanus* cum *P. Lentulo* reipubl. Bernenſis in Helvetia tunc medico (qui hiſtoriam hanc poſtea ſcriptis publicam reddidit) hanc puellam ſe vidiſſe, atque eo tempore in decimum uſque annum ſine cibo, & potu vixiſſe tradit. Licet idem ſæpius privatis colloquiis co-

coram

ram Proceribus ſuis inediam hujus puellæ in dubium ſe vocaſſe, eamque non ſolum D: *P*: *Lentulum*, ſimul & ſe ipſum, multoſque alios fefelliſſe dicat, uti poſtea eam anno 1611. pluribuſque ſeqq. ſatis vegetam, aliorumque hominum modo, corpus ſuum nutriviſſe, ſatis conſtitit.

Ipſe autem cum *G*: *Fabrit*: *Hildano Marſilio Cagnato*, *Georg*: *Hyeron*: *Velſchio*, *Schröckio Schol. ad obſ.* 73. *Joh. Helwig. fol.* 234. omnes illas de tot annorum inediis narratiunculas non immerito ſuſpectas habeo, firmiter mihi perſuadens ejuſmodi à cibo abſtinentias neutiquam naturales, nec conſuetudini cuidam jejunandi adſcribendas, ſed confictas plane, ac falſas eſſe, teſte etiam experientia: citius enim, aut ſerius fallacia detegitur; qua de re nonnulla, ut dolos caveat lector, his adjiciam.

Anthon. Panormita de impoſtore quodam *Anthon. Picæo* narrat, qui populo ſe per quatuordecim dies jejunare poſſe, Angeliſque eſſe familiarem perſuadebat: unde per totum Italiæ tractum, Siciliam, & Hiſpaniam, tanquam Sanctus, ac continentiſſimus prædicabatur. Verum poſtea patuere hominis impoſturæ, deſcripſitque *J. Jovinianus Pontanus lib.* 2. *de ſermone* illius fraudes hoc modo: *Cum*, inquit, *ſub Rege Alphonſo hujus Ferdinandi Patre quidam, cujus nominis non memini, diuturniora ſua jactaret jejunia, ac quam diligentiſſime quævis*

vis cibi accipiendi huic prœriperetur occasio, compertus est postea è candelis, quas hyberno tempore receperat, victum sibi quœrere; hœ namque sacchare, cinnamomoque, nec non gallinarum carne in minutissimas dissectâ particulas, quas extrinsecus sevum circumdabat, constabant.

Simile quid refert *Æneas Sylvius*, quod Romæ contigerit An. 1511. sub Papa Nicolao.

Sic quoque olim filia quædam Veneta sub magnæ sanctimoniæ specie (habebat enim duos semper ad manus libros) diu cellæ manebat inclusa absque alimentis; sed istorum librorum alter quidem erat verus sacer codex, alter autem eundem plane in modum externe conformatus, interne vero concavus erat, qua in cavitate *Mazæ* panis (nostratibus *Maßæ-peyn*) continebatur quantitas (hæc autem tempore *Hippocratis*, & *Galeni* nutritia pulticula, sive massa erat, componebaturque ex farina hordei tosta, oleoque, & melle, hodie vero eodem nomine delicatius ex amygdalis, saccharoque componitur) eâque corpus nutriebat.

Augustæ Vindelicorum, teste *Aventino* quædam vixit *Anna Lamenittia* annorum 18. quæ an. 1516. per sedecim annos nihil omnino cibi, potusve sumpsisse, sed Dei spiritu, ac suppeditante Cœlo, nutritam se finxerat. Cum Deo etiam sese colloqui, sibique ab eo non ita levia exponi mentiebatur: ita ut non ignarum tantum vulgus, plebejique indocti, sed & Theologiæ

Pro-

Professores ei crediderint, Sanctamque venerati fuerint. Hæc etiam malefica quotidie ad Altare, ac tanquam Dei Nuncia ad S: Sacramentum admittebatur. Illa etiam diutius Christianis imposuisset, ni *Chunigunda* Bavari Ducis vidua, imperatorisque Maximil: I. soror, quæ illam initio humaniter admodum exceperat, dolos detexisset. Hæc enim observaturam singula, famulaturamque ei adjunxit filiam devotam, famulamque consuetam arte amovit: Anna itaque quandoque data opera sola relicta per occultam conspiciebatur rimam; edere namque eam suspicio erat, quod binos secum adduxisset saccos, ac sub cubili abscondisset. Compertum autem fuit horum alterum placentis, ovis admixtis, alterum pomis refertum esse: queis famen, sitimque pelleret. Quapropter severè admodum objurgata, *Monachiumque* deducta Imperatoris jussu in exilium acta, posteaque Monasterio inclusa est. Verum propter dissolutiorem vitæ modum eo ejecta *Joh. Schnizero* nupsit, quem cum impotentiæ in coitu insimularet, quamquam negantem, ac multa ei exprobrantem turpia, non sine maxima discordia vixit, multosque admisit adulteros, aliisque sese contaminavit sceleribus: quare an. 1518. capite damnata aquis suffocata est.

Refert *Joh. Wierus tract. de jejuniis commentiis* se domi suæ similem imposturam detexisse *Barbaræ de Unna*, qnod est Comitatus Marchien-

chienſis partis Aquiloni obverſæ oppidulum ad Ducatus Weſtfaliæ fines. Latius autem hoc deſcribit *Wierus*, quam ut hiſce jungam, legi itaque poterit loco notato, ubi & *Barbaræ* conſpicitur effigies.

Ejuſdem plane farinæ exiſtimo alia, quæ varii referunt.

Statuent alii fieri non poſſe, ut quiſquam tam diu omni cibo, & potu ſe abſtineat, quam quidem ea, qua de obſervavi; quia ſanguis noſter continue moveri non deſinit, &, durante motu, continua humorum, & ſpirituum eſt tranſpiratio, unde corpus noſtrum ad reſtitutionem amiſſorum novo ſubinde indigeat alimento, quo deficiente hominem languere neceſſe ſit.

Hiſce ut reſpondeam, præmonebo diverſas eſſe appetitum in nobis vel imminuentes, vel omnino auferentes cauſas.

Ita ſcribit *Galenus lib. 6. de cauſis ſymptom:* ventriculum, qui alias ſenſibiles admodum recipit à cerebro nervos nonnunquam famem non ſentire, nervis enim orificii ejus relaxatis, obſtructiſve, ſenſus ſtupet, unde imminuitur, vel omnino aboletur appetitus. Talem *ἀναισθησίας* famis cauſam ex paralyſi orificii ventriculi orram *Galenus lib. 3. epidem. comm.* 1. ut & *Ætius lib. 6. de gulæ paralyſi* docte admodum deſcripſere, cujus etiam exemplum adfert, quo fibrillæ tunicæ nervoſæ obſtructæ erant, & obſeſſæ, quibus alias ſolutis, & liberis. fames excitatur, teſte

teste *Thom. Willisio part*: 1. *Pharmaceut*: *ration*: *sect*: 1. *cap*. 2. De Vidua quadam narrat *Joh*: *Schmidius miscell*: *med*: *phys*: *curios*: *German*: *decur*: 1. *an*. 9. *obs*. 154. *fol*. 139. quæ sine prægressa aliqua causa externa cibum minus appetere incipiebat, de nullo præterea conquerens fastidio, de nullo tædio, nisi quod nil comedere, nihil quoque bibere posset, erat hæc temperamenti, inquit, calidi, & humidi, habebat genas rubentes, satisque obesa erat, respuebat medicamenta, dicebatque se iis non habere opus, cum sanam se satis sentiret, temporis tamen tractu vires atterebantur, nec dum tamen sentiebat appetitum. Durabat hic affectus per 17. hebdomadas, in quibus perparum, imo fere nihil biberat, multo minus, imo vix Polonicum grossum valens, comederat. Sequuta dein est vehemens hæmorrhagia, quæ sæpe recrudescebat, redibat quidem tandem aliquatenus appetitus, verum sequebatur cachexia, tandemque Anasarca, & mors.

De pharyngis sive gulæ paralysi paradigma dabimus observ: XXVII.

Imminui etiam potest appetitus, si acidum, famem naturaliter in ventriculo producens, viscosis, & pinguibus fuerit obtusum, & involutum, qua propter etiam fames, hisce assumptis, ad tempus sedatur.

Tradit *Avicenna lib*: 1. *Fen*: 3. *Doctr*: 5. *cap*. 2. suo tempore pilulas ex refrigerantibus quibusdam

dam ſimplicibus, cum axungia, adipe, ſimilibuſque pinguibus fuiſſe formatas, quibus longum ingreſſuri iter contra famem utebantur: Idem quoque *Fen*: 3. *lib*: 1. *Doctr*: 4. *cap*: 2. quendam poſt uſum libræ unius ol. violarum, famem per decem dies toleraſſe refert.

Experientia etiam diuturnior monſtrat corroſivum remedium parti cuidam corporis impoſitum, accedente pinguedine, vim amittere.

Comperimus quoque ipſum Arſenicum parum allaturum eſſe detrimenti, ventriculo prius intus pinguedine, vel oleo oblito, qua etiam arte circumforanei vulgum decipiunt fallacibus verbis effectum illum ſuis tribuendo medicamentis, vel, ut ajunt, antidotis, cum tamen brevi poſt, ob pinguia aſſumpta, venenum rurſus evomant.

Nec pinguia tantum, & viſcoſa in ventriculum immiſſa, ad breve tempus famem ſedare valent, ſed & corporum quandoque, defectu nutrimenti, particulæ quædam diſſolvuntur, ut ſevum, adeps, medulla, pituita, aliaque, quæ liquefacta, aliiſque humoribus commixra, urgente neceſſitate, nutriunt. Quamvis enim primò in ventriculo in chylum non ſint commutata, una tamen cum ſanguine per univerſum corpus deferri, ſicque nutrimentum ad tempus præſtare queunt.

Pinguia tempore inediæ *Galenus 6. de uſ. part.* nec non medullam 2. *de uſ. part*: ut & viſcidam

pituitam, *comm. 2. de rat. vict. acut.* alimentum præbere poſſe manifeſtavit.

Loco hic adſcribam non alieno, quod Doctiſſimus, Celeberrimuſque Vir *Theod. Craanen*, nuper Leydenſis Profeſſor clariſſimus jam vero Curator Academiæ Duisburgenſis, Archiaterque Sereniſſ. Electoris Brandeburgici, mihi non ita pridem retulit. Quidam verbi Divini miniſter, *Tekmannus* nomine aliquando villam ſuam adiit, ibidemque canem valde obeſum & robuſtum cubiculo quodam neſcius incluſit: ubi ille permanebat ad trigeſimum primum diem, revertente tunc demum Hero. Aperta ergo janua, blandiente cauda Hero obviam ivit debilis admodum, & macilentus, ſiquidem per tantum temporis nihil omnino (niſi forſan murem unum, alterumve captum) comederat, biberatve. Neque veroſimile eſt mures ibi occurriſſe, ſiquidem hoc animalium genus loca deſerta, & alimentis vacua amare non ſolet.

Franc. Mendoza lib. 6, problem. 24. rarum affert de gallina exemplum, quæ vixiſſe reperta fuit abſque cibo, & potu (ſiquidem, uti ille canis, etiam alicubi fuiſſet incluſa) per 80. dies continuos; quod tanto magis, inquit idem, erat mirandum, quanto hoc animalium genus calidi, avidique eſt ventriculi.

Jure itaque merito ſtatuere licet pinguia non tantum appetitum retardare, ſed & obeſa corpora famem diutius tolerare poſſe, quam macilenta.

Aci-

Acidum enim pingues, mollesque partes, dum in eas agit, facile abradit, secumque abripit, ita ut postea (uti modo dictum) sanguini commixtæ ad tempus nutrimenta sufficiant.

Monstravit & experientia multos nautas viatoresque naufragium passos, vel aliis tempestatibus obrutos, deficiente cibo, & potu, tabaco solo aliquamdiu vitam sustentasse.

Monachus quidam *Canadæ* Incolas famis, qua sæpius affliguntur, tempore per hebdomadas aliquot solius tabaci, aquæque usu sese sustentare posse tradit.

Nicol. Monardis, Medicus Hispanus refert *Hist. Rerum Indicarum*, *Indos* per deserta, longeque dissita loca profecturos, deficientibus alimentis, pilulam quandam manducare ex tabaco compositam, pisi magnitudine, cujus ope per quatuor dies itinerari possint absque alimentis; quod petum stomachi sensum stupefaciat, (quod tamen nos non omnino statuimus) utpote qui ramos quosdam à septimo, vel ut alii volunt, octavo nervorum è cerebro prodeuntium pari accipit, ideoque sensibilis est valde, sedesque famis à quibusdam habetur; de quâ stupefactione vide *Neandri tabacologiam fol.* 34. nec non *Augustin. Thonerum obs. medic. lib.* 2. *fol.* 104. Sive quod spiritus quosdam corpori impertiat. Nonnulli enim per tabacum non tantum præsentes spiritus impediri, quo minus ex aliis particulis extricentur, & avolent, verum etiam respectu

subtilitatis fumi, novos tenues, & subtiles suppeditari spiritus volunt. Quæ opinio confirmatur exemplo cujusdam senis olim Hagæ habitantis, quem ipse novi. Postquam hic ultra centum vixisset annos sumptibus tandem Ecclesiæ Gallicanæ sustentabatur, senioque confectus continue stipitis instar jacebat in lecto immobilis absque ulla cibi, vel potus assumptione, ita ut à mortuo vix licuisset discernere, nisi cum fumus tabaci (quo quidem antea abunde usus fuerat) in nares inflabatur. Tunc enim oris attractione vitæ edebat indicia, labiaque ita aperiebat, ut fistula tabaci, longitudine nauticæ, inter maxillas posset intrudi. Atque ita quidem ille fumum sensim alliciens parvis, iteratisque inspirationibus fistulam tamdiu inter mandibulas detinuit, donec, quicquid ea continuisset, igne consumptum esset.

Ioh. Chrysostomus exercitat. suis de tabaco Cocam Indicam vaporibus suis homines inebriare, somnum conciliare, simulque famem sedare, ac corpus rofocillare memorat. Certum equidem est, fructibus illis contusis, & cum massa farinacea subactis, pisces inebriari; ita ut aquæ superficiem petant. Idem quoque *Matthiolus indicat lib. 3. epistol. ad Thaddæum Nemicum*, ac *Gaspar Reyes à Franco* sæpius se vidisse testatur. Vel forsan fames tabaci usu sistitur, quatenus hujus ope (uti volunt nonnulli) è capite, vasisve salivalibus, liquor quidam pituitosus

magnâ

magna quantitate ad ventriculum delabitur, unde corpus aliquamdiu nutriri queat, teste *Nic. Monarde.* Annotavit quoque *Cælius Rhodiginus lib.* 13. *cap.* 24. ex Græcorum obſ. famem ſedari, quando aliquid in ore detinetur, quo crudus, & viſcidus quidam liquor in illud prolicitur, ſicque ad ventriculum deſcendit.

Ita etiam animadvertimus milites longum facturos abſque alimentis iter plumbeam ore geſtare glandem, eandemque volutare, ut ita fames, ſitiſque non vexet.

Annotandum autem eſt omnibus hiſce rebus famem non admodum pelli, ſed per dies tantum aliquot ſedari, fallique. Præterea locum illa tantum in iis habent, quorum ſanguis non valde tenuis exiſtit, & ſubtilis. Neceſſum autem eſt, ut tales non multum laboris ſubeant, ſiquidem ita, poris valde apertis, magna particularum ſubtilium, & nutrientium quantitas è corpore avolat, teſte *Hippocrate ſect.* 2. *Aphoriſm.* 16. his verbis: *Ubi fames, laborandum non eſt.*

Longe autem aliter ſe habebat noſtra ægra, quæ nullis omnino ad famen ſedandam utebatur mediis. Illas autem diuturniores à cibo abſtinentias non tam ægrotis, quam quidem robuſtis, ſaniſque contigiſſe patet, cum tamen ex allata obſervatione ægram tribus laboraſſe menſibus, antequam à cibo,& potu abſtinere omnino inciperet, ſatis conſtet.

Ut ergo objectioni de humorum, ſpirituumque continuâ attenuatione, tranſpiratione, & deperditione fiat ſatis, dico primariam rationem diuturnæ iſtius inediæ fuiſſe viſcoſitatem (qua corpus ejus antea, dum in pagum *Diepenheymium* fuerat reverſa, commeſtione crudorum pomorum, & raparum (ſiquidem aliorum eduliorum non erat appetens) onuſtum fuit. Subtilibus enim ſanguinis partibus per quartanam, cui tunc per duos obnoxia fuerat menſes, aliquatenus diſcuſſis, imminutiſque, ſuperſtites crudis illis fructibus debite concoquendis non ſufficiebant, ita ut neceſſario inde crudus, & viſcidus prodierit ſanguis, qui non tantum difficulter attenuari potuit, & dividi, verum etiam præſentes ſubtiles, & volatiles ſanguinis particulas aliquatenus frenavit, unde ſpiritus non poterant notabiliter avolare conſtanter in ſangunine permanentes, ita ut parvus ille calor, viſciduſque ſuccus ſervandæ in ſtatu tam miſero puellæ abſque ulteriori alimentorum aſſumptione ſuffecerit, ſanguiſque ejus hac de cauſa multo tardiori fuerit circumactus motu. Accedit, quod ſanguis illo modo frigefactus, craſſiorque redditus fermentum ſimilis plane naturæ in ventriculum depoſuerit, quod per conſequens nervos ejus non vellicando appetitum proſtravit.

Hujus etiam ſententiæ ſunt *Albertus Magnus lib. 7. de Animalibus. Joubertus*, *Grevinus Langius*, *Citeſius*, aliique, & ex Veteribus

Avi-

Avicenna, *qui lib.* 1. *doctr.* 6. *cap.* 1. *& lib.* 3. *Fen.* 13. *tr.* 5. *cap.* 8. pituitam, deficiente alio nutrimento, hominem aliquamdiu ſuſtentare, & nutrire poſſe docuit.

Fortunius Licetus tract. de iis, *qui diu vivunt ſine alimentis* illud ob æqualiter temperatum, humidumque calorem fieri ſtatuit: quando ſcilicet alter alteri non manifeſte dominatur, unde fiat, ut hiſce temperaturâ minus in ſe invicem activâ concurrentibus, calor humidum non conſumat, quapropter nihil exhauritur, humidumque tenellæ caloris operationi reſiſtere poteſt, unde non neceſſe eſt, reſtituatur. Agentis enim poteſtate patientis renixum ſuperare non valente nihil interit.

Hanc etiam propter rationem glires, taxi (de quibus vide *Jonſtonum hiſt. natural. de quadrup. cap.* 6. *fol.* 146.) Marmotæ, Crocodili, urſi, mures montani (de quibus *Ariſtot. lib.* 8. *animal. cap.* 17.) teſtudines, ſerpentes, hirundines, Turtures, ranæ, cicadæ, muſcæ, culices, pluraque alia animalia per totam hyemem in antris abſque alimentis vitam tranſigunt. Unde *Plinius lib.* 8. *cap.* 57, *& Ariſtot. modo adducto lib. & cap.* per ſomnum nutriri, & impingueſcere ajunt:

Hinc etiam *Martialis lib.* 13. *Epigr.* 59. de Glire cecinit.

Tota mihi dormitur hiems, & pinguior illo
Tempore ſum, quo me nil niſi ſomnus alit.

& alibi.

Dormitis nimium glires, vitulique marini;
Nil mirum, si vos crassa Minerva premit.

Mures montani per sex menses continuos, & quidem tam firmiter dormire feruntur, ut ex antris eruti non expergesiant, nisi vel ad radios solis, vel ignem optime calefacti. Testudo hyberno tempore se sub terra occultat, antrumque aliquod sibi efformat, ubi sepulta sub terra ad trium, quatuorve digitorum profunditatem per totam absque cibo, & potu permanet brumam: Imo eadem (teste *Rondeletio lib. de Amphib.*) absque alimentis quovis tempore in vivis manere potest.

Hæc vero animalia sanguine, & succo prædita sunt admodum frigido, uti ipsemet sum expertus; unde & tardus est illorum motus, haud dubie etiam eorum sanguine particulæ nitrosæ abunde continentur, quæ absque coagulatione frigus introducunt, sicque transpirationem ab attenuatione oriundam facilius impediunt.

Tradit *Aristot. lib.* 8. *hist. animal. cap.* 15. serpentes tempore brumali se sub terra occultare. *Nierenbergius lib.* 12. *hist. nat. cap.* 1. eosdem narrat apud Indos per annum integrum vivere absque alimentis posse. Idem testatur *Bellonius*, & *Plinius lib.* 8. *cap.* 39. adstipulante etiam *Franc. Citesio*, Medico gallico, dum se expertum dicit serpentes vitreis lagenis inclusos per annum inte-

grum

grum absque alimentis vivos conservari posse: *fol. mihi 177. tract. de abstinente Consolentanea.*

Idem *Citesius* varias profert animalium species quæ ex penu suo, tanquam è feraci promo, & condo alimentum attrahunt, & veluti alterum rorem in universam suam substantiam fusum concipiunt. Quæ inter sunt cochleæ, hæ enim cum sitiunt, aeris atque illis de cælo nihil illiquitur, succo proprio victitant; unde *Plautus captivis act. 1. Scena* 1.

Quasi, cum caletur, cochleæ in occulto latent,
Suo sibi succo vivunt, ros si non cadit.

Hyeme autem id contingit, quando sub terra cochleæ terrestres adversus hyberni frigoris injuriam albo quodam operculo, duro, gypsique speciem referente, ac testæ obtenso munitæ solo interno redundantis humoris fomite sustinentur per integrum semestre sub terra circa fruticum radices conditæ: ut & omnia fere animalia hyemis asperitatem variis latibulis lenire solita, qualia angues, ranæ, muscæ, erucæ, &c.

Lacertæ, & hirundines, inquit *Brouwn pseudo-doxiæ Epidemicæ cap.* 21. *fol.* 292. per aliquot menses absque alimento vivunt, cochleasque per totam hyemen in vitris servavimus, quæ postea, instante vere, iterum comederunt.

Tradit *Plinius lib.* 9. *cap.* 51. ranas per sex men-

ſes continuos quaſi in pituitam, lutumque mutari, aſt appropinquante vere, quaſi regenerari, ita ut frigore quidem diſſolvantur, non conſumantur tamen. Scribit & eas in riparum antris, non tantum alimento deſtitutas, ſed & ſemimortuas jacere. *Jonſtonus autem de quadrupedibus fol. mihi* 189. *temporales, duranteſque* dari ranas, *Pliniique* locum de illis accipiendum ſcribit. Tradit idem *Ionſtonus p.* 186. *durantes* etiam hyeme ſub aquis degere occluſo, ac veluti conglutinato ore: quod ipſum & *Albertus*, uſuſque crebrior docuerunt.

Similiter muſcæ frigore torpeſcentes inter fiſſuras aſſerum, trabumque ſeſe occultant, vernalique tempore, ignive admotæ, tanquam diu ſepultæ reſurgunt. Idem fere teſtatur *Ariſtoteles lib.* 8. *de part. Animal. cap.* 14. *ut & Plinius lib.* 11. *cap.* 16. de apibus. Experimur, inquit *Swammerdammius tract. de inſectis fol.* 162. inſecta, paucis exceptis, per totam hyemem ſupereſſe; quo tamen tempore ſe non movent, ſi vero vel ex locis ſuis, quæ tanquam naturæ convenientia ſibi elegerant, deturbantur, erigere ſeſe nequeunt, ſed accedente calore manus, vel ignis, avolant, & de loco in locum motitatione alarum tamdiu transferuntur, donec frigore torpeſcentes certum ſibi denuo elegerint domicilium.

Hirundines, quarum, teſte *Ariſtotele*, variæ ſunt ſpecies, à frigore brumali ſe defendere geſtientes occultant ſeſe ad lacuum, fluminum-

que

que, & paludum margines, vel ad puteorum cavitates, rupesve mari vicinas, ubi veluti amplexibus conjunctæ reperiuntur, se conferunt. Memorat *Agricola* piscatores easdem nonnunquam ita mutuo conjunctas ex aquis extraxisse. Quod & tanquam verissimum nobis *Aldrovandus ex Aristotele*, *Plinio*, *Olao*, aliisque indicavit. Testatur etiam *Gaspar à Reyes Franco* certum esse, per dimidium annum vivere absque alimentis hirundines posse.

Memorat Cromerius lib. 1. *hist. Poloniæ* parvas quasdam in Polonia aves, hirundinibus, * Cypselisque non multum dissimiles conglobatis mistisque simul pedibus sub brumæ adventum sese lacubus, aquisque submergere, prope veris initium inde prodituras, piscantumque retibus quandoque per hyemem motu sensuque carentes educi, nec non igni, hypocaustove admotas reviviscere, ac avolare, frigore autem læsas illico extingui.

Diu equidem, multumque disceptatum fuit, ubinam locorum tempore hyberno lateant ciconiæ, & unde proveniant. Sed *Baptista Campo Fulgosus lib.* 1. *memorabil. fol. mihi* 169. testatur eas, hirundinum fere more, sese sub aquis occultare, quod & confirmare videtur *Aristoteles*, dum

* Κύψελος sive Apos (quod pedibus carere dicatur) avis quædam est similis hirundini, de qua *Aristot. Hist. animal. lib.* 9. *cap.* 30. & *Plinius lib.* 10. *cap.* 39. quæ in scopulis nidificare dicitur.

dum *lib.* 8. *hist. Animal. cap.* 16. ciconiam quoque se occultare scribit.

Verum quidem est ciconias in diversis mundi tractibus certis conspici temporibus, unde *Plinius libr.* 10. *hist. nat. cap.* 23. eas aves esse peregrinas, æstivasque dicit, velut etiam *Phædrus lib.* 1. *fab.* 36. ut & *Publius Syrus apud Petronium Satyr.* nec non *Varro de lib. de re rustica* affirmant; aut quonam postea tendant; quidam eas ex Africâ provenire, eoque reverti ajunt, sed non addunt, quid ibidem agant. Quidam enim eas ibidem, velut in Europâ, nidificare, pullosque progignere scribunt. At aliarum avium morefæse hyeme in montibus, vel paludibus occulere alii autumant, cujus opinionis etiam est *Martinus Schoockius tract. de ciconiis*, utpote quæ potissimum conveniat cum Prophetæ *Jeremiæ verbis cap.* 8. *v.* 7. ubi dicit: *Etiam ciconia in cœlo cognoscit tempus suum; turturque, grus, & hirundo observant tempus adventus sui.*

Notandum ergo est hîc loci, ciconiam dici certum tempus observare, quæ verba non ita convenirent, si aves hæ certis temporibus de loco in locum migrarent; tunc enim magis illæ certa cognoscere loca dicendæ essent. Observandum quoque est ciconiam, quia *Jeremiæ* loco cum grue, turture, & hirundine conjungitur, certum esse eodem, quo illæ tres, tempore brumali sese occulere.

Deinde etiam, si tempore hyberno vel in Africâ,

fricâ, vel ad Pontum Euxinum degerent ciconiæ, neceſſario per totum illud tempus iſtis, vel vicinis in locis conſpicerentur, cum tamen illarum regionum incolæ neſciant, qnonam ſeſe proripiant, poſtquam aliquamdiu ibidem permanſerint.

Notum cuivis eſt, quomodo etiam bombyx, mediâ æſtate, ad minimum per 14. dies non abſque alimentis vivat tantum, ſed inſuper magnam ſubſtantiæ portionem filis ſericis nendis impendat.

Veroſimile etiam eſt in brutis abſque alimentis diu latentibus, & plerumque dormientibus, non omnem abolitum eſſe motum, ſed eum duntaxat, qui per manifeſtam partium ſolidarum agitationem certum exhibet vitæ indicium. Supereſt videlicet ſanguinis humorumque circulatio motus, & caloris initium, à quo alius major, accreſcentibus viribus, modo à cauſis aliis non turbetur, omnino dependet.

Galenus lib. 5. de loc. affect. cap. 1. ſi, ait, *neque ſentiendi, neque movendi ab electione facultatem habuerit* „ animal, neque nutriatur, „ velut in latentibus evenit animalibus, nihilo„ minus vivere ipſum poſſe, quoad cor manſe„ rit illæſum, haud quaquam negandum eſt. „ Quin videmus ſæpenumero multis deinceps „ diebus alios neque intelligere, neque ſentire, „ neque etiam moveri, at nihilominus vivere.

Anne etiam multas plantas extra terram, è quâ

quâ proveniunt, per aliquot menses superesse; nec desinere propullulare videmus? ut cæpe, scylla, allium, sempervivum, aloë, (quæ idcirco sempervivum marinum dicta) telephium, aliæque plures ejusmodi herbæ, quæ omnes succum quendam crassum, lentum, & viscosum obtinent, unde arido cœlo resistere possunt, adeoque non multo intus calore gaudent. Quare è terra eductæ non virescunt tantum, sed & germinant.

Probant hæc omnia crudam, frigidamque, ac viscidam materiam in corpore (præsertim sanguine antea ejusmodi particulis onusto) caussam esse, cur corpus (quale etiam ægræ nostræ fuit) absque recenti nutrimento diutius subsistere queat. Idcirco etiam *Hippocrates sect.* 1. *aph.* 13. *Senes facillime* (propter exiguum scilicet calorem) *jejunium ferre* dixit, *secundò ætate consistentes.* Et *sect.* 7. *aph.* 59. *Corporibus*, ait, *humidas carnes habentibus, famem inducere oportet, fames enim siccat corpora*: nec non *lib. de victus ratione in morb. acutis sect.* 4. *fol.* 389. *Non consuetam*, inquit, *cibi abstinentiam facilius in totum ferunt, qui partibus superioribus pituitosi sunt*: Quare humidioris temperamenti homines ciborum abstinentiam melius ferunt. Forsan etiam insuper puellæ nostræ non ita fuerunt aperti, quam quidem aliarum, pori, ita ut minor inde ei fuerit transpiratio, secundum enim ejus proportionem augetur minuiturve

ali-

alimentorum usus. Hinc fit, ut viri, utpote poris gaudentes apertioribus, proportione habitâ, plus ciborum capiant, quam fœminæ: credibile etiam est, puellæ, de quâ hæc observatio, corpore extrinsecus frigore occluso, cuteque propter nutrimenti defectum arefactâ, poros etiam aliquo modo magis fuisse occlusos. Neque dubium est, quin ii, qui majoribus, apertioribusque donantur poris, famem minus tolerare possint, faciliusque multo, quam alii, in animi incidant deliquium.

Hæc jam dicta sufficiant de diuturnæ illius inediæ causis: descendamus jam ad symptomatum explicationem.

Primum fuit post tot frigidorum, crudorumque fructuum usum tractu temporis omnino cessans appetitus. Hoc autem non ita mirandum est, audita jam supra explicatione.

Secundum syptoma convulsiones erant. Hæ autem ab humoribus, qui, exitu non invento, temporisque lapsu acriores redditi cerebri membranas nervosque ad expulsionem irritatos vellicabant, proveniebant.

Nec novum erat convulsiones istas Lunæ auscultasse phasibus, siquidem iam olim Servatoris nostri tempore, epileptici σεληνιαζόμενοι, sive σεληνιακοὶ, hoc est, lunatici dicti fuerint. Animadvertebantur enim epileptici juxta diversas lunæ phases speciatim affici, ita ut Luna non tantum circa fluxus, & refluxus marium, fluminum,

alia-

aliarumque aquarum, ſed & circa hominum, brutorumque humores peculiarem vim demonſtret.

Talis etiam puer quidam turbæ Jeſum ſequentis erat *Matth. cap.* 17. *vers* 14. cujus ergo pater ad Jeſum appropinquans in genua prolapſus dixit: *Domine miſerere filii mei, quoniam lunaticus eſt, & male afficitur, ſæpe enim cadit in ig- & ſæpe in aquam.* Legimus & apud *Marcum cap.* 9. *vers* 17. Quendam è turba clamantem dixiſſe: *filium ad te, magiſter adduxi, habentem ſpiritum malum, qui ubicunque corripuerit eum, lacerat, ipſe vero ſpumat, & ſtridet dentibus, & exareſcit, dixique diſcipulis veſtris, ut illum ejicerent,* ſed non potuerunt, quæ *Lucas c.* 9. *vers* 39. fere repetit.

Pueri autem illius malum *Epilepſiam* fuiſſe Parentis verba, Evangeliſtarumque abunde docent teſtimonia. Namque illum convulſum dentibus ſtridiſſe, ſæpiuſque delapſum, necnon ore ſpumanti fuiſſe fidem faciunt. Pater autem malum hoc ei à primâ uſque infantiâ adhæſiſſe queſtus fuerat.

Hinc Hippocrates lib. de aëre, aq. & loc, ut & 6. epidem, morbum hunc τήν τ̃ παιδίων νόσον, ſive *puerorum morbum* vocat, pueris autem hunc magis familiarem morbum crediderim, quod humidum maxime iis ſit cerebrum hinc *Hippocrates Aph. 7. ſect. 5. Quibus* inquit *epilepſiæ ante pubertatem contingunt, mutationem habens*

habent, (diminuto scilicet per ætatem humido.) Quibus vero accidit viginti quinque annos natis, plerumque commoriuntur.

Notavit quoque optime *Avicenna lib.* 1. *fen.* 1. *tract.* 5. *cap.* 10. morbum hunc, proportione habitâ, in calidioribus magis, quam frigidioribus regionibus homines affligere.

Afros *malo Herculeo* obnoxios admodum esse *Hippocrates* quoque *lib. de morb. sacr.* propter calorem regionis testatur. Puer autem, de quo S. Script. in Galilæa, ubi etiam calet maxume, natus erat.

Certum autem est modo enarrata symptomata non ex Veterum tantum (quales sunt *Hippocrates* quoque *lib. de morb. sacr.* propter calorem regionis testatur. Puer autem, de quo S. Script. in Galibada, ubi etiam calet maxume, natus erat.

Certum autem est modo enarrata symtomata non ex Veterum tantum (quales sunt *Hippocrates lib. de morb. sacr.* & *Galenus* 3. *de loc. aff. cap.* 7.) sed & recentiorum opinione morbum sacrum plerumque comitari: quod & experientia abunde demonstrat.

Contingit aliquando, ut morbus hic statas servet periodos, patientemque denuo summâ cum vehementia invadat, cujus rei exemplum unum, & alterum adjiciam.

Thom. Bartholinus obs. med. centur. 2. *hist.* 72. *Singularem*, inquit, *Lunæ cum corpore Epilep-*

tici consensum in Patria nostra vidi: filia enim Sophiæ in horto Regio Fridericiburgense epileptica meæ curæ subjacta, maculas in facie habet apparentes, quæ pro variâ Lunæ phasi, & mutatione, variæ videntur tam colore, quam magnitudine. Tantum corporibus nostris cum cœlo commercium.

Sic etiam Joh. *Udalricus Rumlerus obs. med.* 66. habet exemplum cujusdam, quem morbus iste plenilunii tempore invadebat. Plura adducit *Georg. Wolfg. Wedelius Ephem. Germ. decur.* 2. *an.* 2. *obs.* 148. *p.* 324.

Et inter ea de nobili quadam virgine, quæ 20 an: nata novilunii tempore isto malo fuerit afflicta. *Galenus lib. de diebus decret. cap.* 2. *fol.* 157. Luna inquit, menstruorum statum tempus mulieribus conservat, comitialium circuitus custodit, quod Solis plus, vel minus participat. Omnia siquidem, quæ facere nata est, ubi falcis figuram repræsentat, languida fiunt: valida omnia, cum plena fuerit.

Animadvertendum quoque est, vitium illud, Veteribus (inter quos noster *Hippocrates*) morbum sacrum dici, quod immediate a Deo produci crederetur, teste *Cœlio Aureliano lib.* 1. *morb. Chron. cap.* 4. vel etiam, quia Epilepticus credebatur dæmone obsessus, teste *Aretæo lib.* 1. *de caus. Chronic. cap.* 6.

Hinc etiam morbus hic (siquidem utplurimum occurrebat inter Judæos) certis incanta-

men-

mentis, teſte *Buxtorfio ſynag. Jud. cap.* 33. olim mitigari credebatur.

Immediate eum à cacodæmone provenire *Serapio* voluit; hic enim non tantum illi morbo, ſed & aliis, ut tanto magis miſeros torqueret, immiſcere ſe ſolebat. *Origenes* autem olim Medicos valde objurgabat, eoſque minus credulos clamabat, & hæreticos, qui aſſerere nollent morbo iſti Diabolum ſe jungere, ſed eum à cauſis naturalibus deducerent.

Verum quidem eſt Sathanam olim (præſertim apud Judæos) talibus in morbis coöperatum fuiſſe, utpote qui lunæ effectus, diverſaſque inde provenientes mutationes optime ſciverit, ſicque homines deceperit, quatenus ſibi tunc imaginabantur malum à Luna dependere ita ut non tantum eo modo opus illud inſigne Dei hominibus redderet odioſum, ſed etiam efficeret, ut dum illud vitium lunæ tribuerent, malitia ejus minus eluceſceret. Deo equidem placuit, ut temporibus iſtis, quæ ſpiſſis ignorantiæ involvebantur tenebris, permitteretur incredulitas, impietaſque, ita ut cacodæmon tunc temporis ſingulari quodam modo potentiam ſuam in homines non tantum quod ad animam, ſed etiam quod ad corpus exercuerit; unde magnis cruciatibus in horrorem, & timorem circumſtantium afficiebantur, ut iis liqueret, quantam Sathanas poteſtatem, propter peccatum juſto Dei judicio in hominum interitum accepiſſet.

Considerari etiam velim, tanquam peculiare quid, leprosos, epilepticos, ac dæmone obsessos inter judæos nunquam majori copia repertos fuisse, quam quo tempore Deus *Iesum Christum* in remissionem peccatorum populis videndum dedit.

Num vero D. T. O. M. graves illos, & immedicabiles morbos ipsis minus solito, naturalive modo immiserit, ut tanto ardentius *Messiam*, verum animarum Medicum, desiderarent, occasionemque haberent mundo demonstrandi, quanta esset *Christi* potentia, & quomodo in mundum venisset ad vim Sathanæ destruendam, caput Serpentis conterendum, corpusque, & animam liberanda; An vero Sathanæ concesserit potentiam homines eo modo propter peccata cruciandi; vel etiam an dæmon tanquam magnus Philosophus, constitutionisque corporum humanorum conscius occasionem arripuerit, quando corpora malis humoribus repleta maxime movebantur, se naturalibus causis immiscendi, morbosque conturbandi, ac symptomata augendi, nec non huc illuc abundantes, & fermentantes humores uersus partes propellendi, sicque cæcitatem, surditatem, loquelæ amissionem, paralysim, &c. producendi, dicere equidem non ausim. Haud dubie enim tunc temporis omnem movit lapidem, ut ostenderet potestatem suam divinâ *Christi* esse majorem: sed omnipotens omnisciusque Deus Diaboli pessimum pro-

propositum ita direxit, ut in foveam, quam fecerat, inciderit, operationesque quibus miseros ad se allicere nitebatur, ad proprium ejus interitum contulerint. *Jesus Christus* enim multos dæmones obsessis ejecit, sicque Sathanæ potestatem diffregit, & conculcavit, suisque miraculis multos ad veram pænitentiam, fidemque convertit.

Transeamus nunc ad symptoma tertium: palpebræ namque puellæ, de quâ memoravi, firmiter occlusæ ne digitis quidem attoli potuerunt, pupillæque adeo subsederunt, ut consumptæ viderentur: hoc symptoma diuturnâ, sæpiusque iteratâ partium istarum convulsione ortum fuisse judicamus.

Quo minus autem tanto tempore potuerit deglutire, sive id humidum foret, sive siccum, paralysis musculorum pharyngis in causa fuit, sicut iis casibus sæpius quidem contingit, testibus quam plurimis, quos recensebo *observat.* 27. Tale quid etiam jam olim *Ioh. Langius* observavit *Margaretæ Spirensi*, *&* *Franc: Citesius tract. de abstinente Confolentanea*, *Johannæ Balam* Confluentiæ accidisse, quarum hæc post sex demum menses motus membrorum pristinos recuperavit, remanente tamen deglutiendi impotentia: forsan quod tam propter febrem, quam diuturnius jejunium, pituita viscida liquefacta, & attenuata in nervos delapsa fuerit, teste *Citesio d. lib. fol.* 173.

Puellam autem noſtram ideo magno affectam fuiſſe angore crediderim, quod guttâ quadam verſus inferiora delabente, non prius quieverit, quin eam tuſſi, vomituque ejeciſſet; liquidum enim quodvis licet parva quantitate, aſſumptum, ubi per æſophagum tranſitum non invenit ad ventriculum, in aſperam irruit arteriam, atque ad pulmones deſcendit. Illam autem ideo potentiam deglutiendi viſumque recuperaſſe putem, quod ſuperflui humores corporis partim magnis laboribus in convulſionibus, partim diuturnitate temporis ſenſim fuerint conſumpti, attenuati, & per poros ejecti, velut etiam talis excretio in ſudoribus ejus viſcidis, lentiſque poſt convulſiones erumpentibus obſervata eſt, qui etiam per continuos iſtos, vehementeſque membrorum motus flaveſcebant, qualem colorem vulgo in lacte ſubacto, aliiſque, quæ continuè moventur, quaſſanturque animadvertimus.

Tandem etiam recuperabatur appetitus, quia, morbi maxima cauſa ſublatâ, ſanguis regularem accepit motum, &, ſiquidem veroſimile eſt nullum laudabile fermentum, quum nihil, niſi parum vini tanto temporis ſpatio aſſumpſiſſet, ventriculo illius fuiſſe contentum, haud dubie acidum fermentum fuit progenitum, unde aliquid deſideravit, quo acorem poſſet infringere, quare non adeo mirum fuit, ſi lardum appeteret, cum quod illi remedio eſſet, tum quod ſana hiſce forſan aſſueta fuerit cibis, ſiquidem inter homi-

nes

nes habitaret, quibus hujuſmodi alimenta valde ſunt familiaria.

Hiſce majorem in certitudinem aliud de ſex hebdomadarum inediâ, hîc Hagæ aliquot ante annos in quodam mihi noto obſervatâ, ſubjungam exemplum.

Erat ſcilicet *G. B.* civis Hagienſis 48 annorum, qui renum calculo, & exulceratione internâ abdominis laborabat (exiſtimabant nempe Medici eidem *G. B.* exulceratum eſſe Meſenterium) tandemque anno 1651, circa finem menſis May, nocturno tempore in tantum incidebat animi deliquium, ut vicini (mori namque putabatur) advocarentur. Verum etiamſi aliquomodo ad ſe tandem rediret, ſequente tamen die itidem animo linquebatur, unde lecto inhærere cogebatur. Poſtquam ergo aliquamdiu decubuiſſet, ipſumque ſæpius fruſtra inviſiſſet Celeb: Med: *Guilh: Stratenus*, arceſſitus tandem fuit & Expertiſſ. *G. Libergius*, cujus etiam ope per 14. dies, vel ultra, incaſſum imploratâ, ita tandem debilitatus eſt, ut denuo animo defecerit, & ſex hebdomadas continuas ſui compos non fuerit, nullo interea vitæ indicio apparente: neque enim comedebat, nec bibebat, alvum non deponebat, non mingebat, nec ſternutabat, tuſſiebatve, aut ſuſpirabat, ſicque ſenſu, motuque carens, exceptâ leni quadam circa oculum, & humerum ſiniſtrum convulſione, mortuo decumbebat ſimilis. Deficiebat arteriarum

 pul-

pulſus, nullâ reſpiratione, ne per plumam quidem ori admotam, ſpeculumve aliquod terſius adhibitum, animadverſâ, imo à mortuo non differebat, niſi quod frigeret minus.

Parumper vero tandem ad ſe reverſo ad virium refocillationem aliquid exhibitum fuit, unde ſenſim reſtituebantur. Poſtea autem uxor, quæ quatuordecim ante ejus morbum dies fuerat imprægnata, per decem menſes continuante infirmitate, lacte ſuo eum uſque ad undecimum nutrivit menſem, tunc enim primò prodibat. Interim tempore morbi corpus ejus à capite uſque ad calcem tanquam cruſtâ quadam obductum erat, quæ raparum decocto humectata decidit. Tota poſterioris corporis partis cutis, cui per omne illud tempus incubuerat, ſeceſſionem fecit à supremâ parte ad imam idoneis dein emplaſtris reſtituta.

Nec ſilendum duco hunc longo ante morbum tempore fuiſſe canum, nivibuſque capitis amiſſis capillos novos, ac fuſci coloris, molleſque ſucceſſiſſe, eumque omnia, quæ antea non ſine perſpicillis, quæ vocant, conſpexerat, poſtea ſine ipſis, renovatâ oculorum acie, vidiſſe.

Poſt gravem hunc morbum idem per 6 annos, interno ulcere nunquam liberatus vixit: ter enim quaterve quotannis magnam per alvum excrevit puris copiam, quod certis præſenſit ſignis. Hiſce tamen non obſtantibus uxorem ſex annorum ſpatio bis imprægnavit.

Memini etiam me, initio Autumni an: 1673. arcessitum fuisse ad uxorem *Joh. Schinkel*, quæ morbo quodam correpta, lectoque affixa, neque mentis compos, ultra mensis spatium nihil assumpsit, nec intra tres hebdomadas quidquam bibit, cujus rei testis etiam est Expertiss: Medicus noster *D. Cock*, qui ipsam sæpius visit. Tandem vero illa inde fuit extincta.

P. Borellus obs. rar. Med. phys. cent. 3. *obs.* 35: *fol.* 224. de Carthusiano quodam refert, qui per duos menses continuos ægrotans absque ullâ cibi assumptione permansit, omnia enim ad nutritionem respuebat, &, si coactus aliquid deglutisset, iterum evomebat, sicque per quatuor menses absque alimentis vivebat.

Unde venter adeo recesserat, evanueratque, ut ossium dorsi vestigia in ventris cute impressa essent. Hinc colligendum est, ut ait idem, ipsum ex humore viscoso, & instar ejus, qui limacum est, victum sibi comparasse.

OBSERVATIO XVI.

Per vomitum, & Secessum ejecta piceâ nigredine tincta.

QUemadmodum diversa præternaturalia, hac vel illa mala dispositione sensim in corporibus humanis

colliguntur, ita etiam variæ admodum viæ ſunt, quibus illa exonerantur. Sic mihi occurrerunt duo, quorum alter mas erat, altera fœmina, uterque vero tam per os, quam alvum materiam quandam ſæpe ejiciebat, picis inſtar nigram, eamque nonnunquam ſolam, nonnunquam alimentis, excrementiſque per mixtam: ambo etiam dudum erant emaciati, parumque aſſumpſerant alimenti; inſtante morte, paululum febricitabant, alteri malum illud mœror, alteri copioſior fortioris poculi uſus produxerat. Conquerebatur uterque de latere ſiniſtro, faciemque diu habuerat male coloratam.

IN OBSERVATIONEM XVI.

DIu admodum plurimi diſceptarunt, undenam nigra illa materia proveniret, mihi vero nunquam fuit dubium, quin è vaſis ſanguiferis prodiret. Ita *Galenus lib.* 5. *cap.* 5. *de loc: affect.*, *&* 6. *ejuſdem cap.* 1. confirmante etiam *Hippocrate lib.* 5. *de morb. popularib.*, nonnunquam per vomitum ex hepate, vel liene ſanguinem ejici ſcribit.

Eſt

Est autem valde periculosa hujusmodi cruoris ejectio. Quapropter etiam *R. Dodonæus med. obs. cap. 26. fol. 64.* testatur se nullum unquam vidisse hominem, qui hoc liberatus fuerit morbo; quamvis enim hic sanguinis vomitus sæpe aliquamdiu, imo nonnunquam per annum integrum, vel ultra cessaverit, facillime tamen revertitur, subitaneâque tandem morte ægri per hujusmodi vomitum obruuntur, vel etiam in ascitidem incidunt.

Hujus rei exempla extant apud *Marcell. Donatum hist. med. mirab. lib. 4. cap. 9. & apud R. Dodonæum cap. 26. Joh. Rhodium obs. med. cent. 2. obs. 64. Scultet. armament. obs. 73.* Hinc etiam *Hippocr. lib. 4. aph. 21. Dejectiones.* inquit, *nigræ, qualis sanguis niger, sponte prodeuntes, & cum febre, & sine febre, pessimæ.* Et eodem *lib. aph. 22. morbis quibusvis incipientibus, si bilis atra vel sursum, vel deorsum prodierit, letale.* Ut & *seqq. aph. 23. ejusdem libri. Quibuscunque ex morbis acutis, aut diuturnis, vulneribusve, aut aliter quocunque modo extenuatis, bilis atra, vel, qualis sanguis niger, prodierit, postridie moriuntur. Idem lib. eodem Aphor. 25. Sanguis,* ait, *quidem qualiscunque sit, malum. Deorsum vero, bonum, niger subtus secedens.* Ita tamen hæc pronunciat *Hippocrates*, si mala corporis accedat dispositio, vel febris adsit, uti clarius semet ipsum *lib. 7. aph: 37.* explicat. Fieri enim potest

ut

ut quiſquam cætera ſanus, illæſis viſceribus internis, & impeditis ſolitis (ſcil. mulierum menſtruis, ſive virorum hæmorrhoidibus, vel alio quodam fluxu) evacuationibus, nonnunquam hujuſmodi ſanguinis vomitu ſanetur, quale exemplum vomentis puellæ ſequenti obſ. 17. adducturi ſumus.

Memorat *Thom. Bartholin. cent.* 3. *hiſt.* 36. *fol.* 76. de nobili quodam Dano annor. 60. qui 30. annos continuos ſtatis temporibus ſanguinis magnam quantitatem, ſine ullo, vel minimo ſanitatis detrimento, aut vitæ periculo evomuerit.

Verum in ſtatu minus ſano vomitus ille ſanguinis vel hepar, vel lienem, meſenterium ve læſum denotat; unde utplurimum pallidus ille triſtiſque faciei color, quem vulgo ita vomentes habent, provenit.

Lien etiam in hujuſmodi cadaveribus inſtar coagulati ſanguinis maſſæ apparuit abſque ulla ſubſtantiæ ſoliditate, quæ teſte *Dodonæo loco adducto, ut & Felice Platero lib.* 2. *obſ. pag.* 469 facile attactu ſeparabatur.

Theoph. Bonetus Med. Sept. collat. lib. 3. *ſect.* 5. *cap.* 4. *fol. mihi* 528. vocatum ſe ait ad Senatorem Neocomenſem ſexagenarium, de vertigine & cardialgia conquerentem; quam illico exceperit gravis animi defectio, & immiſſus clyſter atrum eduxerit humorem: Hic cardiacorum exhibitione recreatus fuit; circa mediam noctem imploratur ejus auxilium, quia ſyncope advenerat,

quâ

quâ exitatus balbutiebat æger, viribus summe prostratis. Injecto alio clystere, sanguis ater iterum cum euphoria excretus. Exactis aliquot mensibus per os ejecit humorem nigredine cum atramento certantem, & singulis postea hebdomadis redibat affectus, genio enim pro more indulgebat. Cadavere aperto vitium lienis deprehensum fuit, qui summa parte catcinomate exesus, intusque, & extra nigricans erat, in ventriculum sarcinâ se exonerans.

De via autem, per quam sanguis iste è partibus affectis pervenit ad ventriculum, variæ admodum occurrunt considerationes.

Communis Veterum, nec non recentiorum quorundam opinio est sanguinem istum per vasa brevia ad ventriculum transire,

Bauhinus, *Varolius*, *Riolanus*, & *Rolfinkius* hisce vasis brevibus communionem ventriculo cum liene dari ajunt. Affert etiam *Riolanus Anthrop. lib.* 2. *cap.* 17. *fol.mihi* 114. in lienosis à vase brevi sæpissime copiosas, & immodicas sanguinis susque deque rejectiones emanare se vidisse, & in nobili quodam Senatore, qui rejectione sanguinis per superiora, & inferiora è liene prodeuntis interierat, deprehendisse vas breve minimi digiti magnitudine latum, & in ventriculum adapertum.

Th. Bartholinus idem confirmat loco adscripto, dum se vasa brevia in hujusmodi hominum dissectis cadaveribus reperisse tumefacta admo-

dum

dum nec non ſanguine referta dicit. Idem teſtatur *Reald. Columbus Rer. Anatom. lib.* 15. *pag. mihi* 492, de Cardinale Cibo, qui ſanguinis vomitu, & dejectione nigra obierat; in ejus autem cadavere diſſecto, præſente *Anthon. Muſa Braſſavolo*, reperta eſt vena è liene prodiens ſupra morem tumefacta, nec non ex eadem non tantum in ventriculum, ſed & in inteſtina ejectus ſanguis. De eodem *Valverda lib.* 6. *cap.* 5. atque ex eodem *Adrian. Spigelius de hum. corp. fabr. lib.* 8. *cap.* 14. compreſſo liene ventriculum ſanguine, qui per vas breve derivabatur, repletum fuiſſe, ventriculo autem preſſo lienem intumuiſſe notavit.

Theoph. Bonetus Medic: Septent. collat. lib. 3. *de infimo ventre*, *ſect.* 7. *fol. mihi* 547. ex *Georg. Wolfg. Wedelio* de gravida quadam muliere ſanguinem vomente memorat, cujus lien maximus erat, ac tumidus, vaſque breve ſolito calamo ſcriptorio craſſius, quod è liene prodiens in ventriculum inſerebatur, ubi in diverſos dividebatur ramos, uno horum ſtylum in ventriculum admittente, reliquis in exteriorem ejus tunicam inſertis. Non procul ab hoc inferius paullo aliud adhuc vas, ſed minus, ex liene ad ventriculum tendere viſum eſt, itidem pervium.

Ventriculus alias ſatis ſanus ſanguine grumoſo ad tertias repletus obſervabatur, in vaſis vero ſanguiferis vix veſtigium exſtabat ſanguinis, exceptis aortæ, & venæ cavæ parum ſanguinis coagu-

lati continentibus: unde quis inferat propter istam vasorum communionem aliquid è liene in ventricum effundi posse. Verum non adeo certum id est, quamvis enim venæ per universum corpus undique dispersæ sanguinem ab arteriis advectum à quavis parte avehant, nec non valvulis refluum cohibeant sanguinem, alia tamen venarum ventriculi est constitutio, utpote in quibus nullæ repeRiuntur valvulæ, ita ut sanguis, etiam in cadaveribus, susque, deque, tam versus superiora, quam inferiora ex iisdem exprimi possit. Vasa autem hæc ventriculi venosa quadruplicia sunt; primo nempe *vasa brevia* duos pollices lata, quæ sanguinem à ventriculo in ramum splenicum, non tamen in lienem, & inde in venam portæ deferunt; Secundo vena in latere dextro, paulo infra inferius ventriculi orificium, dextra *gastro-epiploica* vocata; Tertio in sinistro latere *gastro-epiploica* sinistra, quæ ramos tam in ventriculum, quam omentum dispergunt, & denique Quarto dextra gastrica, sive *pylorica tenuis*, quæ à trunco venæ portæ prouenit, quæ omnes venæ mutuas in ventriculo anastomoses habent nullis dotatæ valvulis.

Hæc omnia ita se habere retulit mihi Anatomicus, & Medicus Hagiensis Celebris *D. Anth. Nuck*, ut pote observationibus edoctus, tam per sanguinis pressiones, quam liquorum in ista vasa injectiones, ut & inflationes. Flatus enim, & liquor in vas breve immissi in ipsa ascendêre vasa gastrica. *An-*

Anthon. de Pozzis ephem. German. ann. 4. obs. 30. fol. 32. se in Baronissæ cujusdam cadavere observasse ait vas breve ad ventriculum tendens valvulis caruisse. Ita ut mirum non sit sanguinem à ventriculo Cardinalis illius ad lienem, & vice versâ ab hoc ad ventriculum potuisse premi.

Nihil autem omnino ex arteriæ cæliacæ ramis à liene ad ventriculum, vel vice versâ, à ventriculo ad lienem transire statuit *Richard: Lowerus tract. de corde cap. 5. fol. 205.*

Ubi, *Tertius*, ait, *arteriæ cæliacæ ramus, qui &*
„ omnium maximus est, in duas dividitur pro-
„ pagines, quarum Prior versus sinistram lienis
„ partem procedit, sed ubi lieni appropinquat,
„ diffissa quasi in bivium, surculum unum in
„ ventriculi fundum exporrigit, alium in lienem
„ reflectit. Secunda vero hujus rami propago
„ paulo ulterius provecta prope alteram lienis
„ partem simul in quatuor surculos dividitur,
„ quorum duo in lienem, reliqui in ventriculum
„ huc illuc quaquaversum explicantur. Hoc
„ autem expertum se injectione atramenti vel
„ lactis, clareque, & perspicue se vidisse li-
„ quorem, postquam ad commune illud bi-
„ vium, vel quadrivium pervenisset, in lienem,
„ & ventriculum, simul, & semel deferri affirmat.

Mutuam vero duorum istorum corporum communionem, sanguinisque in ventriculum

ranſlationem per lienis fieri venas minus eſt veroſimile; eodem namque modo, quo arteriæ, quæ ſanguinem ad hepar, pancreas, inteſtinum duodenum, ventriculum, lienem, & omentum adferunt, omnes ex eodem proveniunt trunco; ita etiam venæ, quæ à quavis harum partium particulariter procedunt, quæque ſanguinem per arterias advectum revehunt, omnes in unum concurrentes truncum venam ſcilicet portæ terminantur, ita ut venæ inter ventriculum, & lienem brevibus ſibi mutuo ramis concurrentes, ideoque breves dictæ, rami tantum ſint venarum à fundo ventriculi deſcendentes, dum rurſus alii venarum rami à liene provenientes prioribus obviam procedunt, ac melioris deductionis ergo conjuncti in unum, vas nempe breve, concurrunt truncum, qui porro ab utraque parte refluum, nec non commixtum ſanguinem ad portæ venam defert.

Fel. Platerus obſ. lib. 3. *fol. mihi* 748. *&* 751. ut & *lib. de vomit. cauſ. cap.* 8. *fol. mihi* 648. hujuſmodi picis inſtar nigrum ſanguinem per vomitum, alvumque ejectum è vaſis meſentericis ad ventriculum excurrentibus, ac ob tetri ſanguinis illuviem in illis contentam reſeratis, provenire exiſtimat.

Fr. de le Boë Sylvius vomitum ſanguinis pancreatis vaſe quodam humore acri aperto oriri ſtatuit, quem ſanguinem ſi nec per ſuperiora, nec inferiora exoneretur, ibidem ulcus producere affirmat.

Verum modo adducta opinio (qua ſanguis ex liene per vaſa brevia, & meſenterica in ventriculi cavitatem deferri creditur) non ſuſtenſtari poſſe videtur, quod inter ventriculi tunicas quidem, ſed neutiquam ipſo terminentur ventriculo, alias enim ſanguis continuo in eundem efflueret.

Verum quidem eſt vaſa illa ſanguifera naturaliter ventriculi tunicis inſeri, ſed in temperatioribus, maleque diſpoſitis corporibus ſanguis fervidior, acriorque redditur, unde vaſa in ipſo aperiuntur ventriculo, indicante hoc ipſum *Th. Williſio de ſcorb. cap.* 2. cum dicit ſanguinem eo caſu magis, ſalinum adeoque ad orgaſmum aptiorem orificia vaſorum facilius perrumpere.

Et quid ni hic æque, ac aliis corporis in partibus, vaſa ſanguifera per diapedeſin, vel diæreſin perrumpantur, ſanguiſque minus conſueta fermentatione concitatus in ventriculum effundatur?

Ita ſæpe obſervata ſunt in hominibus ſanguinis vomitu extinctis vaſa ſanguifera majora propter orgaſmum ſanguinis plus juſto concitatiorem, fere evacuata, & in circumſtantium admirationem circa partem, ubi facta fuerat evacuatio in ventriculo admodum fuiſſe tumefacta; hæc inter alios confirmat *Aug. Thonerus lib.* 3. *obſ. pag. mihi* 140. Cum memoret, quomodo *D. M.*
„ *A. Herrenſchmid* Gymnaſy Ulm. Metaphyſ.
„ Profeſſor poſt largiorem vini hauſtum corpo-
„ riſque validiorem motum in ſanguinis vomi-

„ tum

„ tum exundantem inciderit ad mortem uſque
„ perſeverantem. Quo vita functo, & cada-
„ vere reſerato, in tota vena cava, & arteria
„ magna in lumbis recumbentibus nihil fere ſan-
„ guinis, in aliis etiam vaſis nihil, præter quaſ-
„ mucilagines tantillo cruore imbutas, ventricu-
„ li vaſis ſanguiducis valde tumefactis repertum
„ ait.

Idem quoque teſtatus eſt de gravida muliere, cujus modo memini, *Georg. Wolfg. Wedelius*, nec non *F. Platerus lib. 2. obſ. pag.* 472. de nobili quadam matrona.

Cauſa vero, cur vas breve venoſum, juxta ſupra adductorum teſtimonia, in iis, qui vomitu ſanguinis obierunt, uſque adeo intumuerit, nulla, meo quidem judicio, alia eſſe potuit, quam magnus aliquis ſanguinis orgaſmus atque inſuper obſtructiones quædam neceſſario in vaſis latentes gaſtricis à vena cæliaca procedentibus, & ad lienem excurrentibus. Ita ut, cum ſanguis inde tam cito per ramos venæ cæliacæ reverti nequeat, quam quidem fortiter ab arteriis appellitur, neceſſario partim extra vaſa erumpit, partim vas breve adimplet, & diſtendit.

OBSERVATIO XVII.

Menſtrua vomitu egeſta.

EXemplum quoddam menſtrui fluxus guttatim è palpebris effluentis tom. I. obſ. 19. ejuſdemque aliud quoddam è palpillis erumpente obſ. 79. retuli; hic autem agam de menſtruis à puella quadam (quæ olim parentibus meis famulata eſt) tempore cujuſvis purgationis menſtruæ vomitu magna quantitate ejectis, quod ego ipſemet aliquoties vidi, puella autem nihil inde detrimenti ſenſit, ſana namque permanebat, & alacris.

IN OBSERVATIONEM XVII.

CAtamenia mulierum propter vaſorum ſanguiferorum circa uterum obſtructionem prodire neſcia alias ſibi vias quærunt, per quas commode exonerentur, uti *obſ.* 19. *tom. noſtri primi* aliquomodo oſtendimus, vomitu autem rarius illorum fit ejectio.

Thom. Barthol. cent. 5. *hiſt.* 32. exemplum ſuppeditat fæminæ, cui ſolitæ menſium purgationes

tiones per annum subſtiterant, quæque ſtatis menſium vicibus vomitum ſanguinis, ſatis ſubinde grumoſi, patiebatur, ſine ulla de liene quærimonia. Idem teſtantur *Anth. Muza Braßavolus comm. ad aph.* 32. *ſect.* 5. *Hippocratis*, nec non *R. Dodon. medicinal. obſ. cap.* 26. *Anthon. Benivenius cap.* 41. *Amat. Luſit. cent.* 2. *curat.* 17. *Joh. Langius epiſt.* 40. *lib.* 1. *Verzaſch. obſ. med. c.* 13. *Mart. Ruland. cent.* 3. *curat.* 4. & *cent.* 4. *curat.* 67. *G. Horſtius part.* 2. *obſ. medic. lib.* 1. *obſ.* 33. *Alb. Hermannus Cummius miſcell. medic. phyſ. curioſ. decur.* 1. *anni obſ.* 95. *fol.* 224. *Decur.* 2. *an.* 2. *obſ.* 101. *fol.* 251. nec non *Celeberr. Medicus Steph. Blankardus collect. med. phyſ. cent.* 1. *obſ.* 69.

Baldaſſar Timæus caſ. med. lib. 4. *cap.* 12. *fol.* 211. exemplum habet nobilis cujuſdam Ma-„ tronæ 40. annorum. Hæc, retento ultra „ biennium fluxu menſtruo, ſingulis menſibus „ circa ultimam Lunæ quadraturam copioſiſſi-„ mum ſanguinem vomitu rejiciebat, huicque „ à Chirurgo ſanguinem ſiſtentia, & contra vo-„ mitum cruentum facientia, exhibita erant; à „ quorum uſu peſſime ſe habuit. Quare *Timæi* imploravit opem, qui, re penitius perſpecta, memor *aph. Hipp.* 32. *ſect.* 5. omni conatu in id incubuit, ut ſanguinem ad uterum, tanquam huic evacuationi deſtinatum locum, revocaret, nihilque eorum, quæ ad menſium retentorum provocationem quocunque

modo facere poterant, intermisit; sed cum etiam efficacissimis, & exquisite comparatis remediis nihil proficeret, ipsaque vomitiones hasce menstruas citra ullum valetudinis incommodum facile ferret, naturæ negotium committendum censuit. Duraverunt autem, ut inquit idem, hi vomitus usque ad quadragesimum octavum annum, quo sponte desierunt, valetudine corporis deinceps variis morbis subinde tentatâ, ut plerumque deficientibus per ætatem mensibus fieri solet.

Monitos itaque serio imperitiores velim, ne adstringentia mulieribus exhibeant, quibus, obstructis viis inferioribus, sanguis per os viam quærit: nisi prius reserats, quo menstruis circuitibus secundum naturam fluere solebat sanguis, transitu. Hoc enim nisi fiat, ægra mortis incurret periculum: cujus letale exemplum Celeberrimus Vir *G. Wolfg. Wedelius Opiol. lib. 2. sect. 3. cap. 3. fol.* 146. adfert.

Joh. Rhodius obs. med. cent. 2. obs. 64. fol. mihi 101. An. 1625. Patavii duas vixisse fæminas tradit, alteram Deo dicatam, cœlibem alteram: quæ imminente fluxu mensium, pridie sanguinem absque incommodo rejecerint, imo vomitum præsenserint; quem si medicus cohibere tentaret, varia suboriebantur symptomata ipso vomitu sublata.

Rod. à Castro lib. 1. *de morb. mulier. cap.* 2. *fol. mihi* 101. se illustrem *D. Johannam*, Comi-

tissam

tissam Villæ francæ curasse refert, quæ, nisi singulis mensibus sufficientem sanguinis copiam per os rejectaret, in febrem, & gravissima symptomata incidebat.

Dom. Panarolus Jatrologismo obs. med. Pentec. 1- *obs.* 6. *pag. mihi* 4. Mulieris cujusdam 70, annorum meminit, quæ ab ipsa usque infantia menstrua vomitu exoneraverat. Plura ejusmodi exempla vide sis apud *Schenkium lib.* 4. *obs. med.*

Quæritur autem, per quas vias menstruus ille sanguis ad ventriculum perveniat?

Verum quidem est peculiares nullas demonstrari posse vias ab utero ad ventriculum tendentes, quoniam autem superfluus, & menstruus ille sanguis vasis retentus consuetam, qua exeat, non invenit viam, fermentari, magnoque cum impetu sursum commoveri incipit, magnaque vi, modo per has, modo per illas circumfertur vias, donec aptam quandam inveniat aperturam, qua exoneretur. Neque vero dissimile est hujusmodi sanguinis excretionem vel ex vasis mesaraicis ad intestina, vel ex his ad ventriculum, vel etiam ex arteriis inter membranas tunicarum ventriculi implantatis fieri.

Hippocrates lib. 1. *de morb. Mulier. sect.* 5. *fol. mihi* 592, hunc sanguinis vomitum iis, quæ sine viro sunt, magis contingere ait. Ratio est, quod mulieribus semel, sæpiusve enixis vasa sanguifera menstruis emittendis destinata ampliora

ſint multo, quam nondum imprægnatis, ad quod etiam multum faciunt lochia.

Idem Senex Cous *Aphor.* 32. *ſect.* 5. *mulieri*, ait, *ſanguinem evomenti, menſtruis erumpentibus fit ſolutio.* Quod & confirmat *Celſus lib.* 2. *cap.* 8. Ita ut, ſanguinis vomitu à ſuppreſſione menſium orto, nullum præſtantius reperiatur conſilium, quam ut ſolitus quantocyus idoneis medicamentis reſtituatur fluxus. Quod puellæ cuidam optime ſucceſſiſſe refert *R. Dodoneus obſ. med. cap.* 26. *fol. mihi* 67. nec non *Amat. Luſit. curat. Med. cent.* 2. *curat.* 17. *fol. mihi* 148. ubi de puerpera quadam refert, cui nihil lochiorum poſt partum deceſſerit, correptæque febri, angore, cephalalgia, ſitique poſtridie ſanguis per os, nareſque magnâ copiâ effluxerit, poſt cujus fluorem capitis dolor, & ſymptomata omnia remitti coëperint. Sequenti vero die cucurbitulis feminibus admotis, & ſyr. de biſantiis ſine aceto, ſæpe ſumpto, aliiſque externè adhibitis, ſanguis diverti, & retrahi coëpit. Atque ita illa convaluit.

OBSERVATIO XVIII.

Glans plumbea deglutita, ac per vias urinarias emiſſa.

QUiſquis continuis, diriſque afflictus eſt cruciatibus, quævis interdum, queîs levari ſperat, admittet, membra-

que

que uri, ſecari, ac nonnunquam amputari permittet, vel etiam non ingrata tantum, ac nauſeabunda, ſed & periculoſa aſſumet, modo minima miſerias evaſuro ſpes ſuperſit. Hujus rei exemplum mihi non ita pridem ſuppeditavit Vir Celeberr. *Joh. Ludov. Hannemannus Philoſophiæ in Academia Chilonenſi Profeſſor.*

Fæmina quædam paſſione colicâ affecta hortatu cujuſdam glandem deglutiverat plumbeam, quam poſtea (præviis tamen horrendis doloribus) cum urina per conſuetas vias reddidit. Hoc, inquit *Hannemannus*, bona mihi fide narravit *D. Agrippa* Medicus Hulſenſis in Holſatia.

IN OBSERVATIONEM XVIII.

QUamquam hæc hiſtoria fidem apud multos non ſit inventura, ipſe tamen eam, quod teſtimonia adſint fide digna, non rejecerim, idque tanto magis, quanto plura ſimilia aliis doctis, iiſque integerrimis viris annotata reperio.

Ita memoratur *Act. Philoſoph. Anglic. an.* 1668. *fol.* Hiſtoria quædam ex *epiſt.* à Doctore *Nathaële Fairfax* ad *H. Oldenburgium* data, „ quæ ſic habet: *G. Eliot de Mendleſham* in

 Suf-

„ Suffolcia, mulier pallida, mediocris ætate,
„ & corpulenta admodum, aliquot annos afflicta
„ cruciatu inteſtinorum, perſuaſa fuit à Vicino,
„ qui multum in ſimili Accidente paſſus fuerat,
„ deglutire duas idoneas glandes: & ſtatim (ut
„ ipſe ante) fruebatur quiete à doloribus: ſed
„ poſtea cruciatus magno cum foënore redibant,
„ ipſaque multum cum morbo ſpatio 15. ann.
„ conflictata ſemet commiſit curæ cujuſdam
„ Apothecarii, qui ipſi præſcripſit pulverem,
„ poſt cujus uſum proximo mane, dum minge-
„ bat, cum urina excrevit, quod cum clangore
„ ad latus matulæ elapſum maxime illam attonuit
„ ignaram, quid eſſet; & urinâ caute effuſâ,
„ reliquus erat gravis, & (ſecundum apparen-
„ tiam) calculoſus lapis, colore dubio inter fla-
„ vum, & rubrum, fere magnitudine extremi-
„ tatem pollicis æquans. Sed ubi malleo decuſſe-
„ rant exteriorem partem cruſtæ ejus, invenerunt
„ globum medio incluſum colore æreo: qui ta-
„ men cultello paululum reſectus comperiebatur
„ eſſe plumbeus.

Quamnam autem quæſo per viam glans illa in veſicam tranſiit?

Nonnulli viam eligunt per vaſa quædam lactea ad renes tendentia, non quæ cum chylo ad mammas tendunt, verum quæ breviori curſu, ſcilicet per rivulos aliquot lacteos, ex cyſterna chyli in venas inſeruntur emulgentes, de quibus vide *Thom. Barthol. lib. 6. de lact. thorac., & cap. 8.*

de

de venis lact. Sed iter illud *Thomæ Warthono Adenogr. cap.* 15. *fol.* 91. propter rationes adjectas non arridet. Alii eum in finem vasa quædam lymphatica adducunt, sed hæc liquorem quendam magis à renibus ad chyli receptaculum auferunt; quam aliquid ad renes adferunt.

Alii autem de tubulis quibusdam in intestino cæco capite trunci hominis repertis, & communionem cum renibus habentibus loquuntur. Hoc autem haud dubie insolitum quid fuit, lususque quidam naturæ, quapropter in aliis corporibus locum habere nequit.

Ne tamen explicationem istius phænomeni sicco plane pede prætercam, ac conjecturas potius circa rem adeo obscuram proponam, verosimile mihi fit hujusmodi casu omnia fieri præternaturaliter, corporaque illa dura non per vias communes, sed facta laceratione, vel penetratione partium, sensim in vesicam ingredi.

Neque adeo absonum est dicere glandem istam primo fibras intestini ilei, ubi circa os pubis descensu suo fundum attingit vesicæ, sicque etiam tandem ipsius vesicæ fibras per detritionis modum penetrasse, exitumque sibi per viam urinariam aperuisse : quam opinionem ego libentius amplector, quia exemplum simile reperio apud *Bernardinum Cabisium Cæsar. Claudin. respons. med.* 40. *fol. mihi* 147. ubi puelli cujusdam Hebræi, annorum 7. vel 8, mentio fit.

„ Hic,

„ Hic, inquit, acum capitatam duorum digitorum transverſorum longitudinem excedentem ludo cuidam indulgens deglutivit, „ primoque & altero anno (quinque enim „ annos acus intra corpus delituit) renum, & „ veſicæ dolores paſſus fuit, arenulas, lapides, „ & lumbricos oblongos, rotundos, & vivos, „ nec non materiam fœtentem, & nigricantem, „ poſt aquarum thermalium uſum minxit: donec tandem magnâ urinæ difficultate, & fere „ ſuppreſſione captus urinam magno conatu excernere tentans acum jam in foramine glandis „ acumine ſuo apparentem, è virga ſibi extraxit „ puer, cui adhærebat undique, & præſertim „ circa medium materia quædam gypſea, & lapidea ſatis multa, cinericeo colore prædita, „ & figura magnæ olivæ nucleum repræſentans. „ Hanc autem fœtentem materiam, vermeſque „ neque in renibus, neque in veſica genitos fuiſſe conſtat, cum nullus ante utriuſque exitum „ præceſſerit lumborum dolor gravis, ſed „ abſque ulla moleſtia unà cum aqua thermali „ exierint. quare memoratus *B. Cabiſius* hujus „ ſententiæ ſe fuiſſe dicit, ut ab acu factum fuerit „ foramen ab inteſtinis ad veſicam, per quod „ materia illa fœtens, & lumbrici ad eandem „ pervenire potuerint. Si quis vero quærat, inquit, quonam in inteſtino, & in quanam ejus „ parte, & in qua parte etiam veſicæ ab acu fuerit „ facta perforatio? Reſpondetur, factam fuiſſe

„ ve

„ vel in inteſtino ileo, & in ejus parte, qua ad
„ os pubis deſcendens fundum viſicæ pertingere
„ poteſt, in quo proculdubio facta fuit perfora-
„ tio, vel in inteſtino colo, & in illius parte, ubi
„ ſub veſica oſſis ſacri, & coccygis ſtratum fun-
„ dum veſicæ, ſaltem in parte poſteriori, tan-
„ gere poteſt.

„ Si quis porro objiciat, dum perforatio fie-
„ bat ab acu, neceſſario puerum dolorem ingen-
„ tem perſenſiſſe: Reſpondendum inquit ſolu-
„ tionem continui, quæ ſenſim fit, nullum pa-
„ rere dolorem, & partem acus capitatam facile
„ potuiſſe tractu temporis permeare per foramen
„ à parte ejuſdem acus mucronata factum: nam
„ quotidie videmus etiam pilas plumbeas ab in-
„ ſtrumentis bellicis intra aliquam corporis par-
„ tem immiſſas, retentasque, & per aliam par-
„ tem ſpatio temporis expulſas.

„ Si quis vero inſtet, ait, vulnera tenuium in-
„ teſtinorum, & veſicæ penetrantia letalia eſſe,
„ regerendum ei putem perforationem iſtam hoc
„ caſu ita ſenſim factam eſſe, ut nullam vim in-
„ tulerit naturæ, neque ſenſationem, & prop-
„ terea inter diſciſiones, de quibus intelligunt
„ *Hippocrates*, *&* *Galenus aphor.* 18. *&* 24.
„ *ſect.* 6. non fuiſſe connumerandam.

Libellus Gallicus, qui *Rei pul. literariæ Acta menſis Januarii* 1668. continet, pag. 44. & ſeqq. aciculæ meminit, quæ ureteri dextro tartareæ cujuſdam materiæ annexa glutine poſt diſ-

ſec-

ſectum cadaver inhærebat; ubi ex abſceſſu, qnem produxerat, inciſo pus per abdomen effluxerat, ita ut poſt menſes aliquot decederet laborans. Hoc autem ipſe non aliter fieri potuiſſe crediderim, quam ſi acicula, perforato tenuium inteſtinorum quodam, peritonæique duplicaturâ, quâ tegebatur ureter, quibuſque inteſtinum illud incubuit, ſenſim læſum tandem terebrarit.

De ſimili inteſtini cum aliis ventris partibus; ut peritonæo, unione, eamque ſequente fœcum per umbilicum excretione, locuti fuimus *obſ.* 58. *tom.* 1. ejuſdemque cum rene coaliti, nec non inſequentis fæcum per lumbos ejectionis mentionem fecimus *obſ.* 69. *ejuſdem tomi.*

Thiermairius lib. 1. *cap.* 15. *pag.* 190. ex *Wepfero* memorat, quomodo ima inteſtini recti portio viro cuidam erudito ob ulcus profunde coaluerit, ut nullo ingenio ſolvi potuerit, rectum igitur inteſtinum fæcibus diſtentum veſicæ agglutinatum fuit arctiſſime; ut tandem fæces continuo impulſu inteſtinum, & veſicam perruperint, ac miſer homo longo tempore fæces cum urina per urethram, ſæpe maximis cum cruciatibus, excreverit. Si forte fæces duriores evadebant, dolores non abſimiles iis, quibus calculus in veſica eſt, patiebatur, ut non raro injectionibus emolliri debuerint.

Ut vero commodiorem acus illius in veſicam tranſitum ſubjungam inter diverſos veſicæ poros quoſdam exiſtere foras intus ſpectantes, ita ut com-

commodius quid veſicam penetrare poſſit foris intus, quam intus foras; hi autem quaſi valvulis clauduntur, quod vel inde patet, quia veſica è bruto quodam vivo recens extracta, inverſa, & inflata flatum non contineat. Scribit etiam *P. Borellus obſ. microſcop. 75. fol. mihi 36.*
„ Si quando urina adhuc calens è veſica exprimatur, & denuo in hanc inverſam infundatur
„ liquorem infuſum non retineri.

Ratio eſt, quod valvulæ pororum (quas, tam in veſica quam in venis, microſcopio conſpici poſſe ait) liquores continere poſſint, ſi in ſitu quem à natura obtinuerunt, remaneant: ſin minus, liquor effluet.

Veritas hujus rei vel hinc etiam manifeſta eſt; quod alumen, ſi in veſicam ad efformandum aluminis magiſterium injiciatur, ut habet *Mantiſſa Hermetica Pharmacopeæ Auguſtanæ fol. mihi* 779.) etiamſi veſicæ vacuæ, & ſuperne firmiter adſtrictæ fuerit inditum, nihilominus, illa in aquam calidam ita immiſſa, diſſolvatur.

Tradunt *Tranſacta Anglica tom.* 4. *n.* 65. *pag. mihi* 436. 30. *Octob.* 1670. *ut & Jan.* 1671. *fol.* 537. Quendam profeſſione Medicum, ut urinæ in animalibus ductum inveſtigaret, canem ut magnam aquæ quantitatem biberet, adegiſſe, & è veſtigio ureteres bene circumligaſſe, veſicam vacuam, nec ureteres ſupra ligaturam tumentes inveniſſe. Hoc demiratus experimentum in alio cane ſic denuo inſtituit. In utroque latere aper-

aperturam exiguam, qua ureteres inveniri, & ligari, nec non urina ex vesica manu exprimi posset, fieri curavit, hoc peracto aperturas illas resarsit, & canem magna aquæ copia bene potum in situ quantum per ligaturas licebat, commodissimo, per tres fere horas dereliquit, postea utroque aperto foramine, & vesica manu compressa, haud modica urinæ quantitas ex ea profluebat, videbanturque ureteres aliquantum tumentes supra ligaturam.

De simili glandis cujusdam exemplo (quamvis illa externe per dictas vias in vesicam intrusa, adeoque propter magnam violentiam majus introduxerit periculum) *Segerus Thuronensis epist. ad Thom. Barthol. an.* 1661. agit; Meminit quippe robusti cujusdam, ac proceri 40. an. hominis, quem expertior quidam lithotomus manuali opera calculo liberare incassum tentaverat, quod hic vesicæ lateri firmius adhæreret; quare cessante ista spe, ipse post immanes dolores interiit. In Calculo autem è cadavere educto glans reperta fuit plumbea, ac immobilis, nulla in membranacea vesicæ substantia cicatrice reperta, quæ tamen in inguine postea parvula apparuit. Ipse enim juvenis militaverat, amicisque sæpius se ibidem vulneratum fuisse dixerat glande, cujus nullum postea innotuerit vestigium. Ita ut credibile sit, ut pergit idem, illam in carneam vesicæ urina repletæ substantiam fuisse ingressam, ubi per viginti annos latens tandem materia gyp-

sea,

sea, sive tartarea fuerit obducta, inguinisque, ac vesicæ vulnus coaluerit. Calculus autem hic duas uncias, totidemque appendebat scrupulos.

Haud absimilem historiam refert *Joh. Sigism. Elsholt. ephem. Germ. an.* 9. *obs.* 15. *fol.* 222. de Capitaneo quodam cujus latus dextrum sclopeti globo erat percussum in vesicæ cavitatem penetrante, & ibidem per aliquod tempus quiescente, vulnere interim coëunte, & sensu quodam gravitatis circa pubem remanente. Tandem obortâ & urinæ difficultate, cæterisque quasi calculi vesicæ symptomatis, per penem cum urina excernebatur globulus, magnitudine pisum majus hortense æquans; convaluit autem, nihilque mali postea sensit.

De fragmine ferreo tormento bellico exploso, quo Succus miles abdomen in Hafniæ obsidione perforatus, ac longe post cum urinâ reddito percuratus fuerit, *notis ad observ.* 26. *tom. nostr. prim. fol.* 113, *ex hist.* 99. *centur. Bartholini sextæ monuimus.* Idem hoc loco occultas corporis ambages quærere naturam scribit, ubi manifestæ desunt, idque ita prudenter moderari eam, ne ulli parti nocumentum afferatur.

Christian: Fromman: de fascinat: lib. 3. *part.* 6. *cap.* 16. §. 9. *fol. mihi* 846. hac, de re ita loquitur: „ Natura, inquit, rei ratione insitæ „ gravitatis progressum molienti vias quando-

„ que extraordinarias concedit, vel ipsa per in-
„ solitas vias, si per ordinarias commode non li-
„ cet, rem molestam expellit, sed, cum sit con-
„ servatrix sui studiosissima, res transeuntes arcte
„ ambit, ne laudabilis liquoris fiat profusio;
„ easdem sensim, & lente movet, ne subitâ
„ continui solutione partis inflammatio oriatur.
„ Ut pars vero ipsa continui solutionem passa
„ sensim interea restituatur, curat.

De aliis etiam duris, solidisque corporibus casu deglutitis, posteaque per urinarias vias excretis legimus: ut de ossiculis avium una cum alimentis forte illapsis, quæ ex ulcerato intestino recto per collum vesicæ inter mingendum fuerunt excreta, teste *Fel. Platero, de mictione cap.* 6. *fol.* 835.

Barthol. epist. quadam Hafniæ Vratislaviam missa (testantibus *Ephem. German. obs.* 73. *an.* 2. *fol.* 4.) se ossiculum vidisse scribit ab homine quodam unà cum lotio redditum.

Agit & *idem. act. Haffn. volum.* 5. *cap.* 105. *fol.* 276. de ossiculo pruni Damasceni magna copia tartari obducto, at simul cum lotio copiosiore excreto.

Memorat *Olaus Borrichius Ephem. Germ. decur.* 1. *ann.* 2. *obs.* 168. *fol.* 266. *Claudium Sohn* virum quadragenario proximum postquam in nephriticos incidisset dolores, cum urina per urethram, parvulam, ast plumbeam justæ magnitudinis glandem, nec non calculum quendam

dam reddidiſſe, ac dixiſſe ſe ante triduum quaſdam comediſſe aviculas ejuſmodi glandibus interfectas, ac proinde coqui incuriâ relictum in avibus plumbum ſe haud dubie in gulam intruſiſſe.

Parvi cujuſdam clavi forte deglutiti, poſteaque calculo obducti, atque ita è veſica extracti meminit *Ioh. Matth. Heſſus hiſt. rarior cap.* 1. & *Diemerbroekius Anatom. lib.* 1. *fol.* 170., &c. De acu comatoria per ſomnum deglutita, poſtque decem menſium moras cum urina excreta, *ex Alex. Bened. tom. noſtr. prim. obſ.* 26. *fol.* 112, mentionem fecimus. *Idem* etiam *lib.* 3. *Anatom. cap*: 6, acûs tres digitos longæ, ac caſu quodam deglutitæ, & poſt mortem in veſica repertæ meminit.

De acu in calculi meditullio reperta vide *Amb. Paræum lib*: 24. *cap*: 9. *pag*: 567. De alia inter ſuendum deglutitâ, perque annum integrum in corpore abſcondita, ac denique è muliebribus prodeunte, vide *ephemerid. German. decur.* 1. *obſ.* 3. *fol.* 4.

Decem hujuſmodi acuum Patavii à puella quadam deglutitarum, ac per urinarias vias excretarum *Bartholinus* meminit *act*: *Hafn*: *volum*: 5. *cap*: 105. *fol*: 276. ut & *Laurent*: *Scholtz*: *M*: *S*: *collect*.

De quinque acubus ex improviſo à puello quadam deglutitis, ac poſt triduum cum urina ejectis narrat *Langius lib*: 2. *epiſt*: 40. *fol*: *mihi* 676. Plura de acubus apud alios extant.

D: Ysbrandus de Diemerbroek olim in Academ: Ultraject: Profess: lib. Anatom. cap. 173. Uxorem suam aciculam mediocrem triduò ante deglutitam cum urina reddidisse, nec quicquam mali, quamdiu in corpore hæserit, eam persensisse testatur, cujus exempli *obs.* 35. *tom.* 1. *fol.* 143. etiam mentionem feci.

De aciculâ æneâ, glandeque plumbeâ minore *Thom: Barth: act: Hafn. volum:* 2. *fol.* 158, De acicula per urethram excreta narrant *Ephem: Germ: decur.* 2. *an.* 1. *obs.* 168. *fol:* 267. De aliâ è scroto prodeunte refert *Heurnius*; cujusmodi plura in *obs.* 26. *tom.* 1. adduximus.

Præter solida ista, & dura corpora, alia nonnunquam molliora ad vesicam pervenerunt immutata cum urina tandem excreta; quale quid admirandum profectò, & inauditum habet *Joh. Baptista Scaramuccius ephem. Germ: decur:* 2. *ann:* 1. *obs:* 142. *fol:* 345.

„ Duobus abhinc, ait, mensibus sese obtulit „ curandus dysuria, & stranguria detentus *Fra-* „ *ter Joseph* ex Turre vulgo dictâ Ceccona Co- „ mitatus Tuderti, Laicus Capucinus, cum- „ que in pejus rueret ex iis, quæ lixiviosas uri- „ næ particulas edulcorare, salino-sulphurea- „ rumque portionum exaltationem compescere „ valerent, atque ex eo, quod renum gravi- „ tate, simulque ureteris dextri dolore paulo „ antea fuerat detentus, incongruum conjicere „ haud fuit, patientem lithiasi laborare. Unde

„ Chi-

,, Chirurgus factâ exploratione per catheterem,
,, haud dubie lapidem adesse autumavit, qua-
,, propter sectionis opus aggrediebatur, & in
,, actum deducebat. Cum ergo lithotomus ve-
,, sicæ collum rescinderet, atque illius latebras
,, scrutaretur, non nisi materia quædam arenulis
,, circumvoluta, & instar funiculi efformata sub
,, conspectum extrahebatur, quæ vino abluta
,, deprehendebatur esse funiculus; Chirurgus
,, admiratione captus eum funiculum dissolvere
,, incipiens videbat verum esse flabri funiculum
,, crassitudine digiti minoris; Examine facto,
,, an unquam deglutivisset patiens, recordaba-
,, tur tantum se ante quinque fere menses insatia-
,, bili quadam bibendi licentiâ tam avide matu-
,, tinis horis aquam è puteo haustam ore hiante
,, in situla perpotasse, ut aliquid molestum
,, cum aqua hausisse, non sine periculosa de-
,, glutiendi difficultate, visum ei fuerit.

Jul. Alexandrinus annot. ad cap. 14. *libr. de subst. facult. natural.* frustula radic. apii pridie comestæ per vias urinarias excerni observavit.

Nicol. Florentin. serm. 9, *tract.* 4. *cap.* 29. meminit cujusdam, qui non satis mansorum fungorum haud ita parva cum urinis excreverit frusta.

Plutarchus lib. 8. *sympos. problem.* 9. *fol. mihi* 295. *Quidam*, inquit, *cum diu laborasset urinæ difficultate, tandem culmum hordeaceum geniculatum excrevit.*

De frustulo pulmonis cum lotio ejecto vide

G. Fabrit. Hildan. centur. 2. *obs.* 30. Quomodo vero hujusmodi corpora, & imprimis iste funiculus, ad vesicam pervenerint, Anatomiæ peritioribus examinandum relinquo; neque enim verosimile est illa per vasa lactea ad chyli receptaculum transire, & inde ad ductum thoracicum, venasque subclavias, sicque porro ad venam cavam, dextrum cordis ventriculum, venam arteriosam, sive arteriam pulmonalem, per arteriam venosam, sive venam pulmonalem ad sinistrum cordis ventriculum, per aortam descendentem tandem, ad venas emulgentes, renesque, & vesicam.

Sed neque me uspiam legisse memini unquam ab Anatomicis, aciculas, aliave dura, & solida deglutita corpora in vena cava, cordis ventriculis, pulmonibus, vel aortâ cadaverum reperta fuisse.

Quæri autem potest, licitumne sit torminibus ventris, volvulo, sive Iliaco morbo afflictis glandem, vel etiam Mercurium exhibere vivum?

Felicis glandium in casu magnæ miseriæ, quam *miserere mei* dicunt, successus exempla habet *Zacutus Lusitanus prax. admir. lib.* 2. *obs.* 27. *fol.* 154. Quidam, ait, ex castanearum crudarum ingluvie multâ in omnimodam incidit fæcum re-
,, tentionem, ita ut ventris tumore, doloreque
,, immani oppressus circa umbilicum globulum,
,, veluti sphæram habere videretur, ab implici-
,, tis, & circumvolutis (chordarum modo) in-

,, testi-

,, testinis enatam. Hic cum in agone esset, & ,, frigido sudore madidus stercus per os ejiceret, ,, variaque interna, & externa, licet incassum, ,, expertus esset auxilia: postquam ad emollien- ,, das fæces, leniendumque dolorem in balneum ,, oleagineum ductus esset, nullum levamen sen- ,, sit. Quare duodecim parvas pilulas plumbeas, ,, quibus Sclopetarii ad enecandos passeres utun- ,, tur devorandas ipsi dedi, quibus dolor aliquan- ,, tisper conquievit; cumque iterum 18. pilu- ,, las propinarem, fæces reddidit.

Meminit etiam *Ambros. Paræus lib.* 16. *cap.* 58. utilitatis glandium plumbearum, mercurio vivo oblitarum.

Georg. Hieron. Velschius Hecatost. 2. *obs. phys. Med.* 33. *fol.* 19. mentionem facit mulieris, quæ ex Omphalocele Ileo laborans intra 12. horas tribus globulis deglutitis è plumbo, non liquatis, sed torno affabre concinnatis, quorum maximus dragmam pendebat, curata fuit, omphalocele eâdem operâ mox cessante. Hic ultimo deglutitus primus alvo rejectus est. Sequuti demum duo minores, qui prius assumti erant: quod pondere factum nemo non intelligit: inanis igitur, inquit, metus est, & pueris, quam viris dignior scrupulositas, ejusmodi remediis pondus suum detrahere. Unciam (ita pergit) aut saltem semunciam orbiculi iliaci pendant, necesse est; nec abs re fuerit hydrargyrum iisdem junxisse.

Verum hoc qualecunque glandium remedium

non uſque adeo certum eſt: ſiquidem nonnunquam ſiſtuntur in viis, & non tantum per dies aliquot in corpore permanent, uti ex *Ephem. German. an.* 3. *obſ.* 315. *fol.* 533. patet, ſed & ſæpe per totam vitam ibidem hærent, malaque producunt haud levia, uti ſatis abunde noſtra probat obſervatio.

Mea fert opinio glandem iſtis morbis laborantibus aſſumptam maxime uſui eſſe, quando inteſtina tenuia hoc, vel illo loco fuere complicata, & contorta, vel quando una inteſtini tenuis pars alteram fuit ingreſſa, hocque caſu neceſſum eſt, ut implicatio illa ab inferioribus ſurſum fiat, non contra. Cuiuſmodi mutui ingreſſus exempla videre licet apud *Realdum Columbum lib.* 15. *de rar. in Anatom. fol. mihi* 487. *Franc de le Boë Sylvium idea pr. med. lib.* 1. *cap.* 15. *C. Peyerum de gland. inteſtin. fol.* 81. & 82. Tradit *G. Blaſius obſ. medic. part.* 2. *obſ.* 3. *fol.* 37. bis ſibi in praxi hujuſmodi occurriſſe involutionem, alteram à ſuperioribus deorſum, contrariam alteram in puero 14. annorum. Teſtatur etiam *H. ab Heers, obſ.* 24. *fol.* 214. ſe in fine Ilei quinque inteſtini complicationes inveniſſe maximas, ita ut ad longitudinem digiti in qualibet complicationum ileum convolutum inveniret, quodque peſſimum erat, hîc inferne ſurſum repebat; alibi ſuperne deorſum implicabatur. *Laz. etiam Riverius centur.* 3. *obſ.* 26. *fol.* 227. idem cuiquam tribus diverſis locis accidiſſe ſcribit. Quod & ipſe nuper

per in pueri cujuſdam inteſtino Ileo obſervavi.

Olaus Borrichius epiſt. quadam ad Th. Bartholinum refert Medicum quendam ex Jamaica reverſum narraſſe illud quicquid eſt mali iſtis in locis ſæpius occurrere, ibidemque, ut endemium morbum valde graſſari, quemadmodum ex cadaverum diſſectione animadverterat.

Nonnulli eundem in finem, loco glandis plumbeæ, auream admiſerunt, alii quandam ex Regulo Antimonii efformatam, quæ etiam ſimul alvum exonerat, & purgat, operationeque peractâ rejicitur, ac abluta eidem rurſus inſervire poteſt uſui.

Mercurius autem vivus plurimum ad hujus mali curationem facere dicitur. *Nicol. Fontanus reſp. & curation. Med. l.* 1. *f.* 85. exemplum habet militis cujuſdam ſtrenui, qui poſt fruſtraneum trium glandium uſum, Mercurium vivum optimo cum ſucceſſu ejuſmodi caſu aſſumpſerat.

Zacut. Luſit. lib. 2. *obſ.* 28. *fol.* 155. refert de Duce ſtrenuiſſimo, qui, cum poſt ludum parvæ pilæ corpus exercitio maceraſſet, & ſudore madidus, ſitique oppreſſus aquæ nimium nive infrigiditatæ calice ebibiſſet, ejus potu illico in ſublimioribus inteſtinorum partibus torſionem ſenſerit, unde non multo poſt juxta umbilicum tumor involutæ chordæ inſtar rotundus, & durus apparuit, quumque infeſtiſſimo cruciaretur dolore, multaque jam tentaſſet incaſſum efficaciſſima auxilia, tandem ſuperveniente volvulo,

nullo alio præſidio, quam libræ hydrargyri potu levari potuerit.

De Senatore quodam Veneto ope Mercurii vivi reſtituto memorat *Henr. à Moinichen obſ.* 6. *Johann. Rhodius obſ. med. centur.* 2. *obſ.* 80. *fol.* 111. exemplum cujuſdam habet, qui aſſumptione quatuor Mercurii vivi unciarum, cum melle roſar. ſolut. itidem malo iſto liberatus fuerit.

Simile quid narrat *Georg. Hieron. Velſchius Epiſagm.* 43. *fol.* 27. *Ambroſ. Paræus*, *lib.* 20. *de Venen. cap.* 38. *fol.* 453. tradit *Marianum Sanctum Barolitanum* multos cognoviſſe, qui in deſperato ſtercoris vomitu tres Mercurii vivi libras cum aqua pura aſſumpſerint, ſicque ſemet morte liberaverint.

Quamvis autem ipſe glandium uſum in morbo illo non repudiem, Mercurium tamen vivum, ſed rite purgatum præferrem; quia inteſtinum, quod morbo iſto velut occluditur, non tantum gravitate ſua glandes æque, ac fæces deprimit, ac inteſtina diſtendit, verum etiam humiditate, & particularum ſubtilitate, per anguſtiorem viam facilius penetrat, initiumque facit apertionis. Verum præſertim Mercurium exhiberem poſt aſſumptionem pinguium, vel etiam ipſis junctum, ne videlicet alicubi ſubſtantiæ inteſtinorum mucoſæ adhæreat, ut alias propter humorem quendam acerrimum nonnunquam latentem, facile contingere poteſt.

Præ-

Præſtat etiam Mercurium majori exhibere copiâ: Acidum enim, vel ſalſum, quod in inteſtinis ſæpe eſt, à parva Mercurii imbibitur quantitate, unde corroſiva evadit, contra quam copioſiori continget Mercurio.

Certum eſt Mercurium, modo vivus ſit, & rite præparatus, hoc eſt, pinguedine mortificatus, vel in parvas particulas diſcerptus, non eſſe venenatum, nec corpori nocere, quia fluiditate ſua, & gravitate facillime deſcendit, eademque facilitate abſque ſui diminutione ejicitur, qua fuit aſſumptus. Illud autem ipſe demonſtrat uſus: meminit enim *H. ab Heers obſ. med. pag.* 38. *Centurionis*, cui cum Princeps comeſſabundus in media compotatione riſum captans ſelibram argenti vivi capaci poculo vino pleno propinandam curaſſet, ipſe, obducto amyſtide vaſe, præſentibus omnibus, nec enim adhuc fere bibens fugere poterat, atque in cachinnos effuſis, largiſſime, & cum fænore pridianæ cænæ, per anum innoxie reddidit, ultraque triginta annos ſanus vixit dicens, cum inter pocula rideretur, ſe clyſteris compendium feciſſe.

Mercurium vivum innoxium eſſe ipſi etiam docent ſervi cinnabarim nativam in mineris quæritantes; nonnunquam, enim furtim pondera aliquot deglutiunt; Ideoque inſpectores jubere vulgo ſolent, ut, ex minera aſcendentes, alvum deponant furta manifeſtaturam.

Agreſtem novit *Pravotius*, qui ad deturbandam

dam alvi ſarcinam argenti vivi binas uncias quovis die ſumebat, quas rejectas, & probe lotas iterum conſueto more uſurpabat.

Mercurius itidem vivus Patavii verminantibus exhibetur pueris, teſte *Joh. Rhodio obſ. med. centur.* 3. *obſ.* 85. *fol. mihi* 195. qui etiam narrat hydrargyrum nullo artificio immutatum citra noxam incolis inſulæ cujuſdam prope Moluccas, tam ad conſervandam ſanitatem, quam ad propellendos morbos uſurpari.

OBSERVATIO XIX.

Delirium, aliaque ſymptomata aſſumptionem ſanguinis menſtrui ſequentia.

DIverſis equidem, miriſque modis artes ſuas in mundo exercet Diabolus, ut per eaſdem hoc, vel illo modo miſeros decipiat, atque irretiat. Illius rei exemplum aliquod ipſe ego vidi 14. *Aprilis ann.* 1684. cui ſimile mihi nunquam huc uſque in Praxi conſpicere licuit.

Centurio quidam, ætate jam ad ſenium vergente, & extra Hollandiæ fines degens, uxore mortuâ, domeſticas curas Gubernatrici cuidam commiſerat. Hæc autem, poſtquam aliquamdiu cum

eo

eo vixiſſet, omnem movit lapidem, non tantum, ut curæ, ſolertiæque intuitu Domino placeret, verum etiam, ut eum face mutuâ torreret. Eventu tamen conatibus, votiſque non conveniente; ac incaſſum adhibitâ quavis diligentia, modeſtiâ, ac candore, tandem ad illicitas, & deteſtandas ſe convertit artes, ut eum ad amorem incitaret divitiarum haud dubie cupida, quibus, mortuo eo, juniorem ad ſe alliceret.

Contigit ergo aliquando, ut ille menſe *Martio* multo mane, peregre profecturus Gubernatricem juberet vini nonnihil cum vitellis ovorum, ſaccharo, & aromatis præparare: in hunc autem potum portionem quandam proprii ſanguinis menſtrui infudit, quo ita colorabatur, ut ipſe Herus coloris rubicundioris causam rogaret. Sed illa aſtute reſpondit addita fuiſſe Anatum ova, quorum vitelli, præſertim iſto anni tempore, tanquam adhuc immaturi, ſint rubicundiores, quâ ratione ipſe tum quidem contentus erat. Verum ille circa veſperam reverſus magno corripiebatur angore, cujus cauſam neſciens ſanguinem nari-

naribus, ore, auribusque emittebat; qui fluxus (non tamen semper eâdem vehementia) per tres septimanas continuas quotidie durabat. Ille autem non tantum de capitis dolore conquerebatur, sed & de vertigine, & appetitu prostrato. Tandem autem decocto salsaparillæ, & sassafras, cui sub finem decocti herbæ quædam cephalicæ addebantur, nec non conservis ex iisdem herbis confectis, cucuphisque percuratus est.

IN OBSERVATIONEM XIX.

CIrca hunc casum perpendenda occurrit quæstio, an mulier sive per menstrua propria, sive alia philtra, sic perverse nuncupata, quenquam in sui amorem allicere possit?

Jam olim equidem, ac ante plura secula, alia, exceptis incantamentis, fuisse remedia, quibus quisquam in alicujus impelli posset amorem, veteres multi confirmant, quos inter *Cæsar M. Aurelius Epist. ad Antigonum*, de herba quadam *Flavia* dicta, ac in *Arcadia* (ut fertur) crescente.

Acosta Indicæ cujusdam herbæ meminit, quæ herba viva dicitur; *Albertus Magnus* lapidis *Ætitis* meminit, *Andr. Matthiolus* de *fungo* cervi-

cervino agit: alii de *Hippomane* fabulantur, quo nomine nonnulli intelligunt carunculam recens nati pulli equini circa linguam conſpicuam. Hæc autem in philtris efficax eſſe, ignique mandata amorem abolere credebatur, quo refer illud *Virgilii lib. Æneid.* 4.

Quæritur & naſcentis equi de fronte revulſus,
Et matri præreptus amor.

Apud *Ovidium de arte amandi* idem præparatum fuit philtrum. At Hippomanes aliud quid ſignificat, luridum ſcilicet liquorem ſeminalem equæ libidinoſæ, ipſâ vocis denominatione ſatis clamante. Hippomanes enim idem eſt, ac τȣ̃ ἵππου Μανίας, hoc eſt: *equæ inſania*, nam defluente iſto liquore equa coitum deſiderat furibunda.

Ita etiam *Ariſtoteles lib.* 5. *hiſt. cap.* 18. *Juvenal. Sat.* 6. *Columna de re Ruſtica lib.* 5. *cap.* 27. *Plinius lib.* 28. *cap.* 11. (utut *lib.* 8. *cap.* 42. Hippomanes vocet carunculam iſtam, de qua ſupra, unde illorum errores, qui perperam Hippomanes ita interpretantur) ut & *Virgilius* verbo *Hippomanis* iſtum indicarunt liquorem, ut *lib.* 3. *Georg.* patet:

Hinc demum Hippomanes vero quod nomine dicunt
Paſtores, lentũm deſtillat ab inguine virus.

Reſpon-

Respondemus autem ad præmissam quæstionem, nullum potum, nulla medicata pocula (qualiacunque demum fuerint) quenquam certi cujusdam hominis amore corripere, vel ad actum venereum concitare posse. Magis enim est, ut insania oriatur, sicut accidit & illi, cujus memini. Cerebrum enim ei non tantum menstruo sanguine perturbatum, sed sanguis etiam ejus ad peculiarem quendam orgasmum deductus fuit.

Tradit etiam *H. ab Heers obs. med. lib.* 1. *obs.* 13. *fol.* 126. de juvene quodam, cui postquam juvencula quædam amatorium, in cerevisia exhibuisset pulverem, magna obvenerit narium hæmorrhagia, quique postea, per os thrombos ovo majores, ut per omnia momenta suffocandus videretur, screaverit, nec multo post per urinarium alvinumque secessum, sanguinem tantâ emiserit copia, ut non modo aliquot matulas, sed & situlam capacem impleverit.

Delirium, & amentiam ex hujusmodi philtris fuisse ortam *C. Suetonius Tranquillus* etiam testatur *lib.* 4. Ubi narrat Cæsoniam marito suo Caligulæ amatorium propinasse medicamentum, quod in furorem verterit. Ejus rei Juvenalis etiam *Satyr.* 6. aliique meminere.

Fertur *Lucila T. Lucretii Cari* uxor suspicione furtivi amoris marito sanguinem propinasse menstruum, unde ad tantam redigebatur insaniam, ut violentas sibi intulerit manus; hinc de eo olim *Politianus*: *Hi*

Hic qui philtra bibit, nimioque insanus amore,
Mox ferro occubuit, sic mentem amiserat omnem.

Petr. Borell. Hist. & obs. rar. med. phys. cent. 1. obs. 65. fol. mihi 63. Theologi cujusdam meminit prope urbem Castrensem, qui, philtro menstruorum muliebrium cum leporino sanguine in condimento sumpto, tanto correptus fuerit furore, ut Patrem occiderit.

Tradit & ibidem sæpius à puellis hujusmodi philtra eodem cum eventu fuisse propinata. *Ioh. Freitag noct. Med. cap. 16. fol. mihi 7.* ex *Ioh. Hagio* narrat, quomodo *P. Lotichius* Philosophus, Medicus, & Poëta celeberrimus, sumpto philtro, in dementiam inciderit, quæ postea in morbum degenerarit chronicum, vitæque finem fecerit.

Philtris autem neminem contra voluntatem ad puellam quandam, sed potius ad insaniam compelli, jam olim scivit ingeniosissimus *Naso*, *qui lib. 2. de Arte amandi* ita scripsit.

Nec data profuerint pallentia philtra puellis;
Philtra nocent animis, vimque furoris habent.

Idem libro eodem:

Fallitur Æmonias si quis decurrit ad artes,
Datque, quod à teneri fronte revellit equi.
Non facient, ut vincat amor, Medeides herbæ,
Mixtaque cum Magicis Marsa venena sonis.

Dan. Beckerus Spagyr. Microcosm. lib. 1. *pag.* 14. hac de re, *Sunt*, ait, *qui philtra è sanguine menstruo parant, verum tantum abest, ut malè feriati voti compotes fiant, ut potius eo ad insaniam homines redigant, variisque tormentis exponant.* Præscribit & ibidem remedia quædam eo casu perutilia.

Vera autem, ac sincera puellarum philtra sunt forma, pudor, linguæ, morumque gratia. Optime itaque, vetus ille Comicus *Afranius* apud *Andr. Turnebum advers. lib.* 17. *cap.* 21.

Ætas, & forma tenera, & morigeratio
Hæc sunt venena formosarum mulierum.

Tradit *Plutarchus uxorem Philippi Macedonis*, sparsis de furtivo mariti, puellæque cujusdam amore, cujus causa philtrum esset, rumoribus, puellam accersi jussisse, formæque venustate conspectâ, continuo dixisse:

Abeant calumniæ, tu in te ipsa veneficium habes: Ea-

Eadem etiam fere verba pronunciasse fertur Regis *Demetrii* uxor, accersitâ enim *Lamiâ*, pulchrâ mariti concubinâ falso exhibiti philtri accusatâ:

Valeant, inquit, *Calumniæ, tu in te philtra habes.*

Quamvis autem quorundam exempla memorentur, qui mulieris, cujus menstruum sanguinem forte bibissent, perpetuo mentionem fecerint, id ideo contigisse putem, quod delirantium mentibus nota dudum occurrerit imago; iis enim de rebus plerumque loquuntur, quas præ aliis antea dilexerunt.

Quæri itaque potest, sitne hujusmodi sanguis venenatus, utpote qui tam dira producat symptomata?

Quidam id affirmare videntur, quos & inter reperiuntur *Plinius lib. 7. hist. natural. cap. 15. Plutarchus, Columella*, aliique Veteres *Plinium* sequentes, e quo forsan eadem hauserunt; Statuit enim ille *nihil reperiri mulierum profluvio magis monstrificum. Acescunt*, inquit, *supervento musta, sterilescunt tactæ fruges, moriuntur insita, exuruntur hortorum germina, & fructus arborum, quibus insidere, decidunt; speculorum fulgor aspectu ipso hebetatur, acies ferri præstringitur, eborisque nitor: alvei apum emoriuntur: oes etiam, ac ferrum rubigo protinus corripit,*

 ripit,

ripit, odorque dirus æra: & in rabiem aguntur gustato eo canes, atque insanabili veneno morsus inficitur, &c.

Illa autem opinio parum firmo nitens fundamento superstitione non caret. Mulierculæ enim eo in statu a fictitiis parum differrent Basiliscis, multumque incommodi tori consortibus adferrent.

Certum vero est sanguinem menstruum naturalem non esse venenatum, sed peregrinâ infici fermentatione; hinc enim passio hysterica, ventris, lumborumque dolor, deliquium, vertigo, oscitationes, expansiones, faciei tumor, ac similia oriuntur, quod sanguis iste obstructus malignior evadat, nec non pravi quidam humores ex corpore ad uterum descendentes ei misceantur.

Neutiquam tamen diffiteor præternaturale quid utplurimum in illo reperiri; tunc enim temporis insolitus quidam motus, ac fermentatio sanguinis existit, quam peregrinus certarum Lunæ phasium æther producit, quâque mares (quamvis paucissimos isti fluxui obnoxios *obs.* 80. *tom.* 1. diximus) nec non viragines quædam carent, quia naturalis earum, solitaque sanguinis fermentatio major est, quam ut ab illo vincatur æthere, illique poris donantur apertioribus.

Certum etiam est parum menstrui sanguinis mulieribus (quamvis fætidum sit, & detestandum remedium) contra mensium obstructionem sumptum, multum pollere, siquidem ille ex ar-

teriis

teriis uteri immmediate proveniat, nec non plus minus volatilis, fermentantiſque ſalis contineat, unde fervidior, & tenuior catameniorum fluxum promovere aptus eſt.

Scribit Celeberrimus vir *Georg. Wolfg. Wedelius physiolog. med. ſect. 3. cap. 29. §. 2. fol. 210.* ſe obſervaſſe Virgini, cui ad promovendos menſes propinatum fuerat infuſum laciniarum primo ſanguine menſtruo tinctarum, & exſiccatarum, angores, inſtantem lipothymiam, caloremque præter naturam, & alia ſymptomata ſuperveniſſe, eaque ſe unius Tincturæ Bezoardicæ ope ſuſtuliſſe.

Narravit mihi nuper conſanguineorum aliquis famulam quandam hic Hagæ menſtrui Heræ ſanguinis infuſum ex vino bibiſſe, unde non ita poſt, quamvis non abſque magna corporis perturbatione, felix prodierit effectus. Ego tamen nulli qualecunque hoc obtulerim remedium, cum quod deteſtandum ſit, tum quod periculo non careat, aliaque eundem producant effectum.

Nec dubium eſt, quin ſanguis ille à muliere aſſumptus, quantum ad operationes, varie admodum differat, ſiquidem hæc ſanior, illa natura frigidior ſit. Meo inſuper judicio major neceſſario adeſt motus, majorve fermentandi vis in iis, quæ virum quendam amant ardentius, earumque ſanguis propinatus plura, vehementioraque producet ſymptomata, quam alterius

 cujuſ-

cujuſdam mulieris, cujus ſanguis non ita vehementi agitabatur fermentatione.

Nec mirum cuipiam ſit parvam hujuſce liquoris quantitatem tantum poſſe : experientia enim quotidiana monſtrat minimam quoque fermenti copiam brevi magnam farinaceam maſſam fermentare, & in ſui naturam commutare poſſe. Talem autem fermentationis virtutem in ſanguine mulierum juniorum ſecundum diverſas lunæ phaſes provenire ſupra annotavimus. Cur enim alias tam accurate, ſtatoque ſemper circuitus lunæ tempore fluxus ille oriretur.

Quid ni æque id in microcoſmo præſtet luna, ac in macrocoſmo, ubi maria, & flumina turgere facit, præſertim, quando ex mulieribus fermentum aliquod ſalinum uteri ſubſtantia contentum, & ex ſanguine ſenſim ibidem collectum accedit? Nullus tamen ad fluxum hunc majorem ſanguinis requiri quantitatem inficior, quam quidem hujuſmodi mulieres ad corpora ſuſtentanda indigent. Experimur tamen nonnullas etiamſi magna careant ſanguinis quantitate, inſuperque parum alimenti propter triſtitiam, aliamve cauſam aſſumant, accurate in conſueta Lunæ phaſi fluxui iſti obnoxias eſſe.

Ariſtot. 7. hiſt. animal. cap. 2., & 2. de generat. animal. cap. 10. Lunæ hunc adſcribit fluxum, nec non *Galenus lib.* 3. *de dieb. decret. cap.* 2. *fol.* 157. qui lunæ, & aliarum ſtellarum poteſtatem in corpora ſublunaria maximam eſſe,

con-

contendunt, quod non tantum Astrologorum, olitorum, nauclerorumque probant testimoniis, sed & *Galenus lib. ejusdem cap.* 2. & 4. Solem Regem quempiam maximum, lunam vero Hyparchum non exiguum vocat, quam etiam *Aristoteles* propter magnam virtutem parvum dixit Solem.

Nec tamen homines brutis similes habere credar, si in opinionis nostræ confirmationem exemplum ex hisce proferam. Quis non concedat quorundam brutorum, quo tempore in amoris furorem feruntur, sanguini solitâ majorem fermentationem, vel (si mavis) motum inesse, unde non magnus tantum circa genitalia ardor animadvertitur, sed & ipsa tumescunt, caudâque huc illuc motâ sæpius micturiunt, atque inquieta sine lege vagantur, nec non quandoque ob ingentem pruritum vulvam arboribus, aliisve obviis affricant. Liquorem etiam quendam equæ tunc emittunt, qui propter ardorem furoremque olim *Hippomanes* dicebatur, philtrumque Ethnicis, & impiis hominibus præstabat, uti supra annotavimus; De eo enim *Virgilius Maro Georg.* 3.

Hippomanes, quod sæpe malæ legere novercæ.

Quis, inquam, non concedet in animalibus peregrino quodam æthere illud fieri?

Sic *Aristotel. lib.* 1. *meteor. cap.* 4. multo igne misceri aëra dixit.

Docet etiam *Hippocrates lib. de principiis*; in terra, & circa terram ignem plurimum remansisse, quantum nempe fuit necessarium, ad varias quæ in terra, & circa terram fiunt fermentationes, & generationes nec non *Galenus in librum de decretis Hippocrates & Platonis*, ut & ipse *Plato*, at obscurius, ac tandem *Cartesius*, at clarius, & apertius indicavit

Docet etiam usus plethoram nonnunquam solitum impedire menstruorum cursum, qui sæpe non promovetur, nisi per venæsectionem quadam sanguinis emissa quantitate: hoc autem in praxi non semel expertus fui.

Si vero mulieres sanguinem illum quovis mense propter plethoram emitterent, causa demonstranda esset, cur per uterum magis quam per aliam corporis partem ejiceretur. Si enim sanguis abundans vasa distendit, eorumque aperit ostiola, debiliora certe vasa, apertis illis, ante omnia sanguinem effunderent. Quoniam ergo vasa sanguifera narium, pulmonum, aliarumque partium (ut nonnunquam fit) citius aperiuntur, quam uteri, necessum est, ut præter plethoram alia quædam quæratur fluxus menstrui causa, quæ est fermentatio, motusque sanguinis major, quem aër lunæ peregrinus (ut modo dictum) producit. Hoc enim violentiori sanguinis, spirituumque motu uterus, poris apertioribus redditis, magis incalescit: ita ut ejus substantia circa id temporis porosior evadat, ma-

gisque

gisque intumescat, mulieresque ardorem quendam sentiant circa dorsi spinam, ut & in abdomine circa uteri locum, nec non tensio quædam in partibus vicinis animadvertatur, quæ nonnunquam ad coxendices extenditur, accedente interdum lassitudine quadam, quod sanguis prima pressione mox per arterias moveri non pergat.

Sed si hæc vera sunt, unde, quæso, fit, ut non uno, eodemque tempore quotquot sunt mulieres menstruum sentiant fluxum?

Causa est, quia non omnia fermentantur ab omnibus, nec mulieris sanguis ab uno, eodemque, sed diverso pro diversis lunæ phasibus aëre ad fermentationem perducatur.

Causa etiam nonnunquam in ipso latet sanguine, quæ impediat, quominus hic tam cito insueto Lunæ aëri auscultet, quod post aliquot demum dies permittit. Multum etiam huc facit diætæ diversitas, aërisque temperamentum, ætas, &c. ita ut fluxus iste in eadem citius, serius animadvertatur muliere.

Sed quam, quæso, ob causam prægnantes menstruo plerumque non laborant fluxu?

Ratio est, quia non imprægnatæ majorem colligunt sanguinis copiam, quam quidem ad corporum requiritur sustentationem, quod in viris non obtinet, utpote qui calidioris sunt temperamenti, porisque gaudent amplioribus, unde major iis transpiratio.

Majorem sanguinis copiam, necessum est, ut colligant, ut fœtui suppeditetur alimentum. Nec tamen statuo matrem, fœtumve sanguine nutriri, sed chylo, è quo plurimæ sanguinis partes consistunt, & è quo non Mater tantum, sed & fœtus nutrimentum accipiunt.

Quid autem de vaccis, equabus, ovibus, aliisque fœmineis brutis eodem, quo mulieres, modo concipientibus, fœtusque in utero nutrientibus, nec tamen menstrua expertis dicendum est?

Sciendum hæc bruta aëre à lunari diverso affici, quo etiam juxta qualitatum diversitatem certis anni temporibus in venerem concitantur, quando & celerior motus, ac fermentatio eorum in sanguine exoritur, unde solito major producitur in partibus genitalibus ardor. Tunc etiam vaccæ, equæ, canes, &c. parum emittunt liquoris, cum mulieres contra, nec non simiæ quædam quovis mense non ita exiguam ejiciant sanguinis copiam.

Menstrua autem imprægnatis ut plurimum non fluunt, quod alia fermentationis vis in earum sanguinem ope spiritus seminis masculini introducta sit, lunarem ætherem superans, unde non amplius fermentatio sanguinis huic auscultat, nulla enim mulier unquam imprægnabitur, quamdiu spiritus seminis masculini tam potens non est, ut peregrinum aërem, qui antea sanguinem fermentabat, superet.

Quam

Quam potens autem ſit ſeminis maſculini aër, non ſolum in proprio genere (uti patet ex animalium non caſtratorum carnibus) ſed præſertim quando uterus ipſo perfuſus, & imbutus eſt, denotat ſatis mira illa mutatio, quam ſexus fœmineus inde ſubit; quale quid etiam indicat *Regnerus de Graaf lib. de viror. org. generat. dicatis, pag. mihi* 126. ubi de fele memorat, quæ è pinguiſſimæ canis mammis per aliquot annos lac exſuxerat tam copioſum, ut inde fere nutriretur, cum canis nunquam generaſſet, nec quod magis eſt, coiviſſet. Illam enim toto tempore, quo coitum appetere animadvertebant, diligenter cuſtodiebant: nihilominus tandem aliquando canis aliquis domum intrans cum illa coïvit, & ab illo tempore felis nunquam lac, ut ante, è mammis ob mutationem haud dubie, quam ſeminalis aura in canis corpore effecerat, ſugere voluit.

OBSERVATIO XX.

Fila pilæ in modum ipſo in ventriculo conglobata.

QUemadmodum in quorundam animalium ventriculis globi nonnunquam piloſi fuere reperti, qui viventibus graviſſimi fuerant, & de quibus

ruſti-

re partus difficilioris remedium ſuppeditare ſcribit.

Thom. Barthol. cent. 2. *hiſt.* 21. *pag.* 188. ſe habere ait globulos crinitos aliquot juglandis magnitudine, teſtâ durâ, glabrâ, & nigrâ, quales 50. numero in ventriculo vervecis in Iſlandia à mercatore repertos memorat.

Refert *Ol. Vormius Muſæi cap.* 8. *fol. mihi* 60. hujuſmodi pilos in Norwegia ex ovium ventriculis eductos.

Similes etiam globos in cervis reperiri confirmat *Georg. Wolfg. Wedelius Ephem. Germ. decur.* 1. *ann.* 9. *obſ.* 169. *fol.* 374. & *decur* 2. *ann.* 1. *obſ.* 159. *fol.* 384.

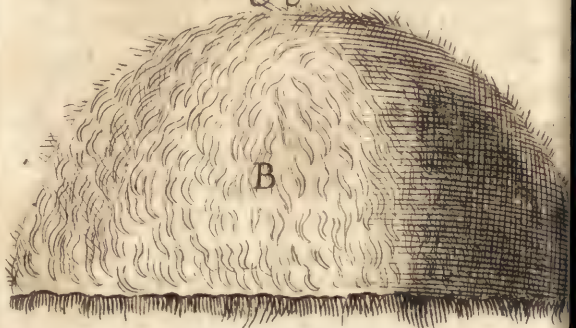
Retulit mihi Feliciſſ. Med. Doctor *W. Liebergius* ſe non diſſimilem globum è Sue exſciſſum vidiſſe.

Th. Kerckringius obſ. 84. *p. mihi* 164. in cane quodam inveniſſe ſe ait ventriculum, non uno loco crinibus obſeſſum, qui variis in locis ita adhæſerant parietibus, ut vix avelli, niſi ipſâ ſubſtantia læſâ, potuerint.

Hic autem notandum duco in quadrupedibus duplex dari piloſorum globorum genus, alterum ſcilicet omnino piloſum, quod plerumque in vaccis, & vitulis tantum reperitur. Hi autem globi è minima pilorum congerie primum provenientes ſenſim vorticis in modum circumvolutis magis, magiſque accreſcunt pilis, donec tandem in apice ita artificioſè conjungantur, ut vinci hu-

A

fig:2

mana ars videatur, atque induſtria. Hi autem rotundi ſunt, manuumque preſſioni non magis cedunt, quam pila luſoria, interdum quoque intus ita duri ſunt, ut ne cuneo quidem ſeparari queant, unde ſatis liquet interiores partes, corticemque exteriorem eodem modo ſeſe habere.

Monſtravit mihi *D. Franſiſc. Sevenhuſius* Hagienſis olim Senator hujuſmodi pilam e vitulo eductam magnitudinis, figuræque, qualem exhibet tab. 3. ubi litera A. totum globum piloſum, B. vero per medium diſſectum monſtrat. Ille autem duas uncias cum ſex dragmis appendebat.

Horum autem globorum cauſa eſt, quod vaccæ ſcabrâ linguæ ſuperficie prurientem cutem ſæpe lingant, dentibuſve ſcalpant, ſicque magnam pilorum quantitatem temporis proceſſu deglutiant, qui cum in ventriculis conſumi nequeant, viſcoſitate quâdam ſenſim concreſcunt, atque in unam maſſam, tandemque in globum, initio quidem exiguum, poſtea vero, accedente in dies pilorum copiâ, majorem rediguntur.

Wierus de maleficio affectis lib. 4. *&* 12. *fol. mihi* 318. de his ita ſcribit.

Vituli, inquit, *adhuc lacte viventes materno ſi quando alimonia deſtituti, vel alioqui petulca ætate inſolentes ad parentem, vel aliam accurrunt vaccam, ejus ſuras, vel quemcunque ore contigerint locum hirtum, maxime poſteriorum coxarum, tam exugunt avide, ut etiam depilem reddant, pilique valido, crebroque ſuctu in*

ven-

ventriculum attracti. & frequenti motu, suctuque lascivo paulatim conglomerati, plerumque lacte, vel chylo, aut pituitoso succo lento obvolvuntur: qui temporis successu tenacior redditus membranæ induit faciem: quemadmodum substantiâ limosâ albidâ statim à sectione, visa est primum obducta hæc pilarum pellicula. Quæ deinde exsiccata pedetentim corio tincto etiam nigritie assimilabatur, quâ unâ in parte cultro nonnihil excisâ ejusmodi uniformes pili molles (quales in illis pecorum locis inveniri cernimus) admodum compacti apparuerunt. Unde animalia illa, quoniam hi pili facultati non obediunt, paulatim languescunt, & nisi tempestive mactentur, tandem moriuntur.

Testatur & idem hosce globos quandoque in intestinis vitulorum reperiri, quemadmodum ipse fuit expertus. De his etiam vide sis *Comment. Joh. Fabri Lincei in hist. animal. nec non Nard. Anthon. Recchum fol.* 624.

Secundum genus eorundem globorum è filis, intertextis hic illic herbarum, plantarumque quibusdam fibrillis constat, qui plerumque in Rupicapris victum in Alpinis montibus, alibique quæritantibus reperiuntur. Quamvis nonnunquam in aliis inveniantur animalibus; interdum & in cervis, ut supra dictum. De hujusmodi globo è pilis, filisque conflato peculiarem conscripsit tractatum *H. Velschius titulo Ægagropili.*

Posterioris hujus generis delineatio videri potest

test *Ephem. German. decur.* 2. *an.* 1. *obs.* 159. *fol.* 383. ubi duo proponuntur oblongi rotundi, quorum alter paulo plus, paulo minus alter duas dragmas pendebat, nigricabat autem uterque.

Globi autem illi haud dubie eodem modo in vitulis, quo in vaccis producuntur, qui jam ex nostris Wierique verbis patet.

Causam vero, quod plantarum fibrillæ, quæ pilis non omnino sunt dissimiles, in capris, cervisque cum pilis misceantur, iisque multos per cincinnos involvantur, sic tradit *Celeberrimus Wedelius*: quia scilicet Capræ in aridis, montanisque degunt locis, unde fiat, ut materiam, è qua pili proveniunt, parum diluat humoris, dum interea à glandulosis ventriculi papillis serum effluit coagulans, quod sensim crustam producit, quæ quo diutius in ventriculo permanet eo durior evadit. Quapropter etiam pilosi globi è vitulis, vel aliis junioribus animalibus exemti externâ, multoque magis nigricante carent crustâ, qualis quidem semper adultiorum animalium pilos vestit.

Atque hæc quidem de pilosis brutorum globis sufficiant. Similes autem in hominibus fuisse repertos nuspiam me legisse, nec audivisse memini: si tamen exceperis *collect. med. phys. Steph. Blankardii centur. cap.* 22. *fol.* 30. ubi magni globi pilosi è ventriculo nautæ cujusdam Hafniæ exscissi meminit, cujus pili vaccinis similes admodum, nec non pileorum maxime pilosorum more valde

Q im-

impliciti erant: hujus tamen globi causa ibidem non profertur, nisi forsan, quod suos comedisset pilos, uti de alio quodam, iisdem *collect. med. phys. centur. 6. obs. 92. fol. 193. Joh. à Deuren* testatur.

Institutum nostrum non est hîc loci de nexibus istis pilosis, quos quidam cum aliis rebus minus consuetis, v. g. clavis, aciculis, vitro, &c. evomuerunt, agere. Isthæc enim â causis naturalibus proficisci non existimo, nimisque hic forem prolixus, si vel quædam eo pertinentia, quo decet modo, attingerem.

OBSERVATIO XXI.

Maxilla Passeris (piscis) deglutita.

REperias equidem, nonnullos adeo gulosos, ac tam incaute quævis in avidum ingerentes ventriculum, ut vix alimenta dentibus comminuant, linquaque circumvolutent. Inter hosce nobis exemplo erit *Cornelius Henrici*, quem, cum anno 1683, mense Febr. à Medico *Joh. Weiningo*, Chirurgoque *Guilhelmo Bourgognie* hic Hagæ advocarer, intellexi An. 1684. circa finem mensis May Pentecostes festo, nundi-

na-

narum tempore, Scheveringæ passeres comedentem sensisse os quoddam œsophago inhærens, quod tamen post ingentem angorem in ventriculum descendit, nec nisi prope finem Decembris an. 1684. sese in intestino recto, post septem videlicet mensium moras, manifestavit. Intra quod tempus nullos se passeres comedisse retulit ille. Eo igitur loci post acutum, immensumque dolorem abscessus quidam ortus fuit, quo disrupto puris quædam ex intestino recto prodiit quantitas, nec ita diu post alius etiam ad ani latus animadversus est tumor, quo per Chirurgum aperto passeris maxilla una cum pure extracta est, magnitudinis & figuræ, qualem videre dat tab. 1. Fig. 3. litera D. Postea vero latius proserpsit hoc ulcus, novusque conspectus fuit in perinæo abscessus, quo aperto multum puris diu effluxit. Ille autem, præterlapsis aliquot mensibus, convaluit.

IN OBSERVATIONEM XXI.

Contingit interdum, ut corpora quædam dura, præſertim tamen anguloſa, & acuta, diu in inteſtinis hæreant, cujus rei exemplum dedi *obſ.* 64. *tom.* 1. *fol.* 273. Tradit inſuper *Zodïacus med. Gall. an.* 2. *fol.* 88. quomodo puellus 10. annorum intra 12. vel 14. dies ultra 50. aciculas per anum ejecerit, quas ante quatuor, vel quinque annos incautus deglutiverat.

In Obſervationis noſtræ confirmationem, deglutitarum maxillarum paſſerum, non tamen ita diu inteſtinis inhærentium, quædam proferam exempla.

De maxilla quadam paſſeris, ſed noſtrâ majore, inter comedendum deglutitâ, poſtque octiduum (non tamen abſque præviis continuis, vehementibuſque doloribus) ex infimâ inteſtini recti parte digitis extractâ, quæ non tranſverſim tantum ibidem hærebat, ſed & firmiter admodum tunicæ laterali illius inteſtini erat infixa, exemplum affert Expertiſſ. ille ſuo tempore Chirurg. *Jobus Mekeranus cap.* 32. *pag.* 199.

Similis etiam deglutitæ mandibulæ jam olim mentionem fecit *Arnold. Tholinx*, quam ſemet ipſum ex inteſtino recto, ſupra rugas videlicet exorto ulcere, prominentem, acutamque vidiſſe ait, quam Chirurgus forcipe per medium inciſam, volſellâque apprehenſam fruſtulatim extraxit,

traxit, posteaque ulcus, nullo superstite incommodo, ad cicatricem perduxit. *R. Bernhardus* Chirurgus quondam Amstelodamensis simile quoddam, teste *Mekerano fol.* 203. maxillæ deglutitæ vidit exemplum, ipseque etiam ægro opem tulit. Illud os autem post infandos dolores posterius e lumbis, suppuratione factâ, prodiit.

Non inconsultum duxi etiam rarum quendam addere casum, quem mihi nuper retulit Expertiss. noster Medicus, & Anatomicus *Anth. Nuck* de subitaneâ quadam frustuli ossei deglutitione, nec non ejusdem rara exoneratione.

Nono scilicet Januarii An. hujus 1686. cum hasce observationes belgico ederem sermone, contigit, ut *Joh. de la Coste* annorum 32. miles hic Hagæ domum aliquando veniret esuriens admodum, subitoque jusculum quoddam, in quo frustum aliquod osseum latitabat, sumeret, quod nimiâ festinatione cum jusculo in Oesophagum irruit, ubi propter notabilem magnitudinem sistebatur. Perturbatus autem ille digitum gulæ immisit eâ cum spe, ut vomitu os ejiceret, verum necquicquam tentavit. Quapropter multum hausit olei, cum ut os evomeret, tum ut vias redderet glabras, sed & hæc incassum fiebant: quin etiam os propter Oesophagi ex oleo glabritiem descendebat insuper latitudine trium digitorum transversorum, unde laborans, multum intumescente facie, (siquidem os non tantum

majuſculum, ſed & anguloſum eſſet, acutumque) maximo correptus fuit angore, atque dolore, ita ut Chirurgi opem implorare cogeretur, ſed nihil hic adferre poterat auxilii, deficientibus, ad os extrahendum inſtrumentis.

Cum ille itaque uſque adeo anxius per integram ferme permanſiſſet horam, nec, niſi certam, ac ſubitaneam, modo ſuffocationis, expectaret mortem, ipſemet tandem Chirurgo interim aliis inſtrumentis efformandis occupato, filum quoddam ferreum, quali noſtrates focum circumferunt ſuppedaneum, diffregit, atque ita curvavit, ut concurrerent extremitates in medio ſui curvæ, flexæque, ſuperiore in parte rotundo quodam, oblongoque remanente foramine, ita ut commode inſtrumentum illud in Oeſophagum profundius immitti, atque hærens os arripere poſſet. Poſtquam itaque quater, quinquieſve fruſtrà tentaſſet, tandem oſſis extremitatem ita arripuit, atque obvolvit, ut Chirurgus, niſi nimis fuiſſet meticuloſus, illud apte extrahere potuiſſet. Æger itaque ſummis in anguſtiis manus admovit operi, fruſtumque oſſeum, poſtquam ibidem per quinque horæ quadrantes latuiſſet, feliciter, non tamen abſque laceratione quadam, vomituque liquoris bilioſi, nec ſine quantitate ſanguinis erumpentis, tanta cum violentia extraxit, ut maximo impetu in terram projecerit. Tunc autem quivis oſſis magnitudinem, inæqualitatemque admirabatur. Illud

lud etiam pendebat circumcirca sesquidragmam, alteriusque extremitatis crassities duorum straminum, alterius autem unius latitudinem æquabat.

Idem miles non ita diu post domi meæ fuit, frustumque illud cum filo ferreo mihi monstravit, videbaturque nobis portio ossis omoplatæ esse, ejus autem figuræ erat, quam vides tab. 14. fig. 3. ad observat. XLIV.

OBSERVATIO XXII.

Araneæ comesæ.

NOvum quid, aut mirandum adeo non est, si prægnantibus mulieribus insoliti quandoque oriantur appetitus: mares autem, nec non fæminas non impraegnatas, puerosque horrenda, inutiliaque, ac venenata appetere, iisque absque sanitatis detrimento uti posse, jure merito quivis miretur. Est enim hæc singularis quædam proprietas, cujus non adeo manifesta est causa.

Celeberrimus *D. Joh. Ludov. Hannemannus* in illustri Chilonensi Academia Professor literis an. 1683. Baronem quendam in Frisia orientali araneas quam

avidiſſime comediſſe, nec uxorem unquam impraegnaſſe mihi ſignificavit. Retulit & idem puerum quendam Rigæ in Livonia araneas, muſcas, ſimiliaque inſecta ſine ullo ſanitatis detrimento, niſi quod facie eſſet pallidâ ediſſe, quod à Livonico ſibi memoratum ſtudioſo teſtabatur.

IN OBSERVATIONEM XXII.

VIderunt eruditorum quamplurimi, audiveruntque rariora hominum exempla, qui ab ipſa juventute ſeſe quorumvis ſordidiorum eſui, & quidem tanto cum appetitu, ac ſapore, ut poſtea iiſdem ſe abſtinere non potuerint, aſſuefecerant.

S: Scholzius Miſcell: med: phyſ: curioſ. an: 2. *obſ*: 10. *fol*: 29, ſe juvenem quendam Scotum Lugduni Batavorum noviſſe ait, qui paſſim in ædium angulis araneas conquirebat, ſibique ſuaviſſimum cibum eſſe affirmabat, quique tamen, utut palleſcente, nec non circa oculos parum intumeſcente facie, ſatis bene ſe habebat.

Vidit *Offredus*, teſte *Joh: Rhodio centur: med*. 3. *obſ*: 91. *fol*: 20, Aureliæ Mendicum quendam, qui araneas, fædioraque animalcula, illæſa valetudine vorabat. Tradit & *Rhodius* ibidem

dem ſe etiamnum adoleſcentem Patavii vidiſſe quendam fatuum, qui citra noxam Scorpios, araneaſque ingurgitaverit, ſed tamen peſtilentia paſſim per Italiam graſſante Anno 1631. fuerit ſublatus.

Hujus etiam rei meminit *Gaſpar Reyes à Franco quæſt. 63. fol. mihi* 484. Idem quoque de puella trimula memorat *H. Cardanus. D. Sennertus lib. 6. part.* 5. *cap.* 1. ſe civem quendam hujuſmodi inſecta abſque noxa, & cum delectamento aſſumentem vidiſſe ſcribit.

Adducit expertiſſ. *Steph. Blankardus collect. med. phyſ. centur.* 5. *obſ.*43. *fol.* 52. exemplum quoddam ex epiſt: *Joh. à Deuren*, de viro quodam conſpicuo, qui maximas, quas acquirere poterat, araneas, minime infracta valetudine, comederit. Idem quoque *cent.* 1. *obſ.* 50. *fol.* 46. Chirurgum quendam Leovardiæ, ſe preſente, in horto quodam erucas cum ſale, ac pipere abſque ullo incommodo ediſſe affirmat.

Memorantur & virgines quædam liventes facie, peregriniſque ductæ appetitibus non araneas tantum, ſed & alia inſecta, conſtante ſanitate, comediſſe. Perhibet *Albert: Magnus lib.* 7. *de animal. tr.* 2. *cap.* 5. ſe puellam quandam Coloniæ Agrippinæ vidiſſe, quæ tanta ducta fuerit voluptate araneas comedendi, ut muros quidem aſcenderit ad iſtas captandas, vid: etiam *Lud. Cæl. Rhodiginum lib.* 11. *cap.* 13. *fol. mihi* 409.

Meminit & *P. Borellus hiſt.*, *& obſ. rar.*

med. phys. centur. 3. *obs.* 19. *fol.* 212. nobilis cujusdem Matronæ Anglicæ, quæ inter alia etiam araneas valde desiderabat. *Confer. Mouffet. lib.* 2. *cap.* 15. *fol.* 237.

Virginis cujusdam mentionem facit *Aristoteles*, quæ initio ita aranearum, aliarumque rerum venenatarum sese assueverate sui, ut fortissima tandem toleraret venena haud aliter, quam sanus quispiam solitis vescitur alimentis. Verum enimvero ipsa inde usque adeo evasit venenata, ut sola saliva, aliove corporis liquore appropinquantes mox interimere posset. Forsan hæc eadem fuit, quam *Plutarchus*, aliique inter alia rariora ad *Alexandrum Magnum* à Rege quodam Indo transmissam, donoque datam tradunt eum præsertim in finem, ut Macedo amore captus cum illa decumberet, sicque certo interiret: verum *Aristoteles* suspicione motus Regi consuluit, ut primo aulicum quendam ei adjungeret: quod ita contigit. Quamprimum enim ipsam impudicè attigisset, veneno infectus interiit.

Huc referendum exemplum est, quod *D. Simon Viresius secundâ magni Theatri Hist. parte pag. mihi* 98. *ex Sligtenhorstii additamentis Pontani Histor. Gelriæ lib.* 7. *n.* 23. *fol.* 136. habet.

Vixit scilicet olim Italus, cujus fama, propter rara, quæ calluit, artificia, per totum erat diffusa orbem, quique etiam nonnullis Dei Propheta, aliis Antichristus habebatur. Hic virtu-

tes herbarum noſcere, atque experiri avidus ſemper fuerat quam maxime. Unde à prima uſque infantia ita venenatarum herbarum ſe aſſuefecerat eſui, ut iis tanquam alimento, uteretur. Ejus autem halitus tantam quidem afferre poterat aliis noxam, quantam iſta, de qua retuli, attactu fæmina. Quotquot enim ei appropinquabant, vel animo linquebantur, vel humi procumbebant exanimes; Adeoque qui, ut eum caperent, accedebant, mutatâ, capiebantur, ſorte. Illud autem diutius fuit continuatum, donec à quibuſdam, quibus antidotorum clypeo probe munitis hoc datum erat negotii, tandem captus, ac in carcere ſtrangulatus ſit.

Tantum diuturnior valet uſus etiam in malis, & non naturalibus rebus. Sic *Auguſtinus lib.* 2. *de moribus Manichæorum* memorat illuſtrem quandam mulierem Athenienſem venenis ita ſe adſueviſſe, ut ob delictum quoddam capite damnata venenis, quibus necanda eſſet, extingui non potuerit.

Scribit *Galenus lib.* 3. *ſimpl. medic. cap.* 18. vetulam Athenienſem Napelli herbæ primò parum, mox plus aſſumere dicidiſſe, donec nihil inde detrimenti timuerit.

Mithridatis Ponti Regis (à quo antidotum noſtrum Mithridatium nomen accepit, centum quidem ante Chriſti ortum annos) ſatis innotuit hiſtoria. Ipſe enim antidotis munitus primò parvam, deinde majorem veneni quantitatem

aſſu-

assumere consueverat, ut postea venenis cum alimentis mixtis interimi non posset; imo cum à Pompejo victus, ne in Triumpho circumduceretur, metueret, veneni portione duplici necquicquam mortem accelerare gestiit, postea tamen à Tribuno *Bititio* precibus exorato, teste *App: Alexandrino cap. 15. lib. 4. de bellis Regis Mithridatis*, gladio perfossus est. *Aulus* tamen *Gellius lib. 17. cap. 16. fol.* 544. illam ob causam eum sibi violentas intulisse manus tradit.

In hunc Regem ita cecinit *Martialis lib. 5. Epigram.* 78.

Profecit poto Mithridates sæpe veneno,
Toxica ne possent sæva nocere sibi.

OBSERVATIO XXIII.

Nimius raparum esus funestus.

APpetitus, de quo jam acturi sumus, honestior multo est, quam ille, cujus modo facta mentio. Neminem tamen fugit vel optimum nimia sumptum copia tandem nocere alimentum.

Retulit mihi ante annos aliquot expertus Chirurgus *Aime de Foix* se cohortis equitum Ducem) quem ob singularem

larem raparum appetitum *Raparium* dicebant familiares) vulneratum gladio, qui ipſum diaphragma, ac pericardium ad cordis uſque conum penetraverat, percuraſſe. Hic autem, valetudine reſtaurata, à rapis neutiquam abſtinere potuit, ac, biennio fere poſt acceptum vulnus elapſo, tantam raparum comedit copiam, ut nullos omnino emitere flatus, nec alvum deponere poſſet: Unde (quemadmodum poſt apparuit) tandem deceſſit. Aperto à Chirurgo *de Foix* cadavere, in corde, ubi vulnus fuefuerat inflictum, callus quidam longitudine primi articuli digiti minimi, qui cum pericardio coaluerat, quod tamen nonnnihil lymphæ continebat, repertus eſt.

Obſervavit præterea (quod notatu dignum) Chirurgus portionem quandam tenuium inteſtinorum duplicatim per foramen diaphragmatis gladio factum tranſiiſſe, ibidemque fibrillis quibuſdam coaluiſſe, ita ut chylus, fæceſque abdominis tenuiores poſt acceptum vulnus per thoracem iter fecerint.

Tale

Tale quid memorat *Joh. Muſius Prax. Chirurg. ration. dec.* 5. *obſ.* 2. *fol.* 263. de quodam, cujus ventriculus per diaphragma gladio læſum tranſierit. Nec non de alio, cui colon poſt acceptum vulnus uſque in thoracem aſcenderit. Uterque tamen diu poſtea ſuperfuere.

IN OBSERVATIONEM XXIII.

QUamvis rapæ coctæ, beneque præparatæ alimentum concoctu facile præſtent, nec non corpori humano modice aſſumptæ utiles ſint admodum, hominibus tamen (uti quævis flatus concitantia, crudaque) nimiâ quantitate comeſæ, quod flatulentæ ſint, multum nocere valent, præſertim ſi crudæ ſumantur.

Quemadmodum autem, de quo egi, Equitum Dux maxime fuit raparum appetens, ſic etiam eaſdem quammaxime deſideraſſe dicitur *Romulus* urbis conditor, utpote quem nonnulli in cœlo etiam rapas comedere ſcribunt, teſte *L. A. Seneca Apocolocyntheſi*, nec non *Martiale lib.* 13. *epigram.* 16. quod hujuſmodi eſt:

Hæc tibi brumali gaudentia frigore rapa,
Quæ damus, in cœlo Romulus eſſe ſolet.

Fidem faciunt Annales Romanum Ducem

Ma-

Manium Curium rapas vehementer cupiisse; dona enim, quæ Legati Samnitici aliquando ipsi rapas ad focum torrenti offerebant, recusavit sibi minime auro opus esse, quamdiu hujusmodi edulia palato placerent, dictitans.

Certum autem est flatus, præsertim crassos, non in ventriculo tantum, & intestinis, sed & in omnibus corporis cavitatibus, imo in quavis fere parte (uti loquitur *Galenus* 2. *de art. cur. ad Glauc. cap.* 6. *&* 14. *meth. med. cap.* 70.) distensione, & expansione magnos producere dolores.

Anthon. Benivenius de abdit. morb. causis, cap. 81. *fol. mihi* 294. vidisse se testatur Ludovicum Nicolinum generosi equitis Othonis filium, solo vento viscera, & stomachum impetente, adeo in Monoculo afflictum fuisse, ut, dum pars parte premeretur, exitu hinc inde negato, non solum viscera, & pectus, sed scapulæ etiam incredibili extenderentur dolore, & spiritus magna, ac miserabilis fieret angustia, ita ut tertio die, nihil conferentibus auxiliis, è vita migraverit. Inciso autem cadavere, viscera omnia vento plena conspecta sunt, inventusque in sinistro cordis ventriculo fuit callus obduratus, qui nucis magnitudinem æquabat. Quare, ut illum, hoc est, ventum, inquit idem, mortis ipsius, ita hunc, scilicet callum, adversæ hominis valetudinis causam fuisse arbitrati sumus,

Rembertus Dodonæus obs. med. cap. 38. *fol. mihi*

hi 96. refert de quodam Monacho, cui, postquam longo tempore, imo aliquot annis circa umbilicum torsiones cum sonitu, ac strepitu admodum molestas sensisset, quæ nullis remediis superari unquam potuerant, venter subito admodum intumuerit, enematibus, & potionibus nihil proficientibus, nullâque succedente alvi expurgatione. Unde magnis doloribus confectus tandem vitam cum morte commutaverit.

Simile exemplum ibidem refert de coriario quodam, cujus venter subito instar tympani distendebatur, sonumque edebat pulsatus. Mingendi etiam, & dejiciendi potentia huic pressione adeo minuebatur, ut nullâ sanabile arte malum esset.

Idem cap. 29. *fol. mihi* 193. virum quendam se novisse testatur, quem dolor in pleniore intestino exortus adeo cruciaret, ut, nullo spiritu erumpente, medium hominem disjectum iri putasses: cumque frustra multa adhiberentur, & non tantum clysteria in alvum demissa non immutata prorsus ejicerentur, sed & medicamenta tam nihil ex ipsa alvo deponerent, ut iter hinc inde clausum credidisset. Tandem cucurbitulâ umbilico affixâ (solet enim hujusmodi malum tali præsidio nonnunquam minui, & levari) soluta est umbilici ipsius unitas, indeque spiritus crassior erumpens cucurbitulam ipsam disiecit, & hominem, omni amoto dolore, pristinæ sanitati restituit. Talis umbilici ruptio nonnunquam con-

contingit in Ascite, dum venter amplius distendi nequit. Liquor enim internus exitum quærens umbilicum disrumpit, exomphalique causa est, cujus aliquot exempla extant apud *Schenkium fol. mihi* 483. *&c.*

Simon Schulzius miscell. med. phys. decur. I. *an* 3. *fol.* 272 cujusdam plures, quam septuaginta, annos habentis mentionem facit, qui, dum cuidam nonnulla aromata venderet, flatus alvinos cum fæcibus diu retinuit, è qua retentione in constipationem alvi incidit, quam colici dolores exquisitissimi consecuti sunt, quorum neque hi vel anodynis, vel carminativis, tam interne, quam externè adhibitis sedari, neque illa purgantibus aliquoties diversâ formâ assumptis, enematibusve fortissimis solvi potuerunt, donec tandem potiuncula amara, & constipationem, & dolores unà sustulit, quæ talis fuit:

℞. *Pulpæ Colocynth. in petia ligati* ℈ ij. *ß.*
Flor. chamæm.
Centaurii minor.
Veronicæ ā *pug.* j.
Cap. Papav. No. j.
Cinnam. el. ʒ j. *ß.*
Sem. anisi. ʒ *ß.*
Decoct. in s. q. aq. chamæm.
colat. ℥ ij. *ß. admisce*
Ol. amygd. dulc. rec. expr. ℥ j.
Mannæ Calabr. ℥ *ß.*
Misce fiat potio.

R. *Joh.*

Ioh. Fernelius pathol. lib.6. cap.10. fol. mihi 159. Cohibendi, inquit, *flatus consuetudine non paucos dissectione animadvertimus, quibus dilatatum colon intestinum brachii amplitudinem adæquabat.*

Liquet etiam ex hac observatione, omnia cordis vulnera non omnino esse letalia, quamvis veterum plurimi, ut *Hippocrates sect.6. aph.18. Galenus in comm. ad eundem*, & *lib.5. de loc. affect. cap.1. Avicenna lib.4. canon. fen.4, tract. cap.2. Aristoteles 3 part. animal. cap.4. Celsus lib.5. cap.26.* nec non recentiorum multi contrarium tam de hominibus, quam brutis sentiant. Revera se testari posse scribit, *Ioh. Musius prax. chir. rat. dec. 5. obs. 2. fol.* 263. Judæum Arnhemiensem, ipsâ cordis substantia vulneratâ, nihilominus per sex dies quotidie bis de die pedibus se ad ædes suas, ut vulnus obligaretur, antequam moreretur, contulisse.

Hæc tamen vulnerum cordis est differentia. Vulnere nempe ventriculos, præsertim autem sinistrum non penetrante, laborans sive homo, sive brutum, læso corde, non tantum per aliquot dies superesse, sed & percurari poterit.

Non tamen desunt exempla eorum, qui, corde vulnerato, aliquot supervixerint dies.

Nic. Tulpius obs. med. lib. 2. cap. 18. fol. mihi 132. refert *Nic. Mullerum* virum sibi notissimum, fideque dignum, vidisse cum plagâ ventriculi dextri, vitam cuidam prorogari sine internecione

ultra

ultra diem quintum decimum. Quod tamen miraculo, quam vero propius videretur, nisi viri integerrimi auctoritatem confirmaret testimonium publicum, insertum operibus chirurgicis *Dan. Sennerti lib. 5. part. 4. cap. 111.*

H. ab Heers obs. med. lib. 1. cap. 11. fol. 115. exemplum habet cujusdam, qui, corde medio quatuor glandibus perfosso, superstes ad quintum decimum usque diem fuerit.

De milite quodam post vulnus in cordis ventriculo per novem dies vivente, memorat *Ioh. Rhod. obs. med. cent. 2. c. 39. f. 871.* nec non *Thom. Bartholin. centur. 1. hist. 77. fol. 115.* de quodam, qui per quinque post inflictum vulnus dies vixerit.

OBSERVATIO XXIV.

Glandula per alvum ejecta.

QUemadmodum mortalium nemo, etiamsi vel accuratissime optimas observet diætæ leges, vivit, quin aliquando hoc, vel illo corripiatur morbo, aut symptomate; ita nec ipsi malorum immunes sunt Medici, à quibus, utpote hominibus, humani nihil alienum putandum est.

Contigit mihi, cum non ita diu manus aliis admovissem medicas, ut post

continuos aliquot dierum dolores, ventrisque tormina non sine animi deliquiis lene quoddam assumpserim purgans, quo, alvo aliquoties dejectâ, tandem & glandulam quandam exclusi Nucis Moschatæ minoris magnitudine, a quo tempore tormina, & dolores evanuere. Ipse autem circa ablutam glandulam, cum accuratius perspicerem, varia mirabundus reperi sanguifera vascula, de quibus non ita promptum mihi tum temporis, & diu post, fuit judicium. Neque enim satis videbam, unde glandula, quâ ejectâ convalueram, provenisset, donec tandem in ipsis etiam intestinis reperiri glandulas animadverti.

IN OBSERVATIONEM XXIV.

GLandulas in hominum intestinis latere jam olim, sed obscurius *Hippocrates* docuit, ut patet lib. *περὶ ἀδένων*, sive *de glandulis*, quamvis eum nonnulli hoc loco de mesenterii glandulis agere statuant. Idem autem *sect*. 4. *aph*. 26. Si, inquit, *à dysenteria detento velut carunculæ secesserint, letale est.*

Nostro seculo *Th. Willisius tract. de medicam.*

operat.

operat. part. 1. *sect.* 1. *cap.* 2. *fol.* 13. *&c.* omnium (quantum quidem ego sciam) primus quam apertissime intestinorum glandulas demonstravit, ubi & easdem in intestinorum tunica interiori, sive velamine bombycino existere scribit. De iisdem vero glandulis *Joh. Jacob. Wepferus lib. de cicut. aquat*, præsertim *cap.* 11. postea etiam egit.

Tandem & peculiarem de intestinorum glandulis edidit tractatum *Joh. Conradus Peyerus*, quo easdem non in brutorum tantum, sed & hominum intestinis reperiri statuit, illico, si frustum quoddam intestini, qua in longum patet, dissectum ad lucem detineatur, apparituras. Tradit & easdem extremitatibus suis papillularum instar ad velamentum bombycinum tendere, porisque donari parvis, qui digitis pressi viscidum quendam emittunt humorem, quem non tantum ad intestinorum interiorem tunicam oblinendam, defendendamque, sed & propter dissolvendi vim chylificationi admodum inservire ait.

Glandulas in intestinis miliares dari non ita pridem dicitur demonstrasse celeberrimus Regis Galliæ Anatomicus D. Vernæus, è quibus exiguam seri portionem è sanguinis massa eò advectam ad diluendas alvi fæces statuit, quæ si alio transferatur (ut sputatoribus sudatoribus, aliisque observare licet) alvum adstrictam reddi, maximam autem seri partem in renibus segregari ait.

De Harum glandularum uſu jam non diſputabo, in confirmationem noſtræ obſervationis, glandularumque inteſtinalium exiſtentiam caſus quoſdam non multum diſſimiles allaturus.

Ioh: Rudolph. Burcardus Med. Profeſſ. In Academ. Baſilienſi, referente *Peyero cap. 12. fol. mihi 94. de gland. Inteſtin*: olim Medicinam ſe feciſſe faſſus eſt puero cuidam, qui præviis alvi torminibus *carunculam ſubrubentem*, & vaſis ſanguiferis inſtructam, figura phaſeoli, & magnitudine nucis moſchatæ, per anum excreverit, ſicque integram ſanitatem recuperaverit. *Quid*, „ inquit, *Peyerus*, hæc caruncula aliud erat, „ quam ejuſmodi *glandula* ob ſerum in ea coa- „ gulatum, atque temporis tractu in carneam „ aliquam maſſam compactum, præter natura- „ li magnitudine affecta? Hæc enim mole ſua in „ cavitatem inteſtini protuberans cum viæ re- „ moram non parvam interponeret, factum, ut „ ab excrementis vi pertranſeuntibus ſenſim ve- „ lut ex arbore pomum decuteretur, à qua „ vellicatione *tormina* imprimis nata videntur. „ Tandem vero *glandula iſta* torminum pro- „ creatrice penitus avulſâ, ac excretâ puellum „ convaluiſſe idem *Burcardus* refert.

Braſſavolus comm. ad Aph. 26. lib. 4. Hipp. ſe quoſdam ſanaſſe ſcribit, quibus carunculæ, ſive fruſta carnea ſeceſſerint. *Ephem. nat. curioſ. Germ. decur. 1. an. 2. obſ. 246. pag. 346.* mentionem faciunt obſervationis à *D. Ehrnfrid. Ha-*

gen-

gendorn profectæ de juvene, febre epidemicè tunc grassante, cum hæmorrhagia narium, dyspnæa, lipothymia creberrima, &c. correpto; cui datum post Bezoardica laxativum ex alvo diu obstructa *glandulas* XII. instar nucis myristicæ catenatim sibi connexas deturbavit valetudini postmodum integræ restituto.

De decem hujusmodi glandulis parvorum avium ovorum magnitudine per alvum post dysenteriam à puero quodam egestis vide *Joh. Jacob. Wagner. ephem. decur.* 2. *an.* 3. *fol.* 367. *obs.* 187.

Tale quid habet *Th. Kerkringius obs. anat.* 56. *fol.* 116. de magna quadam, & oblonga substantia glandulosa à muliere per secessum post intolerabiles dolores ejecta; vide etiam *L. Schröckium schol. ad obs.* 187. *decur.* 2. *an.* 3. *ephem. curios. pag.* 368.

Meminit *Th. Bartholinus epist. med. cent.* 4. *epist.* 86. *fol. mihi* 490. Mercatoris cujusdam, qui post Icterum, variasque febris ὑποστροφὰς in tabem fere deductus vesicas, & cystides sibi invicem connexas, concatenatasque, ac humore quodam pultaceo repletas, nec non ovi columbini magnitudinem æquantes majores, minoresque tanta per alvum excreverit copia, ut implendæ pelvi sufficere potuissent, quibus excretis Ictero, febriumque subinde recurrentium insultibus, ut & febre lenta, quâ sensim conficiebatur, liber evasit.

Monſtravit mihi non ita pridem *D. Joh. Ægidius Euth.* Ducis Saxoniæ Archiater ſubſtantiam quandam per alvum, poſt magna ventris tormina, à muliere quinquagenaria excretam juglandis magnitudine; eaque primo intuitu mihi tanquam corpus aliquod ex innumeris glandulis conſtans apparebat, quæ omnes ab uno pedunculo uvarum in morem dependebant. Illam autem accuratius perſpectam ipſe, aliique fimbriam quandam eſſe adipoſam ſtatuimus, quales hic illic plerumque inteſtinum colon producit. Ipſa etiam pinguedinis omenti inſtar, ut & obſervat *Malpighius*, ex parvis veſiculis adipoſis componebatur: quamvis hoc corpus naturæ quodam, quem vocant, luſu, alio quodam modo intus creverit.

OBSERVATIO XXV.

Inteſtini Coli vulnus.

QUam periculoſa ſint inteſtinorum, præſertimque tenuium, vulnera, ſatis ſuperque docet *Hippocrates ſect.* 6. *Aphor.* 18. & 24.

Exemplum quoddam vulneris craſſi inteſtini vidi cum Med. Chirurgo *Cornelio Solingio Anno* 1683. die 11. Junii in

Cor-

Cornelio Joppen nauta Scheveringæ habitante, cui incauto dextrum latus nundinarum tempore ibidem â protervis quibuſdam in poſteriore corporis parte immediate ſupra os coxendicis ad latus vertebrarum dorſalium vulneratum erat, cultro ad inteſtinum uſque colon penetrante, per quod vulnus indies magnam tenuis, fætentiſque admodum ſtercoris excrevit quantitatem: quod advertebamus magis, quando ipſi olus viride comedendum tradideramus; illud enim non ita diu poſt è vulnere prodibat. Primus ille diebus ſebricitabat: ſiquidem autem vulnus factum erat infernè ſurſum, conſultum duximus aperturam illam majorem reddere ſurſum ad finem uſque vulneris, ut ita non tantum commode cannula plumbea ad puris, fæcumque excretionem immititi poſſet, ſed & decoctum aliquod e centaur. min. cum hord. & vino, poſteaque mel roſatum cum ſpiritu vini mixtum injicipoſſet. Unde vulnus non mundabatur tantum, verum etiam quinto die ſeparatio membranarum oriebatur, & ſiquidem ad ipſius inteſtini vulnus non pertingere,

adeoque nec futurâ disjunctas oras connectere poteramus, dicto modo pergendum fuit, cujus eventus adeo fuit felix, ut præter exspectationem intra tres hebdomadas non percuratus tantum, verum etiam tunc temporis ita fuerit fortis, ut die 30. Junii sumpto jentaculo, mane pedes Hagâ (ubi tempore curæ degebat) Scheveringam iverit. Ipse etiam (quod mirandum) durante curatione, nautarum more, quotidie mediam fere cotylæ partem spiritus vini, atque amplius quandoque biberat, non sine tabaci copiâ bene magnâ.

IN OBSERVATIONEM XXV.

QUamvis crassorum, præsertimque tenuium intestinorum periculosa admodum, curatuque difficilia sint vulnera, sanantur tamen quandoque. *Galenus 4. de loc. aff. cap.* 5. exulcerationes intestini coli sanabiles esse tradit. Idem docet *Aretæus lib.* 2. *cap.* 6. rationemque addit; quia intestinum illud crassum, carnosumque est.

De vulneris cujusdam glande tubi ferrei facti percuratione, e quo post dies aliquot glans per alvum excernebatur, nullo remanente in intestinis

nis vitio, lege sis *Francis. Valleriolam lib. 4. obs. 9. fol. mihi* 290.

N. Tulpius obs. Med. lib. 3. cap. 20. de vulnere latioris intestini agit, quod ab incautiore Chirurgo longe fuerit amplius redditum, dilatatumque, adductis etiam, qua licuit, ex abdomine intestinis. Quæ inconsiderata ejus temeritas tantum abfuit, ut invenerit plagæ locum, & asseruerit ægrum ab hernia, in quam inciderat, ut induxerit potius in intestinis cum dolorem intolerabilem, tum frigus propemodum insuperabile. Reddit *Tulpius* ibidem rationem, cur intestini vulnerati locus adeo difficulter reperiri potuerit.

Quamvis autem coli vulnerati percuratio feliciter nonnunquam fiat, ut plurimum tamen frustra instituitur.

Annotatu dignum est, quod habet *Bartholom. Cabrolius obs.* 13. *de Dom. Philip. de Montagnac.* Hic, inquit, ictus erat sub osse ilii ad costas spurias lateris sinistri, exibatque vulnus ad os pubis, rursumque in femur dextri lateris se immittebat. Ad vulneris labia reperiebatur colon transversim sectum omnino, quare omnibus, quæ illi unquam in mentem venerunt, futuris usum se fuisse ait frustra, labiis nimium distantibus; Itaque, quod necesse erat, fistulam contraxit, unde foramen illi adinstar ani gallinacei remansit, per quam ventris onus emittebat, eoque, quo alii per anum, strepitu pedebat, per podicem autem omnino egerebat nihil, multisque

que illi perpetuo opus erat pannis, ut invito ipso egredientia exciperet ſtercora. Cætera ſano nihil è tanto metu mali reliquum fuit.

Plura fiſtularum inteſtinalium exempla *obſ.* 60. *tom. noſtri primi fol.* 261. adduximus.

S. Aloiſius Tudecius miſcell. med. phyſ. Germ. curioſ. an. 9. *obſ.* 121. *fol.* 293. de quodam ſtabulario memorat, qui circa tertiam lumborum vertebram è parte dextra à tergo gladio quadrangulari per initium inteſtini coli, & hypogaſtrium, verſus ilia ſiniſtra transfixus erat. Per illud hypogaſtrii vulnus excrementa exonerabantur, tandemque decimo ſexto die fatis ceſſit. Apertum deinde abdomen tetrum diffundebat odorem: fæces enim per vulnus inteſtini coli in cavitatem illapſæ inteſtina corrupta, gangrænoſaque reddiderant, vulnus autem inteſtini coli, ſive labia illius, cum labiis vulneris abdominis ita concreverant, ut cultello ad ſeparanda opus fuerit, ſique cavitas abdominis ab iſta ſentina libera, & expurgata fuiſſet primis diebus, ægrum evadere potuiſſe affirmabant Medici præſentes.

Galenus lib. 6. *meth. med. cap.* 4. Inteſtini jejuni vulnus neutiquam ſanari poſſe ſtatuit, tam propter magna copioſaque vaſa, quam quia tunica ejus tenuis eſt, & nervoſa; unde contingit, ut copioſam, puramque recipiat bilem. Tradit quoque *Corn. Celſus lib.* 5. *cap.* 26. *fol mihi* 485. & *cap.* 16. *lib.* 17. *fol, mihi* 651. neminem in vivis retineri poſſe, cui inteſtinum jejunum, vel aliud quod-

quoddam tenue, fuerit læsum. Idem etiam testatur *Hippocrates Coac. prænot. tit.* 503. & *sect.* 6 *aph.* 18. *&* 24. Ubi, *si*, inquit *ex intestinis tenuibus aliquod dissectum fuerit, non coalescit.*

Hæc autem ita intelligenda sunt, ut ita plerumque fieri credamus. Apellat quippe *Hippocrates* vulnus letale, quod utplurimum tale est. Illud ipsum etiam satis indicavimus *obs.* 1. *hujus tomi.* Postquam enim ille *lib. adscripto* §. 509. mortem pluribus casibus prædixit, quibus plaga per transversum fuerat facta, & magna; mox subjungit: *Si vero parva, rectaque fuerit plaga, quidam evadunt.*

Vulnera autem, ulceraque intestinorum tenuium nonnunquam sanabilia esse *Albucasis cap:* 8. *Aretæus lib.* 1. *cap.* 9. *Fernelius lib:* 6. *de morb: part: & symptom: cap:* 14. *Marcellus Donatus lib:* 5. *cap:* 4. *fol: mihi* 576. testantur.

De ilei vulnere, quod fibulâ, sive suturâ cuti annectebatur, eoque modo sanabatur, vide *Miscell: med: phys: German: curios: Decur:* 1: *an:* 3: *obs:* 176: *fol:* 347: ut & annotat: *Udalr: Rumleri obs:* 39: *fol:* 23: *Casp:* etiam *Bauhinus parerg: post Roussetum fol:* 272. de vulnere tenuis intestini agit, quod consutum coalescere nequivit: Nihil enim fœcum omnino per anum rejecit læsus, sed per ipsum intestini vulnus, quod circa umbilici latus sinistrum remansit: dolorem nullum perferebat, nec, quando excrementa effluxura essent, persentiebat: clysmata ad alvum

fol-

ſollicitandam aliquoties fuere injecta, nunquam tamen, licet larga manu decoctum fuiſſet adminiſtratum, ad vulnus pervenit, ſed quævis, ut injecta, fuere rejecta.

Ante omnia autem miranda eſt curatio illius, cujus meminit *N: Blegny Zod: Med: Gall: an: 2: obſ: 4: fol:* 123: Hujus inteſtinum acinace tranſverſim, & omnino diſſectum fuit, non procul à loco, ubi deſinit Ileon, adeo ut extremitas ejus diſſecta extra vulnus, ad longitudinem ſextæ partis ulnæ efferretur, quæ paulatim ambienti aeri aſſuefacta recti inteſtini munere fungebatur, & membrana exterior portionis ilei egreſſæ abdomen ſenſim ad interiora contraxit, adeo tamen, ut circumferentia extremitatis illius, cum attigiſſet vulneris circumferentiam, a natura ſenſim fuerit conjuncta, & conglutinata mediâ ſuturâ quadam naturali, ac membrana interior exteriori parti adhæſerit, eâdem ſervatâ longitudine, eâque ratione deinceps opem tulerit excrementorum expulſioni. Craſſorum autem inteſtinorum poſt excuſſam ſarcinam ea ſecuta eſt ſubſidentia, ut æger ne minimam quidem enematis partem admittere valuerit, ſemeſtri ab accepto vulnere ſpatio nunquam ad flatuum excuſſionem dehiſcente ano.

Simile exemplum coli vulnerati à glande, in quo ejuſdem inteſtini pars ſemipalma longior ex abdomine propendebat, fæcibus per aperturam ejectis, ſuperſtite tamen per triennium læſo,

extat

extat *Miſcell. med. phyſ. curioſ. Germ. decur.* 1. *an.* 3. *obſ.* 8. *fol.* 11.

Qui plura ſanationis vulnerum inteſtinorum tenuium deſiderat exempla, inſpiciat *obſ. rar. quintam Jacobi Seydelii ad Thom. Barthol. conſcriptam, de vulnere inteſtinorum tenuium cultri acie facto*, nec non *Joh. Heurnium comm. ſect.* 4. *aph.* 18. *Hippocratis*, ac *Iacob. Hollerium obſ. propria* 17. ut & *comm. citat. cap.* 18, *Ambroſ. Paræum lib.* 24. *operat. cap.* 19.

De inteſtinorum à vermibus perforatorum curatione vid. *Miſcell. med. phyſ. an.* 1. *fol.* 321. & *Schenkium lib.* 3. *obſ. med. de vermibus*, nec non *Solenandrum ſect.* 5. *conſil.* 15. §. 23.

Quæret autem quiſpiam, quomodo fiat, ut ſanentur inteſtinorum tenuium vulnera, ſiquidem chyli, fæcumve portio neceſſario in cavitatem abdominis ex iis deſcendit, quæ ibidem vel putreſcit, vel ſucceſſu temporis exulcerationem producit?

In hujuſmodi hominibus meo quidem judicio vulnus in ſuperiore tenuium inteſtinorum portione factum, nec adeo magnum fuit, & ſiquidem ita læſi, dum curantur à Chirurgis, continue tergo incumbunt, fieri poteſt, dummodo temperanter comedant, bibantque, ut chylus non, niſi minima quantitate, vel omnino non, in cavum abdominis ejiciatur, unde vulnera in interiore tenuium inteſtinorum tergum reſpicientium parte facta multo ſunt periculoſiora. Hæc

enim

enim non ita recte videre possumus, nec labia eorum vulnerum adeo bene cum inferiore abdomine coälescunt. Vulnera etiam curatu sunt faciliora, uti ex *Hippocrate* modo notatum, quando non sunt transversa, sed oblonga, & recta, quia alias labia propter continuum humorum transfluxum nimium hiant, nec non rememedia intus adhibita ibidem permanere nequeunt, etiamsi vasa sanguifera magis tangantur.

Adde, quod viscidus humor ex intestinorum glandulis extillet, nec non lympha nutritia ex læsis arteriolarum orificiis proveniat, cujus lentore labia partis vulneratæ (quæ propter internum profundum situm aeris est immunis, qui partibus vulneratis nocet) facile sanantur, præsertim quando flatus, qui ante vulnus in intestinis latebat, per vulnus proruit, labiaque sic collabuntur, unde facilior, commodiorque est sanatio.

De intestinorum vulneratorum percuratione prolixe agit *Cornel: Solingius part*: 3. *manual: operat: Chirurg: cap*: 5.

OBSERVATIO XXVI.

Ventriculus exesus.

VEntriculi morbi multiplices quidem, & varii sunt. Inter ipsos tamen

men jure merito rarissimus hic dicendus est, de quo sum acturus. Quamquam autem vix credere queamus humorem quendam usque adeo corrosivum in ventriculo colligi posse absque prævio notabili in diæta, medicamentisve excessu, ipse tamen aliquando in cadavere mulieris cujusdam à C. *Solingio* dissecto ventriculi superiorem partem, trium digitorum transversorum latitudine sub orificio superiore perforatam, exesamque vidi ad magnitudinem pugni. Intra illud foramen præterea tumorem quendam cancrosum, exulceratumque panis triticei magnitudine, qualem tribus obolis nostrates emunt, reperiebamus, qui peritonæo adeo adhærebat, ut vi avellendus fuerit.

Ventriculus insuper cum diaphragmate, quod propter ulceris vicinitatem etiam reperiebatur à corrosivo pure perforatum, ut & lobus hepatis, qui supra ventriculum plerumque jacet, magna sui parte inferiore erat exesus. Lien coloris plumbei erat, renes autem bene se habebant; omentum vero emaciatum erat, ventriculusque subsidebat admo-

dum, ac perpauca continebat, quod ægra ante obitum per 5. hebdomadas nihil præter potum assumpsisset, ita ut mirum non sit, si pridie ante obitum per alvum albam quandam, sed purulentam, qualis etiam in cavitate abdominis extra ventriculum in dissectione reperiebatur, excreverit materiam.

Mulier illa, juxta conjugis, cognatorumque testimonia, per tredecim annos continuos vitiis ventriculi fuerat obnoxia, ut vomitibus, doloribusque sub costis spuriis in latere, &, non obstante ventriculi malo, quatuor enixa fuerat infantes, qui diu Matri sani superfuere. Quatuor vero dies ante obitum eadem fœmina non magnam tantum albæ materiæ copiam, verum & satis magnam fætidi sanguinis post diuturnam halitus graveolentiam per os ejecerat quantitatem. Fæces autem alvinæ nigræ, copiosæ, fætentesque admodum fuerant.

IN OBSERVATIONEM XXVI.

SIquidem, an hic casus, quod sit rarissimus, fidem apud nonnullos inventurus sit, dubito, similes quosdam ex aliis adducam.

Philip. Salmuth. centur. 1. *obs.* 43. *fol.* 28, mentionem facit morbi cujusdam ventriculi illi, de quo egimus, valde similis, quo afficiebatur quisquam, in cujus cadavere foramen ventriculi vetus, quemadmodum è lateribus nigris, crustosis, & inveteratis patebat, conspiciebatur, cui & fistulosum junctum erat ulcus.

Georg: Abrah: Merclinus miscell: med. phys: Germ. decur: 1. *an:* 2. *obs:* 229. *fol:* 332 exemplum foraminis cujusdam dat in ipsa sede ventriculi elatiore sub sterno fætidissimâ scatentis amurcâ, de qua patiens ante annos aliquot conquestus brevi post aperturam moriebatur.

Iacob: Hollerius schol: ad cap: 43. *de morb: intern: fol. mihi* 453 de quodam narrat, qui febre, cardialgia, vomitu, torminibus ventris, dejectionibusque pici, & nigro sanguini similibus diu vexatus tandem obierit, in cujus secto corpore inventum ulcus ustulatum in ambitu tunicis omnibus ventriculi, qua parte declivis in pylorum est, exesis.

Memorat & *P: Forestus lib:* 18. *obs:* 33. *fol: mihi* 178 *de stomachi affectibus*, de exulceratione ventriculi in 15 annorum puellâ.

Ioh: *Scultetus Armament*: *Chirurg*: *obſ*: 80. *fol*:.296. ſe aperuiſſe cadaver monachi Patavini, qui doloribus colicis obiiſſe ferebatur, & in cauſam morbi inveſtigantem non modo ventriculi fundum phlegmone correptum, verum etiam ad mediam uſque tunicam corroſum reperiſſe ait.

De eroſione ventriculi ab uvis immodice aſſumptis in puello narrat *Ioh. Rhodius centur*. 2. *obſ*. 53. *fol*. 94. ſcilicet eſu illo immodico trium horarum ſpatio extinguebatur; poſt mortem vero abunde in ventriculo reperiebatur ichor viridis, quem idem bilem fuiſſe dicit æruginoſam.

Remb: *Dodonæus obſ. med. cap*. 25. *fol*: *mihi* 61. exulcerari ventriculum non minus quam alias corporis partes, à ratione haud alienum eſſe ait, probatque illud exemplo honeſtæ cujuſdam matronæ annos plus minus 60. natæ, quæ ex ore ſpiritum fœtentem multis emiſerat annis: quæque poſt dolorem circa ventriculi regionem aſſiduum longo morbo confecta è vita diſceſſerat, ac cujus ventriculus, cadavere aperto, ſuperficietenus exulceratus reperiebatur.

De excoriato ventriculo ſcribit *G. Blaſius obſ*: *fol*: 72. & 76. *G. Fabrit. Hildanus centur*: 3. *obſ*: 20. *fol. mihi* 400. de magno fætente ulcere in ſuperiore ventriculi orificio reperto, ac putridis, fætidis, nigriſque humoribus repleto agit.

P: *Borellus Centur*. 1. *obſ*. 54. *fol. mihi* 55. mentionem facit abſceſſus cujuſdam in ventriculo, in quo copioſa materia nigra, lutulenta, ſanguinis

guinis corrupti colorem æmulans reperiebatur.

Similis exempli meminerunt *Guilh: Ballonius lib: 1. consil: 43. fol: 197. Horat. Augenius lib: 5. epist: 1. cap: 11. Dominic: Panarol: Pentec: 1. pag: 20. Ioh: Bauhinus obs: 1. Ioh: Schenckius lib: 3. fol: 382, 388. Th: Bartholinus act: Hafn: tom: 4. obs: 36. pag: 115, 119. & tom: 3. pag: 59, 62.*

Hoc vitium merito haberi potest ἔγκαυσις, hoc est *ardor ventriculi Galeni*, cujus 8. *composit: sec: loc: cap: 3.* mentionem facit idem, à bile tunicis ventriculi infixâ, ardoreque horrendo infestâ oriri dicens. Quâ de re vide *Th: Bartholinum Epist: medic: centur: 3. fol: 157: epist: 42.* aliosque ibidem. Hodierni etiam scrlptores, istius phænomeni causam acri cuidam, acidoque olim cum sanguine commixto, posteaque ex arteriis ventriculi in eundem deposito tribuunt humori: conferatur præcedens nostra *obs: 16, & seq: 48.*

Huic autem ventriculi ardori tollendo, humorique acido corrosivo temperando inserviet Creta cum aq. rosar. aliquoties lota, oculi cancri absque acido præp., corallia, perlæ præp., conchæ, bolus Arm: vera, terra sigillata, qua *Adrian: Spigelius* tali casu nihil esse præstantius ait: acidum enim non absorbet tantum, verum & pinguedine quadam tunicis ventriculi adhæret, acremque humorem ibidem stabulantem obtundit,

Observavi ego, inquit idem *Spigelius*, in magnam mei admirationem ejusmodi ventriculi

ardorem nullis aliis, sive externis, sive internis æque ac terrâ sigillatâ cum syr: Consolidæ, mitigari, & auferri posse remediis.

OBSERVATIO XXVII.

Oesophagi Paralysis.

QUomodo, & quâ ratione particulares quædam, minimæque corporis nostri partes ex gr. musculi quidam oculi (de quibus obs. X. tomi hujus actum) nec non aliæ parvæ partes affici queant paralysi, ita ut motu destituantur, corporique integro magnum adferatur damnum, satis equidem hac *Jobi Basteri* Medici, & Chirurgi Zierizææ in Zelandia liquebit relatione. Significavit enim ille mihi per literas, quomodo die 1. Febr. An. 1677. ad ludimagistri cujusdam filiam *Neokerkæ in Duvelandia* habitantem, nomine *Elizabetham*, annorum 20. fuerit arcessitus; quæ postquam aliquamdiu obstructione mensium laboraverat, tandem in cachexiam incidit, quâ durante, alvus ipsi adstricta admodum fuerat, deglutiendi tandem impoten-

tentia ſubſequente; unde ipſam inſtar ſceleti emaciatam reperit, cujus cauſam nonnulli ſtatuebant Medici, quòd excreſcentiæ quædam, glandulæve in Oeſophago induratæ eſſent. Verum, ut in iſtius phænomeni veritatem inquireret, flexibile quoddam os balenæ ſumpſit, cujus extremitati ſpongiam applicuit, ſicque ſenſim ad ventriculum fere uſque immiſit, nullo invento obſtaculo, undè paralyſin quandam in dicta parte exiſtere indicavit, eumque in finem idonea præſcripſit remedia, quibus fruſtra adhibitis, de eventu ſollicitus admodum erat, miſeram tamen non dereliquit, verum, ut alimenta quædam dentibus comminueret, juſſit, porroque linguâ verſus inferiora, quantum fieri poſſet, deprimeret, ſicque ille inſtrumento ſuo alimenta illa manducata ad ventriculum detruſit, qua operatione aliquoties iteratâ, præcepit, uti illa eandem impoſterum continuaret, aſſeverans modum illum ad ipſius refocillationem facturum, cumque per annum operationem illam ad vitam ſuſtentandam continuaſſet, tandem accreſcebant vires, ita ut ſolo

hocce remedio morte fuerit liberata, eique die 18. Decemb. an. 1682. cum hæc ſcriberet, obviam ſatis ſana fuerit facta.

IN OBSERVATIONEM XXVII.

VAria ſæpe gulæ occurrunt vitia tranſitum alimentis ad ventriculum impedientia, ut inflammationes, exulcerationes, de quibus *Obſerv.* 25. *tom. primi*, actum, nec non plures tumores, quorum meminerunt *Ioh: Fernelius lib*: 6. de *morb: part: cap*: 1. *Nic: Tulpius obſ: med: lib*: 1. *cap*: 44. *fol: mihi* 88. & *cap*: 45. *fol: mihi* 92.

Memorat Vir celebris *Steph. Blankardus coll: med: phyſ: cent*: 3. *cap*: 45. *fol*: 255. de oeſophagi coaleſcentia, & ſteatomate quodam mortis cauſâ.

Contingit etiam interdum, ut offa major, vel aliud quid ſubitò deglutitum Oeſophago inhæreat, tranſitumque non impediat tantum cibo, & potui, verum etiam compreſſione aſperam arteriam ita anguſtet, occludatque, ut reſpiratio imminuatur valde. Hujus rei exemplum obſ. 21. hujus tomi ſecundi adduximus, quale quid etiam habet *Steph: Blankardus collect: med: phyſ: centur*: 3. *cap*: 13. *fol*: 199. de nauta quodam propter naufragium diu fame emaciato, cui poſtea percurato offæ inſtrumenti cujuſdam extremitate acutiore detrudendæ fuerint.

Muſ-

Musculorum Oesophagi in muliere quinquagenaria Paralyseos mentionem facit *N. Tulpius lib.* 1. *obs. med. cap.* 42. *fol. mihi* 82. quæ ne gutulam quidem poterat transmittere, & tamen pati nolebat, ut instrumentum aliquod ad sui levamen adhiberetur, unde septimo obiit die. Simile quid adducit *Thom. à Vega comm. cap.* 3. *lib.* 3. *de loc. aff.* quod & *Marcell. Donatus lib.* 3. *de med. hist. mirab.* olim in olitore se vidisse testatur. Paralyseos gutturis è potu frigidæ orto meminit *Ioh. Hellwigius obs.* 59. *fol.* 177.

P. Salmuth. Cent. 3. *obs.* 16. *fol.* 119. ,, Laborabat, inquit, quidam febre diuturnâ cum summâ appetitus prostratione, restitutus nullum ,, cibum, licet valde appeteret, deglutire poterat, sed per digitos vi intrudere cogebatur.

Præter musculorum oesophagi paralysin, alia etiam existere potest species paralyseos, siquidem deglutitio non tantum illorum musculorum, sed & Oesophagi fibrillarum ope contingat, postquam enim alimenta ad ipsum pervenerint, non propriâ tantum gravitate deorsum feruntur, sed & (quod tamen *F. Platerus* negat) ope fibrillarum deorsum moventur, quod in deglutitione magnarum, & aridarum offarum clarè animadverti potest, talem paralysin, in qua omnis deglutiendi, sentiendique potentia aberat, nullo alio adjuncto morbo, se vidisse narrat *P. Salius Diversus annot. in Avicen. lib.* 3. *fen.* 13. *tr.* 1. *cap.* 1. quod vitium Oesophago adscribit, utpote

quod ab obſtructione fibrillarum nervoſarum ejuſdem partis in corpore carnoſo Oeſophagi implantatarum productum eſſet, quemadmodum etiam *Th. Williſius part.* 1. *Pharmaceut. ration. ſect.* 1. *cap.* 2. *fol. mihi* 11, ſe quoſdam noviſſe ſcribit, qui propter tunicæ carneæ æſophagi paralyſin fame fuerint extincti, iſtius affectus brevis facta eſt mentio obſ. 15. hujus tomi fol. 139,

Hieron. Capivaccius lib, 1. *prax. cap*, 53. *fol. mihi* 358. de tubulo quodam, quo ſe in multis uſum fuiſſe felici cum ſucceſſu refert, agit, cui annexa erat veſica, e qua excuſſus ſuccus nutritius per longitudinem Oeſophagi in ventriculum detrudebatur; hunc etiam tubulum ſalutarem libenter adhibuiſſet *N. Tulpius* dicto caſu, niſi renuiſſet ægrotans.

P. Ægineta lib. 4. *cap*. 57. *fol. mihi* 513. de cannula clyſteri annexâ memorat, quâ amara in infantum ora injecerit,

Alia inſuper cauſa eſſe poteſt, cur abſque Oeſophagi paralyſi cibi, potuſque omnino impediatur deglutitio. Ita mihi, nec non *Expert. Viro Do. A. Nuck*, nuper rarior occurrit circa nobilem quandam Matronam caſus, cui nihil omnino deglutire valenti etiam id, quod deglutire conabatur, mox Oeſophago ſiſtebatur, brevique poſt, ab inferiore parte ſurſum ebullire incipiebat, unde in vehementem tuſſim, angoremque magno cum ſuffocationis periculo incidit, ita ut quidquam aſſumere recuſaret. Hæc tamen deglutiendi impoten-

potentia per 24. tantum continuabatur horas, ſiquidem venâ primâ vice ſectâ mox levamen ſentiebat, tam quantum ad tuſſim, quam reſpirandi difficultatem. Poſt ſecundam autem venæſectionem, eamque ſequentem clyſterem, liquorem quendam per Oeſophagum tranſire obſervavit. Ab illo autem tempore Oeſophagus ſenſim ad priſtinum reducebatur ſtatum, ipſaque porro convenientibus ſyrupis, & gargariſmatibus brevi iſti malo fuit exemta.

Nos autem impeditæ deglutitionis cauſam non paralyſi, multoque minus excreſcentiæ, durove tumori, verum dictarum Oeſophagi glandularum obſtructioni, tumorique, carnoſarumve interioris Oeſophagi tunicæ fibrarum contractioni ex acidi acerbi affluentiâ haud dubie ortæ adſcripſimus.

OBSERVATIO XXVIII.

Peritonæi Hydrops.

MUltiplices inter hydropes, quibus hominum caput, thorax, abdomen tam intrinſecus, quam extrinſecus, corripiuntur, rariſſimus, & conſideratione maxime dignus exiſtimandus eſt peritonæi, de quo mihi *Celeberrimus Vir Anth. Nucq* Chirurgiæ & Anatomiæ Profeſſor

fessor Hagiensis hæc retulit: *Anna K.* quinquaginta fere annos nata, post irregularem menstruorum fluxum, ante decem annos passionibus hystericis valdè affligebatur, quibus cum evasisset libera, de dolore, & tensione in hypogastrio queri cœpit, quam umbilici secuta est prominentia. Annus jam elapsus erat tertius, à quo de tumore quodam cum dolore pulsante conjuncto conquesta admodum fuerat, qui sese ad pudenda extendebat, porroque alium similem tumorem, quamvis minorem, nec adeo incommodum, in parte animadvertebat opposita; simulque ventrem sensim magis, magisque intumescere, & umbilicum ad pugni magnitudinem extendi observabat. De continuis interim doloribus non levium causis angorum non immerito conquerebatur, quorum causa per excretionem multorum diversæ magnitudinis calculorum satis fiebat manifesta, & quamvis, urgente siti, ut plurimum multum biberet, non nisi parum tamen pallidæ, nec sine magno sæpe dolore, excernebat urinæ.

Ante biennium cessante fluxu menstruo;

ſtruo; magnam coagulati ſanguinis per uterum excrevit quantitatem, viribuſque interim dejectis, multis cruciata eſt ſymptomatibus; appetitus enim, auctâ ſiti, minuebatur, reſpiratioque adeo evadebat difficilis, ut ſæpe non niſi erecto reſpirare poſſet collo, omnia porro alimenta faſtidiebat magnum in collo ſentiens ardorem: hæc autem ſymptomata miſeram adeo excruciabant, ut recuſatis omnibus remediis, viribusque detritis, tandem miſeram cum morte commutarit vitam.

In aperto cadavere Anno 1680. die 21 Januarii hæc fuerunt obſervata:

Superiores corporis partes, thorax ſcilicet, caput, manuſque macie quaſi conſumptæ erant, pedes tamen non notabiliter à naturali declinaverant ſtatu, niſi quod ſiniſter pes dextro reperiretur paulo diſtentior.

Ex abdomine prope umbilicum aperto verſus partem ſiniſtram 95. libras aquæ eduximus, quæ clara erat, ac colore inſtar cereviſiæ Roterodamenſis rubicunda; credibile autem eſt ſaporem illi fuiſſe nonnihil ſalſum: particulæ enim ſuper-

pernatantes ſplendebant, muſculique abdominis omnino conſumpti, & quaſi putrefacti erant.

Factâ in abdomine cruciali inciſione, vitium nobis non aliter apparuit, quam hydrops communis; verum in hepar inquirentes attoniti ſtetimus, quia nullum omnino reperiebatur, ac proinde putabamus novum morbi genus ibidem manifeſtatum iri. Pergebamus itaque in omenti, ut & inteſtinorum, meſenterii, pancreatis, lienis, renum, &c. inquiſitione: verum nihil reperimus; ita ut unanimi conſenſu juraſſemus nullum illorum viſcerum adfuiſſe, quædam enim prominentia pyriformis circa locum fundi uterini ſolitum magnitudine capitis infantis apparebat. Hoc itaque tumore aperto, veſicam quinque viſcidi, cinericeique puris libris plenam invenimus. Sub hoc autem tumore alius ſitus erat in loco veſicæ, ſed priori triplo minor, qui pure diſtentus coloris, cujus alter, ſed conſiſtentiæ craſſioris erat.

Omnibus itaque accurate inveſtigatis cultri aciem profundius adegimus, tuncque demum omnia, quæ antea latueran

rant ſeſe manifeſtarunt viſcera. Ejectis ergo fæcibus, mox in conſpectum veniebat peritonæum, intra cujus duplicaturam magna illius aquæ ſtagnantis quantitas fuerat contenta; intima enim ejus membrana, quæ alias plerumque extimæ connectitur, ſeceſſerat, atque ita ſacci illius efformationi anſam dederat, in quo omne illud abundans ſerum adeò fuerat concluſum ut ne gutta quidem ex eo in abdominis cavitatem effluere potuiſſet. Nec obſtante tamen (quod mirandum) diſtenſione illâ, & dilatatione, peritonæum multò, quam plerumque eſt, reperiebatur craſſius.

Diſciſſâ igitur & hac abdominis parte, nullum omnino advertebamus omentum, ſed inteſtina nobis flaccida, vacua, & quaſi invicem contracta, ſerie tamen, & ordine ſolito occurrebant. Uterus, cujus tubis, aliſque veſiculæ quædam aquâ limpidâ plenæ adhærebant, cujuſque ovaria, multa magna continebant ova, nec non veſica ſolito ſeſe habebant modo, nec vel minimam liquoris, ſerive quantitatem continebant.

Ren dexter flaccidus, & fere conſumptus

tus erat, ſed ſolida ſiniſtri ſubſtantia ſatis apparebat laudabilis. In ejus autem canalibus, tubuliſque, ubi ad pelvim ſunt aperti, hiantque, varii hærebant diverſæ magnitudinis calculi, quamvis urinæ tranſitum flatibus per ſyphonem immiſſis inveniremus: Hepar naturali colore, magnitudineque gaudebat; Lien pariter bene ſe habebat, ſed flaccidior, mediâque parte ſolito minor erat, omnibus autem hiſce viſceribus, ut & diaphragmatis lateribus uſque ad inguina, tumida peritonæi adeò firmiter annectebatur pars, ut non ſine ſumma moleſtia avelli poſſet.

IN OBSERVATIONEM XXVIII.

QUamvis hydrops utplurimum hominibus in abdominis cavitate obveniat, monſtrat tamen uſus peculiares lymphæ collectiones reliquis corporis fieri poſſe in partibus: ſic enim in infantibus Hydrocephali, in pulmonibus adultorum Hydrops, in pericardio, omento, membranis hepatis, in liene, meſenterio, utero teſtibuſque tam virilibus, quam muliebribus, porroque in aliis corporibus partibus varii tumores ſeroſi animadvertuntur.

De hydrocephalo *obs*: 14. *tom.* hujus secundi prolixe actum.

De Hydrope pectoris vide *Galenum comm: in Aph*: 35. *lib*: 6, *Marcell: Donatum lib*: 3. *cap.* 11. *fol: mihi* 279, *Laz: River: centur*: 4. *pag*: 42, *Carol: Pisonem de morb: à serosa colluvie p*: 290 *Riolani Anthropol*, *lib*: 5. *cap*: 1, *Thom. Barth: cent*: 2. *hist.* 7. & *Act: tom*: 2. *pag*: 297, & *tom*: 1. *obs*: 89, *Tulp: obs: med: lib*: 2. *cap*: 16. *fol*: 128, *Zacut: Lusit: prax: admir: lib*: 1. *obs*: 111. *fol*: 26, *Ioh: Iac: Wepferi exercit. de Apoplexia fol*: 287, *Ioh: Bapt: à Lamzweerde append. armament: Chirurg: fol*: 252. *obs*: 31, *Anthon. de Pozzis miscell. med. phys. curios. Germ. decur.* 1. *an.* 4. *obs.* 29.

De Hydrope pericardii vide *Gerh. Blasium obs. med. rar. part.* 1. *obs.* 19. *fol.* 31. è qua membrana ultra 30. uncias limpida, dulcisque prodibat aqua. *Thom. Barthol. Act. med. volum.* 1. *obs.* 89. *fol.* 174. de quodam refert cujus pericardium ita ampliatum, distentumque reperiebatur, ut tres libras, & quod superat acris, turbidique liquoris sinu suo complecteretur. Reperimus (inquit *Rolfincius epitom. meth. cognoscendi*, & *curandi lib.* 2. *pag.* 2. *cap.* 1.) in pericardio eorum, qui palpitationi cordis obnoxii fuerant, hydatides: De simili ejusdem membranæ hydrope vide *N. Tulp. lib.* 4. *obs.* 19, *Riolani encheirid. lib.* 3. *cap.* 4, *H: Fabrit. Hild. centur.* 1. *obs.* 43, *fol.* 39, *Carol. Pison. de illuv: seros. sect.* 3. *cap.* 2.

De Ventriculi hydrope agit *Laz: River: obs: communic. pag.* 314, in cujus intima membranâ multæ tam integræ, quam perforatæ reperiebantur hydatides. Existimat autem ille hujus hydropem è frig. & hum. ventriculi intemperie à copioso aquæ gelidæ potu, nimioque crudorum fructuum usum proveniente ortum fuisse, cujus rei exemplum habet *Ioh. Rhodius obs. med. centur.* 3. *obs.* 4. *fol. mihi* 129.

Nonnunquam & in omento reperiuntur hydatides. Ita tradit *Theoph. Bonetus Anatom: pract. lib.* 3. *sect.* 21. *obs.* 21. *fol. mihi* 1103 *Hippolytum Boscum de facult. anatom. lect.* 2. *pag.* 17 *an.* 1580 in cadavere mulieris cujusdam Hydropicæ multas vesiculas intra particularem pelliculam per se aquam continentes, & per substantiam omenti dispersas observasse, annoque huic proximo alii vomicam aperuisse in umbilici regione, è qua per aliquot dies disrupta omenti portio exierit cum vesiculis multis aqua repletis: amoto autem omento, manente in illo loco fistulari ulcere, curatam fuisse mulierem, & post hæc tres peperisse filios testatur.

Laz. Riverius obs. communicatâ ult. fol. 393, de Hydropico quodam agit Rustico, cui, utut post convalescenti, ex abscessu in dextra abdominis parte aperto plures ducentis aquâ repletæ per aliquot dies egressæ fuerint vesiculæ. Hæc, inquit, observatio confirmat historiam, quam de hydropico narrat *Schenckius*, cujus venter

post

post obitum dissectus vesiculis aqua repletis peritonæo, aliisque firmiter adhærentibus refertus inventus est.

Possunt & omenti glandulæ ad eam extendi magnitudinem, ut durum, magnumque reddant ventrem. Refert *G. Fabrit. Hildanus centur.* 3. *obs.* 62 se cadaver aperuisse, cujus omentum ob tumefactas glandulas 56. appenderet libras.

De omenti hydrope *Velschius episagm.* 30. & *Marcell. Donatus lib.* 4. *de med. hist. mirab. cap.* 21. *fol.* 430 agunt.

De Hydrope cum mesenterii hydatidibus vide *N. Tulpium obs. med. lib.* 2. *cap.* 34. *fol.* 156, qui morbum hunc immedicabilem ait. Ruptis quippe nonnullis hydatidibus, plurimæ manent illæsæ, quibus utique à scalpello ventrem perforante pertusis, latitant nihilominus & aliæ continenter perennem inextricabils hydropis causam futuræ.

Volkerus Coïter. obs. anat. chirurg. miscell. pag. 117 se in cadaveris hydropici abdominis cavitate nullam omnino lympham reperisse ait, ubique mesenterio, peritonæo, intestinis, lieni, hepati, porroque aliis visceribus vesiculis adhærentibus.

Observavi ego, inquit *Hoëfferus Hercul. Med. lib.* 3. *cap.* 2, Hydropicorum aquas circa mesenterium vesiculis variæ magnitudinis inclusas detineri, & propterea hominem diu servari

superstitem, donec vesiculæ vel tenuitate suâ, vel acrimoniam induente sero intus contento rumpantur, hocque deinde in cavitatem ventris defluat, putrescat, reliquorumque viscerum corruptelam, & tandem hominis interitum producat.

De hydatide in renibus *Thom. Willisius pathol. cerebri cap. 9.* memorat.

In utero etiam nonnunquam hydrops exoritur. Ita refert *Rhases* mulierem quandam gravidam se putantem aliquando in ventrem decidisse, unde ex utero 25 aquæ flavescentis cotylas, quarum quæuis 9 continet uncias, excreverit.

Memorat *Andr. Vesalius corp. humani Fabr. lib. 5. cap. 9* se Augustæ Vindelicorum quinquagenariæ aperuisse cadaver, cujus in uteri cavitate plures LX Augustanas aquæ mensuras, quarum singulæ tres continent libras, repererit, nullo circa intestina liquore reperto.

Admiratione, mehercle, dignum est, quod *Regner. Graeffius tract. de Organ. mulier. gener. inserv. cap. 8.* de uteri quodam tradit hydrope: hic enim è mulieris exemtus corpore, cum sanus plerumque sesquiunciæ gravitatem pondere non excedat, per 25. annos aucto ita accreverat hydrope, ut 40. penderet libras.

Ioh. Georg. Volkamerus miscell. med. phys. Germ. an. 9. obs. 17. fol. 54 virginis an. 35. meminit, quæ tumore abdominis inæquali, & hinc in-

inde fluitante laboraverat, cumque aliquando sorori ad partum festinanti succurrere vellet, fune præ foribus crassiore in tenebris non animadverso, in terram collapsa ventrem fortiter pavimento allisit, unde diffractis in abdomine vesicis aqueis, & subsequente paulo post largi alvi dejectione, salva, & incolumis etiamnum per sex lustra vixit. Credibile est, ait idem, hasce intra omentum latuisse vesiculas: vias autem, per quas effusus iste liquor ad intestina pervenerat, incognitas hactenus esse ait, quamvis *Riolanus encheirid. anatom. cap.* 16. aquam facile à venis mesenterii, vel à liene spongioso resorberi posse autumet.

Scribit *Iacob. de Partibus ad lib.* 3. *Avicennæ* 5. *Fen.* 21. *tract.* 3. *cap.* 21. Præcipuam quandam Matronam, non dissentientibus Medicis, obstetricibusque se putasse gravidam. Instante autem, ut credebatur, partus tempore, plurimum aquæ ex utero prodiit, unde brevi tenuior Matronæ evasit venter.

Similia habent *Marcell. Donatus de hist. med. mirab. lib.* 6. *cap.* 21. *fol.* 423 *Benivenius cap.* 109 *N. Tulpius obs. med. lib.* 3. *cap.* 32. *fol.* 246, *Blasius obs. pag.* 13, *Zacut. Lusitanus pr. med. admir. obs.* 6. *de morb. part. & symptom. cap.* 15. *fol. mihi* 196, *Dan. Sennertus prax. lib.* 6. *part.* 1. *sect.* 2. *cap.* 11.

Nonnunquam & in Utero fætum continente hydrops oritur, quem casum *G. Fabrit: Hil-*

danus centur. 2. *obs.* 55. uxori suæ obvenisse asserit.

De cornuum uteri hydrope vide *N: Tulpium lib. 6. obs. med. cap. 44. fol. 369.*

De hydatidibus in utero lege *Ætium lib.* 16. *cap.* 79. 97. 105, &c. ut & *P. Æginetam lib.* 3. *cap.* 75. Nos etiam *Tom. 1. obs.* 70. exemplum imaginariæ graviditatis ab hydatidibus adduximus.

De hydrope testium muliebrium vide relationem ex *Joh. Heintsio* apud *Schenkium lib.* 3. *obs. pag.* 474, *Marcell: Donatum lib.* 7. *cap.* 7. *fol.* 689, *Casp: Bauhinum append. ad Franc. Rossetum de partu Cæsareo pag:* 257, quod exemplum etiam reperitur apud *Schenkium fol.* 475. Simile quid habent *Miscell: med: phys. Germ. an.* 1. *decur.* 2. *obs.* 183. *fol.* 432.

Ultrajecti an. 1678 è dextra uteri virginis cujusdam tuba post mortem educebantur 112 aquarum libræ. De ejusmodi tubæ dextræ hydrope per paracentesin curato mentionem facit *Th. Bartholinus act. tom.* 1. *fol.* 194. *obs.* 103.

Lienis hydropis meminit *Jobus Mekeranus cap.* 6. *append. obs. med. chirurg. fol.* 456. Nos etiam similis hydropis mentionem fecimus *obs.* 48 *ut & schol. tom. prim.*

Hippocrates sect. 7. *aph.* 55. de hepate hydropico agit. quod *Galenus comm. ejusdem aph.* de hydatidibus hepatis, quibus disruptis, abdomen aquâ repletur, intelligendum ait.

Ejusmodi hydatidibus in hepate, & pulmonibus,

nibus, non tamen disruptis, *Cardanus mirandis curationibus* tres filios *Laurentii Gadii*, iisdem plane symptomatibus, morboque afflictos quamprimum febris, nec non diarrhæa accederent, extinctos testatur. Quamvis autem hæ hydatides utplurimum sese in convexa hepatis manifestent superficie, Professor tamen *G. Stratenus* hujusmodi hydatides abunde olim in superficie hepatis concavâ suspensi cujusdam furis an. 1647. Ultrajecti demonstravit.

Galenus lib. 5. de loc. affectis cap. 7. nullum absque hepatis læsione hydropem oriri posse statuit, cui adstipulantur *Savonarola tract. 6. cap. 14. rub. 9. Valesc. de Taranta lib. 5. cap. 8. Capivaccius lib. 30. prax. cap. 18.* pluresque Veteres, *Hercules autem* Saxonia *lib. 3.* Hydropem, illæso hepate, reperiri affirmat.

De ascite absque ullâ viscerum læsione à ruptione vasorum quorundam lymphaticorum ortâ, vide *Diemerbr. Anatom. lib. 1. cap. 12.*

Arethæus lib. 2. cap. 1. de sign. causisque morb. diuturn. hydropem dari, in quo hepar sanum reperiatur, ait: adducit enim speciem quandam hydropis ex multis hydatidibus in cavitate abdominis orti.

Sententiam *Arethæi* recentiorum confirmant observationes, ut ex *comm. Mauritii Cordæi in lib. 1. Hippocrates de morb. mulier. comm. 5. pag. mihi* 315. patet; ubi refert, quomodo mulier quædam Parisiis obierit, in cujus cadavere nulla

capacitas, hoc eſt, nihil cavum fuerit, in quo non veſicæ reperirentur; locos cavos, inquit, dicimus, non veſicam tantum, renes &, uterum, ſed & ventriculum, inteſtinaque, cor, pericardium, &, id genus, reliqua, è quibus, prout tam intus, quam foris nativum cuique ſolum contigiſſet, cyſtes pendulæ conſpiciebantur aquâ citrina oppletæ, & ſine omni fætore, etiam poſt vigeſimum diem. Hepar quoque intelligi volumus tectum iiſce, oppreſſumque foris, adeoque lienem totum. Si quaſque vel minutulas in numerum quiſpiam retuliſſet, octingentas numerus ſuperaſſet facile.

Simile quid narrat *Schenckius lib.* 3. *pag. mihi* 474. *ex obſ. Joh. Eicholtzii de Hydropica quadam muliere*, in cujus cadavere diſſecto an. 1586. nihil omnino aquæ, nec flatus in ventris cavo, ſed magnæ reperiebantur hydatides limpidâ aquâ repletæ. Tradit & *Areth. Cappadox eodem cap. & libr.* nonnullos aſſeverare ejusmodi veſiculas per alvum ejectas fuiſſe. Fatetur etiam ingenue ſe iſtius phænomeni ignorare cauſam. *Whart. Adenopraphiæ cap.* 11. hujuſmodi hydatides per vias urinarias, & inteſtinum nonnunquam excretas ſe vidiſſe ſcribit.

Viro cuidam, ut ait *Laz. Riverius centur.* 4. *fol.* 27. ita tumebat venter, ut hydropicum quivis crederet. Ille autem tandem poſt alvi purgationem ſeptem veſicas farciminibus craſſitie, manuſque palmæ longitudine pares excrevit, iiſque ejectis, convaluit.

De Hydropicæ cujuſdam diſſectione, cui peritoneum, & inteſtina extrinſecus parvis erant tumoribus obſeſſa, quorum quivis avellanæ nucis æquabat magnitudinem, vide *Bartholini acta Hafn. tom.* 3. *hiſt.* 64. *pag.* 105.

Proponit etiam *Schenckius* hydropici cujuſdam hiſtoriam, cujus abdomen poſt obitum apertum veſiculis aquâ repletis, ac peritonæo, aliiſque partibus adhærentibus repletum apparuerit.

Ioh. Philip. Ingraſſias de tumorib. præt. naturam tract. 1. *cap.* 1. *fol. mihi* 229. meminit cujuſdam, in cujus meſenterio ſtrumæ circiter 70. offendebantur, præter quas in glandulis exiſtentes totidem fere externæ inteſtinorum, præcipueque craſſorum tunicæ adhærentes tumores, propria ſingulos membranulâ, cujuſdam veſiculæ inſtar, contentos, inveniſſe ſe ait. Hos porro, qui exteriori inteſtinorum tunicæ adnati fuerant, ſtrumarum nomine, quia ſcilicet in glandulis non erant, minime dignatus eſt. Utriuſque autem generis tumoris varia quantitate & magni, & parvi fuere, atque inter extremos, qui ad ovi gallinacei magnitudinem perveniebant, & minimi ciceris parvitatem, quam plurimi intermediæ quantitatis gradatim viſi ſunt, non ſecus, ac in fertilis gallinæ utero ovorum gradata multitudo (quam vulgus ovarium vocat) invenitur. Nonnulli horum tumorum diſſecti lapideum gypſum, quidam vero glutinoſam, muccoſamque, & liquidam quandam ſubſtantiam ſub eâ membranula

continebant: nonnulli autem per gradus quoque intermediam comprehendebant. Ut noviſſime genitus tumor liquidioris, antiquior vero ſolidioris videretur ſubſtantiæ. In reliquis vero corporis partibus, præſertimque in Jecinore, & ſplene ſaluberrimum corpus videbatur. Hinc nonnulli hydatides, quando fortes, craſſæque ſunt, ita ut non diſrumpantur, ſucceſſu temporis in ſteatomata, atheromata, & melicerides immutari autumant. Ita *Clariſſ. Ruiſchius* Chirurgiæ, & Anatomiæ profeſſor Amſtelodam. *f.* 83. *obſ.* 25. ſe tales hydatides multas vidiſſe, quibus pultacea quædam, ſeroſa, caſeoſaque ſubſtantia continebatur; eaſque non in ſuprema tantum hepatis membrana, ſed & in ſuperficie ejus concava ſupra ramos venæ cavæ, & portæ ſe reperiſſe ſcribit.

Hiſce, opinor, evidens eſt hydropes quoſdam hepate, ac liene integris reperiri; ita ut *Franciſc. de le Boë Sylvius* raro ſe hydropicos aperuiſſe, in quibus illæ partes contaminatæ fuerint, aſſerat.

De Hydrope inter muſculos abdominis, & peritonæum externè in latere ſiniſtro prorumpente, è quo plures ducentis veſiculæ, ovorum inſtar gallinaceorum, ſed molli, & putida aqua repletæ educebantur, lege, ſi placet, *Solenandr. ſect.* 5. *conſil.* 15. *p. mihi* 489, ut & *Anthon. de Pozzis miſcellan. med. phyſ. German. decur.* 1. *an.* 4. *obſ.* 51. *fol.* 37. *&* *Joh. Rhod. obſ. pag.* 132.

De alio Hydrope inter peritonæum, & musculos abdominis in virgine quadam 20. annor: post cujus mortem 29. libræ aquarum è cavo abdominis eductæ fuerint, vide *Gerh. Blasium obs. med. part. 1. obs. 18. fol. 30.*

De hydrope, è quo 20. aquæ foëtentis libræ prodierunt, quæ inter tunicas musculorum abdominis, & peritonæum latuerant, legatur *Martinus Bogdanus obs. anat. chirurg. obs. 11.*

Verum rarior est, de quo observatio nostra, hydrops, de quali generalius nonnihil annotavit *Marcellus Donatus fol.* 430. qui, quamvis, ait, *Galenus 5. de loc. aff. cap. 7, & de natur. facult. cap.* 13 proprium aquæ hydropis locum cavitatem magnam abdominis internam statuat, nihilominus & intra peritonæum, ac reliquas partes inferiorem ventrem constituentes, aquæ portiones sæpius reperiri sectione comprobatum est, Idem pag. 413. Aqua, ait, inter cutem nonnunquam à copioso frigidæ potu provenit, cum præ nimia siti ad saturitatem quispiam multam aquam gelidam ingurgitaverit, posteaque humidum in peritonæum delatum sit. *Iacobus Camenicenus* (ita pergit idem) *epistolâ ad Andr. Matthiolum lib. 5. epistolar. scriptâ* refert de quodam, cui aqua inter tunicas peritonæi, nec non intestinorum adinventa fuerit.

Unicum, quod nostro conveniat, exemplum describit *N. Tulpius obs. med. lib. 4. cap. 43. fol. mihi* 367. nec non *Iob. Mekeranus cap. 49. f.* 287.

quæ

quæ historia, siquidem ab hoc prolixe, ab illo autem cum aliis circumstantiis descripta est, operæ prætium judicavi, si eandem, utpote rariorem, ex utroque exhiberem, quod lubentius ago, siquidem nullum nóstro similius exemplum uspiam me legisse memini.

Quinto Januari 1651 â *Jobo Mekerano* cadaver *Dinæ Nicolai Thovelings*, quæ *Godefridi Flinkii* Pictoris celeberrimi uxor fuerat, coram Medicis *Sam. Costero*, *Guilielmo Pizone*, *ac Fr. Vicquio*, *Sylvio*, *&* *Scaga* aperiebatur. Huic jam ab ineunte ætate venter durus fuerat, ac distentus, quod tamen malum circa pubertatis demum tempus, ânno scilicet decimo tertio, aut quarto, prorumpentibus prima vice menstruis, mirum in modum increvit. Horum etiam fluxus non, nisi bis, ac parcus admodum in ea fuit obobservatus, ventre eo tempore leviter subsidente; extra hunc fluxum autem ventris ille tumor valde accrescebat, nec tamen adeo erat molestus, quin matrimonii jugo collum læta subdere vellet; nupsit ergo viro, debitoque tempore infantem peperit, nequaquam detumente ventre. Varia tollendo tumori, consultis etiam Medicis, Chirurgisque, adhibita fuerant remedia: ast irritus fuit omnis labor. Causam in aliud conjicere non licebat, quam sententiarum de vera morbi origine verâque parte affectâ, diversitatem, fuerunt enim, qui fungos divisos mali originem statuerent, placuit aliis Atheromatum fasciculos cau-

sam

ſam dicere; veſiculas plurimas pituita refertas hîc hærere varii aſſerere auſi fuerunt, imò nec defuerunt, qui molam adeſſe ſuſpicarentur. Præcipua Medicorum, Chirurgorumque in conſilium adhitorum pars aquam ventre concluſam in interſtitiis viſcerum hærentem cauſam eſſe habendam voluit. Sed Clariſſ. *Walæus* Medicinæ apud Leydenſes Profeſſor, probabile omnino dixit (nec, ſententiam ut mutaret, ullis induci potuit rationibus) ſeroſum humorem ſenſim ad peritonæi duplicaturam deſtillaſſe, ubi, collectione factâ, tumorem produxerit enormem.

Mirandum erat, breviſſimi temporis, octo nempe dierum ſpatio, in tantam molem ventris tumorem fuiſſe adauctum, ut fere altero tanto major factus fuerit. Ut ad digiti tranſverſi latitudinem venter increſceret, fieri non poſſe dixiſſet, quiſquis mulierem conſpexiſſet. Illa autem, quod omnem ſuperat admirationem, interim adeo erat agilis, motuque prompta, ut nihil non, quod ad domeſtica officia pertinet, currendo, ſtando, laborando, efficere valeret: hocque exuberans aquarum pondus ſine magnâ corporis, ac virium jactura, tam apte ſemptem plus minus annis, tulit mulier animoſa, ut tanquam ſaniſſima, non quocunque tantum deambulare, verum etiam peregrè proficiſci, &, quod mireris, excelſam, referente marito, Clivenſium ſine ullâ moleſtiâ aſcendere, & deſcendere potuerit turrim.

Mi-

Misera tamen interea temporis, quæcunque etiam adhiberentur remedia, ventrem magis, magisque intumescere percipiens, tandem doloris gravitate maxime debilitata, quod nec sedere, nec stare, sed manibus, pedibusque repere cogeretur, in lecto decumbere coacta fuit, in quo vitam tandem finivit, Deo opt. Max. animâ piè commendatâ.

Dissecto ad inquirendam gravissimam morbi causam cadavere, circa umbilicum limpidæ, minimeque fætentis aquæ quantitas centum, & viginti quinque librarum effluxit.

Eductâ aquâ, inquit *Job. Mekeranus*, saccum, cujus tunicæ minimi digiti crassitiem æquabant, quemque hactenus ignorabamus peritonæum esse, è quo ille liquor effluxerat, in partes quatuor cruciali dissectione divisimus, cujus fundum materiâ impurâ, lentâque obductum invenimus. Rei novitatem admirabamur, qui pervenisse nos in ventris cavitatem putabamus; nihil viscerum reperiebamus, peritonæum cuti unitum in eam magnitudinem posse extendi, qualis nobis occurrebat, nunquam admisissemus, nisi oculis fuisset exhibitum.

Partem adeoque peritonæi superiorem circa mucronatam cartilaginem, costasque nothas separare aggressi sumus; quo facto, in conspectum venere hepar, ventriculus, intestina, aliaque viscera, integra, & bene constituta, præterquam, quod colon plus justo

ſto contortum, renque ſiniſter juſto eſſet major, cæcæ uteri veræ, ſive tubæ *Fallopii*, quas per peritonæum ciſperſas quantumvis oculus in dextro latere viderit conſpicue tumidas, ac protuberantes, intus tamen plane imperviæ, adeoque obturatæ, ut ne minimus quidem fiſtulæ flatus illas tranſiret, erant.

Siniſtrum inſuper uteri, ut idem refert, bene ſe habebat latus: ſicque diſſecto cadavere Clariſſ. *Joh. Walæi* ſententiæ innotuit veritas, imo etiam paracenteſeos in ægrotante, & facilitas apparuit, & utilitas, quam idem *Walæus* cum *Sam. Coſtero* Noſocomii Amſtelodamenſis Medico, ſiquidem viſcera omnia ſana erant, lymphâ inter duplicaturam peritonæi tantum contentâ, maxime commendaverat. *Tulpius lib. & cap. iiſdem fol. mihi* 368. incertam hujus morbi dicit cauſam, ſiquidem via, per quam lymphæ inter peritonæi pervenerit membranas, ipſi ſit ignota.

G. Blaſius Appendice ad Veſlingium fol. 369. & 371. inter duplicaturam peritonæi multas glandulas lacteas immerſas latere dicit, & hinc fieri poſſe, ut hydrops interdum hauſto potu ſtatim diſtendat ventrem, quod in amico ſuo intimo ſe obſervaſſe ait.

Iob. autem *Mekeranus fol.* 291. *v.* 26. vas deferens, & arteriam, per quam menſtruus à non gravidis excernitur ſanguis, alieno, & inſolito detento loco, & in ipſius peritonæi delata fuiſſe duplicaturam ait, quam eodem plane pererrabant

modo

modo, quo ureteres veſicam urinariam, in quam etiam haud dubie ſanguinem, imperfectumque ſemen, tumoris materiam, deduxerunt. Exiſtimat & idem aquam hîc collectam, pro parte quadam uretere dextro à rene deſcendente ad veſicam exſtillaſſe, ſiquidem ductum illum luſu naturæ ad duplicaturam peritonæi cum arteria ſpermatica, & ductu cæco, ſive tuba uterinâ, tranſiiſſe per anatomen annotaverit.

Hoc profecto rarum, ut pergit *Tulpius*, atque inauditum hydropis genus, quandoquidem non meminerim me legiſſe in ullis Medicorum monumentis, ſed ſolo dunxtaxat auditu intellexiſſe à viro præclaro *G. Strateno* Principis Arauſionenſis à Medicinis, qui ſimillimum hydropem ſectione ſe deprehendiſſe in virgine ajebat, de cujus pudicitia perperam dubitatum fuerat: Operæ autem pretium facturus videor, inquit idem, ſiquidem caſum hunc ab oblivionis injuriâ aſſeruerim, non tantum ob inſolitum aquarum ſitum, quam ob ſummum, quod ægroti inde percepturi ſint, emolumentum, quibus in hoc peritonæi hydrope longe ſecurius, expeditiuſque paracenteſin inſtituent Chirurgi, qnam in ullis aliis ejuſdem morbi ſpeciebus, in quibus viſcera naturalia à circumfluâ aqua uſque adeo periculoſe vitiantur, ut, illâ etiam ſubductâ, nihilominus moriantur ægri, cum in hac peritonæi aqua exta maneant illibata, ac plane ſecluſa ab irriguo acrioris humoris attactu, unde proculdubio mulieri huic conſtans,

ſtans, ac integer manſit corporis valentis vigor, ad quem etiam neceſſe erit oculum convertere, ſi quis conabitur ſcalpello elicere, quam peritonæum continebat, aquam.

Helwigius obſ. phyſ. med. 82. *fol.* 255. exemplum habet mulieris cujuſdam poſt mortem diſſectæ, in qua inter duplicaturam peritonæi aliquot menſuræ ſeri fœtentis, & coloris flaveſcentis repertæ fuerint.

Verum, quænam, quæſo, noſtro caſu peritonæi hydropis cauſa fuit?

Joh. Fernelius lib. 6. de part. morb. & ſympt. cap. 8. jam dudum abdominis aquam vaſe quodam exeſo, rupto, vel alio modo aperto produci ſcripſit: nonnulli autem deceptum putarunt *Fernelium*, utut ſecuta ætas non uſque adeo eum erraſſe viderit. Certum enim eſt tunc temporis latuiſſe Medicos, quo pacto ſanguifera vaſa tantam ſeri quantitatem abſque ſanguine emittere poſſent; repertis autem lymphaticis vaſis facilius in *Fernelii* ſententiam iri potuit.

Omnes igitur hydropis ſpecies, cuicunque tandem corporis loco obveniant, aut nomine diſtinguantur, recentiorum opinione ab una, eademque cauſa, à craſſa videlicet lympha, cujus ſanguis craſſior cauſa, proveniunt. Hæc autem qualiſcunque à frigidis, viſcidis, tardis, craſſis, acidiſque materiebus craſſities oritur; unde ſanguis incraſſatus de ſe non diſſimiles emittit humores. Ita ut vitium illud à retardatâ ſanguinis

V omni-

omnino dependeat circulatione: cum enim arteriarum extremitates, ſive illæ in glandulas, ſive fibrillas mutentur, materiam nimis craſſam vehunt, quam ob viſciditatem ſatis celeriter propellere nequeunt, partimque, quantum ſcilicet ad partes ejus ſanguineas, & craſſiores attinet, in venas devehunt, partim, quantum ad tenuiores, & aquoſas particulas, in vaſcula remittunt lymphatica, viſcidus humor, quo vaſa illa obſidentur, propter tardum ſanguinis motum viſcidior haud dubie evadit: qui cum propelli nequeat, neceſſariò, obice rupto, inter membranas effunditur, ubi vel in unum colligitur, vel, ſi membranæ tubulorum lymphaticorum tenaciores majorem abſque ruptione ferre queant expanſionem, in veſiculas lymphâ repletas attollitur, quæ inter duas illorum lymphaticorum vaſculorum efformatæ ſunt valvulas.

Cauſa autem noſtri in peritonæo hydropis vaſculorum lymphaticorum ruptione non videtur orta: cum quod nondum certo ſciamus, anne etiam hac in parte vaſcula dentur lymphatica, &, licet ibidem eſſent, verſus inferiora ad ſupremam peritonæi membranam, & non inter ejus duplicaturam excurrerent, tum quod limpida fuiſſet aqua, ſi è vaſculis lymphaticis proveniſſet. Erat autem, ut ſupra notatum, cereviſiæ inſtar. Veroſimilius itaque eſt hujuſmodi liquorem ex arteriolarum per membranam hanc diſperſarum extremitatibus eodem plane modo, quo id in externis

ternis hydrocephalis p. 122. fieri diximus, provenisse.

Hæ igitur arteriolæ primò circa umbilicum à materiâ quadam crassa, viscosaque obstructæ sequenti à tergo sanguini denegarunt transitum: sanguinis tamen motus tam fortis fuit, ut per illas pluribus similibus particulis allatis, locus stagnantis materiei sensim fuerit dilatatus, unde initium separationis membranarum peritonæi circa umbilicum factum est, sicque successu temporis tandem ibidem absoluta est secessio.

Credibile autem est humorem hunc, ejusque colorem ortum esse, quod tubuli terminantium arteriolarum nullam aliam, in sanguine abundantem transmittere potuerint materiam, nec non quod renibus (ut ante dictum) obstructis, limpida tantum separari ibidem potuerit aqua, relictâ in sanguine crassiore materiâ.

Fieri etiam potuit, ut humor ille per poros illarum arteriolarum expulsus fuerit, siquidem pori propter fermentationem, & appellentem sanguinem, tunicasque arteriarum in pulsu distendentem, valde dilatantur, qui humor ejectus, cum propter obstructos peritonæi poros non transpirare, nec (uti contingit in Ascite) per eandem membranam in abdominis cavitatem penetrare potuerit, tumorem istum produxit.

Quemadmodum autem vascula lymphatica quavis fere in corporis reperiuntur parte, ita etiam contingere potest, ut hujusmodi hydatides,

 hoc,

hoc, vel illo præcedente ſanguinis vitio, ubique fere in corpore appareant. Quando enim vaſa lymphatica liquorem ſuum in venas revehere nequeunt, viſcido obſtruuntur humore, ſicque inſequente liquore preſſa, & diſtenta, tandem, quod tenera ſint admodum, rumpuntur, ſicque liquorem in partem egerunt vicinam. Contingit etiam, ut humor nutritius ab arteriis advectus alicubi partium ſolidarum tubulis inhæreat, qui eâ ratione tumoris origo eſſe poteſt.

De peculiari quodam pedum hydrope caſum habet *N. Fontanus exempl.* 35. *fol.* 96; *Johan. Baptiſt. Montanus conſil.* 189. *de morb. part. fol.* 199. ſe mendicum quendam vidiſſe ait, cui alterum tantum brachium hydropicum, manuſque ejuſdem lateris immane tumens eſſet. Idem etiam refert de hydrope gutturis ſectione percurato. *Marcellus Donatus lib.* 7. *de med. hiſt. mirab. pag.* 7. *fol.* 690. de hydrope totius ſtudioſi cujuſdam ſiniſtri brahii narrat, ita ut illud altero triplo craſſius eſſet. De pluribus ejuſmodi particularibus, partiumque externarum hydropibus vide *Carol. Piſonem de morb. à colluvie ſeroſa ortis ſect.* 5. *cap.* 4. *fol.* 534. *& ſeqq.*

Supereſt quæſtio, an etiam bruta hydropi obnoxia ſint? Hydrocephalum in iis reperiri *ſchol: ad obſ.* 14 diximus, qualiſcunque autem hæc aquarum collectio brutorum etiam aliis obvenit corporis partibus, præſertim quando tempeſtate pluvioſa frigidiorique pratis in uliginoſis diutius paſcuntur.

Ita

Ita *Richard Lowerus tract. de corde cap. 2. pag.* 125. se multas oves pectoris, & abdominis extinctas hydrope dissecuisse tradit.

Thom. Bartholinus Act. Med. Hafniens. part. 3. *cap.* 76. *fol.* 132. etiam de morbo quodam inter boum familiam *Abrahamstropii Sialandiæ* 1674. grassante refert. Boves enim corporis languore, respiratione anhelâ, tussiculâque rarâ laborantes nihilominus comedebant, coibant, generabant, pinguescebantque.

„ Quædam, inquit, utriusque sexus horum
„ animalium dissecui: pinguedo ubique copiosissima, carnibus flaccidis, pulmones innumeris hydatidibus referti, quædam duos pugnos æquabant, in vaccæ unius pulmonibus numeravi 17. exterius, sed copiosiores intra ipsos pulmones latentes numerum non admittebant. Non tenues pelliculæ has involvebant, sed crassæ membranæ, vulneratæ limpidum liquorem profuderunt, quædam, at pauciores, flavescentem: omnis thoracis cavitas, ut & pericardium, aqua cruenta inundabatur. Omnium hepar pessime se habuit, multarum vaccarum innumeris replebatur aquosis tumoribus, pugni, pomi, juglandis, avellanæ majoris, minorisve quantitatis omnibus membranâ crassissimâ vestitis, corneæ oculorum nec duritie, nec colore cedente: vulnerati tumores quidam aquam salsam, plerique vel flavescentem, vel viridiusculam amarescen-

„ tem effuderunt. Aliorum boum jecinora „ hydatidibus quidem destituta erant, sed passim in scirrhos induruerant: omnium cystæ „ felleæ consuetis longe majores erant copiosissimo humore repletæ, qui colore pallidus, „ ac sapore remisse admodum amarus aquæ plane „ in morem diffluebat.

Idem *centur. 2. hist. 67. fol. 265* in multis porcis annos 1653. mactatis ova quædam sine testa in hepate, mesenterio, lumborumque vertebris appensa apparuisse memorat, quæ magnitudine ova gallinacea æmulabantur, & subventanea visa, nihil, nisi aquam limpidam continebant; diutius enim coctus non indurabatur liquor; Unde abscessus se credidisse aquosos, seu vesicas serosas fuisse, è vasis lymphaticis, quæ circa hepar mesenterium, iliacosque luxuriant ramos, exortas ait.

Felix Platerus se etiam Suum mesenteriis vesiculas quasdam annexas vidisse narrat.

OBSERVATIO XXIX.

Vermes ex utero prodeuntes.

VArios, præter alia insecta, humano in corpore nonnunquam reperiri vermes, diversisque crescere in partibus, multi magno dolore, & molestia,

sa-

ſatis animadverterunt, ita ut non immerito hujuſmodi homines viventes mortuos dixeris; utpote qui ante obitum, quam non niſi poſt fata alii, vermibus eſcam præſtent.

Elizabetha Iomboy obſtetrix Hagienſis, cujus tomo primo non ſemel memini, ſanćte mihi aliquando aſſeveravit ſe ante quinquennium è mulieris cujuſdam, poſtquam pepererat, utero vivum quendam vermem ultra ulnæ quadrantem longum, vidiſſe prodeuntem, qui ſeſe circa funiculum infantis umbilicalem convolverat. Retulit eadem ſe paulo poſt præſentibus mulieribus ſecundum, ſed minorem monſtraſſe in ipſa placenta locatum: cumque eadem puerpera de dolore ventris per aliquot dies continuato conqueſta fuiſſet, conſilio Fratris mei *Joh. Stalpartii vander Wiel P. M.* remedio quodam contra vermes uſa magnam cum lochiis vermiculorum excreverit quantitatem.

IN OBSERVATIONEM XXIX.

QUamvis de vermibus in utero repertis pauca existant testimonia, *Benivenius* tamen *lib. de occult. morb. caus.* utero ejectos se vidisse asserit vermes.

Mirum non esse ait *Jacob. Primirosius de morb. mulier. lib. 2. cap. 13. fol.* 137. Vermes, qui in aliis etiam generantur corporis partibus, ob causarum similitudinem in utero produci.

Merculialis de mulier. morb. lib. 4. cap. 12. fol. 158. Hæc illa de re scribit: Dubitatum est, ,, ait, an lumbrici, qui reperiuntur in utero, ,, in ipso fiant, an aliunde mittantur, sed non ,, possum videre, qua via, & ratione ab intestinis egredientes ingrediantur in uterum, quia ,, etsi hoc fieret, perforatis intestinis, & utero, ,, sane dolore, & his vulneribus interirent mulieres. Quapropter magis mihi consentaneum est, gigni in utero, eoque magis, quod ,, memini, ut dicunt *Aristoteles*, *Albertus*, ,, & alii, vermes fieri in cerebro, & vasis spermaticis, ut non sit adeo durum, si etiam fiant ,, in utero.

P. Borellus obs. rarar. med. phys. cent. 1. obs. 5. fol. 8, calculos, & vermes non in omnibus tantum animalibus, sed etiam in quibusvis produci posse tradit partibus, quod exemplis se posse confirmare testatur.

Cer-

Certum eſt rarius in utero, ſæpius vero in ipſa vagina vermiculorum aſcaridibus non diſſimilium quandam reperi ſpeciem.

Quantum ad uteri corpus, exhibet *B. Timæus à Guldenklee caſ. med. lib.* 4. *pag. mihi* 204. exemplum concubinæ cujuſdam Tibicinis, quæ gravidam ſe eſſe ſuſpicabatur; quare nexum conjugalem, quem ille promiſerat, urgebat inſtantius: hic contra acrius inſtare, mortemque ni abitum maturaret, minitari, tandemque obluctantem gladio confodere auſus eſt. Demortuæ ventrem ſe propter animantis ſpem ſubito aperire juſſum præter mucoſum quid, & ingentem aſcaridum viventium, & hinc inde obreptantium numerum nihil in utero reperiſſe ſcribit. *Benjamin Scharffius ephem. Germ. decur.* 1. *an.* 9. *obſ.* 7. *fol.* 44. exemplum habet mulieris cujuſdam quinquagenariæ, tenuis fortunæ, quæ lacticiniis, aliiſque cibis crudioribus adſueta tres ante annos incredibilem circa genitalia pruritum, & fervorem ſenſerat, ſubſequente dolore rodente, ac quaſi urente, perque aliquot dies continuante. Tandem vero per muliebria ingenti aſcaridum caſei vermiculos apprime referentium copiâ excluſâ, dolor quidem, ac pruritus aliquatenus remittebant, omnis tamen moleſtia penitus non auferebatur, ac, licet hic affectus per medicamenta interna pariter, ac externa, imprimis per clyſteres, peſſoſque uterinos, ut & balnea penitus profligari poſſet, cum tamen præ nimio

pudore malum hoc nemini revelare voluisset, adeoque consilia medica sprevisset, miseram egit vitam.

Joh. Schenckius lib. 4. p. mihi 717. simile quid de Joh. de Tornamira refert.

Quantum autem ad uteri vaginam attinet; Jam olim *Hippocrates 2. de morb. mulier*: vermes instar ascaridum in pudendis fœmineis crescere posse annotavit.

Rod. à Castro lib. 2. de morb. mulier. cap. 33. *fol. mihi* 345. de similibus etiam vermiculis in uteri vagina agit, ut & *Nic. Guill. Beckers miscell. med. physs. curios. Germ. decur.* 1. *an.* 8. *obs.* 75. *fol.* 121. de vetula quadam septuaginta annos habente, quæ hoc vitio in intolerabilem labiorum pudendi, collique uterini incidit pruritum, qui injectionibus ex abrotano in lacte, posteaque ex absynthio, & tanaceto cocto, magnam vermiculorum copiam ejicientibus tollebatur.

Garzias Lopius variar. med. lect. cap. 13. honestam se novisse scribit mulierem, quæ, è collo uteri magna vermiculorum ejecta copia, immenso liberata fuerit dolore.

Hujusmodi vermium etiam meminit *Mercatus de mulier. affect. lib.* 2. *cap.* 28. *fol. mihi* 342. dicens eosdem æque in collo uteri, ac intestino recto generari posse, quia istæ viæ similitudinem aliquam habent, nec non propter superfluum illum viscidum humorem, qui intra rugas, &

os-

osculum uteri quasi agglutinatus est, & præsertim quidem si ipsi utero insolitus obveniat ardor.

OBSERVATIO XXX.

Fœtus materno in corpore extra uterum repertus.

OBservatione 66. tomi primi p. 287. exemplum quoddam dedi maturi fœtus, qui, perforato utero, parte inferiore, in cavum abdominis prominebat. Hic autem aliud fœtus toto corpore extra uterum in abdomine reperti exemplum exhibiturus sum.

Anno 1683. die 3. Martii talem nobis videre licuit casum, cum *Med. Chirurgus C. Solingius*, præsentibus *Medicis* clarissimis *Kockio, Cabeliavio, & Schoon*, cadaver mulieris cujusdam annorum 44. dissecaret, quæ postquam antea quinquies, quamvis non sine molestia, summisque laboribus, teste ipso *Solingio* antè in auxilium vocato, peperisset, tandem partus doloribus victa decessit.

Dissecto cadavere usque adeo uteri fundum reperimus laceratum, ut fœtus te-

tenellus cum notabili funiculi umbilicalis portione in abdominis cavitatem ejectus esset, ubi haud dubie non ita diu decubuerat, siquidem tergum tantum cute denudatum esset, nisi forte quisquam eum extra uterum aliquamdiu per funiculum umbilicalem nutritum statuat. Verum id credi vix potest, quia propter ruptionem uteri magna sanguinis ex ipsius substantiâ simul in illam cavitatem profluxerat quantitas, quo supra intestina veluti natans fortean fuit suffocatus.

Aquæ, uti nobis narrabatur, triduo quidem ante obitum effluxerant; os etiam uteri post mortem, adeo apertum, ut parvus in illud pugnus inseri potuisset, conspeximus.

IN OBSERVATIONEM XXX.

NOn minimum certe admirationis nobis attulit isthæc uteri apertio, quam post mortem reperiebamus, ut & ejusdem disruptio. Caussam autem præter ipsius fœtus fortitudinem, qui forsan minus recte in utero situs fuerat, nec non defectum aquarum, quæ mature nimis effluxerant, non invenimus. Huc forsan accedebat tenuitas substantiæ uteri. Hæc enim quo magis

in-

increſcente fætu expanditur, non ſit tandem craſſior, uti quidem primarii fere omnes judicant Anatomici, quos inter *Laurentius*, *Riolanus*, *Bartholinus* ſunt. Ipſe enim contrarium ſæpius in mulieribus obſervavi, quæ turgido objerant utero, ita ut craſſities ejus ſubſtantiæ ultimis geſtationis menſibus ob magnam expanſionem decreſcat; ac idcirco uterus eo tempore maxime ſit imbecillis; uti recte *Galenus cap.* 8. *de anatom. uteri* his notavit verbis.

Jam vero vulva in principio conceptus craſſa, cum prope tempus accedit, major quidem, ſed tenuis evadit. Craſſities enim in longitudinem extenſa abſumitur: in reliquo intercedente tempore, pro ratione magnitudinis, craſſitiem habet. Et *cap.* 14. *lib. de uſu part. Tenuiſſimæ enim*, inquit, *omnino matrices ſunt, quo tempore gerunt, nempe quod profunditas in longitudinem ſit abſumta, eoque imbecillimæ.*

Idem teſtatur *Avicenna lib.* 3. *fol.* 21. *tract.* 1. *cap.* 1. *Matrix*, ait *attenuatur cum magnitudine Embryonis, & dilatatio eſt ſecundum dilatationem corporis Embryonis.*

Eandem etiam fovet opinionem *Ætius tetrab.* 4. *ſerm.* 4. *cap.* 1., qui expanſionem uteri tempore graviditatis comparat expanſioni veſicæ, dicens: *Ubi vero fœtus adolevit, ac pariendi tempus adeſt, tenuiſſimus evadit uterus, attenuatur autem, veluti veſicæ aqua repletæ ſolent, craſſitudine in latitudinem abeunte.*

Rum-

Rumpitur uterus, si tenuior reddatur, quod fieri potest à nimia distensione. Fortioribus pellentibus assumtis, idem in puerpera se observasse dicit *Salmuthus centur.* 1. *obs.* 16. *fol.* 12.

Testatur *Fr. Mauricæus lib. de prægnantibus, & puerperis cap.* 4. *fol. mihi* 13. se idem sæpius fuisse expertum; redditque rationem *pag.* 15. cur illâ in re decepti fuerint veteres: quod scilicet aliorum tantum dictis fiderent. Illi autem in hujus opinionis confirmationem dixerunt in mulierum immediatè post partum mortuarum dissectione substantiam uteri digitum unum, aut alterum latum crassam se reperisse, nec non uteri substantiam valde crassam in aliis mulieribus, quæ fœtum nondum exploserint, vidisse; cum tamen ulterius in istius phænomeni causam non inquisiverint. Sed etiamsi uterus post partum adeo crassus repertus fuisset, non tamen eandem dicendus est habuisse crassitiem, dum infantem, ejusque aquas cum placentâ contineret, quæ magnam produxerunt expansionem, distensionemque. Illam enim acquirit crassitiem ex contractione, & collapsu prius expansæ substantiæ, quæ mox post partum contingit.

Nonnunquam, autem infantes novem menses gestati, occluso transitu, præternaturalem quærunt viam, ut vinculis, claustrisque exeant, si internum uteri os matris, infantisque conatibus non satis aperitur, sufficiensve spatium (ut vulgo in partu contingit) ad exeundum reddit, quod

fit

fit, quia vel interno uteri in ore prominentia, vel excrefcentia quædam carnofa, ulcufve, aut tumor quidam durus, fcirrhofufve obeft, vel quod anguftum nimis illud os, maleve fit uterus conformatus, quo cafu infans (præfertim quando robuftus, & fanus eft) ex utero in cavum abdominis prorumpit.

De non diffimili cafu *P. Salmuthus obf.* 16. *centur.* 1. *fol.* 12. agit, ubi fœtus uterum ad ilion dextrum prope cervicem ad dimidiæ fpithamæ longitudinem perruperat, brachiumque dextrum pridie exertum retraxerat, quod poftea putridum fœtenfque reperiebatur.

Joh. Fauffius, ut habent *mifcellan. med. phyf. German. decur.* 2. *an.* 2. *fol.* 434. etiam uterum laceratum obfervavit.

G. Fabrit. Hildanus centur. 1. *obf. Chir.* 64. fe fœminam fecuiffe ait puerperio mortuam, in qua matrix lacerata, caputque infantis in lævam ventris capacitatem demiffum reperiebatur.

Mirabilem cervicis uteri perruptionem vide apud *Plazzonum lib.* 2. *de part: generationis cap.* 14.

Plura *Jacob. Guillemaus lib.* 2. *de puerperio cap.* 13. *fol. mihi* 319. nec non *C. Solingius obf. peculiar. de mulier. & infantibus fol.* 26. ut & *Embryulciæ fol.* 39. *&c.* exempla adducunt, qualia nos quoque *Scholio ad obf: 66. tom: prim. pag:* 288. *& feqq.*

Nonnulli etiam fœtum in cavitate ventris extra ute-

uterum, etiamſi non laceratum, vel diſruptum, repertum fuiſſe tradunt.

Ita memorat *D. de Monconnys tom. 2. itiner. Ital. p.* 450. in mulieris cujuſdam, Aurelianenſi in Noſocomio diſſectæ, quæ poſt multos dolores, irritoſque in pariendo conatus obierat, cavitate abdominis inter uterum, & inteſtinum rectum fœtum optime ſe habentem, illæſâ matrice, repertum fuiſſe, utut non diu matri ſuperſtitem.

Nota eſt fœtus lapidei *Muſſipontani* hiſtoria, quam vide apud *Thom. Bartholinum centur.* 4. *epiſt.* 58. *fol.* 368. *& ſeqq.* nec non *de partus inſolit. viis cap.* 11. *fol.* 74. *&c.* ut & *Anth. Deuſing.* hic autem fœtus in abdomine mulieris cujuſdam, anno 1659. illæſo utero, repertus eſt.

De puero nullo apparente ulcere, aut cicatrice, in civitate Burgundiæ *Dolenſi* extra uterum, anno 1661. reperto tractatum edidit celeberrimus Vir *Arnold: Senguerdius* Philoſophiæ Profeſſor in Academia Lugd. Batav., cujus infantis involucra omnia calculoſa, & cartilaginoſa erant, quibus diſſectis, humor ſeroſus cum fœtu effluebat, de quo etiam poſtea Profeſſor *Stephan. Willetus* Dolæ publice diſſeruit.

Ephemerid. Medicis German. Vratiſlaviæ typis editis affertur exemplum infantis rite conformati, in alvo matris extra matricem, inter inteſtinum rectum, & uterum reperti, quamquam in hoc neque ulcus, neque cicatrix animadverſa ſit.

De fœtu extra uterum *Tholoſæ* an. 1675 invento,

to, qui intra corpus per annos 25. permanserat, mentionem facit *N. de Blegnii*, Regis Galliarum Chirurgus *Zod. Med. Gall. an.* 1. *obs.* 9. *p.* 9.

Verum hi fœtus in abdomine matrum existebant, quia tuba *Fallopiana* ovum minus recte comprehenderat, vel (ut volunt alii) ovum in tubæ ductu hæserat, quo tandem distenso, ruptoque, fœtus in cavum abdominis delabitur, teste *G: Harvæo exercitat:* 65 *de generat. animal. pag: mihi* 428. Ubi tubas uterinas mulierum revera cornubus uteri cæterorum animalium proportione similes ait; ut aliquando ex situ, connexione amplitudine, perforatione, similitudine, atque officio patet: quemadmodum enim alia animalia (ut jam dictum est) semper in cornubus concipiunt; ita etiam mulier reperta est, quæ fœtum in cornu, sive tubâ illâ gereret: ut doctiss. *Riolanus Anthropogr: lib:* 2 *cap:* 34. ab aliis observatum meminit, oculisque conspexit.

Idem testatur *Matth: Tilingius dissertat. de fœtu Lutetiæ Parisiorum an:* 1669 *extra uterum reperto sect:* 2. § 13 *pag.* 99.

Joh: Riolanus dict: lib: cap: 35 *fol: mihi* 180. quatuor diversa fœtuum in tubis mulierum repertorum adducit exempla.

Regn. etiam Graaffius tract: de mulier: org: generationi inserv: fol: mihi 254. fœtus aliquando in cavitate abdominis inter intestina excrescere statuit: quatenus scilicet ova jam fœcunda è testibus extra tubarum cavitatem decidant, & à partibus

bus adiacentibus foveantur, & incrementum sumant; donec tandem placentæ beneficio cum illis copulentur, ac perfectionem nanciscantur.

Admiratione digna est illa uteri perforatio, cujus meminit *G: Fabrit: Hildanus respons: ad epistolam M: Doringii fol*: 908. Ubi fœtum mortuum per umbilicum, suppuratione facta, exiisse, matremque, curatione recte instituta, integram recuperasse sanitatem tradit.

Similem historiam, at dissimili longe eventu, *Albucases Chirurgiæ part*: 2. *c*:76. *fol: mihi* 221 habet: Mulierem, inquit, mortuum ventre gerentem fœtum, nihilominusque impraegnatam vidi; sed & hic interiit fœtus. Diu autem post mulieris umbilico abscessus accidit, è quo aperto, multum effluxit puris. Vocatus itaque diutius medicam illi præstiti opem, quamquam non percurato ulcere. Admoto igitur attrahente emplastro os ex umbilico, aliudque post dies aliquot prodiit. Cum vero nulla in ventre reperiantur ossa, attonitus steti: Quare illa mortui fœtus esse cogitavi. Post exactiorem autem inspectionem non pauca eduxi ossa, cum se melius haberet mulier. Remanente dein ulcere, parumque emittente puris, illa vixit.

Alex: Benedictus lib: 25 *cap*: 33 *fol: mihi* 997. Mirum, inquit, obiter exemplum referam cujusdam Venetæ Matronæ, quæ cum, partum legitimum exclusisset, mortuus intra uterum mansit gemellorum alter, qui post magnos ge-

ni-

nitricis labores tabefactus fluore quodam per vulvam emissus est. E trium in ventre ortarum fistularum maximâ integra embryonis non sine intuentium stupore educta est calvaria: singulis postea diebus reliqua prodierunt; Atque ita illa convaluit.

OBSERVATIO XXXI.

Impraegnatio, nullis unquam praeviis menstruis.

PRovidentissimus hominum Creator ita fœmineum condidit sexum, ut, reliquis paribus, frigidioris sit temperamenti, porisque donetur angustioribus, quam virilis, unde majori sanguinis fruitur copiâ, quam ad sui sustentationem indigeat, ut idem aliquando, postquam virum passa esset mulier, fœtus vivificationi necessarius foret è virginibus quovis mense erupturus. Qua de re *obs. praeced.* 19. actum fuit.

Quamvis autem, quae menstruo non purgantur fluxu, steriles habeantur mulieres, aliquando tamen virgo quaedam, vel mulier, nullis praeviis menstruis, concipit. Hoc autem ipsum in Sartoris cujusdam Hagiensis uxore etiamnum

vivente animadverti. Hæc enim nullo unquam, nec extra, nec in matrimonio, menſtruo fatigata fluxu quotannis peperit, vitamque recte ſe habens tranſigit.

IN OBSERVATIONEM XXXI.

MUltiplices ſunt menſtruorum defectus cauſæ, multaque illum plerumque ſequuntur ſymptomata, de quibus hic loci non agemus dicturi tantum, cur mulieres quædam abſque ſanitatis detrimento illo fluxu carere queant.

Ratio eſt; quia propter fervidam, & ſiccam temperiem poroſque magis patulos, nec non magnos labores, ſanguinis hujus materia diſſipatur, & avolat: ut in laborioſis, robuſtiſque, vel etiam calidiores inhabitantibus regiones mulieribus monſtrat experientia, quæ nullo, vel minimo madent fluxu, quamvis materia hæcce ſive per narium hæmorrhagiam, ſive hæmorrhoides &c. exonerari queat. Ita tradit *Joh: Lerius Itinerar: Braſilienſi cap.* 17 *fol.* 240. ſe, qui per annum integrum in *America* vixerit, fœminas nullas menſtruis laborantes unquam conſpexiſſe, quas multo labore viros antecedere ſcribit.

„ Ego, inquit, crediderim fluxum illum
„ ratione nobis ignota eas divertere. Puellas enim
„ annos 12. natas vidi, quarum latus ab axilla ad
„ genu

„ genu usque animalis cujusdam dente acutissi-
„ mo ab matribus inciderctur. Puellæ vero præ
„ summo dolore frendentes magnam cruoris co-
„ piam emittebant. Hoc illas remedio menstrua
„ antevertere conjicio.

Idem etiam confirmat *Appianus l*: 2. *cosmogr*:
„ *cap*: 15. Sanguinem, inquit, è *mediis lum-*
„ *bis, genibusque depromi sinunt.*

F: *Platerus* etiam virgines, mulieresque Brasilienses absque ullo fluxu quam maxime sanas vivere tradit.

Rusticas multas absque fluxu isto sanas degere mulieres *Forestus*, ac *Horstius* testantur.

Exempla quædam ad obs: 78. tom: 1. p: 341 de quibusdam mulieribus adduxi, quæ absque menstruo fluxu pepererint; quod ipsum etiam *Aristoteles lib*: 1. *de generat*: *animal*: *cap*. 19. indicavit.

Meminit *Rondeletius meth*: *curand*: *morb*: *cap*: 24. mulieris cujusdam Montis Albani, quæ nunquam fluxum istum experta duodecim ediderit infantes.

Memorat *Laur. Joubertus popul. error. lib.* 2 *cap*. 1. fœminæ cujusdam *Tholosanæ*, quæ 18. infantes, tam masculos, quam fœmellos absque præviis menstruis pepererat, ut & *H*: *Reusnerus apud Velschium obs*. 99. *pag*. 55. de aliâ, quæ sedecim infantes absque illo fluxu in lucem protulerat.

Plures casus videri possunt apud *Sennertum*

lib.6. prax. part. 2. sect. 2. cap. 1. quæst. 1. pag. mihi 232, Schenck: lib. 4. de conceptione, Marcell. Donat. lib. 4. de histor. medic. admir. cap. 23. Guainer. tract. de ægritud. matricis cap. 21. Greg. Nymannum de vita fœtus in utero, Nicol. Florent. serm. 6. tract. 3. cap. 4, Bertinum lib. 4. med. cap. 6. fol: 61, Th. Bartholini centur. 4. hist. 37. fol. 309, Trincavell. lib. 10. cap. 3. de rat. cur. omnes humani corp. affectus, Laz. Riverium pr. med. cap. 17, Joh. Rhod. cent: 3. obs. 541, nec non *miscell. med. phys. cur. Germ. dec. 1. an. 3. obs. 265. fol. 479*, & *an. 6. obs. 64, pag. 92.* Item *obs. 159. pag. 224*, ut & *decur. 2. an. 1. obs. 41. fol. 114.*

Brassavolus comm. ad Aphor. Hippocratis 36. lib. 5. Novimus, inquit, *notæque sunt hodie rusticæ, quibus nunquam menses fluxerint, quamvis sanæ degant, & robustæ sint, ac, (quod mirum) fœtus producant.*

Ut autem hæ detrimenti nihil, vel quod alicujus sit momenti, præter causas modo recensitas perpetiantur, sanguinis bonitas, laudabilisque viscerum constitutio efficit.

Mirum autem est, quod de muliere quadam *Ephemerides German: curios. decur. 1 an. 3. obs. 348.* memorant, quæ non, nisi imprægnata menstrua emittebat. Fluxus autem ille certum exhibebat conceptionis signum. Hinc patet (uti etiam monuimus *Schol. ad obs. 76. tom. 1. fol. 333*) *Aph. Hippocratis sexagesimum sect. 5.* exceptionem

pati

pati. Quare de eo intelligi debet fluxu menstruo, qui fit ut plurimum, & cum vehementia. Nec nocere potest mulieri fluxus menstruus, si non proveniat ille è cavo uteri, si enim manat è vasis, quæ in collo uteri sunt, nullum est abortus periculum, si vero è cavo uteri ob externas, internasve evidentes causas tom. 1. memoratas, idoneis sisti nequeat remediis, quamprimum procurandus est obstetrici partus, aut certo morietur cum matre infans. Atque hoc quidem casu verus est Hippocratis Aphorismus.

Monitos itaque Veneris nepotulos, puellasque audaculas velim, ne si forte menstruus non appareat liquor, furta latitura putent. Quàm enim decipi queant, adjecta abunde ostendunt exempla. Ita etiam virguncularum meminit *Ludov: Mercatus*, quæ viris ante fluxus illius adventum traditæ conceperint, satisque apparuerint fœcundæ.

OBSERVATIO XXXII.

Fœtus humanus absque umbilico editus.

TOt inauditas insolitasque videmus indies, & ubique fere terrarum, monstrorum, & defectuum circa hominis efformationem figuras, quas præcipue

 ob-

obſervant, qui ſedulam Medicinæ, & Chirurgiæ navant operam, ut non immerito in ſummam quandoque rapiamur admirationem.

Varia inter exempla quoddam non ita pridem habuimus Hagæ-Comitum An. 1683. nundinarum tempore. Conſpiciendus exhibebatur maſculus quidam infans anni unius cum tribus menſibus, qui hîc Hagæ à tenuioris fortunæ parentibus Anni 1682. menſe Februario natus erat. Hic uterinis carceribus ſolutus in lucem ſine ullo, imò ne minimo quidem funiculi umbilicalis indicio prodibat, quem idcirco obſtetrix in partu à ventre ſeparare neceſſe non habuit. Deerat etiam umbilicus; ejus autem loco in hypogaſtrio circa pubem lata quædam, rotundaque, ac rubra, nec non tenuiſſimâ pelliculâ obducta macula apparebat, nummi, quem Solidum vocamus, magnitudine; intra cujus circumferentiam duæ conſpiciebantur papillulæ, ſeu aquæ ductus, latum digitum ab invicem diſtantes, per quos urina reddebatur. Ipſe autem infans parvo admodum donabatur ſcroto, quod duos continebat teſticulos;

fig:1

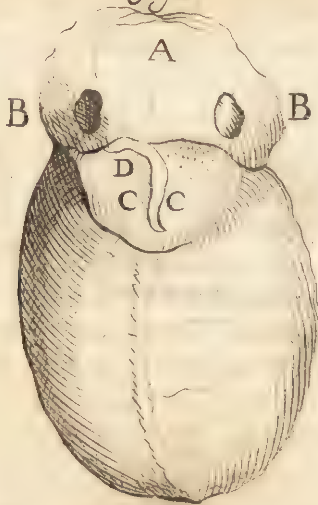

fig:2

pene tamen omnino carebat, quantum quidem conſpicere licebat. Ita ut nihil, niſi penis glans præputio denudata, nec perforata, ventrem verſus cum ipſo frænulo inverſa ſupra ſcrotum appareret, eodem, plane modo, quem Tabulâ quartâ fol. 329. videre eſt. Hic autem infans trimulus ad plures abiit. Primæ fig. A. latam illam, & rubram maculam in hypogaſtrio, B. B. duas papillulas, per quas reddebatur urina, C. C. inverſam, denudatam, & imperforatam glandem. D. inverſæ glandis frænulum oſtendunt. Secundæ Fig. A, eandem maculam in hypograſtrio. B. B. deſcriptas papillulas, C. glandem penis monſtrant.

IN OBSERVATIONEM XXXII.

UT autem major nobis hac in re habeatur fides, adjiciemus & deficientis umbilici exemplum, quod habent *Ephemerides Gallicæ an.* 1673. *fol.* 69. duodecimâ conventione. Ubi *D: Chatton* Chirurgus Montargenſis epiſt. quadam ad *D. Dionyſium* ita ſcribit:

Octavo decimo Octobris Anno 1673. partus promovendi gratia ad mulierem quadragenariam vocatus fui. Excluſo fœtu, nullum apparere

funiculum umbilicalem ſtupu, cui plerumque fœtus alligantur. Mox itaque in ipſum inquiſivi infantis umbilicum, quem eodem plane modo ſe habere reperi, quo in trium quidem hebdomadarum infante eſſe ſolet, ita ut eundem deligare non fuerit neceſſe.

Poſtquam igitur obſtetricis curæ fœtum reliquiſſem, diligenter in ſecundinas inquiſivi, quæ funiculo attractæ ſolitas habere videbantur dimenſiones, tam quantum ad longitudinem, quam latitudinem; rotunda autem placentæ verſus illam partem, qua fœtum reſpicit, erat figura. In medio rotunditatis globulus quidam carneus magnitudine ſeminis cannabini reperiebatur ſimilis plane globulis, qui in extremitate vaſorum ſanguiferorum, poſtquam abſciſſa fuerunt, conſolidatorum exiſtunt. Ne guttam quidem ſanguinis deprehendebam, nec circa funiculum, nec ipſum circa umbilicum. Vivit etiamnum idem infans ſucco, & ſanguine validus, non minus, quam ipſa mater. Hæc mihi ſe ſecundum ſolitum numerandi ordinem jam ante tres hebdomadas partus tempus adeſſe credidiſſe, totoque geſtationis tempore multò, quam ante, melius ſe habuiſſe, nullumque plane ultimæ hujus geſtationis tempore ſymptoma ſibi accidiſſe retulit.

Si vero (ita pergit idem) ad illam extremitatis funiculi tam verſus ſecundinas, quam verſus umbilicum attenderis deſcriptionem, facile con-

ce-

cedes jam dudum præterlapſum fuiſſe aliquod tempus, à quo funiculus iſte ab ipſius fœtus ventre ſeparatus fuerit: idcirco autem hic plane ſtupeo neſcius præter umbilicum reperire vias, per quas fœtus in utero nutrimentum capiat, reſpiretque.

Non immerito equidem circa hunc caſum obſtupuit *D. Chatton*, ignoravitque tum temporis, quomodo infans abſque funiculo umbilicali nutriri, ac reſpirare potuerit.

Quantum ad nutritionis, reſpirationiſque materno in utero functiones, jamdudum plurima conſcripta, & ventilata ſunt, liſque etiamnum ſub judice eſt.

Hiſce tamen duobus caſibus evidens eſt præter vaſa umbilicalia aliam etiam neceſſario dari viam, per quam fœtus in utero non nutriatur tantum, ſed & aliquatenus reſpiret.

Quamvis autem nodo huic Gordio ſolvendo impar ſim, meam tamen proferre opinionem non vereor, fœtumque non per vaſa umbilicalia tantum, ſed & (imo potiſſimum quidem) ipſum per os nutriri, ac reſpirare aſſeram. Hæc autem quæ probent, non graves deſunt rationes.

Quantum itaque primo ad nutritionem fœtus per os attinet, aſſumo tanquam axioma quoddam: Ubicunque notabilis aliqua datur cavitas, vel apertura, cujus interior circumferentia, vel interna latera ſunt mollia, cauſa etiam quædam ma-

materialis existit, quæ cavitatem illam conservet; alias enim latera illa omnino coïrent,& in solidum aliquod corpus coalescerent; quod evidenter in deligatis vasis umbilicalibus recens natorum infantum, in foramine ovali, & altero oblongo cordis patet, quæ coalescunt, quia causa distendens sublata, & aliovorsum translata est, ita ut summo jure dicatur tempore gestationis necessario in ventriculum aliquid influxisse, quod cavitatem conservarit, quod haud dubie præstitit humor ille, qui ex lymphaticis, sive salivalibus prosiliit vasis, vel præcipue ille, cui intra membranas uteri fœtus innatat, qui multis, celeberrimisque viris nutritius habetur.

Legatur G: *Harvæus de generat: Animalium*, *Joh: Rogersius disceptat: med:*, *Courvæus lib: de nutrit. fœtus*, *Casp: Bartholinus exercit. anat. pag.* 17. *Franc. Bayle tract: de usu lactis ad tabidos reficiendos*, *Charleton œconomia anim: fol:* 165. *Regn. de Graef de mulier: organ: generat: inserv. cap.* 15. *fol.* 278. *And. Laurentius Anatom: fol:* 315. *Deusingius genesi microcosmi*, *Thom. Bartholinus Anatom: nova*, *Wedelii physiol.*, *Velthusius tract. de generat.*, *Alex. Maurocordatus*, *Olaus Rudbeck*, *Zypæus*, *Anth: Everhardus*, *Math: Sladus*, *Majouw*, *Thruston*, *Needham*, &c.

Adde, quod exterior oris pars in fœtu, rima scilicet labiorum, ut & œsophagus, larynxque re quadam, qua aperta maneant, indigeant.

Hæc

Hæc autem (meo quidem judicio) nulla alia eſt, quam illi liquores, nempe ſaliva, & humor, cui innatat fœtus; quæ ſalivæ materia per ipſas arteriolas in ſalivales glandulas trajecta, & in iiſdem ſequeſtrata, ac per earum canales ad oris cavitatem deducta permanere nequit, ſed neceſſario muſculorum linguæ motu verſus inferiora depreſſa ad ventriculum, & inteſtina tranſit; quemadmodum ipſa monſtrat experientia, nec non motuum indicat ratio.

Si etiam nihil per os ad ventriculum, & inde ad inteſtina embryonis deſcenderet, unde quæſo, efformarentur, & in ſtatu ſuo conſervarentur vaſa lactea, ut tenuior chyli portio ex ventriculo, & inteſtinis deveniens ad ſanguinem propelli, & trajici poſſet, dum interea craſſior pars in inteſtinis collecta meconium producit, ſive nigras illas fœtus fœces, quæ poſt partum per intervalla tandem excernuntur?

Ut autem commodior ſucco nutritio per Oeſophagum in ventriculum foret tranſitus, epiglottis laryngis rimulæ, ſive glottidi embryonum naturaliter aliquo modo eſt agglutinata, mollis enim hæc, neque cartilaginea nondum natis eſt, quibus poſt nativitatem vi aëris à glottide reſilit, duritiemque reſpiratione ſenſim acquirit.

Ut autem uberius fœtum per os nutriri demonſtrem, adduci poteſt & hoc, quod ad trigeſimum, aut quadrageſimum diem uſque (licet *Harvæus*

exer-

exercitat. 56. *de generat. Animal. fol.* 363. per trium mensium spatium vix rudimentum aliquod placentæ conspici scribat) nuspiam aliquam connexionem, aut communionem habeat cum ipsa matre, non certe magis quam ovum ventre gallinæ circumvallatum, quod etiam confirmat idem *Harvæus d: lib. exercitat.* 69. *pag.* 449. ubi in ove fœtum, qui tunc temporis perfectus erat, & pollicem fere longus, ad tempus illud usque, nuspiam cornibus uteri alligatum, orificiaque vasorum umbilicalium intra colliquamentum uteri, tunicarumque inserta, ac terminata se conspexisse scribit.

Hippocrat: de nat: pueri sect: 3. *pag:* 245. *Quæ fœtum*, inquit, *sustinent membranæ ex umbilico prodeunt*; & paulo post: *eodem modo, ac in ovo, ex umbilico membranæ protenduntur.*

H: Fabrit. ab Aquapendente de formato fœtu part. 1. *cap.* 3. *fol.* 5. Simile quid de quibusdam affirmat brutis, præsertim de scropharum, equarumque fœtibus, quibus ille nullas carunculas, sive colliculos carneos, nullam placentam, nulla etiam vasa umbilicalia, quorum ope cornibus annectantur, esse refert. Hos etiam ad tempus exclusionis usque ab humore intra uterum concluso nutriri, nullibique cornibus annecti asserit. Idem testatur *Harvæus lib. de generat. Animal. exercitat.* 70. *fol.* 462, & 541 *exercitat. de uteri membranis*, necnon *Anthon. Deusingius Genes.*

Mi-

Microcosmi fol. 150, *G: Needham fol.* 29, *M. Tilingius de Placenta uteri fol.* 335. *&c.*, ut & *Regn. de Graef de mulier: org: fol:* 295. Siquidem ergo brutorum fœtus nec ſubſiſtere, nec ſuſtentari queunt, nutrimento, quod utero tantum ingenitum eſt, ut ſtatuit *Harvæus exercitat.* 70. *fol.* 462, quoniam illa animalia (præſertim pullus equinus, qui valde magnus ex utero prodit) eminentis magnitudinis conceptum, ſive ovum, & per conſequens magnam humoris hujus quo alantur, copiam requirunt, ſiquidem etiam tanta nutrimenti copia ſimul, & ſemel (uti alias in ovis contingit) in iis animalibus non exiſtit, ut inde intra uterum ſubſiſtant, & quoniam denique hiſce animalibus nec per placentam, nec etiam per vaſa umbilicalia, uteri vaſis unita quidquam affertur alimenti, certe, cum alius nutritionis modus deſit, per os nutriantur, neceſſe eſt, quemadmodum è chylo quoque, qui in eorum ventriculis, etiam quando nondum ad debitum tempus geſtata ſunt, reperitur, conſtat. Hac autem de re prolixius ſequentibus agemus.

Fœtum etiam intra uterum nutrimentum, ſimulac chyliſicationi inſervientia organa ſunt efformata per os admittere, jam olim *Hippocratis* tempore dictum reperio. Ipſe enim *lib. de carnibus ſect:* 3. *fol:* 350. *Puer vero*, inquit, *in utero comprimens labia ſugit ex utero Matris, & attrahit nutrimentum.* Ac *lib. de natura pueri ſect.* 3. *fol:*

fol. mihi 241. *Tendunt enim*, ait, *& in mammas, & in uteros venulæ hæ* (ſcilicet quæ quod in cibo, & potu eſt pinguiſſimum, & dulciſſimum, concontinent) *& conſimiles aliæ; & ubi pervenerit ad uterum lactis formam habet, eoque puer fruitur*; ſed poſtea eodem lib. fol. 246. *Fœtui grandiori alimentum, & augmentum, quod à matre deſcendit, non amplius ſufficiens eſt, trahit enim ad ſe, quod dulciſſimum eſt in ſanguine, ſimulque aliquantula lactis portione fruitur.*

Nec diſſentit *Galenus*, qui *lib.* an *animal ſit id, quod in utero eſt? cap.* 3. *Fœtus*, inquit, *in utero matris exiſtens eaſdem habet functiones, quas poſtea in lucem editus demonſtrat, ſcilicet ſugit, deglutit, reſpirat*, &c. & *eodem lib. cap.* 5. *Nè igitur fœtus, qui vivificantur, animari diffidamus: neque enim hi poſt partum proprias operas ab aliquo diſcunt, ſed uteris contenti devorant, coquuntque, ac expurgant diſtributum alimentum, apponuntque, quod purgatum eſt, ac ſupervacuum depellunt; ut poſtquam in lucem prodierint, quod ſupervacuum eſt, excernant.*

Convenit *Democriti*, & *Epicuri*, teſte *Plutarcho lib.* 5. *de placitis Philoſophorum cap.* 16. ſententia; ſtatuunt enim & illi per os nutriri fœtum.

Plato etiam *Timæo* fœtum lacte nutriri ait.

Ariſtoteles lib. 4. *de generat. animalium c.* 8. ſub finem, quando, ait, fœtui propter magnitudi-

tudinem non eſt ſufficiens nutrimentum illud, quod affertur per umbilicum, accipit lac in alimentum. Quibus verbis denotat ante partum id contingere, ut clare ex ſequentibus, *& quando per umbilicum nullum amplius tranſit nutrimentum, &c.* patet.

Spreta autem diu fuit *Hippocratis* doctrina, quod præcedentibus ſeculis rationi minus videretur eſſe conſentanea: poſteriori autem hoc ævo reperti ſunt, qui ejus ſententiam validis confirmarint rationibus, quos inter familiam ducit *G. Harvæus*, qui *Hippocratis* veſtigia premens duplicem pro nutritione fœtus viam agnovit, per umbilicalia videlicet vaſa, atque os. Verumenimvero in hoc differt *Harvæus* ab *Hippocrate*, quod loco ſanguinis menſtrui, albugineum ad nutritionem ſubſtituat alimentum, teſteturque ſe per multiplicem, ac continuam cervarum, damarumque anatomiam diverſis temporibus inſtitutam iſthæc inveniſſe.

Rationes autem quibus in hypotheſeos ſuæ confirmationem uſus eſt *Hippocrates*, tum ab excrementis in recens nati infantis inteſtinis latentibus, tum à ſugendi deſumtæ ſunt notitiâ.

Lib. enim *de carnibus ſect.* 3. *fol. mihi* 250. Quod ſi quis roget, inquit, unde puerum in utero ſugere ſciamus, hoc illi reſpondere licet: Pueri, cum in lucem prodeunt, ſtercus in inteſtinis habere conſpiciuntur, & ſimul ac in lucem editi ſunt, tum homines, tum pecora, id iis

per ventrem secedit. Atqui neque stercus haberet, nisi in utero sugeret, neque, ut primum puer natus est, ubera sugere nosset, nisi in utero suxisset.

Harvæus exercitat. 58. *pag. mihi* 886. Velut pullus, & alia animalia liquori intra ovum innatantia os aperiunt, ut humoris portionem assumant, ita etiam per os sugere fœtum scribit: Quamprimum enim aliquam nanciscitur perfectionem, membra protinus movet, & siquidem alios commovet musculos, quid ni etiam oris, & œsophagi organis ad liquorem illum intromittendum uteretur?

Fœtum autem in utero materno sugere vel hinc liquet, quod si in recens editi fœtus os inseratur digitus, illico deprehendatur sugere, imo observatus est fœtus ipso tempore partus, antequam lacrymari, vel recte respirare potuit digitum in os insertum attraxisse, quod in vitulis nondum omnino editis experiri licet.

Fœtum insuper recens natum longe melius, quam adultum hominem sugere, rectiusque multo labiis papillam amplecti, videmus.

Si itaque per os nihil unquam antea in utero materno in ventriculum admisisset, non posset equidem, meo judicio, immediate post partum chylificationis, cui non adsuevit, producere functionem, imo non sine summo periculo tam subitaneam ferret mutationem fœtus, si in utero per solum nutritus umbilicum mox in lucem editus lacte aleretur. Fœtum

Fœtum in utero per os nutriri etiam liquet ex ſubſtantiâ, quæ in œſophago ejus, ventriculoque reperitur, nec quantum ad colorem, ſaporemve, ac conſiſtentiam à liquore cui ille innatat, differt, quæque in ventriculo aliquantulum cocta lac coagulatum refert. Hæc etiam chyli ſpecie in primis inteſtinis deprehenditur, dum inferiora excrementis referta ſunt ſtercoraceis.

R. Graeffius lib. de mulier. organ. generat. inſervient. fol. 187. *Invenimus*, inquit, *in duodeno inteſtino talem liquorem, qualem in ventriculo, præterquam quod ob affuſam bilem aliqualiter ad viridem vergeret colorem, & quo magis deſcenderet, eò magis incraſſaretur, album que ſuum colorem exueret; ita ut in craſſis tandem inteſtinis alvinarum fæcum conſiſtentiam acquirat: quæ lenta liquoris immutatio fœtum per os nutriri ſatis indicat.*

Quin etiam multi recens nati infantes lacteum nutrimentum ante evomuerunt, quam mammas ſuxerint, aut aliud quicquam extra corpus matris aſſumpſerint, quod certe ventriculis eorum ineſſe nequivit, niſi intra uterum admiſſum fuerit.

Hac de re *Iſbr. de Diemerbroeck Anat. lib.* 1 *cap.* 30. *fol. mihi* 365. ſe clarum in filiola ſua habuiſſe exemplum dicit, horam circiter unam poſt partum abſolutum, magnam lactis quantitatem multis admirantibus mulieribus (nondum enim aliquid per os extra uterum acceperat) evomen-

te. *Anthon.* etiam *Everhardus* abortum quendam 28. hebdomadum in lucem editum plurimum serosi lactis vomitu rejecisse testatur, quamquam nè hilum quidem extra uterum assumpsisset.

G. Harvæus, aliique circa tertium, quartumque gestationis mensem in embryonum ventriculis chylum instar albuminis ovi, substantiæ, cui innatabant, non absimilem invenerunt: Idem asserit *Joh. Veslingius Syntagm. Anatom. cap.* 8. In ventriculis quoque, tenuibusque embryonum animalium intestinis materia quædam reperitur, quæ tam quantum ad colorem, quam saporem, ac consistentiam omnino liquori, cui innatant, similis est, teste *Harvæo exercitat.* 58, *fol.* 306.

Non levis certe ponderis demonstratio ex *Hippocratis*, quæ de fœcibus, sive meconio, quod in infimis recens natorum reperitur intestinis, desumuntur, petitur argumentis. Certum enim ad chylificationis in ventriculo peractæ signum est. Negare equidem nolim ad productionem meconii intestinorum multum etiam alios humores, salivam bilem, succumque pancreaticum conferre, ab hujusmodi autem materiarum (& speciatim succi pancreatici) commixtione hancce provenire nigredinem, vix est, ut credam: Si enim hæc ab illo, aut à bile in intestina embryonum immissis oriretur, multo magis in adultis animadverteretur, quibus humorum se-

cre-

cretio, propter majorem nutrimenti usum, copiosior, nec non humores acriores, ideoque ad tingendum aptiores sunt. Certum etiam esset succum pancreaticum, si nigredinis meconii causa esset, ex particulis acidis, austerisque constare, quales tamen in hoc embryonum non observantur succo, saporis enim ille est expers; quapropter libentius ego hujusmodi nigredinem diutinâ meconii in intestinis morâ ortam crediderim. Illud enim in quatuor, aut quinque mensium embryonibus viridiusculum, in trium vero mensium fœtibus flavescens repertum est.

Verum quidem esse poterit embryonum meconium pedetentim nigrum evadere ex eo, quod bilis intra vesiculam felleam nigra vulgo conspiciatur, quia propter externæ, liberæque inspirationis aëris defectum paucas in se particulas habet nitrosas, quæ alias non tantum bilem flavam, sed & totam massam sanguineam, quæ nigrior in embryonibus apparet, intensè rubram reddere potest: Ita ut bilis istius nigricantis embryonum parva quantitas per vices in duodenum ejecta chylo, & fœcibus, quæ postea sequestrantur, nigriusculam meconii producat tincturam.

Harvæus quoque *exercitat.* 58. *fol.* 387. in viviparorum fœtibus intestina crassiora consimili excremento repleri, quali lacte vescentia abundare cernuntur, nec non in ovibus, aliisque bisulcis scybala reperta esse ait. Ibidem etiam circa diem septimum decimum in pullo prope anum

ſtercora evidenter ſeſe reperiſſe, eademque foras intra ſecundinas egeſta paulo ante partum ſe conſpicatum ſcribit. Quod & *Volcherus Coiter*, *&* *Carpus* obſervarunt.

Coronidis loco ſubjungam in embryonibus non tantum humanis, ſed & brutis, oculos exiſtere clauſos, & ſub palpebris firmiter admodum ſibi adhærentibus occultos, verum ex adverſo labia ſeparata, oſque (etiam tunc, cum embryonum vix diſcerni poſſunt rudimenta) apertum conſpici, uti etiam *G. Harvæus exercit.* 56. *pag.* 372. & *exercit.* 69. *pag.* 450. notat.

In fœtubus etiam, qui ex utero prodeunt mortui, inter maxillas lingua nonnihil prominens obſervatur, unde illos in utero equorum, boumque more, liquorem, cui innatant, alentem hauſiſſe ſtatuimus; præſertim cum etiam ejuſmodi quandoque liquor, quamvis craſſior paulo, ex eorum oribus, annotante *Anth. Everhardo pag.* 163, poſt partum eductus ſit. Denique tam ex noſtra, quam D. *Chatton* obſervatione neceſſario aliam præter umbilicum exiſtere viam, per quam fœtus in utero alimentum accipiat, liquet.

Ruſtici occluſo, & conſolidato umbilico in lucem prodire vitulos, ac etiamſi umbilicalis funiculi portio quædam ventri in partu adhæreat, ne guttulam quidem ſanguinis inde vel fortiori digitorum compreſſione elici affirmant.

Hæ

Hæ itaque rationes meridiano ſole clarius in utero etiam per os nutriri fœtum demonſtrant.

Nonnulli autem forte liquorem, cui fœtus innatat, non nutritium, ſed excrementitium, ſive ex urina, & ſudore conflatum dicent.

Hunc autem non eſſe urinam hinc liquet, quod fœtus in utero non mingat: Ejus enim veſica ſexto, ſeptimove, aut octavo menſe aperta urinâ ſemper reperiter plena, ita ut *Joh. Riolanus, hiſt. anat. fœtus humani cap. ult. fol. mihi* 410. veſicam in fœtu ter ipſo ventriculo majorem dicat, quod & confirmare videtur *Joh. Veſlingius Syntagm. anat. cap.* 8. *fol. m.* 21. ubi veſicam multo lotio diſtentam, nec non ureteres in fœtibus amplos admodum reperiri ait, ut &, neceſſitate urgente, urinæ retinendæ inſerviant.

Statuerunt *B. Euſtachius*, & *Conſt. Varolius* omnem in veſica colligi, ibidemque uſque ad partum conſervari urinam; quam etiam opinionem *Goth. Moebius fundam. medic. phyſiol. cap.* 20. *fol. m.* 565. nec non *Anth. Everhardus p.* 186. *& ſeqq.* fovent. *Platerus* quoque, *Vigierius*, *Gaſſendus*, & *Sebiſius* non per urethram, ſed per urachum urinam reddi dixere. *D. Steph. Blankardus Anat. Reform. fol.* 478. fœtus urinam è veſica in placentam excerni, ſicque intra uterum ſuſceptam tandem per matris veſicam expelli credit.

Fœtus autem veſicam ſatis eſſe magnam quæ omnem urinam geſtationis tempore collectam

capiat, verosimile admodum putem, propter ipsius enim nutrimenti puritatem parum producitur excrementi, non plus certe, quam partibus isti usui destinatis contineri queat. Si enim fœtus intra uterum tantum urinæ exoneraret indies, quantum extra illum, certe nec vesica, nec uterus illam caperent.

Quo pacto autem liquor ille urina dici posset, cum, renibus, vesicâque fœtus nondum absolutis, nec ullo, vel minimo certe ejus apparente rudimento, in membranis reperiatur.

Accedit, quod, quò major evadit fœtus eo magis, quicquid id est liquoris imminuatur, quod profectò non fieret, si urina, vel sudor esset, quemadmodum *exercitat. 56. fol.* 366. & 58. *fol.* 382. indicat *Harvæus.*

Liquor etiam ille in quovis animalium reperitur genere, imo etiam in illis quæ nunquam aut mingunt, aut sudant, teste eodem, *exercitat. de humoribus uteri* 656.

Si liquor iste in uterum è vesica deplueret, salsus, acer, saporis, odorisque mali esset, unde non tenella tantum fœtus læderetur cutis, sed & tenuis illa membrana amnion eroderetur, uti clare in infantibus, ubi diutius paulo lotio madidis inhæsere linteis, liquet.

Certum enim est urinam extra vesicam stagnantem non solum acrem reddi, sed & putrescere tandem, cum intra vesicam, quod naturali contineatur loco, non putrescat. Ita alii etiam corporis

poris humores, ut & ſanguis, intra vaſa ſua non putreſcunt, extravaſati vero in peregrinum quendam locum, putrefactioni ſunt obnoxii. Si etiam liquor ille non eſſet boni ſaporis, odoriſque, revera eundem tam avide non abſorberent vivipara, nec etiam fœtus recens natos delingendo purgarent.

Ulteriori demonſtrationi ſequens etiam inſervit experimentum. Liquor enim ille in cochleari vivis impoſitus carbonibus, humidiore portione parumper avolante, glutinoſus mox, ac gelatinæ adinſtar craſſus evadit, quod urinæ nunquam contingit. Ita *Rolfincius lib. 4. cap. 32. diſſert. anatom. fol. m.* 1192. ſe liquorem, cui fœtus innatabat, lente coxiſſe, quo tenuior avolaret portiuncula, & relictam fuiſſe craſſiorem inſtar gelatinæ partem dicat, quam, quantum ad ſaporem, minime ingratam, nec ſalſam, nec urinoſam fuiſſe aſſerit, certo indicio eam non excrementum quoddam ex urina, & ſudore eſſe.

Theod. Aldes diſſert. epiſt. fol. 10. liquorem, qui amnio contineri ſolet, igni impoſitum (Hydropicorum tamen excipit liquorem) coagulari, & abſque multâ aliarum particularum exhalatione concreſcere ſcribit.

Si liquor ille urina foret, fœtus, juxta noſtram hypotheſin, eam deglutiret, quod a veritate alieniſſimum eſt, urina enim nutrire neſcia fœtui noceret.

Denique, ſi fœtus intra uterum per urethram

mingere cogeretur, quî, quæso, actio illa in aliis, quibus urethra (ut in nostra observatione) omnino impervia, ac clausa est, procederet?

Liquorem autem intra amnium contentum non esse sudorem probaveris, quod tenellus adeo, imperfectusque fœtus sudare nequeat, cum nec ipsimet adulti, nisi post vehemens corporis exercitium, &c. sudent. Quî etiam, quæso, fiat, ut fœtus, qui quadragesimo etiam die formicâ haud multo major existit, sex, aut septem uncias liquoris, cui tunc innatat, sudando emittat?

Observatur etiam liquor hic corpora animalium nunquam sudantium (ut sunt canes, feles, nec non pennata) haud minus circumcingere, quam sudantium, ita ut fœtus in utero non magis, quam pullus intra testam ovi, aut piscis in aqua sudare dicendus sit.

At, dicet forte quisquam, si fœtus per os nutriatur, cur non tantâ lymphæ quantitate obrutus suffocatur?

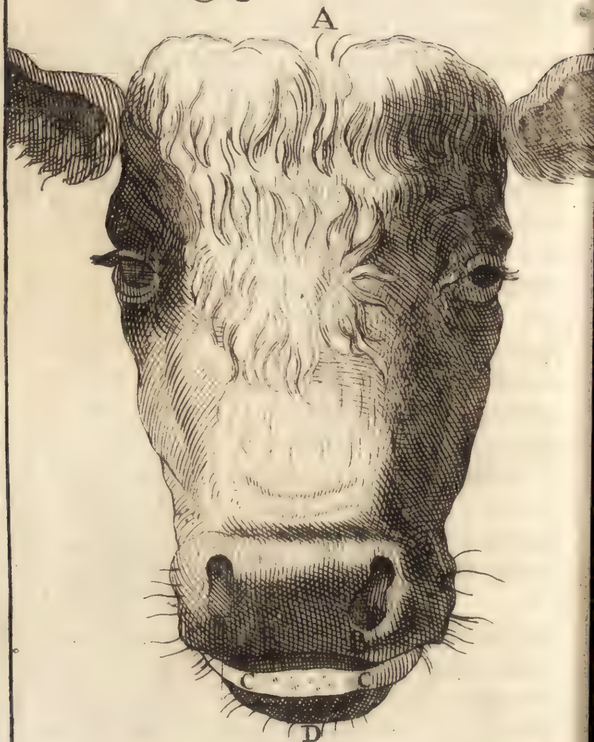
Verum observandum est fœtum, etiamsi per os nutritur, non suffocari, liquorem enim illum nutritium non festinanter assumit, sed lente admodum non amplius unâ vice, quam necesse est, in os admittit.

Quamquam etiam fœtus illo non nutriretur liquore, diceretur que illa non nutritia, sed excrementitia, atque ex urina, & sudore conflata lympha, nihilominus, cur non suffocetur, quærere licebit. No-

tab:5

fig: 1.

Notum est fœtibus, qui mortui ex utero prodeunt (ut ſupra notatum) linguam nonnihil inter maxillas prominere, quâ impediatur liquori nutritio citior in interiora tranſitus.

Ipſemet præterea non ita pridem obſervavi vitulis, equuliſque, antequam externum emittuntur in aërem, labia glanduloſo quodam non aliter obſita eſſe corpore, quam hîc Tab. 5. fol. 347 conſpici datur, ubi A vituli caput eo, quo intra uterum erat, modo B B. labrum ſuperius, C C. carunculam glanduloſam ſpongiæ inſtar, ac lienem mentitam, D. inferius labium notant.

Corpus hoc haud ita pauci, *Plinium lib.* 8. *cap.* 42. ſecuti, in equinis pullis *Hippomanes* dixere, at perperam, ut ſupra *obſ.* 19. *fol.* 223. plenius demonſtratum.

Hodierni quidam ruſtici, ſed immerito, carunculam illam *Lienem* vocant, ac, ſi corpuſculum hoc ab equuli ore prius auferatur, quam integrum prodierit caput, adultum multo agiliorem, curſuque aliis fore præſtantiorem dicunt.

Fuere autem quondam, qui equam matrem, ſi quis carunculam illam præripuiſſet, fœtum ad ubera non admittere dixerint, unde etiam *Virgilio Matri præreptus amor* vocetur. Quæ opiniones quam & hos, & illos fallant, rerum magiſter docet uſus.

Rectius alii carunculam eam ſpongiam dicunt, quæ ita efformata eſt, ut anterior pars propter immiſſum liquorem cygneæ craſſitiem equet pen-

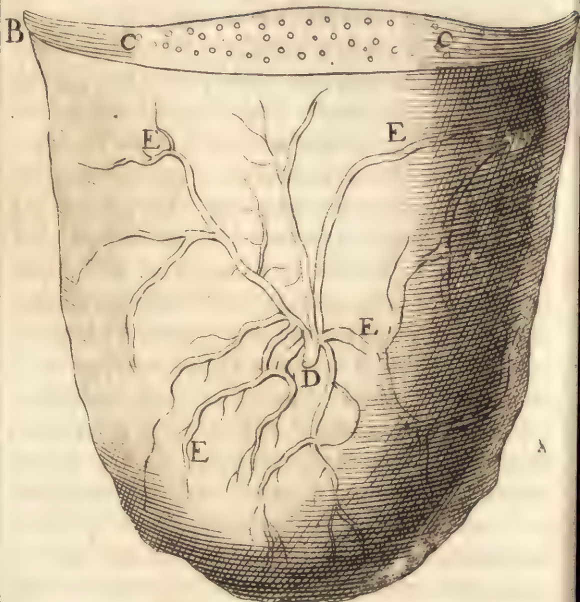
næ, inferior autem pars collum versus, tam crassitie, quem latitudine, minor est, ut adjecta monstrat tabula.

Hoc autem corpusculum tam arcte vitulinæ buccæ anteriorem obsidet partem, ut juxta illud immediate nihil omnino humoris os ingredi queat. Liquor autem membranis contentus, quo ipse cingitur vitulus, eò per motum materni corporis propellitur. Cum enim vaccæ abdomen, visceraque eo contenta ab abdominis, diaphragmatisque comprimuntur musculis, necessario humor amnio contentus simul premitur: qua pressione corporis spongiosi ita aperiuntur tubuli, ut humor ille sensim, guttatimque ingrediatur, ad cujus transmissionem multum facit vituli modica, dum materno includitur utero, (quâ de re mox prolixius) respiratio. Per vituli namque inspirationem minuitur pressio, sicque in os succedenti locus conceditur humori, ut ad ventriculum demitti, atque hinc per vias lacteas ad vituli nutritionem distribui queat.

Hujus autem carunculæ ex multis contextum tubulis est corpusculum, compressum enim, præsertim ubi crassissimum, mediaque inter labia situm est, liquorem in os guttatim immittit, ac tot ibidem existere videntur tubuli, quibus liquor ille continetur, quot apparent guttæ, ita plane, ut in spongiis videre est. Habet & arterias, venasque inferne ab ore provenientes, unde huic corpori implantantur: Venæ e jugulari venâ, arte-

riæ

fig. ij.

riæ è carotica proveniunt, quæ omnes per ejus disperguntur substantiam, uti in partis illius ablatione, seu ab ore vituli avulsione, durante partu, in ramis disruptis, per quos corpus illud nutritum fuit, apparuit.

Substantiæ illius, ut melius innotescat, delineationem lectori sexta exhibet Tabula fol. 349. ubi litteræ A. A. fictum lienem, seu corpus glandosum vituli ore avulsum naturali magnitudine, B B. crassissimam, supremamque ejus portionem, quæ inter vituli labia firma hærere solet, C. C. tubulos, per quos humor ex amnio ingreditur; D. D. truncum abruptorum vasorum sanguiferorum, illâ parte, quâ linguæ vituli annexum fuit ipsum corpus, E. E. E. E. ramos vasorum sanguiferorum, prout per substantiam, quam nutriunt, disperguntur, monstrant.

De corporis hujus, quod tam in equulis, quam vitulis, ovibusque, atque aliis fortean animalibus, partus tempore apparet, verâ constitutione, & usu, nemo huc usque quidquam (quod sciam) dicere agressus est. Cujus rationem esse puto, quod hocce corpusculum rarissime, nec, nisi a Medicæ artis parum gnaris, conspiciatur, vel etiam, quia comparari vix potest, nisi quisquam continue parienti vaccæ, vel equæ adsit, ac quam accuratissime observet, necnon, quam primum uterus aperitur, illicò in vulvam immissâ manu corpus illud à vituli buccâ avellat, antequam caput ejus extra vulvam apparuerit; aliter enim, liberâ

berâ aeris inſpiratione acquiſitâ, non ita facile hominum in manus pervenit.

Hæc autem caruncula humoris in uteri membranis contenti tranſmiſſioni inſervit, qui fœtum partim nutrit, partim ejus labia, os, œſophagum, ventriculum, laryngem aperta ſervat.

In recens autem natis corpuſculum illud non reperitur infantibus, quod bruta iſta cum dentibus, illi autem ſine iis prodeant, ejuſque loco extra maxillas prominentem habeant linguam (uti fol. 342. & 347. diximus) unde quodammodo etiam clauſa manent horum ora neque lingua, nondum natis dentibus, læditur.

Quæret autem quiſquam, quomodo fœtus deglutiat, cum experientia, compreſſo naſo, plenoque ore, nos difficulter admodum, aut omnino non deglutire, nec commode reſpirare poſſe doceat.

Verum hæc embryonum, adultorumque (quantum ad neceſſitatem reſpirationis in deglutitione attinet) inter ſe minus recte inſtituitur comparatio. Sentitur quidem eo caſu difficultas quædam in deglutiendo, quia aeri ad pulmones tranſitus occluditur, id autem non fit, quod reſpiratio ad deglutitionem ſit neceſſaria, verum quod deglutitio in adultis ſine reſpiratione fieri nequeat, qua tamen fœtus in utero neutiquam indiget.

Quod *R. Graeffius de mulier. organ. generat.* *inſ.*

inf. fol. mihi 289. de cane, quæ una vice quinque peperit catulos, quorum maximus capite carebat, & ore, nullo earum partium apparente indicio, quique non diu post abruptum umbilicum moriebatur, ventriculo vacuo, atque excrementis in intestinis paucis admodum repertis, nec non quod alii de infantibus, aliisve animalibus clauso ore, vel prorsus absque eo natis tradunt, nostram non evertit de nutritione fœtus, tam per os, quam per umbilicum opinionem. Adducit enim *D. Graeffius* exemplum illud, quo fœtum non tantum per os, sed & umbilicum nutriri probet, uti etiam memorato à *D. Chatton* casu patet, deficiente umbilico, fœtum per os nutrimentum admittere.

Quando itaque fœtus clauso ore, vel etiam sine lingua, & inferiore nascitur maxilla, quale non ita pridem hic Hagæ, in recens nata ove exemplum vidi, cui transitus per os ad œsophagum prorsus erat occlusus, ut nihil omnino per illud versus inferiora admittere potuerit, aliud quidpiam plerumque adest, quod oris suppleat vicem, ut ita nutrimentum in ventriculum descendat, quemadmodum ipsemet in illa observavi ove; habebat namque aperturam subtus in collo, cujus extremitates, sive fimbriæ satis latæ, carnosæque tenui quadam, uti labia nostra, obducta erant membranâ.

Quamvis autem casu quodam superne nihil per os admittatur, fœtus tamen, urgente necessi-

cessitate, nutrimentum per umbilicum accipere, ac contra etiam (uti exemplo *D. Chatton* clarum est) absque umbilico ad tempus per os ali potest.

Atque ita quidem Lectori etiam per os nutriri fœtum constare crediderim.

Restat, ut, quomodo idem per os respiret, exponam.

Hanc autem ut Hypothesin explicem revocandæ sunt, quas modo adduxi, rationes. Ubicunque enim notabilis quædam existit cavitas, cujus interna latera sunt mollia, necessario causa quædam existit materialis, quæ eandem conservet; dilatante enim causa sublatâ, coalescerent latera. Certum autem est in pulmonibus fœtus cellulas quasdam, sive vesiculas, quæ causam habent conservantem, reperiri; hæc autem non est aer, cujus ibidem non ita sufficiens adest quantitas quam quidem in jam natis, & libere respirantibus: Quapropter causa conservans humor, cui fœtus intra amnion innatat, dicatur, necesse est.

Ita pisces aquam immittere, & expirare animadvertimus, sine qua operatione vivere nequeunt. Quid ni ergo simili fere modo, quo postea aër, humor intra amnion aliquatenus sanguinem refrigeret?

Quando igitur humor ille os ingreditur, portio tenuior, & forsan vapor tantum, per conniventem epiglottida versus inferiora, & hinc per la-

laryngem, asperamque arteriam ad pulmones descendit, ut ita quodammodo expandantur, dilatenturque.

Quin etiam duplex est respiratio visibilis altera, qua simul pectus movetur, quæque idcirco multum requirit aeris, minus visibilis altera, cui aër intra os, & fauces existens sufficit, qui ultimus respirationis modus minus à musculis pectoralibus dependet; hoc autem modo fœtum in utero respirare statuimus. Hinc *Scherbius* apud *Hofmannum 6. de us. part. cap.* 7. optime quosdam esse, qui sine respiratione, id est, visibili pectoris motu, non tamen absque ipsius respirationis usu, vivant, dixit.

Post partum autem externus aër attractus perfectiore modo cellulas, sive vesiculas pulmonales distendit, quam humor ille, qui eas tantum apertas conservat.

Hinc fit, ut Judices rationem à medicis petant, an mater fœtum interfecerit, an vero mortuus ille prodierit? Si enim ille intra uterum obierit, fundum aquæ petent pulmones, quia bronchia, ac pulmonum cellulæ aquâ repletæ pulmones reddunt graviores, ita ut supernatare nequeant, verum si vel per momentum tantum respiraverit fœtus, posteaque à matre interficiatur, pulmones neutiquam fundum petent, sed semper supernatabunt, quia aër, qui cellulas dilatat, ita ex iis expelli nequit, quin semper nonnihil remaneat, unde pulmones leviores redduntur

ita ut ab aqua deprimi nequeant; nec, quicquid tandem feceris, aër omnis ex arteriæ aſperæ ramis, lobiſve pulmonum expelletur, illoſve tam arctos, ut quidem ante, reddi permittet.

Porro ſi fœtus in utero non reſpirat, quem, quæſo, in finem efformati ſunt diaphragmatis, omneſque reſpirationi inſervientes nervi? Quid ni fœtus hos æque (quamvis non ita ut poſt partum) ac alios moveret muſculos? Nonne horum nervorum tubuli, ſi abſque ullâ functione tam diu quieſcerent, nunquam reſerandi obſtruerentur?

Fœtum in utero reſpirare (quamvis non intromittatur externus aër) etiam ſtatuere licet, quod, quando ſalvis naſcitur membranis, neutiquam externum inſpirare queat aerem, quamprimum vero membranæ tolluntur, illico reſpiret, certo indicio ipſum intra uterum reſpiraſſe, ſiquidem nemo alias concipere poſſet, quomodo fœtus ablatis, apertiſque integumentis, tam cito reſpiraret, & quomodo nervi reſpiratorii huc uſque otioſi tam repente officio fungerentur.

Celeberrimus *R. Boyle*, ſiquidem, ait, experimentis noſtris conſtet liquores fere omnes corpuſculis quibuſdam præditos eſſe aëreis, velut abunde ipſâ demonſtratur aquâ, non videtur à ratione alienum ſtatuere, fœtum, cum incrementum ſumit, (præſertim quando ſuprema pars membranæ amnii, quâ cingitur, humore vacua, & vaporoſâ ſubſtantiâ repleta eſt) aliquatenus reſpirare.

Aë-

Aëris etiam nonnihil aquæ admisceri, quo pisces in aqua respirent, non ita, pridem per antliam observavi pneumaticam, hac enim sensim aër è vitrea, cujus dimidia pars aquâ repleta erat, educebatur phialâ, ac in eâ piscis natabat, factumque est, ut magis, magisque ille ad superficiem ascenderit, donec tandem exhausto aëre in latus desideret haud dubie moriturus, nisi parum aëris admissum fuisset, quo mox ad se rediens natavit.

Fœtum extra uterum membranis inclusum sine externa respiratione per horas aliquot vivere posse, (siquidem necessaria etiamnum adsint aliquamdiu) quod narrare aggredior, probat exemplum. Erat scilicet in obsidione Bergarum ad Zomam militis quædam uxor, quæ ultimo gestationis mense aquam quærens ita ferro è civitate ejecto lædebatur, ut media corporis pars huc illuc dispergeretur, nec non uterus cum membranis extra propugnaculum delaberetur in aquam. Paulo post contigit, ut miles quidam circa illum locum excubias agens in aqua quendam animadverterit motum, unde rei novitate allectus hastâ corpus illud (quamvis quid esset, plane ignoraret) ad se attraxit: ac tum quidem vivum fuisse fœtum, qui motionem illam in aqua produxisset, videbat, quem mox ad Tribunum, cui *Cordua* nomen, tulit, qui, mirando casu audito, fœtum membranis continuo solvi jussit, atque ad *Isabellam Claram Eugeniam* Belgii Gubernatricem demisit, quæ eum, utpote mirè na-

tum, baptizari, *Albertumque Ambrosium* vocari, atque optimè educari præcepit.

Sed neque verisimile est, fœtum in utero omnino aëre carere posse, credibile autem est eundem tantum è materno nutrimento, quod multas particulas nitro-aëreas continet, nec non vi fermentativa præditum est, accipere aëris, quantum adeo tenellum requirit corpus.

Certum etiam est motum cordis, & sanguinis in fœtu intra uterum absque externâ respiratione rite posse procedere, siquidem motus, qui in tenero isto corpore tardior existit, ut continuetur, non videtur tanta aëris propulsione, qui respiratione attrahendus est, nec etiam tali reciprocatione indigere, siquidem humor nutritius intra fœtus pulmones jam antea satis attenuatus, particulisque aëreis ditatus est.

Humorum autem motum in fœtu propter recens inspirati aëris defectum tardiorem esse optime Eruditissimus *D. Boyle libr. de vi aëris elastica* observavit, ubi *pag.* 252. se compertum esse in aliquot catulis recens è membranis extractis, &, antequam respiraverant, dissectis, vix ullum, saltem apparentem cordis motum animadversum fuisse testatur, cum tamen asserat cor cujusdam catuli, qui tunicis, & humoribus, quibus innataverat, liberatus erat, parumque respiraverat (quamvis omne pectus apertum esset) per aliquot horas pulsare non desiisse, quod & *Pechlinus de aëris, & alimenti defectu pag.* 98. se comperisse ait.

Sunt,

Sunt, qui dicant fœtum, ut in utero respirare probent, nonnunquam ante natalem fuisse lacrymatum, nec non pullum intra ovum quandoque pipire, qui duo effectus utique absque aëre fieri nequeunt.

Quantum quidem ad primum exemplum attinet, multa ejusmodi adducuntur; verum credibile est deceptos fuisse, qui putarunt se sonum aliquem fœtus audivisse: Nihil enim est, nisi murmur aliquod in ventre gravidæ à pressione, vel calcitratione fœtus intercessu venti productum. Hujusmodi enim narrationes, exemplaque vilibus plerumque mulierculis, rerumque ignaris debentur, quæ vel ista immerito credidere, vel ad fallendos alios, excitandamve ditiorum misericordiam, mentitæ sunt: Audimus enim hujusmodi vagitum pauperculis plerumque perceptum, vel ideo sparsos fuisse rumores, ut nonnihil portendi fingerent, atque aliquod nomen inter vulgus acquirerent.

Apprime itaque olim magnus ille Philosophus *Aristoteles lib. 7. de histor. animal. cap.* 10. fœtum non plorare dixit, antequam ex utero prodiit: quamvis fieri possit, ut idem paulo ante nativitatem, non tamen antequam membranæ frangantur, ploret.

Pulli autem intra ovum pipitum non contingere crediderim, quam circa ejusdem in lucem proventum, quando testa parvo pertusa est foramine.

Fœtum in utero respirare, jam olim docuit *Hippocrates initio libri de nat. pueri sect. 3. fol. mihi 236. Cum enim mater*, ait, *aërem frigidum ad se attraxerit, eo genitura fruitur*, & paulo post: *Cum vero genitura in membrana continetur, spirationem intro & foras habet.* Ac denique *pag.* 238. At sane superioribus etiam partibus, ore nempe, & naribus spiritum trahit, & venter spiritu inflatur, &c. Nec non *lib. de principiis*, ubi dicit: *fœtus respirat tam per os, quam nasum*: & rursus alio in loco ita loquitur; *modica respiratio embryoni pro modulo sufficiens est*; potestque hoc aliquatenus demonstrari ex *Gal. l. de Anat. vivorum, cap. de Anat. partic. fœtus*; ubi, *tertia*, inquit, *causa est anxietas in inspirando, & exspirando aëre, parvaque copia aëris, qui nimis calidus attrahitur*; & *lib. an Animal sit id, quod in Utero est? cap.* 4. *Fœtus*, ait, *respiratio animæ operatio est, respirat enim per os.*

Hujus etiam opinionis est: *G. Charleton de Oeconomia animali exercitat. de respirat. fol.* 166. nec non *Fr. Roussetus, H. Mercurialis lib. de hominis generatione cap.* 26. *Anth. Everhardus, G. Entius Apolog. pro circulatione sanguinis, Nymannus de vita fœtus in utero*, ut & *Courvæus.* Quapropter fœtum, siquidem tam per os, quam umbilicum, nutriatur, respiretque, harum alterutrâ viarum aliquamdiu carere, ac vel per os, vel per umbilicum tantum sustentari posse statuerim. Atque ita quidem ad dubia

D. Chatton, quomodo ſcil. fœtus in utero matris abſque umbilico pro tempore nutriri, & reſpirare poſſit, pro viribus reſpondimus. Reſtat ſolvenda illa quæſtio, cur umbilicalis funiculi à fœtus abdomine ſeparationem magna ſanguinis in membranis uteri profuſio, indeque fœtus ſuffocatio, & mors ipſa non fuerit ſubſecuta?

Certum eſt illam funiculi ſeparationem non ſubito, at ſenſim fieri, ſicut vitulis, diſruptis ſemper vaſis umbilicalibus, uti pag. 342. diximus ex utero materno prodeuntibus accidere videmus.

Sed quid de duobus iſtis foraminulis, è quibus urinam, cujus memini, infans egerebat?

Quamvis autem hujus rei veritatem, quia poſt mortem non fuit apertus infans, ſcire nequeamus, dicam tamen, quid de hiſce aperturis ſentiam.

Veroſimile eſt utrumque ureterem infra in ventre in duas illas papillulas, ſive aquæductus ſe inſinuaſſe. Quod eò magis crediderim, quia caſum huic non diſſimilem mihi duodecimo die Junii anni 1686. cum ſolertiſſimo noſtro Anatomico *D. Anthon. Nuck*, videre contigit. Infantis enim ſeptem dies nati cadaverculum cum examinaremus, conſpicuum in ejus hypogaſtrio fuit rotundum, rubens, & paululum prominens quoddam corpus, tactu molliuſculum, magnitudine pilæ palmariæ per medium diſciſſæ, quod undiquaque firmiter abdominis cuti annexum erat. Loco naturali umbilicus deficiebat, ſed ejus defectum ſupplevere vaſa umbilicalia ad baſin

dicti tumoris, parte tamen supernâ, inserta, ubi portio funis, modo vulgari deligati etiamnum conspiciebatur. Tumoris parti inferiori, qua genitalia respiciebat, duo foraminula digiti latitudine à semet distantia, & stylum mediocris crassitiei admittentia apparebant, per quæ urina continuè, sensimque emanabat, paululum autem infra hæc loco penis, glans tantum visa est, & quidem bifida, atque inversa absque ductu urinario. Aperto dein abdomine repertus est uterque ureter, qui pro corpusculi modulo naturali duplo, triplove crassior inferiori corporis prominentis terminabatur parte. Eminens ille rubicundus tumor nil aliud erat, quam infantis vesica urinaria omnino plana, collapsa, in se invicem compressa, & nullo modo concava, quæ ne guttulam quidem liquoris continebat, quoniam per duo illa foramina urina continue stillabat extra corpus, quemadmodum in bene constitutis per ureteres in vesicam stillare solet. In prominenti glande ne quidem urethræ vestigium apparebat, quamvis ad ejus basin, qua penis vesicam tangere solet, corpusculum glandulosum apparebat duriusculum, in quod vasa deferentia terminari vidimus, sine ulla vesicularum seminalium indicio. Quoniam autem umbilicus locum mutaverat, arteriæ umbilicales breviores, vena vero longior naturali apparebant: Scrotum bene formatum, duobusque testiculis donatum conspeximus. Hisce visis, certior de ductuum uri-

na-

nariorum infantis, de quo observavi, constitutione, excernendique lotii modo mihi factus videbar.

Rarissimum exemplum, nec nostro (quantum ad mingendi modum) dissimile habet *Nath. Higmorus lib.* 1. *Disquisit. Anatom. part.* 4. *cap.* 7. *pag. mihi* 114. ubi hæcce memorat.

,, In puero, inquit, Oxoniensi (qui me hæc
,, scribente, ætatem habebat novem, vel de-
,, cem annorum) ab ipsa nativitate usque nullæ
,, observabantur partes, quibus sexus aliquis
,, posset dignosci; sed observabatur in eo fora-
,, men aliquod, per quod urina excernebatur,
,, cæterum omnia erant plana, & solida ad ipsum
,, anum usque, parumper tamen infra umbili-
,, cum (qui alias bene, & in totum erat occlusus)
,, aperiebatur cutis, latitudine duorum digito-
,, rum transversorum, & erat simul rubra, &
,, scabra, per quam urina destillando colabatur:
,, infima pars ventris (scilicet circa locum vesicæ)
,, ipsi valde erat tumida, cogebaturque sæpius
,, ventrem pronus contra prominentes lapides,
,, colliculosve quo vesica exoneraretur, com-
,, primere.

Ipse autem *Higmori* infantis urinam infra umbilicum occlusum sudoris in modum provenisse crediderim, quod ejus vasa umbilicalia post nativitatem colligata fuerint, unde puer ille urinam, quam per urethræ communem viam exonerare non potuit, per aliam quandam præter-

naturalem infra umbilicum, quo dixi, modo gessit.

Simili plane modo in nostro infante (qui umbilico omnino carebat, cujusque urinæ, propter occlusam urethram, nullus patebat transitus) duo isti canales, per quos urina excerneretur, efformati sunt.

Neque multum differt, quod die 15. August. an. 1683. hic Hagæ in puero quodam vidi, quamvis funiculus umbilicalis prodeuntis fœtus ventri, utut solito inferius, annexus foret, ac quemadmodum in primo, sic etiam in vltimo hoc infante glans tantum penis, sed denudata, atque imperforata, non tamen inversa conspiciebatur. Huic autem præputio inverso pseudo-frenulum erat adnatum, sed nec duas speciales ad urinæ excretionem uti in priore infante, ductus in lata illa, scabra, cuteque denudata macula, sed urinam guttatim, transudationisque in modum provenientem, animadvertimus. Per tres autem hebdomadas hic infans vixit.

Infantis hujus partium deformatarum delineationem exhibet tabula septima, denotatque A. primæ figuræ locum separati, nondumque occlusi umbilici. Secundæ figuræ B. spongiosam carnem, sive maculam. C. glandem penis. D. verum, & naturale frenulum. E. inversum præputium. F. pseudo-frenulum. Tertia figura occlusi penis latus monstrat. Quartæ figuræ. A. spongiosam carnem. B. pelvim, per quam urina guttatim

ta

fig. 1.

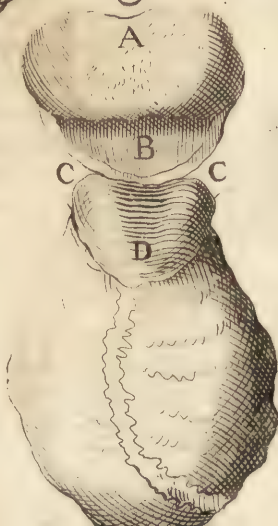
fig. 2.

fig 3

fig. 4.

tatim defluebat; C. C. fimbriam pelvis. D. inversam penis glandem ostendunt.

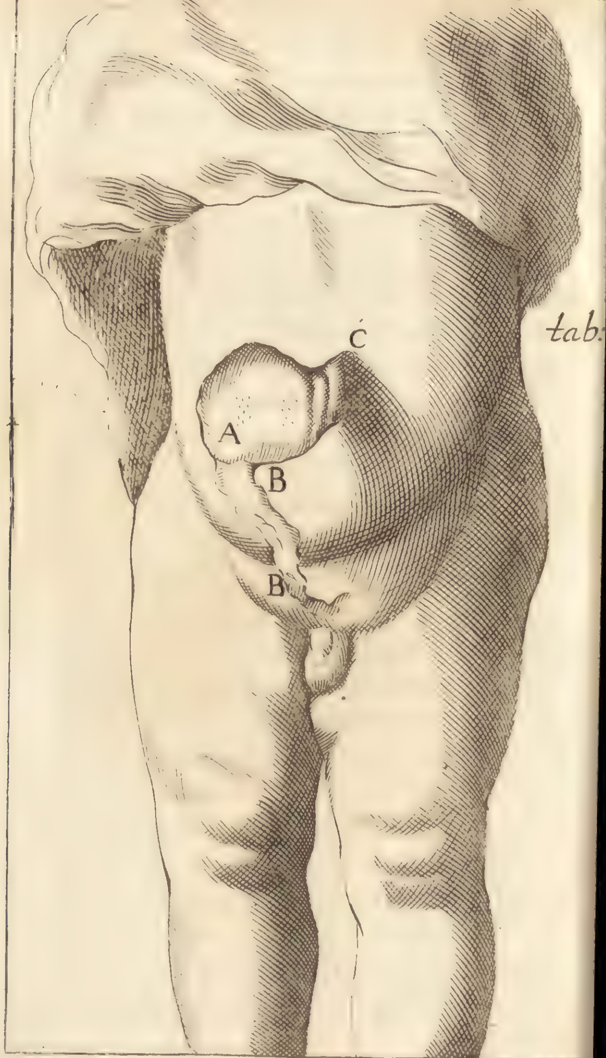
Refert *Thom. Bartholinus hist: anat: rarior: cent.* 1. *hist.* 65. *fol.* 103. dum in Latio moraretur, se vidisse Italum annor. tum 40. robusto, & satis sano corpore, qui ab ineunte ætate sine podicis, penisque nota vixerat, quum nec pro mare, nec fœmina â parentibus ob virilis membri defectum haberetur, pro fœmina sacro baptismatis lavacro immersus *Annæ* nomen obtinuit, retinuitque per reliquæ vitæ decursum.

Vigesimo quarto demum ætatis anno longior barba genas investiens inter viros eum asseruit. Hic autem quoniam anum imperviam haberet, fæces (uti *Schol. ad observ.* 56. *centur.* 1. *fol.* 240. retulimus) certis periodis per cornu ori imposito evomuit, quarum fæditatem, saporisque molestiam grato potu, aquave diluit, quam in hunc usum perpetuo secum circumferebat, lotium vero è pila quadam fungosa circa locum umbilici absentis enatâ, velut per spongiam, stillans reddidit, & pro lubitu, velut lac è papillis, cætera sanus, nec fœminas aversatus expressit.

OBSERVATIO XXXIII.

Infans cum Exomphalo, ſive minus vera umbilici hernia, natus.

DE magno quodam Exomphalo, ſive umbilici prominentia, quam perperam nonnulli umbilicalem dicunt herniam, mulieri cuidam à magno in ipſo partu niſu orta, *p.* 223. *obſ.* 53 *Tom.* 1. egi. Hic autem ejuſmodi vitii infantis intra uterum matris orti, natoque adhærentis exemplum dabo. Uxor illa erat Sartoris cujuſdam Hagienſis, ad quam, cum 7. Decembr. anno 1682. pareret, me, *Corneliumque Solingium* accerſiri curavit obſtetrix *Eliſabetha Cavalliers.* Fœtum exomphalo laborantem invenimus, qui ſuperne ita pellucidus erat, ut gyri inteſtini illi commode conſpicerentur. Cum vero infans tertio à nativitate die propter exomphali gangrænam, quam initio prædixeramus, obiiſſet, uti nobis cadaver poſtridie aperire liceret, petiimus; quod coram Medico *Sam. Cabeljavio*, nec non

C
A
B
B
tab:

non obstetrice factum est. Reperimus autem supremam exomphali membranam nihil aliud fuisse, quam umbilicalis funiculi dilatationem quandam, qua aperta, illico in conspectum venit peritonæum, sub quo tenuia intestina sita erant, quæ tam firmiter peritonæo videbantur unita, ut absque læsione separari non possent. Ulterius inquirendo infantis ilium spithamæ longitudine supra intestinum cæcum propulsum, dilatatumque, ac triplo crassius, magisque cavum, quam quidem aliis in locis, observavimus. Sæpius interrogata, anne gestationis tempore lapsa, vel ad durius quoddam corpus allisa fuisset, negavit puerpera; tandem autem se circa medium gestationis tempus diutius stantem multas penulas super mensam leviter, non tantum late extensis brachiis, sed & contra mensam, ut illas tanto melius explicaret, compresso ventre, consuisse confessa est. Verisimile itaque est vitium illud infanti continua illa materni ventris pressione ortum fuisse. Tabulæ autem octavæ litera A prominentiam umbilici, B. funiculum, C. dilatatio-

nem,

nem, sive expansionem umbilici, cutis-
que infantis monstrat.

IN OBSERVATIONEM XXXIII.

NOn per clamores tantum, vomitus, tusses, saltationes, lapsus, fortiores flatus, aut curruum motitationes, internasve musculorum abdominis difficili in partu pressiones, duriorumque fæcum expressionem, sed & per externam ventris contra duriorem quandam materiam pressionem peritonæi fieri posse dilatationem certum est. Id enim circa umbilicum tenuissimum est, ita ut per ejus expansionem intestina versus efformatam inclinent cavitatem, sicque exomphalum producant. Credibile itaque est illius infantis ortum fuisse vitium, quod Mater toties, ac tam diu ventrem arctius mensæ admoverit; unde non pressio tantum partium internarum ad invicem facta, sed dolor, angorque corpori ejus excitatus fuit, cujus molestiæ haud dubie fœtus etiam particeps fuit, siquidem, quæ gravidis accidunt à causis externis, etiam fœtibus (præsertim quando crebriores iis de rebus matrum sunt cogitationes) ut plurimum obveniant symptomata, quod & secuturis observationibus evidentius constabit. Atque ideo quidem evenire potest, ut per brachiorum expansionem, ventrisque materni pressionem fœtus peritonæum non tantum cum funiculo umbilicali fuerit dila-

tatur

tatum, ſed & inteſtina eidem firmiter annexa coaluerint.

Memorat celeberrimus *Medicus Stephanus Blanckardus lib. de morb. pueror. obſ. 9. fol.* 188. de mirando quodam, & inſolito pueri cujuſdam Heuckelomii anno 1682. nati exomphalo, è cujus umbilico propendebat funiculus, qui longitudinem ulnæ quadrantis cum ſemiſſe, digitique minoris æquabat craſſitiem, in cujus extremitate globulus quidam rotundus, qui duplicis pugni magnitudinem excedens tenui obductus erat membrana, per quam motus inteſtinorum periſtalticus optime animadverti poterat. Idem *obſ.* 11. *ejuſdem lib.* 1. *fol.* 291. meminit infantis, qui inteſtinis extra abdomen propendentibus, natus erat, quia Mater quodam ante partum tempore per plateam obambulans felem viderat, cujus corpus curru quodam ita erat protritum, ut extra abdomen propenderent inteſtina.

Non diſſimile mulieris exemplum quondam intellexi, quæ infantem peperit, cujus inteſtina extra ventrem ſita erant, quia geſtationis tempore viſum, & cogitationes in mactatam conjecerat ſuem, extra cujus ventrem inteſtina profluxerant.

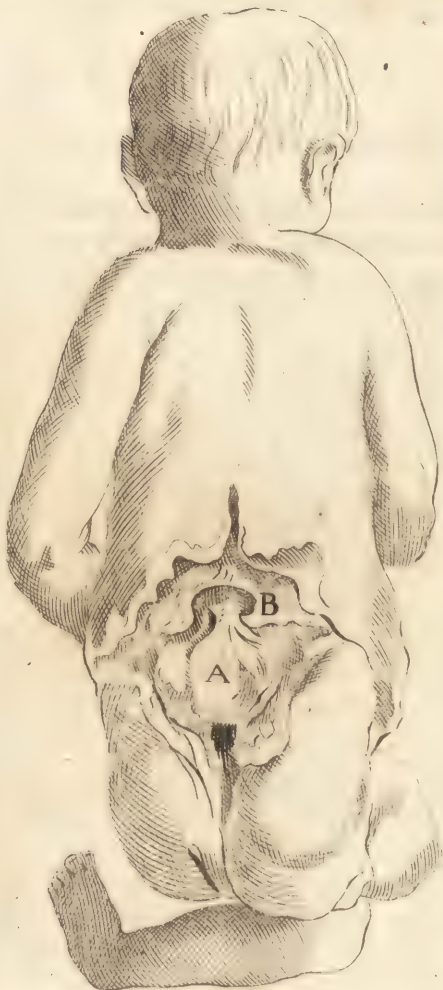
OB-

OBSERVATIO XXXIV.

Fœtus diffractis in Utero lumbis editus.

QUanta inter Matrem, & fœtum existat ſympathia, præcedens docet obſervatio. Nunc exemplum proferam, quod mihi 12. *Octobris an.* 1682. occurrit, cum *D. Corn. Solingius*, me, aliiſque præſentibus Medicis, cadaver infantis aperiret, cui lumbi in utero matris diſrupti fuerant, qui nihilominus novem natalibus dies ſuperfuerat. Hujus mater circa medium geſtationis tempus cum ſitulâ aqua plenâ per gradus deſcendens tergum forte in tabulationis cujuſdam extremitatem impegit, ita ut fœtus in utero læſus cum plano quodam, fuſco, & obſcure cæruleo, magnitudine nummi, quem Philippicum dicunt, tumore prodierit; quo poſt obitum aperto *exoſtoſis* quædam magnitudine caſtaneæ poſterius in ſpinæ dorſi vertebris, quæ & ipſa ſub *exoſtoſi* diffracta, ſolutaque, ac mobilis erat, conſpecta fuit; unde contigit, ut infans inferiores corporis partes infra ver-

tab:

tab:

vertebras illas ſitas nunquam movere potuerit: ſpiritibus enim per nervos medullæ ſpinalis eo loci nullus plane verſus inferiora patebat tranſitus. Hujus infantis etiam pedes, quibus præternaturali modo circumvolutis, aliter plane, quam alii in utero locantur, prodierat, notabiliter tortos, verſuſque interiora inverſos reperimus.

Præterea in tenello hoc infante procidentiam quandam vaginæ uteri, magnitudine nucis moſchatæ, obſervavimus.

Anus ipſa etiam præter morem oſſi ſacro proxima erat.

Ipſius autem infantis delinationem, tam à parte anteriore, quam poſteriore hic loci exhibere non inconſultum duxi. Denotat ergo A. nonæ tabulæ prominentem dorſi ſpinam: B. aperturam gangrænâ fere emortuam. Decimæ tabulæ A. pudendum: B. vaginæ procidentiam: C. C. paralyticos, & immobiles oſtendunt pedes.

Similis fere infantis mentionem facit *Juſtus Schraderus dec. 2. obſ. 2. fol.* 204. qui diviſâ dorſi ſpinâ natus erat, quæ deformatio (ut ita loquar) orta erat, quod

mater gestationis tempore è scalis, lumbis graviter læsis, decidisset, unde in infantis dorso sub cute aquosus quidam ad vertebrarum lumbarium initium postea apparuit tumor: Hoc etiam casu superiora membra mobilia, femora vero, & pedes immobilia mirari licebat. Tumore aperto, abscessus quidam crassâ membranâ obductus apparuit, quo serosa continebatur materia. Infima etiam spinæ dorsi pars cute, & carne denudata divisaque, ac medullâ spinali carens conspecta est, quamvis ab utroque ejusdem latere hic illic ordinata quadam serie nonnulla nervorum è medulla spinali provenientium aspicerentur principia, quorum unus ramus ad alterutrum tendebat femur.

De simili exemplo *Nic. Tulpius lib.* 3. *cap.* 30. *fol. mihi* 242. agit.

IN OBSERVATIONEM XXXIV.

OBscura admodum est, monstrosorum fœtuum causa. Hinc Theologorum nonnulli eandem immediate voluntati attribuunt divinæ; alii malitiæ ipsius Sathanæ, nec non Magorum,

rum, & veneficorum incantationibns assignant. Multi autem docti hujus rei varias naturales adduxere causas, quarum maxime vulgaris, & vero simillima est firma quorundam objectorum maternæ menti facta impressio.

Quo autem modo hujusmodi imaginationis maternæ operatio in fœtus transeat non ita promptum est dicere.

Th. Fienus lib. de viribus imaginationis quæst. 14. *fol. mihi* 236. quæstionem hanc exponere arduum dixit; cum ejusmodi res humanum superare videantur captum, quamquam ipse suam promere non vereatur opinionem.

Tradit quippe phantasiam per se, & immediate non immutare fœtum: id est, phantasiam simplici imaginationis actu illum non alterare, vel immutare, sed notas peculiares, & imaginatas in fœtu producere dirigendo potentiam conformatricem, & ad sic conformandum determinando, quod absque præviis animi passionibus, humorumque, & spirituum matris motu fieri negat; Directionem autem hanc per communicationem specierum fieri credit, quas à phantasia præconceptas, spiritibusque, & sanguini matris impressas, ac ad uterum delatas per communionem, & continuitatem etiam sanguini, spiritibusque fœtus imprimi autumat.

Tribuit Celeberrimus *Cartesius* effectum hunc forti spirituum radiationi *Tractatu de homine.* Quod & ejus statuunt sectatores, quos inter est

 Ludov.

Ludov. de la Forge tract. de mente humana, & *notis ad Cartesii tract. de homine pag.* 128. Nec non scriptor *Gallicus libri*, cui *Veritatis indagatio* nomen, *lib.* 2. *fol.* 162. &c.

Neque profecto melius maternæ impressiones, quam per spirituum radiationes concipi possunt: Illa enim Idearum vestigia, quas efformat phantasia, non tantum in cerebro permanent, sed & juxta arteriarum ductum ad cor pergunt, radiosque spirituum in ipsum transmittunt sanguinem, ita ut nullæ excipi queant spirituum particulæ, quæ non aliquam inde adipiscantur alterationem. Quin etiam imaginationis vis ad humores venis, & arteriis contentos, qui spirituum motibus semper auscultant, transit. Motus autem Matris necessariam cum fœtu habent communionem; fœtus enim genitrixque unum fere, idemque constituunt corpus, nutrimentumque utriusque, & spiritus reciprocè sunt communes. Vasa quippe uterina imprægnationis tempore ostiola quædam placentæ inserunt, sicque communionem quandam cum fætus vasis habent.

Ut autem res ipsa comparatione quadam distinctius percipiatur; nonne indies in nobismet, quando terrore afficimur, spirituum è cerebro per universum corpus, imò ad extrema usque membra, extremosque digitos radiationem fieri animadvertimus? Nonne hinc *Hippocratis* confirmatur sententia totum nostrum corpus *σύμπνουν τε, καὶ σύῤῥουν* dicentis? Certum est

ra-

radiationes ſpirituum ſecum imaginem eorum, quæ intellectus primo percepit, per univerſum abripere corpus.

Non aliter etiam articulatum ſonum totam aëris molem, muros, tectaque tranſire obſervamus; quidni ergo facilius radiationes ſpirituum, ipſis imaginibus, impreſſionibuſque conſervatis, per poros tenuis noſtri corporis viam inveniant? Monſtrat præterea uſus ejuſmodi ſpirituum radiationes mulieribus magis, quam viris contingere, quod illarum plerumque corpora poroſiora, penetrabilioraque ſint, quapropter fieri facile poteſt, ut hujuſmodi radiationes etiam cum conſervatione eorum, quæ Mater menti propoſuit, cerebroque impreſſit, ad fœtum utero concluſum tranſeant.

Kircherus art. magn. luc. & umbr. lib. 10. *pag.* 2. *cap.* 2. *fol.* 806. pictrix phantaſia, inquit, eſt in nævis producendis, penicillus eſt ſpiritus corporeus; colores ſpecies ex phantaſia radiantes: tela, corpus infantis tenerum: prototypon corporis infantilis corpus maternum, cujus partes cum partibus infantis ſingularem habent conſenſum.

OBSERVATIO XXXV.

Squammeus, ac veluti Phocæ pelle contectus puer.

QUanta ſit imaginationis in corpora noſtra, humoriſque, præſertim gravidarum, poteſtas, quotidie abunde liquet, ita ut veriſſime jam olim multi, *Imaginationem in humores imperium habere*, dixerint.

De paſſionis hujus vi *Scholio ad obſervat. 72. tom. 1. fol. 311. & ſeqq.* nec non proximis duabus obſervationibus nonnulla adduximus. Hoc autem, quod memoraturus ſum, minime ſilentio mihi prætereundum fuit.

Anno itaque 1683. menſe Majo Hagæ puer quidam decem circiter annorum conſpiciendus exhibebatur nomine *Bernardus*, Biſegliæ, quod eſt regni Neapolitani ad Hadriæ littora oppidum, natus, cujus Patri *Petro Anthonio Conſiglio* nomen erat, Mater *Elizabetha Naſtaſia* vocabatur.

Pueri illius manus, pedeſque toti quan-

quanti ſquammei erant, brachia autem, & crura, atque adeo totum corpus, excepto ſolo capite, veluti phocæ pelle obducta, contactuque dura erant, & ſcabra.

Narrabat matertera, cujus curæ ipſe creditus erat, ortam fuiſſe iſtam cutis deformitatem, quod mater, cum linteaminum purgandorum causâ littus peteret, in flumine vicino varios ſquammatos, & teſtaceos vidiſſet piſces, quorum imaginem tam firmiter cerebro impreſſiſſet, ut non ita diu poſt à marito imprægnata, piſciumque perpetuo memor fœtum pepererit, inſtar piſcis ſquammoſum, facie tamen, colloque decorum, reliquo autem corpore prorſus nigricantem, & obſcuro quodam, ſcabroque obductum muſco, quapropter idem nudus non tantopere frigore, quam quidem alii, infeſtabatur.

Puer ille ingenio, quantum ætas ferebat, ſubtili, & acri, ac quod mirere, piſcium avidus admodum erat, adeo ut poſt crebriorem carnis eſum male ſe haberet. Ipſe etiam cum aliis Medicis ex ejus corpore prodeuntem animadverti,

qualem pisces diffundunt, odorem, quem quivis admoto propius naso percipere poterat.

Delapsis veteribus novæ succedebant illico squamæ, quibus avulsis mox effluebat sanguis.

Operæ pretium credidi ipsius pueri delineationem adjicere. Undecima itaque Tabula totum ejus corpus, Duodecimæ autem figura prima manum, secunda pedis inferiorem, Tertia superiorem cernere dat partem.

IN OBSERVATIONEM XXXV.

MUlti impressionum quarundam, signorumque piscium forti matrum imaginatione in fœtuum corporibus productorum exempla memorant.

Gaffarellus rer. inaudit. part. 2. *cap.* 5. *v.* 12. *pag.* 107. de sorore sua narrat, cujus pedi piscis adeo accurata inhærebat figura, ut vel excellentissimi videretur pictoris opus. Mater gestationis tempore piscium avida admodum fuerat, nec filia pisces comedebat, quin isto pedis loco acutum sentiret dolorem.

P. Borellus Histor. & observat. rarior. med. physic. centur. 3. *obs.* 49. *fol.* 235. figuram quan-

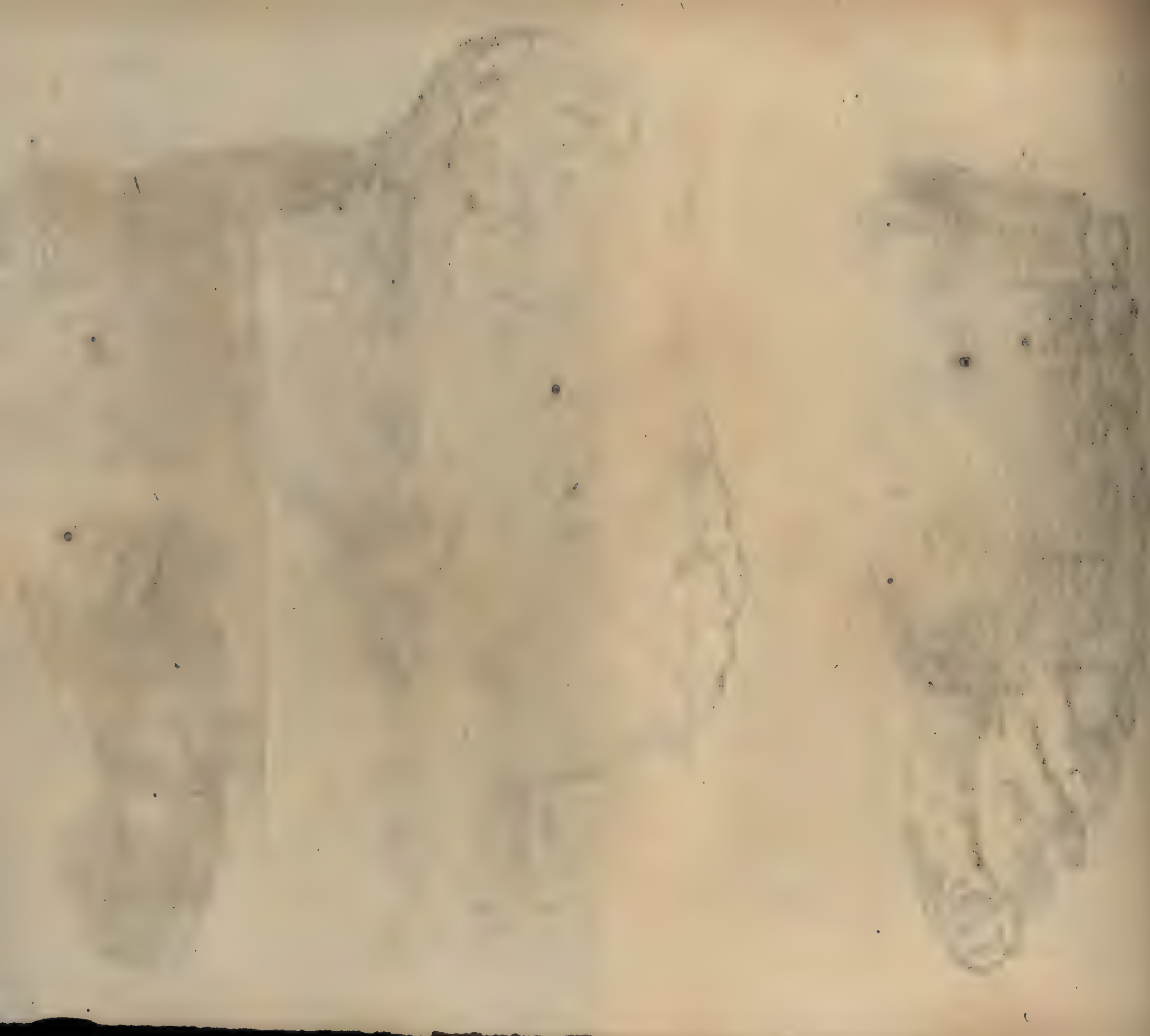

tab:12

fig:

fig:1

CE
dam
dam
I
4. *fo*
mia
tion
rit, c
S
rum
ſcrib
& n
juſd
ſcri
chiu
not
& d
piu
reb
tior
cor
ut i
tem
um
tam

Lu
dai
cap
ma
Id

[...]m soleæ marinæ cum squammis in viri cujus-[...]am tempore sinistro se vidisse refert.

Phil. Jac. Sachsius Gammar. lib. 2. sect. 1. cap. [...] *fol.* 596. de gravida muliere scribit, quæ post ni-[...]iam cancri ingentis in rivo quodam contempla-[...]onem, ejusque potiundi desiderium, filiam pepe-[...]it, cui pedes chelarum in modum formati fuerint.

Schenckius etiam lib. 5. *obs.* homini loco digito-[...]um chelas, quales sunt cancris, prognatas fuisse [...]ribit. *Lucas Tozzi Medic. cap. de monstrosis,* [...] *maculosis fœtibus fol.* 47. exemplum pueri cu-[...]usdam Neapolitani habet, qui, cum ipse hæc [...]riberet, annum agebat decimum, cujus bra-[...]hium sinistrum multis aviditatum maternarum [...]otis signatum erat, quæ ostreis, spondylisque, [...] dactylis valde erant similia, cujusque metacar-[...]um corpus cancri marini, digitique chelas refe-[...]ebant, quod piscium genus Mater sexto gesta-[...]onis mense venale viderat, cujusque cupidine [...]rrepta sinistrum brachium, manumque sæpius, [...] ipsa retulit, tetigerat. Idem etiam, quo anni [...]mpore pisces illi pinguescebant, manum, brachi-[...]mque puellæ intumuisse, febremque inde or-[...]m fuisse tradit.

Thom. Bartholinus cent. 2. *hist.* 44. *fol.* 218. [...]utetiæ Parisiorum anno 1645. mulierem quan-[...]am sexto gestationis mense marem enixam fuisse [...]apite ferè piscis carpionis, quamquam lingua [...]ajor, & reliqua in facie plana essent, scribit. [...]um *centur.* 1. *hist.* 10. *fol.* 21. (quamquam hoc

vix sit admittendum) *Joh. Naborowsky* nobilem Polonum, amicumque familiarem Basileæ retulisse ait se in Patria duos vidisse pisces absque squammis à muliere quadam editos, qui, quamprimum ex utero prodiissent, in aqua, piscium more natarint.

Gattinaria comm. ad cap. de mola matricis Almanzoris se Ticinensem vidisse mulierem testatur, quæ magnum frustum carneum cum aliis minoribus, nec non animali, *Tincam* piscem referente, pepererat, cujus dorsum obscure viride, venter autem rubicundus, cutis vero adeo crassa erat, ut gladio vix discindi posset. Illud autem cum attingeretur, instar Echini sese contrahebat. Simile quid describit *P. Salmuth. cent.* 3. *obs.* 98.

Miscellan. curios. German. decur. 1. *an.* 2. *fol.* 226. sub *Theodosio Juniore* mulierem quandam animal instar piscis enixam fuisse memorant.

Fort. Licetus de monstris cap. 86. *fol.* 250. In littus Africanum cadaver quoddam ejectum à Lusitanis repertum fuisse ait, quod homini simillimum squammis undique fuerit contectum.

De muliere quâdam, cujus corpus minime morbosum sponte acutis quibusdam obductum fuerit squammis, legatur *Dom: Panarolus pentec.* 4. *obs.* 9. *fol.* 146.

Sunt, qui illam imaginationis maternæ in fœtum

tum potestatem gestationis tempore non tantum in hominibus, sed & in brutis quibusdam animadverti statuant, quorum etiam fœtus forti imaginatione rerum, visui, sive ipso in coitu, sive brevi post oblatarum mire varient cute diverso colore tinctâ, qua de re *Schol. obs.* 50., quæ est de Basilico, latius agemus.

OBSERVATIO XXXVI.

Nævi Vterini.

VAria quidem, & multiplicia sunt humanæ cutis vitia, inter quæ præcipua quidem sunt nævi in utero contracti, quorum nuper in Medici cujusdam filiola hic Hagæ exemplum vidi, cujus corpus prominentibus, latisque maculis, colore ficuum maturarum, cum prodiret, hic illic erat obsessum, quas, quia continue accrescebant, ipse, nec non Pater, & *D. Corn. Solingius* penitus per lixiviosa alcalia absque ullo acido auferre statuimus: hæc autem molesta admodum nobis fuit curatio, siquidem cutis propter mali pertinaciam tardius carnosæ accessit parti.

IN OBSERVATIONEM XXXVI.

Nævi, de quibus pauca admodum huc usque tradita sunt, plani, vel prominentes, vel læves, scabrique, aut pilosi, minores, majoresque, vel latæ, vel angustæ sunt baseos. Diversi etiam sunt coloris, figuræque, de quibus *Cornel. Gemma*, *Weinrichius*, *Licetus*, *Lycosthenes*, *Gesnerus*, *Lemnius*, *Kircherus arte mag. luc. & umbræ lib.* 10. *cap.* 2. *part.* 2. *fol.* 805. aliique plura.

Notandum autem est nævos, in quibus pili crescunt, sensim quidem cum hominibus accrescere, sed nulla malignitate in pueris ante maturam proserpere ætatem, cum longe aliter in malignis, quibus nulli pili, colorque obscurus est, quique idcirco subitaneam requirunt curationem, se res habeat.

P. Borellus hist. & obs. rar. med. phys. obs. 49. *fol. mihi* 235. mentionem facit figuræ uvæ in gena viri, nec non maculæ tulipam, ut & caryophillum florem in femore referentis.

E Tulliis qui fuerunt Arpini potissimum *Cicerones* sunt appellati, quod auctor illorum nescio quid in naso, quod *ciceris* formam referret, habuisse dicatur, ut *Plutarchus* scribit, quamquam *Plinius* ita dictos putat, quod genus hoc leguminis optime sererent.

Gaspar. à Reyes Franco Elys. jucundiss. quæst.

cam-

campo, quæst. 50. §. 36. figuræ rosæ meminit.

De macula rapam referente vide *N. Tulpium lib. 3. obs. med. cap.* 30. De quadam malo simili *Phil. I. Sachsius miscell. med. phys. Germ. an.* 2. *obs.* 61. agit.

De alia, quæ pruno Damasceno non dissimilis erat, vide *H. Fabrit. Hildanum centur. 5. obs.* 46. ut & *Helwigij obs.* 35. *fol.* 126. qui mentionem facit nævi cujusdam in ventre murem referentis, qualis etiam meminit *G. H. Velschius miscell. med. phys. Germ. decur.* 1. *an.* 3. *obs.* 38, & *G. Segerus eodem lib. obs* 198. nec non *Joh. Val. Willius volum.* 3. *act. med. Hafniens. obs.* 83. *fol.* 152. ut & *Thom. Fienus quæst.* 13. *lib. de viribus imaginationis*, qui de gliris quoque figura memorat.

Hæ, similesque à forti quadam imaginatione Matris circa quoddam objectum, quod ipsis magnopere appetitum denegatur, vel etiam ab inopinato rei cujusdam, quæ menti postea continue offertur, metu oriuntur. De hac autem imaginationis vi jam actum fuit.

Non videbit forte quivis, qui fiat, ut nævi, qui in corporibus recens natorum apparent, sive cerasum, sive morum, fragumve referant, colore, quo maturi fructus, quos mater desideraverat, eodem tempore imbuantur.

Hujus rei exemplum celeberr. vir *Joh. Helwigius obs.* 35. *fol. mihi* 125. de semet ipso adducit: ,, Ego, inquit, ab infantia huc usque in ca-
,, pil-

,, pillitii parte sinistra, nævos, sive notas gero
,, trium fragorum, quæ quotannis mense Mar-
,, tio, quando fraga florescunt, rubescere
,, quoque incipiunt, postmodum paulatim
,, se attollunt usque ad Junium, fragorum
,, fructus referentes cum leni pruritu. Denique
,, in granula parva alba degenerantes sponte de-
,, cidunt, cutis spatio glabro, & sine pilis ma-
,, nente. Et cum adolescens scabie fœda corri-
,, perer, cutis capitis insigniter intumescebat,
,, atque circa illud nævi spatium cutis portio fixa,
,, & depressa permanebat, cætera cutis cum
,, effluxu humoris serosi, fœtidique divelleba-
,, tur, usque dum tumor sponte subsedisset.
,, Inde nævum hunc à natura per cutem, & ca-
,, pillitium ossi bregmati alte infixum esse con-
,, jicio. Ex imaginatione autem ortum habere
,, è matre ipsemet sæpius audieram, cum gravi-
,, dæ fragorum, quæ in foro avide spectabat,
,, commestio negaretur.

Ita etiam *P. Borellus* nigrum se in femore gestasse morum testatur, quale Matrem quoque in brachio habuisse refert, quod mororum tempore augebatur: ibidem etiam de cerasi nota in viro quodam, quæ cerasorum tempore rubescebat, memorat.

Dom. Panarolus Pentecost. 1. *obs.* 12. *fol.* 7. de nævo quodam mali Punici figuram exhibente, atque in nate mulieris cujusdam sito refert, qui, quando balaustia, sive flores granatorum prorum-

pe-

pebant, rubeſcebat, ſed fructibus maturis, granis aliquot miræ rubedinis liveſcebat, ita ut per medium diſſectus malo illi apprime ſimilis eſſet: Hyeme vero ita evaneſcebat, ut nullum ejus reſtaret veſtigium; vere autem adventante, nec non florente Punico malo, denuo rubeſcebat nævus.

Cur autem nævi iſti, mori, ceraſi, mali Punici, &c. figuram referentes uno, eodemque veris tempore cum fructibus floreſcant, non ita facile dictu eſt.

Ne tamen ſymbolam non conferamus, ſtatuimus eandem hujus rei eſſe cauſam, quæ efficit, ut vina, ſtato anni tempore, menſe videlicet *Majo*, floreſcentibus vitibus, etiam ad fermentationem invitentur; hoc autem præcipuè recentioribus, quæque nondum à fœcibus purgata, contingit vinis.

Hujuſmodi autem operatio juxta quoſdam recentiores à circumgyratione telluris circa Solem annuâ dependet, qua certis menſibus quibuſdam propior fiat ſtellis, quæ ætherem quendam ad nos tranſmittendo efficiant, ut ſemina, ſuccique nonnulli ad fermentationem concitentur. Eodem autem modo certum ætherem ad nos transferri putandum eſt quando morus, ceraſus, &c. florent, qui nævos, quibus eadem pororum diſpoſitio, quæ fructibus eſt, eodem anni tempore floreſcere facit.

Th. Bartholinus centur. 5. hiſt. 65. in ſexu fœ-

fœminino hosce nævos præcipue locum habere; nobilemque se Matronam novisse ait, quæ filiam utero gerens objecto quodam quam facillime commovebatur, unde ejus imago in fœtum transibat: filium autem gestanti nihil horum accidebat.

Modus autem, quo nævi isti tolluntur, difficilis admodum est. Quamvis enim nonnunquam penitus sublati videantur, facillime iterum pullulascunt. Interdum & curationis tempore maligni evadunt: plurima enim reperiuntur exempla eorum, quibus curatio, præcipue in facie, per corrodentia instituta non adeo felix fuerit: qua de re legatur *Ammanni parænesis*, nec non *Bartholini acta part.* 3. *obs.* 83. *fol.* 152. Nonnunquam tam profundas, ut monui, radices agunt, ut maxima requiratur in curatione circumspectio. Prominentes autem facilius curantur nævi, quam plani, quique supremam tantum cutis obsident partem.

Mulierculæ ad nœvos tollendos secundinarum utplurimum utuntur sanguine, quo etiamnum calido eosdem oblinunt sanguine, deinceps menstruo usuræ.

Sam. Haffenrefferus lib. 1. *de cutis affectibus*, *cap.* 6. *fol.* 57. experientia se edoctum nævos secundinarum sanguine oblitos non semel sublatos fuisse refert, *Höefferus* quoque *Hercule Medico cap.* 6. *lib.* 7. *p.* 424. illos sæpius secundinis recentibus tingendos monet.

Alii

Alii quotidie ſaliva jejunæ Matris iſtos oblinunt. Plurimi autem ablutionem laudant, quæ fit aq. deſtillata cariophyllatæ montanæ, quos inter & *Julius Cæſar. Baricellus hortulo geniali p.* 266:

Attenuans haud dubie, conſumenſque vel reſolvens quædam vis in iſtis latet remediis, unde ad ablationem nævorum, præſertim in recens natis, quorum cutis tenuis valde, & tenera eſt, multum faciunt.

Quantum autem ad jejuni hominis ſalivam, certum eſt eâdem nullis commixtâ alimentis ſal quoddam volatile contineri, quod ſubtilitatis, penetrantiſque virtutis ratione viam ad duriorem, viſcoſamque, ac obſtruentem materiam diſſolvendam ſibi ſternit, ita ut humorum per partem affectam recte procedat circulatio, ideoque illa diutius adhibita, ut ipſe confirmat uſus, verrucas, callos, glandularum tumores, maculas, &c. ſenſim aufert.

Sed nequeo non mirari illud *Joh. Baptiſtæ Helmontii, tractatu cui nomen demens Idea, & tumulus peſtis* §. 46. remedium; ſcribit enim nævos, ſi lenta morte ſoluti hominis iis tam diu imponatur manus, donec ſe in intimas illorum frigus penetraverit partes, tolli, quo etiam modo verrucas curari perhibet.

Quæ ſi non juvant, corrodentia adhibenda ſunt, quæ tamen in recens natis, teneriſque infantibus majori uſurpantur cum ſucceſſu, quam

in adultis, quibus frustra plerumque admoventur.

His nec inutilis est aqua illa regia, quam *G. Segerus misc. med. phys. German. an.* 3. *obs.* 197. satis feliciter nævo cujusdam Domini, qui muris pellem exhibebat in tempore capitis, applicitam ait; post hujus enim aquæ usum primo capilli, deinde cutis separabantur, & post mundificantium usum parti affectæ nova accedebat cutis, ita ut ille tandem percuratus fuerit.

Valet etiam spiritus salis ammon. applicatio, si pars nævo infecta eodem oblinatur, donec cutis auferatur; ita enim sensim tolluntur maculæ.

Platerus lib. 3. *pag.* 589. se fuscum à puellæ cujusdam facie nævum cathæretici, sive caustici sine dolore operantis usu abstulisse memorat.

Nonnulli Mercurio sublimato pinguedine mixto utuntur. Alii nævos secundum artem abscindunt, quod commodius perficitur, quando tumor inferne circa radicem filo quodam constringi potest; cavendum autem est, ne arteria, vel aliud majus vas præsertimque, ne nervus lædatur. Nihil etiam tumoris relinquendum est, siquidem, vel minima ejus parte superstite, denuo redeat malum, uti sibi contigisse *H. Fabrit. Hildanus centur.* 5. *obs.* 46. *fol.* 433. testatur. Hoc itaque si evenerit, nec non marginum quædam portio post abscissionem remanserit, idem remedio rodente è cineribus vitis, & calce viva,

cum modica quantitate aq. plantag., & rosar. ad formam linimenti redacto utitur, cujus remedii virtus, & acredo corrosiva aquis illis temperatur. Hoc autem linimento minoris penicilli ope margines oblinit, sicque escharam efficit, cui digestivum è cera, therebinth, gum. elemmi, ol. rosar. amygd. dulc., vitell. ovor., & croco conflatum imponit, ac deinde causticum applicat, donec nihil omnino mali supersit; interim simul cum digestivo pulv. præcipitati spiritu vini rectificat: abluti nonnunquam utebatur; siquidem iste pulvis, ut tradit *Hildanus*, ad extrahenda, quæ præternaturaliter in cute, vicinisque musculis hærent, efficacissimus est. Postea autem exsiccantibus cutem superinducit.

In nævis autem abscindendis loci insuper, in quo reperiuntur, habenda est ratio. *Th. Bartholinus centur.* 3. *epist.* 40. se tumorem glandulosum non ausum fuisse auferre ait, cum quo circa os sacrum infans quidam natus erat, cum, quod firmiter nimis loco inhæreret, tum quod subjectorum metueret nervorum læsionem.

Nic. Tulpius infelicem etiam deligationem, ablationemque tumoris cujusdam lumbaris in infante descripsit.

In mentem etiam mihi venit tumor quidam in capite modo nati infantis, qui, illo aperto, non diu vixit.

Biennium jam elapsum est, cum ego, ac *Cornel. Solingius* prominentem quendam, ob-

ſcurum, & ſubito proſerpentem nævum, figura, & colore rubi idæi, ſitumque prope canthum minorem oculi dextri filiolæ Domini *N. H.* duos annos natæ per illa corrodentia auferre conaremur, quæ inter etiam erat aq. fortis argento cupellato affuſa, qua nævus oblinebatur, dum interea cutim ſanam circa tumorem pinguedine obduxeramus, ne à corroſivo læderetur. Tumor autem uſque adeo inde auctus fuit, ut forcipe eum auferre ſatius duxerimus: ſiquidem in tam tenero infante cauſticum, præſertim in parte oculo tam vicina, non recte compeſci poſſet. Sciſſo itaque tumore infans intra 4. hebdomadas convaluit.

OBSERVATIO XXXVII.

Pili, & os in teſticulo puellæ reperta.

OBſervatione 92. tom. 1. mentionem fecimus pilorum in abſceſſu quodam repertorum; hîc autem de pilis, & oſſiculo in teſticulo puellæ cujuſdam inventis agemus. Hujuſmodi enim caſus mihi, fratrique *Joh. Stalpartio vander Wiel*, nec non *Fr. à Kempe* Chirurgo Hagienſi *An.* 1682. in dextro filiæ cujuſ-

jusdam annos quindecim natæ testiculo occurrit. Æquabat ille ovi anserini magnitudinem, atque intra eum alba quædam reperiebatur materia, cujus substantia putrefacto caseo similis pilis permista erat, plerisque magnitudine minimo digito paribus, quorum etiam pars non parva instar minoris capillitii firmiter interiori testiculi adnata erat parti. In eodem etiam os quoddam reperimus, quod similiter interiori membranæ annexum magnitudine phaseoli, ac colore albo erat.

Filia hæc nunquam menstruos passa fluxus per annum quidem integrum morbo lento, nec non hystericæ obnoxia fuerat passioni, In rene etiam dextro exulcerato varii inveniebantur lapilli quorum unus exiguæ amygdalæ magnitudinem æquans in uretere dextro hærebat, quem, quod pituita obsideretur, aliquamdiu ibidem hæsisse suspicati sumus, quamvis urina solito tempore absque majori incommodo excreta fuerit.

IN OBSERVATIONEM XXXVII.

G*Alenus meth. med. cap.* 12. in nonnullis abſceſſibus inciſis corpora diverſæ naturæ, ſubſtantiæque, ac figuræ, non liquida tantum, & mollia, ſed & dura, v.gr. ungues, cornua, pilos, conchas, teſtas, lapides, oſſa, & ſimilia reperta fuiſſe tradit.

Quamvis autem rarus admodum eſſet piloſus ille, cujus *tom.* 1. *Scholio ad obſ.* 93. memini, abſceſſus, in hujus tamen puellæ teſticulo cum pilis etiam oſſiculum repertum fuiſſe mirandum eſt. Celeberr. vir *Joh. Baptiſt. de Lamzweerde tract. de molis uteri cap.* 2. *fol.* 15. tumoris cartilaginoſi teſtis puellæ 11. annorum 15. libras pendentis meminit, qui carneas, oſſeas, imo & pilorum ſubſtantias ambitu complectebatur.

Illam autem urinam abſque majori paſſim moleſtia, licet calculus in uretere hæreret, exoneraſſe, non eſt, ut magnopere miremur: ſiquidem ren alter omnino ſanus urinæ tranſmittendæ ſufficiens erat, utut *Foreſtus*, *Duretus*, *Riolanus Beverovicius*, *Loſelius*, aliique non ita ſentiant.

Ejuſmodi autem caſu experientiæ magis, quam magnorum virorum auctoritati quæ ſæpe fallitur, fidendum eſt.

Fateor quidem me non ſemel, obſtructo per calculum rene, vel uretere, animadvertiſſe urinam excerni non potuiſſe. Id autem non per ſym-

ſympathiam quandam alterius renis cum altero, ut non pauci exiſtimarunt, ſed quia ren alter inſcio ægro (neque enim acuti ſenſus renes ſunt) jamdudum fuerat obſtructus, contigerat, dum interea urina per oppoſitum renem, tunc temporis calculi immunem, ſatis apte efflueret. Hoc autem tandem etiam obſtructo, omnis urinæ in veſicam via præcluditur.

Illud ipſum frequenter in cadaverum diſſectione demonſtratur. *Diemerbroekius Anat. lib.* 1. *fol.* 178. *cap.* 17. ſe ureterem alterum ſæpius circa initium omnino occluſum inveniſſe ait, quod viventes ægri nihil ſentientes incommodi, per alterum renem urinâ recte ſemper defluente, ignoraverant, ita ut nunquam urinæ ſufflaminationem renum intuitu, niſi uterque poſt obitum obſtructus apparuerit, animadverterit.

OBSERVATIO XXXVIII.

Lac cum urina excretum.

VArios multas equidem, diverſaſque admodum, tam tenues, molleſque quam craſſas, ac ſolidas, ut pus, ſanguinem, atram, flavamque, ac cœnoſam materiam, vermes, pilos, arenas, calculos, oſſa, pituitam, pinguedinem, pelliculas, furfures, &c. excreviſſe uſus

docuit. Nunquam tamen mihi antea occurrit casus, quo cum urina lac fuerit excretum.

Id ipsum tamen *Guilhelmo à Rossen* 24. annorum Juveni accidisse constat. Hic tertianâ per duos, tresve menses afflictus febri, ac paupertate coactus, referente Med. Doct. *D. Theod. Schoon*, in Nosocomium Leydense delatus est, ubi intra duas, tresve hebdomadas per idonea remedia febre liber evasit, ita ut convaluisse videretur, superstite tamen anorexiâ, & cibi fastidio, quod eum continue vexabat. Omnia itaque ei à Nosocomii Medico, quæ ad appetitum ciendum, fermentumque ventriculi laudabile excitandum censebantur idonea, sed frustra, fuere propinata: siquidem nullis excitaretur appetitus remediis, quod ei unicum restabat malum.

Cum itaque nihil proficere, sed sensim consumi videretur, alimenta concoctu facilia, ut carnium juscula, lac dulce, emulsiones, aliaque cardiaca ei data fuere. Interim tamen turbulenta erat, ac sine ullo sedimento urina, nec non fere aquæ instar sapone mixtæ pallida,

da: Illa enim igni imposita, & ad gradum coctionis fervefacta in substantiam quandam colostro odore, nec non colore, & sapore, &c. quantum quidem cernere licebat, simillimam convertebatur; coctione enim, ut colostrum, coagulabatur, ita ut fervefacta ab hoc discerni non posset; omnes etiam, quæ vulgo in lacte reperiuntur, oleosas, pinguesve, nec non terrestres, & aquosas, similesque comprehendebat partes, uti compertum fuit caseo butyroque inde confecto.

Nosocomii itaque Medicus, perspectâ accuratius urinâ, mortem appropinquare dixit. Certior enim erat, quod similes ei in duobus aliis occurrissent casus, qui, omnibus istis observatis, eodem, quo hic postea, obierant modo. Noster enim *Guilhelmus* ita per tres menses continuos absque ulla valetudinis recuperandæ spe afflictus tandem vehementiore quâdam febre cum delirio superveniente, quod biduum durabat, expiravit.

Aperto cadavere hæc observata sunt Pulmo erat Pleuræ firmiter annexus. He-

par prægrande, ac ad ſiniſtrum uſque hypochondrium extentum erat; Ventriculus minimus, craſſâque, & viſcoſâ materiâ intus obſeſſus. Lien valde tumidus admodum, maximuſque, ac durus apparuit. Pancreas quoque induratum erat. Cætera ſatis rectè ſe habebant.

IN OBSERVATIONEM XXXVIII.

URinas hominum pro morborum diverſitate multum variare quotidiana demonſtrat experientia. Sic in Chloroſi, ſive pallido morbo virgineo, urina pallida, clara, & aquæ jugis inſtar tenuis, in ictero autem flava, ac quaſi bile, vel croco tincta occurrit. In acutis autem, & ardentibus febribus, nec non lienoſis, & in quorum vaſis nigricans reperitur ſerum, urina etiam nigricat, nec non in illis, quorum ſanguis ex defectu ſufficientis motus craſſeſcit, unde ſpiritibus quaſi conſtrictis, circulatio retardatur, maſſaque ſanguinis tandem corrumpitur. In continuis febribus, ac quibus inflammatus eſt ſanguis, multas ſulphureas, ſalinaſque in ſe complectitur particulas, rubicundaque ac ſplendens apparet urina.

Quorundam autem urinas non colore tantum, craſſitieque, ſed & ſubſtantiâ, & ſapore lacti dulci, (uti noſtrâ obſervatione conſtat) ſimiles non

non immerito quivis miretur: Tales enim Medicis raro admodum occurrunt.

N. Florentinus serm. 5. *tract.* 10. *cap.* 21. tradit se juvenem quendam 30. annorum vidisse, qui cum urina quotidie multum lactis in fundo veluti coagulati excreverit, quod dimidiam vitri urinarii, tenui supernatante sero, implebat partem.

Narrat quoque *Schenkius Petrum Sphererium* vidisse quendam Polonum, qui renum ulcere laborare judicabatur, sæpius in Nosocomio albam, atque instar lactis crassam reddidisse urinam.

Hanc autem materiam purulentam esse etiam ex iis patet, quæ *Felix Platerus lib.* 3. *obs. pag. mihi* 784. memorat. Ait enim sese diutius, absque prævio in renibus, vesicâve incommodo lacteam reddidisse urinam, à quâ aliquantisper quiescente, tantum materiæ cujusdam albicantis, ac lacti crasso non dissimilis præcipitabatur, quantum bina caperent cochlearia.

Simile quid narrant *Ballonius lib.* 2. *Consil.* 39. *Valent. Andr. Möellenbroccius miscell. med. phys. curios. German. decur.* 1. *an.* 1. *obs.* 89. *fol.* 206. *& seqq.* Nec non *Balth. Timæus lib.* 3. *cas. med. obs.* 431. ut & *Th. Bartholinus hist. anatom. de lact. Thorac. cap.* 9. *fol.* 333.

J. Drav. tract. de Scorb. lacteam nonnunquam huic morbo obnoxios reddere urinam testatur.

Medicinæ Doctor *Capellus*, referente *Bauhino observat. propriis*, mulierem quandam, quæ tantum lactis, quantum bis caperet cyathus per vesi-

veſicam excreverat, vidit. E quali autem materia lac illud conſtiterit, ac per quas in veſicam delatum fuerit vias, nec non à qua proveniat cauſa, ſcitu digniſſimum eſt; cum nihil, vel perparum hac de re protulerit tota Veterum cohors.

Veroſimile eſt lacteam illam ſubſtantiam cum urina provenientem chylum eſſe, ſiquidem id ex præcipitata conſtet materia, quæ craſſæ non eſt ſubſtantiæ, ſed chylo plane ſimilis. Inter digitos enim contrita glabra, ac mollis, ejuſdemque cujus chylus, eſt coloris, & ad fundum præcipitata lac videtur craſſum.

Chylum autem eſſe, qui excernitur, inſuper liquet, quod magna plerumque ejuſmodi mictionem ſubſequatur virium debilitas, imò ſæpe tabes, ſi diu continuetur ejuſmodi excretio, quemadmodum non noſtro ſolum *Guilhelmo*, ſed & pluribus accidit.

Joh. Theod. Schenckius Exercit. anatom. 7. *lib.* 1. *ſect.* 2. *e.* 33. *fol. mihi* 589. Poſtquam, ait, primò renum me invaſiſſet dolor, cujus ne jam quidem immunis ſum, quotidie ultra anni ſpatium aliquot poſt prandium horis ſero non diſſimilem cum urina egeſſi materiam, quæ ante ipſam quandoque urinam, cum illa nonnunquam, vel poſt eam effluebat. Turbidior deinde urina evadebat, donec, evaneſcente calore, in fundo non viſcidum, at craſſius reſideret ſedimentum, quod commotum illico ſatis apparebat turbidum: ita ut has chyli crederem partes, quæ acore quodam

dam præcipitatæ essent, quæque postea, sublata sensim tenuiori parte, intra digitos, antequam lento igni siccatæ instar fæculæ è radice Aronis expressæ vasis fundum peterent, fricari nequirent. Sæpius etiam corporis partes non tam debilitatæ, quam emaciatæ qualicunque hac ejectione videbantur.

Cum vero aliquamdiu renis calculo liber fuisset, de ariditate ista, cum non amplius ejusmodi excrementa animadvertisset, parum se sollicitum dixit.

Per quas autem chylus iste in vesicam pervenerit vias, non ita expeditum est. Nonnulli vasa quædam lactea usque ad vesicam excurrere, per quæ chylus iste eo deferatur, autumant.

Hos inter *Th. Bartholinus* est, qui *hist. anat. de lact. thorac. cap.* 9. *pag. mihi* 37. istorum vasorum meminit; ut & *Isbr. de Diemerbroeck Anatom. cap.* 17. *fol. mihi* 176. qui vasa quædam lactea per vias etiamnum ignotas ad vesicam excurrere, nec tamen in omnibus, sed in paucis tantum nonnunquam adeo ampla, ut non chylum tantum lacteum, serumque superfluum, quod à copioso provenit potu, sed & solida quædam, duraque, & oblonga ad vesicam transmittant corpora, existere contendit.

Hujusmodi autem vasa lactea ad vesicam tendere *Moellenbroccius* etiam *miscel. med. phys. curios. an.* 1. *obs.* 89. *fol. mihi* 206. nec non *Joh. Dravisius d. tr. & cap.* statuunt.

Thom.

Thom. Wharton. autem *adenograph. cap.* 15. *p. mihi* 91. minus probabile esse ait immediate, & ex naturæ instituto ulla lactea ad vesicam distribui vasa. Neque enim materiam excrementitiam, sed succum utilem ex naturæ proposito, miroque artificio ex alimentis eductum continent.

Sed nec credibile esse statuit, succum illum tam probe coctum, nutritionique destinatum, cum lotio mox foras protrudi.

Licet autem *Ysbrand. Diemerbroeckius Anat. lib.* 1. ut *obs.* 35. *tom.* 1. *pag.* 143. diximus, ac *Mæbius fundam. med. phys. cap.* 17. *p.* 422. etiam renes quaidam recipere venas lacteas statuant, haud dubie, ut chylus aquosior illico ad renes abeat. Quamvis etiam chyli partem per vasa illa adductam cum urina in vesicam eorum, quibus renes debiliores sunt, transire contendant: Certum tamen est (quantum quidem ipse sciam) à nullo vasa quædam lactea ad vesicam, vel renes tendentia huc usque detecta esse, quæ si etiam ibidem existerent, haud dubie utilis quædam succi illius portio alicubi prius fuisset sequestrata, antequam ad vesicam inutilis pars tenderet.

Casus autem à nonnullis memorati in morbosis, maleque dispositis maximam partem observati sunt corporibus, in quibus non ita mirum est, si insueti quandoque cum urina excernantur humores. Si vero illis hæc è vasis lacteis ad vesicam excurrentibus immediatè proveniret materia, vix

red-

reddi posset ratio cur non continuè, & absque prævià secretione illuc flueret. Sed nec necesse est, meo judicio, ut particularia quædam lactea ad chyli illius excretionem in vesicam implantarentur vasa: siquidem omnibus sanguiferis chylus continetur vasis, qui interdum quoque satis copiose emisso sanguine venoso mixtus repertus, imo etiam purum lac nonnunquam pro rubro sanguine è venis emissum fuit.

Nec desunt hujusmodi exempla *Thomæ Bartholino de lact: thorac: cap:* 13. *fol. mihi* 55. 56. ut & *centur.* 1. *hist.* 17. *pag*: 29. *Steph. Blankardo collect. med. phys. cent.* 1. *hist.* 1. *fol.* 1. *Joh. Rhodio obs. Med. cent.* 1. *hist.* 36. *fol. mihi* 25. nec non *cent*: 3. *obs*: 32. *fol.* 151. *P. à Castro Medico Veronensi*, *Willisio fol.* 108. *Marc. Donato, de hist. med. mirab. lib.* 1. *cap*: 4. *fol*: 50. *Ephem. eruditorum Galliæ an.* 1677. *p.* 155. *Act. Philos. Angliæ an*: 1665. *pag*: 197. *P. Borello cent.* 1. *obs.* 25. *R. Graeffio de viror. org. generat: dicatis fol.* 84. *Miscell. med. phys. curios. Germ. decur.* 1. *an* 1. *obs.* 28. *p.* 98. *& seqq. Item obs.* 132. *fol.* 294. *an.* 2. *App.* 31. *& pag.* 312. *an.* 3. *obs.* 123. *p.* 195. *an.* 6. *obs*: 214. *fol.* 313.

Animadvertimus insuper album mulierum fluorem nihil, nisi chylosam, & à sanguine separatam esse materiam: quamvis *G: Blasius App. ad Veslingium part.* 4. *cap.* 10. *fol.* 372. non dubitet, quin peculiaria quædam lactea è chylifero sacco ad uterum dispergantur vasa: sic in puerperis sæpius

circa

circa finem depurationis lochia alba, lacteumque referentia colorem videmus, qui fluxus mammis ſuccum emittentibus facile evaneſcit.

Andr. Laurentius lib. 2. Anatom. quæſt. 10. non ſemel ſe vidiſſe puerperas tam ex utero, quam veſica, magnam egerentes lactis quantitatem tradit. Teſtatur *G. Blaſius* loco notato expertum ſe gravidas inſtante partu materiam ſubſtantia, ſapore, ac colore lacti ſimillimam per uterum excreviſſe, quod ipſis obſtetricibus certum inſtantis partus ſignum eſſe aſſerit.

Quænam autem cauſa fuit, cur lactea hæc noſtro ægro magis quam aliis efluxerit urina?

Illud fortean propter obſtructiones quaſdam in exiguis vaſis capillaribus, & canaliculis, ſive tubulis, qui nutritium ad partes ſolidas deferunt ſuccum, contigit. Sæpius enim hujuſmodi obſtructio è viſcoſo quodam, tenaci, & craſſo provenit ſanguine. Pauciora autem interdum, plura nonnunquam capillaria obſtruuntur vaſa, dum interea majora chylo referta, ſolidaſque partes propter capillarium obſtructionem nutrire neſcia chyli nonnihil in renes, & veſicam ejiciunt.

Ejuſdem autem *Guilhelmi* pulmo membranæ pleuræ firmiter annexus non eſt quod magnopere nos moveat, quoniam plures magis, minuſque iſto afficiuntur malo: moleſtior autem eo caſu, ac difficilior eſt reſpiratio.

Hepatis etiam præter morem magnitudo ſangui-

guinis crassioris imputanda est obstructioni, præsertim si acidæ quædam, austeræque ei admistæ fuerint particulæ; nisi forte quis obstructionem, & pressionem in vasis lacteis thoracici ductus ortam dicat; ita ut superiores corporis partis nutrimento destituantur, unde hepati aucta sit magnitudo; quale exemplum apud *Bartholinum de lact. thorac. cap. 9. fol.* 42. extat. Tradit & idem *lib.* 1. *Anat. reform. cap.* 14. se in cadaveribus tabe extinctorum maximum, imo vel quater, aut quinquies solito majus reperisse hepar.

Forsan etiam tam exiguus fuit ventriculus, quod ille propter appetitus defectum alimentis diutius non fuerit extensus, unde haud dubie contractus, corrugatusque tandem evasit. Ventriculi autem debilitati, cibique fastidii causam viscosa materia, quæ in illo reperta est, manifestavit.

Ipsius autem lienis tumorem, nec non insolitam magnitudinem, ejusdemque ut & pancreatis duritiem viscosæ cujusdam materiæ à crudo provenientis chylo, tandemque induratæ, exsiccatæque obstructionem credibile est produxisse.

OBSERVATIO XXXIX.

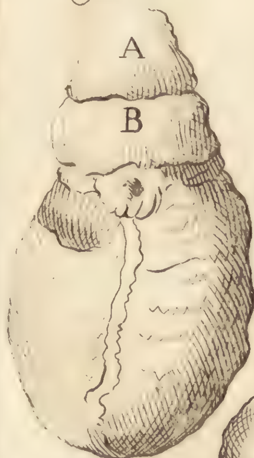
Urethra prope Scrotum aperta.

EXemplum petulantiæ puerilis ſatis gravi punitæ ſupplicio mihi menſe Febr. an. 1683. in adoleſcente quodam annos duodecim nato occurrit. Hic enim ante ſexennium præputium petulanter retrahens filo quodam non procul à ſcroto penem firmiter vinxit, unde hic ita intumuit, ut Chirurgus propter magnum undique tumorem filum, quod diſſecaret, non videret. In auxilium itaque advocatus *Corn. Solingius* Medicus, Chirurguſque Hagienſis tumorem digitis, quantum fieri poterat, comprimens filum conſpectum forcipe acutâ, tenuique ſecuit, animadvertitque per arctam fili conſtrictionem apertam fuiſſe urethram. Quapropter affectæ parti requiſita applicuit temedia. Adoleſcens autem poſtea curam neglexit, unde apertura propter urinæ illac continue pro parte affluentis acrimoniam callo

un-

tab

undique obducta ſanari nequiit. Poſt ſexennium tamen ejus amici (Parens enim jam tum obietat) *D. Solingii* denuo implorarunt opem. Conſultus itaque ipſe, aliique tolli malum poſſe negavimus, cum quod amplior apertura, vicinaque urethræ cutis nimis eſſet tenuis, tum quod ſpatium ſcrotum inter, factumque foramen non ita latum eſſet, quod commoda admitteret medicamina.

Tabulæ autem 13. fig. primæ littera A. penis glandem, B. retractum præputium, C. urethræ aperturam filo factam monſtrat. Secundæ fig, littera A. ſtylum in aperturam intruſum, B. ipſum foramen, in quo ſtylus hæret, oſtendit. Tertiæ fig. A. A. ſtylum per apertam tranſmiſſum urethram, atque extra ſcrotum prominentem notat.

IN OBSERVATIONEM X.

URinam, urethra, per quam excerni ſolet occluſâ, alium ſibi patefacere iter ad obſervationem 86. *tom.* 1. *p.* 366. annotavi, ibidemque id nonnunquam infra penis glandem, quandoque & in media urethra, interdum etiam

 in

in ejuſdem extremitate, ac denique aliquando in ipſo fieri perinæo dixi. Hæc autem obſervatio de apertione urethræ in extremitate penis non procul à ſcroto ex petulantia ſuborta agit. Glans enim ſatis erat perforata. Quod vitium propter rationes ipſâ adductas obſervatione immedicabile judicabatur.

Verum quidem eſt nos ad *obſ.* 86. exemplum cujuſdam adſcripſiſſe, qui occluſa penis extremitate, liberos procreavit, verum illius penis immediate infra glandem perforatus erat. *Dionyſius etiam à Sterre tract. de generatione nuper edito p.* 37. ſe haud paucos noſſe teſtatur, qui pene ſive prope frenulum, ſive ad pollicis unius, dimidiique latitudinis ab extremitate diſtantiam perforato liberos progenerarint.

Meminit *D. Melchior Fribe miſcell. med. phyſ. German. decur.* 2. *an.* 3. *obſ.* 98. *fol.* 159. viri cujuſdam, cui penis in inferiori parte perforatus, glans autem non ſolum deformata, ſed inſuper imperforata erat, qui nihilominus aptiſſimum ſe ad generandam prolem oſtendit, utpote cuius ope ſex prodierint liberi. Congreſſum au- ille ſine obſtaculo maxima cum voluptate -olvit. Emiſſum vero ſemen interdum orifi- uteri communicari è glandis penis avida, & -unda baſiatione, & complexu ſtatuit.

Hujuſmodi autem hominibus procreandi vim -nus eſſe certam ex alio quodam ad eandem no- -am obſervationem adducto caſu conſtat.

An

An vero ejusmodi vir, cui duobus locis, præsertim tam prope scrotum, perforatus est penis, ad generationem aptus sit, non ita expeditum est. Considerationes autem quasdam breviter proponam.

Felix Platerus obs. lib. 3. pag. mihi 792. se nobilem quendam novisse ait, cujus in pene duo aperiebantur foramina, unum quidem in glande ipsa, ubi naturaliter apparere solet, alterum vero paulo infra circa glandis radicem ad præputii exortum, per hoc, autem tam urinam, quam genituram emittebat: non tantum, inquit, generationem præpediebat, sed & patientem jugiter polluebat hic affectus; hujus autem geminati foraminis curatio, quamvis vitium ab ortu contractum fuerat, non difficile fuit, foraminis videlicet inferius incisis, & abrasis labiis, inductâque interim antrorsum in penem plumbea, vel argentea fistula, donec cicatricem vulnus contraxerit, detinendâ.

Verum hoc modo puer, de quo egimus, ob rationes illas percurari nequiit.

Dubius autem sum, hicne ad generationem plane ineptus sit futurus, an secus. Statuunt enim plurimi eam uteris, præcipue avidarum, viraginumque, inesse vim, ut seminis virilis spiritum recens ad ora externa affusi in interna, ac deinceps in ipsas admittant cavitates. Quamvis enim semen in vulvam non intromittatur, concipere tamen possunt.

Hoc autem si verum est, quid ni multo facilius quandam imprægnet puer noster, cum semen, licet non omne, ad os uteri usque effundere queat;

Ad astruendam illius opinionis veritatem, *H: Fabrit: ab Aquapendente lib. de Chirurg: operat. part*: 1. *fol. mihi* 93. narrat Adolescentes Marem, & fœminam, quos fax torrebat mutua, furtim convenisse, stantesque osculis, ac blanditiis indulsisse avidos. Cum vero utriusque genitalia se invicem extrinsecus contingerent, factâ ex nimia voluptate seminis ad vulvæ ostia effusione, concepit virgo. Id autem haud ita mirum esse idem ait, quod, cum ambo essent Adolescentes, & tentigine arderent, glandis orificium Hymenis foramini apponi, conjungique, atque ita semen à Mari vi magna emissum per Hymenis orificium vulvam ingredi potuerit; adeo ut illa, vel integro Hymene gravida facta sit. Vulvam enim insigni vi attractrice, inquit idem, pollere testis est *Plato*, qui animali uterum comparat, & veluti animal esse asseverat. Ejusmodi historiam *Joh: Fragoso declarationum libro* narrat.

Ipsemet ego novi incolam, & Civem hujus urbis, qui, cum uxor, puerperii lecto per aliquod tempus affixa fuisset, tam diutinæ à coitu abstinentiæ impatiens vicini filiam, qua cum familiariter antea vixerat, blande interdum contrectabat, adeo ut tandem, veretro illius pudendis

dendis admoto, semen ante vulvæ ejaculatus sit ostia, cujus turgidos, ferventesque spiritus illa ad venerem jam ante incitata, & summopere pruriens faucibus uteri hiantibus hausit, indeque pene in vulvam non immisso, virginitatisque claustris illæsis, concepit, & nihil initio ex isto actu suspicata, gravidaque permanens tandem peperit.

Refert *G: Fabrit: Hildanus cent. 3, obs. 60.* de conjugata quadam, cujus collo matricis dura admodum membrana interposita erat, quæ, quo minus penis intraret, obstabat; unde maximus dolor, dum Maritus inibat, exoriebatur. Ea autem nihilominus, antequam membrana incideretur, gravida facta est.

Virginem citra virginitatis jacturam, virginalique septo illæso impraegnari posse *Aristoteles* etiam 2. *de generat: Animal: cap* 6. innuere videtur. Quod nec *Galenus* negat, cum *lib*: 1. *de semine cap*: 4. uterum collo, tanquam manibus, ad attrahendum maris semen uti dicit.

Teste etiam *Hippocrate*, & *Avicenna fen*: 21. *lib*. 3. *tr*: 4. *cap*: 1. Atretæ, seu imperforatæ mulieres concipere possunt. Memorat & tres *Riolanus filius lib*. 2. *Anthropogr*: *cap*: 31. de hisce historias. Idem affirmant *Peramatus append*: 1. *de conceptu fol*. 98. §. 2. *H*: *Mercurialis lib*: 4. *de morb*: *mulier*: *cap*: 14. *Simbaldus lib*. 1. *Geneanthr*. *tr*: 3. *cap*: 6. nec non *P. Zacchias quæst*.

Med: legal: lib: 3. *tit*: 1. *quæst*: 8. ac *Jac. Guillemans de puerperiis lib*: 2. *cap*: 10.

G: Harvæus lib: de generat: animal: exercitat: de partu fol: mihi 511. memorabile de equâ candidissimâ formaque præstante recitat exemplum, quam Serenissima Angliæ Regina dono acceperat, ac cujus genitalia, ne ab equis admissariis inita corporis gratiam, equitandique corrumperent usum, Equisones, ut fit, annulis infibulaverant ferreis. Eadem tamen, nescio quo pacto, inquit, neque enim Custodes mihi indicare poterant, facta est gravida, tandemque, cum nihil tale suspicarentur, noctu peperit, pullusque vivens mane ad matris latera conspicitur, ambobus vulvæ labiis annulis antea consutis, totoque pudendo versus sinistrum latus detrusis, & à dextrâ coxendice avulsis.

Idem de generat: Animal: exercitat: 6. & 39. galli genituram gallinæ uterum non ingredi, & *exercitat*: 67. 68. in nullo animalium genere semen maris in uterum recipi ait.

Posse autem homines concipi, spiritibus tantum seminalibus à viro emissis absque ulla geniturræ effusione exemplo probat *Sinibaldus* de viro, qui non effundebat in coitu semen, sed tantum spiritus maximo cum delectamento; imò tali, ut voluptatis impotens, & sensibus fere omnibus destitutus humi concideret. Hic autem nihilominus mulierem gravidam reddidit. Unde virtutem seminis activam in spiritibus consistere, ac in

semine

ſemine duas conſiderandas eſſe partes concludit, materialem videlicet, & formalem, ſeu materiam, & facultatem. Quin etiam in ſpiritibus æthereo calore prædititis, omniaque pervadentibus facultatem reſidere, materiam vero lentum illum humorem, & fluxile eſſe excrementum ſtatuit, quod tantum vehiculum ſit ſpiritus intra uterum delaturum. Si igitur, inquit, ſpiritus intra uterum tutò immitti poſſunt, abſque hac materia, haud dubie generatio perfecta ſuccedet. Ejuſdem opinionis fuere *Deuſingius*, *Regn. Graefſius*, aliique.

Recentiores quidam non ſemen virile, ſed ejus ſpiritus tantum in uteri cavum, ejuſque poros, fungoſamque ſubſtantiam ferri, ſicque humoribus illic circulantibus admiſceri, eoſque alterare, ſanguinisque maſſam tandem ingredi, atque alterare, & hinc mulieres non diu a conceptione in horrores, & lypothymiam labi ſtatuunt.

OBSERVATIO XL.

Urethra calloſis obſtructa excreſcentiis.

QUicunque cum impudicis rem habent mulieribus, laxaſque voluptatibus permittunt habenas, ſupplicia quoque ineluctabilia inviti, dolores videlicet, ac miſerias ſæpiſſime ferunt. Hoc

 autem

autem Normanno cuidam *Alberto Horn* nomen erat, contigit, qui, poſtquam diu ſub invicto Heroe *C. Trompio* claſſium Batavicarum præfecto militaſſet, in patriam reverſus de vitio quodam viæ urinariæ, quo ita urinæ impediebatur excretio, ut Med. Chirurgi *C. Solingii* auxilium petierit, conqueſtus eſt. Hic autem, inquiſitione factâ, totam fere urethram malignis, calloſiſque excreſcentiis repletam reperit: quapropter ſpecillum argenteum incurvatum, ac undique crenis ſive inciſuris tuſum in illam immiſit, cujus ope, quamvis non ſine vehementi dolore, tantum ibidem effecit ſpatium, ut illico urinam quodammodo reddiderit miſer. Reliqua autem medicamenta poſtea ab eodem *Solingio* ad tollendas calloſitates incaſſum fuere adhibita. Quapropter cavum ſpecillum in urethram, quantum fieri poterat, ad ipſum uſque corpus nervoſum intruſit, ut ita totius penis latus (exceptâ glande) in cideret, quod & ſe antea Lyburni feciſſe dicebat. Hac autem operatione peractâ, corrodente quodem medicamento calloſam ſenſim conſumpſit ſubſtantiam,

tiam, posteaque penem parvis acubus argenteis (qualibus ad suturam labiorum leporinorum utuntur Chirurgi) diversis in locis consuit: Atque ista quidem ita successisse ait, ut tenuis cujusdam, flexilisque catheteris ope urinam laborans continuè excreverit; sicque satis feliciter malo isto absque urinæ stillicidio liberatus fuerit. Postea autem idem *A. Horn*, non sine dedecore se propter nodosos in pene cicatrices Italis multo, quam ante, acceptiorem fuisse meretriculis jactabat.

IN OBSERVATIONEM XL.

INter varia illa, dolorisque immensi plena mala, quæ scortatoribus, adulterisque justo Dei judicio obveniunt, jure merito recensentur carnosæ excrescentiæ, calli, & verrucæ, quæ intus in urethra sese manifestant, primoque è fœtidis quibusdam ibidem nascuntur ulceribus, unde sensim spongiosa quædam excrescit caro, quæ indurescit tandem, callescitque, nec dolorem tantum ingentem, ardoremque producit, sed & urinæ impedit exitum; unde afflictos intolerabiles premunt, anguntque miseriæ.

Optimum autem ad hujusmodi carnosas accres-

centias tollendas statuerim, ut, universalibus præmissis, sequentia usurpentur topica. Habeat Chirurgus eum in finem candelam quandam ceream oleo amygdal. dulc. oblitam, quam leviter in urethram immittat, ac, ubinam hæc obstruatur, inquirat. Loco autem invento notanda est longitudo, ad quam candela fuerat immissa, postea autem nonnihil attenuata, massâque quapam exsiccante, consumente, ac corrodente obducta candelæ extremitas denuo in urethram ad partem usque affectam erit intromittenda.

Huic autem rei *Joh. Schmidius miscel: med: phys: curios: decur*: 1. *an*: 8. *obs*: 92, *fol*: 153. massam ex viridi ære, & Mercurio sublimato utilissimam esse scribit, quam se non improspere usum testatur: hanc enim post momenti circa excrescentiam moram mox escharam absque majori dolore producere ait, quâ postea separatâ, urinæ conceditur transitus.

Cavendum autem *Henr. à Moïnichen obs*. 17. dicit, ne acria, & corrosiva adhibeantur, utpote quibus quandoque non tantum urethræ substantiæ amissionem, sed & gangrænam provenisse viderit, ita ut præter perinæum interna utriusque femoris infecta, ac maximo laborantis damno postea fuerint latera. Quapropter quod urethra sensibilis admodum sit, medicamentis ex arsenico, oleo vitrioli, sulphuris &c. compositis abstinendum ait, siquidem non vehementes tantum

tum inde dolores, ſed & inflammatio, febris, dyſuria, imò ipſa quandoque proveniat mors: quale exemplum *G: Fabritius Hildanus centur*: 4. *obſ*: 55. *fol*: 322. adducit. Sequentia itaque longe prætulerim eo, quem diximus, modo applicanda.

Memorat *Anthon: Fuchſius* ſe carnoſas haſce excreſcentias, non ſine ſucceſſu, multis abſtuliſſe oleo ſuccini cum vitello ovi mixto, quod ita, ut modo retuli, in urethram intruſit.

Lazar: Riverius cent: 2. *obſ*: 14. candela quadam cereâ, veterique, ac tenui quodam linteo involutâ, nec non extremitate poſtea hujuſmodi unguento obductâ, utitur.

℞. *Ol. Roſarum* ℔ j.
Ceruſæ Venet: ℥ iv.
Caphuræ.
Tuth: aq: roſar. præp: ā ℥ ß.
Litharg: auri præp. ℥ iij.
Antimon: opt: pulv. ℥ j. ß.
Opii.
Thuris maſc.
Maſtich.
Aloes Hepat. ā ℈ ij.
Miſceantur omnia & in pyxide plumbea ſerventur ad uſum.

Ipſemet ego quatuor homines, quibus tota fere occluſa erat urethra, ita ut per anguſtiſſimnm

tan-

tantum efflueret urina foramen, quorumque duobus virulenta gonorrhæa, tertio urethræ ablata cutis acrique exesa humore, quarto similiter sublata cutis, cujus quidem causa fuerat angularis, scaberque calculus, id mali attulerat, intra paucos sequenti remedio percuravi dies.

℞. *Ossis sepiæ.*
Tuth. præp. ā ℥ ij.
Corn: cerv: ust:
Aloes lotæ.
Aristol: Rot: ā ʒ j.
Alum: ust: ʒ ß.
Fiat pulvis subtiliss.

Postea:

℞. *Ol. rosar.* ℥ ij.
Litharg. auri. ʒ j.

Fiat decoctio, quousque acquirat Emplastri consistentiam, dein ab igne seposito adde illum pulverem, & ad ignem tractato, & misceto, donec medicamentum evadat duriusculum.

Hoc autem remedium emplastri habet consistentiam, extremitatique candelæ cereæ, præsertim si illa tenuior facta sit, satis commode annecti potest.

Simile medicamen, quamvis paulò magis corrosivum, describit *Amatus Lusitanus curat: med: centur*: 4. *curat*: 19. *fol*: 384. quod & valde laudat. *H: Fabrit: ab Aquapendente Operat: Chi-*

Chirurg: ſummis laudibus extollit pulv. Sabinæ. Aſt *G*: *H*: *Velſchius Cent*: 2. *obſ*: 26. pulv. rad. *Petaſitidis* ſummopere commendat. His autem herbis non calefaciens tantum, & exſiccans, ſed & diſcutiens, conſumenſque ineſt vis.

Verum poſteriora hæc remedia certior ſequitur eventus, quando carnoſæ excreſcentiæ nondum diuturniore morâ, ut ei, de quo memorabam, contigerat, calloſæ evaſerunt.

Hoc autem loco tacere nequeo vile, at quod miſeris quandoque prodeſſe queat remedium, quod Monachi cujuſdam excreſcentiæ colli veſicæ carneæ tollendæ admotum fuit. Hic inter mingendum vehementi afficiebatur dolore multiſque necquicquam per quinquennium adhibitis, tandem ad *Riverii* confugit auxilium, ut idem *centur*: 4. *pag*: 67. refert. Ille autem Monachum perpetuo plumbeum in urethra geſtare tubulum, quem ſenſim eouſque intruderet, ut, quoad fieri poſſet, leniter per anguſtius collum ipſam ingrederetur veſicam, juſſit; Quod cum initio rotundo, tenuiſſimoque tentatum eſſet ſpecillo, craſſius deinde adhibitum fuit, ita ut laborans illud tandem in veſicam immitteret; quo factum eſt, ut intra binas tantum profecerit hebdomadas, ut abſque impedimento poſtea urinas egeſſerit.

Ioh: *Baptiſta à Lamzweerde App*: *obſ*: *pag*: 260. *obſ*: 45. non diſſimilis mali, quod inſtrumento quodam argenteo urente ſublatum fuit, meminit.

Ver-

Verrucæ, quæ extrinſecus nonnunquam in glande penis ſub præputio hærent, tantâ ſæpe accreſcunt mole, ut, quò minus glans tegatur, impediant. Hæ autem abſcindendæ, vel filo ſerico ſenſim comprimendæ ſunt, donec decidant, poſteaque affecta pars alumine conſpergenda, nec non aquâ roſarum cui tuthiæ nonnihil admiſtum ſit, fovenda eſt, ut *Aquapendens operat: Chirurg:* aliique monent. Vel denique, ut ille ſuadet, per argenteum tubulum exurendæ ſunt verrucæ.

Verrucas ego, inquit *H: ab Heers obſ: pag:* 84. in imâ glande cujuſdam viri amputavi, quarum maxima ſexaginta quinque capitella manifeſta, ſive verrucas minores oſtentabat, eratque juglande major, quæ illi etiam cum latiſſimis coëundi poteſtatem tollebat, qua ablatâ ter uxorem duxit, atque ex omnibus ſubolem ſuſcepit.

OBSERVATIO XLI.

Subita coëundi impotentia.

IDem ille, cujus *obſ.* 42. *Tom.* 1. memini, mihi faſſus eſt ſe poſt dimidiæ dragmæ opii uſum ſubito, cum paulo ante nocturnis ſatis ſtrenuus fuiſſet præliis, in coëundi incidiſſe impotentiam utut interim plurima noctis parte erecto

dor

dormiret pene, expergefactum autem omnino impotem se dicebat. Quare hujus rei causam me rogavit.

IN OBSERVATIONEM XLI.

VAriæ nonnunquam Medicis occurrunt causæ, quæ virum etiamsi partibus genitalibus non careat, suboli procreandæ minus reddant idoneum.

Ita apud plurimos varia extant exempla eorum, qui capitis vulnere omnem generandi amiserint vim. Qua de re videatur *Nicol: Nicolus serm*: 6. *cap*: 6, & *Avicenn*: *fen*: 20. *tr*: 1. *cap*: 5. ut & *Rhas*: 24. *continent*. Hinc & *Hippocrates lib*: *de loc*: *affect*: *num*: 10. Venæ sectionem pone aures tarditatis in actu venereo causam esse dixit, quod præcipuorum quorundam Scytarum exemplis probare gestit, qui propter dolores lumborum nimia equitatione ortos venas pone aures secari jusserant, unde procreandi ipsis adempta sit potentia.

Mihi autem hujusmodi imbecillitatis causam non innotescere ingenue fateor: nisi quisquam nimia venæsectione spiritus dissipatos, sicque homines illos aliquamdiu debilitatos dicat, præsertim quia hæ gentes frigidiores plerumque, humidioresque debili dotantur cerebro. Hoc autem casu vitium istud æque aliarum venarum sectione, ac pone aures produceretur.

Fuerunt, quibus frigida, sive extrinsecus admota, sive intrinsecus assumpta genitalium attulerint debilitatem. Sicque aquæ gelidæ, teste *Aristotele 6. de generat. animal. cap. 2*, homines in venerem segnes reddere queunt: Hinc *Hippocrates lib. 6. de aere, aquis, & locis* mulieres in regionibus septentrionalibus degentes propter magnum aquarum frigus sæpe infœcundas esse scribit. Sæpe etiam subita in aquam gelidam immersio, ejusue copiosus, & subitaneus potus sterilitatis quandoque causa fuit.

Schenckius lib: 6. *fol*: *mihi* 589 exemplum è *Iacob*: *Oetheo lib*: 6. *obs*: *propr*: de subitaneo defectu è genitalium unctione proveniente, quæ unguento mercuriali ad tollendos pediculos inguinales facta erat, memorat. Hoc autem quicquid erat vitii illitu olei spicæ sublatum est.

Paralysis etiam in musculis penis, nervis ab osse sacro per foramen ossis pubis excurrentibus humore quodam obstructis, oriri potest, vel etiam quando iidem tumore, cujus causa lapsus, ictusve fuit, comprimuntur, vel vulneratione abscissi, aut lapsu, saltuve rupti sunt.

Opium autem veneris minuere, ac auferre desiderium jam olim *Garcias ab Horto* Indiæ Proregis Medicus, *Histor*: *aromat*: *apud Indos nascentium lib*: 1. *cap*: 4. *fol*: *mihi* 30. indicavit Scribit enim se Lusitanos quosdam, qui opii usu ad coëundum inepti evaserint, novisse.

Reno-

Renodæus lib: 1. *de materia Medicâ sect*: 13. *cap*: 2 coëundi appetitum opii infringi usu constare ait.

Scribit *Rod. à Castro de morb*: *mulier*: *lib*: 3. *cap*: 3. *pag*: 371 opium, cicutam, mandragoram, similiaque narcotica virorum testibus aliquamdiu admota, aut pessi forma in muliebria immissa sterilitatis esse causam.

Cicutam autem pollutiones nocturnas, quæ vel propter abundantiam, vel ardorem, acrimoniamve seminis fiunt, inhibere posse, quidam Athenienses exemplo docent Ecclesiastici, quos, quod cicutæ sorpsissent succos, veluti castratos *P*: *Hieronymus l*. 1. *adversus Iovinianum* prodit. Illud autem neutiquam mirum esse *Ioh*: *Rhodius annot*: *in Scribonium Largum composit*: 179. scribit: siquidem *Galenus lib*: 5. *de simpl*: *medicam*: *facult*: Hoc ipsum modico tantum ejus usu effici posse testatur. Quare *Tragus* etiam Theologis cicutæ usum, ut castitatis vota tanto facilius solvant, commendat. Hanc autem contusam, ac testibus applicitam nocturnis seminis fluxibus supprimendis, cohibendæque somniantium lasciviæ utilissimam esse herbam, utpote quæ genitales resolvat partes, puerorumque testiculis marcorem inducat, testatur *Dioscorides*.

Francisc. Hildesheym Spicilegio 2. *de mania pag*: 151. genitalia, renes, & epigastrium aqua, in qua opium dissolutum fuit, ad venereum appetitum cöercendum humectanda ait. Hunc etiam

in uſum *Hartmannus prax: Chymiatr. cap.* 275 opium unguento refrigeranti Galeni, & populeo miſcet.

Opium autem nonnulli libidinem incitare veneream, quod illud calidæ exiſtiment virtutis, ſtatuunt. Verum *Garcias ab Horto* his ſeſe loco adducto opponit, fatuoſque, ac nimium credulos, quotquot hæc, tanquam vera, admittunt, dicit.

Hinc *Amatus Luſitanus centur.* 2. *curat*: 18. *fol. mihi* 160, *Amphion*, *ſive opium*, quo Turcæ ad libidinem augendam utuntur, non papaveris, ſed alterius cujuſdam herbæ ſuccum eſſe ſcribit.

Idem aſſerit *Oberndorffius Apolog. Chym-med.* dicens *Turcas* haud dubie diverſo quodam ab opio ad Martium vigorem excitandum uti ſucco, cujus uſu temulenti vel inermes in prælia trudantur.

Camerarius oper. ſubciſ. lib. 1. *cap.* 39. *pag.* 43. Turcas præter opium alio quodam, cui *Maſlach* nomen, uti pulvere perhibet. Quod & *Thom. Eraſtus diſputat. de narcoticis* affirmat, quem nonnulli è *Solano fœtido*, *pomo ſpinoſo*, *ſem. nigr. Bauhini*, C. *Hofmannus* autem *Medicinal. officina cap.* 2. *fol.* 169. §. 22. è *Datura Turcarum* confici contendit.

Scriptor libri de Plantis Indicis lib. 3. *cap.* 25. plantæ cujuſdam *Bangue* nomine, cannabique ſimillimæ meminit, cujus ſemine Indi ad venerem

rem ſtimulandam utuntur; hujus ſuccum quem itidem *Bangue* vocitant, colligunt, cui nonnulli virentem herbam *Fauſel*, vel nucem moſchatum, macemve, aut cariophyllos, alii camphoram, ambramve, aut moſchum, ipſumve denique opium, ut *Mauritani*, jungunt, de quibus legatur *Marcellus Donatus cap.* 18. *lib.* 4. *fol.* 402. ac *W. Wedelius Opiolog. lib.* 2. *ſect.* 4. *cap.* 1. *fol.* 167.

Abſit tamen, ut opium calidum eſſe negem, quod illius oleaginoſitas, quâ accendi poteſt, nec non gravis, fœtenſque odor, ac amarus, atque acer ſapor, quem in lingua aliquamdiu ore contentum excitat, ſatis indicat.

Prælium etiam inituri Turcæ opii nonnihil devorant, unde, referente *Scaligero exercit.* 154. ac *Verulamio hiſt. vit. & mortis p.* 223. nec non *P. Bellonio lib.* 3. *memorab. obſ. cap.* 15. ad pugnam fiunt alacriores, ut tanquam ebrii vel amentes ad pericula quævis minus formidulоſe ſubeunda ſeſe præcipitent. Eâdem de cauſâ *P. I. Sachs tom.* 2. *Ephem. Germ. Decur.* 1. *obſ.* 69. *pag.* 126. paucos ante annos poſt pugnam in Hungaria ad *Levenz* oppidum commiſſam Chriſtianos milites Turcas occiſos ſpoliantes pleroſque erectâ haſtâ, & priapiſmo fœdatos inveniſſe ait. Hoc enim, ut veriſſimum, plurimorumque teſtimonio ſibi relatum teſtatur.

Nec diſſentit *L: Germann: de miraculis mortuorum lib:* 1. *tit:* 2. §. 6. *fol.* 103.

Referri & huc potest *observat*: 29. *centur*: 3. *Ph. Salmuth.* de præfecto quodam venationum, qui senex juvenculam uxorem duxerat. Huic ne aliis se substernendi fenestram aperiret, sed debitum solvere, atque strenuum veneris militem se præbere valeret, multis, ac variis usus erat aphrodisiis. Verum altera statim nuptiarum die cum vestes induisset, post aliquot passus in terram concidit, ac, pene continue erecto, extinctus est.

Ipse tamen *Opium*, quamquam initio vigoris nonnihil adferat nervis, præcipue, si sæpius, copiosiusque sumatur, nocere, nec non his venerem incendere, illis extinguere existimem.

Sed nec erraverit, quisquis effectus opii, ut & aliorum medicaminum, pro regionum, quantitatisque, nec non temperiei hominum, ac modi, quo præparantur diversitate, ususque consuetudine &c. admodum varios esse dixerit. Ita quotidie vini effectus pro soli, è quo prodiit, ut & bibentium varietate plurimum differre videmus. Quosdam enim hilares ad cantandum, saltandumque, ac venerem concitat, nonnullos ira, rixis, audaciaque, & dementi ferociâ turgidos, alios denique tacitos, atque tristes, nec non melancholicos, ac multa sibi pollicentes, vel etiam flentes, tardos, ac somnolentos reddit.

Vini autem nimiam copiam nervos immane quantum debilitare, tandemque imprægnandi tollere vim jam olim 7. *Saturnalium cap*: 6. tradidit *Macrobius*; qui, *hausto autem*, inquit *mero*

ro plurimo, fiant viri ad coitum pigriores. Sed nec idoneum conceptioni ferunt: quia vini nimietas, ut frigidi, facit ſemen exile, vel debile. Huic ſententiæ ſubſcribit *Plutarch.* 3. *Sympoſ. quæſt.* 5. Problematice autem *Ariſtoteles quæſt.* 3. hanc rem proponit.

Unde autem, quæſo, papaver fœcundum dictum eſt? Quænam etiam fuit cauſa, quod olim fœcunditatem Venus papaver manu gerens hieroglyphicè ſignificaverit? Illud, quia copioſiſſimo gaudet ſemine, minimè autem, quod generandi vim mortalibus augeat papaver, factum fuit.

Quî denique contigit, ut ille, de quo retuli, ſomni tempore ſucci, ardoriſque plenus ſibi viſus, vigil autem ad opus omnino fuerit ineptus?

Somni quidem tempore veluti torpere ſenſus, ſpirituſque ad illorum functiones non impendi quivis ſciat: tunc enim maxima ſpirituum cohors intus convertitur, unde illi copioſiores longe ad partes deferuntur genitales, cum in vigilantis corpore quaquavorſum ad munia obeunda diſpergantur.

Ita fuere, qui cum uxoribus æſtu libidinis perciti coituri nihil emitterent ſeminis, quod ſomni tempore effluebat abunde. Hæc autem eſt ratio, cur ſemen copioſius à ſomniantibus, quam vigilantibus coitus tempore expellatur, illique majori, quam hi, voluptate fruantur, citiuſque rore madeant.

Marcellus Donatus hist. med. mirabili lib: 6. cap: 18. fol: mihi 397. illustris mentionem facit juvenis, qui congressus, quod somnians, masturbatusque nullo egerebat negotio, semen emittere non poterat. Illud ipsum & præcipuo urbis suæ accidisse viro testatur. Simile quid *Ætius ex Ruffo ad calcem l.* 11. *& Tetrab*: 3. *serm*: 3. *c: ult*: nec non *Forestus l.* 26. *obs*: 18. *scholiis* memorant.

OBSERVATIO XLII.

Infans intra tres hebdomadas variolis bis impetitus.

VArios inter infantum morbos, de quibus multi speciatim egerunt, nulli variolis, morbillisque, qui gradu tantum, ut ajunt, differunt, sunt familiariores.

Initio Decembris an. 1682. duo Infantes hic Hagæ variolis, non tamen copiosis corripiebantur; unde febri acutiore, gravibusve non laborabant symptomatibus. Verum, tribus hebdomadis elapsis. natu minorem. exsiccatis variolis, denuo in morbum incidisse mirabundus intellexi, quem triduo post aliæ, at sextuplo majore quantitate erumpentes comita-

mitabantur variolæ. Convaluit tamen iterum infans.

IN OBSERVATIONEM XLII.

JUxta Veterum, Recentiorumque opinionem pauci admodum variolarum, morbillorumque immunes ſunt: etiamſi illarum fomes, diutius quandoque in corporibus antequam erumpant, hæreat, ita ut nonnulli in ipſâ adoleſcentia, vel juventute, quidam autem ſerâ in ſenecta, alii denique ſemel, ſæpiuſve iiſdem corripiantur.

Franciſcus Ignatius Thiermairius lib. 1. *conſ. c.* 7. *fol. mihi* 91. Monialem ſeptuaginta annorum variolis vere laborantem, iiſque conſuetis liberatam remediis ſe vidiſſe ait.

Accepi à fide dignis nobilem quandam matronam, cujus mariti cognomen *Moelaart* fuerat, ante viginti annos ætatis octuageſimo ſecundo anno in prædio prope Civitatem *Lingenſem* variolis fuiſſe extinctam.

Expertiſſ. Medicus *Theod. Liebergius* ſe mulierem quandam hîc Hagæ in Noſocomio variolis anno ætatis 80. correptam non ſine multorum admiratione percuraſſe mihi retulit.

P. Borellus hiſtor. & obſervat. rar. med. Phyſ. centur. 3. *obſ.* 10. *fol.* 202. multos, qui nunquam variolis laboraſſent, alioſque, qui duo, vel tria grana habuiſſent, iterumque alios, qui bis, & ter, imo in ſenectute iis cruciati fuiſſent, ſe vi-

disse ait: sed nihil, inquit, adeo mirum mihi occurrit, quam mulier quædam Bononiensis Galla, quæ septies eas passa anno centesimo, & decimo octavo tandem eo morbo periit.

Ipse ego fœtus non sine variolarum labe editos conspexi, quod & *G. Fabrit. Hildano centur.* 4. *obs.* 55. *&* 56. *fol. mihi* 328. *accidit.*

Nec hujusmodi casus *miscell. curios. med. phys. German. decur.* 1. *an.* 1. *obs.* 13. *pag.* 156. *& an.* 3. *obs.* 347. *pag.* 554. *Joh. Fernelius lib.* 2. *de abdit. cap.* 12. *fol.* 503. *P. Forestus lib.* 6. *obs.* 44. *pag. mihi* 196. *Th. Bartholinus cent.* 4. *hist.* 50. *f.* 339. *& cent.* 4. *epistol. fol.* 488. aliive tacent.

Joh. Rhodius obs. medic. cent. 3. *obs.* 83. infantis, qui lue infectus venerea prodierit, mentionem facit, qualia plura nos *Scholio observat.* 100. *tom.* 1. *fol.* 428.

Veteres Medici, & inter eos primi Arabes variolas menstrui sanguinis, quo fœtum nutriri putabant, contagio provenire crediderunt: quare quemvis, cui maternus incrementa dedisset sanguis, serius, aut tardius corripiendum statuerunt. Hæc autem non usque adeo vera esse quis non videt?

Neque enim quarumvis mulierum æque male se habet sanguis, siquidem prægnantes quædam sanæ admodum fuerint, nullo sanguinis animadverso vitio. Hac autem de re prolixius ad observat. 19. actum.

Sed nec, quisquis veteri Testamento immundas

das menſtrui fluxus tempore habitas fuiſſe mulieres dixerit, certi quidquam de maligna humoris iſtius profert qualitate, quandoquidem multa tunc temporis impura exiſtimata nobis ſatis munda habentur alimenta.

Nec malignitatem (inquit *Caſp. Barth. Thomæ filius exercit.* 1. *fol.* 13.) *hujus magis, quam gonorrheæ virilis, per ſe arguit Lex Divina, Levitic.* 15. *v.* 19. 25. *& cap.* 18. *v.* 29. *Quia prohibetur, ne vir cum muliere menſtruata, tanquam immunda, congrediatur; Eſt enim Lex Ceremonialis, Judæis ſolis lata, nihil minus reſpiciens, quam maligni ſanguinis infectionem, ſed ne impuretur Tabernaculum Jehovæ, Levit.* 15. *v.* 31. *Forſan etiam, ut venerii illi Nepotuli coercerentur, & ad honeſtam munditiem incitarentur; Naturalis forſan etiam ratio ſubeſt, ad præcavenda alia mala ex iſta conſuetudine oriri ſolita.*

Quamquam autem vitii nonnihil materno ineſſet ſanguini, fœtus parum inde pateretur detrimenti, quia intra uterum non ſanguine ſed chylo nutritur. Quin etiam, licet minor quædam ejuſdem ſanguinis portio nutrimentum præſtaret, haud dubie in placenta purificaretur.

Eadem etiam, ſi quodammodo inquinatus eſſet Matris cruor, fœtum mox inficeret labes; uti in papula peſtifera, ſive febre petechiali, varioliſque, & venerea lue, nec non minus naturali-

bus

bus ſanguinis motibus aliiſque morbis, quibus immundarum matrum mox infeſtantur fœtus, obſervare eſt.

Denique, ſi variolæ ſanguini imputandæ ſint menſtruo, Italorum etiam, Hiſpanorumque iiſdem corriperentur infantes, quorum genitricibus æque, ac noſtris, menſtruus fluit liquor. Hos tamen rarius iſtis laborare conſtat, cum ſæpius quandoque noſtrates eodem affligantur incommodo.

Hujus autem ſeculi doctiores conceptus tempore in fœtus corpore nonnihil, quod craſſioris ſubſtantiæ, qualitatiſque acrioris ſit, ac è chylo (quo diverſæ admodum naturæ particulis conſtante fœtus viſcera concreta ſunt) tandem proveniat, produci, diverſiſque in ſolidarum partium tubulis diutius latere poſſe exiſtimant; donec à peregrino quodam in actum deducatur æthere, ſanguinique admiſceatur, vel exhalationes quædam peregrinæ ex hominibus variolis infectis erumpentes, atque alterius ingreſſæ poros latens malum ad fermentationem perducant.

Quamvis autem poſterior hæc ratio mihi magis arrideat, quam prior, neutiquam tamen ſufficit. Neque enim video, cur infantes iſtam, de qua loquuntur, materiam, variolarum cauſam, matrum in corporibus acquiſitam tam diu poſt partum retineant, cum poroſa admodum, fluidaque paſſim ſint humana corpora, neque quare

quare ea ipſa intra 50. 60. 70. 80. annos per poros non expellatur.

Nec magis liquet, cur, quidquid id ſit, non febribus, ſcabie, herpeteve, aut aliis, queis non ita raro vexamur, ante ſenectutem ejiciatur morbis; Aut, quid obſtet, quo minus ſemper omne ſemel, & ſimul erumpat malum.

Æque etiam incertum eſt, unde contingat, ne materia illa tot, tamque diverſis alimentis, nec non tempeſtatum, regionumque, ac ætatum multum degeneret mutationibus, niſi quis illam adeo viſcidam, immobilemve, ut tam faciie matureſcere, vel avolare minime queat, etiam per hunc, illumve morbum non ſimul è latebris educi potuiſſe, vel denique adeo pertinacem dicat, ut nullo alimento, aeriſve, aut ætatis differentia immutata ad maturitatem pervenerit. Hæc autem minus perſpicua eſſe quis non videt?

Certum equidem eſt contagioſum, & malignum quendam, ſive ab aſtris, ſive ab infecto corpore manantem æthera plurimum huc conferre, nec non diverſas anni tempeſtates varie admodum corpora noſtra afficere, prout æther magis, minuſve fuerit malignus, vel infantum corpora ſe habuerint. Quapropter malignitatis illius diverſitate plures nonnunquam, paucioreſque variolas, vel vehementiora, aut mitiora ſymptomata ſequi, ac veluti peſtem quandam in infantes furere experimur.

Un-

Unde variolæ, morbillique, quos nonnulli quandoque confundunt, ab Italis morbilli, sive parua pestis vocantur. Pestis enim κατ' ἐξοχὴν ipsis *Il morbo* est.

Interdum ita malignæ reperiuntur variolæ, ut plurimis exedentes admodum prava ulcera, membrorum convulsiones, epilepsiæ, aliaque gravia comitentur symptomata. Imo etiam oculos, malas, linguam, nasum, articulos, fauces, pulmones, intestina, aliasque nonnunquam lædere, ac corrumpere partes, ipsaque quandoque erodere ossa uisæ sunt. Qua de re legatur *Tulpius obs. Med. lib.* 6. *cap.* 51. *fol. mihi* 379. ut & *Joh. Mekeranus App. obs. med. Chirurg. cap.* 10. *fol.* 472. nec non *P. Borell. cent.* 1. *obs.* 34. *fol.* 38. *Zacut. Lusitan. prax. med. adm. lib.* 3. *obs.* 47. ut & *Joh. Fernelius lib.* 2. *de abdit. c.* 12. *fol.* 503. qui morbum hunc adeo malignum, fœdumque fuisse scribit, ut, occæcatis oculis, universa cutis in squammas soluta sit fœtidas, crustasque ingentes, nec non corpus omne non aliter contabuerit macie, nigroreque, ac si menses quatuor è furca pependisset.

De variolarum gravioribus symptomatibns vide *N. Tulp.*, & *Mekeranum* locis adductis, nec non *Miscell. med. phys. curios. decur.* 1. *an.* 3. *obs.* 230. *fol.* 419. & 562.

Sub variolarum crustis vermiculos nonnunquam repertos tradunt *Fr. Joël lib.* 19. *prax. sect.* 5. *cap.* 2, *Joh. Rhodius obs. centur.* 3. *obs.* 64.

fol:

fol. mihi 181. nec non *D. Sennertus part. 2. de infantium morbis cap. 2. Zacut. Lusitanus pr. admir. lib. 3. obs. 46. fol. 355, Horat: Augenius lib. 9. de febribus cap. 7. & comm. lib. 1. art. cur. ad Glauconem.*

P. Borellus obs. centur. 2. obs. 72. fol. 168. item *obs. microscopica* 31. *fol. mihi* 21. vermiculos non dissimiles ait illis, qui veteribus reperiuntur in fragis. *Ioh. Schmidius Ephem. curios. Germ. an. 1. obs. 85. fol.* 142. plures quinquaginta vermiculos blattarum magnitudine post magnum pruritum, prodeuntiumqne variolarum indicia exterius in collo infantis cujusdam trium annorum apparuisse testatur. *Christoph. Franciscus Paulinus Ephem. earundem an. 6. obs. 3. fol. 8.* puelli cujusdam Pomerani meminit, qui an. ætatis 12 variolis correptus, intolerabilemque sentiens pruritum, Matrem, ut fortiter ipsum fricaret, rogarit, cui cum illa morem gereret, augebatur pruritus, unde mater ejus perlustrans corpus minutissimos vermiculos albos, nigra capitibus gerentes puncta è poris partim egressos, partim egressuros immensâ animadvertit copiâ.

Multos vermiculos post variolas etiam cum urina excretos fuisse testatur *Ernhfr. Hagendornius miscell med. phys. curios. German. decur.* 1. *an. 3. obs. 38. fol. 44.*

Hanc autem ob causam *Christoph. Langius disputat. de morbillis Lipsiæ an.* 1660 *habita* variolas, morbillosque non nisi gradu differentes, eâ-

eâdemque provenientes ſcatur gine nihil niſi verminoſos partus eſſe dixit. Quod variis experimentis microſcopii ope factis laborantum ſanguinem è naſo ſtillantem, ut & pus è variolis prodiens, ipſaſque inteſtinorum fœces vermibus fuiſſe repletas edoctus eſſet.

Athanaſ. Kircherus ſcrutinio Peſtis in ſanguine tempore febrium putridarum emiſſo vermiculos ſe animadvertiſſe refert, quod & teſtatur *P. à Caſtro ſect. 1. de Febre maligna aphor.* 15. *&* *ſect.* 4. *aphor.* 13.

Simile quid Hafniæ ſe vidiſſe memorat *Th: Bartholinus tract. de morb. Biblicis fol.* 103. nec non *P. Borellus cent.* 3. *obſ.* 4. *fol.* 189. ut & ſcriptor *Zod. med. Gallici an.* 2. *fol.* 76. & *Miſcell. med. phyſ. cur. German. an.* 2. *obſ.* 154. *p.* 243.

OBSERVATIO XLIII.

Totius corporis cutis ſenſu, ac calore deſtituta.

DIverſa inter cutis vitia non immerito recenſetur ſenſus abolitio, de qua, haud dubie, quod rarius occurrat, pauci admodum quidquam literis conſignarunt. Celeberrimus Medicinæ Doctor *Joh. Frederic. Helvetius* hujus mali exem-

exemplum ſatis memorabile mihi retulit, quod ipſi Amſtelodami An. 1678. in paupercula quadam vidua annorum 36 videre contigerat. Hujus enim partium externarum ſuperficiem marmor frigore non vincebat, utut membra ſatis moverentur. Rigida paſſim, & inſtar pellis, qualis tympana ſonora reddit, dura nihil fere ſenſus reliquum habebat. Huic autem incommodo *D. Helvetius* intra tres hebdomadas diaphoreticorum, antiſcorbuticorumque ope illam exemit.

IN OBSERVATIONEM XLIII.

De ſimili mulieris vitio me aliquando legiſſe memini; Sed nec viri cujuſdam immemor ſum, qui graviori affectus ſcorbuto ex Indiâ Aſiatica huc percurandus venerat: quamvis autem ille membra pro lubitu moveret, cutis ſenſu uſque adeo erat obtuſò, ut vel prunis uſta nullum ſentiret dolorem: huic autem ſubjectis partibus pungentia, acrioraque ſatis afferebant doloris.

Elephantiaſi, ſive verâ Arabum Leprâ, olim correpti cute ſenſus experte fuiſſe, at, muſculis læſis, dolore non caruiſſe memorantur. Huic

autem vitio nomen eſt, quod omnis ejuſmodi hominum cutis elephantinæ ſimillima eſſet pelli: Maculis enim quibuſdam nigricantibus infecta, & inæqualiter ſcabra, craſſaque, ac veluti ſquammis erat obducta.

Cutis itaque ſenſu externo amiſſo, motuque muſculis ſuperſtite, ſentire tamen partes motum efficientes animadvertendum eſt: adeo, ut hæ ne tum quidem, cum partes exteriores, quæ muſculos contegunt, non amplius ſentiunt, ſenſu careant. Hinc itaque partium membri interiorum ſenſum, remanente motu, non amitti, at contra, muſculis motum auferri poſſe, ſuperſtite ſenſu patet. Pauciores enim ſpiritus ad ſenſum, plures ad motum requiruntur, quibus non ſatis abunde in muſculos influentibus, motus deperit, relicto, utut obtuſiore, ſenſu. Hoc tamen multorum Veterum, & præſtantium Medicorum opiniones evertit, qui nonnunquam unum, idemque membrum ſenſu deſtitui, motu non ſublato, ſæpius affirmarunt.

Hi autem non animadverterunt illam ἀναισθησίαν non in muſculis, ſed in cute tantum, vel forſan etiam in panniculo carnoſo fuiſſe, cujus vitio etiam externas laborare crediderunt partes.

Si quis, unde hujuſmodi ſenſus abolitio cuti obveniat, quærat; contingere quandoque ſciat, ut externum, intenſiuſque frigus, vel etiam humores quidam ita cutis obſtruentes poros, ut tran-

transſitus ſpiritibus occludatur animalibus, illam producant: cutis enim hoſce etiam ſpiritus per nervos recipit, quorum ramuli, ac innumeræ eâdem terminantur fibrillæ, cui origo acutioris ſunt ſenſus.

OBSERVATIO XLIV.

Exoſtoſis, ſive oſſis excreſcentia.

QUam gravis ultor Deus T. O. M. ſcortatores à tergo ſequatur, evidenter, opinor, hac pateſcet obſervatione; qua cuivis innoteſcet, quomodo fæda veneris lues non ſolum carnoſas, ſed & oſſeas ita invadat partes, ut hæ intus (mirum!) undique nonnunquam integra exteriore membranâ, exedantur, corrumpanturque.

Hoc autem cuidam, nomine A. B. an. 1653. obvenit malum, quo ipſa tibiæ ſubſtantia haud aliter quam malignis ulceribus excreſcentia ſolet carnea, intumuerat: oſſea quippe iſthæc prominentia quartæ ulnæ partis longitudinem, ac ſuperne majoris latitudinem æquabat pollicis in acutam, ac à tibia ſeparatam

desinens extremitatem: Hæc autem vitam misero eripuit labes, qui tale libidinis pretium tulit. Ossis à Chirurgo *Arnoldo ab Heck* cadavere exemti delineationem Tab. 14. prima ac secunda dabit Figura.

A. A. Os femoris

B. B. Ossis naturalis Apophysis

C. C. Epiphysis naturalis

D. D. Exostosis præternaturalis

E. E. Ligamentum ossis femoris, quod anteriori coxendicum ossis annectitur parti.

IN OBSERVATIONEM XLIV.

G*Alenus lib. de tumoribus præter naturam cap.* 15.*fol. mihi* 84. & 14. *meth. med. cap.* 17. *fol. mihi* 93. Exostosin præternaturalem quandam ossis vocat prominentiam superfluo, terrestrique, ac maligno ortam humore, quam etiam in Elephantiasi laborantibus reperiri ait, quorum ossa *Celsus* etiam corripi asserit.

Quamvis autem suspectæ vulgo sint hujusmodi eminentiæ, nec, nisi lue venerea, eaque inveterata produci existimentur, aliis tamen quandoque imputandæ sunt causis.

Nic. de Blegny Zod. med. Gall. part. 2. *f.* 209.

Ju-

tab: 14

fig:3

fig:2
C
A
B
E
D

CEN
Juve
teanı
paula
dolo
cum
quo l
tius (
quiſſe
tius,
rat, i
videb
Cc
fiſſura
medu
ni. I
per q
mentı
tendit
curati
opera
In
tenuic
oſſibu
öiis,
tem ta
neran
Sæ
nentia
rinari
nem c

Juvenis fabri ferrarii meminit, cujus brachio ante annum, ac sex menses tumor ortus erat, qui paulatim auctus magnitudine tandem insigni dodolorem cieverat. Verosimile, inquit, est, cum brachium ante fractum fuisset, (os enim quo loco tumor erat, omnino fuerat ruptum) citius coaluisse fracturam, interstitiumque reliquisse fistulæ, per quam iter habuit succus nutritius, à quo os consolidationem obtinere debuerat, ita ut humor ille tuberi, quod mere osseum videbatur, materiam suppeditaverit.

Contingit interdum, ut vitium hocce tibiæ fissura equi calcitratione in ipsam penetrante ossis medullam producat, qualis *obs. 95. tom.* 1. memini. Hæc autem asseralis vulgo dicitur fractura, per quam sensim ossis plerumque extillat nutrimentum; ibidem loci etiam ipsum tandem extenditur os, donec oriatur *Exostosis*; de cujus curatione lege sis *C. Solingium part.* 4. *manual. operat. Chirurg. cap.* 21. *fol.* 320.

In universo passim corpore, at præsertim in tenuiori, carne obductis *Exostoses* proveniunt ossibus, v. gr. syncipite, cubito, thorace, tibiis, manibus, pedibusque. Contagiosæ autem tandem in fœtidas, ac pure manantes degenerant exulcerationes.

Sæpe etiam in pecudibus hujusmodi prominentiæ animadvertuntur, quod mali genus veterinarii Itali, *Soprosso* sive ossium exulcerationem dicunt-

Qui plura *de Exostoseos* causis, ac curatione desiderat, adeat *H. Fabrit. ab Aquapendente lib. 3. de ulceribus pag.* 141. *& operat. chirurg. fol.* 167., nec non *Aurel. Severini effic. Chirurg. cap.* 29., ac *de chirurgia, quæ ad ossa pertinet cap.* 12. *fol.* 142. ut & quæ nos *obs.* 94. *tom.* 1. ejusque scholio.

OBSERVATIO XLV.

Disscissus, ac percuratus tendo.

JObus Baster celeber olim Chirurgus, nunc autem & Zirizeæ in Zelandia Med. Doctor, mihi, *Cornelioque Solingio* Anni 1682. mense Augusto retulit die 12. April: an. 1677. se juniori cuidam rustico è pago *Oosterlant* medicas applicuisse manus, qui sibi securi, quali nostrates arborum ramos deputare solent, musculi supinatoris longioris tendinem, ubi radio implantatur (qui musculi radiæi externi, sive bicornis dicitur tendo) duorum digitorum latitudine supra sinistræ manus ligamentum annulare usque ad ipsum dissecuerat os. Superior autem illius pars ad distantiam, quam

quam pollex cum dimidio latitudine impleret ſub communibus integumentis ſurſum in vaginam reſiluerat, infima vero, quæ paulo infra vulnus apparebat, non longe receſſerat. Medicus itaque, vulnere ante omnia aperto, brachioque, ac manu verſus interiora flexis, volſellâ tendinis extrema arripuit, conjunxitque acu triangulari per medii tendinis anteriorem partem verſus poſteriorem filum tranſmittens ad ſtraminis cum dimidio latitudinis ſupra extremitatem diſtantiam, illudque per inferiorem ſecti tendinis partem pari diſtantiâ modoque ab interiori latere per exterius reducens: diviſas dein fortiori filo ſerico adduxit, ac firmiter ligavit partes. Involucris etiam communibus ſutura una, atque altera conjunctis turundam planam balſamo quodam vulnerario oblitam, nec non tenax emplaſtrum cum pulvillo, faſciaque vulneribus admoveri ſolitis impoſuit, cubitumque, nequa vulneri vis fieret, perpetuo flectendum juſſit.

Tendinem autem hoc modo ſanatum, atque intra dies 14. abſque ullo ſympto-

mate consolidatum fuisse, rusticumque pristinum brachii recuperasse usum *D. Baster* asseruit.

Illam etiam methodum se Lutetiæ Parisiorum ab experto quodam Chirurgo, cui *Bienaysse* nomen, edoctum retulit.

Pari modo fabrum lignarium, cui medii sinistræ manus digiti extensorium cuneus pungens secuerat tendinem, matronamque quandam intra tres hebdomadas se curasse narravit, cui An. 1682. mense julio in cellam labenti vas, quod manu tenebat, musculi sublimis tendinem, qui priorem intus in metacarpio flectit digitum, ruperat. Nihil autem mali tribus hisce præter parvulum quendam tumorem, quo loco consutus fuerat tendo, remansit.

IN OBSERVATIONEM XLV.

DE nervis consuendis non quondam tantum, sed & hodieque inter Doctos, quorum alii hunc curandi probant, alii rejiciunt modum, existit controversia.

Hæc autem ut rite decidatur, quinam, ac cujus indolis nervi sint, & quot lædantur modis, sciendum est.

Quan-

Quantum ad primum: Notavit *Galenus* 1. *uſ. part. cap.* 17. Veteres vocaſſe tendines nervos. Hi namque, ut ait *lib. de oſſibus ad Tyrones proœmio*, triplices ſtatuebant nervos, arbitrarios videlicet è cerebro, ſpinalique oriundos medulla, ligamenta ex oſſibus provenientia, ac tendines denique, qui à muſculis deſcendunt, Confer ejus *lib. de decret. Hippocratis*, & *Platonis cap.* 9. ita ut *Galenus* ipſos tendines non ſimpliciter nervos, ſed corpora tantum dicat nervoſa, uti videre eſt *Comm.* 5. *Aphoriſm.* 1. Illos enim *lib.* 1. *de motu muſcul. cap.* 1. & 2. nec non *lib.* 6. *meth. med. cap.* 4. è compoſita quadam ligamentorum, nervorumque per muſculos diſperſorum, quaque hi deſinunt, concurrentium naturâ provenire docet, ut *lib.* 1. *uſ. part. cap.* 17. *&* *d.l.* 12. *cap.* 3. nec non *de placit. Hippocr. &* *Platonis cap. ultimo* patet.

Ejuſdem & Anatomicorum plerique ſunt opinionis, quales *Andreas Laurentius lib.* 4. *Anat. cap.* 13. *Picolhominus lib.* 1. *lect.* 7. & *G. Bauhinus lib.* 1. *theatri Anatom. cap.* 7. qui tendinem e ſubtilibus tam nervorum, quam ligamentorum compoſitum dicit filamentis, ita tamen, ut e pluribus ligamentorum, quam nervorum conſtet fibrillis.

Poſſitne autem tendo pars dici ſimilaris, quæ per univerſum corpus ſibi ſimilis ſit, nec ne, non ita convenit inter ſcriptores. Inter partes tamen ille ſimilares ut plurimum numeratur.

Quod vero ad nervorum, sive nervosarum partium indolem attinet, omnes frigidæ sunt, & siccæ, juxta *Galeni lib.* 1. *de temperam. cap. ult.*, quod sanguine careant. Ligamentis autem molliores, cute duriores esse, idem, *lib.* 2. *de temperam. cap.* 3. nec non 1. *de motu Muscul. cap.* 2. *scripsit.* Verum nervus proprie dictus pars est fibrosa è plurimis, iisque nervosis, ac sibi invicem, per membranas annexis constans filamentis, nec non longa, rotunda, albaque, ac poris, non aliter, quam Hispanicæ arundines, plena, spiritibusque animalibus transmittendis, membrisque corporis movendis destinata. Hac de re legatur *Bartholini Anatomia fol.* 452.

Acuti etiam sensus nervi sunt; teste *Galeno lib.* 1. *de mot. muscul.* minus autem sentiunt tendines, quia è nervis, ligamentisque, ut modo dictum, contexuntur; ligamenta enim nullo donantur sensu, quod nullos accipiant nervos, scribente *Galeno d. lib. cap.* 2. & *lib.* 1. *de us. part. cap.* 17. *ac lib.* 1. *de decret. cap.* 9. Idque ita providentissimus humanæ fabricæ artifex, ne membrorum motus doloris foret causa, voluit.

Ejus autem tendines sunt qualitatis, ut hi in adultis rupti callo, ac neutiquam vero, uti pueris contingit, consolidentur nexu: ut vel ideo nervorum sutura in omni ætate, necessitate urgente, præsertim autem vulneribus incisione factis, admittenda sit.

Triplici autem modo, punctione videlicet, inci-

incisione, ac contusione nervos proprie dictos vulnerari *Galenus lib. 6. meth. med. cap.* 2 & 3. scribit, quibus contorsiones recentiores addunt. Punctura, scribente illo, vel cœca, & occlusa, vel aperta, ac hians est, incisio autem, ut *lib.* 4 *meth. med. cap.* 3. ait, vel oblonge, vel transversim, utroque casu cum, vel sine partium superjacentium, cutis scilicet, carnisque deperditione fit.

Carne deficiente, nudus apparet nervus; transversâ autem incisione vel totus nervus, vel quædam læditur pars.

Periculosa sunt quævis nervorum vulnera propter binas *à Galeno art. parvâ* adductas rationes, scilicet quod acuti sint sensus, unde immanes, atrocesque excitant dolores, nec non communionem quandam cum cerebro, quod illorum est initium, habeant.

Inter nervorum autem vulnera periculosissima est cœca punctura, quia nullum eo casu pus è vulnere educi potest, unde putrescendo malignum evadit, dolore, convulsione, aliisque accedentibus symptomatibus. Hæc autem spinis, acubusque plerumque infliguntur vulnera. Cum vero circa puncturam apertio est, non tantum idoneis topicis applicandis, sed & saniei, per quem effluat, conceditur locus.

Minus periculosa est transversa incisio quâ utraque omnino separatur extremitas, quia hujusmodi nervus principio suo non amplius annectitur, unde diductis extremis pars affecta mutila

ma-

manet: sævior est illa, quæ totum non disiunxit nervum, quo casu, teste *Galeno 6. meth. med.* omnia cæcæ puncturæ metuenda sunt symptomata.

Oblonga nervorum incisio minimum secum trahit periculi juxta *Galeni*, & *Avicennæ* opinionem: siquidem hujusmodi vulnus facilius coalescit, quia dissectæ fibrillæ minus secedunt, ac aliquatenus integræ sunt.

Contusio, & contorsio dolore quidem non carent, quia partes illæ sensibiles admodum, adeoque humorum affluxui magis sunt obnoxiæ, non tamen ita crudeles, quam punctura, vel scissura, sunt, quod conjunctæ maneant nervorum fibrillæ.

Quæcunque de nervorum vulneribus diximus etiam ad tendines pertinent. Tendinum autem vulnera minus sensibilia, adeoque non ita esse periculosa observandum est.

Hæc ad meliorem rei cognitionem præmissa sunto: de tendinum autem suturis jam sermo sit.

Sunt, qui tendines nec consui permittant, nec posse asseverent: quia operatione illâ acus novam continuò producit puncturam, quæ, ut dixi, vulnerum est periculosissima. 2. quoniam è quovis vulnere necessario, quicquid foris irrepsit, educendum est; quod imprimis in tendinum, nervorumque vulneribus, utpote periculosioribus, quàm carnosarum partium, obser-

servandum sit: ita ut filum in tendine relictum malorum symptomatum causa sit futura. 3. Quod suturâ non dolor tantum, verum etiam peiora circa vulnus quæ eo casu avertenda sint, proveniant. 4. Quandoquidem ita læsa pars sensu, motuque destituitur. Denique 5. tendines spermaticas, ac coalescere nescias dicunt esse partes.

Quantum ad primum: quia acus rectâ per tendinem transit viâ, vulnusque ad puris exonerationem, medicamentorumque applicationem satis hiat, non magnum à punctura periculum esse dico.

Neque enim, admotis mox remediis, valde metuenda est.

Joh. Andr. à Cruce de vuln. tr. 2. lib. 2. cap. 8. fol. m.92. Nec dolor, inquit, ab acu productus, dum nervi suuntur, timendus; tollitur enim, quamprimum à rosaceo tangitur, nervorum autem capita una cum extremitate musculosæ carnis assui debent, probatur autem hæc operatio ratione à praxi sumpta, & à Galeno confirmatâ.

Sicut enim peritonæum, membrana quidem nervosa inter abdominis musculosas substantias consutum unitur, sic pariter & cæteræ partes nervosæ inter substantias carnosas congestæ, consolidari perfecte possunt.

Filum autem remansurum humorum per fibrillas tendinosas motus corruptionis modo, quæ

sana-

ſanationem præcedere ſolet, ſenſim expellet.

Poteſt & illud ſupra pulvillum ligari, & comprimi, ſanatione peractâ recidendum.

Dolor ſuendo ortus tantus non eſt, quantus olim credebatur; Tendini enim non multum ſenſus eſſe uſus docet. Vaginam tamen, quam tendo liber, ac lubricus percurrit, aliquanto auctiori gaudere ſenſu, multo tamen obtuſiori, quam nervum, nullus negaverim: Horum enim extremitates vaginâ non contentæ juxta eandem inter manus, digitorumque terminantur muſculos. Hinc, læſâ vagina, tardius, quam vulnerato nervo, manifeſtantur ſymptomata.

Jobus Mekeranus obſ. 62. pag. 388. ſe tendines paulatim, ut, num ſentirent, videret, imo firmum, magnumque rotulæ, quem aliquando neceſſitas tollendum urgebat, diſſecuiſſe tendinem tradit. Hunc autem variis, lentiſque forcipis, de dolore minime conquerente ægro, recidit inciſionibus.

Transverſim autem diſſecti tendinis puncturam ideo non multum ciere doloris crediderim, quod diviſi tendinis filamenta non ita reſilire, ac contrahi queant, quam ſi ille foret integer; maximi enim doloris cauſa eſt ejuſmodi contractio.

Sed nec membri ſenſum, motumve capta tollit ſutura, uti non ſolum noſtra obſervatione, ſed & clarius ſequentibus patebit.

Quamvis autem ætate provectioribus quodammodo minueretur, non amitteretur tamen omnis motus.

Qu[

Quo accuratius tendinis discissi adducuntur partes, eo minus alia accrescet substantia, unde spiritus etiam aliquatenus perfluere poterunt, teste *Guidone cap. 4. tr. 3. de vuln. fol.* 180.

Nec dissidet *M. Aurel. Severinus lib. 2. de effic. Chirurg. cap.* 123. *fol. mihi* 127. *Neque illud obstat*, inquit, *quod minime relevatur particula, propterea, quod inductus ulceri porus transitum prohibet spiritus, neque motus vendicatur, porro in pueris servatur functio feliciter, in adultis vero etiamsi non æque id eveniat, tamen quo maxime sunt coalitæ nervi partes, maxime participare possunt spiritus illustratione, atque aliis naturæ muneribus, præterquam quod magis compositæ restant contiguæ particulæ.*

Idem confirmatur exemplo *A. Paræi lib.* 22. *cap.* 10. qui testatur se tendines Nobilis cujusdam è *Mommorentiorum* familia, qui pollicem erigunt, penitus resectos theca quadam è ferro albo formata, in quam pollicem indidit, duobus loris ad armillas duas supra manus articulum artificiose hanc vincientibus, colligantibusque, ut intentus, erectusque maneret pollex, ita percurasse, ut militarium armorum genus omne captare, & tractare imposterum posset, cum antea desperato coälitu rescindendum non semel vir strenuus quæsisset pollicem.

Tendinum suturas etiam admitit *Avicenna fen. 4. tr. 4. cap.* 2. qui, si disrumpatur, ait, in latitudinem nervus, tum necessarium est ipsum suere, etiamsi non conglutinetur. Gui-

Guido tr. 3. de vuln. nerv. cap. 4. fol. 179. tres pro tendinum suturis exponit rationes: 1. Quia sic uniuntur separata labia, 2. Quoniam nudus carne obtegitur, & ab aere externo defenditur tendo, 3. quod sanationem promoveat sutura, etiamsi nimis non sit festinandum. Præterea tendinem consuere, quam ad spasmum avertendum omnino aliquando recidere satius est.

Ambros. Paræus lib. 4. cap. 36. de audacioribus quibusdam Chirurgis, qui resectos sub genu tendines acu connectere, ac consolidare ausi fuerint, ac potuerint, memorat.

M. Aurelius Severinus, Chirurg. efficac. lib. 2. cap. 123. tendinem etiam consui permittit

Chalmetæus Encheirid. Chirurg. lib. 2. c. 11. fol. mihi 207. Quando nervus, inquit, *transversim est omnino discissus, præmissis universalibus, quæ ad curandi methodum pertinent, imprimis unà cum carne, si fieri possit, est sutura reuniendus: quamquam nonnulli reclamant. Decliviori autem loco turunda est immittenda*, &c.

Jacob Boevaart, referente *Mekerano*, se aliquoties apud expertissimum Chirurgum *Maynart* digitorum tendines, gladio, cultrove dissectos acu falcata, filoque, digitorum superstite motu, connexos vidisse sancte asseveravit.

Fe-

Felix Wurtzius libr. 14. *de vuln. curat. fol.* 123. ubi de reciso magni digiti agit tendine, *discissus*, inquit, *nervus instrumento, si fieri potest, adducendus, consuendusque est; externum tamen vulnus consuere non licet. Ita enim coalescente nervo, paralyseos periculum non incurret læsus.*

Joh. Veslingius Patavii quondam Anatomiæ Professor exempla quædam *obs. anatom.* 15. *f. m.* 90. discissorum, consutorumque habet tendinum: detestatumque se olim fuisse hominum audaciam, sed felicem successum, & vix notabile à peractâ curatione detrimentum, timoris vanitatem arguisse ait.

Expertissimus Medicus *Joh. Baptist. à Lamzweerde App. ad armament. Chir. Joh. Scalteti, fol.* 137. „ *De modo*, inquit, *nervos consuen-* „ *di*, magna inter Veteres, & Neotericos lis „ est. Ut autem me ex hac difficultate extrica- „ rem, in cane experimentum institui, cujus „ nervum, & tendinem pedis posterioris prius „ abscissum, deinde communi acu, & filo, „ imbuto tamen oleo therebint: consui, & „ vulnere coöperto communi emplastro, illæso „ incessu, intra paucos dies restitutus est. Sed „ hac usus sum methodo, abscisso medio nervo, „ & tendine, præcisam medietatem ope acus „ prius arcte conjunxi antequam medietatem „ dissecuerim alteram, & acum usurpavi, nullo „ alio oleo, aut emplastro, quam prædicto,

,, imposito: Hoc mihi dubium movit, prorsus abscissum nervum melius adnasci, quam illum, cujus aliqua filamenta intacta remanserint: nam plane abscissus nullos dolores, convulsiones, aut febres adfert quæ omnia non solum agglutinationem impediunt, sed & mortem accelerant.

Non ita pridem etiam Celeberrimus noster Anatomicus, & Medicus Hagiensis *Anth. Nuck* canini anterioris pedis flexorem carpi externum dissecuit, consutasque salvâ actione pristinâ, sanavit extremitates.

Quid ni autem tendinum, extremitates æque, ac tenues læsorum intestinorum tunicæ, nec non ipsa ossa omnes partes duritie superantia, consolidentur? Quamvis etiam *Galenus* hanc tendinum coniunctionem propter periculosa, quæ ipsi metuebantur, symptomata repudiare videatur, *libr. tamen 6. meth. med., & de composit. medicam. per genera cap.* 12. *fol. mihi* 23. musculorum tendines, vulnerato abdomine, consuit; Infimæ etiam femoris partis transverso vulnere læsæ labia suturis univit, quam operationem, non perforato membranoso, qui femur cingit, tendine fieri potuisse negat *Veslingius.*

Per disiunctum autem, calloque unitum tendinem, nervumve spiritus ad sensum requisitos, ut necesse est, fluere non posse quispiam dicet, quod densa, & crassior sit calli substantia.

Verum ficuti fracta, ac reftituta offa facile, quamvis non perfecte coalefcunt; tefte *Galeno comm: aph.* 19. *libr.* 6. *Hippocratis*, qui, *fi quis*, inquit, *rupta animantum offa, poroque jam firmata, five viva, five mortua contempletur, manifefto partes offium feparatas poro quodam (ut cicatrice in cute) veluti vinculo circumjecto conftrictas effe comperiet, quas fi abraferit, fracturæ profundum apparebit non glutinatum.* Ita etiam nervi, tendinefque conjungi poffunt, quorum tamen intimæ partes non onmino uniuntur, fcribente *Hippocrate d. Aph.* 19. *fect.* 6. ubi, *Si diffectum*, ait, *fuerit os, vel cartilago, nervusve, &c. neque augetur, neque coalefcit.*

Quid etjam caufæ eft, quo minus tendinem, nervumve diffectum non æque perfluerent fpiritus, ac per mutilatum quoddam membrum fanguis fertur? Hoc enim cafu per continuam fanguinis circulationem vias manifeftari cernimus, quibus nutritur membrum. Quapropter nervis valvulas tribuit *Cartefius. Regius* etiam infuper fpirituum non aliter, quam fanguinis fieri circulationem dixit. Hoc autem quodammodo probatur, quod aliquo in membro, v. g. pedis digito majore, fubito nonnunquam oriatur Epilepfia, quia malignus ifte vapor è membro fubito per univerfum corpus difpergitur, unde fucceffivis omnia convelluntur motibus.

Nonnulli autem membrum, cujus tendo fe-

paratus, iterumque consutus fuit, non spirituum, sed antagonistæ ope moveri statuunt.

OBSERVATIO XLVI.

Vas Lymphaticum vulneratum.

QUemadmodum arteriæ cujusdam vulnus occlusuro multum difficultatis parit Chirurgo, ita minoris non est molestiæ vasis cujusdam lymphatici, & præsertim salivalis percuratio, uti exemplo naucleri cujusdam Delphensis, aliorumque abunde patuit. Ipse namque anno 1668. nautam illum febricitantem reperi, quapropter ut Chirurgus venam ei scinderet, jussi. Quo rite peracto, percuratoque vulnusculo, è brachii apertura multum aquæ limpidæ postridie effluxisse animadvertimus, continuato, at absque dolore, aut inflammatione per dies aliquot fluxu. Nos autem initio attoniti laborantem effluvio isto debilitari admodum observavimus. Quare lymphaticum aliquod vas supra venam excurrens sectione haud dubie læsum fuisse credidimus, Supprimi enim non po-

potuit fluxus, antequam calidum thereb. oleum per aperturam immitteretur, uti vulnerato tendine fieri solet: Ille autem ligaturis, commodisque pulvillis, nec non adstringentibus adjutus tandem convaluit.

IN OBSERVATIONEM XLVI.

HUmano in corpore varia existere lymphatica vasa multiplex viventium brutorum non ita dudum manifestavit dissectio: quoniam autem tenuia admodum, ac tenera in hominibus hujusmodi vasa sunt, providentissimus rerum Opifex, ut, quo commodius, securiusque universum percurrerent corpus, arterias magnas (uti in membris, ac portæ vena circa hepar videre est) instar hederæ hic illic amplecterentur, voluit. Lymphatica autem vocantur vasa, quod tenuem quendam, serosumque, ac limpidum contineant liquorem, qui chylo miscetur, ut eo facilius per ductum thoracicum ascendat, nec non sanguinem venosum sero destitutum in vena axillari fluidiorem reddat: lympha hæc eadem est, quam vulgus laticem vocat nervosum, læsis enim, exesisve vasis illis ubertim ex ulcerum, vulnerumve cavitate profluit, ac dein acescens multum Chirurgis negotii facescit.

Quamvis autem de hujusmodi vasorum vul-

neribus, eorumque ſanatione pauca admodum exiſtant conſcripta,. duos tamen noſtro omnino ſimiles reperio caſus apud Medicum, Chirurgumque noſtrum *Cornelium Solingium quartâ part. manual. operat. Chirurg. cap.* 34. *fol.* 325. quorum primus eſt viri cujuſdam, qui *Aponeurosin*, ſive muſculi Solei caput læſerat, cujus cavi vulneris intra octiduum carne repleti infima pars pallida admodum apparuit, inferiore etiam diſſecti vaſis lymphatici parte, (quæ globuli inſtar intumuerat) quo minus liquoris animadverteretur effluxus, impediente. Quapropter ſenſim lympham verſus infimum labium pollice remotam expulit *Solingius*, atque ita, quod in medio globulo, ſive papilla ipſius vaſis lymphatici apparebat, facillime conſpexit oſtiolum, in quod uſque ad valvulam quandam, quæ obſtaculo erat, ſtylum immiſit tenuem, nullo, quamdiu valvula ſtylo occludebatur, humore exeunte. Illo autem preſſione continua educto, tantum effluxit liquoris, quantum cochleari implendo eſſet. Hunc autem ut ſiſteret fluxum, fruſtra vitrioli Cyprii pulverem loco impoſuit, poſtridie etiam cauterio, ut eſcharam induceret, incaſſum adhibito, hac enim ſeparata, humor, ut ante, fluebat. Tandem vero, uti læſis fit arteriis, vaſculum interceptum, compreſſumque ſupra pulvillum, latiore ligavit vitta, apertumque, & hians vaſis contraxit oſtiolum, fluxumque blando quodam adſtringente remedio intra pau-

paucos suppressit dies, vitta, quam sensim solvebat, donec callo obductum esset vulnus, relicta.

Alterum, quod narrat *Solingius*, rupti vasis lymphatici exemplum *eodem lib.*, *& cap.* extat. Violenta autem corporis contorsione orta erat hæc ruptio, post quam è vase illo sensim juxta porum quendam cutis subsalsus abunde manabat humor, unde maxime debilitabatur læsus. Accersitus itaque *Solingius* effluentem liquorem pulvillis, ligaturaque intercepit, scarificationesque quasdam circa porum instituit, quibus cauterium aliquod potentiale haud diffluens, ac ex Mercur. sublimato, sacch. Saturni, amylo, & ichtyocolla constans imposuit, atque escharam, operatione peracta, cruciatim incidit, factaque separatione, tandem vulnus sanavit.

Quamvis autem humoris in vasis lymphaticis tantus non sit motus, quantus est sanguinis in arteriis, venisque, illorum tamen vasorum difficulter percurantur vulnuscula, quia liquor ille non est tam crassæ, viscosæquæ, quam sanguis, substantiæ, ideoque talis ejusdem coagulatio, qualis in sanguine fit, expectari nequit. Salivalia autem omnium difficilius curantur, testante eodem *Solingio lib. & cap.* adductis *fol.* 376. Ubi se, cum aliquando ductus salivalis superioris vulnus adstringentibus, ac consolidantibus sanare nequiret, inflexum aliquod instrumentum è chalybe effictum vasi comprimendo, humorique

ſupprimendo idoneum adhibere neceſſe habuiſſe narrat. Idem etiam ejuſmodi occaſionibus internas è validis cicatrizantibus componendas eſſe oris collutiones ſcribit.

H. Roonhuyſius part. 2. obſ. cap. 39. fol. 246. de vaſe ſalivali in gena vulnerato memorat, cujus vulneris minor quidam tumor cauſa fuerat, qui commode occludi, lympha perpetuo, quando læſus maxillam inferiorem eſurus potaturuſve movebat, effluente, non poterat. Hic autem fluxus nullis actualibus (uti vocant) ſiſti poterat cauteriis, verum cataplaſmate quodam roborante, atque exſiccante, nec non diæta ſicca, fortioribuſque compreſſionibus, ac tenaci, & adhærente emplaſtro priorem ægrotans recuperavit valetudinem.

℞. *Reſinæ pini* ℥ iij.
Ol. maſtich. ℥ j.
Coq. ad conſiſtentiam Emplaſtri.

H. Fabrit. ab Aquapendente Append. lib. 2. de vulnerib. genarum, difficilia curatu, ait, genarum ſunt vulnera, quod ſanguinis profuſioni obnoxia ſint, propter venas, & arterias ſurſum per genas excurrentes, quæ ſanguinis profuſio vulneris glutinationem impedit. Non oportere vulneratum mandere, nec loqui, nec buccas inflare, neque ridere, neque flere, aut inclinato capite ſtare, vel ſpiritum cohibere ait. Verſus aurem etiam foraminulum anguſtiſſimum vix ocu-

lis

lis conſpicuum apparere ſcribit, è quo præſertim, cum laborantes mandunt, magna aquæ limpidæ manet copia, quam lacrymæ inſtar interdum longo tempore durare affirmat. Unde autem, & quomodo effluat, ſibi minus liquere ingenue profitetur.

Primo autem hic obſervandum eſt, quando iſtius lymphæ fluxus ſolo inferioris maxillæ augetur motu, liquidum aliquod alimentum per tubum in os immittendum eſſe. Secundo vaſorum lymphaticorum, ut & venarum interceptionem, compreſſionemve, ab illa, quæ fit in arteriis, omnino differre. In his enim infra vulnus, in illis autem ſupra illud, reliquis non differentibus, fit preſſio.

Nonnulli vaſculis lymphaticis læſis pulverem *centaurii minor*. non ſine ſucceſſu admovent, aliis non minus proſpere *oleum Sabinæ* calidum, ut eo melius penetret, imponentibus: quod & olim *Galenus* nervis, tendinibuſque vulneratis applicuit, uti *Meth. med. lib.* 6. *cap.* 2. *fol*: 37. & *lib*: 4. *cap*: 5. *fol.* 88. nec non *lib*: 6. *cap.* 3. *fol.* 38. patet. Idem etiam *lib*. 3. *de compoſit*: *pharmac*: *cap.* 1. *fol*: 140. & *ſec*: *loc. lib.* 1. *fol.* 122. oleum Sabinæ tenujum ait eſſe partium. Ante omnia autem inveteratum laudat.

OBSERVATIO XLVII.

Conchæ falsis gravidæ anseribus.

QUemadmodum in homine, quem jure merito microcosmum, sive parvum dixeris mundum, variis animi passionibus humores præter morem celerrime, vehementerque moventur, unde omnia in ipso, sive bona, sive mala, quæ ante latentia, ac quieta corpori nihil afferebant impedimenti, commoventur, ac perturbantur, ita etiam in macrocosmo, sive majore mundo se habent maria, quæ variis tempestatibus ferventia, vehementique concitata motu omnia pervertunt, atque è gremio non varios tantum pisces, & animalia, sed & vegetabilia, plantasque emittunt; quemadmodum succino, ambra grysea, nuce medica, corallo, &c. nec non hocce nostro pisce conchato constat,

Sub finem æstatis An. 1682. post horrendam tempestatem è mari Germanico, quod appellant, in Scheveringanum littus frustum mali cujusdam navis ejectum

tab

tum est, cui innumeræ adhærebant variæ magnitudinis conchæ, quæ triangulares, ac planæ, nec non læves, lineisque quibusdam extrinsecus albo-cæruleis, ac splendidis notatæ ope tubuli fusci, carnosique, ac nodis interstincti algæ annectebantur, è quo, tanquam umbilicali tubo, nutrimentum sumere videbantur: quod à nonnullis sursum, & deorsum ferri animadversum fuit. Has autem intra conchas rotundum quoddam, & informe conspiciebatur corpusculum, è quo varia brachia, pedesve provenire videbantur, qui versus interiora flexi multos quasi parvos, brevesque, ac fusco-lividos emittebant pilos, quorum supremi cæteris longiores erant, quos qualecunque hoc animal ad alimenta capienda extendere, & attrahere noverat. Decepti autem fuerunt haud ita pauci, qui pilos illos pennas esse credebant, cum ex hujus pedunculo utrimque plumæ utplurimum procedant.

Ad Lectoris captum figuram istius corpotis Tab. 15. expressam habet.

IN OBSERVATIONEM XLVII.

DIſcrepantes admodum iſtis de conchis fuerunt opiniones, hiſce piſces, illis anſerinos in iſtis latere fœtus ſtatuentibus.

Dum itaque, quibus accederem, neſcirem, accuratius inveſtigandi cupido me inceſſit.

Primò igitur *Matthiam Lobelium ſtirp. obſerv. ſub finem* perlegi, à quo non diſſentit *Petrus Pena*, qui corpora iſthæc Britannicas conchas anatiferas vocant, quemadmodum etiam ipſa figura anſeres exprimit Gallis *Maguerolles*, & *Macreuſes*.

Exiſtimant multi Scotos non ex ovis, ſed è mari provenire anſeres, quamvis non inter omnes de eorum origine conveniat.

Munſterus Coſmogr. libr. 2. cap. de Scotia fol. 49. in Scotia inveniri tradit arbores, quæ foliis conglomeratum producunt fructum, qui opportuno tempore in ſubjectam decidens aquam reviviſcat, atque in avem vivam, quam anſerem vocant arboreum, convertatur. Veteres quoque, inquit, Coſmographi, præſertim *Saxo Grammaticus*, hujus arboris mentionem faciunt, ne putes eſſe figmentum à nobis ſcriptoribus excogitatum.

Æneas Sylvius de hac arbore ita ſcribit.

,, Audiveramus nos olim arborem eſſe in Sco-
,, tia, quæ ſupra ripam fluminis enata fructus

pro-

,, produceret anatum formam habentes, & eos
,, quidem, cum maturitati proximi essent, sponte
,, sua decidere, alios in terram, alios in aquam,
,, & in terram dejectos putrescere, in aquam
,, vero demersos mox animatos enatare sub
,, aquis, & in aëre plumis, pennisque evolare.
,, De qua re cum avidius investigaremus, dum
,, essemus in Scotia apud *Jacobum* Regem,
,, hominem quadratum, multâque pinguedine
,, gravem, didicimus miracula semper remotius
,, fugere, famosamque arborem non in Scotia
,, sed apud *Orchades* insulas inveniri.

Hanc etiam sententiam *Odoricus Vtinensis*, scribente *Fortun. Liceto de spont. vivent. ortu. libr.* 3. *cap.* 47. amplexus est.

Alii ex interiori malorum, asserumque in mari fluitantium medulla primo nonnihil educi, atque ex alga pici adhærente conchas, sive mytulorum quandam pendere autumant speciem, quæ tandem aliis in Ponto acquisitis vel in aëre volitent, vel in aquas delapsæ natent; Quos inter *Turnerus*, qui hæc animalia *Berniclas* dicit, notante ibidem *Liceto*. Hæc autem omnes maris accolas in Britannia, Hyberniaque, ac Scotia, ut & celebrem Hyberniæ Historiographum *Gyraldum*, aliosque confirmare ait.

Eadem sedit opinio *Hectori Boëtio d. libr.* 2 nec non *Jul. Cæsari Scaligero Exercit.* 59. *sect.* 2. ut & *Mich. Meyero* (teste *Sennerto Hypomn. Phys.* 6. *cap.* 8.) *tract. de volucri arborea cap.* 31.

Car-

Cardano de Varietat. rerum, Ortelio descrip. Scotiæ, & Hyberniæ, Cornelio Scribonio Epitom. Histor. de gentibus Septentr. Alex. ab Alexandro dierum genial. libr. 4. cap. 9. Anthon. Torquemado Hexam., Joh. Baptist. Portæ Phytognom., Aldrovandi Ornithologiâ, & de Testaceis libr. 3. cap. 78. p. 166. Illi tamen de istorum anserum, vel anatum nascendi modo maxime dissentiunt. Hi enim ipsos in arboribus crescere, illi maris, aut ligni munere oriri statuunt.

Nonnulli autem primò vermem provenire, qui sensim in avem mutetur, alii mox intra conchas avis primordia poni contendunt. Has autem quidam ex alga, quidam pediculorum ope, aut denique è vermibus ligni produci, eique adhærescere tradunt.

Hæc itaque opinionum diversitas ejusmodi anserum originem merum esse figmentum, quod conjecturis nitatur, evidenter probat. Siquidem autem res tam diversimode memoratu, vero simillimum est, nullum ocularem esse testem. Erroris causa est, quod anseres illi immenso numero in Scotiam avolent, ubi autumnali tantum, & hyberno degunt tempore, ac quoniam natale eorum quondam ignorabatur solum, ex hujusmodi conchis illos produci quidam crediderunt, præsertim, quia avis initium iis latere videbatur.

Rectius recentiores Scotos anseres non illo modo, sed ex ovis, ut alios prodire dixerunt.

Georg. Marcgravius de Liebstad Hist. rer.

na-

natural. Brasil. lib. 4. de piscibus fol. mihi 188. *cap.* 22. *Reri Apya* Brasiliensium meminit, quæ cervicum oblongarum nomine vulgo veniunt. Has è pice navali subter naves immediate adhærentes tabulis innumerâ copiâ oriri, earumque corpus unum aut duos digitos longum, teres, æquali crassitie, duplâ videlicet pennæ anserinæ esse ait. Huic, inquit, annata est conchula figuræ ovalis, magnitudine olivæ, major, aut minor, constatque quinque partibus, albi coloris, sed ubi partes coaluerunt crocei, non dura, sed molliuscula est conchula: In uno latere rimam habet, per quam capitulum suum exserit, constans multis elegantibus quasi tornatis filamentis, lunatis semidigitum longis, color corporis est fuscus, seu nigricans, ut & filamenta capitis. Immediate autem pici inhærent, quasi corpus abscissum esset, & agglutinatum abscissa parte, nec unquam à navi se possunt solvere, nisi vi abstrahantur. Multa millia sæpe uni navi adhærent, præsertim proram versus inferius, & navis cursum retardare dicuntur. Sed de avibus ex iis prodeuntibus ne verbum quidem refert.

Olaus Vormius Museo hist. animal. lib. 3. *cap.* 7. *fol.* 256., „ Concha, inquit anatifera triquetra „ est, foris ex albo cœrulea, lucida, lævis, „ compressa, unciali longitudine, & latitudine, „ ad perfectionem ubi devenit, quatuor con„ stans valvis, interdum pluribus, quarum prio„ res duæ triplo majores posterioribus, quæ iis

tan-

,, tanquam appendices adhærent, tenues valde ,, circa partem crassiorem, qua algæ adhærent, ,, apertæ, dum aperiuntur, ostentant aviculæ ,, rudimenta, & pennas satis discretas. Hæ ,, aves, quas perperam olim putarunt ex his ,, conchis nasci, quasque Galli *Maguerolles*, & ,, *Macreuses* appellant, tempore quadragesimali ,, ex Normannia Parisios magnâ copiâ adferun- ,, tur, vendunturque loco piscium; Nam in ,, aliquibus locis pro piscibus comeduntur ut- ,, pote carnem non habentes, nec ex carne pro- ,, ductæ. Imo à fide digno Gallo accepi, pu- ,, blica Theologorum Sorbonistarum sententia ,, in piscium, non autem avium classem relatas ,, esse has aves. Idem confirmat *Rob. Sibbaldus* *Scotiæ Illustratæ part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 6. *fol.* 21.

Verum *R. Dodonæus fol.* 1495. è conchis istis anates procedere negat.

Carolus Clusius Auctario Exotic. ex *Hoiero*, ,, Claiks, ait, sive Claikgees Scotis, Bernacles ,, Anglis, Rodgees Hitlandis, avis est per au- ,, tumnum, hyememque duntaxat conspicua, ,, formâ Anati vicina. Hujus natalia cum igno- ,, rarentur, factum est, ut vulgus primum ejus ,, protoplasma, sive rudimentum censuerit esse ,, testas quasdam albicantes, adnatis truncis, ,, sive fragmentis ligneis, quæ maris fluctibus ,, in arenam, littusque propelli hic solent, ubi ,, ligna alias non crescunt, & formam aviculæ ,, istius quodammodo æmulantur. Vivam ta-

,, men,

,, men, & omnibus modis absolutam avem ex ,, massa illa testacea evasisse, aut prodiisse, ne- ,, mo est inventus, qui se vidisse asserere fuit ,, ausus.

Deinde, Aviculæ, inquit, porro non sunt, quas in Orcadum arboribus mari vicinis nasci vulgo putant, & *Bernacles*, sive *Rodgans* appellant, sed aves, anate ferâ non minores, ut ego aliquoties vidi, imo ipsarum carnem etiam gustavi: Meras autem fabulas esse, quæcunque de earum natalibus hactenus fuere tradita, à Batavis, qui ante paucos annos ad novam Zemblam navigarunt, & fretum Nassovicum vulgo *Weygats* superarunt, est deprehensum. Eas etenim aves in aliquot scopulis incubantes suis ovis observarunt, quarum nonnullas cum plurimis in navem retulerunt ovis.

Convenit *Gerardus de Vera* Amstelodamènsis *historia navigationis ad Sinas.* Tum remi- ,, gantes, inquit, ad Insulam, quæ media erat, ,, multa *Berniclarum*, quas Hollandi *Rotgansen* ,, appellant ova, ipsasque nidis incubantes inveni- ,, mus, quæ fugatæ clamare videbantur *Rot*, ,, *Rot*: unde illis nomen. Lapide autem jacto ,, unam occidimus, quam coctam cum 60. cir- ,, citer ovis, quæ in navem detuleramus, edi- ,, mus. Isti autem anseres, sive *Berniclæ*, fue- ,, runt veri anseres *Rotgansen*, quales quotan- ,, nis prope *Wieringam* (quæ est Hollandiæ in- ,, sula Australi prætenta sinui) abunde capiuntur,

,, utut ignoto, quo ova ponant, pullosve edu-
,, cant, solo.

Ideo autem nonnulli eos in Scotiæ crescere arboribus scripsere: Mirum autem non est, ut *Vera* ait, si minus notus priscis fuerit illorum originis locus, quoniam necdum cognita erat tum temporis terra illa, quam ego *Groenlandiam* esse arbitror.

Ortum autem istud videtur figmentum, ut idem statuit, quod nautæ olim ad *Hebrides*, & *Orcadas*, totumque istum tractum navigantes immensum anatum, sive anserum, aliarumque avium animadverterint numerum, quas, cum, unde venirent, nescirent, è ligno, ac conchis produci hallucinati sunt, quoniam ex his magnum animalculorum etiam pennatorum prodire observabant numerum.

G: Harvæus quoque *lib: de generat: animal: Exercitat:* 11. *fol.* 88. relationem illam minus veram ait. *Quæ ipsemet vidi*, inquit, *bona fide disseram. Est insula parva, Scoti Basse nominant (ex hac una nosce omnes) non procul à littore in alto mari sita abrupto, & confragoso clivo editissima, verius saxum ingens aut scopulum dixeris; haud amplius mille passuum circuitu amplitudo ejus clauditur. Hujus insulæ superficies (mensibus Majo, & Junio) nidis, ovis, pullisque, propemodum tota instrata est, adeo, ut vix uspiam, præ eorum copia, pedem libere ponere liceat: tantaque supervolantium turba,* ut

ut (nubium instar) solem, cœlumque auferant; tantusque vociferantium clangor, & strepitus, ut prope alloquentes vix audias. Si subjectum mare inde, (tanquam ex edita turri, & altissimo præcipitio) despexeris, idem quoquoversum infinitis diversorum generum avibus natantibus, prædæque inhiantibus opertum videas, &c. Si circumnavigando imminentem clivum suspicere libuerit, videas in singulis prærupti loci crepidinibus, & recessibus, avium cujuslibet generis, & magnitudinis ordines innumerabiles: plures sane, quam illuni nocte, sereno cœlo stellæ conspiciuntur: si advolantes, avolantesque eminus adspexeris, apum profecto ingens examen credas. Haud facile dixerim, quantus reditus quotannis ex plumis, & nidorum, foco utilium reliquiis, ovorumque coctorum commercio Possessori accedat: adeo, quod ipse mihi narravit, fidem exsuperat.

Rondeletius de Balanis hist: piscium, lib. 1. de Testaceis cap. 29. hasce anatiferas, quas vocant, in Normannia, Britanniaque reperiri tradit conchas. Aves tamen hinc prodire silet: illas autem Balanorum quandam esse speciem dicit.

Thom. Bartholinus hist: anatom: med: Cent. 6. cap. 49. fol. 273. conchas sibi semper sui generis, non avium feraces visas fuisse tradit: harum rudimenta, inquit, interiora vix referre possunt avium pennas. Universam concham replent,

ut pro capite, reliquoque corpore parum supersit. Quod caput esse debet, rotunda est portio quasi muscæ majoris. Certè pennæ avium in ovis parciores cernuntur ,& in exclusis magis excrescunt. Quantum oculo accuratiori, & microscopio assequi potui, videntur potius cancelli cujusdam, vel aranearum pedes subtili lanugine eleganter, & certo ordine distincti, hirsuti, ut sicut in buccinis, ita & in his conchis non anates, sed cancellos sui generis enasci sit vero similius. In opinione (ita pergit) præconcepta exinde confirmor, quod inter Musei arcana servem conchas ejusmodi algæ annexas, inter quas una concha prægnans aliam ex se profert, & valvis apertis excludit, quo indicio perfectæ suique generis conchæ se tueri possunt, quæ alias ejusdem speciei conchas generant.

Has autem in maris plerumque fundo crescere conchas, ac postea tempestatum vi ejectas, solutasque hic illic lignis adhærere certum est.

Hoc etiam confirmat quidam, qui cum hisce de rebus fide maiora audivisset, legissetque, nec ipsos unquam vidisset, sciendi cupidus aliquando tempore brumali post magnam tempestatem famulum ad littus misit, ut quædam eorum, quæ in illud ejecta essent secum adferret, inter illa etiam hæ, inquit, fuere conchæ, (vulgo anatiferæ) quæ intus erant scabræ, ac qua in longum extendebantur, pennam quandam, sive incurvatam galli gallinacei caudam abscondere videban-

bantur, unde quidam caudæ has esse existimarunt pennas, verum cincinnis illæ, animalisque cujusdam conchæ inclusi similiores apparebant pedibus, quibus alimenta quærere, ac conservare queant: Frustra enim qualescunque hæ conchæ accepissent, quam conservare nequirent, vitam.

OBSERVATIO XLVIII.

Insolitus cervicis galli gallinacei tumor.

VIles nimium fortassis quispiam dicet, quas de animalibus quibusdam adiecimus, observationes, verum quæ contemnenda nonnullis videntur, juvare interdum constat, multi enim, iis accuratius perspectis, maiorem longe acquisiverunt rerum cognitionem,

Exemplo sit *Democritus Abderita*, qui quod passim dissecandis occupatus esset animalibus, nonnullis parum mentis compos videbatur, quamvis *Hippocrates Cous* à miserantibus, ut sententiam diceret, arcessitus longe aliter existimaverit. Illius itaque Philosophi exemplo neutiquam animalium reiiciens dissectionem, die 24. Novembr. an. 1682. domi D. Samuelis Cabeliavii Medici non incele-

bris, ubi & D. *Cornelius Solingius* erat, fui, qui tunc temporis gallum, qui annum vixerat, dissecabat, cui inter palearia magnus erat rumor, qui ipsi cantum adeo impediverat, ut vix audiri posset. Tumore aperto multas conglobatas, conglomeratasque reperimus glandulas, quæ distinctis separatæ membranulis ovi gallinacei æquabant magnitudinem, ac in quibus hîc illic quædam reperiebantur vascula, quæ versus interiora in communem quendam concurrebant ductum.

In ventriculo præter frusta quædam carbonum Scoticorum extinctorum, vitri etiam pellucidi inusitatæ crassitiei invenimus frustum, cui glabro admodum phaseoli minoris figura erat, angulis acutioribus, qui attriti haud dubie fuerunt, deficientibus. Tandem & cor longe apparuit maximum, sive longitudinis, sive crassitiei habeatur ratio, quod pistachiæ nuci magnitudine par erat. Intra illud autem, ac præsertim in ventriculo sinistro magnam coagulati vidimus sanguinis copiam, unde nobis orta credebatur extensio mortis certissima causa.

IN OBSERVATIONEM XLVIII.

DE tumore isto heic loci quidquam dicere non equidem libet.

Vitrum autem detritum, glabrumque adeo crediderim fuisse, quod Galli, Gallo-pavonesque fermentum, succumque dissolventem admodum, humanoque longe potentiorem ventriculis gerant, qui non vitrum tantum, silicesque, sed & aurum, ut testantur, qui experti didicere, atterit, ac solvit.

Quapropter internas etiam ventriculorum gallinaceorum tunicas exsiccatas, contusasque Medici non sine successu debili ventriculo laborantibus, quod infirmum nimis esset illius fermentum, præbuerunt, notante *Galeno lib. 2. de simpl. med. falcultat. p. mihi* 80.

Struthiocamelum autem, ut multi putarunt, ferrum concoquere posse, si quid unquam, est falsissimum: Quod experientiâ se didicisse *Joh. Langius epist. med. lib.* 1. *epist.* 12. *fol.* 51. ait. Isto autem præjudicio nitebantur, qui animal hocce soleam ferream equinam rostro gerens depinxerunt.

Decepti autem fuere, quotquot avem illam deglutitum ventriculi succo dissolvere posse crediderint ferrum, ut pote quod alioquin in interiora non immitteret.

Vana autem hæc est ratio: Multa enim ani-

malia non nutrimenti, sed saporis, vel medicamenti ergo quædam deglutiunt. Ita gallinæ, & præsertim gallopavones per fauces transmittunt lapillos, aliaque substantiæ durioris corpora. *Thom. Brouwnius Pseudodoxiæ epidemicæ cap.* 22. *fol.* 296. se in ventriculo gallo-pavonis 700. invenisse lapillos indicat, hos autem digestionem magis promovere, quam consumi ait. Nonnunquam etiam illi in fæcibus horum animalium alvinis reperiuntur, licet difficilior eorum utplurimum sit descensus. Ipsis enim Brouwnius varios lapillos, frustulaque obtulit ferrea, quæ post octiduum in ventriculis fuere reperta.

Ipse autem lapillos, induratamque calcem deglutitam gallinis medicamen præstare reor, quia nimis acidum, aut acre hujusmodi materiâ dulcius evadit fermentum. Hoc enim in illam vim suam convertens multum amittit acoris, obtunditurque admodum, cujus abundantiâ sæpe absque testis prodeunt ova; Aceto enim ova per aliquot dies immissa testas amittere videmus.

Peyerus tamen duriora non tam acido Gallinarum succo, quam lapillorum allisione, & duobus internis duris, ac callosis ventriculorum parietibus atteri statuit.

Gramen etiam canibus remedium est, quod tamen non concoquunt. Columbæ quoque juniores salsos deglutiunt lapillos.

Struthiocamelos *Leo Africanus*, qui in regionibus, quæ iis abundant, vixit, magnam ferri

quan-

quantitatem, lapillosque deglutire, sed & per aluum excernere tradit.

Vlyss. Aldrovandus, cum, inquit, Tridenti essem, Struthiocamelum ferrum deglutientem vidi, cujus ingentia postea egerebat frusta..

O. Dapperus descriptione Africæ fol. mihi 214. *An.* 1659. tres Salæâ ad uniti Belgii proceres legatos venisse memorat, qui inter alia etiam Struthiocamelum adducebant dona. Quoniam autem hoc avium genus pueri ferrum concoquere posse crederent, plurimos illi objecerunt clavos ferreos, quos quidem deglutivit, sed brevi post extinctus fuit, Ejus autem in ventriculo ultra 90. clavi ferrei reperti sunt: Idem insuper Struthiocamelum deglutitum ferrum, lapidesque integros non sine intestinorum læsione rejicere asserit, unde in morbum, & atrophiam incidit, affirmante *Jonstono fol.* 55.

Neutiquam tamen ferrum, lapidesve in ventriculo Struthiocameli aliquandiu detentos immutari, aut quodammodo deteri diffitemur. Id autem non tam concoctionis, quæ vi caloris cujusdam fit (ut dixere veteres) quam quidem acris cujusdam in ventriculo liquoris attritione contingit: quin & illud ipsum in homine interdum fieri posset. Ita nummus æneus, qui, ut tradit *Amatus Lusitanus curat. med. cent.* 2. *curat.* 59. *fol.* 216. per integrum annum in juvenis cujusdam corpore latuerat, imminutus, detritusque prodiit.

Meminerunt & *Acta Haffniensia Thom. Bartholini volum.* 5. *obs.* 107. *fol.* 278. *& seqq.* Londinensis cujusdam, qui varia frusta ferrea, lapidesque aliquot rotundos avellanæ magnitudine devorabat, sed post duos, pluresve dies per alvum reiiciebat, qui tamen ab acido, & acri ventriculi fermento aliquatenus erant detriti. Idem & baculum vitreum breviorem deglutierat, qui per dies quatuor in corpore retentus, cæruleo demum infectus colore, & velut ab aqua stygia corrosus per alvum exivit; Bacillus itidem alius è buxo, postquam per sex hebdomadas in intestinis delituerat, in frustula demum disruptus similiter fuit eliminatus. Idem ferrivorus cardialgiam interdum lapillis deglutitis tollere potuisse dicitur. Quosdam etiam nimis acido ventriculi fermento præditos post durorum, crassorumque alimentorum usum, v. g. carnis fumo induratæ, pisciumque exsiccatorum, fabarum &c. multo alacriores existere experimur.

Rari cujusdam tumoris in galli collo reperti meminit *Thom. Bartholinus centur.* 5. *hist.* 29. *fol.* 52. Tumor autem ille rotundus, rubicundusque, & quasi oculis, palpebris, & ore donatus conspiciebatur, per quod foramen patebat. Oesophagus liber erat. Pressius intuentibus videbatur esse arteriæ asperæ caput, nescio quo vitio ad exteriora prolapsum, & dilatatum.

OBSERVATIO XLIX.

Ovum in ovo repertum.

QUemadmodum à ſexu muliebri, non tantum bene conſtituti, ſed & minus conſueti producuntur fœtus, ita etiam à brutis, vegetabilibuſque, ac iis, quæ in mari gignuntur, mira quandoque proveniunt. Sæpe etiam fit, ut fructus quidam, v. g. citrea, aliaque mala, nec non ova ſui ſimilia intus abſcondant.

Non ita pridem conſanguineorum quidam ovum mihi dono dedit, intra quod, cum comedendum frangeretur, aliud quoddam ovulum durâ etiam obductum teſtâ, magnitudine ovi columbini, aut olivæ reperiebatur, quod vitello carens in medio majoris ovi vitello ſitum erat.

IN OBSERVATIONEM XLIX.

SImilis ovi mentionem facit *Th: Bartholinus act: med: part:* 5. *cap:* 17. ita ut exterius ovum albumen contineret, vitello minus complectente ovum.

De

De ſimili refert idem *Bartholinus*, *epiſt. med: centur.* 3. *epiſt.* 63. *fol.* 387. quod inter Regis Daniæ rariora ſervabatur. *G: Harvæus exerc:* 11. *de generat: Animal. fol.* 26. ſe perexiguum cruſta intra gallinæ ovum majus perfectum, & cortice undique obductum vidiſſe ovum ſcribit. De malo citreo fructifero *Chriſtian: Willichius ad Th. Bartholinum Epiſt.* 4. *cent.* 3. *fol.* 153. & *epiſt.* 63. *cent.* 3. *fol.* 385. nec non *Ol. Vormius Muſei lib.* 2. *cap.* 28. *fol.* 206. & *Harvæus d: lib. & cap.* de malo quodam Citreo, intra quod aliud perfectum, ſed minus, flavoque obductum cortice inventum fuerit memorant.

Joh. Baptiſt. Ferrarius gravidum malum citreum deſcripſit, delineatumque exhibuit *lib.* 3. *Heſperid. cap.* 19. Simile quid de aurantio annotavit malo.

Michael Doringius idem Uratiſlaviæ obſervavit in quodam pomo, uti literis *D. Sennerto An.* 1632. ſignificavit-

Ova autem in ovis reperta, teſtaque contecta duriore Ariſtotelis, Pliniique opinionem deſtruere videntur, qui teſtam non intus in corpore gallinæ, ſed externo aëre indureſcere ſcripſere eodem modo quo cæruleus lapis, aliaque in terra nec non corallum ſub aquis reperiuntur mollia, atque educta aëre indureſcunt.

Marſilius Cagnatus lib. 1. *variar. obſ. cap.* 9.
„ Ariſtotelem, & Plininm oppugnans, per-
„ ſpicuum, inquit, *ſatis eſt* intra alvum ipſa-
„ rum

„ rum avium, quæ mox pariturae ſunt, duro
„ putamine ova reperiri, quod cuivis licet
„ ſumptu leviſſimo experiri, ſcilicet ſi quam
„ partui proximam viventem volucrem incidere
„ non pigeat, quod eſt præſtantiſſimum adve-
„ ritatem hujus rei cognoſcendam. Manibus
„ etiam tenuimus gallinam, cui repente ovum
„ excidens durum idem perſuaſit: fregimus
„ etiam in cujuſdam ventre ovum, eaque diſſe-
„ cta apparuerunt putaminis fragmenta omnino
„ illis ſimilia, quæ naturaliter emergunt, &c.

Eadem eſt *Harvæi* ſententia *d. l.*, quam ovo intra ovum concluſo, teſtâque ſatis durâ veſtito confirmat.

Idem quoque clarum eſt ovo, quod *Bartholinus centur.* 5. *hiſt.* 95. *fol. mihi* 176. duplici, at ſeparata donatum reperit teſta. Nec non eo, quod in technicotheca Regis Danorum Frederici tertii olim ſpectabatur poſtquam in gallinæ utero in Norvegia lapideam induiſſet duritiem.

Monſtra etiam in ovis interdum reperiri teſtatur *Vlyſſes Aldrovandus hiſt. monſtr. fol.* 389. *ex Fortun. Liceti relatione de monſtris*, ubi, Gallinam, ait, ego domi alui quinque digitos habentem in utroque pede, quæ poſt ova multa, mediocria, puſillum edidit, infra columbaceum, ſine luteo, in cujus albumine ſerpens, ac veluti vermis erat, in quem luteum mutatum fuiſſe ſuſpicor: etenim novi clariſſ. virum *H. Fabrit. ab Aquapendente*, in ovi luteo vermem

ſa-

ſatis magnum inter comedendum comperiſſe; quo mire ſtomachatus ovorum eſum dilectiſſimum diutius intermiſit.

Meminit *Ambroſ. Paræus de monſtris lib.* 24. *cap.* 2. *fol.* 545. monſtri cujuſdam mirandi, quod in ædibus Juriſconſulti Auguſtoduni in Burgundiâ conſpectum fuit.

Joh. Faber Lynceus expoſit. in Nardum Recchum fol. 773. de ſcorpionibus in ovo repertis memorat. De his plura ſecuturæ obſervationis habet ſcholium.

Quamvis autem mirum ſit, ſi fructus fructum, atque ovum ovum contineat, magis tamen admirandum eſt ſcribere *Thom. Bartholinum tract. de inſolitis partus viis cap.* 16. *pag.* 133. mures interdum fœtus producere prægnantes, nec non olim in Hiſpania equam excluſiſſe mulam ventre mulam gerentem.

Omnium antem maxime mirandum eſt, hujuſmodi imprægnationem, ut teſtantur nonnulli, in hominibus etiam interdum conſpici, cujus rei exemplum memorat *Thom: Bartholinus d. lib. cap.* 2. *fol.* 124., &c. & *cent.* 6. *hiſt. anat. obſ.* 100. de filia mortua in lucem editâ, in cujus diſtento ventre poſt diſſectionem reperta fuit filiola, qua de re legantur quoque *Ephemerides Eruditorum Galliæ an.* 1676. *fol.* 182.

Non minus inſoliti partus mentionem facit *Gabr. Clauderus miſcell: med: phyſ. curioſ. dec:* 2. *an.* 3. *obſ.* 72. *fol.* 164. Ubi prope Naumburgum

gum Thuringiæ oppidum in pago *Bezgendorff* molitoris cujusdam uxorem solito tempore filiolam peperisse narrat, cui abdomen præter morem tumebat. Hæc autem filiola post octiduum subito maximis corripiebatur torminibus, prout continui fletus, inquietudo, corporisque abunde significabant motitationes, ac post aquæ cruentæ fluxum mox filiolam promebat viventem, hanc secundinæ lochiorumque fluxus, quæque solitum comitantur partum, sequebantur.

Posterior hæc filiola dimidium longitudine æquabat digitum. Tenera autem mater cum infante, avia, sive priore puerpera, superstite, interiit. Memorabilem hunc casum non tacuit, qui *Reipubl: literariæ Acta mensis Octobris an.* 1685. *fol.* 1092. gallica conscripsit lingua.

Similis etiam historiæ, quæ ante secula aliquot accidit, mentio fit breviario rerum memorabilium Isibordi ab *Amelunxen App. anni* 4. *dec.* 2. *Ephemerid. German. hist.* 20. *fol.* 198.

Existimat *Thom. Bartholinus d. l.* naturam ejusmodi casu (ut ejus verbis utar) gemellas molitam errore, aut lusu quodam, alteram in alterius uterum inducta detrusisse cuticula. Hanc autem rem (modo ista vera sint exempla) longe melius per ova muliebria, quæ ante annos aliquot ab accuratioribus quibusdam anatomiæ indagatoribus reperta sunt, exponi posse crediderim, favente etiam nostro ovi in ovo inventi exemplo.

O B-

OBSERVATIO L.

Non dari Basiliscum infestiorem demonstrat.

VIx ullum verius dictum est, quam quod *mundum decipi velle* affirmat. Usque adeo enim plurimi vanis præjudiciorum sese obruunt involucris, ut hisce solis vanos pascentes animos ingenitam Judicii, rationisque corrumpant vim.

Advena quidam hic Hagæ anno 1681. moriturus Basiliscum, quem vocabat, reliquit. Litis autem de lana hac caprina subortæ fama ad nostras pervenit aures. Visendi itaque cupidus letale spectavi monstrum, quod pedis fere unius longitudine è Raja quadam effictum alas, &, ne quid deesse videretur, terna capite gerebat cornua. Incurvata ei cauda veluti unco spiculi in morem ære munita, pedesque galli gallinacei, omniaque ad horrorem, vulgique captum efformata erant. Figura plane ei talis erat, qualem celeberrimus *Joh. Jonstonus*, clarissi-

ſimuſque deſcripſit *Vedelius*. Quam inane autem *Baſiliſcus* ille terribilior nomen ſit, oſtendere aggredior.

IN OBSERVATIONEM L.

BAſiliſcus ἀπὸ τοῦ Βασιλέως dicitur, quia horrorem draconibus, & ſerpentibus incutit, vel forſitan, quod tria capite gerat cornua, quæ totidem coronæ quibuſdam videntur, unde Rex vocatur Draconum; vel denique, quia, ut nonnulli tradunt, anteriore corporis parte erectus incedit.

De hoc multa Veteres memorant; quales *Plinius natural. hiſt. lib. 8. cap. 21. Solinus Polyhiſtor cap. 49. Archelaus lib. 2. cap. 9. Ætius tetrabibl. ſerm. 1. cap. 29. & 33. Ælianus lib. 7. hiſtor. animal. cap. 1. Avicenna fen. 6. quinti, Iſidorus lib. 12. Dioſcorides, Ardoynus, Grevinus, &c.* quæ nec à Recentiorum nonnullis rejecta, apud emunctæ naris homines fidem non invenerunt: quamquam non deſint, qui veterum figmentis plura addant.

Nullius autem animalis æque abſtruſa eſt, ac Baſiliſci, & Unicornu origo: obſervandum etiam putem, ſicuti hoc contra quævis venena præſtantiſſimum miniſtrat remedium, ita illum ex adverſo non Stygio tantum oris halitu, ſed & aſpectu quævis interimere dici.

Duplicem Basilisci speciem docti quidam describunt, alteram serpentis è simili animali prodeuntis, alteram vero serpentis quidem, sed volucris, atque è galli ovo emissi.

De posteriore valde dubitatur, multique præclari scriptores istam opinionem figmentis annumerant. Hos inter familiam ducunt *Matthiolus in Dioscordem lib. 6. cap.* ultimo, *Julius Cæs. Baricellus hortulo geniali*, *Mizaldus memorabil. centur. 9. aph.* 53. *Cardanus lib. 1. de Venenis*, & *Albertus Magnus de animal.* 25. Hic enim è galli ovo Basiliscum produci falsissimum ait; Cui accedunt *Aldrovandus*, *Gesnerus Grevinus*, *G. Charleton Onomast. Zoico cap. de serpent. terrestr. fol.* 32. omnia, quæ tam de Basilisci ex annosi galli ortu, quam de funesto aspectu traduntur, meras dicit fabulas. Quamvis *Levinus Lemnius*, utut non absque scrupulo, *lib. 4. de naturæ miraculis cap.* 12. *fol.* 402. gallum ætatis nono, duodecimove anno ovum quoddam figuræ rotundæ, variique coloris parere scribat, quod ab ipso, aut bufone fotum Basiliscum producat, uti & avium serpentumque ovis contingere nonnulli statuunt, si aliquatenus putrefacta à bufone, venenatove foveantur animali.

Isthæc autem Clariss. *Vedelius*, *miscellan. med. phys. decur.* 1. *an.* 3. *fol.* 202. *obs.* 127. ac *Harvæus de generat. animal. exercit.* 13. *fol.* 51. ad aniles relegant nugas.

Jon-

Jonstonus hist. natur: de avibus lib. 2. fol. mihi 79. Basiliscum veteris galli ovo produci, præsertim si bufo incubuerit falsum esse scribit. Gallum enim non magis ovum testa cinctum, quam virum fœtum edere posse certum est.

Quis autem, quæso, bufonem galli insidentem ovo unquam invenit? Plurima profecto sunt, quæ figmentum detegant. Neque enim in aqua tantum, sed & in terra bufo degit nulla pariens ova, quæ corporis fotu fertilia reddat. Quis autem hujusmodi animal, ut ovo galli gallinacei tanto incumbat tempore, quo suis incubare non solet ovis, sponte concitari credat? Innatus quidem appititus quædam animalia, ut ovis suis sive alienis, neque enim dignoscunt, insideant, impellet: hoc autem impulsu animalia, quæ simili modo sua non excludunt ova, ferri nemo sibi persuadeat.

Bufo insuper frigidæ est temperiei, requisitoque ad exclusionem destituitur calore. Quamvis autem hic foveret ovum, non tamen prodiret Basiliscus. Pullos enim matribus similes produci, qualescunque tandem fuerint, quis ignorat?

Sic canibus catulos similes, sic matribus Hædos
Noram. - - - - -

Anne etiam bombycum ovula, quæ

 pue-

pueri fovent, ſimiles omnino vermes producunt? Sed nec pro incubantium varietate ova mutantur: quod avium aliena excludentium ova exemplo conſtat.

Ita ex anſerinis, vel anatinis ſub galllina poſitis ovis non gallinaceos, ſed anſerinos, vel anatinos emitti videmus pullos. Cuculi etiam ova aliarum in avium nidis excluſa non niſi cuculos promunt, &c. Quare nec bufo incubatione, & fotu, ut è galli ovo animal diſſimilis omnino generis, ac naturæ prodeat, efficiet.

Quod ſi etiam iis incumbens bufo multum produceret varietatis, æquum certe eſſet, ut pulli & gallum, & bufonem referrent.

Thom. Brouwn Pſeudo-doxia epidem. p: 218. gallos quoſdam annoſos, atque ad ſemen ejaculandum inhabiles nonnihil tamen ſemini ſimile ejicere aſſerit, quod in figuram ovi concreſcens ſubſtantiæ ſit infœcundæ, ſiquidem iis, quæ generationi inſerviant, caret. Deeſt enim utriuſque generis coitus. Hoc etiam intactarum gallinarum ova demonſtrant, atque ipſe, ut ait, in iis, quæ gallorum ova appellant, expertus eſt.

Gallum autem ova producere dictu difficile eſt, quod non niſi à fœmellis, quas ille fœcundas reddidit, procedere, ratio, uſuſque docet. Ita etiam *Harvæus exercitat*. 28 *p*: 108., *&c.* ſtatuit: ita ut abſque utriuſque commixtione non

ma-

magis ovum producatur, quam fructus absque arbore. Ideoque rerum Parens utrumque evidenter distinxit sexum, ut mutua gignerentur ope fœtus. Quod ita verum est, ut nullum excipiatur animalium genus; neque enim mares, sed fœminæ ovariis donantur. Hæc autem gallis deesse expertus asserit *Thom. Bartholinus qui cent. 1. hist. 99. pag. mihi 48., & Actis Haffniens. an.* 1673. *obs.* 10. *fol.* 14. se coram *Frederico* Tertio Daniæ Rege an. 1651. Hafniæ veterem quendam gallum, qui ovum produxisse certò affirmabatur, dissecuisse, verum ne minimum quidem ovarii indicium animadvertisse refert. Quando itaque gallo non est uterus (ut scribit *Jonstonus hist. natur. de serpent. lib.* 1. *fol.* 39.) nescio profecto quo tandem pacto Basiliscus à gallo intra ovum formetur. Gallum equidem gallinarum ovis quandoque incubuisse nullus diffiteor: verum ex iis, quæ Gallus prompsisse fingitur, sive ea sub gallinis posita, sive aliis modis, insolitoque calore foveantur (ut in Ægypto, alibique fieri solet) nihil omnino, ac multo minus Basiliscus prosiliet.

Ita ut, quæ gallis vulgo tribuuntur, vel immatura, vel monstrosa, aut subventanea esse ova constet, quæ gallinæ steriles produxerunt: quamvis ea gallus in nido non suo forte repertus protulisse putetur.

Quamquam autem interdum varii admodum

coloris, figuræque reperiantur, gallinarum tamen sunt ova. Licet enim aliquando gallinarum in nidis inveniatur gallus, nihil tamen ovorum exclusisse dicendus est.

Utut autem uteris galli carent, docti tamen nonnulli, ac Philosophi (quos inter & *Levinus Lemnius*) ex interno ejus, putrefactoque semine aliquid ovo non dissimile, quod cuticulâ testæ loco obducatur, prodire posse affirmant. Sunt etiam, qui Basiliscum non vera solum generatione, uti serpentes, verum è quibusvis putridis produci rebus, atque ideo in fœtidioribus plerumque sub terræ superficie locis degere asserant: sed non ego credulus illis. Quamvis enim, quod tamen neutiquam statuerim, annosi galli è putrido ova producerent semine, illud certe, quod post incubationem, aliumve modum ex iis proveniret, non ejusdem, cujus gallus, naturæ, sed monstrum quoddam imperfectum foret, haud aliter, quam è corporis humani (ut quidam autumant) putridis humoribus per varios putredinis modos insolitæ interdum figuræ vermes producuntur. Horrendi quippe vermes, aliaque miranda insecta in gallinarum ovis nonnunquam, ut fol. 477. memoravi, reperta fuerunt.

Ex ovis autem putridis, fætidoque humore repletis varia quandoque producta fuisse ani-

malcu-

malcula testatur *Galenus* 11. *simpl.* & 3. *de temperam. cap.* 22. nec non *Plinius lib.* 10. *cap.* 53. & *Ælianus lib.* 10. aliique, quamvis nonnulli qualemcunque hanc productionem non putrefactioni, sed alii imputent causæ, quam mox recensebo.

Steph. Blankardus collect. Med. Phys. cent. 3. *obs.* 90. Lugduni Batavorum an. 1636. apud *Petrum à Wellen* mercatorem ova quædam præparata fuisse, in quorum aliquo animal quoddam serpenti simile cum vitello latuerit, memorat.

Thom. Bartholinus hist. centur. 6. *obs.* 87. *fol.* 348. vivi cujusdam vermis intra ovum in horto suo profundè sub terra fodiendo inventi mentionem facit.

H. Fabrit. ab Aquapendente inter comedendum etiam aliquando in ovi vitello magnum animadvertit vermem, uti *Scholio observationis* 49. *fol.* 477. momimus.

Non ita pridem ad celeberrimum *Stenonem* Florentiâ quidam litteras misit, quibus serpentem ex ovo quodam prodiisse Significavit, cum ex ovis forte ferculum serenissimæ Principis mensis imponendum pararetur, teste *Bartholino Actis Hafn. an.* 1673. *part.* 2. *cap.* 10. *fol.* 16. Felis in gallinæ ovo repertæ Med. *D. Comes Zod. Med. Gallici an.* 1. *obs.* 7. *fol.* 147. meminit.

Ovi cometæ figuram referentis *D. Des-Noües* eodem *Zod. an.* 3. *obs.* 8. *fol.* 30. mentionem facit; hoc autem gallina primum post vehementes glocidationes Romæ secundo Decembris an. 1680. excluserat, quo tempore conspicuus fuit cometes, cujus figura d. l. videri potest. Hujus quoque *Ephemerides Gallicæ an.* 1981. *fol.* 86. meminere.

Verum qua ratione qualiscunqne hæc tandem fiat productio, non ita dicere promptum est. Omnes autem illæ, tamque diversæ putrefactioni non debentur figuræ.

Dubitandum non esse *Bartholinus centur.* 6. *hist.* 87. scribit, quin gallina serpentem pariens à simili imprægnata fuerit animali. Hoc autem *Licetus lib. ac. cap. adscriptis pag. mihi* 253. famulam quandam cui *Juliæ* nomen, sibi testatam asserit, quæ se non semel gallinam ab aspide comprimi observasse dixit, cujus ova fota non pullos, sed parvos excluserint serpentes. Gallina autem diluculo egressa glocidans, maritum aspidem vocavit, ac per totum diem cum eo commorata frequenter succubuit, nec non nisi sero ad tugurium regressa est.

D. Segerus miscell. Med. phys. Germ. Decur. 1. *an.* 3. *obs.* 190. *p.* 358. gallinas animalia esse panphaga, & non solum omnibus fere granorum generibus, sed omnium animantium, cum terrestrium, tum aquatilium, imò ip-

ipſorum ſerpentum, ſcorpionum, aliorumque venenatorum carnibus, ſtercoribus item humanis, ſemine, & ſanguine menſtruo, arenis, ac lapillis delectari dicit, unde facile ſimilia quædam deglutiunt. Verum iſtæc rationi conſentanea non putem.

Imaginationis vim, quæ circa humanorum fœtuum formationem maxima eſt, in nonnulla etiam animalia agere crediderim.

Fienus lib. de viribus imaginationis quæſt. 20. *fol.* 332. non tantum, ait, hominum, ſed & brutotum imaginatio ſignat; ita ut ſimiles ſint iis rebus, quæ tempore coïtus parentum phantaſiæ imprimebantur.

Nec diſcrepat *Valleſii libr. de ſacra Philoſophia cap.* 11. opinio. Idem quoque *Ariſtoteles ſect.* 10. *problem.* 12. nec non *Plinius* 7. *hiſtor. natural. cap.* 12. ſtatuunt, additâ & ratione, cur hominum magis ſint diſſimiles parentibus, quam brutorum proles. Hominibus enim magis vagam, & celerem in coïtu imaginationem eſſe, quam brutis affirmant. *Ariſtoteles* etiam brutis imaginationem *lib.* 3. *de animalibus comm.* 157. tribuit. Quamvis brutorum minus valida ad ſignandum, quam hominum ſit imaginatio, ut res ipſa clamat.

Qui vero rationem brutis denegant, etiam imaginationem tollunt.

Isbr. de Diemerbroeck Anatom. corp. huma-

ni lib. 2. *cap.* 2. *fol.* 413. Quamvis, ait, bruta animalia imaginatione, intellectu, & memoriâ carere quidam dicant, habent tamen quidpiam hisce non multum dissimile, quod operibus aperte indicant.

Hoc autem hodiernis non memoriæ, sed reminiscentiæ nomine intelligitur.

Secundum testimonium Prophetæ *Jesajæ cap.* 1. *v.* 3. cognovit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui. *Jeremias cap.* 8. *v.* 7. Etiam ciconia, ait, in cœlo cognovit tempus suum, turturque, & grus, & hirundo observant tempus adventus sui. Similiter canis herum, domesticosque distinguit, eorumque dictis est audiens. Sed & plura in hisce animalibus rationis reperiuntur vestigia. Hac de re *Rorarjus lib.* 1. *de ratione brutorum* memorabile adducit exemplum, quod in aulâ *Cardinalis* Alexandri contigerat. Hujus enim amicus, solo cane comite, venatus, cervumque in vasta sylva, magno persecutus studio in profundiorem forte inciderat puteum, unde nunquam prodiisset, nisi domum reversus, aulamque latratibus complens, nec non huc illuc discurrens domesticis, uti ipsum sequerentur, significasset canis, quo animadverso, herique absentiâ intellectâ, protinus, ut canem nonnulli sequerentur, Cardinalis jussit. Quo duce cum ad puteum pervenissent repertum eduxerunt

erunt herum. Similia canum exempla passim legere est.

Quis autem canem herum aliquamdiu relinquere, hominumque implorare opem docuit?

Nonne igitur illi veluti rationis quandam inesse umbram confiteri necesse habemus? Multa etiam hostes discernunt, fœtusque ab illorum rabie defendunt animalia. Cervum aggressura, teste eodem *Rorario*, primo se in arena convolvit, multoque alas onerat pulvere aquila, quem deinde in cervi, supra quo volat, cujusve in cornibus sedet, oculos conjiciat, ut occæcatus à rupibus præceps ruat.

Simiæ astutiam plurimis ostendunt rebus. Elephas etiam tanquam magna ratione gaudens multa miranda exsequitur, testibus *Plutarcho*, *Æliano*, *Plinio*, *Lipsio*, *Acosta*, *Garcia ab Horto*, *Jacob.* Bontio, aliisque fide dignis.

Rhinoceros Elephantem invasurus cornu ad durius quoddam acuit corpus, quo illius ventrem, qua tenuissima est cutis, terebret.

De formicarum autem, apumque, atque avium, quæ nidos, & araneæ, quæ telam tam artificiose texit, cognitione nihil dicam.

Nonne etiam Christus brutorum quibusdam majorem, quibusdam minorem tribuit intellectum, qui *Matth. cap.* 10. *v.* 16. *Estote*, ait, *prudentes tanquam serpentes*, *& sinceri*, *tanquam columbæ*?

Ga-

Galenus etiam, cum isthæc recte examinasset, *exhortat. ad. art. liberal. studia*, bruta non prorsus ratione carere dixit: & *lib. de arte cap.* 12. hisce plus, illis minus rationis concedendum scribit.

Nec dissidet *Aristoteles lib.* 8. *histor animal. cap.* 3. *&c.* qui hominibus artem, sapientiam, prudentiamque, brutis autem quicquam simile esse dicit: paulo ante brutis etiam modestiam, ferociam, humilitatem atrocitatemque, nec non robur, pigritiam, atque animositatem, ac denique sapientiæ, prudentiæque attribuerat specimen.

Nonnihil etiam brutis inesse, quod imaginationi non omnino sit dissimile, sacer docet Codex. Hoc autem circa conceptum non usque adeo invalidum esse oves probant *Jacobi Genes.* 30. *vers.* 37. Quid enim, quæso, si de divina taceamus providentia, effecit, ut illæ variegatæ nascerentur, nisi discolores virgæ canalibus, quos potaturæ accedebant oves, impositæ?

D: Augustinus lib. 3, *de trinit. cap.* 12: & *lib*: 12: *de civitate Dei cap*: 25. in hanc commentaturus historiam imaginationi etiam immutandæ corporis fœtus figuræ vim adscribit. Et *lib*: 18: *de civitat*: *Dei cap*: 5: ubi de bove Ægyptio variegato loquitur, quem *Apim*, quod extincti Regis nomen erat, tanquam

quam Deum indigitabant Ægyptii, rationem reddit, cur nunquam talis Ægyptiis defecerit Bos: hoc autem dæmonis ope factum putat, cui non difficile sit variegatum concipientis vaccæ imaginationi offerre taurum. Quod enim in brutis veris coloribus, corporibusque fit, dæmones fictis, falsisque figuris in concipientibus perficere posse autumat.

Qualiscunque autem hæc opjnio *Augustinum* fateri brutorum figuras in utero imaginationis vi mutari posse evidenter ostendit. Hæc etiam *Hieronymi*, *Pereryque*, ac *Vallesy* opinio est in eundem *Geneseos* locum.

Imaginationis etiam facultas in aliis animalibus non semel observata est. Memorat *Isbr: de Diemerbroeck anatom: lib*: 1: *cap*: 17: *fol*: 279. semet cum pluribus an. 1626. Montfurti Camelum Dromada, vulgo Dromedarium, quem Herus pretio videndum exhibebat, vidisse. Huic autem maximo animali latæ, & rotundæ, sed fissæ ungulæ, genua autem admodum crassa, ac tumida, capitisque humani majoris magnitudine erant: Equa forte huic facta est obviam, quam caballus triduo, aut quatriduo ante iniverat, quæ subitaneo hujus animalis ita territa fuit occursu, ut repente retrorsum resiliens insidentem rusticum in terram excusserit. Illa, tandem completo ingravidationis tempore, peperit pullum, cujus

cujus totum dextrum anterius omnino Dromedarii crus referebat. Hic autem pullus postea equus evasit validus, quem multis annis scriptor aratra, & currus cum aliis equis trahentem se vidisse affirmat.

Lycosthenes de operibus Dei fol. 550. ex *Fincelio an.* 1555. non procul Regiomonto equum fuisse refert, cui thoracis, braccæque varie admodum incisæ, virisque tum temporis gestari solitæ instar, cutis fuerit. Ejus figura apud *Scottum lib.* 5. *mirabil. cap.* 16. *fol.* 603. exstat. *Avicenna*, ac *Albertus Magnus* 9. *de animalibus* pullum, cui accipitris cervix esset, è gallinæ ovo prodiisse asseverant, quod gallinam prætervolans hujusmodi avis terruisset.

Andr: *Cleyerus* societatis orientalis Javæ majoris protomedicus *Miscell*: *Med*: *phys*: *curios*. *Germ. decur* 2. *an*: 5. *obs*: 16. *fol*: 36. de ovo gallinaceo memorat, in cujus testa serpentis reperta sit imago, cujus causam subitum statuit horrorem, adstipulante etiam *Sebast*: *Scheffero Schol. præcedentis obs*: *fol*: 37.

Joh: *Baptista Porta magiæ nat*: *lib*: 2. *cap*: 19. *fol*: 22. Si variegatos, inquit, produci cupias equos, stabula, locave, ubi admittuntur ad coitum equi similibus ornanda erunt aulæis, harum namque colorem referunt equuli. Idem *Oppianus lib*: *de venatione* indicat, qui modum demonstrat, quo discolores comparentur co-

lum-

umbæ: huic adde *Aldrovandum Ornithol. lib*: 14. *cap*: 1. *de monstris f*. 225. *Isidorum lib*. 12. *Origin*: *cap*. 1. *Cælius Rhodiginus lib*: 20. *cap*: 14. liique in animalibus alba nasci ex genitoribus lba imaginantibus produnt, sicuti de pavonibus refertur. Sed ipsum id in equarum quoque regibus in Hispania factitatum legit Rhodigius, quod Jacobus Hæbræus fecit.

Celeberrimus *Simon Viresius magno Theatro Historico part*: 2. *fol*: 575. variegata producta uisse animalia usu constare scribit, loco, ubi arentes coïturi essent, albis, nigrisque, tiriumve maculis, aut pomorum, cerasorumque oloribus distinctis velis contecto. *Joh*: *Baptista Porta* eodem libro, quo pacto hirsuti canes, lbæque sues, nec non candida comparari queant ecora, docet.

Quandoquidem ergo humani fœtus prægnanium imaginatione varia admodum signa, impressionesque, ac figuras recipere possunt, quid i & in brutorum fœtibus (siquidem hæc non mnino imaginatione destituuntur) simile quid nterdum conspiciatur?

Jacobi Hæbræi autem ovium maculas diinâ quadam ortas providentiâ nonnulli dicent.

Ioh: *de Mey Physiolog*: *sacr*: *cap*: 28. *fol*: 71. robabile, inquit, est, naturalem fuisse hunc ffectum: intensissimum enim obtutum in aliuam rem cum vehementi ejus imaginatione in

ip-

ipſo ardore coëuntium, atque in articulo concep-
tionis, valere plurimum ad varie colorandum,
& afficiendum conceptum, ad ſimilitudinem
nempe illius rei, quæ tunc viſa, & cogitata fue-
rit, multis auctoritatibus, & certiſſimis con-
ſtat experimentis. Ars igitur, qua *Iacobus* uſu
eſt, naturalis dici poteſt, ut effectus, qui con-
ſequutus eſt, naturalis etiam fuit; verum huic
Iacobi artificio Deus ita benedixit, ut prorſus
ex voto ſucceſſerit, quod ſuſceperat. Ubi ſin-
gularis etiam poteſt obſervari divinæ providentiæ
adminiſtratio, quia cauſa illa non eſt adeo effi-
cax, & neceſſaria, quin ſæpe fallat; cum ſit
cauſa partialis, quæ à fortiori ſæpe vinci poteſt.
Quod etiam nunc experiuntur, qui eadem arte
conantur canes, aves, aliaque animalia variis
coloribus diſtincta procurare, quos ſæpe deſti-
tuit ſpes, etſi omnem moverint lapidem. Sta-
tuendum igitur videtur, ita pergit idem, Deum
peculiari ſuo concurſu, ut benediceret *Iacobo*,
atque eum ditaret, applicuiſſe phantaſiam ad hanc
verſicolorem virgarum imaginationem, & ita
cauſas ſecundas moviſſe, ut in effectu producen-
do nihil impediret, quo minus omnia ſecundum
Iacobi procederent intentionem.

Hæc de *Baſiliſco* ex annoſi galli ovo pro-
ductione; nunc an è ſerpente proveniat, vi-
deamus.

Hoc autem ſerpentum genus non tantum
an

an existat, sed etiam an unquam extiterit, dubitatur.

Galenus lib: 10. *de simpl*: *medicam*: *facult*: *fol*: *mihi* 72. se nunquam bestiam, seu feram regiam, quam vocant *Basiliscum*, vidisse scribit: &, si vera sunt, inquit, quæ de hac referuntur, periculosum etiam est vel prope ad illam accedere.

Eadem scribunt *Cardanus de venenis lib*. 1. *cap*. 16. & *Andr. Matthiolus comm. ad Dioscorid*: *lib*. 6. *cap. ult*.

Rhases accuratus rerum novarum indagator, aliique, qui in Africa degerunt, in qua regione, ut tradit *Avicenna lib*. 4. *fen*. 7. *tr*. 4. *cap*. 22, *Solinusque cap*. 40. & *Ælianus* 3. *animal*. ortus est *Basiliscus*, nullam illius mentionem faciunt, quamvis autem nonnulli ejus meminerint, non male tamen indicasse videtur *Hermolaus Barbarus*, qui *lib*. 2. *Coroll. in Dioscorid. cap*. 219 Arabes, ac præcipue quidem *Avicennam* descriptis serpentibus non paucos commisisse errores, incertosque admodum plurima perperam non absque mendaciorum nævis statuisse asserit.

P. Bellonius, qui in Orientalibus diutius vixit regionibus, multa quidem de venenatis animalibus observavit, nuspiam tamen *Basilisci* meminit. Hic equidem *observationibus singularibus*, *& memorab. rerum*. *lib*. 2. *cap*. 73. *pag*. 132. ubi

de serpentibus agit, alatos dari testatur Dracones; hisce autem *Basilisci* minime tribuuntur qualitates.

Bochartus de Animal. S. Script. part. 2. cap. 10 *p.* 404. ubi de vero Basilisco, qui serpens est infestissimus, agit, quem ego, utut de hujus forma, viribusque non ita inter omnes conveniat, dari cum viris maximis crediderim, *absit*, inquit, *igitur à nobis, ut alas addamus tali monstro, quod vel sola reputatione tam est terribile.*

Sed nec nostris temporibus ullus unquam visus est talis, qualem descripsere Veteres, nec ullibi terrarum reperitur *Basiliscus.*

Recentiorum tamen nonnulli historias quasdam de eo lectoribus obtrudere gestiunt.

Refert *Platina de vitis Pontificum* de *Basilisco*, cujus veneno Romæ sub fornice quodam prope sanctæ *Luciæ* templum degentis tota infecta fuerit urbs, quique *Leonis IV. Pontificis Max.* precibus, memorante *Scaligero exercitat.* 546. §. 4. extinctus fuerit. Verum, quia nec *Platina*, nec *Scaliger* figuram ejus expressit, anne ibidem venenatus serpens, an aliud quoddam latuerit monstrum, asseri non potest. Neque enim letalem dari Basiliscum, sed animal quoddam pro eo habitum fuisse hæc probant testimonia. Idem de serpente, cujus cadaver se inter *Cæsaris Maximiliani* thesauros vidisse refert

fert *H. Mercurialis de venenis lib.* 1. *cap.* 21, ac de *Basilisco* sylvestri dicendum est, quem *Christoph. Encelius lib*: 3. *de re metalli cap.* 54. à Pastore quodam acutâ securi occisum se vidisse tradit : Nam nec *Encelius* forte, nec Pastor *Basiliscum* novit, quod vel hinc patet, quia neuter eminentiarum quarundam capitis mentionem fecit, quas haud dubie non minus observassent, quam alii, modo verus fuisset *Basiliscus.* Quod si etiam Pastor hunc serpentem ranas, vermesque comedentem vidisset, ut sibi ab hoc narratum ait *Encelius* teste *Nierenbergio lib.* 6. *cap.* 20. non adeo funestus fuit, ut fingitur, cum aspectu non necaret : Quare etiam *Nierenbergius*, an *Basiliscus* Afer fuerit, dubitat.

Rarum admodum exemplum refert *Joh. Pincierius* Medicinæ Professor Marpurgensis *lib*: 3. *Ænigm*: 22: quod à D. *Mosano* Archiepiscopo Casalensi se accepisse dicit. Narrat enim *Basiliscum* Warsaviæ an. 1587. extitisse, qui adultam magnitudine æquans gallinam caput, quod tanquam galli Indici fuerit cristâ, veluti coronâ insigne, flavoque ; ac cœruleo distinctum colore extulerit. Oculi ei erant, quales bufonis, corpusque alis præditum, mirisque variegatum coloribus, qui flavi imprimis, cœruleique, ac rubri, vel etiam virides apparebant. Longis ille flavescentibusque gallo similis incesserat pedi-

dibus, post quos duo, quales bufonibus sunt, conspiciebantur. Incurvata denique ei, erectaque erat cauda, cujus superior pars maculis notata erat, flavescebat autem inferior, extremitate bufonis colorem referente. *Joh.* quidam *Jaurerus* è Silesia oriundus monstrum hoc libertatis spe ex antro educturus speculis quorundam consilium secutus se totum cinxit, unde *Basiliscus*, formâ suâ conspectâ, extinctus fuerit.

Hæc autem ita quidem traduntur, sed plus mererentur fidei, si oculatum se dixisset testem *Mosanus*.

Tacent etiam hac de re omnia temporis illius historiarum monumenta.

Sed nec in subterraneis antris, in quæ demissi homines illico intereunt, suffocanturve, Basilisci latere dicendi sunt, qui toxico necent. Vapores enim maligni antra implentes vitam homini quam citissime eripere valent, cujusmodi exemplorum vetustas plena est, ac causa innotescit. Qua de re legatur *Lycosthenes tract. de operibus Dei*, nec non *Licetus*, qui referunt è sepulchris, quæ diutius occlusa fuerant, apertis erumpentes plurimos strangulasse vapores.

De venenato quodam puteo in oppidulo, *Tilliers* non procul Vernolio Normanniæ *Simon Viresius pag.* 2. *fol.* 202. agit.

Seneca quæst. naturalibus multarum Italiæ viarum antra venenosum exhalare vaporem, quo inspi-

ſpirato homines, brutaque extincti fuerint, teſtatur, ita ut & aves eo tactæ deciderint mortuæ.

Plura apud *Fontanum analect. obſ.* 22. ac *Marcell. Donatum lib.* 2. *hiſt. med. mirab. cap.* 6. extant. Quin etiam ſulphureum carbonum extinctorum vaporem pulmonum vias omnino occludere, hominemque ſubito ſuffocare videmus.

Quamvis autem vel mille homines, ut retulit *Moſanus*, *Baſiliſcum* illum viderint, unjus tamen tantum adducitur, Teſſerarii videlicet teſtimonium, qui prædæ precium haud dubie in caſtris meljus, quam naturalium rerum diſtinguere novit formas.

Egregium, ſi dis placet, hac in re latet myſterium. Solus in ſpecu repertus fuit *Baſiliſcus*. Ubi autem gallus pater erat? Scilicet ille ſolus per longos viarum errores ex Africa in Europam pervenit.

Statuunt recentiores multi omnia ex ovis prodire animalia: quod & juxta Veteres in ſerpentibus verum eſt. Sacer etiam Codex *Eſajæ* 59. *v.* 5. ſerpentes, lacertoſque ex ovis produci teſtatur. An vero ovum quoddam illuc tranſlatum erat ex Africa? Sed quomodo in antro illud fovebatur? Quid ni etiam talibus in locis poſtea hujuſmodi reperta fuerunt animalia?

Unde, quæso, animal illud nutrimentum accepit, quo ita increfceret?

Maxima autem de Basilisco terribiliore, alatoque, quem fictum statuo, dubitandi causa est scribentium dissensus. Ita ut vel diversas descriprint animalium species, quæ uno, eodemque comprehenderint nomine, vel chymæram, aut Poëticam fictionem protulerint. Neque enim descriptio tantum, sed & effectus illorum animalium immane quantum discrepant.

Ætius tetrab. 4. *serm.* 1. *cap.* 33. *fol.* 699. Basilisci capiti tres adscribit eminentias, nullâ maculæ albæ mentione factâ, cujus nec *Galenus lib. de theriaca ad Pisonem* meminit, qui flavum Basiliscum, prominentiisque caput decorum scribit.

Plinius lib. 8. *cap.* 21. illum 12. non amplius digitorum magnitudine, albaque, veluti corona, macula insignem è Cyrenaica Africæ regione ortum scribit. Nec discrepat *Ælianus de animalibus hist.* 2. *cap.* 5. *fol.* 38. nec *Solinus Polyhist. cap.* 40. Qui, serpens est, inquit, pene ad semipedem longitudinis, albâ quasi mitrula lineatus caput.

Avicenna lib. 4. *fen.* 7. *tr.* 4. *cap.* 22. eundem coronato, acutoque capite, duarumque palmarum longitudine, nec non rubris oculis, ac colore nigro-flavo esse ait. *Aristoteles lib.* 8. *hist. animal.* ipsum sesquipedem longum dicit, ut &

Lev.

Lev. Lemnius lib. 4. *de occult. nat. miraculis cap.* 12., *Grevinus lib.* 1. *de venenis cap.* 18. *p.* 86 trium illum palmarum longitudinis esse tradit. *Encelius* autem apud *Nierenbergium* majorem, ac valde crassum asserit. Quotquot autem ejus expresserunt figuram, non minus dissentiunt, ut ex *Gesnero*, *Grevino*, *Paræo*, *Aldrovando*, aliisque liquet.

Veteres etiam pari discordia qualitates ejus narrarunt. *Galenus* enim *d. l.* solo adspectu, halituque homines interimere, tactuque animalia cætera necare scribit, *Heliodorus Æthiop. lib.* 3. illum spiritu, visuque omnia loca vicina inficere statuit. *Erasistratus* apud *Dioscoridem* eum mordere testatur, ut & *Actuarius lib.* 6. *Meth. Medendi cap.* 11. Illum visu interimere non credit *Jonstonus*, quis enim ipsum primò vidisset. Tot denique de eo figmenta, fabulæque exstant, ut risum vix tenere queat lector.

Horum insigniora vide apud *Albertum Magnum lib. de animalib.* Nonnulli, & inter eos *Fracastorius lib.* 2. *de Antipath. rer. cap.* 1. *&* 9. omnes, qui ipsum intuentur, etiamsi vel mille distent passus, mori, Arabesque sibilum ejus tantum audientes interire mentiuntur.

Denique *R. Selomo* apud Bochartum *d. l. pag.* 407. quemvis serpentem, postquam 70. annos vixit, Basiliscum fieri, & tunc obturare

aurem, ne incantationes audiat, mugatur.

Ideoque non immerito *Cardanus*, si omnes, qui *Basiliscum* viderant, vel audiverant, obiissent, neminem unquam vidisse se *Basiliscum* referre potuisse statuit.

Meminit *Plinius lib.* 8. *cap.* 21. Equitis, qui equo insidens hasta *Basiliscum* interfecerat, quemque veneni vis per hastam penetrans non tantum necaverit, sed & ipsum neci dederit equum. Similia habet *Avicenna d. lib.* 1. *Ælianus loco adscripto* illico extingui tradit homines baculum manu gerentes, quem *Basiliscus* forte mordet.

Solinus d. cap. 40. Nec hominis, inquit, tantum, vel aliorum animantium exitiis datus, sed terræ quoque ipsius, quam pollunt, & exurit, ubicumque ferale sortitur receptaculum. Denique extinguit herbas, necat arbores, ipsas etiam corrumpit auras, ita ut aëra nulla alitum impune transvolet infectum spiritu pestilenti. Cum movetur media corporis parte serpit, media arduus est, & excelsus.

Quin etiam, quod magis mirere, nonnulli aliud animal *Basiliscum* mortuum attingens, propiusve accedens extemplo extingui scribere non verentur. Quod & affirmat *Solinus*, qui ne defuncto quidem vim deesse scribit.

Quæ si vera sint, quo quæso pacto tot viri celebres *Basiliscum* non vivum tantum, sed & mortuum

tuum tam accurate descripserunt? Est enim animal non ingens, ac propius conspiciendum.

Quomodo ille, qui speculis undique munitus erat, ad *Basiliscum* absque certo vitæ discrimine properavit? vel an respiratione tam diu caruit? Quidam enim extitisse memorantur *Basilisci*, qui non solum vicinum locum, sed & totas, teste *Philostrato vitâ Apollonii*, infecerint regiones.

Quare autem suo monstrum extinguitur veneno? Hoc enim si certum est, illi etiam, qui alios afflatu necarunt (qualis erat virgo *Alexandro Magno* dono data, nec non Italus ille, quorum scholio ad *obs.* 22. de esu Aranearum mentio facta) cognato interiissent toxico.

Quomodo *Avicenna* rubros ei oculos, aliive flavos, aut flammeos esse dixissent?

Cur autem contra letalem *Basilisci* morsum remedia præscribuntur, cum sit insanabile vulnus? nec quisquam ei ita appropinquare possit, ut morsu lædatur? Hæc certe non solo adspectu, sed serpentum more, morsu videlicet, illum nocere indicant.

De remediis parti venenato Basilisci dente læsæ adhibendis legatur *Caspar Bartholinus Th. fil. exercit. miscell. p.* 50. *Dioscorides l.* 6. *cap. ult.* atque *Erasistratus* Castoreum prodesse asserunt.

Ætius autem *tetrab.* 4. *serm.* 1. *cap.* 33. quævis incassum applicari scribit medicamina; cum immedicabilem Basilisci morsum, subita morte

medentium conatus frustrante, veteres statuerint.

Ita ut vero simile sit omnia, quæ de Basilisco circumferuntur, mera esse figmenta, nec non monstra, quæ nobis hodie occurrunt, non nisi artificis opus esse, quemadmodum *Aldrovandus*, *Jonstonusque* piscium artificialium delineationem exhibent.

Recte itaque *Magnus Scaliger comm. in hist: animal: lib*: 2.*cap*: 8. multos formam *Basilisci* gallo similem artificio expressisse testatur.

Joh: Iænisch: schol: ad obs: Vedelii miscellan: med: phys: curios: Germ: Decur: 1. *an*: 3. *fol*: 204. Ejusdem individui, inquit, exuvias, & hic Uratislaviæ mense Majo currentis anni à nobis visas esse nulli dubitamus. Affabre satis, & secundum Auctorum descriptiones erat formatum: verum possessor, fraude detecta, nobis fassus est non esse *Basiliscum*, sed ex certa Rajæ specie per artem sic formatum animalculum, pedes scilicet gallinaceos, eminentias capiti adhærentes inserendo, alias partes rescindendo, eo prorsus modo, quo rustici joci ergo gallis castratis calcaria pedum rescindunt, & vertici per incisionem prius factam cristæ loco inserunt, sicque vere cornutos reddunt. Exuvias istas artificio quodam conjunctas, & in *Basilisci* formam ad Auctorum mentem, & historiam effictas fuisse, possessor illarum Hamburgi, & alibi sponte fassus est. Quæ

cum

cum Clariss. *D. Vedelius* in itinere suo curioso rescivisset, quod olim cum aliis subolfecerat, ne falsa pro veris obtruderentur, Amstelodamo an. 1672. 8. Novembr. monuit D. *Salomonem Reyselium*.

Non dissimilem cornuti galli effigiem D: *Steph: Blankardus collect: med: phys: centur*: 6. *p*: 82. exhibet, ac p. 209. D. *Corn. Dykium* sæpius vidisse refert, qui tumentem illam partem, unde calcar prodit, abscissæ junioris galli cristæ infigerent loco, ubi nihilominus illud cresceret.

Hæc autem ut plus mereantur fidei, quædam è *Conradi Gesneri Nomenclatore Aquatilium pag*. 139. addam. Pharmacopolæ, inquit, & alii quidam Rajas exsiccare, & sceleton in varias, admirabilesque vulgo figuras effingere solent, cum alias, tum quæ serpentem, aut Draconem verum præ se ferunt. Corpus enim inflectunt, caput, & os distorquent, aliaque incidunt, & circumcidunt, laterum anteriorem partem aliquousque rescindunt: reliquum erigunt, ut alas simulet, & alia pro arbitrio comminiscuntur. Sic olim *Thom. Bartholinus* filio *Caspari*, tunc temporis Leydæ degenti, per literas significavit simile quoddam artificiale corpus rajæ falsò Hafniæ pro *Basilisco* fuisse obtrusum.

Petrus Borellus hist. & observ. rarior. med. phys. centur. 2. *obs*. 74. *fol*. 169 Multi, inquit, in museis ostendunt *Basiliscos*, dracones alatos, man-

mandragoras figuram humanam referentes, quæ multos ad horum realitatem asseverandam monuere, licet certo sciam arte hæc omnia parari; si enim existerent, rariora reperirentur. Vidi enim ex mure excoriato, & exsiccato Basiliscum confectum, ex pisce vero Raja exenterato, collo oblongato, & coronâ incisionibus factâ fit Draco volans coronatus, qui ab aliis etiam *Basilisci* nomine insignitur. Multos ejusmodi vidi apud Italum quendam, qui iis sibi victum quærebat, curiosi enim eas ab illo emebant; Ipse autem ostendit mihi modum eos conficiendi.

Denique si *Basiliscus* animal esset certum, in Noë etiam fuisset arca, rerum enim Creator *Genes. cap. 6. v.* 7. se deleturum omnia reptilia è terra dicit, & *v.* 19. 20. *Noachum*, ut ex singulis universæ terræ animalium speciebus bina, masculum nempe, & fœminam in arcam introducat, & *cap. 7. v.* 8. 9. ex omnibus universæ carnis animalibus bina in *Noachi* arcam ingressa testatur. *Cap.* autem 8. *v.* 19. omnes bestias, repentes, ac volantes, vel super terram sese moventes ex arca egressas fuisse legimus. Horum animalium in numero *Basiliscus* fuerit necesse est, siquidem juxta communem opinionem nulla animalium species perierit, nec post creationem nova generata fuerit. Basiliscum autem in Arca fuisse vero simile non est, Reliqua namque interfecisset animalia veneno. Vel si fuit, visu non

non necavit; Neque enim alias evasisset summus custos *Noachus.* Nisi forte miraculo contigisse quis dicat, ut nulli *Basiliscus* intulerit noxam, siquidem ex diluvii Historia quævis animalia solitas in arca exercuisse operationes, nec non naturali, ac cujusque naturæ conveniente vixisse constet alimento.

Nec cuivis, opinor, usque adeo perspicuum erit, cur Veteres hoc animal, de cujus indole valde dubitatur, tam varie descripserint.

Ne tamen omnis in ipsos coniiciatur culpa, sciendum est, hieroglyphicam eorum in scriptis latere veritatem, qua ingratus, ac malignus exprimitur homo. Est enim illis *Basiliscus* quoddam usus non exigui emblema.

W. Franzius de histor. animal. sacra part. 4. cap. 5. fol. 529. Etsi, inquit, hoc animal quoque est imago Diaboli, cujus tanta est pernicies, ut seducantur, qui non tantum conversantur cum ipsis diabolis, tamen commode referri potest ad maleficos. Sicut igitur halitu interficit *Basiliscus*, ita malefici voce calumniante plurimis nocent.

Nonnulli, ut eum existere ostendant, urbi Basileæ à *Basilisco* nomen obtigisse statuunt, qui ibidem loci sub ponte quodam repertus sit. Hæc autem à plurimis explosa est opinio, quam nullâ niti ratione *Munsterus lib. 3. Cosmographiæ* scribit.

Varia equidem de nominis istius origine pro-
feruntur. Nonnulli enim illud à Rheni trajectu
ortum tradunt, unde *Passilea* vernacule, sive
Passil, teste *Beato Rhenano*, dicta sit urbs.

Ejusdem quoque *Ammianus Marcellinus*
lib. hist. 30. meminit, Basiliamque vocat, alii au-
tem *Basileam* dicunt, ac si regia significetur urbs.
Quidam à *Basilina Cæsaris Iuliani* Matre dictam
putant. A quibus diversi *Basilio* præcipuo quo-
dam Romano deberi originem statuunt. A *Basi-*
lica nonnulli, sive Templo ab *Augusta*, sive
Augst, illuc translato provenisse autumant. *P.*
Cluverius denique *Germaniæ antiq. lib.* 2: *cap*: 5
fol: 22: à magna quadam quercu deo cuidam
Basil sacra, atque Imperatoris *Valentiniani* tem-
pore, qui *Basileam* an. Christi 374. condidisse
fertur, superstite denominatam memorat urbem.

Quid autem S. Scripturæ locis adeo clare de
Basilisco agentibus fiet;

Certum utique est, quoties in hac illius fit
mentio, regiam quandam, malignamque ad
modum serpentis, qui summâ veneni alios su-
peret vehementiâ, intelligi speciem, qua ho-
minum vitia, malignique notantur animi. It
cape *Proverb. cap.* 23. *v.* 32. *Velut serpens mor-*
debit, *& velut tsiphoni* (quidam vertunt *Basi-*
liscus) *punget*; necnon *Ieremiam cap.* 8. *v.* 17
Immittam in eos serpentes, *& Basiliscos in quo*
nulla est incantatio, *& mordebunt vos*, *ait Do-*
mi-

minus. Per hosce Assyrii commode intelligi possunt.

Legimus & *Esajæ cap*. 11. *v*. 8. *oblectabit se lactens infans super foramen aspidis; & super cavernam, tsiphonis* (nonnullis *Basilisci*) *qui nuper ablactatus est, manum mittet*. Præcedente *v*. 6. Ecclesiæ prædicitur pax subita gentium ad Christianismum conversione futura.

Deinde Orthodoxorum, paganorumque cohabitatio, veræque Ecclesiæ ab hæreticis portenditur separatio, quorum doctrinam veluti veneno quodam infectam Basiliscus significat: qui serpens longe pessimus Antichristi quædam est effigies. Aspidis autem antrum hujus sedem, templa, & cætus notat. Lactens ille puer veritatis sunt Doctores (quamvis *Ps*. 8. *v*. 2. ita etiam vocentur Apostoli) qui variis ac præsertim reformationis temporibus Antichristo se opposuerunt. Per delectationen super aspidis cavernam, manumque in eam immissam pugna verorum Pastorum contra Romani Pontificis tyrannidem, eorumque significatur victoria.

Præterea *Esaiæ c*. 14. *v*. 29. *Ne læteris Palæstina tota, quod confracta sit virga percutientis te, nam è radice serpentis exit Basiliscus*. Hunc locum *B. Hieronymus* de *Ozia* agere scribit, qui serpentis instar Palæstinos pupugerat. Ejus enim de stirpe alius serpens, *Ezechias* scilicet. gravior, infestiorque, ac veluti Basiliscus, prodit.

dit. Atque ista quidem egregie ita exponuntur, quamvis & de Messia hic sermonem esse hieroglyphicum suspicari liceat. Vide sis viri excellentiss. *Sam: Bocharti Hierozoicon.*, sive *de Animal. S. Scripturæ part. 2. cap. 10. pag*: 405., & 406. quod est omnigena eruditione, atque doctrina locupletissimum opus. Denique *Cap. 59. v. 5.* ejusdem: *Ova* Basilisci *excludunt, &c. qui comedit de ovis eorum, morietur: & si quis ea conterat, erumpet vipera.* Ova hæc sunt crimina, & scelera, quæ cogitatione concepta per opera excluduntur. Plura *Bochartus* d. l. Sed ista hujus non sunt fori.

Quare verum quidem serpentem existere, qui *Basiliscus* vocetur, cum tantis viris, atque ipso Sacro Codice teste, qui à figmentis non mutuatur similitudines, existimaverim. Illum autem omnium longe pessimum nemo ignorare potest. Ita enim *Lucanus lib. 9. Pharsal.*

Sibilaque effundens cunctas terrentia pestes,
Ante venena nocens latè sibi submovet omne
Vulgus, & in vacuâ regnat Basiliscus arenâ.

Verum quicquid de illo supra modum traditur, damnandum censeo. Alas itaque, funestumque sibilum, atque adspectum (non tamen halitum) nugis deberi, quæque interdum hisce in regionibus circumferuntur, cadavera ex aliis animalibus arte efficta assero.

F I N I S.

INDEX RERUM,

Quæstionumque Tomi hujus secundi.

Circa capitis vulnerum, utcunque levium, prognostica valde circumspectum decet esse Medicum. pag. 1
An capitis vulnus cum pericranii contusione minime letale sit? p. 3
Exempla quorundam, qui, capite pugno cæso, sine ullo externo vulnere obiêre. p. 6
Capitis vulnera leviter inflicta, segniterque tractata letalia evadunt. p. 7
Gravissima vulnera cum ipsa etiam cerebri substantiæ deperditione ab expertis Chirurgis curata. p. 8
Cur contusio, vulnusque pericranii Medico sint suspecta? p. 8
Num caput vulneratis post diem quadragesimum respectu istius vulneris nihil sit timendum? p. 9
In omni capitis contusione quam gravia comitantur symptomata, non statim ad cutis apertionem, craniive terebrationem recurrendum. p. 13
Unde fiat, ut quisquam, vulnerato capite, sanguinem non solum per os evomat, sed & postea per alvum ejiciat? p. 20. &c.
Unde quibusdam abscessus in hepate à capitis gravi vulnere oriatur? p. 22. &c.
Quibus ossis syncipitis cavitas supra palpebras magna, quibus parva sit, nec non quibus plane desit? p. 30. 31
Quis sit hujus cavitatis usus? p. 32. &c.
Paralyses inveteratæ irâ, terroreve subito sublatæ. p. 39
Muti continuo vocales. p. 41. &c.
Quænam sit causa, quod paralyticis motus, mutisque

 se-

subito restituatur vox? p. 40. 43.
Visus longo tempore deficiens fœminæ feliciter post longam à cibo abstinentiam restitutus. p. 44
Utrum sternutatio levis epilepsia dici queat? p. 45
Sternutationis causæ variæ. p. 46. &c
Sternutationes interdum salutares, interdum vero noxiæ. p. 48
Unde orta sternutantibus bene precandi consuetudo? p. 50
Superstitiosum olim hujus consuetudinis initium. p. 50
Cur epilepsia Græcis morbus sacer dictus? p. 51. 178
An perversa sit consuetudo etiam hodie sternutantibus bene precari? p. 52
Testium cum plurimis aliis corporis partibus, imprimis cum cerebro, & nervis valde magna sympathia. p. 56
Damna quamplurima, imo mors subitanea ex immodico veneris usu. p. 57
Membranæ nasum intus cingentis magna cum meningibus cerebri affinitas. p. 60
Anne humor aqueus post inflictum vulnus egressus ita restitui possit, ut visus recuperetur? p. 65
Cur oculorum alterutro læso, uterque curandi gratiâ sit occludendus? p. 68
Utrum medicamentis humores è læsis oculis egressi restituantur? Ibid.
Sciverintne veteres restitutionem humorum in oculis? p. 69
Quo pacto humorum restitutio in oculis fiat? p. 70
Quo temporis spatio restituatur deperditus ille humor? p. 71
Cur medicamenta oculo humoribus orbato applicentur? Ibid.
Utrum humor è læso oculo effluens sit excrementitius?

tius? p. 73
Anne & ipse restitui possit humor oculi crystallinus? p. 75
Exophthalmia non solum à causis externis, sed & internis oritur. p. 79
Cur oculo multum propendente nervi optici non fiat ruptio? p. 83
Utrum cucurbitulæ nuchæ appositæ oculum procidentem juvent? p. 84
Hipposne palpebrarum, an oculorum sit vitium? p. 89
Insecta in aures irrumpentia gravium symptomatum, imo interdum mortis causa, p. 93
Instrumenta, & medicamenta insectis educendis, necandisque idonea. p. 99. 100
Non omnis tortura oris spasmus est Cynicus. p. 103
Unde illa plerumque oris distorsio? Ibid.
Inter tumores lividos, pravaque labiorum ulcera, & cancrum distinguendum est. p. 107
Hydrocephali humor variis colligitur capitis locis. p. 110
A partibusne externis ille ad ventriculos, an vice versa derivetur? p. 112
Utrum embryoni proveniat Hydrocephalus? p. 113. 117. 124
Cur hic humor cerebri ventriculos occupans apoplexiam non producat? p. 114
Quænam sit hydrocephali causa. p. 116. 121.
Hydrocephalus puerorum morbus rarissime in iis, quibus cranium omnino clauditur, exoritur. p. 118
Cur magis affectus ille in Infantibus, quam adultis observetur? p. 119
Anne & in brutis reperiantur hydrocephali? Ibid.
Quo pacto liquor ille in cerebri perveniat cavitates? p. 121

Quo pacto hydrochephalus oriatur externus? p. 122
Unde contingat, ut, ligata cani vena jugulari, omnes suprasiti musculi, & glandulæ liquido, pellucidoque repleantur sero? p. 123
Quomodo generetur hydrocephalus internus? Ibid.
Sæpe in hydrocephalo laborantium plexu choroïdeo glandulæ aquâ tumidæ, hydatidesque repertæ. p. 125
An in cerebro vascula dentur lymphatica? p. 126
Cur infimæ corporis partes hydrocephalo laborantibus macilentæ fiant? p. 127
An hydrocephali liquor succo constet nutritio? p. 128
Cur puer, de quo observavi, cæcus evaserit? Ibid.
Utrum curationem admittat hydrocephalus? p. 129
An idem sit incidendus? p. 131
Utrum quisquam absque nutrimento ultra VII. dies vivere queat? p. 147
Exempla eorum, qui diutius absque alimentis superfuere? p. 148
Utrum Dei hæc fuerint miracula, an veneficia, artesve diabolicæ, aut imposturæ, fallaciæve? p. 151
Quidnam appetitum imminuat, vel omnino auferat? p. 159
Num particulæ quædam corporis dissolutæ, quales sunt pingues, nec non medulla, viscida pituita, &c. inediæ tempore alimentum præbeant? p. 162
An tabaco aliquamdiu vita sustentari possit? p. 163
Quam ob rationem fames per aliquot dies sedetur globo plumbeo in ore detento, volutatoque? p. 165
Diuturniores sunt ciborum abstinentiæ ægrotis, quam sanis, robustisque. p. 165
Unde multa animalia, & insecta tota hyeme absque alimento vivant? p. 169
Cur pueris familiarior sit epilepsia, quam adultis?

sit? p. 175
Cur olim hic morbus lunaticus dictus sit? Ibid.
Unde quibusdam cachecticis materia nigra tam per os, quam per alvum ejiciatur? p. 186
Per quam viam ad ventriculum perveniat? p. 189
An per vasa brevia communio detur ventriculo cum liene? Ibid.
Cum rami vasorum brevium terminentur inter tunicas ventriculi, quî sanguis in ejus cavum effluat? p. 194
Cur vas breve venosum iis, qui vomitu sanguinis obierunt, usque adeo intumescat? p. 195
Per quas vias menstruus per vomitum ejectus sanguis quibusdam mulieribus ad ventriculum pervenerit? p. 199
Cur ejusmodi sanguinis vomitus innuptis magis contingat, quam maritatis? Ibid.
Per quam viam glans plumbea deglutita in vesicam transierit? p. 202
Non per lactea, lymphaticave vasa. p. 203
Scriptoris opinio. Ibid.
Acicula ureteri alteri inhærens reperta. p. 206
Dantur in vesica urinaria pori foras spectantes, & contra. p. 207
De duris quibusdam, solidisque corporibus casu deglutitis, posteaque per urinarias vias excretis. p. 210
De mollioribus devoratis, quæ immutata cum urina exiere. p. 212
An Iliaco morbo afflictis glans plumbea, vel aurea prebenda? p. 214
Mutui intestinorum ingressus exempla. p. 216
Utrum hoc casu Mercurius sit propinandus? p. 217
Quænam ante ejus exhibitionem sint observanda Medico? p. 218
Exempla eorum, qui hydrargyrum magnâ, absque noxa,

noxa, sumpsere copiâ. Ibid.
An philtris amor conciliari, vel aboleri possit? p. 222
Quid sit Hippomanes? p. 223
Variorum exempla, quibus pro philtro menstruus sanguis fuerit exhibitus. p. 224
De symptomatibus post ejus assumtionem obortis. Ibid.
Sitne sanguis menstruus venenatus? p. 227
Utrum ejus usu interno menstrua obstructa promoveri possint? p. 229
Anne vi fermentativa polleat? Ibid.
Unde hæc ei virtus? p. 230
Quænam sit menstrui fluxus causa? Ibid.
Quænam sit ardoris, furorisque animalium causa. p. 231
Utrum plethora vera sit menstrui fluxus causa? p. 232
Cur non uno, eodemque tempore mulieribus manet menstruus cruor? p. 233
Quam ob causam prægnantes menstruo plerumque non laborent fluxu? Ibid.
Cur quamplurima bruta menstruis careant? p. 234
Insignis fermentandi vis semini masculino inest. p. 235
De pilosis globis in ventriculis quorundam animalium repertis. p. 237
In quadrupedum ventriculis duplex reperitur globorum genus, alterum omnino pilosum. p. 238
E filis intertextis herbarum, plantarumque fibrillis alterum. p. 240
Quomodo illi proveniant? p. 241
De corporibus quibusdam duris, angulosisque acumine intestina perforantibus. p. 244
De insectis devoratis. p. 248
Quantum valeat in assumendis tam nutrimentis, quam medicamentis consuetudo. p. 250
Diutur-

Diuturnior ciborum flatulentorum usus noxius. p. 255
Non omnia cordis vulnera letalia. p. 258
Utrum in hominum intestinis plurimæ reperiantur glandulæ? p. 260
Utrum intestinorum, & præsertim tenuium, sanabilia sint vulnera? p. 266
Quomodo intelligendus Aph. Hipp. 18. & 26. sect. 6. p. 169
Immedicabile videtur Intestinorum tenuium vulnus, siquidem chyli, fœcumque portio ex iis in cavitatem abdominis descendat, ibique putrescat. p. 271
Varia exesionis ventriculi exempla. p. 275
Quid per ἔγκαυσιν Galeni intelligendum? p. 277
Quibus remediis ardori ventriculi succurratur. Ibid.
Dantur peculiares lymphæ collectiones in pluribus corporis partibus. p. 288
Utrum ascites absque ulla viscerum læsione detur? p. 295
Hydatides in cavitate abdominis. Ibid.
Eædem per alvum ejectæ. p. 296
An illæ interdum in steatomata, atheromata, &c. tractu temporis mutentur? p. 298
Quænam hydropis, de quo observavimus, causa fuerit? p. 305
Utrum à vasculorum lymphaticorum ruptione orta sit? p. 306
Unde color rubicundus aquæ intra peritonæi duplicaturam contentæ? Ibid.
An & bruta hydropi sint obnoxia? p. 308
Utrum vermes in quibusvis produci possint corporis partibus? p. 312
An gravidarum uterus increscente fœtu crassior fiat? p. 317
Quænam sit causa rupturæ gravidi uteri? p. 316
Illæsa matrice fœtus in cavo abdominis repertus. 320

Quo pacto id fieri potuerit? p. 321
Fœtus mortuus per umbilicum, suppuratione facta, matre superstite exiens. p. 322
Cur mulieres quædam absque sanitatis detrimento fluxu menstruo careant? p. 324
An præter vasa umbilicalia alia detur via, per quam fœtus in utero nutriatur, respiretque? p. 331
Argumenta fœtum per os nutriri probantia. Ibid.
Epiglottis laryngis rimulæ embryonibus naturaliter est agglutinata. p. 333
Fœtum nutrimentum in utero per os admittere, præter recentiores aliquot, jam olim *Hippocrates*, *Galenus*, *Democritus*, *Epicurus*, *Plato*, *Aristoteles*, aliique docuere. p. 355
Unde generetur meconium? p. 340
Unde nigrum evadat? p. 341
In embryonibus non tantum humanis, sed & brutis oculi clausi, & sub palpebris firmiter sibi adhærentes occulti existunt. p. 342
Labia illis sunt à se invicem separata. Ibid.
Linguam inter maxillas aliquo modo habent prominentem. Ibid. ut & p. 347
Occluso, consolidatoque umbilico in lucem prodeunt vituli. Ibid.
Utrum liquor, cui fœtus in utero innatat, nutritius, an excrementitius sit? p. 343
Non est urina fœtus. Ibid.
Fœtus vesica in utero postremis gestationis mensibus semper plena reperitur. Ibidem.
Utrum omnis in vesica colligatur, & ad partum usque retineatur embryonibus urina? Ibid.
Imminuitur liquor, cui innatat, quo major evadit fœtus. p. 344
Reperitur & ille in omnibus, licet nec mingant, nec sudent, animalibus. Ibid.

Sal-

Salsusne liquor hic sit, an acer. Ibid.
Utrum vivis carbonibus impositus, avolante portione humidiore, glutinosus fiat, concrescatque? Ibid.
Num lympha intra amnium contenta sit sudor fœtus? p. 346
Cur fœtus tanta lymphæ quantitate obrutus non suffocetur? Ibid.
Vitulis, equulisque, antequam emittuntur in aerem, labia glanduloso quodam corpore obsita. p. 347
Perperam hoc corpus veteres in equinis pullis Hippomanes dixere. Ibid.
Utrum equa mater, si quis carunculam hanc præripuerit, fœtum ad ubera non admittat? Ibid.
Caruncula hæc è multis instar spongiæ contexta est tubulis. p. 348
Per hos liquor membranis contentus in os vituli impellitur. Ibid.
Quo pacto hoc fiat? Ibid.
Caruncula etiam venis, arteriisque inferne ab ore provenientibus prædita est. Ibid.
Cur rarissime conspiciatur? p. 349
Quamobrem in humanis fœtibus non reperiatur simile corpusculum? p. 342. 347. 350
Quomodo obstructo naso, plenoque ore deglutiat, respiretque fœtus, cum id adultis factu perquam sit difficile? Ibid.
An fœtus in utero omni careat aere? p. 356
Idem aliquatenus per os respirat. p. 352
Duplex est respiratio visibilis, & minus visibilis. p. 353.
Quomodo Judici constare possit, an mater fœtum interfecerit, an vero mortuus prodierit? Ibid.
Utrum liquores omnes præditi sint corpusculis quibusdam aêreis? p. 354

Aëris etiam nonnihil aquæ admiſceri conſtat experimentis. p. 355

Fœtus extra uterum membranis incluſus ſine externa reſpiratione per horas aliquot vivere poteſt. Ibid.

Humorum motus in fœtu propter recens inſpirati, ac externi aëris defectum tardior eſt. p. 356

Utrum fœtus ante natalem ploret, pulluſque intra ovum pipiat? p. 357

Fœtum in utero reſpirare jam olim *Hippocrates*, *Galenuſque* docuit. p. 358

Cur umbilicalis funiculi à fœtus abdomine ſeparationem non ſequatur ſanguinis in membranis uteri profuſio? p. 359

De Italo annorum XL. qui ab ineunte ætate ſine podicis, peniſque nota vixerat. p. 363

Quænam ſit formationis monſtroſorum fœtuum cauſa? p. 370

Quomodo imaginationis maternæ operatio in fœtus tranſeat? p. 371

An imaginationis maternæ in fœtum poteſtas etiam in brutis animadvertatur? p. 379

Item Schol. Obſ. 50. p. 489

De nævorum uterinorum varietate. p. 380

Utrum nævi, qui figuram fructuum referunt, colore, quo maturi fructus, quos mater deſideraverat, eodem tempore imbuantur? p. 381

Quænam hujus phænomeni ſit cauſa? p. 383

Quomodo hi nævi tollendi? p. 384

Utrum conducat ſaliva jejunæ màtris? p. 385

Utrum nævos abſcindere fas ſit? p. 386

Quænam cautio reſcindendis adhibenda ſit? p. 387

Utrum rene à calculo obſtructo, alter omnino ſanus urinæ tranſmittendæ ſufficiat? p. 390

An lactea ſubſtantia, quæ quibuſdam cum urina excreta fuit, chylus ſit? p. 396

Per quas ille vias in veſicam perveniat? p. 397
Num per vaſa lactea eò deferatur? Ibid.
An albus mulierum fluxus chyloſa ſit materia? p. 399
Quænam lacteæ urinæ ſit cauſa? p. 400
Utrum occluſa penis extremitate, urethrâque perforata liberos quis procreare poſſit? p. 404
Num mulier, ſemine virili in vulvam non intromiſſo, concipere queat? p. 405
Vtrum clauſo hymene virgo imprægnari poſſit? p. 407
Quænam remedia tollendis urethræ excreſcentiis conveniant? p. 411
Num acria, & corroſiva hiſce adhibere liceat? p. 412
Vtrum poſt irritum medicamentorum uſum ferro, vel igne tollendæ ſint? p. 416
Variæ ſunt cauſæ, quæ virum, etiamſi genitalibus gaudeat partibus, ſuboli procreandæ minus reddant idoneum. p. 417
Vrum venæ-ſectio pone aures, ut ſentit *Hippocrates*, tarditatis in actu venereo cauſa eſſe poſſit? Ibid.
Num frigida, cum extrinſecus admota, tum intrinſecus aſſumpta genitalium adferant debilitatem? 418
Vtrum opium, cicuta, mandragora, &c. veneris imminuant, auferantque deſiderium? Ibid.
Opiumne ſit papaveris, an alterius herbæ ſuccus? 420
An opium calidarum ſit partium? p. 421
Vtrum nervis noceat? p. 422
Varios pro utentium temperiebus, aliiſque circumſtantiis, haud ſecus ac vinum, producit effectus. Ibid.
Vnde papaver fœcundum dicatur. p. 423
Cur ille, de quo obſervatio noſtra, ſomni tempore veneris prælio ſtrenuus ſibi viſus, vigil autem ad pugnam plane ineptus fuerit miles? Ibid.
Exempla eorum, qui ſera in ſenecta variolis correpti fuerint. p. 425
Fœtus variolis laborantes in lucem editi. p. 426

Vtrum variolæ menstrui sanguinis contagio fœtui impresso proveniant? Ibid.
Monstretne Vet. Testam. sanguinem menstruum malignitatis participem esse? p. 427
Cuinam causæ hujus seculi doctiores latentis tot annis in corpore humano materiæ malignæ moram adscribant? p. 428
Vtrum ab astris contagiosus, malignusque manans æther ad variolas producendas faciat? p. 429
Pro variis cœli tempestatibus, ætherisque constitutione magis benignæ, vel malignæ sunt variolæ. p. 430
Omni corporis externarum partium ablato sensu, internarum tamen, quamdiu movetur membrum, integer manet sensus. p. 434
Vtrum amisso membri alicujus sensu deperdatur simul motus, & contra amisso motu necessario auferatur & sensus? Ibid.
Quænam privationis cutis sensus causa sit? Ibid.
Quid per exostosin intelligatur? p. 435
An omnis exostosis à lue venerea proveniat? p. 436
An & bruta exostosi afficiantur? p. 437
Liceatne tendines dissectos suere? p. 440. & 447. &c.
Quis sit tendo? p. 441
Cujus naturæ? p. 442
Quot modis lædatur? Ibid:
Tendinis scissi extremitates callo agglutinantur in adultis, secus ac in pueris. Ibid:
Cur è vulneribus tendinum punctura cæca sit pessima? p. 443
Minus periculosa tendinum, quam nervorum vulnera. p. 444
Rationes suturam tendinum improbantium. Ibid.
Responsiones ad illas. p. 445
Cur punctura ad consuendum tendinem resectum acu facta

facta non tantum producat doloris, ac si tendo esset integer? p. 446
An pars, dissecto tendine, post agglutinationem sensu, motuque privetur? Ibid.
Vtrum prorsus abscissus nervus melius adnascatur, quam ille cujus aliqua filamenta intacta remansere? p. 450
Num per discissum tendinem interventu duri, densique calli agglutinatum spiritibus ad sensum requisitis detur transitus? Ibid.
Lymphaticorum vasorum usus. p. 453
Lymphaticorum vasorum, & præcipue salivalium ductuum superiorum vulnera sanatu difficillima. 455
Vtrum conchæ dentur anatiferæ? p. 460
Major fermento gallorum gallinaceorum, nec non gallo-pavonum ventriculis contento, quam hominum dissolvendi est vis. p. 471
Perperam struthiocameli ferrum digerere dicuntur. Ib
An gallinis prosit lapillorum, aliorumque duriorum corporum deglutitio? p. 472
In uterone gallinæ, an ab aëre externo duritiem acquirat ovi testa? p. 476
Monstra in ovis reperta. p. 477
De animalibus, quæ fœtus prægnantes produxere. 478
De mulieribus, quæ fœtus gravidos peperere. Ibid.
Vnde Basilisci denominatio? p. 481
Vtrum duplex detur Basilisci species? p. 482
Num gallus vetus pariat ovum? Ibid. & 484
An ex galli gallinacei veteris ovo prodeat Basiliscus? p. 483
An ex galli ovo à bufone foto Basil. prosiliat? Ibid.
Vtrum Basiliscus è quibusvis putridis generetur rebus, atque ideo in fœtidioribus plerumque sub terra locis degat? p. 486
An ex ovo putrido varia interdum producantur animalia? p. 487

Vtrum productiones variorum animalculorum, diversæque figuræ ex ovis prodeuntes putrefactioni debeantur? p. 488
An gallina serpentem pariens à simili imprægnata sit animali? Ibid.
An imaginationis vis in nonnulla etiam agat animalia? p. 489. ut & 379
Num brutis quibusdam rationis umbra, vel quidpiam rationi analogum insit? p. 490
An è Serpente proveniat Basiliscus? p. 496
Vtrum is in Africa ortum habeat? p. 497
An sit alatus serpens? p. 498.
Num ullibi terrarum, qualem descripsere Arabes, reperiatur Basiliscus? Ibid.
Vtrum veræ sint historiæ, quas de eo lectoribus obtrudere quidam nituntur? Ibid.
Vtrum in subterraneis antris, in quæ demissi homines illico intereunt, Basiliscus toxico necans certo lateat? p, 500
Maxima de Basilisco hoc terribili dubitandi causa scribentium dissensus. p. 502
Omnia, quæ de Basilisco circumferuntur, mera sunt figmenta? p. 506
Multi formam Basilisci gallo similem artificio expressere, ut varii testantur. p. Ibid.
Hos è Raja pisce vulgo confici scriptores affirmant. Ibid.
Cur veteres hoc animal, de cujus indole valde dubitatur, tam varie descripserint? p. 509
Vtrum Basileæ urbi à Basilisco nomen? p. 510
Varia de istius oppidi nominis origine. Ibid.
S. Scripturæ locorum de Basilisco expositio. p. 511
Datur verus serpens, cui Basilisco nomen, estque omnium longe pessimus. p. 511

FINIS.

ERRATA.

PAg. 45. lin. 5. sit *Solita sternutatio ante actum venereum.* p. 51. l. 17. adivet. leg. adjuvet. pag. 82. lin. 2. preffio, leg. pressio. p. 123. l.25.fœminis,leg. fœmininis. l.19. Ilo, leg. illo. p. 159. lin.25. orram, leg. ortam. p. 177. deleantur lineæ 13, 14, 15, 16, 17. & 18. p. 178. lin. 3. subjacta, leg. subjecta. pag. 209. Succus, leg. Suecus. pag. 250. liu. 7. assueverate sui, leg. assueverat esui. pag. 281. lin. 10. orto, leg. ortæ. pag. 290. lin. 7. usum, leg. usu. pag. 293. lin. 6. largi. leg. largâ. pag. 301. lin. 5. adhitorum, leg. adhibitorum, pag. 313. lin. 3. reperi, leg. reperiri. p. 349.lin. 18. Dc. leg. De. pag. 362. lin. 2. gessit, leg. egessit. p. 374. lin. 5. humoresque, leg. humorisque. pag. 411. lin. ult. accrescentias. leg. excrescentias. pag. 446. lin. 26. capta, leg. apta. pag. 461. lin. 20. aliis, leg. alis. pag. 462. lin. 20. memoratu, leg. memoratur. p. 487. lin. 20. momimus, leg. monuimus. Plura erant, sed isthæc Benevoli Lectoris candori commissa sunto.

ADMONITIO
AD
BIBLIOPEGUM,

In inserendis Figuris observanda.

TABULA	1. - - - -	pag. 63
	2. - - - -	110
	3. - - - -	239
	4. - - - -	329
	5. - - - -	347
	6. - - - -	349
	7. - - - -	362
	8. - - - -	365
	9. - - - -	369
	10. - - - -	369
	11. - - - -	376
	12. - - - -	376
	13. - - - -	403
	14. - - - -	436
	15. - - - -	459

P. STALP. VANDER WIEL
CORN. FIL. M. D.

DE NUTRITIONE FOETUS EXERCITATIO.

LUGDUNI BATAVORUM.
Apud PETRUM VANDER AA,
M. DC. LXXXVII.

TYPOGRAPHUS LECTORI.

PRopter materiæ affinitatem, quæ huic diſſertationi cum Obſervatione XXXII. eſt, tuamque in gratiam Inauguralis *D. Petri Stalpartii vander Wiel* Theſes anni 1686. menſe Auguſto Lugduni Batavorum propoſitas ad calcem adjeci, neque minus gratas fore confido.

LECTORIBUS S.

QUandoquidem omnes humanæ ſtructuræ morbi ſuos jam olim toties invenere explicatores, quænam mihi ſtudiorum prolaturo Primitias, morique recepto facturo ſatis, potiſſimum deligeretur materia, diu equidem, multumque dubitavi. Quota enim quæque eſt Academia, cui non recocta ſæpius obtrudatur crambe? Dum verò hyeme proximâ ſecundinis humanis purgandis, atque ad ceræ injectionem per ſiphonem præparandis incumberem ſedulò, novæ quidpiam rei, nec ullis, quod ſciam, etiamnum cognitæ videre contigit, quod uſque adeò me permovit, ut, exploſis veterum de venæ umbilicalis uſu commentis, minimè eorum de fætus in utero productione, incrementis, ac nutritione opinionem amplexus ulteriorem hujus rei inſtituerim indagationem: Incenſum autem animum porrò inflammabat jam diu mihi nata hujuſce rei quàm accuratiſſimè pernoſcendæ cupido. Atque ita, dum ſingula penitius intueri geſtio, & nonnunquam non inutilia fortè annoto, crevere in juſti libelli (qualem diſputaturi pro more edunt) molem mea qualiacunque hæc obſervata. Atque

hæc quidem est opinionis nostræ de Nutritione fœtus in utero *scripto publico divulgandæ occasio. Tantum autem abest, ut quenquam his offendi velim, ut omnium contrà, quotquot hisce meliora edocti sunt, quibus mea submitto, ad ulterius perveniendum opem implorem. Dabitur tamen, opinor, prolixius hæc nostra demonstrandi occasio. Sed pergite, sultis, en parturio.*

DE NUTRITIONE FOETUS EXERCITATIO.

§. 1.

Uantum itaque ad rem. Fœtum ego non tantum pingui, resinosâve ali materiâ, sed & hanc *per os tantum*, minimè verò *per venam umbilicalem cum sanguine materno* admitti suppono. Ut autem hanc materiam ab ovo aggrediar, tribus, quod ajunt, verbis ejusdem in uterum receptionem, ut tantò facilior ad ulteriora pateat transitus, proponam.

§. 2. Mutuo igitur congressu mare fermentum genitale æstu venereo cum impetu in uteri vaginam ejaculante, subtilior ejus portio, quâ data via, abit, partim sc. cum vasorum sanguiducorum, copiosè tortuoso ductu vaginæ insertorum, tum lymphæducorum poros ingreditur; partim internum uteri orificium penetrat, quod plerumque exactè clausum dicitur in non gravidis, verùm sufficienter cöitus tempore aperitur titillatione virilis fermenti, quam ingens, & copiosus spirituum in partes vicinas, & præsertim uteri, sequitur influxus, quo partes ejus diducuntur, illo namque uterus, tubulis brevioribus redditis, fit rotundior, undè & ejus osculum dehiscit, fermentumque virile arvum genitale ingreditur, quod simulac ingressum est, ulterius penetrat illius fungosæ substantiæ poros, humoribusque illic circulantibus admiscetur, ac per vasa lympha-

tica cum ſanguine venoſo tandem ad cor deducitur, atque ita toti maſſæ ſanguineæ, circulationibus tamen nonnullis intercedentibus, permiſcetur.

§. 3. Maſſæ ſanguineæ hoc fermento impregnatæ neceſſario etiam portio quædam lege circulationis pervenit ad teſtes muliebres, *ovaria* (& quidem rectè) dictos, & illuc delata intrat vaſa per ova horum ovariorum diſſeminata, & tandem per poros illorum particulæ quædam hujus fermenti ovi ingrediuntur ſubſtantiam, & fermentationem in eâ excitant. Nec tamen aliter, quam in Macrocoſmo per terræ ſuccos ope Mat. Pr. Elem. ſemina fæcundantur, plantæque, vel arbores evadunt, ſuppono rem ſeſe habere in noſtro Microcoſmo; & ſic etiam ova in ovariis, ut ſemina in terrâ, turgidula facta tandem extrudi, & ita carceres nimis anguſtos linquere.

§. 4. Ovum autem è veteri ſede egreſſum magis commodam occupet, neceſſe eſt, ad quam non niſi per viam admodum anguſtam pervenit, nempe per tubam Fallopianam: quo pacto autem illam ſubintret, diu fuit litigatum, & adhuc ſub judice lis eſt. Quâ de cauſâ nonnulli ignorantiam ſuam diſſimulantes qualitatibus, neſcio quibus, occultis id adſcripſere: nobis autem ad has, ignorantiæ totidem aſyla, præſertim hic recurrendum minime eſt, quoniam hoc cuivis ad ſtructuram, & ſitum tam ovarii, quam tubæ Fallopianæ, ac ad illa, quæ, dum fermento virili ſubſtantia ovi eſt infecta, & turgeſ-

cit,

cit, fiunt, rectè attendenti satis clarum evadet. Ovario namque sensim turgescente, necesse est, ut etiam magis, ac magis orificio dictæ tubæ appropinquet, aut vice versâ, dum situs hujus tubæ ita se habeat, ut ejus orificium semper ovarium spectet; & quando ovarium intumescit, non solum accedit ad tubam, respectu illius spatii, quod tum magis occupat, sed etiam, quatenus increscit, & intumescit, membranam inter tubam, & ovarium intermediam, ob figuram alam vespertilionis dictam reddit breviorem, ac proindè orificium tubæ quasi ad se attrahit, undè tandem illud (utero insuper spirituum, humorumque in ejus substantiam per fœminarum ex voluptate palæstræ venereæ, ejaculationeque virilis fermenti protractam imaginationem, majore influxu nonnihil tumefacto adjuvante) ovario, vel potius ovo, jam extra ovarium, ut solet vulgo semen extra terram, propullulanti fit contiguum: quo facto data est occasio, ut ovum jam jam vinculis suis liberandum viribus, ut ita loquar, propriis, domicilium mutet.

§. 5. Ovum dictam tubam ingressum ulterius pergit, & gyris istis, qui tubæ, tanquam totidem valvulæ, ne illud repellatur, inserviunt, post idem à pressione partium circumjacentium, magis inflexis, uti & accedente majori spirituum influxu, ad tubam propellitur in uteri cavitatem, non aliter, ac fæces (comparationi sit venia)

preſſione partium, inteſtina ambientium, ac continentium, & ſpirituum in eorum fibrarum interſtitia copioſiori influxu ſecundum ductum inteſtinalem per anum in latrinam propelluntur: Atque hæc de ovi in uterum ingreſſu.

§. 6. Nunc verò inveſtigandum erit, quid ovo in uterum demiſſo ulterius accidat. Hoc autem indies increſcere nemo, opinor, negabit, nec accretionem illam â nihilo procedere ullus contendet. Demonſtrandum itaque eſt, quomodo ovum illud, quod accreſcit indies, accipiat nutrimentum, ſive materiam incrementi cauſam; hanc per materna in embryonis, ſeu ovi, vaſa ſatis liquet non immitti, quoniam tum, uti plurimi teſtantur, nondum affigitur utero, vel ſaltem non ita notabiliter, ut ſanguis fœtæ queat tranſire (uti medici, & Anatomici id poſtea fieri volunt) in ovi, ſeu embryonis vaſa: Quoniam itaque materia illa, quâ ovum accreſcere debet, prædicto modo non deponitur, perſpicua magis quærenda eſt via; eamque non aliam ſuppono, quàm poros uteri intus foras, & poros membranularum ovi foris intrò ſpectantes, per quos materia illa nutritura formâ roris, aut vaporis, tranſmittitur ad augmentationem partium futuri, aut jam embryonis.

§. 7. Ovo itaque indies creſcente, uterus neceſſario fit amplior, ut embryoni locum cedat, uti loquuntur. Hanc autem ampliationem omninò

ninò automaticam, embryoniſque incrementum unicam cauſam cenſeo: illud namque, auctis etiam liquoribus, notabiliter increſcens, quamquam ſenſim, uteri ſubſtantiam diſtendit undique, dilatatque. Quod & in ſeminibus terræ commiſſis videre eſt, quæ diſtenſa, tandem contra vim aëris elaſticam, terram elevant, & ſe plerumque extra illam attollunt plus minus, prout vel terræ fuere profundius injecta, vel illa compactior eſt, ſolutiorve: Sic etiam videmus multis fructibus, dum creſcunt, figuras quasvis artificio quodam imprimi poſſe, ſi initio, vel antequam medium magnitudinis, ad quam vulgò excreſcere ſolent, adepti ſint, vaſe, quàm quo adulti caperentur, anguſtiore, & ad lubitum intus figurato, includantur. Similiter conſtat inciſuras arborum ſenſim dilatari non providentia quadam, interno trunco locum cedente cortice, ſed ipſius trunci incluſi motu, ſuccorumque propulſione, quibus nutritur, & augeſcit dimovente corticem, ac diſtendente. Eodem plane modo increſcens quotidie embryon uterum ſenſim reddit ampliorem, placentamque, ac membranas in illius cavernulas trudit, pellitque; non ſecus ac vaſi anguſtiori intus exarato incluſi fructus partes quædam, reliquis cedere neſciis, interno motu, & ſuccorum propulſione coguntur in inæqualitatis illi imaginem quandam imprimendi gratiâ factas: Et ſic tandem,

ut hepar, lien, inteſtina cum peritonæo, pulmones cum pleurâ, &c. mutua ſuperficierum convenientiâ, nec non preſſione (velut dicta viſcera tum vulgò ex ſtagnatione humorum viſcoſorum, aut terreſtrium, mole debitâ majora exiſtunt, undè per conſequens major diſtenſio) coaleſcunt, ipſi utero placenta affigitur, eique magis, minuſve arctè accreſcit, pro internæ uteri faciei inæqualitate, illiuſve ſuperficierum cum placentâ convenientiâ.

§. 8. Atque ita quidem liquet, quo pacto placenta utero affigatur. Supereſt jam, ut breviter, ac dilucidè demonſtrem embryoni *per os tantum* nutritium infundi ſuccum: eſt enim hic præcipuus hujus ſcriptionis ſcopus. Ut aliquis autem obſervetur ordo, animus eſt oſtendere 1. *etiam per os nutriendum eſſe fœtum.* 2. *Per illud tantum nutriri*, quæ, quantum potero, ratione, experientiâ, experimentiſque dilucidabo, & confirmabo. Quantum autem ad *prius*, illud, colendi mihi Parentis *Obſervatio* XXXII. *part.* I. *cent.* 2., quæ eſt de infante abſque funiculo umbilicali edito, uti & in eandem ſcholium ſatis ſuperque demonſtrant, ideoque, dum illis circa hanc quæſtionem aſſentior, ejuſdemque ibi in plurimis ſum opinionis, eadem hîc non apponam. Sufficiet ſolum oſtendiſſe fœtum ſuccum alimentarium per os tantum ſumere, quare hîc demonſtrandorum cupidi dictam obſervatio-

nem

nem adeant. Verum, nè prorſus videar otioſus, nonnulla adducam, quæ hypotheſin hanc etiam confirment.

§. 9. Satis autem conſtat, ubicunque quædam ſit cavitas, & præſertim cujus circumferentia, laterave ſint intus mollia, ibi etiam ſemper exiſtere cauſam cavantem, materiam ſcilicet quæ cavitate illas (ut hic ſunt os, aſpera arteria, bronchia, æſophagus, ventriculus, inteſtina, vaſa lactea, &c.) & per conſequens earum latera, quæ alias ad ſe invicem accedentia (experientia id quoque comprobante) coaleſcerent, apertas teneat. Hanc autem eſſe ſtatuo illum liquorem, cui fœtus intra membranas placentæ innatat; nec, quin ille multas particulas nutrientes ſibi permixtas habeat, ullus dubito. Quotquot autem per venam umbilicalem tantum nutriri fœtum ſtatuunt, eundem nutrimentum attrahere non poſſe ajunt, quod in utero non reſpiret, & ad ſuctionem requiratur reſpiratio. At illi & eundem reſpirare ſciant, & barbarum verbum eſſe *ſuctionem*, niſi eò forte intelligatur *propulſio*, quæ fit partim ex inſpiratione, unde corpus illud, quod abdomini incumbit, circumdatve, ab eodem, cum intumeſcit, propellitur, partim etiam à muſculis labiorum, & linguæ, qui, dum à ſpiritibus inflantur, premunt extra uterum, cum ſugere dicuntur, matris papillam, & partes vicinas, unde in inſpiratione lac in os impellitur;

intra

intra uterum verò, & in brutis, quæ cum dentibus naſcuntur, corpus iſtud ſpongioſum circa dentes (de quo & ſatis accurate parens meus dictâ obſervatione) in hominibus vero, qui ſine dentibus prodeunt, ſpongioſi corporis loco linguam premunt, & gingivas, atque itidem humor membranis fœtum involventibus contentus, paulatim in os depellitur: paulatim dico, quod hæc impulſio non ceſſet in utero, extra eum autem tantum aliquando, ſed majori longe quantitate ſimul, fiat. Hanc itaque impulſionem, quoniam in utero reſpiratio multo minor eſt, quam extra eundum, multum adjuvat ipſius matris reſpiratio; ejus enim diaphragmate, uti & inteſtinis ab hoc deorſum propulſis, neceſſario uterus, & conſequenter liquor membranis inhærens premitur, quare etiam dicta liquoris in fœtus os impulſio intra uterum ſic promovetur, adjuvaturque.

§. 10. Nutritionem fœtus per os deſtruere præterea conantur, qui ajunt quædam animalia eſſe producta, quæ inſtrumentis ſuctionis caruerint, quibuſve ſaltem os fuerit clauſum, ac proinde ſugere non potuerint, nec conſequentur per os nutriri: hanc autem objectionem (quam poſt pluribus abſolvam) ita infringo, dicoque exempla proſtare, quod quædam animalia fuerint producta abſque vaſis umbilicalibus, vel ſaltem his abruptis per aliquod tempus, & cöalitis,

ac

ac per conſequens per umbilicum nutriri non potuerint, ut hîc quidem nihil profecerint. Quantum autem attinet ad objectionis ulteriorem explicationem de privatione inſtrumentorum ad ſuctionem neceſſariorum, dico 1. rarius hæc contingere, illisque, qui contigiſſe ferunt, vix habendam fidem propter plenius proponendas rationes; 2. ſi contigerit, illa animalia tamen habuiſſe circa illum locum alia organa, viaſve, per quas alituram acceperint, quæ ſæpius non animadvertuntur, quod non exacte illi inquirant, atque ex aliorum fere relatu ſcribant; 3. illa foraminula, aut organa videri quidem, nec tamen eſſe occluſa; 4. ſi ipſis clauſa eſſe, aut ita videri concedamus id ultimis geſtationis diebus fuiſſe factum, quibus à matribus alimentum accipere non potuere, eoque tempore propriâ particularum nutrientium quadrâ vixiſſe crediderim; intra corpus enim maternum exiſtentia parum, aut ſaltem longe minus, quam in lucem edita per inſenſibilem tranſpirationem amittunt, & cum non amplius potuerint ſucco proprio vivere, ſanguine, ſpiritibus, & humoribus diuturnâ, ac continuatâ fermentatione, ceſſante particularum blandarum, ac pinguium adductione, acrioribus redditis, ideo nimis maturè, aut macilenta in lucem prodeunt. 5. ideo etiam mortua produci, vel ſaltem non diu vivere; 6. hæc animadverti quidem circa bruta,

quæ

quæ non tam diu geruntur, sed nunquam, quantum mihi innotuit, circa homines: vel si his talia contigerint, adfuisse tum etiam dictas circumstantias. 7. quidni possit, ore, seu aliis organis, loco oris factis, occlusis latex nutritius per nares, aures &c. in cavitatem oris, aut in ventriculum immitti? quidni etiam posset per anum impelli in intestina, loco ventriculi, & sic in vasa lactea? at inauditas plane esse eas vias clamitas, ac contra ordinem, cursumque consuetum: concedo. Sed, sicuti viatori, occlusis viis solitis, aliæ sunt quærendæ, aut sistendus gradus, sic & ejusmodi casibus nutrimentum sumendum est per vias consuetas, aut moriendum; & quia forsan per vias insolitas accipiunt, ideo etiam mox moriuntur, quamprimum in lucem producuntur, vel saltem non diu supersunt, quia extra uterum tali modo nutriri & subsistere nequeunt. Per anum autem hominem ali posse nutrientes clysteres exemplo sunt.

§. 11. Diximus supra, cum nutritionis per os necessitatem demonstrare conabamur, causam requiri, quæ cavitates, de quibus ibi, apertas teneat, quod cum destrui non possit, quidam nihilominus insurgunt in nostram sententiam, putantes se causam (salivam scilicet, bilem, & succum pancreaticum) cavitates antea dictas conservantem invenisse, eamque ad nostræ hypotheseos refutationem sufficere: sed ni-

ihil agunt. 1. cum pernego paucula iſta ſufficere
d tot, tantaſque cavitates integras conſervandas,
ſuſtinendas, cum inſuper ampliores indies
eddi debeant illæ; 2. dico non ſolum ſufficere,
os internum, æſophagus, ventriculus &c.
perta teneantur, verum etiam os externum
gingivæ nempe, & labia) ne illa unà cum lin-
guâ, & gingivis ſibi invicem adhærendo tan-
lem cöaleſcant, quare, ut per illa continuò
liquid tranſeat, perquam neceſſarium eſt; 3. ſi
ranſitus hîc negetur, reſpirare nequiret fœtus
quod §. 9. affirmavi. Reſpiratio autem intra ute-
um æque neceſſaria eſt fœtui, quam alimenti
per os aſſumtio; 4. undenam mæconium? ex
particulis craſſis, haud dubie dicent, ſalivæ,
bilis, ſucci pancreatici: id verò ex prædictis li-
quoribus produci poſſe; ſaltem tantâ copiâ,
non eſt admittendum. Quo enim, quæſo,
pacto tanta quantitas craſſorum fæculentorum à
particulis adeo tenuibus, ſubtilibuſque produ-
catur? quæ eâ de cauſâ ad nutritionem, ſive ad
adhærendum ineptæ ſunt, ut ſaliva, bilis, ſuc-
cus pancreaticus, cum in tenello tali corpuſculo
longe adhuc, quam in matre, ſive in adultio-
ribus exiſtunt tenuiores, ſubtilioreſque, dum
talia etiam ſunt ejus vaſcula, quæ dictos liquores
tranſmittunt; 5. unde liquor, qui invenitur in
fœtuum ventriculis, & qui analogus eſt ei, qui
Amnio membranâ fœtum proximè cingente re-

pe-

peritur, & quem, antequam ubera pressere, aliquando evomunt? Dicet forte quispiam per vasa gastrica hujusmodi materiam pervenire in ventriculum; verum non videtur tam copiosa materia, & quidem per poros tam angustos, ibi deponi posse. Sed posito hoc, quomodo portio vitelli ovi, quæ aliquando in ventriculo pulli gallinacei reperta est, eò deponatur, mihi explicetur? non putem certè quemquam dicturum per vasa gastrica eam inferri in ventriculos; 6., quod præcipuum, addo, non tantum causam hîc requiri conservantem, & latera sustinentem, sed & generantem, seu efformantem. Generale enim est axioma, quod, ubicunque sint cavitates, ibi etiam causæ fuerint efformantes, requiranturque perpetuò conservantes; quis enim sine causâ effectus? liquor itaque Amnio conclusus mihi est causa os internum, tracheam arteriam, pulmonum bronchia, æsophagum, ventriculum, intestina, vasa lactea efformans; quid autem præter hunc ista efformasset? nam, quamvis iterum in auxilium saliva vocetur, bilisque ac succus pancreaticus &c. quæ jam ante non sufficere ostendi, tamen illi liquores hæc efformare non potuere, quoniam illa debuerunt jam efformata fuisse, antequam dicti liquores illic potuerint separari, & in ea immitti: ita ut ulteriori opus non sit demonstratione, quâ fœtum in utero matris per os sumere nutrimentum doceam.

§. 12. Post-

§. 12. Postquam igitur liquet *etiam per os nutriri fœtum*, probandum restat, succum istum nutritium *per os solum* admitti: quod si statuatur, unusquisque Medicus, & rerum Anatomicarum vel parum peritus, satis intelliget hypothesin hanc repugnare circulationi sanguinis, quæ à matre prægnante in fœtum, & vice versâ plurimis retrò annis fieri dicta est, paucis admodum exceptis, qui meam hypothesin quidem attingere, eique, at obscurius, assentiri videntur, sed nihil demonstrant, & nemo huc usque quidquam, (quantum quidem nosse licuit) quod probet, attulit, præter virorum par clarissimum, *Charletonem* videlicet, ac *Entium*, quibus forte addendi *A. Everhardus*, & *Franc. Bayle*, quorum scripta, absolutâ jam hâc qualicunque scriptione, videre demum contigit, ita ut, cum illos nonnulla non spernenda ad hanc meam hypothesin adferre viderim, diutius hæserim, (ne compilator viderer) hanc dissertationem in lucem ederem, nec ne; sed, quoniam plurimorum, quæ in hanc hypothesin dicentur, à dictis scriptoribus nulla (quod sciam) fiat mentio, non omnino operam lusurus mihi visus sum, si intricatam hanc quæstionem, & quæ tam diu Medicorum, & Anatomicorum torsit ingenia, quantum possem, distinctius enodarem; eóque magis isthæc mihi sedit sententia, quo plures hodie contraria de circulatione sentire intellexi.

§. 13. Ut igitur hanc meam hypothesin confirmem, nego tam diu jam admissam fœtus cum matre circulationem; imo dicere audeo ne guttulam quidem sanguinis à matre in fœtum, & vice versâ, transire: sed, ne temerarius videar, objectiones diluam præcipuas, ac deinceps cujusvis præjudicii immunem mihi esse animum videre erit.

§. 14. Primò itaque objici posset, quod si vasis placentæ cum uterinis tale non sit commercium, ut sanguis vice versâ transeat, fluxus menstruus stato tempore rediret, continuareturque, atque abortus esset causa: id autem minimè stringit argumentum; similiter enim quæro, cur fluxus mensium non procedat, cùm ovum, seu embryon nondum utero est annexum: illud autem fieri putamus, quod sanguis fæmininus impraegnatus fermento virili jam non auscultet fermento, quod alias sanguinem singulis circitèr mensibus plus solitò movet, nisi forte ille nimis existat crassus, vel fermentationes satis sint potentes, quare tum sanguis fermentum eludit, ut in viraginibus, virisque, qui fluxum propter sanguinis fermentationes potentiores non patiuntur.

§. 15. Secundò non opus esse, ut placenta agglutinetur utero, si circulatio reciproca, & utrinque vasorum unio non esset vera: Id equidem concedo; ast dico eam agglutinationem

non

non fieri ob requisitam circulationem, sed deberi distensioni, quæ fit internâ fermentatione, & incremento embryonis, unde, ut §. 7. fusius, utero annectitur.

§. 16. Tertium obstaculum esse posset in vasis placentæ, quæ utero tam arctè inseri quispiam forte affirmabit, quam plantarum, seminumve radices terræ inhærent, & hinc constare, matris vasa sanguinem effundere in fœtum. Verum quidem est placentam, & aliquatenus etiam vasa ejus in utero, sed superficietenus tantum, insinuari, idque fieri necessum esse jam demonstravi, & mox ulterius patebit: sed hinc non sequitur vasa fœtus, & matris necessariò esse unita; imo unita (aut potius agglutinata) hîc & illic sibi invicem sunt, sed non ita, ut utrinque sanguinem (intellige ante partum, antequam avulsa, & læsa fuerint) transmittant, dixi enim supra non aliter applicari placentæ vasa, quam partes quædam fructus in factitias inæqualitates vasis, cui angustiori, diversisque intus distincto sculpturis includitur, cedunt, quia internâ fermentatione, & succorum protrusione in easdem coguntur, quare quoque fructus eâdem figurâ, iisdemque vasis induitur lineamentis: sic etiam quædam partes placentæ à motu embryonis, sive ejus accretione in inæqualites uteri coguntur, insinuanturque, & arcte affiguntur, ut absque magnâ molestiâ quandoque, ac ruptione

ab utrâque parte vaſorum ſanguiferorum ſecundæ divelli nequeant.

§. 17. Quartò ajunt ſanguinem poſt partum ab utero fluentem certo eſſe indicio vaſa fœtus cum matris vaſis fuiſſe unita, ac proinde veram eſſe dictam circulationem : At hoc jam ex præmiſſis ſolvitur; illa enim fluxio, ſive lochia ſolum dependent, ut poſtea uberius explicabitur, à læſione quorundam tam uteri, quam placentæ vaſorum, productâ vel à matris nimiis preſſionibus, vel fœtus calcitrationibus, vel ſecundarum ab utero divulſione; atque eâ de cauſâ etiam, quo illæ magis, minuſve arcte utero affixæ fuerint, & majori, minorive avellendæ fuerint vi, ac quò vaſa majora, aut minora, plura, aut pauciora fuerint læſa, vel quò ſanguis maternus plus, minuſve acris, tenuis, aut craſſus fuerit, eò fluxus ſanguineus major erit aut minor, tardius, citiuſve ceſſabit.

§. 18. Quintò; ſi aqua, vel cera liquefacta in arterias umbilicales ſiphonis ope injiciatur, omnis fere à convexâ, uteroque affixâ placentæ parte effluet: Quod experimentum plane adverſariis videtur favere. Haud dubie enim hanc per illa effundi dicent foraminula, per quæ ſanguis ex eorum opinione, dum, cum maternis eſſent unita, à fœtu tranſit in fœtam, & vice verſâ, quod tamen nego; & præterea experimen-

mentum hoc non usque procedit, imo ne guttula quidem effundetur, si placentæ convexa pars tempore partus à matris nimis vehementibus nixibus, fœtus calcitrationibus, aut obstetrice divellente non lacerata, posteave ab aliis, aut denique ab Anatomico in expurgando sanguine non incautè tractata sit. Verum omnis aqua levi, continuâque manuum pressione per venam redibit, de quibus ulterius circa finem hujus exercitationis.

§. 19. Sextò statuunt illa animalia, quæ sine ore, aut eo occluso prodierunt, nutriri non potuisse: Ajo, quod si talia dentur exempla, vias tamen aliquas circa os exstitisse non animadversas, ut §. 10. jam dictum plenius.

§. 20. Septimò frustrà placentam, &. vasa umbilicalia esse dicent, si negatæ circulationi non inserviant, nec humor embryon nutriturus per ea simul cum sanguine materno deferatur, quoniam illorum alius usus excogitari nequit: Resp. quamvis eorum usus demonstrari non possit, eumque continuò sensibus non excogitemus, non absurda ponenda esse; absurda enim ea esse evincam: Deinde etiam nego eorum nullum esse usum, sed non est talis, ut per ea ex matre sanguis, & per consequens cum eo nutrimentum deferatur in corpusculum fœtus; verum ut sanguis hujus per ea circulum faciat in placentam, non autem ulte-

rius, & illic ab aëre in cellulis, seu spongiosâ placentæ substantia deposito temperetur, & refrigeretur, atque ex eâ iterum per venam umbilicalem tendat in fœtus hepar, & sic tandem ad cor: Hanc igitur ob causam statuo funiculum umbilicalem longitudinis quoque tantæ esse, ut sanguinis refrigerium tanto sit majus; certo enim constat, quo remotior sit à corde, eò frigidiorem evadere sanguinem: Præterea placenta, & præcipue ejus membranæ, necessario requiruntur ad lympham nutritiam continendam, & servandam, ut postea uberius.

§. 21. Aëris autem, quo fœtus sanguinem etiam refrigerari diximus, minus facilis cuipiam forte videbitur in placentam transitus: Hunc vero in ejus substantiam, quæ fere instar pulmonum cellulosa est (quare quidem aliquatenus alter fœtus pulmo dici mereretur) singulis matris inspirationibus propelli suppono per poros diaphragmatis, & uteri, cujus substantia spongiosa (præsertim imprægnationis tempore) ac proinde valde porosa est, quam ob causam æque aër, imo facilius per uterum, quam per poros membranæ pulmonariæ in pectoris, & per poros diaphragmatis in abdominis cavitatem transire potest: Verum aliquis objicere posset, cum mater jam obierit, unde tum sanguis fœtus refrigerabitur, quoniam aër non amplius tunc inspiratur, nam fœtum aliquamdiu adhuc post

ma-

matris mortem ſuperſtitem manſiſſe experientia docuit: Dico, quod tum matris fotus, & calor internus non tantus exiſtat, ut ſanguini refrigerio opus ſit, & quia calor ſenſim minuitur, tandemque ceſſat, ideo fœtum etiam emori putamus, & diutius, breviuſve ſuperſtitem manere, prout dictus calor diutius, aut brevius continuatur.

§. 22. Sed non ſufficit dicere ſecundarum, & vaſorum umbilicalium uſum eſſe talem, ac proinde ob hujus cauſam hæc eſſe facta, ſed opportet mechanice oſtendere, quare ita producta ſint: hoc itaque ut explicem (nam quod ſciam, à nemine unquam id fuit factum) puto placentam, & vaſa umbilicalia præter eum, quem modo dixi, alium inſuper habere uſum, vel ideo potius progenita eſſe, quod ſanguis, dum in embryone non, vel ſaltem non omnis (ut in adultis, vel aliquamdiu natis, ſed tantum aliqua ejus portio ad vaſa illa aperta tenenda, ne fœtu in lucem edito eſſent coalita, & ſic ſanguis ligato poſt partum funiculo umbilicali per placentam circulari nequiens ſiſteretur, moreretur que infans) pulmonum vaſa intrare poterat ob aquam intus ſubſtantiam pulmonum prementem, eorum loco intrare debuerit vaſa umbilicalia, & placentam, quia, quoniam pulmones omni ſanguini ex cordis dextro ſpecu expulſo ſufficientem non dabant locum, alius

 re-

requirebatur, quem ſanguis ille, ut decenter circulari poſſit, occuparet: quare autem iſti ſanguini in iis ſufficiens locus, & tranſitus non fuerit, jam dixi, quod ſcilicet pulmonum vaſa nimis premerentur, anguſtarenturque à lympha in bronchiis, eorumque cellulis contenta.

§. 23. Quæri hîc poſſet, quomodo, & quare aqua ſive lympha illa embryonis pulmones ingrediatur, & objici quod inde ſuffocaretur: Reſp. hoc non aliter ſe habere, quam in piſcibus, etiam aquam reſpirantibus, nec tamen ſuffocatis; deinde neceſſario illa quoque pulmones ingredi debet, quia alias embryon non poſſet nutriri per os, quoniam ille humor in inſpiratione æque per epiglottidem in aſperam arteriam, & pulmones, quam in œſophagum, & ventriculum impellitur: Quod ni fieret, aër ejus loco intraret, & tum eum reſpiraret, quod fieri intra uterum non poteſt, dum liquori innatat, unde ſtatim ſuffocaretur, non aliter ac illi, qui ſemel aërem reſpirarunt, in aquam injecti ſuffocantur, moriunturque; ergo neceſſariò lympha, cui embryon innatat, ad pulmones delabi debet, utque etiam efficiat, ne epiglottis, bronchia, & cellulæ pulmonum coaleſcant.

§. 24. Dum igitur ſanguis non eâ quantitate, quâ ex utrâque venâ cavâ in auriculam cordis dextrám effundebatur, dextrum cordis antrum in-

intrare poterat, quia ab arteria pulmonali ex eodem non transmittebatur, saltem non eâ quantitate, factum fuit foramen rotundum in septo cordis intermedio circa ejus basin, ut sic multum in auriculam dextram effusi sanguinis, dum iter in arteriam pulmonalem ipsi maximam partem occluderetur, per foramen illud rueret in sinistrum cordis thalamum: Cum autem aliquam portionem istius in cordis dextro ventriculo fermentari necessum esset, & tamen illa fermentata, ac versus arteriam pulmonalam protrusa necdum posset per eandem omnis transmitti; hinc nihilominus paululum ascendente sanguine isto, & obstaculi nonnihil inveniente, factum fuit foramen ovale, *canaliculus* scilicet *arteriosus*, ut, quantum arterias pulmonales ascendere, & transire non posset sanguinis istius, in arteriam Aörtam effunderetur, & sic commodè fieret sanguinis circulus non tamen, vel saltem non magna portione, vasa pulmonum intraturi, quamdiu fœtus in utero versatur: Cum autem ex eodem excluditur, vice versa sanguis post partum non amplius circulatur per placentam, quoniam ligatione funiculi umbilicalis impeditur, sed per pulmones; quorum bronchia, & cellulæ, ante partum, præsertim quando adhuc valde mollia existebant, aliquatenus collapsa, & lympha repleta tum evacuantur. Sanguis enim ad justam circulationem

perficiendam ſatis ſufficientem locum non habens majori longè vi prorumpit, quia nunc circa umbilicum ſolitus ejus tranſitus ſiſtitur; præterea dum ejuſdem fermentationes in corde jam fiunt fortiores majori quantitate cogitur in vaſa pulmonalia, eademque per conſequens magis, ac magis diſtenduntur, unde etiam lympha ex bronchiis, & cellulis ſic ſenſim omnis exprimitur, & ſolus aër ſuccedit; quare etiam lympha evaneſcente illæ magis ſenſim cedunt, & quidem eo facilius, quoniam aër, corpus non ita grave, quam aqua, pulmonum ſubſtantiam, & eorum vaſa jam non ita comprimit: Hinc illorum ſubſtantia magis inſuper elevatur, & ſanguini ad eorum vaſa, occluſo ad placentam itinere, fortius propulſo inde liberior in eoſdem ingreſſus conceditur. Hinc autem maximè fieri ſtatuo, ut foramen rotundum, & ovale ſenſim collabantur, & evaneſcant, de quibus mox latius.

§. 25. Ultimò (ne nimius ſim) contendunt fœtum non poſſe accipere nutrimentum, ſi placenta non habeat vaſa ab utero, quibus ſanguis ex matre ad illum, ut inde nutriatur, poſſet accedere: At ſciant nihilominus nutrimentum ſatis commode, (dum ſanguis non nutrit ſub ratione ſanguinis, ſed tantum expulſæ ex arteriarum poris particulæ blandiores, & reſinoſæ, partibus ſolidis adhærendo, nutritionem, &

aug-

augmentationem efficiunt) ad eum perduci posse, videl. per tubulos uteri, in quos ex fœtæ arteriis succum illum deponi judico, atque iterum ex his in uteri cavitatem, quamdiu ovum, sive embryon, ei nondum est annexum, & sic per poros membranæ chorii in intermediam membranam cellulosam: vel, quando jam affixum est, ex dictis uteri tubulis versus placentam, & membranam chorion, & ita in earum vasa peculiaria, seu tubulos, continuò humorum transfluxu ex poris sensim ampliatis, & prolongatis relictos, progenitosque, qui suis orificiis, internam uteri superficiem spectantibus, absorbent dictum laticem resinosum, seu nutritium: non aliter ac à vasis chyliducis chylus, aut à lymphæducis humores à nutritione residui absorbentur, vel potius, ne priscorum more loqui videar, intruduntur, seu (ut in mari unda trudit undam, & in flumine gutta guttam) impelluntur in illorum orificia initium (loquor de vasis lymphaticis) in partibus solidis habentia: Aut etiam non secus, ac Spiritus Animales in cerebro assiduò in principia nervorum in ventriculis cerebri existentia ab aliis ab arterioso sanguine separatis spiritibus, aliisque à tergo continuè sequentibus, ac prementibus adiguntur, ut sic fiat eorum continuus per corpus vivens influxus, & circulus; Atque ita quoque ex dictis tubulis latex nutritius receptus

deponitur in ſacculis, ſive veſiculis inter chorion, & amnion, in quibus ad futuram fœtus alituram reſervatur: Ex his vero in formam vaporis, vel roris, quidni etiam (dum omnia ibi calent, ac proinde pori valde patuli ſunt) tenuis liquoris, quam primum ſpatiolum aliquod à particulis recedentibus intra amnion membranam relinquitur, propellitur (quoniam in corpore vivente humorum circulus eſt continnus) intra eandem, atque ſic, dum vacuum non datur, in abeuntium locum ſuccedit.

§. 26. Omittere tamen hoc loco non poſſum, quod mihi nuper contigit de membranâ, ſeu veſiculis, centeſimâ vix inveſtigatione reperiendis, inter chorion, & amnion contentis, quarum mentio §. præcedenti facta eſt, quæque ſuum hîc uſum habent: poſtquam igitur chorion ab amnio ſeparaſſem, placentamque eluiſſem, ac ea aliquamdiu repoſita fuiſſet in aquâ calidâ, antea ab invicem diductas ejus membranas diligentius inſpicere cœpi, paſſimque inveni membranæ amnio adhærentem etiam aliam membranam mollem admodum, ac fere pituitæ inſtar ſeu muci alicujus conſtantioris (forſan, quod jam aliquamdiu in aquâ calidâ poſita fuiſſet placenta) ita tamen, ut membranaceam referret formam, ſed quæ, aquâ aliquatenus tumentibus cellulis, ſtraminis latitudinem circiter æquabat; celluloſa enim erat, aut quaſi ex par-

parvis ſacculis, ſeu veſiculis conflata, quæ tenellis valde membranulis conſtabant.

§. 27. Quod autem corpus hoc veſiculare, ſeu celluloſum, inter dictas membranas intermedium, nunquam (:quod ſciam:) aliis fuerit conſpectum, nec facile quoque conſpici poſſit, id fieri putem, primò, quia ultimis geſtationis diebus cellulæ iſtæ non ita ſunt repletæ, ſed evacuantur magis, quia fœtus tum indiget multo nutrimento, & deinde tam preſſione partium matris externarum, quàm fœtus internarum magis exprimitur in cavitatem, quæ fœtum continet; tertiò, quod quamvis aliquatenus adhuc tumeant, mox, membranis fœtum amplectentibus in partu ruptis, liquor ille dictis cellulis contentus emanet, & ſic maximam partem effuſus ſit, antequam ſecundæ ab utero ſint ſeparatæ, & ab obſtetrice conſpiciendæ tradantur; quartò quod ideo portio reſtans ſtatim omnis effundatur, præſertim quando amnion vi, imprudentiâve à chorio avellitur, unde fit, ut ſacculi, ſeu cellulæ rumpantur porrò, & hinc non conſpicuæ ſint, quoniam tum nullo replentur liquore; vel denique licet aliquatenus conſpiciantur à peritioribus Anatomicis, animum tamen non attendunt forte ad hanc membranam intermediam, quia recurrunt ad hoc, quod ſingula membrana in plures alias dexteritate quadam (quod non nego) poſſit ſeparari, & ſine du-

dubio ita, quamvis casu videant, negligunt illam, quam chorio, & amnio cautè à se mutuo separatis, elutâque dein placentâ, mihi ita videre contigit, idque haud dubiè factum est, quod aquâ tepidâ (cui insuper admixtus erat experimenti capiendi causa liquor quidam spirituosus) in quâ secundæ jacuere aliquamdiu, oscula, seu pori hujus intermedii corporis, quid ni etiam aliquatenus ejus cellulæ, quibus constat, partim calore aquæ, partim dicti liquoris spirituosi particulis subtilioribus sint aperta, atque sic levi frictione, pressione, & continuâ à manibus meis factâ secundarum devolutione aqua sensim ingressa fuerit, & quidem eò magis, quod secundum illam membranam, cui intermedia cellulosa adhærebat, inter interstitia harum duarum membranarum, aquæ portio præ tenuitate suâ descenderit, & per apertiores poros hic illic ipsos sacculos intraverit, cum hi præterea ab unâ parte membranâ chorio destituerentur, atque adeo aquæ major daretur transitus: unde etiam mihi tandem corpus hoc cellulosum intermedium conspicuum factum est: In hoc itaque concludo humorem pinguem, & resinosum ex uteri tubulis delatum colligi, & ad nutritionem reservari. Nam inde per poros membranæ amnii, vel per vasa, aut tubulos peculiares, ex ista intermedia cellulosâ substantia exsurgentes, impellitur in intimam, quæ fœtum continet,

ca-

cavitatem, ut ſic ei in os impulſus tandem cedat in nutrimentum.

§. 28. Quoniam ex his itaque patet non neceſſe eſſe, ut fœtus à matre accipiat ſanguinem, ac conſequenter per venam umbilicalem humor nutritius cum eo embryon intret, demonſtrandum reſtat ſanguinem ex matre in fœtum, aut vice verſa circulari non poſſe: Id autem patet ex eo, quod vaſa placentæ cum vaſis uteri non uniantur, ut ſanguis tranſeat; neque enim ita uniri poſſunt. Nam quo naturæ inſtinctu incitata, & expergefacta ad recludenda ſemet, ut ſanguinem in vaſa embryonis effundant, exſpectent vaſa matris, quaque facultate, aut providentia ibi etiam jam jam parata exiſtant illa embryonis, ut ſanguinem maternum recipiant, & illic ita uniantur, & ſibimet quaſi ictu oculi applicentur, ſane non video.

§. 29. Præterquam autem, quod demonſtrare non poſſiut, quo pacto illa applicatio, & unio fiat, probare aggredior vaſa embryonis ſanguiduca cum maternis nec uniri, nec uniri poſſe, ac per conſequens nullam habere tranſuſionis communicationem: Dico itaque Primò, ante imaginariam illam vaſorum unionem prius & embryonis, & matris arterias, venaſque aperiri debere, unde magnum ſanguinis oborire ur profluvium, præſertim ſi mater ſeſe multum moveret, ex quo ſanguinis profluvio non ſolum mag-

magna, & gravia ſymptomata, ſed etiam embryonis mors, ſive abortus, imo aliquando, ſi non excluderetur, mater ipſa tandem obiret, dum cuivis Anatomes vel modicè gnaro ſatis innoteſcat uterum tempore impraegnationis arctiſſimè claudi, ac proinde ſanguinem illum, negato exitu, putreſcentem haud dubie iſtorum accidentium cauſam fore.

§. 30. Secundò, venas eſſe continuationes arteriarum, ac proinde embryonis ſanguinis circulationem tantum fieri per ipſius propria vaſa, quare conſequenter cum ita ſeſe habeant matris venæ, arteriæque, nullam ſanguinis transfuſionis communicationem vaſa fœtus cum matris habere poſſunt: Eſſet etiam contra ſanguinis circulationem, ſi dicta transfuſio vera foret, quoniam arteriæ tendunt, ſanguinemque ferunt à centro ad circumferentiam, venæ autem revehunt. Et hîc arteriæ matris adducerent ad centrum, ad cor ſcilicet embryonis, qui venarum uſus: Sed dicet quiſquam arterias maternas in placentâ in venas ſanguinem immittere. At ille revehi dici non poteſt, quam diu metam, id eſt centrum non acceſſerit, ſed eâdem lineâ adhuc progrediatur: Atqui à corde matris, poſita circulationis communicatione, uſque ad cor fœtus progredi pergit, (nam profectò nemo demonſtrare poteſt curſum ejus verti, quam diu non ad cor embryonis pervenerit) ergo tum re-

ve-

vehi nondum dici poteſt, ac per conſequens circulationi, id eſt ſolito curſui ſanguinis repugnat: Ut hinc clare pateat error, & falſitas iſtius transfuſionis. Præterea embryonis vaſa ita, ut ſanguis transfundatur, conjungi æque impoſſibile putem, quam homini, cui pars corporis minus notabilis amputata eſſet, poſtea conſolidatione factâ alia amputatæ ſimilis applicetur ita, ut vaſa utriuſque ſanguiduca ſibi invicem adhæreant, ac ritè procedat circulatio.

§. 31. Tertiò; monſtrat ipſe uſus uteri faciem internam eſſe glabram, & quaſi viſcoſâ, aut reſinoſa quâdam materia obſeſſam, quæ oſtiola vaſorum uteri obliniendo, ac obducendo tali caſu occluderet, & proinde efficeret, quo minus ſanguis per eadem tranſire in vaſa embryonis, eaque, cum matris vaſis uniri poſſent. Sed dicat mihi quiſpiam, quomodo ſanguis, ſive humores embryonis, cum nondum, vel ſaltem non notabiliter affigeretur utero, circulum abſolverint. Si abſque matre. Quid ni poſtea, illo accreſcente, ita circulari pergant? nihil ſane impedit: Et cum ejus arteriæ, ac venæ inter ſe communicationem habeant, antequam utero affigitur, & poſtquam ex eodem eſt excluſum, quare etiam non unitæ manerent, quando placenta utero vel affixa jam eſt, vel qua facultate tranſitus humorum per embryonis propria vaſa

 ceſſa-

cessaret, & inverteretur, ut sic transeat per vasa materna?

§. 32. Quartò; Si sanguis genitricis in fœtum, & vice versa circularetur, vita fœtus dependeret à matris, quod falsum est. Fermentatio enim sanguinis in fœtu non crebrior tum esset, quam in matre, quia impossibile est, ut, in statu præcipuè sano, sanguinis circulatio in una corporis parte sit crebrior quam in altera, quoniam sanguis æqualiter ex sinistro cordis antro utrique lateri distribuitur. Atque ideo ex corde matris non potest quoque in placentam, & in fœtum celerius propelli, ac in aliam quamlibet materni corporis partem, dum etiam fœtus, si sanguis reciprocè transfunderetur, æque ac aliæ materni corporis partes ejusdem corporis esset continuatio, & pars: Atque post partum fœtus pulsum præter propter altero tanto crebriorem, quam matris, aut adulti hominis deprehendimus; ideoque dicendum est fœtum minimè continuationem matris, sed corpus esse, ut ita loquar, separatum, quale si sit, separata etiam erit circulatio, nec ejus vita à materna dependebit, uti revera non dependet.

§. 33. Nec obstat, quod secundum alios forte longe aliter fiat circulatio in embryone, quam in infante jam aërem respirante, multumque eâ respiratione augeatur sanguinis motus: ipse enim non augeri illum, at contra retardari mul-

tum

tum propter particulas aëris nitrosas, acidasve contendo. Quod in iis clarum est, quibus impeditur respiratio; In his enim sanguinis longe major est motus, ipsique plus calescunt, rubentibus admodum partibus exterioribus, quoniam dictis aëris particulis motus sanguinis non refrænatur, nec sanguis temperatur: Uti etiam videre est in incubo, anginâ, pleuritide &c correptis, qui vel respirare timent ob dolorem ex partium inflammatarum motu, aliarumve attactu nasciturum, vel nequeunt propter vias valde angustatas, quare tandem suffocarentur, ni commodis mediis admittatur aër. Sic quoque experimur nitrosa exhibita sanguinis motum multum imminuere. Puto etiam insuper magnam partem ob materiam aëris nitrosam, aut acidam (in quâ frigus aëris consistere judico) uti & ob alimentum, quod post partum fœtus assumit magis crassum, foramen rotundum, & ovale sensim collabi, & evanescere, quia circulationi sanguinis ob dictas causas hunc magis crassum, & tardum reddentes multum celeritatis decedit, unde illorum foraminum expansio minor est, quam antea, cum præterea viæ istæ (præsertim nunc patientiores, ut §. 24. diximus) sufficiunt, quæ extra hæc foramina existunt, & perpendiculares, seu rectæ sunt; ob quas etiam sanguis, (qui indies crassior, ac proinde gravior evadit) suâ gravitate per perpendicularem lineam, seu

viam potius propelletur, quam per curvam, quoniam insuper dictæ viæ, vasa nempe pulmonalia, ipsi sufficiunt, & perquam necessarium est, ut tantum illas ingrediatur, quod sanguini isti crassiori binâ cordis fermentatione nunc opus sit, ut inde tanto magis dividatur, & attenuetur. Porro fœtus rhythmum (sive arteriarum agitationem) longe alienum esse à fœtæ, aut cujusdam adulti pulsu, id est crebriorem, in ipso partu licet experiri, si videl: hac manu carpum matris, illa umbilicalem funiculum tangas.

§. 34. Quin etiam crebrior longe sit fœtus circulatio, & pulsus necesse est. 1. Est enim sanguine materno longe fluidior fœtus sanguis, utpote ex tenuiore, ac multo subtiliore alimento proveniens: fluida autem, quibus tanta divisione non opus est, citius fermentari quis ignorat? Illud ipsum autem in moribundis quibusdam liquet, quorum secessionem faciente sanguine, eave jam facta, fluida portio supernatans multo fermentatur crebrius, quam quidem antea: Atque hinc moribundis pulsus quandoque creber. 2. in utero per diaphoresin, & exspirationem (per hanc enim continuo etiam multas particulas subtiles deperdimus, uti id singulis exspirationibus ex expulsorum vaporum copia satis patet) ac per diuresin non tantum, quantum extra eundem, particularum fœtus sanguinis

guinis fluidarum, & ſubtiliorum fit diſpendium, quia innatat fluido fere æque ſubtili, ac quod tranſpiratur, ita ut ex illius corpuſculo ſubtiles particulæ, uti quidem quando degit extra uterum, non tam abire poſſint: 3. Non ita ſanguini fœtus adhucdum matrici incluſi, ac jam geniti commiſcentur particulæ aëris nitroſæ, quas ejus motum retardare jam dixi. 4. Continuò fovetur ab utero, & partibus ejus proximis, & propterea ob dictarum aëris particularum minorem quantitatem fœtus prorſus liberatur à frigore illius externo, à quo quomodo ſanguinis motus retardetur, quantaque inde proveniant mala, imo aliquando ipſa mors, unicuique ſatis innoteſcit. Ex allatis etiam fœtum ita rubere putem. Illo namque calore, quin & crebriore motu, ac tenuitate ſua ſanguis ratione ſanguinis minima vaſa ſubintrat; unde ille color, qui ſenſim iterum evaneſcit cum propter frigus externum, tum propter alimenta craſſiora, & inde creſcenti fœtui craſſiorem redditam cutem. Ex his itaque quivis facile perſpexerit fœtus ſanguinis circulationem in utero celeriorem eſſe, quam cum diutius extra eum degit jam adultior.

§. 35. Quinto ſi vaſa umbilicalia conjungerentur cum uterinis, ac ſanguis matris tranſiret in fœtum, hujus ſanguis æque craſſus eſſet, ac illius: Nihil tamen iſtius craſſitiei in placen-

ta deponitur, nec deponi poteſt, quia ſanguis in ſtatu integro nunquam extravaſatur : Fœtus autem ſanguis dilutus eſt, & fluidus, ut ex crebriori pulſu patet, ac jam demonſtratum eſt.

§. 36. Sexto æque duco impoſſibile duo dari in uno corpore corda, quam uno in circulo duo centra : Etenim ſi circulatio à fœta in fœtum concedatur conſiderandus eſt hic tanquam materni corporis pars, haberetque adeo duo corda genitrix, ac conſequenter duo centra circulus, quod in hoc ponere uti abſurdum, ſic & in illa id ſtatuere non minus ridiculum eſt : Fœtum autem, ſi ſanguis à matre, & reciprocè transferatur, aliter ac matris continuationem, ſive partem conſiderari non poſſe, cum plenius demonſtraverim §. 32 plura addere ſuperſedeo.

§. 37. Poſtquam vero jam multis oſtendi matricis, placentæque vaſorum talem non eſſe unionem, ut ſanguis, & cum illo alimentum transfundatur, quæro inſuper, cur ovum, ſeu embryon, ſi utero nondum annexum creſcat, nutriaturque, non etiam jam annexum eodem modo poſſet accreſcere, atque nutriri? At dicet quiſpiam illo caſu ita procedere nutrimentum, & incrementum, uti hæc fiunt in oviparæ ovo ex ingenito ei ſucco. At nec ſic quidem argumenti vim eludet. Diſpar enim longè utriuſque ovi eſt ratio. Non enim majus fit oviparæ ovum, viviparæ contra : Proinde toto in-

cu-

cubationis tempore illi ovo non apportatur novum allimentum. Viviparæ autem ovo nondum affixo, crescentique novo quotidie opus est nutrimento; incluso namque liquore usque adeo increscere non potest, ut uterum distendat: procul dubio enim, antequam utero firmiter annexum est, sexies, aut octies majus evasit, quam fuit, cum ingrederetur; ut cuivis pateat incrementum id non ab ingenito quodam provenisse succo: Deinde, si circulatio absque sanguinis materni transfusione fiat in ovorum pullis matri non affixis quare similiter non fiat in fœtu humano? sane non invenio inde quidquam nutritioni obstaculi, quoniam receptio succi nutritii per poros, aut tubulos secundarum intra ipsarum cavitatem est perfacilis, & magis clara, multoque minus periculosa, quam si immediate per vasa sanguiduca ex matre in eum, qui utero includitur, fieret. Præterea si nutritio seminum, plantarum, arborum ita fiat per transudationem, non imaginariam, aut occultam, sed protrusivam, cum per corticum poros succi terræ ope materiæ æthereæ intro propelluntur in tubulorum (qui ipsis sunt tanquam venæ, & arteriæ) poros, velut in ora: Quid impedit, quo minus assumamus etiam succos ex matre per poros membranarum embryon, tanquam corticum, involventium, propelli intra earum cavitatem, & sic ejus os ingredi?

§. 38. Porro si communicatio vasorum sanguiducorum matris cum fœtus talis esset, qualis ad nutrimentum cum sanguine materno accipiendum requireretur, unio dictorum vasorum Fœtum, seu potius placentam tam firmiter fere utero affixam teneret, quam quamvis aliam materni corporis partem, ita ut vix ab utero divelli posset: Et licet illa vehementissimis parturientis conatibus, ut & fœtus calcitrationibus, nec non obstetricis abstractionibus divelleretur, ex divulsione cujusque conjuncti vasis tot vulnera exorirentur, ut vehementem, & copiosam ab utero hæmorrhagiam brevi post sequeretur matris interitus, cujus contrarium docet experientia; nisi cum, obstetrice, vel aliâ placentam, ejusque membranas vehementer, subitòque nimis avellente, vasa uteri propullulantia ita lacerantur, & rumpuntur, ut præ nimio sanguinis fluxu mater extinguatur. Quod etiam accidere potest, si parturientis sanguinis ita incitetur motus, isque ita tenuis, acrisque sit, ut vasa illa, quæ hîc illîc aliquatenus ex dicta avulsione, licet non violenta, plerumque læduntur, immensum aperiantur. Non tamen diffitemur post partum, & placentæ avulsionem sequi hæmorrhagiam, sed tanta non est, quanta quidem esset, si unumquodque unitum vas rumperetur; deinde nego omne id, quod post partum ab utero profluit, purum putum esse sanguinem, verum multum lymphæ

resino-

resinosæ, qualis gestationis tempore in placentam ad fœtus nutrimentum transudat, sanguini isti esse admixtum, quem mixtum liquorem *lochia* dicunt. Ipse autem putem ideo post partum cum dictâ lympha nonnihil sanguinis ab utero defluere, quod in partu à matre, & fœtu, & post hunc exclusum placentæ à matrice divulsione, quædam Anastomoses, ut ajunt, & vascula exteriora propullulantia lædantur, rumpanturque, ac sanguinem effundant, qui lymphæ antea in secundas, & nunc in cavitatem uteri transudanti, commixtus lochia constituit.

§. 39. Hæc autem lochiorum fluxio major est vel minor, & citius cessat, vel tardius, prout vasa uteri externa, & forte propullulantia, plus minus à matris pressionibus, & fœtus calcitrationibus vehementioribus, avulsionibusve placentæ ab utero nimis subitaneis læduntur, habita etiam ratione numeri, magnitudinisque ruptorum vasorum: Sanguinis etiam ex utero profluvium eò copiosius, & magis diutinum est, quo sanguis maternus est acrior, unde læsa vascula plus aperiuntur, vel quo magis movetur, fluidiorve est: Hinc enim facilius, celeriusque effluit per aperturas. Contra aliquando contingit, uti mihi narratum est, ut post unum demum, alterumque diem à fœtus exclusione solitæ fiant fluxiones. Hoc autem ideo fieri judico, quod sanguis puerperæ ex partu difficiliori (nec enim id contingere

aliter putem) admodum defatigatæ spirituum inops multò moveatur minus, adeoque ejus pressio ad uterum, & dilatatio vasculorum ex isto minori motu collapsorum sit multò minor, & forsan simul ejus transitus præ crassitie nimiâ difficilior, quare non mirum, si minor, vel nullus sit sanguinis ab utero effluxus: postea autem, motu sanguinis cardiacis, ut vocant, fomentationibus, alimentisque, ac potibus corroborantibus iterum aucto, solitus utero venit fluxus.

§. 40. Continuantur vero lochia per aliquot dies, quia uterus ob humores substantiâ spongiosa contentos, copiamque sanguinis, quo vasa uterina præ eorum amplitudine replentur etiamnum, & expanduntur, non tam subitò collabi potest, sed, humoribus illis pedetentim effluentibus, & hinc etiam sensim uteri vasis collapsis, magis ac magis, ut ita dicam, contrahitur, id est partes, sive cellulæ, seu fibræ, sustinente causâ sublata, magis se invicem accedunt: Hinc primò angustatis illis viis, & poris, per quos succus nutriens gravidationis tempore in membranas, fœtum involventes immittebatur, illius succi, uti & sanguinis cessat effluxus: sed quædam tamen aquosa remanet fluxio, quam ex læsis vasculis sanguiducis, vel forte & lymphæducis provenire crediderim, quæ huc usque viis illis, seu tubulis, per quos nutriturus humor gestationis tempore

pore deterebatur, ampliores existunt, non obstante, quod simul cum dictis viis sint collapsa, & compressa, non ita tamen, ut tam lymphæ, quam sanguini transitum denegent. Denique fluxio ex his vasis etiam cessat, quia humores non tam copiosè in illa impelluntur, quod fit, cum quod in mammaria vasa ob eorum majorem, quam uterinorum, proportione habitâ, amplitudinem copiosius deferantur, tum quod substantia uteri collabatur, ejusque vasa iterum intorqueantur, angustenturque. Cessat etiam fluxio, quoniam uteri interna superficies glabritie sensim obducitur: Illo namque humorum in uteri vasa affluxu non ita forti, aut copioso existente, particulæ crassiores lymphæ non ita propelluntur, sed sensim adhærendo augentur, sicque aperturas vasorum occludunt, consolidanturque, ac fluxus in totum cessat; haud secus ac in vulnere aliquo, aut contusione contingit, ubi primum videmus effundi sanguinem, deinde ichorem, postea lympham, ultimo deprehendimus succum quendam resinosum, aut limosum, & tandem fit consolidatio: Tali itaque modo in utero quoque, magis magisque resinosâ, ac limosa illa lympha occlusis tubulis, & ruptorum vasorum aperturis, rem sese habere suppono.

§. 41. Ut autem eò, unde digressi sumus, redeamus, repetendum hîc, quod §. 36. jam

dic-

dictum, abſurdum eſſe duo in uno eodemque corpore dari corda, adeoque vanam è fœtâ in fœtum circulationem, cum fœtus ſua vivat animâ, nec ſpiritibus vegetetur maternis. Hujus autem veritatem jam ſupra ex pulſu crebriore probavi, pleniuſque demonſtrat ſectio Cæſarea, quæ ſatis indicat aliam eſſe circulationem fœtus, aliam matris, ac conſequenter fœtus circulationem, vitamque minimè dependere à circulatione, vitâve maternâ, niſi quatenus ſuum nutrimentum à matre accipit; experientia namque docet hac ſectione fœtus ſæpe manere ſuperſtites matribus diu emortuis. Imo materno in cadavere aliquot haud dubie dies ſuperviverent, ni frigus, quod oritur poſt matris obitum, impediret; nam ceſſatione motus ſanguinis progreſſivi, ac per conſequens ſpirituum, qui tubulos, & poros partium apertos tenent, ſeparationis, & influxionis defectu omnia collabaſcunt, frigeſcuntque: Itaque fœtus ſi vita, & ſanguis ejus à matre profluerent, hac extincta, extemplo etiam extingueretur: ceſſante enim circulatione matris, ceſſaret fœtus ſanguinis circulatio, quoniam ille egrediens ex fœtu, impedituſque à coagulato, aut ſaltem valde incraſſato materno ſanguine, neceſſario fœtum, imo & ante matris mortem interimeret; quoniam appropinquante interitu partes inferiores prius langueſcunt, ac frigeſiunt, quam principales, & ſuperiores, ideoque calor

lor ipſius fœtus ſanguinis, utpote ab utero derivati, primo omnium deficeret, dum craſſior ſanguis ſuâ gravitate deſcendit, parteſque inferiores petit: Ex hoc itaque ſolo dictam circulationem imaginariam eſſe, ac falſam intellexeris. Quod etiam luce meridiana clarius comprobat exemplum illud Parentis mei admodum venerandi *Obſerv.* 32. *part*. 2. *fol*. 355. de fœtu membranis ſuis incluſo extra matricem vivo in aquâ reperto, poſteaque educato: Si verò id cuipiam minus videatur verum, quamquam illud ſat manifeſta probent teſtimonia, à me nuper factum id ſatis confirmaverit experimentum; cane enim gravidâ, non hujus, ſed alîus experimenti gratia, vivâ diſſectâ, poſtquam uterus extra abdomen proruiſſet, & hujus pullum unum, & alterum ex utero examinaturus cepiſſem, placuit reliquos, qui, matre jam diu mortuâ, per mediam circiter horam aëri externo expoſiti nihilominus vivebant, membranis involutos in aquam tepidam immittere, & reperi etiam poſt aliquot horas eorum pulſus.

§. 42. Hiſce, ut & hypotheſi huic colophonem addam, eamque tanto magis confirmem, contrariam verò deſtruam, adjungam breviter, quid mihi nuper in ſecundis tam hominum, quam brutorum experiri licuerit, quod, quia huc etiam facit, paucis addam. Humanam itaque placentam purgans obſervavi primo aquam,

quam

quam ſiphonis ope per arteriam umbilicalem infundebam, per alteram non effluere partem, niſi ubi illa parum rupta erat. Secundo aquam illam, ſæpius, at leniter manibus preſſa placenta, ſenſim per venam non ſine grumoſo rediiſſe ſanguine. Tertiò purgatâ placentâ, & parenchymate liberata, aquam denuo infuſam corpus placentæ fungoſum tumidum reddidiſſe, nec tamen, niſi loco parum læſo, effluxiſſe, at puram, claramque per venam fuiſſe expulſam, adeo ut, quibus meam hypotheſin confirmem, non videantur plura requiri argumenta. Quid enim plenius, quam, quod modo adduxi, experimentum, demonſtrat fœtus vaſa nullam ſanguinis transfuſionis communicationem habere cum genitricis vaſis, adeoque illius ſanguinem per ſua vaſa, & minimè per materna circulari, conſequenterque fœtum per ea non nutriri. Quarto etiam comperi ne guttulam quidem ceræ liquatæ per arteriam, deinde per venam ad ſaturationem poſtea infuſæ effluxiſſe, cujus contrarium ſane in aliis placentis ſæpius fui expertus, è quibus cera ita profluxit, ut totas minimè implere potuerim.

§. 43. Denique comperi placentam (uti videndi cupidis domi meæ demonſtrare poſſum) à convexâ, uteroque obverſa parte membranâ obductam fuiſſe, ſed multo minus æquali (ob internæ uteri faciei inæqualitatem) quam quâ con-

concava pars tegitur, quam productam à membrana chorio, seu potius prolongationem, aut continuationem illius esse puto. Ideo autem placentam hanc nec aquam, nec ceram emisisse putem, quod dicta membrana non, nisi parum admodum uno loco, fuerit læsa; ex aliis contra copiosè aqua, & cera effluxerunt, quoniam in illis membrana hæc multum læsa, laserataque fuit, vel etiam absuit, ideoque alios non animadvertisse, aut examinasse non adeo mirum est. Nam illa, si placenta nimis subitò, & incaute divulsa fuerit, cum firmiter valde accrescat, vel in utero remanet, vel lacerata partim utero, partim lobulis placentæ adhæret, ita ut non videatur, saltem ad eam non attendatur, eòque minus, dum placenta à convexâ parte est inæqualis, & ex diversis lobulis aut quasi cotyledonibus, non dissitis, ut in vitulis, sed sibi invicem contiguis constat: Si vero utero adhæreat (ut plerumque fieri opinor) non tamen firmiter propter frequentes huc illuc distractiones, ac eâ de causa dein putrescat, gravia symptomata, imo mortem inferre potest, præsertim si insuper portio ipsius placentæ substantiæ ei adhæsit: uti cuidam haud dubie è consanguineis meis contigisset, ni postea putrefacta nonnihil (unde quolibet momento vitæ extremum exspectabamus) frustatim ab utero decidens ægrotam liberasset: Hæc frustula vero examinans

nans aliud nihil esse reperi, quàm partes dictæ membranæ cum adhærente ipsius placentæ substantiæ portione. Hæc addo obstetricis, reliquarumque parturienti inservientium cautelæ gratiâ, ne ita, ut plerumque, sollicitæ sint, cum membranæ fœtum amplectentes minus sunt integræ, sed præcipue, num placentæ convexa pars sit integra, videant, utpote quæ multo facilius putrescat, quàm, quæ cingit, membrana, atque ita, si qua in utero adhuc restent, commodis educant remediis.

§ 44. Placentæ autem quam domi meæ habeo, membrana ea propter procul dubio nihil, aut minimum læsa fuit, quod leniter, & caute admodum fuerit ab utero separata, quare ne guttulam quidem liquefactæ ceræ transmisit; quod certe absque hujus effusione haud successisset, si sanguis ex matre in fœtum, & vice versâ transfunderetur, circulareturque, sed per aperturas ex laceratione, & ruptione unitorum (ut fertur) vasorum relinquendas omnis, aut saltem plurima pars ceræ effluxisset, uti satis patuit ex aliis, quas mihi servo, placentis, quarum membrana convexam illarum in uterò partem tegens defuit, vel lacerata, ruptaque adfuit.

§. 45. Observationem hanc secundarum humanarum confirmant etiam brutorum secundæ. Eodem namque modo se habent cotyledones, quo humana placenta, quos vaccæ hujus loco

ha-

habent; & si recte placentam inspicias, eisdem fere cotyledonibus, seu lobulis gaudet, nisi quod hîc sibi mutuo incumbant, non ita verò in secundis vaccinis, per quas passim dispersi sunt figuræ ovi gallinacei minoris non dissimiles, nec tamen in tantam altitudinem propullulantes, sed magis plani, & intro vergentes: Horum cotyledonum in his secundis nullos fere vidi laceratos, sed singulos membrana obductos, atque prorsus illæsos; in illis iterum multos ruptos, suâque membranâ orbos, sanguinemque effundentes, cujus laceratio eo modo facta est, quo membranæ placentæ humani fœtus, ictibus nempe, aut calcitrationibus in lucem prodeuntis vituli, vehementioribusque matris parturientis pressionibus, nec non rusticorum fortioribus (præ nimis firmâ secundarum adhæsione) vituli ex matre avulsionibus; sic quoque vidi hujus vaccæ partum multò fuisse difficiliorem, quam illius, quod confirmat dictæ membranæ ruptionem à magis, vel minus firmâ secundarum agglutinatione solum dependere.

§. 46. Sciant autem membranam illam in vitulis magis esse conspicuam ob majorem crassitiem, & sæpius conspici, quia, dum matrix brutorum magis est membranosa, humanâque intus æqualior, faciliusseparatur, seceditque. Ex hac igitur membranæ secundarum, tam hominum, quam bestiarum observatione, uti & su-

pra ex aquæ, & ceræ denegato tranſitu abunde etiam patet nullas eſſe Anaſtomoſes, aut ſanguinis tranſmiſſionis communicationem cum vaſis uterinis, & plancentæ, ac per conſequens fictum ſanguinis materni in placentam, & porrò in ipſum fœtum tranſitum, ſed proprium eſſe fœtus ſanguinem, qui per placentam circulatur, ac proinde aliam eſſe matris, aliam fœtus circulationem, aliaſque per vias ſucci nutrituri receptionem: Alia inſuper his addi poſſent Hypotheſin confirmatura. Sed ne nimiâ turgeſcat mole hæc diſſertatio, vela contrahere jubeor. Sufficiant hæc ad dilucidationem, confirmationemque methodi, quâ fœtus nutrimentum non per vaſa umbilicalia, at per os tantum (quod demonſtrandum erat) accipit: dicam tamen ſummatim, quomodo particulæ ſucci nutritii reſinoſæ cedant in nutritionem, & incrementum fœtus, & quo pacto tandem non ſufficiens in dies grandeſcenti fœtui ille ſuccus partum accelerantium cauſarum una ſit.

§. 47. Dum itaque pro modulo, quibus potui, invictis argumentis, demonſtrationibuſque oſtendi fœtum omnem materiam in ejus nutritionem ceſſuram per os accipere, ac poſtea expoſui, quomodo eadem ex ore deſcendat per œſophagum in ventriculum, ulterius explicabo, qua ratione ſanguinem, & poſtea particulæ ejus nutritiæ partes ſolidas accedant, Matris itaque motu, preſſione videl. muſculorum abdominis, & motu

dia-

diaphragmatis reciproco, & ab inteſtinis ab hoc deorſum propulſis, &c. uterus deprimitur, conſequenterque commovetur liquor cum innatante fœtu: His autem motionibus, ut & fœtus diaphragmatis, ac ejus ventriculi, & inteſtinorum periſtaltico motu, dictus liquor eo, quo dixi, modo in os impulſus, ac nonnihil in ventriculo mutatus per pylorum expellitur in inteſtinum duodenum, & jejunum, ubi tenuior ejus pars dicta methodo, mediantibuſque inteſtinorum, duodeni, ac jejuni valvulis, quibus liquoris progreſſus ad reliqua inteſtina quodammodo impeditur, propellitur in orificia vaſorum chyliducorum, & ſic porro per hæc ad pancreas Aſellii, atque hinc per ſecundi generis dicta vaſa ad ſaccum chyliferum, & in ductum thoracium, indeque preſſione partium vicinarum, & particularum chyloſarum ſubſequentium, ac ope valvularum hujus ductus impedientium, quo minus chylus ille, qui jam hunc ductum aſcendit, retrogrediatur, repellaturve, in venam ſubclaviam protruditur. Deinde cum ſanguine in venam cavam deſcendentem, ſeu ſuperiorem, ad cor, ut ſic denique in auricula cordis dextra etiam cum ſanguine, ex inferioribus corporis partibus per venam cavam aſcendentem, ſeu inferiorem, illuc reducto, miſceatur ad coctionem, ſeu fermentationem, ejus ulterioris diviſionis gratia, in corde ſubeundam, & tandem lege circulationis omnibus partibus ſo-

lidis, ad earum augmentationem, destribuendam.

§. 48. Notandum autem est circulationem sanguinis in fœtu alia methodo, quam in adultioribus, procedere: ideoque non possum non illam, ut à me in fœtu recens nato seria viarum investigatione, improboque labore fuit observata, hîc paucis referre, ut sic demum ex istâ circulatione, sive sanguinis motu progressivo, nutritionem, & incrementum fœtus explicemus. Sanguis itaque ex utraque vena cava effusus in auricula cordis dextra chylo permixto imprægnatus ex eâ auriculâ pro parte per foramen rotundum in sinistrum (secus ac in adultis) cordis thalamum rectà transit, pro parte etiam in dextram cordis auriculam pergit, ac ex ea (ut *omnis* sanguis in adultioribus) in dextrum cordis antrum delabitur; inde per *latum communum truncum* à basi cordis longitudinem minimi digiti transversi habentem in *utramque arteriam pulmonarem* (hic latus communis truncus in adultioribus, cum in majorem altitudinem excreverit, vulgo dicitur arteria pulmonaris, quæ postea in duos dispescitur ramos, quos hîc ob faciliorem explicationem arterias pulmonares voco, idem & de vena pulmonari intelligas.) per quas non omnis tamen tendit, sed tertia ejus circiter pars illo impetu, quo ex cordis ventriculo dextro paulo superius per *foramen ovale* (quod quidam recte *canaliculum arteriosum* ex similitudine vocitant pellitur, effunditur in

arte-

arteriam aortam, ubi illa sese incurvat, & inferiora petit, ita ut hujus sanguinis pars etiam tantum semel fermentetur, nimirum in dextro cordis specu, quia ex dextro cordis thalamo per communem truncum arteriosum egressus sanguis non omnis per utramque arteriam pulmonarem pulmones transit, ut sic ex iis redeat per *utramque pulmonarem* in *communem truncum venosum*, atque (ut in adultioribus) effundatur in sinistrum cordis antrum, sed *tantum duæ circiter ejus partes*; suppono enim, dum supra communem truncum arteriosum *trivium* ab utraque arteria pulmonari, & canaliculo arterioso relinquitur, duas præterpropter sanguinis partes per utramque arteriam, in utramque venam pulmonarem ad sinistrum cordis ventriculum, atque unam etiam per ovale foramen in aortam arteriam transire partem; ita ut sanguis in fœtu semel tantum fermentetur, quia nondum dimidia pars *istius sanguinis*, qui quidem effunditur ex utraque vena cava in dextram cordis auriculam, per pulmones pergit, cum in adultis contra omnis ex dicta auricula in cordis ventriculum dextrum protrusus exinde per arterias pulmonares pulmones permeet, & ita semel fermentatus ex pulmonibus per venas pulmonares rediens secunda vice in sinistro cordis thalamo fermentetur.

§. 49. Sanguis fœtus itaque cum admixto chylo in corde fermentatus ex ejus sinistro specu, uti

& canaliculo arterioſo in aortam arteriam propellitur, atque ita per totum fœtus corpuſculum diſpergitur. Et ſic quidem fluidarum ejus, qui in utero eſt, partium explicuimus nutritionem, ſolidarum tantum accretionem exponere reſtat, quam hac methodo peragi ſtatuo, dum ſuppono ſanguinis motu progreſſivo in corde orto, vel ſaltem aucto, latera arteriarum diſtendi, iiſque diſtenſis poros dilatari, ut & hinc commodiorem particulis chyloſis dari tranſitum. Harum itaqe ſimul cum ſubtilioribus, quæ illis vehiculi ſunt inſtar, per poros extruſarum quædam aptiores adhæſioni ſolidis applicantur partibus non qualitate quadam aſſimulatrici, aut electrici; verum diverſis corporis partibus (vel carni vel oſſi, &c.) quibus obviam fiunt, pro diverſitate ſuorum pororum, & partium ſuperficierum ope ætheris corporum poros perfluentis agglutinantur; hic enim ex poris partis egreſſus, ſi harum particularum facilius, illarum difficilius tranſmeet poros, priores relinquet, poſteriores removebit, uti id uſque experiri licet, ex quavis duorum liquorum difficili commixtione; illæ itaque ſolidis quotidie partibus dicta methodo agglutinatæ ſenſim ſingulas partes increſcere faciunt: Quæ autem nimis flexiles, & mobiles, ideoque adhæſionibus minus ſunt idoneæ, (qualis aqueæ &c.) motu illo, quem acceperunt à ſanguine, quique, quam diu homo vivit, continuatur, partim in

orifi-

orificia vaſorum lymphaticorum initia in partibus ſolidis habentium impelluntur, partim per inſenſibilem tranſpirationem foras erumpunt, ac in auras evaneſcunt, atque ita etiam nutritionem, augmentationemque partium fœtus ſolidarum oſtendimus.

§. 50. Hæc autem augmentatio tam diu in utero continuatur, donec tandem fœtus fermentationes fortiores evadant, copioſiores ſpiritus gignantur, vires accreſcant, & ille ob auctum idcirco calorem, humoriſque, cui innatat, & quo nutritur, rarefactionem liberiori aura indigeat; prætere a ſucco hoc alimentario imminuto, inteſtinorumque fæculentis, ac urina ſenſim acrioribus factis, ut & nimia ſui copia partes continentes diſtendentibus, ſolitò major ſpirituum in tubulos ventriculi, inteſtinorum, veſicæ &c. fit influxus. Hinc anima fœtus primo jam veluti ſomno expergefacti inſolitè affecta hoc jam moleſtiori, & incommodiori hoſpitio educere corpus geſtiens determinat ſpiritus copioſius ſolito ad muſculos movendis inſervientes cruribus, unde pedum calcitrationibus circumdantes fœtum membranæ utplurimum diſrumpuntur, quem motum inſuetum, utpote vim utero inferentem, non poteſt non ſtatim inſequi inſolitus, & copioſior ſpirituum in uteri ſubſtantiam, vicinaſque partes influxus, quo rotundior facta matrix os aperit, cui apertioni majori etiam fœtus capite, inſtante partu, huic interno

uteri orificio plerumque proximus contribuit; nam uteri fundum calcitrando ſeſe quoniam nec uterus, nec partes abdominis externæ (ut peritonæum, muſculi ei ſuperincumbentes &c.) amplius dilatationem patiuntur, nec cedunt, protrudit, atque ita oſtioli uterini labia jam aliquatenus aperta ulterius dehiſcere facit (uti cortices ſeminum, ac lapilli fructuum aliquamdiu terræ commiſſi ab intus intumeſcentibus nucleis diffringuntur, & diſſiliunt) atque tandem perforat, aqua è membranis effluente interim vias pro faciliori ejus exitu madidas, ac lubricas reddente; & ſic denique accedentibus matris conatibus (eo enim momento ſpiritus per totum nervoſum genus à ſpinali medulla tanto feruntur impetu, ut omnes fere partes comprimantur, exprimaturque ex corpore fœtus) debilis, queruloque vagitu ſortem deplorans ſuperas viſit auras.

Atque ita quidem conſtat, quo pacto lotium inter, ac oletum oriamur homunciones. Pari ſorte, pari naturæ lege prodit Cræſus, Iruſque. Ne itaque ſuperbiat quiſquam; ſed memor ſit ſui. Naſcentes quippe excipiunt morbi, & *ea lege nos eſſe natos* Cicero ait, *ut nemo in perpetuum eſſe poſſit expers mali.* Denique, ut ejuſdem veriſſimo utar dicto, *moriendum certe eſt, & id incertum, an eo ipſo die.*

F I N I S.

C O-

COROLLARIA.

I. R*ationem tàm in, quàm extra Medicinam, experientiâ longè nobiliorem contendo.*

II. *Adeoque calumniari illos, qui veram Medicinam conjecturalem esse dicunt.*

III. *Quare illa absque Philosophiâ cæca, atque empyrica, ac proin valde periculosa est.*

IV. *Porro Anatomiæ, & Chemiæ cognitio Medicum perfectiorem reddit.*

V. *Ventriculi cerebri spirituum promptuaria mihi sunt.*

VI. *Virginem imprægnari posse, illæsâ virginitate, assero.*

VII. *Testes virorum nil sunt (quidquid alii de glandulis clamant) quam glomer, & intorsio vasorum.*

VIII. *Viros non habere semen statuo;*

IX. *Id autem mulieribus esse dico.*

X. *Idcirco hominem ex animalculo generari subtilius voco figmentum,*

XI. *Nec non ex utriusque sexus (ut alii) seminis in utero commixtione: aut viri solius spermatis (quæ major chymæra) in eodem coagulatione.*

XII. *Qui negant fermentationem alimentorum in ventriculo, & præcipue quidem sanguinis in corde, negant propriam vitam, quam consistere ajo in motu sanguinis progressivo, qui extra hujus circulationem, & hæc extra il-*

lius in corde fermentationem dari nequit.

XIII. *Corpus magis nutritur noctu, quam interdiu.*

XIV. *Ex terrore solo hominem peste, aut alio diuturno morbo corripi posse absurdum.*

XV. *Omnis dolor oritur ex obstructione,*

XVI. *Ideoque morbos calidos, quos vocant, calida item tollant medicamina, nisi quis mendosam velit instituere curationem: namque*

XVII. *Intemperiem salinam volatilem dari pernego;*

XVIII. *Quoniam omnes morbos à sanguine præternaturaliter crasso (exceptis à causâ externâ subitò advenientibus) oriri suppono.*

XIX. *Atque hinc eorum elucescit error, qui julapiis, claretisque, ac decoctis frigidis, & emollientibus morbos calidos, ut vocitant, dum pellere conantur, immane quantum augent.*

XX. *Crassitiei sanguinis præternaturalis acidum semper causam agnoscere erroneum.*

XXI. *Atque ideo Scorbutum non nisi ab acido produci falsissimum.*

XXII. *Verum causam ejus triplicem quidem crediderim.*

XXIII. *Plethoram affirmo dari nullam, nisi respectu cacochymiæ, seu dictæ crassitiei sanguinis.*

XXIV. *Quâ de causâ in omni morbo venæ sectio (ubi*

(ubi requiri putatur) ante omnia instituenda est.

XXV. *Etenim, qui post purgationem hanc jubent instituere, oleum, & operam perdunt, imo illa tum plus nocet, quam prodest.*

XXVI. *Ubi adest intemperies acris, itidem sanginem præternaturaliter crassum statuo:*

XXVII. *Sic emollientia morbos acres adaugent.*

XXVIII. *Et inde quoque morbi nonnulli insanabiles antiquioris sectæ sequacibus, nobis autem nulli, nisi forte solutæ unitatis, ac malæ conformationis quidam.*

XXIX. *Morborum causas à primis viis, & partibus solidis deducere in praxi superficietenus tantum procedere est,*

XXX. *Quod hæ intemperatæ dici nequeant, nisi respectu sanguinis.*

XXXI. *Quapropter stomachica, splenica, hepatica, cephalica, pectoralia, uterina, & hujusmodi generis plura nullius momenti, & in unam redigenda videntur classem.*

XXXII. *Hinc in morbis curandis ratio ventriculi curationis non est habenda, sed sanguinis.*

XXXIII. *Medico in initio quarundam afflictionum adhibere licet remedia indicationi curativæ plane contraria.*

XXXIV. *Cucurbitulæ, præsertim sacrificatæ, setones, fonticuli tanquam stultissima, & tormenta inutilia è medicinâ proscribenda sunt.*

XXXV. *Sic ſectio ſanguiducorum vaſorum in fronte, temporibus, ſub linguâ non ſolum nugatoria, ſed periculoſa eſt.*

XXXVI. *Exſiccantia ubique mala, imo peſſima.*

XXXVII. *Potiones, decocta &c. æque operantur, & ſua præſtant ratione quantitatis, ac qualitatis.*

XXXVIII. *Acida ſubtiliora in Medicinâ maximi uſus eſſe profiteor.*

XXXIX. *Craſſa & terreſtria poſſunt motum ſanguinis augere.*

XL. *Si quis aſſeveret Panacœam dari, illi equidem non multum repugnabo.*

F I N I S.

Car-

Carmen in laudem Domini

PETRI STALPARTII VANDER WIEL.

PLaudite Pierides, ſincero plaudite corde;
Et placidos, hilares, comites, nunc ducite ſaltus:
Finiit, En! curſum ſtudiorum *Veſter Amicus.*
Nectite Pierides, ex auro nectite ſerta
Cultori Veſtro: Qui jam conamine claro,
Parnaſſi docti ſpinoſa cacumina vicit.
Fundite Pierides STALPARTO, fundite vota.
Ut mox magna *Patris Præclari* nomina portet.
Nomen & auguſtum celſiſſima ſidera tangat.

Sic Magni Stalpartii *Filio unico: Arti imprimis Apollinari nato: Hujuſque Candidato dudum meritiſſimo, ex affectu l. m. que gratulabatur.*

JOHAN EGIDIUS EUTH,

Med. Doct. Archiater Saxoniæ Ducis Pr. Hag. Batav.

Ad

Ad Doctissimum, & in rebus Medicis versatissimum

D. PETRUM STALPARTIUM VANDER WIEL

Cum, emenso studiorum stadio, Intricatissimam, maximéque arduam illam

DE

FOETUS NUTRITIONE MATERIAM,

Pro Gradu Doctoratus, Disputatione solidissima extricaret.

ERgo dies venit, quo *Tu* STALPARTIA *Proles*
  PETRE, sodalitii portio multa mei,
Scandis in excelsum Lauri sublimis honore;
  Per reliquam turbam dum mea vota volant?
Macte tuis cœptis; iter hæc ad sidera pandent,
  Virtutique dabunt præmia digna tuæ.
Sic dulces poteris fructus gustare laborum,
  Sic erit ex animo pallida cura procul.
Gaudia, crede, mihi, simul injecere stuporem,
  Quæ nunc ingenii das documenta tui.
O quoties lecta illa mihi, quotiesque relecta,
  Cum satiare animum non potuere meum!
Sed mihi quid mirum est, ferias quod vertice cœlum,

Unde

Undè tibi secli fama sequentis eat?
Suxisti CRANI dio manantia lacte
Ubera, cui semper fama perennis erit.
Quin celebri multum gnatus genitore superbis,
Indignus quondam nec Patre gnatus eris.
Nam te per majora vehet fastigia rerum
Multa anima virtus, nec minus artis amor.
Ille ego sed non sum, raras depingere mentis
Qui valeam dotes, ingeniique tui.
Vos sed, Pierides, ad tempora læta vocatæ
Fundite concordes ore favente sonos!
Dicite Io Juvenes, & Io bis dicite, cani:
Transeat hic totus nunc sine nube dies!

Sic gracili modulatus avenâ est

JOHANNES BROEN,

Med. Doct. Leydens.

Ad Ornatissimum Dominum

P. STALPART. VANDER WIEL,

Post demonstratam

FOETUS IN UTERO NUTRITIONEM,

Medicinæ sacris initiandum.

PEtre mihi haud fictos inter, proba corda, sodales
 Optime; Theseâ cognite Petre fide;
Tu jam, digna equidem suboles, genitoris anheli
 Gressibus insistens dulce subibis onus?
Quamque laboranti tanto tulit ille catervæ
 Tempore, nec tanto tempore fractus opem,
Tune animis, validisque vigens Tirynthius annis
 Hanc miseris spondens jam velut alter ades?
Sic quondam impatiens nimii prope ponderis Atlas
 Sentiit Herculeas lætus adesse manus.
Sic trepidas aquilæ nequeunt generare columbas,
 Gignentisque ferox robore fervet equus.
Promovet ingenii multum vis insita dotes,
 Auget & has noti justa cupido boni.
Tu patrii felix laudem, exemplumque laboris,
 Quod faveat studiis, nec leve calcar habes.
Mira Parens nuper nobis spectacula pandens,
 † Scriptio, ait, natum hæc excitet usque meum.
Est

† Ita quidem Pater *Præfat Part. 1. Obs. Medic.*

Eſt tibi relligio carum luſiſſe parentem :
Optantis votis par tibi cura fuit.
Sic, quiſquis patriam viſurus venerat Hagam,
Hic, teſtis, ſtimulus quam tibi ineſſet, erat.
Dumque unam ſolers, quâ per naſcentia gliſcat
Membra novum robur, das bene noſſe viam :
Quis non perſpiciat, quæ ſint tibi robora, mentis
Quæ bona, quæ menſes non peperere decem?
Ergo ubi conceptis promiſſa ſilentia verbis,
Nec tibi jam ſanctam fas temerare fidem;
Dicendis damna nocitura ſilentia rebus,
Quarum à te multos mentio facta juvet.
Cumque premes quondam amiſſi veſtigia patris,
Emeritum quis non occubuiſſe neget?
Hæc fiant votis, STALPARTI, ardentibus opto :
Degenerem nunquam ſi qua juvare queant.
Conſilio, prece ſi nequeam, montitiſque placebo :
Hoc noſter Fluddo non neget arctus amor.
Cum tibi Pæoniâ cingentur tempora lauro,
Et meritum cernes præmia tanta caput :
Eſto memor vaſti quos campos æquoris intres,
Suſtineaſque datâ munera quanta fide.
Mille tibi infeſtas peſtes, hydraſque renatis
Frontibus, & totidem monſtra parata putes.
Nec leve credideris mortis tela horrida avaræ,
Spiculave indomitæ perdomuiſſe luis.
Ergo animis opus Alcidæ. Sic vincere morbos,
Sic & fas Stygium dibilitare genus.
Nec ſequere illorum male cautam inglorius artem,
Quos error multis pernicioſus agit.

Aſt imitare viros, ratio quos ſana gubernat;
Si qua nocent, mentis nubila pelle tuæ.
Illud ut efficiat labor improbus, utere verno
Ætatis ſpatio. Sit didiciſſe leve.
Adjice Craniadæ præceptis, longior uſus
Quod monſtrat. Quemvis non eadem herba levat.
Quod juvenem Æaciden, non illud Neſtora ſanet;
Sanguinis eſt alter dives, at alter inops.
Præcipue vilis non ſit tibi vita gementum,
Somnia nec Samii ſint tibi vera ſenis.
Hac ratione dabis famæ ſuper æthera nomen
Ferre, & Apollineâ quondam eris arte potens.
Sic, poſtquam attigeris actæ ſpatia ultima vitæ,
Cœleſtes poteris carus adire choros.
Vos autem gaudete ægri, queis membra fatiſcunt
Languida, nunc miſeris non licet eſſe diu:
Auxilium feſſis novus en Aſclepius artus
Quamlibet infractos ille levare venit.
Quæ mala, morborum quæ me nunc lædere peſtes,
Heu, juveni nimium quæ nocuere! queant;
Si ſenior, qui me juvit, STALPARTIUS, olim,
Invalidum junior ſi minus eſſe ſinat?
Tutior at gemino fautore ſuperbiet Haga,
Hinc opifer ſi ſtet filius, inde pater.

J. FLUD. A. GHILDE Hagienſis.

Lisa & Leonard Baskin

Bound by. S. Clifford. Deer Isle. 19[illegible]

Gift. 1967.

STALP.
OBSERV.
RARIORUM

AD.
SCHOONK

2

LEIDEN
1 6 8 7